

הקדמה.

הפעם יודו לד' כל רגשי נפשי. אף מעמקי רוחי תהלה יעריכו לצורך קדושי.

עלי הפליאו חסדו עמדי מעודי. ועד היום יחזיק בנדי.

להיות חכמת חכמי הגיון לבי. בדבריהם אתבונן שחרי נערבי אף עט סופר קוני ברחמי חנני.

לחרות על הלוח את אילדי רוח הגיוני. ועד הלום הביאני.

ונה היום הגיעני. יום צאת ספרי הנוכחי לאורה.

אשר על ענינים פלליים בהלכה ישא מדברותיו. ועלי רחבי התלמוד בעזה"י נעו נפוצו מעגלותיו.

ורוב ענינו לספק ספקות שרשיות בתורה. ולהראות מקור להנה בפנות הש"ס בכלי.

כפי פחי וחיילי בעזר חי גואלי. והנה נא דרכי לכתוב בחתימת כל מאמר פי באתי אף להעיר פי לא אוכל התאמר.

פי דבר מה מדברי באו"ר ברו"ר חי"ל נכונים יאיר. פי מלבד קוצר המשיג של אנוש אנוש כמוני.

ורשית השגיאה הפרושה עלי כל יושב בשבת תחכמוני. גם אם חכם יהי פדרדע ונהימן.

הנה גם המון עברות ובגידות הזמן. העוטרות מפל עבר ופנה.

הלא יחשיכו כל מאורי בינה. הרחמן ישפנות שלום לנו באותיות תבואנה.

וצאת שאר חדושי לאורה מהר עיני תחזינה. ובראשם ספרי אתנון דאורייתא אשר שמתיו זה זמן על יד איש זולתי להדפיסו.

והוא דומה לספרי זה במהותו ואיכותו ותבניתו. ואף מעט ממנו בכמותו.

ועל הפל לו ית' התהלה והתודה כי הוא אלקי הרוחות הנותן חכמה בטוחות ואליו כפי שטוחות. להוציא לרוחות.

נפשות נאנחות. ושנית מהרה יגאלנו ברב שמהות.

אכי"ר: והנה נא נתחדשו לי עוד איזה הערות בעניני ספרי זה אחרי תתי גם ההוספות שבסוף הספר לבית הדפוס ואלה הנה (א) מ"ש בכלל ג' דבתרומה טמאה הואיל והטומאה היא סבת האיסור לכן בהסתלק הטומאה יסתלק גם האיסור ע' לשון הירושלמי יבמות פ"א ה"א ופ"ב ה"א כל דבר שהוא בא מחמת הגורם בטל הגורם בטל האיסור וגוף הספק אשר דנתי בו שם בענין היכא דיש בדבר טומאה ואיסור אם תלוין הנה זה בזה ובהסתלק האחד יסתלק השני ג"כ ע' ירושלמי נזיר פ"ו ה"א תמן דבר שיש בו איסור וטומאה מקום שבטלה טומאתו בטל איסורו כו'.

ב) מה שכתבתי בכלל ו' אות ג' דמדליק בע"ש אין חייב לכבות בשבת משום דבשעה שהדליק בהיתר הדליק שלא הי' מונהר אז עדיין על ההבערה בשבת וחיוב לעשות מעשה

לבטל מלאכה איננו בשבת עש"ה בארובה עי' בך"ן שבת שלהי האורג שכ' ונ"ל א"נ פגון שהי' צבי קשור בבית זה ונעל שאע"פ שגויסר הצבי אין אומרים לזה שיפתח את ביתו כדי שיצא הצבי פיון שבשעה שנעל בהיתר נעל עכ"ל.

ג) מה שדנתי בכלל ח' אי שיהי' לא פלוג בדאורייתא עי' תוס' זבחים ז' ב' ד"ה ריצה דאהא דאמרי' התם דהא דחטאת קודמת לעולה היינו משום דחטאת פרקליט (מכפר) ועולה דורון ריצה פרקליט נכנס דורון אחריו פתבו הם ז"ל ונ"ל אע"ג דאיפא עולת יולדת ומצורע ונזיר דלא מייתי קרבן אלא לאישתרוי בקדשים כו' אפ"ה חטאתם קודמת לעולה דלא חילקה תורה עכ"ל.

ד) מה שהעליתי בכלל טו"ב דב"ש וב"ה פליגי בסברא אם אפשר לטפל שיהי' חמור מן העיקר דלב"ש אפשר כו' ולב"ה אי אפשר כו' עש"ה. מצאתי עוד ראי' מכוונת לזה מדברי הירושלמי יבמות פי"ג ה"א דביש"ס"ל שם במשנה דקטנה ממאנת רק בבעל אבל לא ביבם וב"ה ס"ל דממאנת גם ביבם וקאמר שם בירושלמי מה טעמון דב"ש בעלה שנישאת לו לרצונה ממאנת יבמה שנפלה לו על פרוה אינה ממאנת מה טעמון דב"ה אם בעיקר היא ממאנת לא כל שפן ביבם (אם בבעל שהוא עיקר ממאנת לכ"ש ביבם דאתי' מחמת').

ק"ע ופ"מ) עכ"ל הירושלמי ומבואר דב"ש וב"ה נחלקו פה בסברא אם אפשר לטפל שיהי' חמור מן העיקר דב"ש ס"ל דאין ממאנת ביבם פיון דהזיקה היא בעל פרוה ואין הסברא נותנת שתוכל למאן בדבר הבא עלי' על פרוה ואין תלוי ברצונה ואף שלפי"ז ימצא שיהי' לטפל חומר מן העיקר שהרי כל עיקר זיקת היבום באה רק מפח הבעל ואלו בבעל עצמה הרי היא ממאנת עכ"ז לאמשגחינו בזה רק אזלינו בטר עצם הדבר ואמרינו דבזיקה דבע"כ לא מצי ממאנה.

וב"ה ס"ל דנהי דלפי עצם ענין הזיקה לא הי' ראוי שתמאן עכ"ז א"א שיהי' לטפל חומר מן העיקר וכיון שממאנת בבעל העיקרי ההכרח שתוכל למאן גם ביבם נדוק פי ראי' נכונה היא בעזרת הש"י: דברי הצעיר יוסף ענגיל.

אפריון נמטי' לכבוד ידידי עוזו ה"ה האברך הקריף ובקי מפולפל נכבד כש"ת מה"ר צבי לופטיג נ"י מק"ק קראקא אשר השגיח והשתדל הרבה בעניני הדפסת ספרי הנוכחי הנדפס בק"ק קראקא זכרה לו אלק"י לטובה והבאתי בפנים בכלל ו' ובכלל ז' אינה ד"ת בשמו ולמען הפר טובתו אביא פה ביחוד עוד אינה גרגרים אשר שמעתי ממנו והם: א) בש"ס ב"מ צ' ב' חסמה בקול כו' ר"ל אמר פטור קלא לא הוי מעשה ובתוס' שם ונ"ל וא"ת דבמכות ט"ו ב' פליגי ר"י ור"ל בשבועה שאוכל כפר זו היום ועבר היום ולא אכלה דר"י פטר לי משום לשאב"מ ור"ל פטר לי משום ה"ס אבל לשאב"מ לוקין עליו כו' עכ"ל.

ואמר ידידי הנ"ל לישיב עפ"י דברי הש"ס מעילה (ד' ב') דאם לן דם וזרקו בק"ק אין הזריקה מוציאתם מידי מעילה ואם זרק דם פגול הזריקה מוציאתם מידי מעילה וקמפרש התם טעם החילוק הלנה דקעביד ביזים לא מהני זריקה לאפוקי מידי מעילה מחשבה דלא קעביד ביזים מהני לי זריקה לאפוקי מידי מעילה עכ"ל הגמ'.

וק' דמה מעשה בידים יש בלינה ואדרבה בפגול יש עכ"פ מחשבה משא"כ בלינה אין שם לא מעשה ולא מחשבה והוא לגמרי מידי דשוא"ת. והנה ברש"י שם פ"ו וז"ל הלנה דקעביד איסורא בידים שהי' לו לזרקו והלינו והינו דקעביד לי' פסול בידים דלגבי מחשבה דפגול חשוב ללינה מעשה בידים וכו' עכ"ל ומבואר מדבריו ז"ל דכל שהי' אדם מחויב לעשות מעשה ולא עשה אז העדר העשי' הזאת מיקרי טפי מעשה ממחשבת פגול, והנה לדעת התוס' ב"מ (מ"ג ב') ורש"י מנחות (ב' ב') דפגול הוי רק בדיבור א"כ הו' דזריקת פגול מוציא מידי מעילה דש"ס מעילה הנ"ל הפנונה נמי בהכרח אפגול בדיבור וע"ז קאמר בגמ' לחלק בין זריקת פגול לזן וזרקו וקאמר הלנה דעביד בידים כו' וכו"ל א"כ מבואר דכל שיש חיוב לעשות מעשה ונמנע ולא עשאה הוי העדר עשיית המעשה המחויבת יותר מעשה מדיבור.

ולפי"ז יש חילוק מפורש בין הו' דשבועה שאוכל ולא אכלה להו' דחסמה בקול דשבועה שאוכל הרי הי' מחויב לעשות מעשה ולאכול וא"כ העדר המעשה הזאת הרי הוא יותר מעשה מקול דחסימה וא"כ לק"מ משבועה אחסימה ושפיר מחייב ר"ל בהו' דשבועה אע"ג דפטר בחסימה פנין דהו' דשבועה הוא יותר מעשה מהו' דחסימה: [ואולם יוקשה ע"ז לכאורה מותר דחשיב ליה ר"ל לשאב"מ בב"מ שם (דהא מוקי מתני' שאם המיר מומר וסופג את הארבעים כו' יהודה דאמר לשאב"מ לוקין עליו והו' דר"י הוא בנותר דאמר בא הפתוב כו' הא לא"ה לקי אף דאין בו מעשה יעו"ש) אע"ג דהנה עליו ג"כ חיוב מעשה אכילת הקדשים בזמנם ואולם לפי מ"ש הה"מ פי"ג משכירות דכל שאפשר פעם במעשה גמור אף הדיבור חשוב מעשה ולוקה גם על הדיבור עיש"ה.

ולפי"ז י"ל דבאמת ההמנע מעשיית מעשה המחויבת לאו מעשה גמור הוא בעצמותו ללקות עליו אלא דעכ"פ הרי הוא יותר מעשה מדיבור וכו"ל וא"כ פי הכי דיש מלקות אדיבור היכא דאפשר ע"י מעשה גמור להה"מ הנ"ל ה"נ ס"ל לר"ל דיש מלקות אהמנע ממעשה המחויבת היכא דאפשר במעשה גמור וע"כ בהו' דשבועה שאוכל כפר זו היום ועבר היום ולא אכלה דאפשר לעבור במעשה גמור ע"י זריקה לים באמצע היום כמבואר בירושלמי פ"ג דשבועות דזה חשוב מעשה ללקות עליו (וכבר תמהו על התוס' שבועות ד' א' ד"ה אבל שכתבו היפך זה) ע"כ שפיר לקי גם אהמנע האכילה משא"כ בנותר דלא מצינו זה שאם זרקו לים לפני עמוד השחר חשב מעשה וילקה עליו והסבא נותנת דפטור ולא דמי לשבועה דשבועה פתיב רק לא יחל דברו וכל עיקר העבירה הוא רק מה שמחלל ומבטל את דבורו וע"כ כשזרקו לים שע"י הזריקה הזאת הרי נדאי לא יוכל דבורו להתקיים עוד א"כ הרי הזריקה עצמה היא חילול וביטול הדיבור שהרי הוא עושה מעשה עתה אשר על ידה יוכרח הדיבור להתבטל וא"כ נדאי דהוא נחשב למחלל דבורו במעשה זאת וע"כ שפיר לקי אזריקה משום לא יחל דברו משא"כ בנותר דלא תותרו הוא דכתיב ביה א"כ הזריקה הרי אינה הותרה ושפיר פטור וא"כ פנין דנותר לא משפחת ליה במעשה גמור ע"י זריקה לים שוב שפיר ההמנע מאכילה המחויבת לאו מעשה הוא בעצמותו ללקות עליו ודוק היטב.

עכ"ד דידי הנ"ל. ואני העירותיו דסבא זאת דזריקה לים בשבועה באמצע היום הוי עבירת לא יחל דברו מפאת דמעשה שעל ידו יוכרח הדיבור להתבטל בעתיד חשוב הוא

עצמו בעצמותו ביטול הדבור ראוי שתהיה תלויה באיבועי דגמי גיטין (ע"ו ב') דכעיי התם באומר הרי זה גיטוף מעכשיו אם לא באתי מפאן עד י"ב חדש ומת בתוך י"ב חדש דתנו שם במשנה דהרי זה גט וכעיי התם בגמ' כי שריתוה לאלתר שריתוה (מיד לאתר מיתתו ואע"פ שלא עברו עדיין י"ב חדש) או לאתר י"ב חדש שריתוה לאלתר שריתוה דהא לא אתי או דלמא לאתר י"ב חדש שריתוה דהא איקניי ליה תנאיה וברש"י ד"ה דהא לא אתי כ' שהרי נדאי לא יבא עוד ויש פאן קיום תנאי ע"כ לשונו ולכאורה הא אמר בגמ' א"ד לאתר י"ב חדש שריתוה דהא איקניי ליה תנאיה ומוכח דלפני הי"ב חדש לא הוי קיום התנאי וצ"ל דזהו עצמו ספיקו של הגמ' שהגמ' מסופקת אי חשוב משעת מיתה שנתקנים דבור התנאי אף ע"ג דהדבור הנה רק שלא יבא מפאן עד י"ב חדש ועצם הדבור הזה הרי לא נתקנים כל זמן שלא עברו הי"ב חדש עכ"ז אמרי דכיון דמת בתוך י"ב חדש וההכרח איפוא שיעברו הי"ב חדש ולא יבא וע"כ אמרי דהכרחיות קיום הדבור בעתיד חשיב הוא בעצמותו קיום הדבור גם לפני הזמן והוי משעת המיתה קיום דבור התנאי א"ד הכרחיות קיום הדבור בעתיד לא חשוב הוא עצמו קיום ורק אחרי עבור הי"ב חדש ולא יבא הוא שיהיה קיום התנאי.

וא"כ עכ"פ לפי סברת הגמ' הראשונה דהמיתה חשובה קיום התנאי מפאת דהכרחיות קיום הדבור בעתיד חשוב הוא עצמו קיום הדבור מיד בשעה שהיא א"כ ה"נ בשבועה שאוכל פכר זו היום וזרקו לים באמצע היום שפיר ראוי שתחשב הנריקה בעצמותה ביטול דבור השבועה פנין שע"י הנריקה ההכרח שיתבטל דבור השבועה בעתיד וכמו דחשובה המיתה בעצמותה קיום דבור דאם לא יבא עד י"ב חדש פנין שעל ידי המיתה ההכרח שיתקנים הדבור שיעברו הי"ב חדש ולא יבא ודו"ק:] ב) שמעתי ממנו בישוב קושית הה"מ רפ"ב מה"מ דא"י למידן שאר בהמה וחי' טמאה שאין בהם שום סימן טהרה מק"ו מגמל ונזיר כו' דיש בהם סימן אחד הא אין מזהירין מה"ד.

ותרץ ידידי הנ"ל עפ"י מש"כ בשו"ת מהרי"ט ח"א סי' נ"א דסימני בהמות וחיית ועופות טמאים אין הפנונה בהם שהסימן הוא הגורם הטומאה והאיסור בבהמה רק הפנונה שהמינים האלו אשר יש בהם אלו הסימנים הנה הם טמאים ויש בהם תיעוב הטומאה והאיסור בעצמותם אלא שפך ברא השי"ת באלו המינים פרוסות קלוטות וכדומה דברים בטבע שהם סימנים על היותם בם טומאה וע"כ נקראו הסימנים האלו בגמ' בשם זה סימנים יען הם באמת רק סימנים והוכחה על מציאות הטומאה הנמצאת בעצמותה בבהמה לא שהסימן גורם הטומאה, והאיסור עש"ה.

ולפי"ז נראה דלא שייך פאן פלל הדדאין מזהירין ועונשין מה"ד דזה שייך רק היכא דעצם האיסור נתגדל בבא מן הדין על הנדון וכגון אחותו בת אביו ובת אמו דענין האחנה גורמת האיסור ואחותו בת אביו ובת אמו הרי יש בה יותר אחנה מאחותו בת אביו לחוד או בת אמו לחוד.

משא"כ בהמות טמאות שאינם לא מעלי גרה ולא מפריסי פרוסה הרי לא נתגדלה עצמיות הטומאה בבהמות האלה ממה שהוא בתזיר ושפן וגמל וארנבת שהם מעלי גרה או מפריסי פרוסה והחילוק ביניהם הוא רק בסימן הטומאה שבהם שתזיר ושפן וכו' יש על טומאה שבהם רק סימן אחד ר"ל הוכחה אחת למהרי"ט הנ"ל ושאר בהמות הטמאות יש

על הטומאה שכם ב' סימנים ר"ל ב' הוכחות וא"כ איסור שיש על מציאותו ב' הוכחות הלא איננו חמור בעצמותו מאיסור שיש על מציאותו רק הוכחה אחת ולא שייך בכה"ג כלל ענין אעמה"ד פנין דעצם מדריגת האיסורין שנה והחילוק שביניהם אף בבירור והוכחת מציאות האיסורין וכמוכּוּן: ג) העירני ידידי הנ"ל לענין מה שדנתי בכלל ח' אי מצינו סיניג בדאורייתא והארכתי בזה באות ו' שם בבניאר ש"ס קידושין ע"ח א' מה טעם לא יקח משום לא יחלל דהפנונה דהתורה אסרה הקידושין משום סיניג וגזיר' שמה יבעול ע' בפנים והעירני דיש לנישב עפי"ז מה שהקשה לפמ"ש ברש"י יבמות (נ"ב א') ד"ה גמ' דהא דאין קידושי כסף ושטר ביבמה היינו משום דיבמה הרי היא באמת ערוה דאשת אח והביאה התירה תורה מגזה"כ אבל כ"ז שאין בועל אותה הרי היא ערוה ואין קידושין תופסין בעריות ע"ש.

ולפי"ז ק' לדעת החינוך (מצנה ר"ו) דקידושי אחות אשה הוי איסור דאורייתא ע"ש ופשוט דה"ה בכל העריות דכלהו איתקשו לאחות אשה בהיקישא דר' יונה ביבמות ח' ונ"ד ובקידושין ס"ז וא"כ תיקשי דאיך תיקנו חכמים מאמר ביבמה הא ה"ל עקירת דבר מה"ת בקו"ע.

ואולם לדברינו ניתא די"ל דהבינו חכמים בטעם מה שאסרה תורה לקדש עריות דהוא משום סיניג דשמה יבעול [דדעת פמה פוס' דרש"י טעמא דקרא נאפי' ל"ד דלא דרש"י עכ"ז כשהטעם מפורש בפתוב לכ"ע דרש"י כמבואר בסנהדרין כ"א א' וא"כ ה"נ דבהך דלא יקח ולא יחלל מפורש הטעם דהוא משום סיג הביאה וכדמפרשין פן בפשטא דקרא בסוגי' דקידושין ובבניארנו הנ"ל וע"כ פנין שפצינו פעם סיג זה מפורש בקידושי ח"ל בתורה לכן לכ"ע יש לומר פן גם בקידושי עריות דמה שאסרה תורה לקדשם הוא רק משום סיג הביאה] וא"כ ביבמה דלית בה משום סיג הביאה שהרי הביאה עצמה מותרת בה ומצנה היא א"כ שוב שפיר לא הוי הקידושין איסור כלל ושפיר תיקנו חכמים מאמר ביבמה ודו"ק: ד) העירני לענין מה שדנתי בו בכלל ט"ו אי ריבוי הכמות מכריע האיכות והראני דבספר החינוך מצנה תקס"א בשרשי המצנה כ' ונ"ל ונדענו בזה שיפה לו לאדם לעשות פמה חטאים ולא נעשות נבלה אחת גדולה כו' עכ"ל ומבואר דס"ל ו"ל דחומר האיכות מכריע לריבוי הכמות.

עכ"ד ידידי הנ"ל. כלל א בעניני שליחות.

נסתפקתי הא דקי"ל שולחו של אדם כמותו מהו הכפונה בזה אם הכפונה שגופו של שליח נחשב כגוף המשלח או השליח לאדם אחר נחשב רק שהמעשה אשר הוא עושה בשליחותו עכ"פ מתניחסת למשלח ונחשב שהמשלח עשה המעשה שהוא או דלמא גם המעשה איננה מתניחסת למשלח רק לשליח ונחשב שהשליח עשה המעשה לא המשלח רק שהתורה גזרה שאף שאדם אחר עשה המעשה לא הוא עכ"ז פנין ששולחו לכה מועלת המעשה של האחר עבורו כאלו עשאה הוא ודו"ק.

והערומי בזה מאיזהו מקומן בס"ד ואלה המה: א) מש"ס קידושין דמ"ג ע"א איתמר רב אמר שליח נעשה עד ור' שילא אמר אין שליח נעשה עד רב אמר שליח נעשה עד אלומי קא מאלימנא למלתא ורש"א אין שליח נעשה עד פנין דאמר מר ששא"כ הו"ל כגופי' עכ"ל הגמ'.

ומפורש בזה לענ"ד דבאה פליגי דר' שילא סבר דהשליח נחשב כגוף המשלח וא"כ הוא עצמו הבעלים ואין יכול להעשות עד ורב ס"ל דהשליח נחשב לאדם אחר אלא שמעשהו מתייחס למשלח או שמועלת עבור המשלח וע"כ פ"ן שהוא עצמו אדם אחר הוא שפיר יכול להעיד על המעשה ואדרבה אלומי קא מאלימנא למלתא ועדותו טובה יותר פ"ן שמעיד על מה שעשה בעצמו דאדם יודע וזוכר יותר בבירור מה שעשה בעצמו ממה שרואה לאדם אחר עושה: ב) בש"ס גיטין דמ"ז ע"ב וש"ס בבא בתרא דפ"א ע"ב דאמר דאם שיגר הביכורים ביד שליח ומת שליח בדרך מביא ואינו קורא משום דכתי' ולקחת והבאת ע"כ בעי' לקיחה והבאה באחד עכ"ל הגמ'.

ואי נימא דהשליח הוא הבעלים או שמעשהו מתייחס לבעלים שפיר ראוי שיוחשב לקיחה והבאה באחד פ"ן שגם הלקיחה נחשב שהבעלים לקחו וכמוכ"ן ועל פ"ן דהשליח באדם אחר נחשב וגם המעשה איננה מתייחסת למשלח וע"כ שפיר לא היתה הלקיחה ע"י הבעלים וע"כ אם יביאו עתה הבעלים הביכורים לא הוי לקיחה והבאה באחד: ג) הנה פראי' הקדומה יש להביא ראוי גם מש"ס סוטה דכ"ז ע"א דאמר במי שנתחרש או שנשתטה או הי' בבית האסורין וקינאו ב"ד לאשתו דאם נשתפה אח"כ אינו מביא ומשקה אותה משום דכתיב וקינא והביא ע"כ בעי' קינוי והבאה באחד ע"ש ברש"י ד"ה וקינא ושם דכ"ה ע"א ברש"י ד"ה עבדינן כ' דקינאי ב"ד הוא מטעם שליחות דזכות הוא לבעל לקנאות באשתו אם רואין אותה פרוצה במעשי' וזכ' מטעם שליחות עש"ה.

וא"כ יש גם משם ראוי פראי' הקודמת דאם השליח כבעלים או שהמעשה מתייחסת לבעלים ראוי שיוחשב קינוי והבאה באחד: ד) מש"ס גיטין דכ"ט ע"ב דפליגי בשליח שעשה שליח שני ומת הראשון אם שליחות השני בטל או לא דמאן דס"ל דלא בטל קאמר דכלהו מפח בעל קאתו אית' לבעל איתנהו לכולהו וכו' עש"ה.

והסברא נותנת שבזה פליגי דאי נימא דהשליח הוא הבעלים עצמם א"כ כשעשה שליח שני הוי פאלו נעשה זה השליח השני מן הבעל עצמו ואין השליח השני צריך עוד אח"כ להונויות שליח הראשון כלל שהרי לא נעשה ממנו כלל רק מן הבעל שבשעה שעשה הרי הי' הוא הבעל ממש וכן אם נאמר שהשליח אדם אחר הוא רק שמעשהו מתייחסת למשלח ג"כ ראוי לומר כן פ"ן שכל מה שהוא עושה בשליחותו נחשב שהמשלח עשה וא"כ גם עשהו את שליח השני לשליח נחשב שהמשלח עשה זה ודו"ק.

משא"כ אם נאמר שהשליח לאדם אחר נחשב וגם מעשהו אין מתייחסת למשלח רק שמועלת עבור המשלח א"כ השליח השני נעשה שליח מאדם אחר לא מן הבעל וע"כ שפיר צריך שיהא האדם האחר קיים: ה) בש"ס תמורה ד"י ע"א בעי רמי בר חמא מקדיש עושה תמורה או מתפפר עושה תמורה (ראובן שהקדיש בהמה שיתפפר בה שמעון מי יכול להמיר בה ראובן המקדיש או שמעון המתפפר) אמר רבא א"כ מצינו ציבור ושנותפין עושין תמורה וכגון דשוו שליח לאקדושי (פי' דאי נימא דבתר מקדיש אזלינן א"כ ציבור ושנותפין שעשו שליח להקדיש אז נהי דהציבור והשנותפין מתפפרים בו עכ"ז פ"ן שהשליח הקדיש תלוי בו דין תמורה והוא שפיר יכול להמיר פ"ן שהוא

איש יחידי וא"כ מציינו תמונה בקרבן של צבור ושותפין באנו קי"ל דלא משפחת תמונה בקרבן צבור ושותפין עש"ה ברש"י) עכ"ל הגמ'.

והשתא אי נימא דבכל שליחות מתייחסת המעשה למשלח א"כ גם בצבור ושותפין העושים שלים להקדיש נחשב שהקדישו הם וא"כ אפי' נאמר דבעלמא מקדיש עושה תמונה עכ"ז בצבור ושותפין דשוו שלים לאקדושי שפיר אין השלים עושה תמונה אפי' אי מקדיש עושה תמונה שהרי השלים איננו המקדיש כלל וכל שפן אם נאמר דגוף השלים נחשב כגוף הבעלים ודאי דחשיב שהקדישו הצבור ושותפין וכמובן וא"כ מאי פריה ועל פרתה דהשלים אדם אחר הוא וגם דמעשה השליחות איננה מתייחסת למשלח רק שמועלת עבורו וא"כ שפיר מתייחס ההקדש לשלים אלא שמועיל עבור הצבור ושותפין וע"כ שפיר יכול השלים להמיר אי מקדיש עושה תמונה.

ועוד יש לדקדק בן באופן אחר מש"ס תמונה הנ"ל וזה דאי נימא דגוף השלים הוא כגוף הבעלים א"כ נראה פשוט דאם המשלחים רבים נחשב גם השלים רבים במעשה השליחות וכן אם מעשהו מתייחסת למשלח א"כ כשמשלח מרבים מתייחסת המעשה לרבים וא"כ גם כאן חשוב כאלו רבים הקדישו וא"כ שפיר אין ראוי שיועיל תמונה אפי' אי מקדיש עושה תמונה כיון שפאן הקדישו רבים וא"כ כיון דמקדיש עושה תמונה שוב הגזה"כ דצבור ושותפין ראוי לומר דתליא בהקדש דאם הקדישו רבים אין תמונה מועלת בקרבן זה ועל פרתה דהשלים אדם אחר הוא והמעשה מתייחסת לו ע"כ שפיר הו"ל הקדש דיחיד ולא הקדש דצבור ושותפין ודו"ק היטב:ו) בש"ס קידושין דריש קרא דנשחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים וכי כל הקהל שוחטין והלא אינו שוחט אלא אחד אלא מכאן ששא"כ ע"ש.

והשתא אי נימא דמעשה השלים מתייחסת למשלח א"כ כשהמשלחים רבים נחשב שעשאו המשלחים כולם המעשה ההוא וכנ"ל. וא"כ לפי מאי דס"ל לר' אליעזר ברבי שמעון בחולין דכ"ט ע"ב דאסור לשנים לשחוט זבח אחד בקדשים מה"ת ע"ש א"כ מה יענה ראב"ש להך קרא דנשחטו אותו דמתיר לכל הקהל לשחוט ע"י שלים אחד ואמאי שרי הא המעשה מתייחסת להם ונחשב ששחטו כולם וא"כ הו"ל שנים שוחטין זבח אחד וכן אם נאמר דגוף השלים נחשב כגוף המשלח ג"כ יוקשה דכבר כתבתי דנראה פשוט דאם נאמר כן אזי כשהמשלחים רבים נחשב גם השלים רבים הואיל ונעשה כגוף המשלחים וא"כ חשוב ג"כ שנים שוחטין זבח אחד ועל פרתה דהשלים נחשב לאדם אחר וגם המעשה איננה מתייחסת למשלח רק לשלים אלא שמועלת עבור המשלח וע"כ שפיר חשוב שחיטה ביחיד ורק שמועלת עבור הקהל המשלחים שיצאו בה כולם ידי מצות שחיטת פסח ודו"ק.

אולם יש לדחות דמה שהקפידה תורה שלא יהיו שנים שוחטין זבח אחד בקדשים היינו רק אם ממש שנים שוחטין וכל אחד שוחט בכח בפני עצמו משא"כ כאן שהשלים היחיד שוחט ונעשיתו השחיטה בכח אחד א"כ אפי' מתייחס המעשה לרבים המשלחים נחשב רק כאלו שחטו רבים בכח אחד וזה י"ל דשרי שפיר.

וסמוכין לזה מש"ס שבת ד"ג ע"א דדריש קרא דבעשותה יחיד העושה חייב שנים שעשאוהו (שנים שעשו יחד מלאכה בשבת כגון זה עוקר וזה מניח) פטורין ע"ש. והנה

שם ד"ה ע"א איתא בְּעֵי ר' יוחנן זרק חפץ ונצקו הוא (הזרק) ממקומו וחסר וקיבלה מהו ופריה מאי קא מבְּעֵי לִי (איזה טעם יש לפטור בזה הא עבד עקירה והנחה) א"ר אדא בר אבהו שני כחות באדם אחד קמבְּעֵי לִי שני כחות באדם אחד באדם אחד דמי וחיוב או פשני בני אדם דמי ופטור תיקו וברש"י פשני בני אדם דמי ופטור דהו"ל פשנים שעשאוהו וכו' עכ"ל.

ומבואר בזה דאע"ג דהתורה פטרה רק שנים שעשאוהו עכ"ז מספקינן למיפטר ג"כ יחיד העושה בשני כחות מפאת דחשוב פשנים שעשאוהו א"כ ה"ה להיפוך בשחיטת קדשים דהקפידה תורה שלא יהיו שנים שוחטין שפיר י"ל ג"כ דשני בני אדם השוחטין בכת אחד חשוב כאחד השוחט ושפיר דמי ודו"ק.

ועו"ל דהתורה הקפידה רק שלא תעשה השחיטה ע"י ב' בני אדם דאז מה שעושה זה הרי אין השני עושה משא"כ בשליחות שאפי' נחשב כל הקהל שוחטין עכ"ז הרי כל השחיטה מתניחסת לכולם מתחלה ועד סוף ומה שהאחד עושה גם כולם עושים ואכה"ג י"ל דלא הקפידה תורה.

ועו"ל בפשיטות טפי דהתורה הקפידה רק שלא יהיו ב' מעשים בשחיטה שאם שני בני אדם עושים הרי הוא ב' מעשים משא"כ פשהשליח היחיד שוחט הרי הוא רק מעשה אחת וא"כ אפי' אם מעשה השליחות מתניחסת למשלח עכ"ז הרי נחשב רק כאלו עשו כל הקהל מעשה אחת ואין נעשה ממעשה אחת של השליח מעשים רבים וכמוכח וע"כ שפיר שרי וחילוק זה הוא עצמו החילוק הקדום אחר העיון.

דו"ק ותשפח ואין להאריך בזה: ז) ע"ע בש"ס ב"מ דצ"ו ע"א דאמר דדין שליח אי חשוב כבעלים לענין שאילה בבעלים תלוי בפלוגתא דר' יאשי' ור' יונתן דפליגי אי מהני הפרת גדרים ע"י שליח דס"ל לר' יאשי' דבְּעֵי בעל ממש משום דכתיב אישה יקמנו ואישה יפרנו ור' יונתן ס"ל דששאיכ ע"ש.

והנה לענין שאילה בבעלים נראה פשוט דתלוי בזה אי הא דששאיכ היינו שגוף השליח נחשב כגוף הבעלים דאז שפיר חשוב שאילה בבעלים וכמוכח משא"כ אם אין גופו כגוף הבעלים אלא שמעשהו מתניחסת לבעלים או שמועלת עבור הבעלים אז שפיר לא חשוב שאילה בבעלים כיון שאין גופו כגוף הבעלים ולא קרינן בי' אם בעליו עמו וכמוכח.

אולם לענין הפרה שפיר י"ל לכאורה דבין לר' יאשי' ובין לר' יונתן אין גוף השליח כגוף הבעלים ופליגי רק באחד מב' הצדדים האחרים הנ"ל דר' יאשי' ס"ל דהמעשה אשר השליח עושה בשליחותו עכ"פ מתניחסת למשלח ונחשב שעשה המשלח המעשה שהוא וע"כ גם כן פשעשה השליח מעשה ההפך נחשב שפיר שפיר הבעל וקרינן בי' אישה יפרנו ור' יאשי' ס"ל דגם המעשה איננה מתניחסת למשלח רק לשליח אלא שמועלת עבור המשלח וע"כ כן שהקפידה תורה דאישה יפרנו דהיינו שהבעל עצמו יעשה מעשה ההפך ולא אחר ע"כ שפיר לא מהני שליחות וא"כ קשה לכאורה דאיהו תלי הש"ס דין דשאילה בבעלים בפלוגתא דהפירה הא י"ל דתרונייהו ס"ל דגוף השליח לא הוי כגוף הבעלים ורק בב' הצדדים האחרים הוא דפליגי אם המעשה מתניחסת למשלח או לשליח וע"כ בדין שאילה בבעלים דבְּעֵי ממש גוף הבעלים דהא כתיב אם

בְּעָלָיו עָמוּ וְלֹא סָגִי בָמָה שֶׁמַּעֲשֵׂה הַשְּׁלִיחַ מְתַיִיחֶסֶת לְבָעָלִים א"כ שֶׁפִּיר י"ל דלכ"ע לא חָשׁוּב ע"י שְׁלִיחַ שְׁאִילָה בְּבָעָלִים.

אָמְנָם אַחֲרֵי הָעִיּוֹן ז"א דָּגַם בְּהַפְרָה הַהִכָּרֵחַ לומר לר' יוֹנָתָן דָּגוּף הַשְּׁלִיחַ חָשׁוּב כְּגוּף הַבַּעַל דא"א לומר דְּרַק מַעֲשֵׂה הַפְּרָתוֹ מְתַיִיחֶסֶת לְבַעַל דְּהָא הַפְּרָה הוּא רַק דְּבוּר וּא"כ הַמַּעֲשֵׂה שָׁבוּ הוּא רַק עֲקִימַת הַשְּׁפָתִים וְנִעְנוּעַ פְּלִי הַמְּבֹטָא וּא"כ אִי נִימָא דְּרַק הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר הַשְּׁלִיחַ עוֹשֶׂה מְתַיִיחֶסֶת לְמַשְׁלַח א"כ חָשׁוּב רַק פְּאָלוּ עֵינָם הַמְּשַׁלַּח שְׁפָתֵי הַשְּׁלִיחַ וְנִעְנוּעַ פְּלִי הַמְּבֹטָא שֶׁל שְׁלִיחַ וְכַנּוּדָע סְבָרַת הַקְּצוּה"ח לְעַנְנֵי תְּפִלִּין וּשְׁאָר מִצְוֹת שֶׁכְּגוּפוֹ ע"י שְׁלִיחַ וַיְדַבֵּר בּוֹ לְהִלְךְ אִי"ה וּא"כ אֲפָתִי אֵין פֶּאֶן דְּבוּר שֶׁל הַבַּעַל בְּעַצְמוֹ וְאִיךָ יוֹעִיל וְעַל פְּרָחֶךָ דָּגוּף הַשְּׁלִיחַ נִחְשָׁב כְּגוּף הַמְּשַׁלַּח וְשֶׁפִּיר חָשׁוּב דְּבוּר הַהִפְרָה שֶׁהַשְּׁלִיחַ מְדַבֵּר כְּפִלוֹ דִּיבְרָה זֶה הַבַּעַל בְּעַצְמוֹ כִּי הַשְּׁלִיחַ בְּשַׁעַת הַפְּרָתוֹ נִחְשָׁב כְּגוּף הַבַּעַל מִמֶּשׁ וּא"כ שׁוּב שֶׁפִּיר לְעַנְנֵי שְׁאִילָה בְּבָעָלִים גַּם ע"י שְׁלִיחַ חָשׁוּב שְׁאִילָה בְּבָעָלִים וְע"כ שֶׁפִּיר תְּלִי הַש"ס דִּין דְּשְׁאִילָה בְּבָעָלִים בְּפִלּוּגְתָא דר' יֵאֵשִׁי ור' יוֹנָתָן הַגָּ"ל וְדו"ק: ח) הַתּוֹסֵ' רִי"ד בַּפ"ב דְּקִדּוּשֵׁין פְּתָבוּ דְּבִמְצוֹנָה שְׁעַל גּוּפוֹ לֹא מְהַיְי שְׁלִיחוֹת ע"ש וְנִרְאָה מְזֵה דָּגוּף הַשְּׁלִיחַ אֵינוֹ נִחְשָׁב כְּגוּף הַמְּשַׁלַּח וְרַק אָדָם אַחֵר הוּא וְע"כ בְּמִצְוֹנָה שְׁעַל גּוּפוֹ לֹא מְהַיְי שְׁלִיחוֹת וְהִנֵּה בַּס' קְצוּה"ח הַסְּפִיר דְּבִרְיָה עַפ"י דְּבִרְיָה הָרֵא"ש בְּנִדְרִים דַּע"ב ע"ב שֶׁכ' לְעַנְנֵי הַפְּרָה ע"י שְׁלִיחַ דְּכִינּוֹן דְּבָעִי שְׁמִיעָה ע"כ שְׁמִיעָה הָיִי מִיַּדִּי דְּמִמִּילָא וּמִיַּדִּי דְּמִמִּילָא לֹא שְׁיִיךְ בִּי שְׁלִיחוֹת ע"ש וְע"כ רַק עַל מַעֲשֵׂה שְׁיִיךְ שְׁלִיחוֹת וְנִחְשָׁב כְּפִלוֹ עֲשֵׂה הַמְּשַׁלַּח מַעֲשֵׂה הַנְּחִיט תְּפִלִּין שֶׁעֲשֵׂה הַשְּׁלִיחַ אֲבָל מַה שְׁמוֹנְחִים עַל יַד הַשְּׁלִיחַ זֶהוּ מִיַּדִּי דְּמִמִּילָא וְלֹא יִתְּכוֹן לומר מִטַּעַם שְׁלִיחוֹת שְׁמוֹנְחִים הַתְּפִלִּין עַל יַד הַמְּשַׁלַּח וְע"כ הו"ל כְּפִלוֹ הַנִּיחַ הַמְּשַׁלַּח תְּפִלִּין עַל יַד הַשְּׁלִיחַ דְּלֹא מְהַיְי עַכְת"ד וְהֵם נוֹדְעִים.

וְלַעֲנַ"ד גַּם דְּבִרְיָה הָרֵא"ש הַגָּ"ל עוֹלִים לְכּוֹנְנָה זֹו דְּכִינּוֹן שְׁרַק מַעֲשֵׂה הַשְּׁלִיחַ מְתַיִיחֶסֶת לְמַשְׁלַח אוֹ שְׁמוֹעֵלַת עֲבוּר הַמְּשַׁלַּח אֲבָל הַשְּׁלִיחַ עֲצָמוֹ אָדָם אַחֵר הוּא ע"כ בְּשְׁמִיעָה שְׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה לֹא שְׁיִיךְ שְׁלִיחוֹת וְרַק אֵלוֹ הִי עַנְנֵי הַשְּׁלִיחוֹת עַל גּוּפוֹ שֶׁל שְׁלִיחַ שֶׁנַּעֲשֵׂה גּוּפוֹ כְּגוּף הַמְּשַׁלַּח שֶׁפִּיר הִי יְכוּל לְעַשׂוֹתוֹ שְׁלִיחַ עַל הַשְּׁמִיעָה שְׁכִינּוֹן שֶׁנַּעֲשֵׂה גּוּף הַמְּשַׁלַּח הו"ל שְׁמִיעָתוֹ כְּשְׁמִיעַת הַמְּשַׁלַּח וְשֶׁפִּיר מְצִי מִפְּרֵי נִדְרֵי אִשְׁתֵּי הַמְּשַׁלַּח שְׁשִׁמַּע.

וְדַע כִּי סְבָרַת הַקְּצוּה"ח הַגָּ"ל תְּמַצָּא קִין לֵה בְּתוֹס' ב"מ ד"צ ע"א דְּאֵהָא דְּאִמְרִין הֵתָם דְּאִמְרָה לְעַכּו"ם שְׁבוֹת לְעַנְנֵי שְׁבָת וְלְעַנְנֵי חֲסִימָה פְּתָבוּ הֵם ז"ל וְז"ל אור"י דְּלֹא דְּמִי לְאוּמֵר לְעַכּו"ם אֲכוּל גְּבִילָה דְּלֹא שְׁיִיךְ הֵתָם אִמְרָה לְעַכּו"ם שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל עֲצָמוֹ יְכוּל לִיתָן גְּבִילָה בְּפִיו אֲבָל הֵקָא אוֹתוֹ דְּבָר שְׁאוּמֵר לְעַכּו"ם לְעַשׂוֹת הוּא אֵינוֹ יְכוּל לְעַשׂוֹת כְּמוֹ לְבַשֵּׁל בְּשַׁבָּת אוֹ לְחַסּוֹם שׁוּר בְּדִישׁוֹ עַכ"ל.

וְנִרְאָה פְּשוּט שֶׁסְּבָרְתָם הִיא כְּסְּבָרַת הַקְּצוּה"ח הַגָּ"ל מִמֶּשׁ דְּהָא הָא דְּאִמְרָה לְעַכּו"ם שְׁבוֹת הֵינּוּ מִשׁוּם דְּנֵהִי דְּמִדִּינָא אֵין שְׁלִיחוֹת לְעַכּו"ם עַכ"ז הַחֲמִירוֹ חֲכָמִים וְנִתְּנוּ דִּין שְׁלִיחוֹת לְעַכּו"ם בְּאִיסוּרִין וְע"כ עַכ"פ לֹא עֲדִיף מִשְׁלִיחוֹת מִמֶּשׁ וְע"כ כְּשְׁאוּמֵר לְעַכּו"ם אֲכוּל גְּבִילָה אִפִּי' וְנִחְשָׁב הַעַכּו"ם שְׁלוּחוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל עַכ"ז מַה שֶׁהַגְּבִילָה בָּאָה לְפִיו וְלִמְעֵיו שֶׁל עַכּו"ם אֵינוֹ נִחְשָׁב כְּפִלוֹ בְּאֵתָה לְפִיו וְלִמְעֵיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל רַק הַמַּעֲשֵׂה שֶׁעוֹשֶׂה הַעַכּו"ם נִחְשָׁב כְּפִלוֹ עֲשֵׂאָה יִשְׂרָאֵל וְע"כ הָיִי כְּפִלוֹ הַנִּיחַ הַיִּשְׂרָאֵל לְפִיו שֶׁל עַכּו"ם וְזֶה שֶׁפִּיר שְׁרִי.

וא"כ זהו ממש פסקברת הקצוה"ח ה"ל בתפלין דבשליחות הוי פאלו הניח המשלח על יד השליח לא על יד עצמו וה"נ פתבו התוס' דהוי פאלו הניח הישראל לפיו של עפ"ם לא לפיו של עצמו ודוק היטב: ט) התוס' במנחות דס"א ע"ב ד"ה מצינו פתבו וז"ל וא"ת ל"ל קרא למעוטי ידו ולא יד שלוחו (גבי סמיכת קדשים דכתיב ידו ודרש' למעט יד שלוחו) תיפוק לי' מקרבנו ולא קרבן חבירו (דכתיב ג"כ בסמיכה קרבנו ודרש' למעט קרבן חבירו) וי"ל דאצטריף תרי קראי דלא תימא פי שוי' שליח עדיף דששא"כ עכ"ל.

ומוכח מזה דבשליחות מתניחסת המעשה למשלח או שגוף השליח נחשב כמשלח דאי נימא דהשליח אדם אחר הוא ומעשהו מתניחסת לו ורק שמועלת מגזה"כ א"כ פאן בסמיכה לא הי' ראוי להועיל פיון שהצריכה תורה שיהי' הסומך סומך על קרבן שלו וכאן הרי סמך הסומך על קרבן חבירו פיון שמעשה הסמיכה מתניחסת לשליח ונהרי אין הקרבן שלו כ"א של המשלח ועל פרוק דהמעשה מתניחסת למשלח והוי פאלו סמך המשלח או שגוף השליח נחשב כגוף המשלח ושפיר הוי סמיכה בבועלים ודו"ק.

ושוב מצאתי מפנרש פן יותר בגליון תוס' ערכין ד"ב ע"א שפתבו ג"כ סברת התוס' מנחות ה"ל בבבאור יותר וז"ל וי"ל דה"א דשלוחו של אדם פמותו ולא איקרי קרבן חבירו עכ"ל וה"ז מפנרש פדברינו ה"ל ודו"ק: י) ע"ע בש"ס שבועות דל"ה ע"א ת"ר שילח פיד עבדו או שאמר להן הנתבע משביעני עליכם שאם אתם יודעין לו (לתובע) עדות שתבואו ותעידוהו יכול יהו חייבין (קרבן שבועת העדות) ת"ל אם לא יגיד ונשא עונו מאי תלמודא אמר ר"א אם לןא יגיד כתי' (ודרש'י) אם לו לא יגיד ונשא עונו ואם לאחר לא יגיד פטור עכ"ל הגמ'.

ומוכח דאין השליח כגוף הבועלים דאל"כ שפיר קרינו בשליח אם לו לא יגיד וכשנשבעין לשליח חשיבי שפיר נשבעין לו פיון שהשליח כגוף הבועלים ודו"ק: אולם למאי דאמרי' בב"מ דצ"ו ע"א דע"י עבדו לכ"ע חשוב שאילה בבועלים משום דיד עבד פיד רבו ע"ש ומבואר בזה דשליחות דעבד לכ"ע הוי כגוף הבועלים דהא לענין שאילה בבועלים בעי' גוף הבועלים ממש וכמו שפתבנו באות ז' וא"כ קשה באמת מסוגל' דשבועות ה"ל דכיון דהתם איירי בשילח פיד עבדו א"כ אמאי לא קרינו בי' לו וצע"ק.

ונראה דשם בשבועות בלא"ה לא שניף פלל שליחות דהא מילי נינהו ומילי לא מימסרין לשליח אפי' בחד שליח לדעת המהרי"ט ז"ל וכבודע אלא דלולי קרא ה"א דלא בעי' שליחות פלל ונאפי' פשנשבעין לאחר לגמרי שאין יודעין עדות לפלוני נמי חייבין תדע שהרי צריף קרא למעט אפי' פשהשביעין הנתבע וע"כ השתא דכתי' קרא דבעי' לו וא"כ צריף לבא לטעם שליחות שיוחשב לו וע"כ שוב שפיר אפי' שליחות דעבד לא מהני פיון דמילי נינהו וכנ"ל ועכ"פ נתחדש לנו דין בזה דהא דמילי לא מימסרין לשליח הוי אפי' בעבד דמצד הסברא הי' מקום להסתפק בזה פיון דעבד עדיף משליח דעלמא מטעמא דיד עבד פיד רבו וכש"ס ב"מ ה"ל דאע"ג דשליח לא מהני לענין שאילה בבועלים עכ"ז ע"י עבד חשוב שאילה בבועלים מטעמא דיד עבד פיד רבו.

וכעין זה מצינו ג"כ בכלל דאין שליח לדבר עבירה דהוי אפי' בעבד וכמו שפצינו בקידושין דמ"ב ע"ב לענין שליחות יד דקאמר אמר לעבדו ולשלוחו מנין וכו' הרי דבעי' קרא גם בעבדו ואי לאו קרא ה"א דאשלד"ע ובאתי רק להעיר: יא) עי' פרמב"ם ה'

עפ"ם פ"ג ה"ט שכ' וז"ל העושה עפ"ם לעצמו אע"פ שלא עשה בידו כו' (פי' שעשה ע"י אחר) לוקה שנגמר לא תעשה לה פסל כו' וכן העושה עפ"ם בידו לאחרים כו' לוקה שנגמר ואלהי מסכה לא תעשו לכם עכ"ל.

וכ' שם הלח"מ וז"ל תימא היכא שעשאוים אחרים לו אמאי לוקה הא לאו שאין בו מעשה הוא כו' וי"ל דכיון דהאחר עשאו בשליחותו הוי פאלו עשאו הוא וחיוב עכ"ל פוןותו להקשות דנהי דהתורה אסרה לעשות עפ"ם לעצמו ע"י אחר עכ"ז ראו שניחשב הלאו הזה ככל לאין שאין בם מעשה דאין לוקין עליהם וע"ז תי' דכיון דהשליח עושה מעשה חשוב פאלו הוא עושה והוי שפיר לאו שיש בו מעשה ומבואר בזה להדיא דגוף המעשה מתניחסת למשלח: אוילם יש לדחות דהא אפי' אי אין המעשה מתניחסת למשלח עכ"ז הרי מועלת עבור המשלח וכו"ל וא"כ עכ"פ תולדות המעשה תמיד מתניחסת למשלח דהיכא שקידש השליח אשה עבור המשלח אז תולדות המעשה שהיא קנין האשה מתניחסת למשלח ונעשית אשתו של משלח ע"י מעשה השליח וכן כל כה"ג.

וא"כ גם פאן בעבירה פיון שגם השליח אסור לעשות עפ"ם א"כ פיון שהשליח עשה מעשה א"כ יש במעשהו עבירת לאו שיש בו מעשה וחיוב מלקות וע"כ פיון שתולדות מעשהו שפיר מתניחסת למשלח וכו"ל ע"כ שפיר המשלח לוקה ודו"ק: אמנם אחרי העיון ז"א דעבירת השליח הרי הוא רק אלאו דלא תעשו לכם פיון שהוא עושה העפ"ם עבור אחר וזה אסור רק מקרא דלא תעשו לכם וכדברי הרמב"ם הנ"ל וא"כ אם רק תולדות המעשה מתניחסת למשלח א"כ גם המשלח הי' לו לעבור אלאו הנ"ל ולא אלאו דלא תעשה לה האוסר עשיית עפ"ם לעצמו ע"י אחר וא"כ פיון שהמשלח עובר רק אלאו דלא תעשה לה ולוקה רק על הלאו הזה א"כ על פרוץ שגוף המעשה מתניחסת להמשלח ודו"ק היטב: יב) בש"ס ב"ק דע"ו ע"א פריף לר"ש דס"ל דגונב קדשים שהבעלים חייבין באחריותו ושחטן חייב הגנב בד' וה' דאמאי חייב הא שמעינן לי' לר"ש דאמר שחיטה שאינה ראוי' לא שמה שחיטה ושחיטת קדשים נמי שחיטה שאינה ראוי' היא (דקדשים שנשחטו בחוץ פסולין) כי אתא ר' דימי א"ר יוחנן בשוחט תמימים מבפנים לשם בעלים ופריף ונהרי חזרה קרן לבעלים (הואיל ולשם בעלים נזבחו וחשוב השכה ואמאי חייב בדו"ה) א"ר יצחק בר אבין שנשפף הדם (דלא חזרה קרן לבעלים פיון שהקרן פסול וצריכים להביא קרפן אחר ומיהו בפעולת שחיטה שפיר שחיטה ראוי' היא פיון דאח"כ הוא שנפסל ע"י שפיכת הדם) כי אתא רבין א"ר יוחנן בשוחט תמימים מבפנים שלא לשם בעלים (דשחיטה ראוי' היא דקיי"ל דכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן פשרים חוץ מפסח וחסאת וקרן לבעלים לא חזרה דקיי"ל דלבעלים מיהת לא עלו לשם חובה וצריכים להביא קרפן אחר) עכ"ל הגמ': ובתוס' שם ד"ה שלא כתבו דלהכי מוקי ר' דימי כשנשפף הדם (ולא מוקי בשוחט שלא לשם בעלים פריבין) היינו משום דניחא לי' לאוקמי בכל קדשים שחייב באחריותו דבשלא לשם בעליהם לא מתוקמא בפסח וחסאת (דפסח וחסאת הא קי"ל) דמפסלי בשלא לשמן (וא"כ היא שחיטה שאינה ראוי') עכ"ל.

ומבואר בזה דלאוקימתא דר' דימי איירי ר"ש אפי' בפסח וא"כ קשה דהא שחיטת פסח צריף שליחות וכמבואר בקידושין דמ"א ע"ב וא"כ זה הגנב ששוחט שלא בשליחות הבעלים ראוי שיופסל הפסח ואפתי שחיטה שאינה ראוי' היא ואמאי חייב וצ"ל דכיון

דהפעלים חייבים בפסח וכבר הקדישוהו וגילו דעתם בזה שחפצים בהקרבתו ע"כ השחיטה זכות היא להם וזכ"י מטעם שליחות ונחשיב שפיר שחיטה בשליחות.

ואולם אם נאמר דענין שליחות בכל מקום הוא מפאת שגוף המעשה מתניחסת למשלח א"כ אפתי אמאי חייב הגנב הרי נחשב כאילו שחטו הפעלים ולא טבח הגנב כלל וכן אם נאמר דבדין שליחות גם גוף השליח נחשב כגוף הפעלים ג"כ קשה פנין דחשוב פעלים בשעת שחיטה ואין פאן שחיטת הגנב ועל פרחו דבשליחות השליח פאדם אחר נחשב וגם המעשה איננה מתניחסת למשלח ורק שמועלת עבור המשלח וע"כ גם פאן שפיר מועלת השחיטה עבור המשלח שיצא ידי מצנת הקרבת הפסח.

אבל מעשה השחיטה שפיר מתניחסת לגנב השוחט ושפיר חייב בדו"ה אלא דהוקשה להגמ' רק דכיון דהמעשה מועלת עבור המשלח ויצא ידי מצנת הקרבן א"כ הרי חזרה קרן לבעלים וכו"ל: אולם יש לדחות ולומר דנהי דשחיטת פסח בעי שליחות עכ"ז אם נשחט הפסח שלא בשליחות הפעלים אין הפסח נפסל ע"י פה רק שהפעלים לא יצאו ידי מצנותו וא"כ שפיר י"ל דשחיטת הגנב לאו בתורת שליחות היא ועכ"ז שפיר חשוב שחיטה ראוי' פנין שהפסח פשר אמנם יוקשה ע"ז דא"כ מאי פריה ונהרי חזרה קרן לבעלים ואיך חזרה פנין דלא יצאו הפעלים ידי מצנותו.

וי"ל דקושית הגמ' ה"ל לא קאי אפסח כ"א אשארי קדשים אולם דעת רש"י בפסחים ד"ז ע"ב ד"ה פסח וקדשים דכל קדשים צריכין שחיטת פעלים כפסח עש"ה וא"כ גם בכל קדשים צריכין לבא לשליחות וא"כ הדק"ל דמאי פריה הרי חזרה קרן לבעלים הא אין פאן שחיטה בשליחות ולא יצאו הפעלים וליפא חזרת קרן ועל פרחו צ"ל דשחיטת הגנב היא ג"כ בתורת שליחות וכו"ל וא"כ שוב קמה הראי' ה"ל דבשליחות אין גוף השליח כגוף המשלח וגם המעשה אין מתניחסת למשלח רק לשליח וע"כ שפיר חשוב הגנב טובח וחייב בדו"ה וכו"ל.

אולם י"ל דנהי דזכ"י מטעם שליחות היינו רק שמועלת עבור מי שהיא זכות לו אבל המעשה איננה מתניחסת אל בעל הזכות רק אל העושה וגם אין גוף העושה נעשה כגוף של בעל הזכות ואין מזה ראי' לשליחות ממש שלא תתניחסת המעשה למשלח או שלא יחשב גוף השליח כגוף המשלח דשפיר יש לחלק בין שליחות ממש ששולחו בפירוש לקח לבין זכי' אע"ג דזכ"י מטעם שליחות ודו"ק.

ולפי"ז יסתלק גם הראי' אשר הבאנו למעלה באות ג' מש"ס סוטה דכ"ז ע"א דשם ג"כ רק בשליחות דזכ"י איירי וכמו שהבאתי למעלה וע"כ שפיר לא חשוב שם קינוי והבאה באחד ואין ראי' מזה אשליחות ממש.

אולם עדיין קשה להבין איך הגנב מתחייב בדו"ה בנידון דב"ק ה"ל פנין דשחיטתו פשירה רק מטעם שליחות וא"כ איך מחויב בדו"ה אטו אם יאמרו הפעלים בעצמם לגנב שישחוט יתחייב הגנב בשחיטתו בדו"ה וה"ז שני הפוכים בנושא אחד מה שאנו חושבין את השחיטה לנעשתה בשליחות ועכ"ז אנו מחייבין את הגנב בדו"ה וצ"ל דנהי דבעי' שחיטה בפעלים בפסח וקדשים עכ"ז מצות פעלים מצנה בפ"ע היא ואינה מעפכת בקרבן כלל וכלל נאפי' הפעלים עצמם יצאו ידי מצנת הקרבן אם נשחט שלא בשליחותם ואין

צָרִיכִים לְהִבְיָא קָרְבָּן אַחַר וְרַק שְׁמֵצוֹת שְׁחִיטָה בְּבָעֲלִים הוּא שְׁלֵא: קִיִּימוּ וְע"כ גַּם פֶּאֶן שְׁפִיר הָיִי שְׁחִיטָת הַגֵּנֵב שְׁלֵא מְטַעַם שְׁלִיחוֹת וְע"כ"ז שְׁפִיר חָשׁוּב חֲזָרָה קָרָן לְבָעֲלִים פִּינּוֹן שְׁיִצְאוּ בְּזֶה יְדֵי מִצְוֹת הַקָּרְבָּן וְאִין צָרִיכִים לְהִבְיָא קָרְבָּן אַחַר וּנְהִי שְׁהַפְסִידֵם הַגֵּנֵב מִצְוֹת שְׁחִיטָה בְּבָעֲלִים ע"כ"ז עַל הַפְסֵד הַמִּצְוָה אִין מְתַחֲיֵיב בְּדו"ה רַק פְּשָׁמְפְסִיד לְהֵם אֶת גּוּף הַבְּהֵמָה.

וְכֵן רְאִיתִי לְאַחֲרוֹנִים ו"ל שְׁכַתְּבוּ פֶּן מִפְּת הוֹכַחוֹת אַחֲרוֹת דְּשְׁחִיטָה בְּבָעֲלִים אִינוּ מְעַבְּבֵי בְּקִדְשִׁים וַיֵּשׁ לְדַבֵּר בְּזֶה הַרְבֵּה וְא"כ"מ. וּבְגוּף הַסִּפֵּק הַנֶּ"ל אִם הַשְּׁלִיחַ נִחְשָׁב כְּגוּף הַמְּשַׁלֵּחַ אוֹ שְׁהַמְעַשֶּׂה מְתַיַּחֶסֶת לְמְשַׁלֵּחַ אוֹ שְׁמוֹעֵלֶת רַק עֲבוּר הַמְּשַׁלֵּחַ הֵנָּה יֵשׁ לִי לְדַבֵּר עוֹד הַרְבֵּה בְּזֶה בְּעוֹזָה"י וּבְאִתִּי פְּעֵת רַק לְהַעִיר בְּזֶה הַמַּעֲט: עֲתָה אֲדַבֵּר קִצָּת בְּעוֹזָה"י בְּעִנְיָן מְיֻלִי לֹא מִמְסָרִין לְשְׁלִיחַ וְהֵנָּה נוֹדַע דַּעַת הַמַּהֲרִי"ט ו"ל דְּלֹא מְהִיבֵי שְׁלִיחַ לְהַקְדִּישׁ מִשׁוּם דְּהו"ל מְיֻלִי וּמְיֻלִי לֹא מִמְסָרִין.

לְשְׁלִיחַ וּק"ל ע"ז מִירוּשְׁלָמִי קִידוּשִׁין פ"ב ה"א דְּדַרְרִישׁ וְאִם הָמָר יְמִירְנוּ לְמַעַט שְׁלוּחוֹ ע"ש וְהַשְּׁתָא ל"ל קָרָא לְמַעַט הָא בְּלֹא"ה לֹא מְהִיבֵי תְּמוּרָה ע"י שְׁלִיחַ מִשׁוּם דְּמְיֻלִי לֹא מִמְסָרִין כּו' וְכִמוּ בְּהַקְדָּשׁ דְּלֹא מְהִיבֵי מְטַעַם זֶה.

וּנְלַעֲנֵד לְיִישָׁב זֶה עַפ"י מַה שְׁרְאִיתִי בְּאַחַד מְסַפְרֵי שְׁלֵ אַחֲרוֹנִים ו"ל וְנִשְׁכַּח מִמֶּנִּי אֲנָה רְאִיתִי שְׁבִיָּאָר פְּנוּנַת הַמַּהֲרִי"ט ו"ל הַנֶּ"ל דַּע"ג דְּהָא דְּמְיֻלִי לֹא מִמְסָרִין לְשְׁלִיחַ מְצַאֲנוּהוּ ב"ש"ס אָף בְּשְׁלִיחַ דְּשְׁלִיחַ הִיָּינוּ מִשׁוּם דַּא"א לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ רַק עַל מַעֲשֵׂה וְע"כ פְּשָׁאוֹמֵר לְשְׁלוּחִים כְּתָבוּ וְתָנוּ גַּט לְאִשְׁתִּי וְהֵם בְּעֶצְמָם כּוֹתְבִים וְנוֹתְנִים דְּעוֹשִׂים מַעֲשֵׂה ע"כ מַעֲשֵׂה יֵשׁ בָּהּ מִמֶּשׁ לְקַבְּלָהּ בְּשְׁלִיחוֹת אֲבָל כְּשָׂאוֹמְרִים לְאַחֲרִים לְכַתּוּב וּלְתַתּוּן וּמְצָא שְׁהִי מְצַדֵּם דִּיבּוּר לְבַד וְדִיבּוּר לְבַד אִין בּוּ מִמֶּשׁ לְקַבְּלוֹ מִן הַבָּעֲלִים בְּכַח הַשְּׁלִיחוֹת וְע"כ גַּם בְּהַקְדָּשׁ אַע"ג דְּהָיִי רַק חַד שְׁלִיחַ ע"כ"ז פִּינּוֹן דְּהַשְּׁלִיחַ אִינוּ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה רַק דִּיבּוּר לְבַד שְׂאוֹמֵר ה"ז הַקְדָּשׁ שְׁפִיר הָיִי מְיֻלִי אִפִּי בְּחַד שְׁלִיחַ עַכְתָּ"ד.

וּלְפִי"ז נִרְאֶה לְפִי הַמְּבֹנָאָר ב"ש"ס סְנֵהֲדֵרִין דַּס"ה ע"א דְּהָא דְּכַפִּיפַת קוּמְתוֹ הָיִי מַעֲשֵׂה וְעַקִּימַת שְׁפִתָּיו דְּמַגְדָּף לֹא הָיִי מַעֲשֵׂה הִיָּינוּ מִשׁוּם דְּשָׂאֲנִי מְגַדָּף שְׁכָן יִשְׁנוּ בְּלֵב וּמְתַבָּאָר שְׁם מִפִּירָש"י דְּבְמִקוּם שְׂאִין הַדִּיבּוּר מוֹעִיל מְצַד הַתְּגַלוֹת מְחֻשְׁבוֹת לְבָבוּ רַק מְצַד הַדִּיבּוּר בְּעֶצְמוֹתוֹ אַז גַּם הַדִּיבּוּר חָשׁוּב מַעֲשֵׂה דְּעַקִּימַת שְׁפִתָּיו בְּכַה"ג הָיִי מַעֲשֵׂה אֲבָל מְגַדָּף דְּעִיקָר הַתְּחִיבּוֹתוֹ עַל הַדִּיבּוּר הוּא רַק עַל גְּלוּתוֹ.

בְּדַבּוּרוֹ אֶת מְחֻשְׁבָּתוֹ הִרְעָה וְאִין אֵל הַדִּיבּוּר שׁוּם פְּעוּלָה מְצַד עֲצְמוֹתוֹ רַק מַה שְׁמַגְלָה אֶת מְחֻשְׁבָּת הַלֵּב ע"כ לֹא חָשׁוּב מַעֲשֵׂה ע"ש. וּלְפִי"ז נִרְאֶה דְּבְהַקְדָּשׁ דְּאִין קְדוּשׁ בְּטַעוֹת וְאִם נִתְּפִינוּן לְשְׁלָמִים וְאָמַר עוֹלָה אוֹ לְהִפּוּף דְּלֹא מְהִיבֵי וְא"כ הַדִּיבּוּר מוֹעִיל אָף מִפְּנֵי גְלוּתוֹ מְחֻשְׁבָּת הַמְּקַדִּישׁ שְׁרוּצָה לְהַקְדִּישׁ דְּבָר זֶה לְכַף שְׁפִיר לֹא הָיִי מַעֲשֵׂה רַק מְיֻלִי וְלֹא מִמְסָרִין לְשְׁלִיחַ אֲבָל בְּתַמוּרָה דְּקִי"ל דְּקְדוּשׁ אִפִּי בְּטַעוֹת כְּפִי מַה שְׂאוֹמֵר בְּפִיו א"כ הַדִּיבּוּר מוֹעִיל מְצַד עֲצְמוֹתוֹ ע"כ שְׁפִיר הָיִי מַעֲשֵׂה וְלֹא מְיֻלִי וְשְׁפִיר אִיִּצְטָרִיף קָרָא לְמַעַט שְׁלִיחוֹת דְּתַמוּרָה וְדו"ק.

וְאִין לְהַקְשׁוֹת דַּא"כ דְּהַקְדָּשׁ דְּתַמוּרָה חָשׁוּב מַעֲשֵׂה א"כ מְדוּעַ חָשִׁיב לִי בְּתַמוּרָה לְלֹא שְׂאִין בּוּ מַעֲשֵׂה דו"א דְּנֹדָאֵי לְעִנְיָן אִסּוּר וְעַבְרַת לֹא דְּתַמוּרָה שְׂאִם הָמָר בְּשׁוּגְגַת הָרִי

אינו לוקה לחד לישנא בתמורה די"ז ע"א והכי קי"ל וכמבואר ברמב"ם ה' תמורה פ"א ה"ב ע"ש.

ע"כ לענין מלקות שפיר לא הוי מעשה פנין דאינו לוקה על עצמות הדיבור רק מפני שהדיבור מגלה שרצונו להמיר ולעבור אלאו דלא יחליפנו וגו' שהרי בשוגג אינו לוקה אבל לענין חלות התמורה דקי"ל דחל אפי' בטעות ע"כ שפיר חשוב הדיבור מעשה ושפיר אצטרף קרא דאינו חל ע"י שלים [נאין להקשות עוד דנהי דתמורה בטעות הוי תמורה עכ"ז בשלים הא לא מהני תמורה בטעות פנין דעבר אדעת בעלים ובטל השליחות דז"א דא"צ מחשבת השלים למען יגלה על הדיבור שרצונו להמיר כמו שמדבר בפיו רק צריך שלא יתנגד לרצון המשלם אבל כל שעושה כדברי המשלם שוב דיבור השלים בעצמותו עושה התמורה וכמוכן דהא אם יאמר לו המשלם שימיר בשור לכו וישפח דברי המשלם ויתפונן להמיר בשור שחור ויטעה בפיו נגד פוננתו זאת ויאמר שממיר בשור לכו כדברי המשלם אז נדאי דיועיל השליחות פנין שלא עבר אדעת המשלם ואעפ"י שהי' פוננת השלים היפוך דיבורו וא"כ לא מיבעי' דאצטרף קרא לכהאי גוונא כ"א גם על כל שליחות דתמורה צריך קרא דתמיד אף הדיבור בעצמותו מועיל מדמועיל גם בכה"ג וז"פ]: ודע כי אין להקשות על המהרי"ט ה"ל מהא דאמרי' בתמורה ד"ג ע"ב דמימר חשוב מעשה משום דבדיבורי' איתעביד מעשה שעושה מחולין קדשים וא"כ כל הקדש הו"ל מעשה לא מילי דז"א דזהו אף סברת ר' יוחנן שם בתמורה אבל התנא דידן' שם דחשיב מימר בהדי נשבע ומקלל וכן סתמא דהש"ס לחד גירסא בתמורה ד"ב ע"ב ס"ל דתמורה לא הוי מעשה עיין היטיב שם ושם.

אולם מהא דאמרי' בתמורה ד"ו ע"ב דמקדיש בעל מום לקי על פרוסה מוכרח דהקדש הוי מעשה מדלא חשיב לי' שם ד"ג ע"ב בהדי נשבע ומקלל ומימר ע"ש ועל פרוסה דרב בתמורה פליגי ר' יוחנן עם התנא דידן' וסתמא דש"ס ה"ל דלר"י הוי מעשה ולתנא דידן' וסתמא דש"ס ה"ל לא הוי מעשה וכמ"ש הלח"מ פי"ח מה' סנהדרין הטעם משום דעיקר עבירת התמורה במה שרצה להפקיע קדושת ההקדש הראשון וזה הרי אין בו מעשה כלל ע"ש אבל הקדש דעלמא לכ"ע הוי מעשה וצ"ע קצת: ודע כי בירושלמי ה"ל יש להעיר עוד לפמ"ש התוס' פ"ק דב"מ דבשלים לד"ע השליחות בטל דא"כ ל"ל קרא למעט שליחות דתמורה והנה לדעת התוס' בפ"ב דקידושין דכשהשלים שוגג יש שלד"ע ע"ש א"כ נ"מ להיכא דהשלים שוגג נאפין' להחולקים על התוס' דקידושין ה"ל י"ל דהנינו דוקא כשהמשלם מזיד דאז על זדון לבו לעשות עבירה אין לו פח לעשות שליח וא"כ אפתי נ"מ כששניהם שוגגים דתמורה חלה אפי' בשוגג ובטעות וא"כ שפיר צריך קרא דאינו חל ע"י שלים להיכא דשניהם שוגגים.

ועי"ל דנ"מ למנפלא סמוך לאיש אי נימא דתמורתו תמורה דאיבעי' דלא איפשטא הוא בתמורה ד"ב ע"ב אי מנפלא סמוך לאיש תמורתו תמורה או לא ע"ש וא"כ י"ל דהירושלמי ה"ל סובר דמנפלא סמוך לאיש תמורתו תמורה ואלו לענין העבירה הרי אין המנפלא סמוך לאיש עובר כלום דלענין מצות אפי' מנפלא סמוך לאיש לאו בר מצות הוא וכמבואר להדיא בתמורה שם דאפ"י אי מנפלא סמוך לאיש תמורתו תמורה עכ"ז ליתן' בלאו דלא יחליפנו וגו' ע"ש.

וכן הוא בנדה דמ"ה ע"א דאפי' אי מןפלא סמוך לאיש נדרו נדר ונהקדשו הקדש עכ"ז אין מצננה אבל יחל ע"ש וא"כ שפיר יש נפקותא למןפלא סמוך לאיש דתמורתו תמורה ואלו הא דאין שלד"ע לא שינה בי' פיון דאינו עבירה אצלו פלל דהוא מותר לגמרי להמיר וכן"ל אולם י"ל דעכ"ז פיון דהתמורה בעצמותה עבירה ע"כ אעפ"י שאין הקטן מצננה עלי' עכ"ז חשוב שלד"ע ובטל השליחות ועי' בקונטרס ע' פנים לתורה אות ט"ז שהבאתי פמה ראיות דכל פהאי גנא אזלי' בתר עצם העבירה ולא בתר האדם העושה אם הוא בר חיובא או לא עש"ה, אמנם לענן אשלד"ע הרי כתבו התוס' דקידושין הנ"ל דכשהשליח שוגג יש שלד"ע והיינו משום דלא שינה דברי הרב וכו' פיון שלא ידע שיש איסור בדבר וע"כ לא אזלי' פאן בתר עצם העבירה וע"כ אפי' לדעת החולקים על התוס' הנ"ל עכ"ז י"ל דרק בשוגג פליגי דשוגג הוא ג"כ עבירה דכל שוגג יש בו קצת פשיעה וכנודע משא"כ במןפלא סמוך לאיש דאין מצננה פלל י"ל דלכ"ע יש שלד"ע ואין להאריה בזה: ואולם יוקשה ע"ז לכאורה דאיך יעשה מןפלא הסמוך לאיש שליח הא אין שליחות לקטן אמנם ז"א תדא דבמדי דאיתני' שפיר יש לו שליחות וכמ"ש התוס' בגטין דס"ד ע"ב ע"ש וע"כ אי מןפלא סמוך לאיש תמורתו תמורה שפיר יש לו ג"כ שליחות לענן תמורה ועוד נלענ"ד לפמ"ש רש"י בב"מ דע"א ע"ב ד"ה קטן לית לי שליחות ונ"ל דכי כתב שליחות בגדול כתב בראוי לתרון שיהא הקדשו הקדש ודיבורו חל דגבי הקדשות ונדרים איש פתיב וגבי תמורה מאת פל איש אשר ידבנו לבו עכ"ל.

ונראה פנונתו דכיון דדין שליחות בכל התורה ילפי' בריש האיש מקדש מתמורה וקדשים שנתנה תורה פח להרים ולהקדיש ע"י שליח וע"כ בקטן דליתני' בתרומה וקדשים ואין לו פח להרים ולהקדיש פלל ע"כ ליתני' ג"כ בדין שליחות ולפי"ז מןפלא סמוך לאיש למ"ד דהקדשו הקדש ותרומתו תרומה מה"ת א"כ גם שליחות יש לו בכל דבר וכמוכ"ו וא"כ פיון דקיימינן השתא דמןפלא סמוך לאיש דאורייתא ותמורתו תמורה מה"ת וכמו שכתבנו בדעת הירושלמי הנ"ל וא"כ גם הקדשו הקדש ותרומתו תרומה מה"ת וא"כ שפיר בר שליחות הוא לכל דבר.

ושוב ראיתי שפבר העיר בזה הקצוה"ח בס"י קפ"ח ע"ש ואולם לפי"ז יש לי לומר עוד מילתא חדתא והוא דיש תנא הסובר דיש שליחות לקטן לגמרי ואפי' אם עדיין אינו מןפלא סמוך לאיש והוא ר' יהודה דס"ל בתרומות פ"א דכל קטן ואפי' בלא הגיע לעונת נדרים תרומתו תרומה עש"ה בר"ש משנה א' ומשנה ב' וא"כ לפמ"ש תוס' בגיטין דכ"ג ע"ב בד"ה מה אתם דעיקר דין שליחות בעלמא נלמד מתרומה לבד עש"ה וא"כ שוב לא איכפת לן מה דליתני' לקטן בקדשים כ"א מה דליתני' בתרומה לדברי רש"י ב"מ הנ"ל וכמוכ"ו וא"כ לר' יהודה דס"ל דקטן תרומתו תרומה א"כ ס"ל ג"כ דיש שליחות לקטן וכה ראה וחדש.

והנה זמן רב אחרי אמרי זה מצאתי בירושלמי עירובין פ"ז ה"ו אמתני' דמזכה להן (לבני מבוי את העירוב) ע"י עבדו ושפחתו העבריים ונ"ל מה אנן קיימין (במאי עסקי) אם בגדולה (בשפחה גדולה שהביאה פבר סימניו) זכה בסימניו (הרי אינה שפחה עוד שזכתה בעצמה ויצאה לחירות פבר ע"י סימניו) אם בקטנה הקטן זכה (פי' וכי הקטן זכה לאחרים בתמי') אמר ר' יודן בר שלום קומי ר' יוסי תיפתר פמאן דמר (פמאן

דאָמער) דעקטן תורם עכ"ל ומבואר בזה דלמ"ד דקטן תורם יש זכי' לקטן והטעם דהא דאין זכי' לקטן היינו משום דזכי' מטעם שליחות ואין שליחות לקטן ואלו למ"ד דקטן תורם הרי יש שליחות לקטן וכנ"ל וע"כ יש גם זכי' לקטן ודו"ק.

אולם אם נאמר כן דלר' יהודה יש שליחות לקטן לגמרי תולד לנו קוש' לפמ"ש התוס' בגיטין דמ"ה ע"א ד"ה מידי דהוי אמקדש אחרות אהא דפליגי התם רב ושמואל במוכר שדהו בשנת היובל דס"ל לרב דמכורה ויוצאה ושמואל ס"ל דאינה מכורה כל עיקר וכתבו הם ז"ל שם דלא שייך למימר (לשמואל דס"ל דאינה מכורה כל עיקר) אדם יודע (שאינה מכר לשדה בשנת היובל וגמר ונתן המעות לשם מתנה) כמו (דאמר' הכי) המקדש אחרות דהא רב קאמר דמכורה ויוצאה עכ"ל ומבואר בזה דבמידי דאית בי' פלוגתא אי אפשר לאדם לטעות ולסבור כהה"ד שאין הלכה כמותו ולא שייך למימר ככה"ג אדם יודע פיון שאין הדבר פשוט לכל וכמו שהמ"ד הג"ל טעה לומר שלא כהלכה כן כל אדם יוכל לטעות וע"כ אע"ג דשמואל ס"ל דאינה מכורה כל עיקר וא"כ כה"ה הוא ההלכה לדידי' עכ"ז לא שייך לומר אדם יודע וכו' פיון דרב ס"ל דמכורה ויוצאה וע"כ גם כל אדם יוכל לטעות ולסבור דמכורה ויוצאה.

ולפי"ז יוקשה מהא דאמר' בגיטין דס"ג ע"א הכי השתא התם אדם יודע שאין שליחות לקטן וכו' ולפמ"ש קשה דהא לא שייך בזה אדם יודע כו' פיון דר' יהודה ס"ל דיש שליחות לקטן וכנ"ל וצע"ק ובמ"א א"ה אדבר בזה בארנפה אי במידי דאית בי' פלוגתא שייך אדם יודע ואכ"מ.

והנה בישוב קושתי הג"ל דל"ל קרא דאין שליחות בתמורה בלא"ה הרי אשד"ע והשליחות בטל י"ל עוד דהא דהשליחות בטל בדבר עבירה י"ל דהוא מטעמא דכ"מ דא"ר ל"ת אעל"מ דאסור לעשות שליח לד"ע דאע"ג דרק השליח עובר פיון דאשד"ע עכ"ז בדיני שמים הרי עובר גם המשלח וכמבואר בקידושין דמ"ג ע"א ופליגי שם ב"ש וב"ה רק אי הוי בדינא רפה או בדינא זוטא אבל לכ"ע אסור לעשות שליח לד"ע עי"ש וא"כ שייך שפיר סבא דכ"מ דא"ר וכו' ולפי"ז בתמורה דגוף התמורה הוא אסור ואעפ"כ מהני דגזה"כ הוא דכתי' והי' הוא ותמורתו יהי' קודש וכמבואר בתמורה ד"ה ע"ב ע"כ שפיר הו"א דגם השליחות מהני ושפיר אצטריף קרא למעט שליחות דתמורה.

אולם נתיישבתי שזה טעות דהתוס' בב"מ פתבו שם כן בקדושי חייבי לאוין דג"כ גלי רחמנא בגוף הקידושין דמהני אע"ג דגוף הקידושין אסור הם ועכ"ז אין השליחות מועיל ועל פירוש דז"א או משום דאין הטעם בביתול השליחות משום דכ"מ דא"ר וכו' או משום דלעשות שליח לד"ע אינו חלק מן העבירה בעצמותה אף הוא עבירה בפני עצמה שלא לעשות שליח לדבר שהוא נגד מצותיו ית' יהי' אינה מצוה שיהי' וע"כ לא שייך לומר דהואיל וגוף האסור מהני יועיל גם השליחות דהשליחות אינו ענין לגוף האסור דהוא אסור בפ"ע וכעין זה כ' ה"ר"ן בסנהדרין פרק בן סורר והובא בהגהות הש"ע יו"ד סי' קנ"ז סעי' א' דלאו דלפני עור וגו' לא הוי אפיקורסיהו דעפ"ם במכשיל לעבוד עפ"ם ולאו בפני עצמו הוא שלא להכשיל בדבר שהוא נגד מצותיו ית' יהי' אינה מצוה שיהי' וע"כ הוא ביטול ואל יתרג אף באנסוהו להשאיל דבר לעפ"ם עש"ה.

וא"כ ה"נ אֶפְשָׁר שְׁאִיסוּר בַּפ"ע הוּא שְׁלֵא לְשַׁלּוֹחַ וּלְצוּוֹת לַעֲשׂוֹת מֵה שֶׁהוּא נֶגֶד מְצוּתוֹ ית' וְאֶדְרְבֵּה י"ל דְּגוּף הַתְּמוּדָה לֹא מְהַנִּי פִּינּוֹן דְּנִתְעַרְבַּ עִמּוֹ אִיסוּר אַחַר הוּא אִיסוּר הַשְּׁלִיחוֹת וּכְעֵין דַּעַת הַרְמַב"ם לַעֲנִין שְׁלֵד"ע בְּמַעֲיֵלָה וְכַנּוּדָע וְאִין לְהֶאֱרִיף בְּזָה.

וְדַע דְּדַעַת הַר"ן סְנֵהֲדְרִין הַנ"ל דְּלֹא דְלַפְנֵי עוֹר אֵינְנו חֵלֶק מִעֲבִירָה הַפְּרֻטִית אֲשֶׁר הוּא מְכַשִּׁיל בָּהּ אֶת הָאֶחָר יֵשׁ לְהַעִיר בָּהּ מִתּוֹס' חוֹלִין ד"ה ע"ב ד"ה צְדִיקִים שֶׁפָּתְבוּ לַעֲנִין הָא דְצְדִיקִים אִין הַקַּב"ה מְבִיא תַקְלָה עַל יָדוֹ וְזו"ל אור"י דְדוֹקָא בְּמִידֵי דְאֶכִּילָה אִין הַקַּב"ה מְבִיא תַקְלָה עַל יָדוֹ וְכו' וְלִסְפָּרִים דְּגָרְסִי בְּפָרֶק ב' דְּכַתְּוּבוֹת גַּבֵּי הַעֲלוֹ עֶבֶד לְכַהֲנָה עַל פִּיו (שְׁל ר' אֶלְעָזָר בַּר יוֹסִי שֶׁהָעִיד בְּטַעוֹת עַל עֶבֶד כַּהֵן שֶׁהוּא כַּהֵן וּפְרִיף הַתָּם) הַשְּׁמָא בְּהַמְתָּן שְׁל צְדִיקִים וְכו' הִינּוּ מִשּׁוּם דְּאִתֵּי לִידֵי אֶכִּילַת אִיסוּר שְׁמַאֲכִיל בַּת יִשְׂרָאֵל שְׁנִישְׂאָת לּוּ בַתְּרוּמָה וְהוּא עֶבֶד וְאִין לּוּ בָּהּ קִידוּשִׁין עַכ"ל.

וּמוֹכַח מְזָה דְהַמְכַשִּׁיל אֶת חֲבִירוֹ בְּאֶכִּילַת אִיסוּר אֲזַ עֲבִירַת הַהַכְּשָׁלָה חֵלֶק מִעֲבִירַת הָאֶכִּילָה וְעֲבִירַת הַהַכְּשָׁלָה עֲצָמָה פְּעֻבִירַת אֶכִּילָה חֲשִׁיבָא וְשִׁינְיָ בָּהּ הַשְּׁמָא בְּהַמְתָּן וְכו' אַעפ"י שְׁאִין זֶה שִׁינְיָ בְּשִׂאָר עֲבִירוֹת שְׁאִינָם עֲבִירוֹת דְּאֶכִּילָה וְדו"ק.

וְעוֹד הַעִירוֹתֵי בְּזָה מִש"ס ע"ז דכ"ח ע"ב דְקָאָמַר ר' יְהוּדָה שְׁרִי לְמִיכְחַל עֵינָא בְּשַׁבַּת אָמַר לְהוּ ר' שְׁמוּאֵל בַּר יְהוּדָה מֵאֵן צְיִית לִיהוּדָה מַחֲלִיל שְׁבִי (הַשּׁוֹמֵעַ דְּבָרָיו וּמְקַבְּלָם יַחֲלִל שַׁבַּת. רש"י) עַכ"ל הַג"מ וְאִי אֵימָא דְאִיסוּר הַכְּשָׁלָה בְּעֲבִירָה אֵינְנו חֵלֶק מִגּוּף הָעֲבִירָה א"כ נְהִי דר' יְהוּדָה הוֹרָה שְׁלֵא פְדִין לְדַעְתּוֹ וְהַכְּשִׁיל אֲחֵרִים בְּחִילוּל שַׁבַּת עַכ"ז מְדוּעַ קָרָא לר' יְהוּדָה בְּעֲצָמוֹ מַחֲלִיל שְׁבִי וְנוֹדַע שְׁדַבְּרֵי חֲכָמֵינוּ וְזו"ל הַקְּדוּשִׁים פְּלוֹם מְדוּקְדָּקִים תַּכְלִית הַדְּקָדוּק וְעַל פְּרָחַף דְאִיסוּר הַהַכְּשָׁלָה בְּעֲבִירָה הִיא חֵלֶק מִגּוּף הָעֲבִירָה וְע"כ שְׁפִיר נִקְרָאת הַהַכְּשָׁלָה בְּחִילוּל שַׁבַּת גַּם הִיא חִילוּל שַׁבַּת וְדו"ק וְהַעֲרָה נְכוּנָה הִיא בַּס"ד: עוֹד יֵשׁ לְהַעִיר בְּזָה לַעֲנִין דְּלֹא וְלֹא דְסִבְרַת הַר"ן הַנ"ל תַּלְיָא בְּפְלוּגְתָא דְש"ס הוֹרִיֹת ד"ד ע"ב וְד"ה ע"א ע"ש"ה דְפְלִיגֵי הַתָּם ר' יְהוּדָה ור' שְׁמַעוֹן לַעֲנִין ב"ד שְׁהוּרוּ בְּדָבָר שְׁחִיבִין עַל שְׁגָגָתוֹ חֲטָאת וְעָשׂוּ צִיבוּר עַל פִּיהֶם דר' יְהוּדָה ס"ל דְהַצִּיבוּר מְבִיאִין פֶּר לְכָל שַׁבָּט וְשַׁבָּט אֲבָל הַב"ד אִין מְבִיאִין פְּלָל ור' שְׁמַעוֹן ס"ל דְמַלְבַּד י"ב פָּרִים דְשַׁבָּטִים גַּם הַב"ד מְבִיא פֶּר לַעֲצָמוֹ ע"ש"ה דְפְלִיגֵי בְּזָה בְּדַרְשָׁא דְקָרָאִי.

וְנִלְעַנְדְּ נִכוּן דְסִבְרַת הַר"ן הַנ"ל תַּלְיָא בְּפְלוּגְתָא הַנ"ל שְׁהָרֵי עֲבִירַת הַב"ד הוּא רַק עֲבִירַת הַכְּשָׁלָה מֵה שֶׁהַכְּשִׁילוֹ אֶת הַצִּיבוּר בְּעֲבִירָה ע"י הוֹרָאָתָם וְאֵלוֹ הַצִּיבוּר הָרֵי עָשׂוּ אֶת הָעֲבִירָה הַעֲצָמִית וְע"כ לר"ש דס"ל דב"ד מְבִיאִין מְלַבַּד הַצִּיבוּר א"כ מוֹכַח פְּדַעַת הַר"ן הַנ"ל דְעֲבִירַת הַכְּשָׁלָה אֵינְנָה חֵלֶק מִעֲצָם הָעֲבִיר' רַק עֲבִיר' בְּפִנֵּי עֲצָמָה הִיא וְכו' וְכַנּוּ"ל וְא"כ עֲבִירַת הַב"ד פֶּאֵן אֵינְנָה חֵלֶק מִעֲבִירַת הַצִּיבוּר רַק עֲבִיר' בַּפ"ע הִיא וְע"כ שְׁפִיר צְרִיכִים הַב"ד פְּפָרָה בְּפִנֵּי עֲצָמָן וְאִינָם מִתְּכַפְּרִים עִם הַצִּיבוּר אֲבָל לר' יְהוּדָה דס"ל דְהַב"ד מִתְּכַפְּרִים עִם הַצִּיבוּר א"כ מוֹכַח אֵיפְכָא דְעֲבִירַת הַכְּשָׁלָה הוּא חֵלֶק מִעֲבִירָה הַפְּרֻטִית וְא"כ עֲבִירַת הַב"ד הוּא חֵלֶק מִעֲבִירַת הַצִּיבוּר וְע"כ שְׁפִיר מִתְּכַפְּרִים עִם הַצִּיבוּר וְשְׁפִיר הַפְּרִים דְצִיבוּר מְכַפְּרִים גַּם עַל הַב"ד וְדו"ק.

וְעֵינֵן עוֹד בְּמִנְחוֹת דְצ"ב ע"א ת"ר וְסִמְכוּ זַקְנֵי הַעֲדָה אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפֶּר (פֶּר הָעֵלָם דְּבַר שְׁל צִיבוּר) פֶּר טְעוֹן סְמִיכָה וְאִין שְׁעִירֵי עִפּוּ"ם טְעוֹנִין סְמִיכָה דְבָרֵי ר' יְהוּדָה ר' שְׁמַעוֹן אֹמַר פֶּר טְעוֹן סְמִיכָה בְּזַקְנִים וְאִין שְׁעִירֵי עִפּוּ"ם טְעוֹנִין סְמִיכָה בְּזַקְנִים אֲלֵא

בְּאֵהָרֶן וְכוּ' וּפְרִיָּף הֵתָם בַּגַּמ' דְּאִיָּף מְהַנִּי סְמִיכָה דְּאֵהָרֶן הָא לַר' שְׁמַעוֹן סְמִיכָה בְּבַעְלִים
בְּעֵינָן וּכְתָבוּ הַתּוֹס' שֵׁם ד"ה הָא וּז' וְאֵהָרֶן הָא לָאוּ בְּעֵלִים הוּא דְּאִי מְשׁוּם שְׁמַתְכַפֵּר עִם
כָּל יִשְׂרָאֵל הָא אָמַר ר' שְׁמַעוֹן בְּהוֹרִיּוֹת פֶּר וְשָׁעִיר לְכָל שְׁבֵט וְהָא דְחָשִׁיבֵי זְקָנִים בְּעֵלִים
אֵע"ג שְׁיֵישׁ פֶּר וְשָׁעִיר לַב"ד בְּפָנֵי עֲצָמָן פִּינּוֹן דְּעַל יְדִיהֶן נַעֲשֶׂה הַחֲטָא קָרִי לְהוּ בְּעֵלִים
עכ"ל.

וּמוֹכַח מְנָה לְכַאוּרָה ג"כ הִיפּוֹף דַּעַת הָר"ן הַנְּ"ל וְרַק דְּהַכְּשָׁלָה הוּא חֶלֶק מְעַבְרָה הַעֲצָמִית
וְלָכֵן נִחְשָׁבִים הַב"ד בְּעֵלִים שֶׁל גּוֹף הַחֲטָא מִפְּאֵת הַיּוֹת לְהֵם חֶלֶק בּוֹ פִּינּוֹן שְׁהֵם הָיוּ
הַמְכָּשִׁילִים מִשֵּׂא"כ אִי נִימָא דְּהַכְּשָׁלָה אֵין לָהּ שׁוּם שְׁיִיכּוֹת אֶל הַחֲטָא הַפְּרָטִי וְרַק הוּא
אִיסּוּר אַחַר כָּלֵי לְכָל הַתּוֹרָה שְׁלֵא לְהַכְּשִׁיל בְּדַבָּר שֶׁהוּא נִגְדַּ מְצוֹתָיו ית' יְהִי אֵיזָה שְׁיִהְיֵ'
וְכַנ"ל א"כ אֵין רְאוּי שְׁיִיחְשְׁבוּ הַב"ד הַמְכָּשִׁילִים בְּעֵלִים שֶׁל עֲצָם הַחֲטָא וְדו"ק.

וְאוּלָּם לְפִי מָה שְׁפָתְבָנוּ לְמַעְלָה דַּר"ש דַּס"ל דְּצִיבּוֹר מְבִיאִין וּב"ד מְבִיאִין זֶהוּ כְּסָבְרַת
הָר"ן הַנְּ"ל דַּעְבִּירַת הַב"ד עֲבִירָה בְּפָנֵי עֲצָמָה הִיא וְע"כ צְרִיכִים כְּפָרָה בַּפ"ע וְכַנ"ל א"כ
פִּינּוֹן דְּהַתּוֹס' דְּמִנְחוֹת הַנְּ"ל אֶלִיבָא דַּר"ש הַנְּ"ל אֵיירִי א"כ שׁוּב א"א לֹאמַר דְּמָה שְׁנִחְשָׁבִים
הַב"ד בְּעֵלִים הוּא מִפְּאֵת שְׁהַכְּשָׁלָה הִיא חֶלֶק מְעַצָּם הַחֲטָא וְצ"ל דְּכּוֹנְנַת הַתּוֹס' הוּא עַל
דְּרָף הַמְבִּנְאָר בְּבָבָא קָמָא ד"נ ע"א ר"ע סְבַר בּוֹר בְּרִשׁוֹתוֹ נְמִי חֲיִיב דְּכַתִּי בַּעַל הַבּוֹר
בְּבוֹר דְּאִית לִי בְּעֵלִים קָאמַר רַחֲמָנָא וּר' יִשְׁמַעְיָאֵל (דַּס"ל הֵתָם דְּחִיּוּבָא דְּבוֹר הוּא רַק
בְּבוֹר בְּרַה"ר) סְבַר בַּעַל הַתְּקֵלָה עכ"ל הַגַּמ' הָרִי דַּלַּר' יִשְׁמַעְיָאֵל אֵע"ג דְּאֵין הַבּוֹר בְּרִשׁוֹתוֹ
רַק בְּרַה"ר קְרִינִי רַחֲמָנָא בַּעַל הַבּוֹר מִפְּאֵת שֶׁהוּא פָּרָה הַבּוֹר וְגַרְמֵ תַּקְלַת הַנְּפִילָה וְא"כ
ה"נ נְהִי דַּעְבִּירַת הַב"ד אֵינָה חֶלֶק עֲבִירַת הַצִּיבּוֹר עכ"ז פִּינּוֹן שֶׁהַב"ד גְּרַמּוּ תַּקְלַת וְעֲבִירַת
הַצִּיבּוֹר ע"י הוֹרָאָתָם שְׁפִיר קְרִינִי בְּעֵלִים וְשְׁפִיר חָשִׁיבָא סְמִיכַת ב"ד סְמִיכָה בְּבַעְלִים
פִּינּוֹן שְׁהֵם בְּעֵלִי הַתְּקֵלָה וּבַעַל הַתְּקֵלָה הָרִי נִקְרָא בְּעֵלִים וְכַש"ס ב"ק הַנְּ"ל וּבְאִתִּי רַק
לְהַעֲרִי: נְשׁוּבָה עֲתָה לְדַבְּרֵי הַמַּהְרִי"ט הַנְּ"ל שְׁכ' דְּלֵא מְהַנִּי שְׁלִיחַ לְהַקְדִּישׁ מְשׁוּם דְּהוּ"ל
מִקְלִי וְאוּמַר שְׁקֵשָׁה לִי עוֹד ע"ז מְש"ס בְּכוֹרוֹת דַּס"א ע"א הָאוּמַר לְשְׁלוּחוֹ צֵא וְעֲשֵׂר עָלֵי
(בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה אֵיירִי) עי"ש.

וּלְדַעַת הַמַּהְרִי"ט הַנְּ"ל אֵיף מוֹעִיל שְׁלִיחַ לְמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה הָא הָיוּ נְמִי כְּשְׁלִיחַ לְהַקְדִּישׁ וּי"ל
בְּפִשְׁטוֹת דָּאֵם כְּבָר פְּנִסָן לְדִיר וְעֲשֶׂה לְהֶן פְּתַח קֶטֶן וְעוֹמְדִים לְצֵאת וְהַשְׁלִיחַ צְרִיף רַק
לְמִנּוֹת וְלַעֲשֵׂר אַה"נ דְּלֵא מְהַנִּי לְמַהְרִי"ט ז"ל דְּהוּ"ל מִקְלִי בְּלֶבֶד וְהַש"ס הַנְּ"ל י"ל דְּמִיירִי
רַק בְּשֵׁלֵא עֲשֶׂה כֵּן עַדִּין וְעֲשֵׂאוֹ שְׁלִיחַ עַל מַעֲשֶׂה הוֹצָאָתָם מִן הָעֵדָר דְּהָיוּ כְּמוֹ הַפְּרָשָׁה
בְּתְרוּמָה וּמַעֲשֵׂר דְּמַהְנִי שְׁלִיחוֹת דַּע"י מַעֲשֶׂה הַפְּרָשַׁת הַשְׁלִיחַ נִבְרַרַת הַתְּרוּמָה וְהַמַּעֲשֵׂר
לְהַתְּקַדֵּשׁ בְּקִדּוּשַׁת תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר וְה"נ עַל יְדֵי מַעֲשֶׂה הוֹצָאָתָם מִהָעֵדָר יֵצְאוּ אֶחָד אֶחָד
וַיִּתְּבַר הַעֲשִׂירִי לְקוֹדֵשׁ וְאֵף שְׁצָרִיף ג"כ דְּיִבּוֹר הַמְּנִינֵן הָרִי הֵתָם נְמִי צְרִיף שְׁיֵאמַר עַל
הַמְּנִינֵן ה"ז תְּרוּמָה וְדו"ק.

וְעִי"ל דְּגַם לְדַעַת הַמַּהְרִי"ט ז"ל בְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה מְהַנִּי שְׁלִיחוֹת דְּרַק כְּשֶׁקִּיבַל הַשְׁלִיחַ
הַשְׁלִיחוֹת עַל מִקְלִי וְצְרִיף לְהוֹעִיל דְּבָר בְּאוֹתָם הַדְּבָרִים וְהַמִּילִי פִּגּוֹן בְּהַקְדֵּשׁ דְּצְרִיף
לְהַקְדִּישׁ הַבְּהֵמָה בְּדִיבּוֹרוֹ ע"כ אֵין לְמִילִי דְּשְׁלִיחַ כַּח לְפַעּוֹל וְלְהוֹעִיל רַק לְמַעֲשֶׂהוּ אֶבֶל
בְּמַעֲשֵׂר דְּקִי"ל בְּכּוֹרוֹת שֵׁם דַּעֲשִׂירִי מֵאֵלֵיו קְדוּשׁ (אִפִּי' לֵא אָמַר עָלָיו שְׁיִהְיֵ' קוֹדֵשׁ
וְאִפִּי' לֵא מְנָה אוֹתוֹ עֲשִׂירִי כָּלֵל רַק שְׁתַּק בּוֹ לְגַמְרִי עי"ש) וְרַק שְׁצָרִיף שְׁיִהְיֵ' דְּיִבּוֹר

המנגן א' ב' כו' עד י' וא"כ צריך אף מציאת המילי ולזה שפיר יכול לעשות שליח שימנה עבורו דכשיש דיבור המנגן אז אמרה תורה דעשירי מתקדש מאליו ואינו דומה להקדש שהדיבור מקדשו והא דמילי לא מימסרן לשליח היינו רק דאין במילי כל פה ממש למסרם לשליח לפעול בהם דבר אבל למסרם על האמירה בלבד שפיר מימסרי ואין להקשות דכל מילי בגט נמי הוי לאמירה בלבד דז"א דהתם איירי בשליח דשליח וא"כ רוצה השליח הראשון לעשות ע"י המילי את האחר לשליח ולמסור בהם פח שליחותו לאחר ולזה ג"כ אין פח להמילי ודו"ק היטב.

ומינשב בזה מאי דתמהו על המהרי"ט הנ"ל דמנ"ל הא דלא מהני שליח להקדיש מטעמא דמילי כו' הא בש"ס מצינו הך דמילי כו' רק בשליח דשליח אבל לא בחד שליח ולכפ"ש ניחא דטעמא דשליח דשליח הוא רק משום דאין למילי דשליח פח לפעול בהם דבר וע"כ אין יכול לעשות בהם את האחר לשליח וא"כ ה"ה דאין יכול לפעול ולעשות בהם את הבהמה הקדש ודו"ק.

ואולם עדיין לא הונח בזה בסוגי' דבכורות הנ"ל לכאורה דהא ר' פפי ס"ל התם דכשקרא השליח לתשיעי עשירי ג"כ קדוש עי"ש וזהו אף מחמת דיבורו דתשיעי הרי אינו קדוש מאליו ואפ"ה מהני שליחות אמנם באמת ז"א דגם תשיעי מאליו קדוש כשאומרים עליו עשירי ואין הדיבור מקדשו אלא שצריך למנותו עשירי והעשירי באמת א"צ למנותו כלל משא"כ בהקדש דהדיבור בעצם מקדשו ע"כ שפיר אין לדיבור השליח פח לקדש ודו"ק.

ואולם יש לעיין בזה לכאורה מש"ס נדרים די"ח ע"ב במשנה דאיתא שם דמתפיס במעשר בהמה ה"ז אסור משום דמעשר בהמה חשיב דבר הנדור עי"ש ומוכח מזה לכאורה דקדושת מעשר בהמה באה מן האדם דאל"כ לא הי' ראוי שיוחשב דבר הנדור וכמוכן ועל פירוש דנהי דעשירי מאליו קדוש היינו רק שא"צ להקדישו בפירוש ונתנה התורה פח להאדם להקדישו ע"י המנגן לחוד שמונה עד עשירי וגזה"כ הוא שהמנגן לבד מקדשו ועכ"פ ההקדש מתייחס אל האדם ואיננו מאליו ודו"ק: אמנם גם זה איננו מוכרח דאפי' אי עשירי לגמרי מאליו קדוש ואיננו מתייחס אל האדם כלל ג"כ יתכן שיקרא דבר הנדור פיון שאיננו מתקדש מאליו כ"א כשיש המנגן של האדם וע"ש בר"ן שפי' דמעשר בהמה חשיב דבר הנדור משום שצריך לקרותו עשירי ובקונטרס שם כ' עוד יותר מזה שצריך לקרות עליו שם מעשר וצ"ע שהרי בבכורות שם מבואר דעשירי מאליו קדוש ואפי' בלא דיבר כלל בעשירי.

ושוב ראיתי שהתוס' שם ד"ה ואם של מעשר כתבו וז"ל וא"ת והלא עשירי מאליו הוי קדוש וא"כ לא הוי דבר הנדור וי"ל (דכינון) דבעי העברת מנגן ואם הוי עשירה ונטל אחד בלא מנגן אינו קדוש כדאמר בפירוש מעשר בהמה מיקרי שפיר דבר הנדור עכ"ל.

ודבריהם מטין להדיא כדברינו הנ"ל דקדושת מעשר בהמה באה מאליה ולא מן האדם כלל ואעפ"כ מיקרי דבר הנדור פיון שצריך מנגן של האדם דו"ק ותשפח. וע"ע בש"ס חולין דקל"ו ע"ב דאמר דלר"ש בהמה טריפה פטורה מראשית הגז משום דילפי' צאן צאן ממעשר בהמה מה מעשר בהמה טריפה לא אף ראשית הגז טריפה לא ופריה ויליף צאן צאן מבכור מה בכור אפי' טריפה וכו' ומשני מסתברא ממעשר הו"ל למילף שכן

זכרים טמאין וכו' ופריף אדרבה מבכור הו"ל למילף שפן יתום (בכור וראשית הגז נוהגין אפי' ביתום שמתה אמו קודם לידתו משא"כ במעשר) הקדושה (בכור א"צ להקדיש דקדושתו מרחם וגז נמי א"צ להקדיש דאין קדושה חלה עליו אכל מעשר מקדישו בשבט.

רש"י) וכו' עכ"ל הגמ'. ומדאמר בגמ' תיבת בקדושה ולא אמר במנן שבכור וראשית הגז א"צ למנן של האדם משא"כ מעשר שצריך למנן מוכח דאין ההבדל מפאת המנן לבד כ"א ההבדל הוא בעצם הקדושה שקדושת המעשר האדם הוא שמשים עליו את הקדושה שפך גזרה תורה שמנן של האדם עד י' הוא משים קדושה על העשירי מה שאין פן בכור שקדוש מאליו ואין האדם משים הקדושה עליו וכן בגז אין אדם משים עליו קדושה דאין בו קדושה כלל וכפירש"י הנ"ל ונפיר נקט הש"ס תיבת בקדושה פיון שהחילוק הוא בעצם הקדושה שקדושת המעשר האדם משימה עליו וקדושת הבכור מאליו היא באה ודו"ק: וא"כ יש מכאן ראי' ההיפוך ממה שכתבנו דקדושת המעשר מאל' היא באה פשיש מנן של האדם אולם ברש"י שם בחולין הביא עוד פירוש אחר על תיבת בקדושה הנ"ל ולפי הפירוש האחר אין ראי' כלל משם עש"ה וע"ע במנחות דס"ה ע"ב ת"ר וספרתם שתהא ספירה לכל אחד ואחד ובתוס' שם ד"ה וספרתם פתבו ונ"ל גבי יובל כתי' וספרת לה דאב"ד קאמר להו עכ"ל נראה שפירשו דאי לא נאמר וספרתם לכם רק וספרת לה הוי מפרשינו לקרא דלב"ד צוה רחמנא לספור ספירת העומר ולא ליחידים ומה שאמרו בש"ס שתהא ספירה לכל אחד ואחד בא למעט איפוא דלא נטעה דהמצנה רק על הב"ד.

ולכאורה קשה מדוע לא פירשו האי וספרתם שתהא ספירה לכל אחד ואחד פי הא דדרשי' בסופה דמ"א ע"ב ולקחתם לכם שתהא לקיחה לכל אחד ואחד פי שם הפירוש הוא דבא למעט שלא יועיל שליחות בלקיחת לולב רק שכל אחד ואחד צריך ליקח בעצמו דשם אין שייך לומר דה"א דהמצנה על הב"ד דרק בספירה שייך למיטעי הכי הואיל ומצינו ספירת יובל בב"ד אכל בלקיחת לולב מהיכי תיתי שיהי' המצנה על הב"ד.

וצריך ליישב דרק בלקיחת לולב צריך קרא למעט שליחות משום דהוי מעשה משא"כ בספירה דהוי מילי ולא מימסרו לשליח ע"כ א"צ קרא למעט שליחות וע"כ הוכרחו לפרש דהרבנותא הוא מה שכל אחד ואחד סופר ולא אמרי' דהמצנה על הב"ד.

ולפי"ז הנה גם דעת התוס' היא פדעת המהרי"ט הנ"ל דאפי' בחד שליח שייך הא דמילי לא מימסרו לשליח ואולם לפמ"ש למעלה דנה שייך רק היכא שצריך השליח לפעול דבר ע"י המילי צ"ל דגם שם קיום המצנה נקרא פעולה וא"א שיפעול השליח ע"י הדיבור קיום מצות ספירה ואינו דומה למעשר שאין שם פעולה כלל כי הקדושה מאיל' היא באה פשיש מצאיות דיבור המנן וכנ"ל וא"צ רק מצאיות הדיבור בלבד לא שום פעולה ממנו ואע"ג דגם מעשר הוא מצנה וא"כ נמצא דכשמעשר ע"י שליח לא קיים מצנה וכמוכן עכ"ז אין מזה קוש' כלל די"ל דאה"נ ועכ"ז המעשר שפיר קדוש דקיום המצנה איננו מעכב כלל בקדושת המעשר וכמבואר בחידושי במ"א דכל כה"ג שהמצנה יש לה פעולה כגון הקדש ותרומה וטבילה למ"ד דטבילה בזמנה מצנה אז גם כשאין אל

הָאָדָם קִיּוּם מְצוּהָ בָּם פְּגוֹן שְׁעֵשָׂאן בְּעֵבְרָה וְכְדוּמָה עַכ"ז הַטְּבִילָה שְׁפִיר מְטַהֶרֶת וְהַהֶקְדֵּשׁ וְהַתְּרוּמָה שְׁפִיר חָל עֲלֵיהֶם קִדְוֹשַׁת הַקֶּדֶשׁ וְתְרוּמָה וְאִכ"מ.

וְנֵדַע דְּדַבְּרֵי הִירוּשָׁלַיִם הַמּוּבָאִים לְמַעַלְהָ דְלֹא מְהַי תְּמוּרָה ע"י שְׁלִיחַ רְאִיתִי שׁוֹב שְׁהַש"ס דִּינָן חוֹלֵק ע"ז וְכַדְמוּכַח לְהַדְיָא בְּתְמוּרָה ד"ב ע"ב בְּגַמ' עַש"ה בְּתוֹס' ד"ה קְתָנִי וְע"ע בְּתְמוּרָה ד"ט ע"א דְּבִאֲוֹמֵר פֶּל הַרוּצָה לְהַמִּיר יָבֵא וְיָמִיר מְהַי עִי"ש וּמְפֹרֵשׁ בְּזָה ג"כ דְּמַהְיֵי שְׁלִיחוֹת בְּתְמוּרָה וְעִי' בְּר"ן נְדָרִים דל"ו ע"ב בְּעֵנִין פֶּל הַרוּצָה לְתָרוּם יָבֵא וְיִתְרוּם וְאִין לְהַאֲרִיף בְּזָה וּבִאֲתִי בַכ"ז רַק לְהַעִיר: פֶּל ב.

בְּעֵנִין אִין עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין הַה"מ בַּפ"ב מֵה' מ"א ה"א כ' דֹּא ע"ג דְּקִי"ל דֹּא עֵמָה ד"ד עַכ"ז בְּדָבָר הַנֶּאֱסָר פְּכָר בְּלֹא הַבָּא מְפָלל עֲשֵׂה אַז מְזַהֲרִין וְעוֹנְשִׁין מֵה"ד עַש"ה. וְק"ל ע"ז מַש"ס מְנַחֲוֹת דָּף ה' ע"ב דְּפָרִיף אֶהָא דְדָרְשִׁין קָרָא דְמִן הַבְּקָר דְכָתִיב בְּקִדְשִׁים לְהוֹצִיא אֶת הַטְּרִיפָה דל"ל קָרָא תִיפּוֹק לִי מִק"ו מְבַעַל מוּם וּמֵה בַע"מ שְׁמֹנְתָר לְהַדְיוּט אָסוּר לְגַבוּהַ טְרִיפָה שְׁאֲסוּרָה לְהַדְיוּט אִינוּ דִין שְׁאֲסוּרָה לְגַבוּהַ וְכו' יַעוּי"ש וְקָשָׁה דְהָא אֲצַטְרִיף קָרָא לְמַלְקוֹת אִם הַקְּרִיב טְרִיפָה דָּאֵלוּ מִק"ו לְחֻנְדָּא הָרִי אַעֲמָה ד"ד וְאֵלוּ הַשְּׁתָא דְאִיפָא עֲשֵׂה דְמִן הַבְּקָר שׁוֹב שְׁפִיר עוֹנְשִׁין מִפְּחַ הַק"ו מְבַע"מ כְּמוֹ שְׁיֵשׁ מַלְקוֹת בְּמַקְרִיב בַע"מ וְאִין לֹא מֵר דְּבִלֵּא"ה אִיפָא מַלְקוֹת מִפְּחַ לֹא דְלֹא יִרְצָה דְלִימָד עַל פֶּל הַפְּסוּלִין שְׁבִשׁוּר וְשֵׁה שְׁהוּא בְּלֹא יִרְצָה וְכַמְבּוֹאֵר בְּחֻלִּין ד"פ ע"ב ע"ש דו"א דְאִין הִלְכָה פְּאוּתָה סְנִיג' רַק דְלֹא דְלֹא יִרְצָה הָוִי לֹא שְׁבִפְלָלוֹת וְאִין לֹא קִין עֲלֵיו וְכַמ"ש הַרְמַב"ם ז"ל בַּפ"ג מֵה' אִיסוּרֵי מְזַבַּח ה"ז עַש"ה וּבְלִחְמָם מְשֻׁנָּה ד"ה יִרְאָה לִי עַש"ה וְא"ל דְּגַם סְנִיג' דְּמְנַחֲוֹת הַנְּ"ל לֹא דְקוֹשְׁטָא הִיא וְסוּבְרַת דִּישׁ מִפּוֹת אֵלֹא דְלֹא יִרְצָה דו"א דְפִירְכָא דִק"ו הַנְּ"ל נֶאֱמָרָה בְּבִרְיָתָא שְׁמָה עַש"ה וְא"כ צְרִיכָה לְהַתְּפָרֵשׁ גַּם לְמ"ד דְלֹא שְׁבִפְלָלוֹת אִין לֹא קִין עֲלֵיו וְכַמּוֹ שְׁבִכְל הַש"ס פְּרָכִינָן מְבִרְיָתָא עַל אֲמוּרָא וְהִנֵּה לְפַמ"ש הַרְמַב"ם בַּפ"ב מֵאִיסוּרֵי מְזַבַּח ה"י דְטְרִיפָה אָסוּרָה מְסַבְּרָא דְהַקְּרִיבָהוּ נָא לְפַחְתָּהּ הַיִּרְצָה עַש"ה וְכַמ"מ שָׁם עַש"ה א"כ י"ל דְכִינֵן דְּבִלֵּא"ה אָסוּרָה מְסַבְּרָא שְׁפִיר עֵמָה ד"ד וְלֹא נֶאֱמַר קָרָא דְמִן הַבְּקָר אֵלֹא לְהַחֲמִיר אִיסוּרוֹ דְכִינֵן דְּנִתְפָּרֵשׁ אִיסוּרוֹ בְּתוּרָה הוּא חֲמוּר מֵאִיסוּר מְסַבְּרָא אֲבָל עַכ"ז פִּינֵן שְׁיֵשׁ בּוֹ פְּכָר אִיסוּר מְסַבְּרָא ע"כ שְׁפִיר מְזַהֲרִין וְעוֹנְשִׁין מֵה"ד וְדו"ק: וְעִי"ל דְּבַמְקָרִיב טְרִיפָה לְמְזַבַּח א"א שְׁיֵהֲנִי בּוֹ מַלְקוֹת דְהָא אִין קִדְוֹשַׁת הַגּוֹף חֲלָה עֲלֵיו פֶּל קִדְוֹשַׁת דְּמִים וְכַמְקֵדִישׁ עֲצִים וְאֲכָנִים וְכַמ"ש הַרְמַב"ם ז"ל בַּפ"ג מֵאִיסוּרֵי מְזַבַּח ה"ט עַש"ה וְא"כ ה"ל רַק פְּחֻלִין בְּעֲזָרָה אֲבָל מְשׁוּם הַקְּרִבַת דְּבָר פְּסוּל א"א שְׁיֵהֲנִי בּוֹ מַלְקוֹת כְּמוֹ בַע"מ דְכִינֵן דְאִין בּוֹ קְדוּהָ גְּפֶלל א"כ הָרִי אִין שָׁם הַקְּרִבָה עֲלֵיו פֶּלל וְהָוִי כְּמַקְרִיב חֻלִּין דְאִין שָׁם הַקְּרִבָה עֲלֵיהֶם רַק שֶׁאֵעִפ"כ אָסְרָה תוּרָה חַב"ע וּמִן שְׁפִיר רֵאשׁוֹן הוּא דְבַהֲקָרִיב בְּהַמַּת חֻלִּין אִין שׁוּם חִילּוּק בֵּין בְּהֵמָה טְרִיפָה אוֹ פְּשִׁינָה דְבִשְׁנֵיהֶם הָאִיסוּר אִף מְשׁוּם חַב"ע וְאֵע"ג דְטְרִיפָה יֵשׁ בָּהּ קִדְוֹשַׁת דְּמִים עַכ"ז לְגַבֵּי מְזַבַּח הָרִי אִין קִדְוֹשַׁת דְּמִים מוֹעֵלֶת פֶּלל שְׁתַּחֲשֵׁב הַקְּרִבָה וְה"ל רַק כַּחַב"ע וְרַק לְעֵנִן אִיסוּר שְׁפִיר יֵשׁ לְלִמְדוֹ מְבַע"מ אֲבָל מַלְקוֹת שְׁלוֹ א"א לְלִמְדוֹ מְבַע"מ אִפִּי יֵהִי אִיסוּרוֹ מְקָרָא דְמִן הַבְּקָר זוּלַת הַק"ו פִּינֵן דְאִיפָא לְמִיפְרָף מֵה לְבַע"מ שְׁפֵן קְדוּהָ גְּפֶלל עֲלֵיו וְנִקְרָא הַקְּרִבָה וְדו"ק: וּבְהִיּוֹתִי בְּזָה עֲלָה בְּדַעְתִּי לְהַקְּשׁוֹת דְמֵאֵי פְרִיף דל"ל קָרָא דְמִן הַבְּקָר ת"ל מִק"ו מְבַע"מ הָא אִי הָוִי יִלְפִינֵן עֵיקָר אִיסוּרוֹ מִק"ו מְבַע"מ א"כ הָוִי אֲמָרִי דִין וְהִיָּתָה קְדוּהָ גְּפֶלל עֲלֵיו כְּמוֹ בַע"מ.

וַיֵּשֶׁב לְיָשֵׁב לַפַּמ"ש הַרְמַב"ם ז"ל שֶׁם דְּהַנָּה דָּאִין קְדוּה"ג חָלָה עָלֵיהּוּ הַיְיָנוּ מִשּׁוּם דְּאִינוּ
בְּמִנְנוּ קָרְבָן וְאִכָּה"ג אִין קְדוּה"ג חָלָה מְסַבְרָא ע"ש וַא"כ י"ל דְּלֹא שְׁיָיָה דִּיּוּ בְּכַה"ג דְּכִינּוּ
דְּיָלְפִי מִק"ו דְּפָסוּל לְהַקְרָבָה א"כ מִמִּילָא הָרִי אִין בְּמִינוּ קָרְבָן וַא"כ שׁוּב מְסַבְרָא אִין
קְדוּה"ג חָלָה עָלֵיוּ וַא"כ פִּינּוּן שְׁלָדִין הִנָּה דָּאִין קְדוּה"ג חָלָה עָלֵיוּ א"צ לִק"ו עוּד ע"כ לֹא
שְׁיָיָה דִּיּוּ [וְע' תוּס' פְּסָחִים י"ח ב' ד"ה דִּיּוּ שְׁפָנוּנְתָם שֶׁם ג"כ הִיא פֶּן דְּכִינּוּ דְּיָלְפִינוּ מִק"ו
דְּמִשְׁקִין מְקַבְּלִין טְוּמָאָה מִשְׁרִיז א"כ מְסַבְרָא הַמִּשְׁקִין רֵאשׁוֹן פִּינּוּן שְׁהַשְׁרִיז אָב וְע"כ אִין
שְׁיָיָה לֹאמֵר דִּיּוּ שְׁיָיָהוּ שְׁנַיִים פְּמִשְׁקִין הַבְּאִין מַחְמַת פְּלִי וְרַק בְּמַת שְׁיָיָה דִּיּוּ שְׁיָיָה הַמִּפְּזִין
רַק רֵאשׁוֹן פִּינּוּ דָּאִין מְוַכְרַח מְסַבְרָא שְׁיָיָה אָב שְׁהָרִי מְצִינוּ אוֹכְלִים וּמִשְׁקִים הַנּוֹגְעִים
בְּמַת שְׁהָם ג"כ רַק רֵאשׁוֹן מִשְׁא"כ בְּשִׁרְיָן שְׁלֹא מְצִינוּ דְּבַר הַנְּטֻמָּא בְּנִגְיַעְתּוֹ שְׁיָיָה לְמַטָּה
מִרֵּאשׁוֹן א"כ גַּם הַמִּשְׁקִין מְסַבְרָא הֵם רֵאשׁוֹן וְע"כ לֹא שְׁיָיָה דִּיּוּ בְּזָה פִּינּוּן שְׁלֹזָה שְׁיָיָהוּ
הַמִּשְׁקִים רֵאשׁוֹן א"צ לִק"ו עוּד [כְּנ"ל וְדו"ק]: וְעוּד לֹא שְׁיָיָה פֶּאן דִּיּוּ דְּדִיּוּ שְׁיָיָה רַק
בְּדָבָר שְׁהוּא חִילּוּק מְצַד הַדִּין דָּאִזְ לֹא שְׁיָיָה שְׁיָיָה הַלְמַד חֲמוּר בְּאִינָה דִּין מְמַלְמֵד מִשְׁא"כ
פֶּאן דָּאִין זֶה חוּמְרָא פְּלִל בְּבֹא מִן הַדִּין עַל הַכְּנֻדוֹן פִּינּוּן דְּהַכְּנֻדוֹן יֵשׁ בְּמִינוּ קָרְבָן וְהַבֹּא
מִה"ד אִין בְּמִינוּ קָרְבָן וְאִזְ חִילּוּק שְׁבֵהֶם בְּמִצִּיאוֹת גּוֹרְמַת הַחֲנוּמְרָא וְאִלוּ הִי' בַּע"מ מִין
בְּפִנֵי עֲצָמוּ ג"כ הִי' פֶּה וְע"כ פִּינּוּן שְׁלֵמְדָנוּ מִבַּע"מ עַל הַמִּין שֶׁל טְרִיפָה שְׁהוּא פְּסוּל שְׁפִיר
אִין קְדוּה"ג חָלָה עָלֵיוּ מִפְּאֵת הַיּוֹתוֹ מִין בַּפ"ע וְדו"ק: אָבָל בְּאַמַּת דְּבָרֵי הַרְמַב"ם ז"ל שֶׁם
שְׁכ' וְאִינּוּן כַּבַּע"מ שַׁבַּע"מ יֵשׁ בְּמִינוּ קָרְבָן עַכ"ל הַהֲכָרַח לֹאמֵר דְּלֹא קָאִי אֲטָרִיפָה הַנּוֹצְרַת
שֶׁם כ"א אֲשָׁאֲרִי פְּסוּלִין הַנּוֹצְרִים שֶׁם דְּטְרִיפָה הֵא חֲשִׁיב מִינּוּ דְּשְׁלִימוֹת וְכַמְבּוֹאֵר בְּמִשְׁנֵה
עֲרוּכָה בְּחוּלִין דַּע"ב ע"ב וּבְגַמ' נִדְּהָ דַּנ"א ע"א ע"ש"ה וְגַם בְּגוֹרַף הַסּוּגָל' אֲשֶׁר מְמַנְהָ הוֹצִיא
הַרְמַב"ם ז"ל הַלְכוּתֵיוּ דְּשֶׁם וְהוּא סוּגִית הַש"ס תְּמוּרָה דִּי"ז ע"א קָאֲמַר בְּהִדְאִי דְּטְרִיפָה
יֵשׁ בְּמִינָה קָרְבָן וְרַק מְפָנִי אִיסוּרָה בְּאַכִּילָה לֹא נִחְתָּא עָלָה קְדוּה"ג ע"ש"ה וְזֶה הַטַּעַם
הַפְּרָטִי בְּטְרִיפָה מִפְּאֵת אִיסוּרָה בְּאַכִּילָה הַשְּׁמִיט הַרְמַב"ם ז"ל בְּהַלְכָה זֹאת וְצ"ע לְמָה
הַשְּׁמִיטוֹ וְגַם צ"ע אִי לְפִי הַטַּעַם דְּאִיסוּרָה בְּאַכִּילָה עֲדִינּוּ יִתְכּוֹן תִּירוּצָנוּ הַנְּ"ל עַל הַקּוּשְׁיָ'
הַקְדוּמָה וְגַם עַל הַקּוּשְׁיָ' דְּנִימָא דִּיּוּ.

וְהִנֵּה אַחַר פְּתָבֵי זְהֵרֵאִיתִי בְּפִתִּיחַת הַפְּרַמ"ג לֵה' טְרִיפּוֹת שְׁכ' וְז"ל וְהִנֵּה הֵא דְּאָמְרִי
מְנַחוֹת ו' מִן הַבְּקָר ל"ל לְמַעַט טְרִיפָה ת"ל מִק"ו וּמֵאִי קוּשְׁיָא נְהִי דְּנִימָא שְׁאִין לֹקִין עַל
פְּסוּלֵי הַמְּזַבֵּחַ כַּמ"ש הַרְמַב"ם ז"ל בַּה' אִיסוּרֵי מְזַבֵּחַ מ"מ אִי לֹא קָרָא הֵייתִי מִיְקָל בְּסַפֵּק
טְרִיפָה כּו' עַכ"ל.

וְהִנֵּה וְדָאִי אִין פְּוִנְתּוֹ לְהַקְשׁוֹת פְּדָבְרֵינוּ הַנְּ"ל דָּאִי אִיכָּא עֲשֵׂה דְּמִן הַבְּקָר שׁוּב יֵשׁ מְלָקוֹת
מִפְּחַת הַק"ו מִבַּע"מ וְכַסְבְּרַת הַה"מ הַנְּ"ל דַּא"כ לֹא יִתְכּוֹן תִּירוּצוֹ שְׁתִּי דָּאִין לֹקִין עַל
פְּסוּלֵי הַמְּזַבֵּחַ שְׁהָרִי הַרְמַב"ם כ' שֶׁם פ"ג ה"ז פֶּן רַק בְּשָׁאֲרֵי פְּסוּלִים כְּגוֹן רוֹבַע נְרַבַּע
וּמְוַקְצָה וְנֶעְבֵּד וְכו' דָּאִם הַקְרִיבֵן אִינוּ לֹקָה ע"ש"ה מִשְׁא"כ בַּבַּע"מ הָרִי מְפִנְרֵשׁ בְּרַמַּב"ם
שֶׁם פ"א ה"א וְה"ד דְּלֹקִין עַל הַקְדָּשׁוֹ וְהַקְרָבָתוֹ ע"ש וַא"כ אִי יְלִפִּינוּ טְרִיפָה מִק"ו
מִבַּע"מ שְׁפִיר רָאוּי לְהַלְקוֹת גַּם בְּטְרִיפָה כְּמוֹ שְׁיֵשׁ מְלָקוֹת בַּבַּע"מ וְכַמוֹ שְׁפִתְבְּנוּ לְמַעְלָה
וְכַנְנַת הַפְּרַמ"ג הִיא בְּאִנְפֵן אַחַר וְאִינוּ נֹגַע לְמַכְנוֹן עֲנִינְנוּ: וְדַע דְּבַש"ס דְּמְנַחוֹת הַנְּ"ל יֵשׁ
לְהַעִיר עוּד דְּמֵאִי פְּרִיז דַּל"ל קָרָא לְטְרִיפָה תִּיפּוּק לִי בַּק"ו מִבַּע"מ הֵא יֵשׁ נ"מ לְעַגְלָה
עֲרוּפָה דְּמְבּוֹאֵר בְּמִשְׁנֵה בְּסוּטָה דַּמ"ה ע"ב דָּאִין הַמוּם פּוֹסֵל בְּה' ע"ש וְאִלוּ טְרִיפּוֹת הָרִי
פּוֹסֵל גַּם בְּעַגְלָה וְכַמְבּוֹאֵר בְּש"ס חוּלִין דִּי"א ע"א ע"ש וַא"כ אִלוּ הִי' פְּסוּל טְרִיפָה בְּכָל

הקדשים רק בק"ו מבע"מ ממילא לא הית' טריפות פוסלת בעגלה כיון שאין המום פוסל בה משא"כ השתא דטריפות הוא פסול עצמות בקדשים מקרא דמן הבקר להוציא את הטריפה שפיר פוסל גם בעגלה מטעמא דכפרה כתי' בה פקדשים וכש"ס חולין ה"ל וצ"ע: אשובה לדברי הה"מ ה"ל ו'אומר דבס' שאלות ותשובות שאגת אריה סי' פ' הביא ראי' דהתוס' לית להו סברת הה"מ ה"ל ממה שכתבו בפסחים דמ"א ע"א ד"ה איפא דאצטריף קרא דנבשל מבושל דכתי' בפסח לשאר משקין דאי מק"ו ממים הא אעמה"ד ע"ש ואע"ג דאיסור לאו הבא מכלל עשה איפא בלא"ה במבושל בשאר משקין דעכ"פ אינו צלי אש וכמ"ש התוס' שם עש"ה.

ונלענ"ד דיש מקום לומר דגם התוס' לא נחלקו בזה אדעת הה"מ ה"ל ו'זה עפ"י מה שראיתי בשו"ת נחלת יעקב להגאון מליסא ו"ל סי' כ' שכתב שמה להגאון החת"ס ו"ל ו'ומה שהקשה כת"ה על מה שכתבתי בספרי להביא ראי' דאיסור שגשגה שרי מפריתות ה' א' דאמרי' להם מקלי לא אתיא דאית' בעיני' אלמא דבעינו קרא לאיסור שגשגה וע"ז כ' כ"ת דהתם פונת הגמ' לומר דלהם לא הוי בעיני' שנתערב עם מים וסד"א דבעי' לשער בהלחם שיהי' בו פזית קמח בלי המים וכו' קמ"ל דלהם גופי' אסור והאוכל פזית פת דלוקה עכ"ל.

וע"ז השיב שמה הגאון מליסא ו"ל ו'ל דהא בתרומה בכוסס חטין פליגי בתרומות אי חייב קרו וחומש ובאוכל פזית פת חייב קרו וחומש ולא אישתמיט תנא ואף שום פוסק לומר דבעינו שיהי' פזית מקמח לבדו בלי המים עכ"ל ו"ל: והנה נחלקו פה הגאונים האלה ו"ל מחלוקת גדולה דהח"ס ו"ל פי' הא דאמרינו בש"ס פרייתות ה"ל דע"כ אצטריף למכתב בלאו דחדש קלי וגם להם משום דלהם מקלי לא אתיא דקלי איתא בעיני' משא"כ להם ופי' הח"ס ו"ל שהפונה הוא דאי הוי ילפינו מקלי א"כ רק החוטין אסורין שהקלי הרי הוא רק חוטין לבד וע"כ בפת של חדש שבפת כפר יש בו מערובות מים א"כ הי' צריף פזית קמח מלבד המים משא"כ השתא דכתי' להם א"כ את הלהם גופי' אסרה תורה וע"כ כיון שענין הלהם הוא קמח מעורב עם מים ע"כ תרנויהו גוף איסור הנה נא' שניהם יחד אסרה תורה ודי בכזית מצירוף שניהם אולם הגאון מליסא ו"ל ס"ל דאפי' פשנאסרו רק החוטין ג"כ המים מצטרפים לכזית בפת וכמו שהעמקתי דבריו.

והנה לדעת הח"ס ו"ל ה"ל י"ל גם כן דבבישול בלע הבשר מים וא"כ אם נאסר המבושל להדיא אזי המים מצטרפים דענין בישול הרי הוא בשניהם בבשר ומים שא"א לבישול בלתי שיתבשל במים או במשקה וע"כ פשנאסר המבושל קאי האיסור על שניהם יחד על הבשר ועל המים שבו משא"כ בעשה דכי אם צלי אש דקאי אבשר הפסח לחוד שיהי' צלי אש א"כ מה שאנו אוסרים אותו פשהוא מבושל מפאת שאינו צלי אש לזה שפיר הרי שוב אין המים מצטרפים וכמוכן.

וע"כ אצטריף קרא דנבשל מבושל להיכא דנתבשל עם שאר משקין וליכא בבשר עצמו פזית כי אם בצרוף המשקין דהשתא רק הבשר אסור בעשה דכי אם צלי אש משא"כ המשקים מותרים לגמרי ואין עליהם עשה זאת כלל וא"כ א"א שיועיל הק"ו למלקות

דלגבי המשקים הרי הוי ק"ו לבד ואעמה"ד דאפי' אי ח"ש גם בעשה אסור מה"ת אם שאין זה ברור כל פה די"ל דעשה דאין ביה מלקות אין ללמדה מחלב לאסור ח"ש וכמוכין.

עכ"ז אפי' נימא דאסור מה"ת מ"מ מחמת שיש כפר אסור ח"ש בהבשר אין זה מועיל שילקה גם אמשקים שבו כ"א האסור שבאותו הדבר עצמו הוא שמועיל שילקה עליו מפת הק"ו שיש בו בעצמו למלקות משא"כ פאן דעל הבשר לבד א"א שילקה דה"ל ח"ש א"כ שפיר ליפא מלקות פלל דאין המשקים מצטרפים וכנ"ל.

משא"כ אם היינו עונשין מן הדין אז שפיר היינו לומדים על הבשר ועל המשקין יחד אסור וגם מלקות מק"ו ממבןשל במים. וע"כ שפיר הקשו התוס' דפסחים הנ"ל מפת הא דאעמה"ד דהא אצטרף קרא שפיר להיכא דאין בבשר פזית כ"א בצירוף המשקין וכנ"ל ודו"ק: ודע דלכאורה נלענ"ד להביא ראי' לדעת הגאון מליסא ו"ל הנ"ל דהא לדעת החת"ס ו"ל גם בטבל על פרחי הדין פן דבעינן פזית קמח לבדו דאסור טבל הרי הוא אף על החוטין שיש עליהם זיקת תרומה ומעשרות וא"כ אין המים מצטרפים.

אולם באסור חמץ נראה פשוט דגם החת"ס ו"ל יודה דסגי בכזית קמח עם המים דשם חמץ הרי קאי על שניהם כיון שע"י תערובות שניהם נעשה החימוץ. ולפי"ז איך תתפרנס סוגית הש"ס פסחים דל"ה ע"ב דיליף מקרא דאין יוצאין במצה של טבל משום שנאמר לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות ודרשינן סמוכים שהראוי לבוא לידי אסור חמץ יוצאין בו ידי מצה יצא זה שאין אסור חמץ חל על אסור טבל ע"ש.

והנה זה פשוט ג"כ דגם במצה דכתיב מצה ולחם עוני סגי בכזית קמח עם המים דשניהם יחד נקראים לחם ומצה וכמ"ש הח"ס ו"ל עצמו לענין לחם דחדש וכנ"ל. וא"כ שפיר יוכל אסור חמץ לחול דהא פשאוכל פזית מצה עדיין אין שם פזית קמח דמעורב בו משהו מים עכ"פ וא"כ הוי לענין הטבל ח"ש משא"כ לענין החמץ הוי שיעור שלם וכמו שכתבנו וא"כ הרי פתבו התוס' בשבועות דכ"ג ע"ב ד"ה דמוקי דאסור חל על ח"ש ע"ש וא"כ על פרחי דגם לענין הטבל המים מצטרפים וכדעת הגאון מליסא ו"ל והוי גם לענין טבל שיעור שלם ושפיר אאחע"א.

ונתיישבתי דאינה ראי' דברייתא הנ"ל דדרשינן ביה התם בפסחים דאין יוצאין במצת טבל מוקמינן לה התם בגמ' בלא"ה כר"ש דס"ל דאאחע"א ור"ש הא ס"ל בעלמא דכ"ש למפות וא"כ הוי גם לענין טבל לאו גמור ושפיר אין אסור חמץ חל עליו והתוס' דשבועות הנ"ל דכתבו דאסור חל על ח"ש היינו רק לדין דח"ש אין בו מפות רק אסור גרידא ואינו בכלל הלאו ע"ש: ואולם עכ"פ ארנוחנא בזה לישוב קושית התוס' ר"פ לולב הגזול שהקשו דל"ל קרא לפסול מצה של טבל ת"ל דה"ל מהב"ע ע"ש.

ובשאגת ארי' תי' דאדרבא עדל"ת ודחה זה דטבל ענשו מיתה ביד"ש ואין עשה דוחה ל"ת שענשה מיתה ביד"ש כמו שאין עשה דוחה ל"ת שיש ביה פרת דשניהם חמורים מלאו גרידא ולא מצינו למילפינהו מכלאים בציצית ע"ש.

ולפמ"ש ניחא דכיון דלענין חטאת מודה ר"ש דבעינן פזית והתוס' בפ"ג דשבועות פתבו הטעם דרק כ"ש למפות לדידן' ולא לכרת וכל שאין חייבין על זדונו פרת אין חייבין על שגגתו חטאת ע"ש.

וא"כ י"ל דְּכִמּוֹ דְּלִכְרַת בְּעֵי ר"ש פְּנִיַת ה"ה לְמִיתָה בִּיד"ש נְמִי בְּעֵי פְּנִיַת. ולפי"ז פִּינּוֹן דְּהוּי בְּכּוּזִית מְצֻנְמָצָם דְּמַצָּה אַף לְאוּ גְרִידָא דְּטָבֵל וְלֹא הוּי בְּמִיתָה בִּיד"ש פִּינּוֹן דְּלִעְנִינּוּ טָבֵל הוּי אַף פְּחוּת מְכּוּזִית דְּאִין הַמִּים מְצֻטְרָפִים לְדַעַת הַח"ס ו"ל וְכַנ"ל וּא"כ שׁוּב שְׁפִיר עַדל"ת וְלֹא הוּי מֵהַב"ע אֲבָל מְקַרָא שְׁפִיר יְלִיף לְפִסְטוֹל דְּאִיסוֹר חֲמִין אַכְתִּי לֹא יוּכַל לְחוּל פִּינּוֹן דְּהוּי לְאוּ גְמוּר מְפֹאֵת טָבֵל לר"ש אַף שְׁאִין בּוּ פְּנִיַת וְכַנ"ל וּאֵאָחֵע"א וְדו"ק וַיֵּשׁ לְפַלְפֵּל בְּזָה הַרְבֵּה וּאֲכ"מ: וְהִנֵּה בְּקוּנְטְרַס אַחֲרוֹן לְשׁו"ת שְׁאֵגַת אַרְיָה פֶּתַב בְּשֵׁם הַבֵּית אֲפָרִים וְהִיד הַמְּלִיךְ לְחַלֵּק בֵּין גִּידוֹן הַה"מ הַנ"ל לְתוֹס' פְּסָחִים הַנ"ל דְּדוֹנְקָא בְּהָא דְּבַהֲמָה טְמָאָה שְׁאִין בְּהָ שׁוּם סִימָן טְהֵרָה דְּאִיירִי בִּי הַה"מ הַנ"ל דְּבוּ הָרִי הַק"ו בָּא עַל מַה שְׁהַעֲשֶׂה הוּא עַל גּוֹפּוֹ מְמַשׁ דְּהִינּוּ עֲשֶׂה דְּאוֹתָם תֹּאכְלוּ וְלֹא בְּהֵמָה טְמָאָה ע"כ שְׁפִיר מְזַהֲרִין וְעוֹנְשִׁין מֵה"ד מִשְׁא"כ בְּעֲשֶׂה דְּכִי אִם צְלִי אֵשׁ דְּהוּא אִיסוֹר אַחַר לְגַמְרֵי דְּהָא לֹא קָאִי אֲמַבּוּשָׁל דְּוִקָא כ"א אַחֲמֵי טְבָרְיָא וְחִי וְצְלִי מְחַמַּת דְּבָר אַחַר ג"כ וּא"כ ב' אִיסוֹרִין שׁוֹנִין הֵן דְּהָאִיסוֹר דַּק"ו הוּא מְחַמַּת מְצִיאוֹת הַבִּישׁוּל וְהָאִיסוֹר עֲשֶׂה הוּא מְחַמַּת הַעֲדָר הַצְּלִי וְע"כ אִין הַעֲשֶׂה מוֹעֲלַת אֶל הַק"ו פְּלֵל עַכְת"ד שֵׁם בְּתוֹסְפַת הַסְּבָרָה.

וְהִנֵּה מְצִאתִי שֶׁהַכ"מ כ' ג"כ פְּסָבֵרַת הַה"מ הַנ"ל וְהוּא שְׁבַפ"א מֵה' טְוּמָאֵת מַת כ' עַל מ"ש הַרְמַב"ם ו"ל שֵׁם דְּאִיסוֹר אֲכִילַת בַּב"ח גְּלַמַּד בַּק"ו מְבִישׁוּלוֹ וְהַקְּשָׁה ע"ז דְּהָא אַעֲמַה"ד וְתִי דְּכִינּוֹן דְּאִיסוֹר בְּאֲכִילָה בְּלֹא הַמְּפָח הַלְאוּ דְּלֹא תֹאכַל כָּל תוֹעֵבָה ע"כ עוֹנְשִׁין מֵה"ד עַכְת"ד.

וְהַפְּנוּנָה דֹּאֵע"ג דְּלֹא תֹאכַל כ"ת הוּי לְאוּ שְׁבַכְלָלוֹת וְאִין לֹוִקִין עֲלֵיו עַכ"ז הָרִי אִיסוֹר הוּא וְכִינּוֹן שְׁאִיסוֹר כְּבָר ע"כ שְׁפִיר לֹוִמְדִין הַעוֹנֵשׁ מֵה"ד וְכַסְבֵּרַת הַה"מ הַנ"ל. וְהִנֵּה גִידוֹן הַכ"מ הַנ"ל הָרִי דוֹמָה מְמַשׁ לְהַף דְּתוֹס' פְּסָחִים הַנ"ל דְּהָא הַק"ו בָּא שֵׁם לְאִיסוֹר מְחַמַּת שְׁהוּא תַעֲרוּבוֹת בַּב"ח שְׁגוּזָה"כ הוּא לְאִיסוֹר תַעֲרוּבוֹת הַזָּה פְּשָׁנְתַעֲרַב ע"י בִּישׁוּל מַק"ו מְדַאֲסָרָה תוֹרָה לַעֲשׂוֹת תַעֲרוּבוֹת הַזָּה בְּבִישׁוּל וְאִינוּ הָאִיסוֹר הַמְּפֹרָשׁ כְּבָר הָרִי הוּא רַק מְפָח שְׁנַעֲשֶׂה בּוּ עֲבִיר' וְהוּא תוֹעֵבָה וְהֵמָּה שְׁמוֹת שׁוֹנִים דְּהָאִיסוֹר דַּק"ו הוּא מְחַמַּת עֲצָם מְצִיאוֹת הַתַעֲרוּבוֹת וְהָאִיסוֹר הַמְּפֹרָשׁ הוּא מְפֹאֵת שְׁנַעֲשֶׂה בּוּ עֲבִירָה וְדו"ק הֵיטֵב: וְעוֹד יֵשׁ לִי לְהַבִּיא רֵאִי דְּכַשְׁהַנְּלַמַּד מִן הַדִּין יֵשׁ בּוּ כְּבָר אִיסוֹר אַף שְׁהָאִיסוֹר הוּא מְשֵׁם אַחַר לְגַמְרֵי עַכ"ז עוֹנְשִׁין מֵה"ד וְדִלָא כַב"א וְהִיד הַמְּלִיךְ הַנ"ל וְזָה מְדַפְרְכִינּוּ בְּנִזִיר דַּמ"ד ע"א וְטוּמָאָה (בְּנִזִיר) נַעֲשֶׂה בְּהָ מְטַמָּא כְּמִטְמָא ק"ו מֵתַגְלַחַת וּמֵהַ תַּגְלַחַת שְׁאִינָה סוֹתֶרַת אֶלָּא שְׁלֵשִׁים עֲשֶׂה בְּהָ מְגַלַּח כְּמִתַּגְלַח טוּמָאָה שְׁסוֹתֶרַת הַפֵּל אִינוּ דִין שְׁנַעֲשֶׂה בְּהָ מְטַמָּא כְּמִטְמָא וּמְשַׁנֵּי אֲמַר קָרָא וְטַמָּא רֵאִשׁ גְּזָרוּ בְּמִטְמָא רֵאִשׁ גְּזָרוּ וּפִי הַמְּפָרֵשׁ שֵׁם דְּכַתִּי רֵאִשׁ גְּזָרוּ מְשַׁמַּע רֵאִשׁ גְּזָרוּ שֵׁל עֲצָמוֹ וְלֹא שֵׁל אַחַר מְדִלָא כְּתִיב וְטַמָּא לֹו רֵאִשׁ גְּזָרוּ עַש"ה.

וְהִנֵּה לְכַאוּרָה ל"ל מִיעוּטָא הָא בְּלֹא הַא אַעֲמַה"ד וּא"ל דְּאֲצֻטְרִיף מִיעוּטָא שְׁלֹא יְהִי אִפִּי אִיסוֹר לְטַמָּא אֶת הַנְּזִיר דַּז"א דְּנִדְאִי יֵשׁ אִיסוֹר מֵה"ת בְּזָה עַכ"פ מְפָח לְפָנֵי עוֹר וְגו' וּא"ל דְּהָא גּוּפָא קַמ"ל דְּמְטַמָּא נְזִיר אִינוּ עוֹבֵר בְּלֹאוּ דְּלְפָנֵי עוֹר וְגו' דַּז"א דְּבַהֲדִיָא כ' הַרְמַב"ם ו"ל פ"ה מְנִזִירוֹת ה"כ וְנ"ל הַמְטַמָּא אֶת הַנְּזִיר אִם הִי הַנְּזִיר מְזִיד הַנְּזִיר לֹוִקָה וְזָה שְׁטִימָאוּ עוֹבֵר מְשׁוּם וְלְפָנֵי עוֹר וְכו' עַכ"ל וְעוֹד כ' שֵׁם וְלָמָּה לֹא יִלְקָה הַמְטַמָּא אֶת הַנְּזִיר לְפִי שְׁנֵא' וְטַמָּא אֶת רֵאִשׁ גְּזָרוּ וְכו' עַכ"ל הָרִי לְהַדְיָא דְּמִיעוּטָא לְמַלְקוֹת אֲתִי שְׁלֹא יִלְקָה

המטמא וא"כ קשה טובא דבלא"ה הרי אעמה"ד ועל פרחי דשאני התם דהואיל ויש פבר איסור מפח ולפני עור וגו' ע"כ נהי דאין לוקין על לאו דלפני עור בהיותו לאו שבבכללות וכבודע עכ"ז מועיל שיהי' עונשין מה"ד וא"כ מבואר דשייך כלל הה"מ הנ"ל אפי' בגוונא שיהא איסור אשר הוא זולת הלימוד מה"ד איננו במיוחד על אותו דבר הנלמד מה"ד שיהי' לאו דלפני וגו' לאו פלגא הוא על כל מכשול ועמ"ש בכלל הקדום בענין לפני עור ואלו הלימוד מתגלחת הוא אף על עצם מעשה המטמא את הנזיר כמו עצם מעשה המגלחו ודו"ק היטב: וע"ע סנהדרין דס"ו ע"א דלענין אזהרה דמקלל אביו קאמר דכתיבי ג' קראי במקלל א' אלקים לא תקלל ב' נשיא בעמך לא תאנר ג' לא תקלל חרש וא"כ ה"מ למיכתב או אלקים וחרש או נשיא וחרש ונילף איך מינייהו במה הצד ואם אינו ענין לגופו תנהו ענין לאביו לאזהרה למקלל אביו ובגליון מהר"ע איגר ז"ל שם כ' וז"ל ק' דהא צריך קרא דנשיא למכות דעל לימוד במה הצד אין מזהירין עכ"ל.

ואולם לדעת הה"מ הנ"ל לק"מ דכיון דאינו חייב רק פשקלל בשם וכמבואר שם בסנהדרין א"כ הרי בלא"ה איכא עבירת עשה דהוצאת ש"ש לבטלה וכמבואר בתמורה ד"ג ע"ב ע"ש וא"כ שוב שפיר מזהירין מה"ד אכן אם נתרץ פכה שוב יהי' ראי' מזה דאף פשהא איסור הוא מטעם אחר ושם אחר מן האיסור הנלמד מה"ד ג"כ מזהירין מה"ד ודלא כב"א נהיך המלך הנ"ל דהא התם האיסור עשה הוא מטעם הוצאת ש"ש לבטלה והאיסור הנלמד מה"ד הוא משום קילול ששקלל את חבירו ואפ"ה פיון שיש פבר עשה מזהירין מה"ד ודו"ק.

וע"ע בש"ס חגיגה די"ח ע"א דקאמר מפלל דתרנייהו ס"ל דחולו של מועד אסור בעשיית מלאכה מה"מ דת"ר את חג המצות תשמור לימד על חוש"מ שאסור בעשיית מלאכה דברי ר' יאשי' ר' יונתן אומר א"צ ק"ו ומה ראשון ושביעי שאין קדושה לפניהם ולאחריהם אסור בעשיית מלאכה חוש"מ שיש קדושה לפניהם ולאחריהם אינו דין וכו' ע"כ: ולכאורה תקשי לדעות הסוברים דמלאכת חוה"מ אסורה מה"ת וקראי דסוגי' דחגיגה הנ"ל לאו אסמכתא בעלמא ניהו כ"א דרשות גמורות דא"כ העושה מלאכה בחוה"מ תחייב מלקות לפי מאי דיליף לי' מנאת חג המצות תשמור.

וע"ש ברש"י ד"ה לימד שפתב וכל תשמור אזהרת ל"ת הוא שומרהו מן המלאכה עכ"ל. וא"כ הוא כמו דאמרי' בעלמא דהשמר פן ואל הוי ל"ת וא"כ ראוי שילקה עליו ואין לומר דאה"נ דא"כ מאי קאמר ר' יונתן דא"צ דאיכא ק"ו מראשון ושביעי הא שפיר צריך קרא למלקות דאי מק"ו הא אעמה"ד וצריך ליישב דהילפותא לדעות הנ"ל הוא רק מתיבת את דכתי' את חג וגו' דתיבת את הוא ריבוי ואתי לרבות חוה"מ וע"כ גם מקרא אין בו מלקות כמו שאין מלקות בח"ש הואיל ונלמד רק מריבוי דכל חלב וכבודע אמנם לדעת הה"מ הנ"ל דכל שיהא איסור נודע זולת הק"ו אז שפיר עונשין ע"י הק"ו עדיין נוקשה דמאי קאמר ר' יונתן א"צ ק"ו וכו' דהא שפיר צריך קרא דאי מק"ו לבד הא אעמה"ד משא"כ השתא דכתי' קרא לאסור שפיר מועיל הק"ו למלקות.

וע"ע ביבמות דפ"ז ע"א ת"ר ושבה אל בית אבי פרט לשומרת יבם פנעורי' פרט למעונפרת ופריה נהלא דין הוא וכו' ע"ש. וקשה ג"כ לדעת הה"מ הנ"ל דכשיש לאו הבא מפלל עשה אז מזהירין ועונשין מה"ד דא"כ שפיר צריכי תרנייהו לאו הבא מכ"ע

דכנעוירי פֿרט למענופֿרת וגם הק"ו דמפֿח לאו הבמכ"ע לחודי ליפֿא מלקות וגם מק"ו לחודי אעמה"ד והשפֿא דאיפֿא תרתמי שפיר לוקין וא"כ מאי פֿריה נהלא דין הוא וכו'.

וע"ע בירושלמי פֿסחים פ"ב ה"א דדריש לא יאכל חמץ בצירי להביא את המאכיל פֿאוכל רי"א א"צ אם בשרצים הקלים פֿן חמץ חמור לא כ"ש עכ"ל. והפֿונה דבשרצים הזהירה תורה את הגדולים על הקטנים מלהאכילם וכמבואר ביבמות ס"פ חרש ע"ש ולכאורה קשה דשפיר אצטריה קרא דאי מק"ו אעמה"ד ועל פֿרחה לומר דס"ל דקרא דלא יאכל דהוא אזהרה גם למאכיל קאי רק פֿשהאונקל מונהר פֿעין דס"ל לר' אדא בר אבהה בנזיר דנ"ז ע"ב דלאו דהקפה הוי רק פֿשהניקף מונהר עש"ה ואפֿהאי גונא בלא"ה הרי איפֿא איסור מפֿח לפֿני עור אלא דמפֿות ליפֿא דלפֿני עור וגו' הוי לאו שבבבולות וכנ"ל וע"כ פֿינן דאיסור עכ"פ איפֿא שוב שפיר עונשין מה"ד וכסברת הה"מ הנ"ל אולם ז"א דמק"ו דשרצים ליפֿא למילף עונש דבאזהרה גדולים על הקטנים ג"כ ליפֿא מפֿות רק איסור בעלמא וכמבואר ברמב"ם סוף הלכות מאכלות אסורות ע"ש וא"כ עדיין קשה דאצטריה לא יאכל למלקות ועל פֿרחה לומר דכיון דנלמד רק מהשנינוי דכתי' לא יאכל בצירי ה"ל פֿריבוי בעלמא ואין בו לאו ומפֿות כמו ח"ש דחמץ דכ' הרמב"ם ז"ל בה' חו"מ דנלמד ג"כ מלא יאכל בצירי ואעפ"כ אין בו מפֿות וכמבואר ברמב"ם שם ע"ש וא"כ שפיר קאמר הירושלמי דא"צ קרא פֿינן דקאי רק לאיסור ולאיסור הרי גם הק"ו לבדו מספיק.

אבל קשה עדיין דחזקי' למד איסור הנאה מלא יאכל בצירי בפֿסחים דכ"א ע"ב ע"ש ועל פֿרחה דלמלקות נמי יליף דאל"כ ה"ל לשנויי אהא דפֿריה התם מאי איפֿא בין חזקי' לר' אבנה דאיפֿא ביניהו הנאת חמץ בפֿסח דלר"א לקי לדעת התוס' דבהנאה איפֿא מלקות לר"א וכמו שהאר"י בזה המל"מ בה' יסה"ת עש"ה משא"כ לחזקי' דיליף אף מלא יאכל בצירי ליפֿא מפֿות וא"כ לדעת התוס' הנ"ל על פֿרחה לומר דמיאכל בצירי ילפי' גם למלקות וא"כ ה"ה דדרש הירושלמי הנ"ל הוי נמי למפֿות וא"כ קשה דמאי קאמר דא"צ ה"א משרצים ליפֿא למילף מפֿות וכנ"ל.

וע"ע בזבחים דט"ו ע"ב דיליף דזר מחלל עבודה מק"ו מבע"מ ומה בע"מ שאוכל (בקדשי קדשים) אם עבד חילל זר שאינו אוכל אינו דין שאם עבד חילל מה לבע"מ שפֿן עשה בו קרב כמקריב (שבקרפֿן הקרב אם יש בו מום פֿסול להקרבה כמו שפֿהן המקריב פֿסול לעבודה אם יש בו מום).

משא"כ זרות דלא שייך בקרפֿן) טמא יוכיח מה לטמא שפֿן מטמא בע"מ יוכיח וחוור הדין לא ראי זה פֿראי זה וכו' הצד השונה שבהן שמונהרין (מלעבוד) ואם עבדו חיללו אף אני אביא זר שהיא מונהר ואם עבד חילל ופֿריה מנלן דמונהר ומשני דכתי' וזר לא יקרב אליכם.

ובתוס' שם ד"ה מנלן דמונהר פֿתבו וז"ל תימא נימא מונהקרובו בני אהרן דדרשי' מקבלה ואילף מצנת פֿהונה וכו' עכ"ל, והנה יש תימא על תמיהתם דהא מונהקריבו בני אהרן יש ללמוד רק איסור לאו הבא מפֿלל עשה דבני אהרן ולא זרים וקיי"ל לאו הבא מכ"ע עשה וא"כ הרי אין זה אזהרה וכמבואר בתמורה ד"ד ע"א ובסנהדרין דנ"ו ע"א דאזהרת עשה לאו אזהרה היא.

ואולם לדעת הרב המגיד הג"ל י"ל בכוננתם דהרי באמת יש להקשות על הגמ' דפריף היכן מוזהר שיהי האזהרה גופא יש ללמדה מק"ו מבע"מ דכתי' בי' אזהרה וכמו דיליף החילול דעבודה מק"ו הג"ל ועל פרחף צ"ל דהא דלא יליף האזהרה גופא מק"ו היינו משום דאין מזהירין מן הדין וכמוכן בפשיטות וע"ז שוב שפיר הקשו התוס' דכיון דעכ"פ יש פאן פבר איסור עשה דנהקריבו בני אהרן ולא זרים וכנ"ל א"כ שוב שפיר הרי מזהירין מה"ד וכדעת הה"מ הג"ל לשוב שפיר יש ללמוד האזהרה גופא מק"ו ומאי פריף היכן מוזהר [וא"ל דהאזהרה גופא אין ללמוד בק"ו מבע"מ פיון דאז שפיר נימא מה לבע"מ שפן עשה בו קרב פמקריב ולא נוכל לומר טמא יוכיח פיון שאז נצרה לעשות מה הצד ולא נוכל לומר הצד השנה שבהן שמוזהרין וכו' פיון שעשה הרי אנו באין ללמוד את האזהרה עצמה ודו"ק דז"א שיהי יכולין לעשות צד השנה ולומר הצד השנה שבהן שאסורין מלעבוד וכו' אף אני אביא זר שאסור וכו' פיון שעכ"פ הזר אסור פבר באיסור עשה וכנ"ל ושפיר הי' יכול הש"ס לעשות צד השנה מן האיסור גם זולת האזהרה ודו"ק] ובאתי בכ"ז רק להעיר: ונדע כי בענין אעמה"ד מוכח דרק פשהלימוד הוא על גוף העונש אז אעמה"ד אבל פשהלימוד איננו על עונש רק שמפח הלימוד יוכל להסתבב עונש אז שפיר עונשין מה"ד דאל"כ מאי פריף רפ"ק דקידושין דל"ל קרא לכסף שטר וביאה תיפוק לן מק"ו דחשיב התם דיש בכלהו ק"ו עש"ה ומאי קושיא הא צריף קרא שתתחייב מיתה אם תזנה תחת בעלה שנתקדשה ממנו בקידושין הג"ל דאלו הי' הקידושין נלמדים מק"ו הרי אעמה"ד ועל פרחף צ"ל דכיון דגוף הלימוד איננו לעונש רק ילפינו דין בעלמא דאשה נקנית בכסף וכו' ע"כ בהסתבבות שפיר עונשין מה"ד.

ואולם מצאתי ראיתי בבבלי התוס' על התורה פ' משפטים שהביאו מכילתא דקאמר התם על הק"ו דמה ההורג בן חורין אינו חייב מיתה רק אם הרגו בדבר שיש בו פדי להמית ההורג עבד לא כ"ש וקאמר במכילתא על הק"ו הנה דאעמה"ד והקשו התוס' שם דאדרבה קולא היא ומאי עונשין מה"ד איכא הכא.

ותרצו דיסתבב פעמים מקולא זאת עונש כגון שיהי האדון רודף אחר העבד בדבר שאין בו פדי להמית ויהרוג אדם אחר את האדון עבור הצלת העבד דאז יתחייב האדם האחר ההוא מיתה וכמוכן.

ואלו לא דרשנו את הק"ו הג"ל והי' הדין שההורג עבד מחוייב אפי' בדבר שאין בו פדי להמית א"כ הרי הי' האדון נחשב רודף וניתן להצילו בנפשו והי' ההורגו פטור. וא"כ שפיר שייף פאן הף דאעמה"ד עכת"ד התוס' שם.

וא"כ מבואר בזה דאפי' בהסתבבות שייף ג"כ הא דאעמה"ד וא"כ מבואר שדבר זה אי בכה"ג עמה"ד או לא פלוגתא הוא בין המכילתא והש"ס דידן פיון שמש"ס דידן מוכח להדיא איפכא וכמו שהוכרחתי מש"ס קידושין הג"ל: ואולם בהסברת המחלוקת הג"ל שבין המכילתא והש"ס דידן נלענ"ד דלטעמיהו אזלי וזה עפמ"ש התוס' בב"ק ד"ב ע"א ד"ה ולא זה וז"ל וקצת קשה דמשמע (פאן) דעונשין ממון מה"ד ובמכילתא תניא כי יפתח וכי יכרה אם על הפתיחה חייב על הכרי' לא כ"ש אלא ללמוד שאין עונשין ממון מה"ד.

ומיהו בפרק הפרה דריש לי' לדרשא אחרינא שעל עסקי פתיחה וכרי' באה לו או להביא פירה אחר פירה שסילק מעשה ראשון עכ"ל. והנה מבואר בדבריהם אלה דיש מחלוקת בין המכילתא והש"ס דידן דהמכילתא סוברת דא"ע ממון מה"ד ולש"ס דידן עונשין ממון מה"ד.

והנה בהא דאעמה"ד יש ג' טעמים נודעים א' שהמדה מסורה פה. ב' דכינון דהלמד בק"ו חמור תמיד מן המלמד ע"כ אולי אינו מתכפר בעונש אשר למלמד וצריך עונש החמור יותר וכינון שאין מתכפר בעונש אשר למלמד לכן אין להענישו בחנם שפתיחת כל עונש הוא רק לכפרת החוטא וכמבואר הטעם הנה במהרש"א בסנהדרין ע"ש.

ג' דשמא יש פירכא על הק"ו. והנה להטעם דהמדה מסורה פה י"ל דבממון עונשין מה"ד דממון אינו נקרא עונש ולא נמסרה מדת אעמה"ד על ממון וכנראה מרש"י חגיגה די"א ע"ב ד"ה לבתו דדיני ממונות אינם בכלל עונשין עש"ה.

וכן להטעם שהלמד חמור מן המלמד גם הטעם הנה אינו שייך בממון דמה תאמר דכינון שהלמד חמור מחויב יותר ממון דעכ"ז הלא גם סכום הנלמד בק"ו בכלל החיוב ויש בכלל מאתים מנה ותו דממון הוא לתשלומין ולא לכפרה וא"כ לא שייך פלל הטעם הנ"ל משא"כ לטעם דשמא יש פירכא שפיר אין מוציאין ממון מספק וכ"ז נודע ומפורסם באחרונים.

והנה הספק הנ"ל אי היכא דהילפותא איננה על עונש רק שיוכל להסתבב עונש ג"כ אמרי' דאעמה"ד נראה פשוט דג"כ תלוי בטעמים הנ"ל דהטעם דמדה מסורה פה י"ל דנמסרה המדה רק שאין ללמוד עונש אבל פשהלימוד איננו על עונש א"כ ע"ז לא נמסרה המדה ושפיר לומדין מה"ד ואעפ"י שיוכל להסתבב עונש שפיר עונשין אם יסתבב וכן הטעם דהלמד חמור מן המלמד פשיטא דלא שייך רק פשהלימוד הוא על עונש משא"כ בקידושי פסח וכה"ג הנלמדים בק"ו מאמה העברי' רפ"ק דקידושין ע"ש לא שייך פלל לומר דהואיל ואשה עדיפא מאמה להקנות ביתר קנינים ע"כ לא תוקנה בכסף שהרי אין קנין הכסף עונש פדי שנאמר כן וכמוכן.

וע"כ כינון שנקנית בכסף מק"ו וכינון שחל הקנין שפיר עונשין אותה אם זינתה משא"כ לטעם הג' דשמא יש פירכא על הק"ו זה הטעם שייך גם בכה"ג דשמא יש פירכא על הק"ו ונמצא שאין הקידושי כסף מועילים ואינה אשת איש פלל וא"א לחייבה מיתה וכ"ז פשוט ומוכרח.

ולפי"ז המכילתא לטעמא אגלה דס"ל דא"ע ממון מה"ד א"כ סוברת הטעם הג' דשמא יש פירכא וכנ"ל וע"כ סוברת ג"כ דאפי' בהסתבבות ג"כ אעמה"ד משא"כ הש"ס דידן דס"ל דעונשין ממון מה"ד א"כ על פירוש סובר פאחד מב' טעמים הראשונים הנ"ל וכנ"ל וע"כ שפיר סובר ג"כ דבהסתבבות עונשין מה"ד דהא בהא תליא וכנ"ל: והנה בגוף הך מילתא דאעמה"ד נלענ"ד לתת טעם חדש לזה (הבאתיו פבר בקונטרס ע' פנים לתורה אות ס"ה ואין מדרש בלא חידוש) ע"פ המבואר בש"ס ע"ז דמ"ו ע"א איתמר אבני הר שנדלדלו בני ר' חייא ור' יוחנן חד אמר אסורות וחד אמר מותרות (פי' אבני הר שנעקרו מאליהן והשתחנה עפוי"ם להן) מ"ט דמ"ד מותרות פהר מה הר שאין בו תפיסת ידי אדם

ומותר אף הגי שאין בהם תפיסת ידי אדם מותרין מה להר שפן מחובר בהמה תוכיח מה לבהמה שפן בעלת חיים הר יוכיח וחרור הדין וכו' ומאן דאסר להכי כתב רחמנא שקי תשקצנו ותעב תתעבנו דאע"ג דאיתיא מדינא להיתרא לא תתיא עכ"ל הגמ' וברש"י להכי כ' רחמנא שקי תשקצנו ותעב תתעבנו בעפוי"ם לאתויי הנה דאע"ג דאיתיא מדינא מהצד השנה להיתרא פדאמרן לא תייתינהו להיתרא וממשמעותי דקרא נפקא דמשמע פל דרישות שאמה דורש בעפוי"ם לא יהא אלא לשקין ולאסור ואין לה להתיר בו אלא מה שהתיר הכתוב בפירושו עכ"ל.

והסברא בזה דכיון דק"ו ומה מצינו אדם דן מעצמו ע"כ כיון שציונה תורה לשקין ולתעב עפוי"ם ביותר זהו עצמו בכלל התיעוב שלא ידרוש מעצמו ומדעתו דרישות להתיר בעבודה זרה.

ולפי"ז נראה דה"נ בדיני נפשות דכתי' והצילו העדה א"כ ציונה תורה אל הב"ד שיחפשו וישתדלו אף בהצלת הנידון ע"כ אין רשאין לדרוש מדעתם דרישות לחייב אותו ואין להם לחייב רק מה שחייבתו תורה בפירושו וע"כ אין עונשין מן הדין כמו דאמר' בע"ז דאע"ג דאיתיא מדינא להיתרא עכ"ז לא תתיא משום דכתי' שקי וה"נ בדיני נפשות אמרי' להיפוך דאין עונשין מדינא משום דכתי' והצילו [ומה שדנתי בקונטרס ע' פנים לתורה שם אי שייך טעם זה גבי מלקות ואי יש במלקות ג"כ חיוב דהצילו העדה פעת ראיתי בתוס' ב"ק דפ"ו ע"ב ד"ה חייבי שפתיבו וז"ל וילעגנו מחזירין לזכות ואין מחזירין לחובה לא שייך פל כף מלקות תחת מיתה עומדת דשפא במיתה דוקא משום דכתי' ושפטו העדה והצילו העדה עכ"ל הרי דפשיטא להו ז"ל דבמלקות ליכא חיוב דהצילו העדה]: והנה האחרונים ז"ל נסתפקו אי בב"נ עונשין מה"ד והביאו ראיה מש"ס ב"ק דל"ח ע"א דקאמר דמשה נשא ק"ו בעצמו דמה מדגיגים שלא באו אלא לעזור את מואב אמרה תורה צורר את המדגיגים והפיתם אותם מואבים עצמם לא כ"ש וכו' ומבואר דבב"נ עונשין מה"ד עכת"ד.

ותלי"ת קיימתי ראיה זאת מסברא דנפשיא. ואולם לפי דברינו הנ"ל דטעמא דאעמה"ד הוא משום והצילו העדה דכיון דק"ו אדם דן מעצמו ע"כ משום חיוב הצלה אין להם לדון מדעתם דרישות לחייב נסתלקה הראי' הנ"ל שהרי המואבים היו מסיתים את ישראל לעבוד עפוי"ם ומבואר בסנהדרין דל"ג ע"ב ודל"ו ע"ב דבמסית אין נהגים דינים הנלמדים מוהצילו העדה משום דכתי' לא תחמול ולא תכסה עליו עש"ה וא"כ אין ראיה פלל מש"ס ב"ק הנ"ל לומר דבב"נ עמה"ד [ואולם עכ"פ נמצינו למדין בדברינו אלה דין מחודש דבמסית עונשין מה"ד ובאתי רק להעיר].

ובס' גור ארי' על התורה פ' נזאת הברכה ד"ה שפתח לבני עשו וכו' ראיתי שכ' נז"ל וא"ת ומנ"ל לרבותינו ז"ל לומר שהחזיר הקב"ה התורה על כל אומה ולשון שפא לא החזיר רק על בני אברהם (פדכתיב ונרח משעיר למו הופיע מהר פארן שהם עשו וישמעאל) וכיון דאינהו לא קיבלוה (אף שהם מגזע טובה בני האבות) אחרים לא כ"ש וי"ל דזה לא יתכן דהם (האחרים) יהיו אומרים שהיו מקבלים אותה (אלו ניתנה להם) ולא הי' יכול לענוש את האומות על מה שלא קיבלו את התורה מפח ק"ו שאין מענישין מפח ק"ו וכו' עכ"ל.

הנה דסבירא לי להג"א ו"ל בפשיטות להיפוך דגם בב"נ אעמה"ד ויש לחלק דשאני התם דהעפ"ם יאמרו לעתיד אנחנו רוצים לקבל התורה הישראלית ואלו ניתנה לנו בשעה שניתנה לישראל היינו גם אנחנו מקבלים אותה וראוי אפוא להיות לנו דין ישראלים שאין עונשין בם מה"ד וע"כ א"א להעניש את העפ"ם לעתיד על מה שלא קיבלו את התורה מפ"ח ק"ו ומפאת דבב"נ עמה"ד שיקרי על זה עצמו אנו דנין שיקרי הם יאמרו שרוצים לקבל התורה הישראלית ושאוי להיות להם דין התורה הישראלית שאין עונשין בה מה"ד ודו"ק: עיין עוד סנהדרין דנ"ד ע"א ודע"ו ע"א דס"ל לאב"י דעמה"ד ולרבא דאעמה"ד.

והנה לפמ"ש למעלה דטעמא דאעמה"ד הוא משום דכתי' והצילו העדה וע"כ פ"ן שאדם דן ק"ו מעצמו אין הב"ד רשאים לחייב הנידון מדעתם שאדרבה מחויבים להציל ואין להם לחייב רק מה שחייבתו תורה בפירוש דנגמת הך עפ"ם וכו' וכנ"ל ולפ"ז י"ל דאב"י דס"ל עמה"ד לטעמין אגיל לפי מאי דאיתא בסנהדרין דפ"ט ע"א במשנה גביא השקר המתנבא מה שלא שמע ומה שלא נאמר לו (אעפ"י שנאמר לחבירו) ובגמ' שם המתנבא מה שלא נאמר לו פגון חננ' בן עזר דקאי ירמ' בשוק העליון וקאמר פה אמר ד' הנני שובר את קשת עילם נשא חננ' ק"ו בעצמו מה עילם שלא בא אלא לעזור את בבל אמר הקב"ה הנני שובר את קשת עילם פשדיים עצמן עאכ"ו ואתא איהו בשוק התחתון אמר פה אמר ד' שברתי את עול מלך בבל א"ל ר' פפא לאב"י האי לחבירו נמי לא נאמר א"ל פ"ן דאתיהיב ק"ו למידרש פמאן דאיתמר לי דמי הוא ניהו דלא נאמר לו עכ"ל הגמ'.

ומבואר דס"ל לאב"י דירמ' עצמו הי' רשאי לומר פה אמר ד' שברתי את עול מלך בבל משום דכ"ן דאתיהיב ק"ו למידרש פמאן דאיתמר לי בהדיא דמי וכאלו אמר ד' בן בפירוש וע"כ הי' רשאי לומר פה אמר ד' וכו'.

וא"כ בכל ק"ו פ"ן דאתיהיב למידרש הוי פכתוב בהדיא וישפיר עמה"ד ולפי"ז ה"ה דאב"י פליג אמ"ד דס"ל בסוגי' דע"ז ה"ל דאין דנין דין להתיר בעפ"ם ורק סובר פאיך מ"ד דס"ל התם דאב"י הר שגדלדלו מותרות.

והנה גם זולת הספרתנו זאת דהא דאעמה"ד הוא מטעם והצילו העדה בלא"ה י"ל דאב"י לטעמין דס"ל דק"ו הוי פכתוב בהדיא ע"כ אלים פ"ח ק"ו וע"כ עונשין מה"ד. אולם בקידושין דף ה' ע"ב אהא דפריך על ר' הונא דס"ל דחנפיה קונה מק"ו דאמאי לא תנן לה במתני' דהאשה נקנית קמשני אב"י התם דמילתא דכתיבא בהדיא קתני מילתא דלא פתיבא בהדיא לא קתני ע"ש ומבואר דגם לאב"י חשוב ק"ו לא פתוב בהדיא ויש לדחות דסוף סוף הרי לא נכתב בפירוש ממש וישפיר י"ל דכל כה"ג לא תני תנא.

וע"ע בב"מ דצ"ה ע"א דקאמר דחייבין אפשיעה בבב"ל פשוטר ש"כר ובשואל משום דכי כתי' בהו אם בעליו עמו לא ישלם אהנה חייבי דכתיב בהו בהדיא הוא דמפכתב עכ"ל הגמ' והפונה דבעליו עמו לא ישלם דכתי' בש"ש ובשואל קאי רק אגניבה ואב"י וישבורה ומתה דכתיבי בהו בהדיא לחיובא אכל פשיעה דלא כתי' בהו בהדיא ורק מק"ו משומר חנם דכתי' בי' חיוב פשיעה הוא דילפינן לי דמה ש"ח חייב בפשיעה ש"ש ושואל לא כ"ש (וכמבואר שם בסוגיא) ע"כ לא קאי עלי' קרא דאם בעליו עמו לא ישלם עש"ה.

וא"כ מבואר בזה דק"ו לא חשוב כתוב בהקדא. וע"ע בב"מ שם דפ"ח ע"ב דב"ע למימר שיאכל שור במקושר מק"ו מאדם ומה אדם שאינו אוכל בתלוש אוכל במקושר שור שאוכל בתלוש אינו דין שאוכל במקושר ע"ש וכתבו התוס' בקידושין דע"ו ע"ב ד"ה אמר דאעפ"י שהאמת הוא שהאדם אוכל בתלוש עכ"ז פ"ו שאינו אוכל רק מק"ו המבואר שם בב"מ ע"ש ע"כ שפיר עביד ק"ו מזה וה"פ ומה אדם שאינו אוכל בתלוש היינו דלא כתי' בקרא בהקדא שאוכל בתלוש וכו' עכ"ל ומבואר גם בזה דק"ו לא חשוב כתוב בהקדא.

וכן תמצא עוד בברכות דכ"א ע"א דס"ל לר' יוחנן דתלמוד תורה טעון ברכה לאחרי מק"ו ומה מזון שאין טעון ברכה לפניו טעון לאחרי ת"ת שטעון לפניו אינו דין וכו' ואע"ג דבמזון גופי' ס"ל לר' יוחנן התם דטעון ברכה לפניו מק"ו עש"ה עכ"ז שפיר קאמר ומה מזון שאין טעון לפניו וכמו שפירש"י שם וז"ל שלא מצינו לו מקרא מפורש שטעון לפניו עכ"ל ומבואר גם בזה דק"ו לא חשוב כתוב בהקדא.

וע"ע בחולין ד"ס ע"א בשעשה שאמר הקב"ה למינהו באילנות נשאו דשאים ק"ו בעצמן ומה אילנות שאין דרפן לצאת בערבוביא אמר הקב"ה למינהו אנו (שדרפנו לצאת בערבוביא) עאכ"ו מיד כל אחד ואחד (מן הדשאים) יצא למינו וכו' בעי רבינא הרכיב שני דשאים זה על זה מהו שיתחייב משום פלאים) פ"ו דלא כתב בהו למינהו לא מחייב א"ד פ"ו דהספדים אידידיהו (הקב"ה הספדים על ידם שהרי הוציאן כל אחד למינו) כמאן דכתיב בהו למינהו דמיא תיקו עכ"ל הגמ'.

וקשה דמדוע נסתפק רק מטעמא דכ"ו דהספדים אידידיהו וכו' ולא נסתפק ג"כ מטעמא דכ"ו דאידידיהו ק"ו למיירש וכמו שאמר נשאו דשאים ק"ו בעצמן וכו' ע"כ כמאן דכתי' בהו בהקדא למינהו דמי ועל פ"ו דפשיטא לי' לרבינא דק"ו לא חשוב כתוב בהקדא.

וע"ע בתוס' ב"ק דכ"ה ע"ב ד"ה אמר דמוכח מדבריהם דאם נלמד דין בראובן מק"ו משמעון אז לא חשוב הדין הזה ככתוב בהקדא אצל ראובן ואלו אם נלמד דין בשמעון מק"ו מלוי ניש ג"ש בתורה המקשת ראובן לשמעון ואזי ממילא גם הדין הנלמד בשמעון מק"ו מלוי נוהג הוא בראובן מפי' הג"ש אז הדין ההוא נחשב אצל ראובן ככתוב בהקדא מפי' הג"ש ואעפ"י שאצל שמעון גופי' לא חשוב כתוב בהקדא עש"ה ודבריהם צריכים הסברה ואכ"מ פי' באתי פה רק להעיר: והנה כבר הבאתי שיש דעות הסוברים דהא דאעמה"ד הוא מטעמא דשמא יש פירקא על הק"ו וא"א לענוש מספק ונלענ"ד פדמות ראי' לסברא זאת מש"ס ע"ז דמ"ו ע"ב דס"ל לר' פפא התם דהיכא דאיכא תרי ק"ו דסתרי אהדדי אזי לקולא ילפי' ולא לחומרא עש"ה.

והוא דבר מתמי' דאטו לית לי' לרב פפא פלל המוספם בכל הש"ס דלקולא ולחומרא לחומרא ילפינו והוא פליאה נשגבה. ואולם לדעות הנ"ל יש לנו למצוא ישוב לפליאה הזאת וזה בצירוף דעת הפרמ"ג בפתיחה פוללת דהא דקיי"ל דלקולא ולחומרא לחומרא ילפינו הוא רק מספק ומשום דסד"א לחומרא ע"ש וא"כ י"ל דכ"ו דכל ק"ו בעצמותו הוא ג"כ רק ספק דשמא איכא פירקא וכנ"ל א"כ כשיש עוד ק"ו נגדו תו"ה"ל ספק ספיקא ושפיר אזלינו להקל וא"ל דה"ה להיפוך יש ס"ס להחמיר דשמא יש פירקא על הק"ו אשר הוא להקל ואת"ל שאין פירקא יש עוד ספק מפי' הק"ו שיש נגדו להחמיר

דז"א דספּק דחשש פּירכא על הק"ו אַשּׁר הוא להקל לאו ספּק הוא שׁיצטטרף לס"ס פּינן דאפּי יש פּירכא עדינן אין ראי' דאזלינן לחומרא פּינן דהחומרא נלמדת ג"כ רק בק"ו וא"כ שׁמא יש פּירכא גם על הק"ו דלהחמיר ואין פּאן ק"ו פּלל לא להקל ולא להחמיר ומדעתנו הרי אין לנו לחדש חומרא משא"כ ס"ס להקל שפיר איפא דשׁמא איפא פּירכא אק"ו דלהחמיר וממילא ראוי להקל דאפּי יש פּירכא גם על הק"ו דלקולא עכ"ז פּינן דגם ק"ו לחומרא אין פּאן א"כ מדוע נחמיר וכנ"ל ואת"ל שׁאין פּירכא על הק"ו דלחומרא עכ"ז יש עוד ספּק שׁני פּינן שׁיש ק"ו נגדו להקל וב' קלים ונחמורים דסתרי אהדדי הרי עושים ספּק אחר מי מהם נלך וכנ"ל ודו"ק היטיב: אולם אפּתי לא הוי ס"ס גמורה דספּק השׁני מפאת הק"ו שׁיש נגדו להקל איננו ספּק שקול כי בספּק זה יש שׁוב ס"ס להחמיר דשׁמא יש פּירכא על הק"ו דלקולא וא"כ אין ק"ו נגדו פּלל (ואלו בק"ו דלהחמיר אין הספּק הזה שׁהרי עתה אנו עומדין באת"ל שׁאין פּירכא על הק"ו דלהחמיר) ואת"ל שׁאין פּירכא על הק"ו דלהקל עכ"ז ב' קלים ונחמורים דסתרי אהדדי הא הוי ספּק אחר מי מהם נלך.

ואמנם לדעות הסוברים דאמרי' ס"ס אפּי פּשׁאין הספּיקות שקולים רק יש רוב או ס"ס נגד אחד מהם משום דסוף סוף הא לא נפיק מתורת רובא דכיון דיש ספּק אחד שקול ועושה מחצה א"כ נהי דספּק הב' אינו שקול והוי רק מיעוט עכ"ז מיעוט ומחצה הא מצטרפי לרובא א"כ גם דברינו נכונים וכמוכן ובאתי רק להעיר: עוד יש לי להביא ראי' שׁני לסברא זאת דהא דאעמה"ד הוא משום דשׁמא יש פּירכא על הק"ו וא"א להעניש מספּק והוא מש"ס יבמות די"א ע"ב דבעי התם ר' יוחנן במחזיר גרושתו משנישאת ומת אי מתיבמת או לא מי אמרינן ק"ו בפותר לה נאסרה באסור לה לא כ"ש (אם בבבליה שהי' מותר בה מאז נאסרה אחרי שגירשה ונישאת לאחר בייבם שאסור בה מאז משום אשתאח לא כ"ש) או דילמא לא אלים ק"ו במקום מצנה (מצנות ייבום) עכ"ל הגמ' הרי לה דבר חידוש בגמ' דק"ו לא יועיל לאסור דבר במקום בטיול מצנה.

ולכאורה אין לזה הבנה פּלל דמה בכך שהיא במקום מצנה הרי סוף סוף הוא איסור דאורייתא (והרי פּל חייבי לאוין ואפּי חייבי עשה קיי"ל שם ד"כ ע"א וע"ב דחולצות ולא מתיבמות עש"ה בתוס') ואולם לסברא הנזכרת דכל ק"ו הוי רק ספּק דשׁמא איפא פּירכא וכנ"ל א"כ הדברים מוכנים לנכון בס"ד דבק"ו פּינן דהאיסור רק ספּק ואלו המצנה הרי היא נדאית ע"כ ראוי לומר דאין ספּק מוציא מידי ודאי ואין לבטל מצנה הנדאית עבור הספּק איסור דק"ו ואינו דומה פּלל לשאר חייבי לאוין ועשה שאיסורם ג"כ ודאי וכמוכן.

ועי"ל לפי המבואר שם ביבמות ד"כ ע"ב דחייבי לאוין רק מדרבנן לא מתיבמות משום גזיר' דביאה ראשונה אטו ביאה שני' אכל מדאורייתא מתיבמות דאתי עשה ודחי ל"ת עש"ה א"כ פּאן שהק"ו הוא רק ספּק שׁוב ה"ל ספּיקא דרבנן וא"כ שפיר יש לנו להקל דנהי דבעלמא אמרי' ק"ו להחמיר אפּי באיסור דרבנן היינו רק משום דהספּק שׁמא איפא פּירכא הוא ספּק חסרון דיעצה ואין להקל עבור ספּק כזה וכנודע והתייבם להקל גרידא משא"כ פּאן דאירי בבטיול מצנה והוי להיפוך ג"כ קולא מפאת הבטיול מצנה ע"כ שפיר נסתפק ר' יוחנן לומר דלא אלים ק"ו במקום מצנה ושׁאין לבטל מצנות יבום

מפח ספיקא דרבנן וכמוכן ובאתי רק להעיר: והנה בס' שושנת העמקים כ' שישאל אותו משפיל אחד לדעות הסוברים דהא דאעמה"ד הוא מטעמא דשמא יש פירכא על הק"ו וא"א להעניש מספק דא"כ איך עושין ק"ו להקל עש"ה.

ולענ"ד י"ל דהך חששא דשמא יש פירכא על הק"ו לאו ספק שקול הוא כ"א חשש מיעוט והסברא נותנת פן שיהי הספק בעצמותו אם יש פירכא או אין פירכא שני הצדדים שקולין בו וא"כ פינון שהצד דשמא אין פירכא יש לו סיוע מדעת החכמים שדנין את הק"ו ואין מוצאין בו פעת שום פירכא ואלו הצד השני דשמא יש פירכא הרי מתנגד הוא מדעת חכמים הזאת וא"כ שוב ממילא הצד דשמא אין פירכא עדיף מהצד דשמא יש פירכא וע"כ שפיר החשש דשמא יש פירכא חשוב רק מיעוט ואיננו ספק שקול וע"כ שפיר עושין ק"ו להקל ועכ"ז בממון שפיר אעמה"ד דהא קי"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב וה"ה בדיני נפשות שפיר אעמה"ד דנהי דמבואר בסנהדרין דס"ט ע"א דאזלי בד"נ בתר רובא עכ"ז פבר הקשו התוס' בפ"ק דסנהדרין דאטו דיני נפשות קילי מדיני ממונות ואדרבא מבואר שם איפכא בגמ' עש"ה.

ונראה לתרץ דרק פשהרוב בא מיד לחייב הנדון פגון רובא לרדיא זבני שבא הרוב רק לחייב המוכר בכה"ג לא מהני רובא משא"כ בהך דסנהדרין דס"ט שם דרובא דאינשי טעו בעיבורא דירחא ששהרוב מורה רק שאין הכחשה בין העדים וא"כ הרוב מורה רק שיש עדים והחיוב שלו בא שוב מפח העדים לא מפח הרוב ע"כ שפיר אזלינן בתר רוב [ועד"ז פתבתי בחידושי ליבמות דקט"ז ע"ב לישוב קושית התוס' שם שהקשו אהא דתניא התם דמשום מעשה שהי' תיקנו וחיידשו לומר דהאשה שאמרה מת בעלי תינשא והקשו בתוס' דלפני המעשה הזה ג"כ הרי הי' ראוי להאמינה מדינא למ"ד בכתובות דכ"ג ע"א דאשה שאמרה לבעלה גירשתני אפי' שלא בפניו נמי נאמנת משום חזקה דאין אשה מעיזה וכו' דשלא בפניו נמי אינה מעיזה דא"כ גם באומרת מת בעלי יש להאמינה במגו דאי בעי אמרה גירשני עכת"ק התוס' וכתבתי בחידושי לישוב דלכאורה אין התחלה לקושיתם דהא קי"ל דאין דבר שבערנה פחות משנים ומגו הא לא הוי כשנים דהא מגו במקום עדים לא אמרינן וא"כ מדינא זולת התקנה שתיקנו משום מעשה שהי' שפיר אין המגו מועלת להתיר אלא דא"כ הרי יוקשה ג"כ דמדוע באומרת גירשתני נאמנת מטעם חזקה דאינה מעיזה הא גם חזקה אינה פשוט דאם שנים יכחישו אותה לא תהי' נאמנת וכן מפורש ביבמות דקט"ז ע"א דאם אמרה גירשתני בפני פלוני ופלוני ושאינא להו ואמרו להד"ם אינה נאמנת וא"כ איך מועלת חזקה זאת להתיר הא אין דשב"ע פחות משנים.

וא"כ עכ"פ שפיר הקשו התוס' דרך ממ"נ דכמו שהחזקה מועלת להתיר אעפ"י שאינה פשוט ה"ה שגם המגו ראוי שתועיל להתיר. ונלפענ"ד לחלק בזה דשפיר החזקה הוא דמועלת ולא המגו וזה דבאומרת גירשני דקי"ל דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שחזקה עדיין בב"ד וא"כ הוי באומרת שפיר העידו שנים בפני ב"ד שגירשה ע"כ זה שפיר מועיל פינון דהחזקה דאין אשה מעיזה היא הוכחה שאומרת אמת א"כ הרי פבר היו שנים בעדות היתר' והגדתה שגירשה הוי אף גילוי מילתא בעלמא ושפיר מועיל חזקה לענין זה להאמינה שפיר העידו שנים על היתרה אבל באומרת מת בעלי נהי דישי

לה מגו עכ"ז הלא עכשיו המגו היא שמעידה על היתר שלה וכל עיקר היתר שלה בא מפת המגו לבד וע"כ שפיר אין המגו מועלת להתייבה פניו דאין דשב"ע פחות משנים ומגו הרי אינו פשנים וכנ"ל ודו"ק היטב]: וכן בהא דרוב נשים לתשעה ילדן הרוב מורה רק שבכל אדם זמן הראוי לקרותו אב הוא ג' חדשים אחרי שנעשה גדול.

וע"כ מהני שפיר גם לענין בן סורר פניו שתחלת הדין של הרוב והמיעוט איננו לענין הבן סורר רק לענין שמסופקין ספק גרידא אימת ראוי לאדם לחול עליו שם אב וכן לענין רוב נשים לאו איילונות ניהו יש לדון תחלה לענין פמה דברים אם היא אשתו וחיוב בשכו"ע וזכאי בהפרת נדר' ואסורה לאחרים וכדומה הרבה דיני אישות.

וע"כ פניו שהועיל הרוב לומר בכלם שדינה דין אשתו ע"כ גם לחיוב הפא עלי' מיתה שפיר מועיל פועין דברי הרמב"ם ז"ל הנודעים דהאוסור עצמו בע"א ויחזק משא"כ לחיוב עונש מיתה ע"י דין שפא הרוב מיד להעניש זה שפיר לא אמרי' כמו דאין הולכין בממון אחה"ר וכן במלקות שפיר אעמה"ד כמו דאין הולכין בממון אחה"ר דהא מלקות חמור מממון לחד לישנא בכתובות ד"ל ע"א נאפי' לאידך לישנא דהתם דממון חמור (ויש פאן צ"ע דבכתובות שם הגמ' מסופקת בממון ומלקות הי מינייהו חמור ואלו בשבועות דל"ז ע"א קאמר בגמ' דרף פשיטות דמלקות חמור מקרבן דניחא לי' לאיניש דמייתי קרבן ולא לילקי ע"ש ואעפ"י שהקרבן הוא הוצאת ממון ומסבא נראה שהדבר תלוי בדעות של בני אדם ע' פסחים כ"ה א' לפי שיש לה אדם שגופו חביב עליו מממוןו לכה נאמר בכל נפש ויש שממוןו חביב עליו מגופו לכה נאמר בכל מאנדך וע' בתובות דמ"ו ע"א מאי לוקה לוקה בממון ויותר מזה תמצא בשבת דף ע' ע"א מאי יומת יומת בממון עש"ה דמיירי גבי חיוב קרבן וכן בב"ק דפ"ג ע"ב קמפרש ג"כ קרא דואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת דהיינו בממון עש"ה והפונה נראה דהחיוב קרבן או תשלומי ההפאה יכול לבוא לידי מיתה דלפעמים שאין אל המתחייב יותר ממון במאודו רק פשיעור זה הקרבן והתשלומין שנתחייב ונמצא שע"י חיוב הקרבן והתשלומין יורד מכל ממוןו וזה נקרא מיתה וכמ"ש פי מתו כל האנשים ודרשו רז"ל שירדו מנכסיהם] עכ"ז לפי המבואר בסנהדרין ד"י ע"א תד"ה מלקות דלפעמים מת הנלקה תחת יד המלקה ואעפ"י שאמדהו שייכול לסבול המלקות ע"ש א"כ אפי' הוי זה מיעוטה דמיעוטה עכ"ז הא קיי"ל דאין הולכין בפ"נ אחה"ר ונאפי' כשיש רק מיעוטה דמיעוטה ונהי דקשיא מסוג' דסנהדרין דס"ט הנ"ל דקאמר דאזלינו בד"נ בטר רנבא דאמאי הא אין הולכין בפ"נ אחה"ר עכ"ז י"ל דשאני התם שאין החיוב מפת הרוב עצמו וכנ"ל והנה לענין זה י"ל עוד תירוצי אחר דשאני התם דהרוב מעיד שאין לו מעלת נפש מישאל שיהי' חייב לפקח בהצלתה ואדרבה לפי הרוב טובה לו מיתתו יותר שיתפטר לו חטאו ע"י המיתה וע"כ לא שייך שם הא דאין הולכין בפ"נ אחה"ר ומצאתי מעין זה בס' שו"ת הרי"ם ז"ל בחידושו למס' נבחים.

ולפי"ז במלקות פניו דאין מחויב מיתה רק מלקות ושפיר יש לו מעלת פ"נ שוב שפיר אין להלקות מפת הרוב מחשש דשפא ימות תחת ידו ואיפא חשש סכנת נפש ואין הולכין בפ"נ אחה"ר ורק כשודאי מחויב מלקות אין לחוש לזה דא"כ לא משפחת מלקות לעולם וא"כ גזה"כ הוא שלא לחוש למיעוט זה לבד דשפא ימות תחת ידו משא"כ כשיש עוד

מיעוט אחר דגוף חיוב המלקות איננו נדאי רק מפת רובא אז שפיר יש לחוש להם מטעמא דאין הולכין בפ"נ אחה"ר פינן דבכה"ג ליפא גזה"כ ודו"ק היטב.

ועי"ל בפשיטות דכיון דאין לחייב עונש נפשות ע"י רוב וכנ"ל א"כ ה"ה ממילא אין לחייב מלקות משום דאיפקש מלקות למיתה בג"ש דרשע רשע פמבנאר בסנהדרין דל"ג ע"ב עש"ה בתוס' דמה שנוגע לגוף חיוב המלקות כ"ע אית להו ג"ש הנ"ל והנה לפי"ז נמצא דין מחודש דמה שנסתפקו התוס' רפ"ק דב"ק אי בממון ג"כ אעמה"ד דבר זה תלוי בפלוגתא דרב ושמואל אי הולכין בממון אחה"ר ודו"ק: והנה אם פנים דברינו אלה מצאנו בהם טעם נכון לישוב דברי רש"י בזבחים ד"נ ע"ב ד"ה בן בנו של ק"ו הוא עש"ה שיוצא מפירושו שם חידוש גדול שאין לנו ללמוד דין ע"י צירוף ג' קלים ונמורים דהיינו אם נלמד דין בק"ו ואח"כ נלמד דין שני בק"ו מדין זה אז אין ללמוד דין שלישי בק"ו מדין השני עש"ה והתוס' שם ד"ה בן בנו וכו' תמהו ע"ז דמדוע לא נילף אפי' ע"י מאה עש"ה.

וגוף הדבר הוא דבר מתמי' דמדוע עמד המספר דוקא בשלשה דק"ו אחד או שנים דנין זאת השלישי אין דנין עוד. ואולם לפי דברינו אלה דהא דאעמה"ד מחשב דשמא יש פירקא על הק"ו החשב הזה הוא רק מיעוט וכנ"ל א"כ לפי"ז שפיר יש ללמוד דין להחמיר ע"י ב' קלים ונמורים דנהי דנגד כל ק"ו יש חשב מיעוט דשמא יש פירקא עכ"ז תרי מיעוטי תרי מצטרפי רק לעשות ספק שקול וחשוב מחצה על מחצה וכמבאר בתוס' בקא בתרא דצ"ג ע"א ד"ה איפא עש"ה וא"כ הרי סד"א לחומרא ושפיר יש לדון דין ע"י צירוף ב' קלים ונמורים להחמיר עכ"כ משא"כ לדון דין ע"י צירוף ג' קלים ונמורים זה שפיר א"א פלל אפי' להחמיר דהא נגד ג' קלים ונמורים שוב יש ג' מיעוטים להפוך וא"כ פינן דתרי מיעוטי מצטרפי לעשות מחצה על מחצה וכתוס' בתרא הנ"ל שוב ג' מיעוטים הא הוה רובא להיפוך שהמיעוט השלישי הניתוסף על המחצה הרי עושה רוב להיפוך וא"כ שפיר אין לדון דין פלל ע"י צירוף ג' קלים ונמורים אפי' להחמיר ושפיר כ' רש"י שאין ללמוד דין ע"י ק"ו אשר הוא בן בנו של ק"ו פינן שלדין הזה ההכרח שיהיו כל הג' קלין ונמורין אמת ונגד זה הרי יש רוב להיפוך ונתבאר איפוא דעת רש"י הנ"ל לנכון בעזה"י ובאתי בכ"ז רק להעיר: פלל ג.

בענין טעם פעיקר הנה בהא דקיי"ל טכ"ע י"ל ב' ביאורים א) דע"י הרגשת הטעם נחשב העצם לניכר וע"כ עצם האיסור אינו בטל ואוסר. ב) דהטעם עצמו הוי איסור וגזה"כ הוא ונ"מ להיקא שלא נבלע רק טעם לבד ואין העצם הולך עמו אי אסור או מותר [וע' בס' חנות דעת סי' ס"ט בבבאוריים ס"ק ט"ז שהקשה ל"מ"ד דבשר שנתבשל בלא מליחה ויש ס' נגדו דאף אותה חתיכה מותרת משום ממ"נ דמה שפירש יצא לחוץ ונתבטל ומה שלא יצא לחוץ לא פירש פלל והוי דם האברים שלא פירש דשרי.

והקשה ע"ז דנהי דהדם בעצמותו לא פירש מ"מ הטעם שבו הרי פירש ממנו לתוך בשר החתיכה ע"ש ואי נימא דטעם לחוד אינו אוסר לק"מ. וע"ע בספר הנ"ל סי' צ"ג בבבאוריים סק"ג מה שכתב לענין דעת הר"י הלכו דאמרין גם לענין איסור סבא דשבע מלבדן וסתר זה דנהי דאין הפלי בולע עצם וממש מפאת דשבע מלבדן עכ"ז הרי בולע טעם עש"ה וזה יתכן ג"כ רק אי טעם לחוד אוסר אף בלי עצם עמו]: והנה ביו"ד

סי' צ"ח בש"ק ס"ק ט"ז כ' דכשנפל חלב (בצירי) לתוך התבשיל אין להתיר בנתינת מים צוננים שמקפא החלב למעלה כיון דמתחלה נפלט טעם החלב ונהרי הטעם נשאר אף שמיסיר גוף החלב אח"כ עש"ה.

ונראה מזה דגם טעם לבדו אוסר אף בלי עצם עמו אולם הט"ז שם סק"ז כ' וז"ל ה"נ בחלב שנפל לתוך היתר אף שאח"כ צף למעלה אפי' אם אנו יודעים שיש בו שיעור כמו שהיה בתחלה מ"מ הטעם שבו נפלט ונכנס מים במקומו עכ"ל.

ונראה מזה דס"ל דטעם לחודי' אינו אוסר רק שחישינו שמה נשאר גם מעצם החלב ומה שיש בו השיעור כמו שהי' תחלה היינו מפני שנכנס מים במקומו: ודע דפולגת רב ולוי בפסחים דע"ו אי ריחא מילתא או לא י"ל דפליגי בספק הנ"ל אי טעם לבדו אוסר כשאין עצם עמו.

ונה דריח נלענ"ד דהוא רק טעם לבדו ואין העצם הולך עמו (ורא' לזה מדאמרי' בשבת דס"ב ע"ב דהמוציא בושם אפי' כל שהוא חייב ואעפ"כ בצלוחית של פליטון שהסירו ממנו גוף הפליטון ונשאר בו רק ריח הפליטון פטור פשהוציאו עש"ה ומבואר בזה דריח אין בו מעצם הדבר אפי' משהו דאל"כ אמאי פטור הא אהוצאת בושם חייב אפי' במשהו.

ועוד ראי' לזה מש"ס ב"ק דמ"ח ע"ב דאהא דתנון שם דמ"ז ע"ב דשור שנפל לבור של מים דחבירו ונהבאיש את המים דחייב בעל השור בתשלומי המים קאמר התם בגמ' וז"ל אמר רבא לא שנו אלא שהבאיש מגופו אבל הבאיש מריחו פטור מ"ט גרמא בעלמא הוא ואגרמא בעלמא לא מיחייב עכ"ל הגמ'.

ומוכרח מזה דבריי הדבר אין בו כלל וכלל מעצמו של דבר דאל"כ אפי' בהובאש רק מריחו ג"כ הי' ראוי שיחשב הובאש מגופו ודו"ק היטב. [וע"ע ברש"י בפסחים דכ"ו ע"א ד"ה וריח דמוכח מדבריו להדיא דאין בריח מעצמותו וממשו של דבר פלוג יעושי"ה שכ' דריח יש בו ממש בסממנין ומועיל רק בנותן הסממנין על הגחלים עש"ה ומוכח להדיא דהריח עצמו אין בו מממשו של סממנין פלוג] וא"כ רב ולוי דפליגי אי ריחא מילתא או לא שפיר י"ל דבספק הנ"ל הוא דפליגי אי טעם לבדו אוסר אף בלי עצם עמו כיון דריח פן הוא שאין עצם עמו וכנ"ל ועי"ל דתרונייהו ס"ל דטעם לבדו אינו אוסר כשאין עצם עמו ורק דרב ס"ל דהא דריח אין בו עצם זהו רק בבשר פחוש אבל בבשר שמן שנצלה אז מתוך פטומו ושמנינותו מוציאה הריח גם עצם ממנו ושפיר אוסר ולוי ס"ל דגם בשמן ריחא לאו מילתא הוא.

ויובן בזה סברת רב דמחלק בין בשור פחוש לשמן דא"ל דטעמי' דכחוש לא מפיק ריח וכנראה לכאורה מדברי רש"י שם בפסחים דע"ו ע"ב ד"ה בשור שחוטא שכ' דשומן שחוטא מפטם לנבילה בריחא ונהדר מפקא איהו ריחא עכ"ל ומוכח דכחוש מעצמותו לא מפיק ריחא או שנאמר דריח דכחוש לא חשוב ריח דא"כ יוקשה מהא דאמרי' בזבחים דמ"ו ע"ב ובמנחות דכ"א ע"א דאברים (של עולה) שצלאן תחלה ואח"כ העלן ע"ג המזבח אין בהם משום לריח ניהוה ופירש"י שם הטעם משום דכיון שצלאן תחלה תו לא מסקי ריחא ע"ש ואי איתא יתפסלו אברים פחושים להקטרה כיון דג"כ לא מפיקי

ריחא וה"ל פאברים שצלאן וכו' ואלו פחוש קיי"ל במנחות דפ"ד ע"ב דרב לכתחלה מצוה מן המובחר להקדיש בהמה שמנה ועש"ה ברש"י ד"ה נעשה אבל קרבן הקדוש פבר קרב פחוש פשמן ומעולם לא שמענו חילוק בין אברים פחושים לשמנים וא"ל דכיון דכחוש לא מסיק ריחא א"כ לא קאי עלי' קרא דלרים ניהוח פלל וא"צ שיהי' מסיק ריחא ורב אברים שצלאן וכו' דמפיקים ריח מעצמותם ע"כ קאי עליהו קרא דלרים ניהוח ולכן היכא שכבר הפיקו ריח שלהם ע"י הצלף תחלה אזי שפיר פסילי להעלאה אח"כ משום דאין בהם עוד ריח ניהוח דז"א דא"כ עכ"פ נמצא דאברים פחושים אפי' בצלאן תחלה נמי פשירים דהרי הם אין לפנסלם משום דתו לא מסקי ריחא פינו דבלאו הצלף נמי הא לא מסקי ריחא וא"כ לא הגריע אותם פלל ע"י הצלף וא"כ מדוע סתם ואמר אברים שצלאן והעלן אין בהם וכו' דהי' לו לפרש אברים שמנים שצלאן וכו' ולא איברים סתם פינו דבאברים פחושים אין הדין פן ועל פרחף דגם פחוש מפיק ריח וחשוב ריח דידן' ריח וקאי עלי' קרא דלרים ניהוח וע"כ אם נצלה תחלה דתו לא מסיק ריח ע"כ שפיר פסול משום דלית בי' ריח ניהוח שהצריכה תורה בקרא דאשה ריח ניהוח לד' וא"כ פינו דגם פחוש מפיק ריח וחשוב ריח דידן' ריח על פרחף צ"ל דמה שמחלק רב בין פחוש לשמן היינו רק מטעמא דכתבנא דבשמן מתוך פיתומו מוציא הריח גם עצם ממנו משא"כ בכחוש נהי שיוצא ממנו ריח וחשוב ריח עכ"ז אין בהריח עצם כמו פל ריח שאין בו עצם וכנ"ל ואינו רק טעם לחוד וטעם לחוד אינו אוסר פשאין עצם הולף עמו [ונהי די"ל דאם שגם פחוש מפיק ריח וחשוב ריח דידן' ריח עכ"ז ריח של שמן הוא ריח חזק יותר וע"כ חשוב טעם ואוסר משא"כ ריח של פחוש שהוא ריח קלויש אין חשוב טעם ולכן אינו אוסר עכ"ז גם בדברינו ניתן להאמר דהחילוק שבין פחוש לשמן הוא רק מפאת דבשמן מתוך פיתומו מוציא הריח גם עצם ממנו משא"כ בכחוש וכנ"ל ומ"ש רש"י דשמן מפטם לכחוש ומפיק גם הוא ריח פוונתו לריח האוסר דהיינו שיש עצם עמו דאלו הפחוש מעצמותו לא מפיק ריח פנה וכנ"ל דאלו ריח סתמא הרי גם פחוש מפיק וקמו שהכרחנו מהך דאברים שצלאן וכו'].

ויתנישב בזה קושית התוס' בפסחים שם שהקשו דמאי פריף לרב מפסח דילמא הך דפסח איירי בשניהם פחושים דמודה רב ולפמ"ש ניהא דהנה הא דטעם לחודי' אינו אוסר פשאין העצם הולף עמו נלענ"ד דזהו רק בשארי איסורין שבתורה דאין ההיתר נהפך לאיסור אף שיש לו טעם של האיסור ורק שהאיסור הנבלע באיסורו עומד ולא נתבטל פשטעמו נרגש וע"כ שפיר י"ל שאין הטעם בעצמותו אוסר ורק שעל ידו נחשב עצם האיסור לניכר ואינו בטל פינו שניכר וע"כ ממילא מועיל רק הא דטכ"ע לשלא יתבטל האיסור וישתרי אבל ההיתר אין נאסר ע"י שיש לו טעם של איסור פינו שהטעם בעצמותו אינו אוסר פלל וא"כ פינו שאין הטעם בעצמותו אוסר ממילא פשיש רק טעם לבד ואין העצם הולף עמו שפיר שרי.

אולם בקדשים דגילתה תורה יקדש להיות פמוהו שאם פסולה היא תיפסל וכדדרשי' בזבחים דצ"ז ע"ב ופסחים דמ"ד ע"ב ונזיר דל"ו ע"ב ע"ש וגם ההיתר נהפך לאיסור ע"י טעם האיסור הנרגש בו וא"כ יש ראי' מזה להיפוך דבקדשים גילתה תורה דהטעם בעצמותו אוסר וע"כ פינו שההיתר) יש לו טעם אוסר ע"כ אעפ"י שעצמותו היתר עכ"ז נהפך ע"י הטעם האוסר שלו לאיסור אבל בשאר איסורין דאין ההיתר נהפך לאיסור

ע"י הטעם שפיר י"ל ואדרבה מוכח פן דהטעם בעצמותו ג"כ שרי נרק שמועיל שיהשב
האיסור הופך על ידו וע"כ מועיל רק לשישאר האיסור באיסורו פנין שניכר ולא יתבטל
אבל לא לשיהפוך ההיתר לאיסור.

וא"כ נמצינו למדין מזה דבקדשים טעם לחודי' נמי אוסר אף פשאין העצם הולך עמו
משא"כ בשאר איסורין. ולפי"ז נתיישבה קושית התוס' הג"ל בפשיטות ונשפיר פריד
לרב מפסח דכיון דס"ל לרב דריחא מילתא הוא אלא שבכחוש התיר מפאת שאין העצם
הולך עמו וכנ"ל וא"כ בפסח דהוא קדשים דבהם גם טעם לחודי' אוסר אף בלי עצם עמו
ע"כ שפיר ראוי לאסור אף בשניהם פחוישים ודו"ק: והנה בדין הג"ל המבואר בט"ז
וש"ף יו"ד סי' צ"ח דחלב הנפלט ע"י נתינת מים אוסר שאף שנפלט עכ"ז הרי נשאר
טעמו יש להעיר מירושלמי פסחים פרק פיצד צולין ה"ג ו"ל חד בר נש בישל תרנגולתא
בשמן שריפה אתא שאיל לר' ביסנא א"ל אזל שולקה ע"כ ובפני משה שם פירש שצוה
לו להרבות במים עד שיפליטו השמן שריפה ממנה ע"ש.

הרי דשפיר מהני מה שמפליט השמן ע"י המים בעבור שטבע השמן לצוף למעלה ואינו
מתערב עם מים כמו טבע החלב ואעפ"י שטעמו עכ"פ נשאר. אוילם הקרפן עדה שם
פירש ו"ל אזל שולקה נאבד בישולה פלומר דאסורה עכ"ל.

וא"כ לפירושו אין ראוי מירושלמי הג"ל וגם לפי הפני משה ו"ל י"ל דהירושלמי איירי
כשהי' ששים בתרנגולת נגד השמן ורק צוה לו להרבות במים להפליט גוף השמן עכ"פ
וכמבואר בש"ע שם שצריך לעשות פן בחלב משום דחשוב להפיר האיסור אמנם לשון
הירושלמי דקאמר דבישול תרנגולתא בשמן שריפה מוכח שבישול התרנגולת בשמן כמו
שמבשלין בשר במים וא"כ נדאי דלא היתה התרנגולת ששים פעמים בשמן: ונראה
דאפי' נאמר דלקולא צוה לו להרבות במים להפליט השמן ולהתיר התרנגולת אפי' באין
ס' נגד השמן עכ"ז ג"כ יפון דין של הט"ז והש"ף הג"ל וזה לפמ"ש התוס' בבכורות
דכ"ב ע"א ד"ה הנה מיעוט דמים בטילין להו ברובא ו"ל ולא דמי לשאר איסורין שהוא
בנותן טעם דלא איתמר טעם פעיקר לענין טומאה עכ"ל.

ונראה בהסברת דבר זה דרק באיסור אכילה דענין האיסור הוא האכילה ועיקר ענין
האכילה הוא הנאת טעמו שנהנה ע"י הרגשת הטעם וכמבואר בחולין דק"ג ע"ב הנאת
גרונו בעי' וכו' תדע שהרי בעירב דבר מר וטעמו מר ע"כ הרי פטור באיסורים שאינם
נוהגים אלא כדרך אכילתו וע"כ שפיר יש חלות לאיסור גם על הטעם ושייך בי' לומר
דטכ"ע אבל בטומאה שאין לה ענין לאכילה רק שחל ענין טומאה על החפץ שהרי, החפץ
מטמא אחרים בנגיעתו בלי נתינת טעם ונהי שפמה דברים אסורין באכילה פשהו טמאים
כמו תרומה וקדשים עכ"ז גוף ענין הטומאה אין לו ענין לאכילה כלל רק הוא מציאות
עצמי על החפץ וע"כ אין לו חלות רק על ממש ועצם לא על טעם וע"כ לא שייך בי' הא
דטכ"ע.

והנהאפי' אם יהי' סברא אחרת בזה עכ"ז זה נראה לדעתי עכ"פ לדקדק מדברי התוס'
הג"ל שכתבו דלענין טומאה לא אמרי' טכ"ע שטומאה אין לה חלות על הטעם משא"כ
איסור י"ל דיש לו חלות גם על הטעם פנין דלגבי איסור אמרי' טכ"ע ולא אמרי' פן גבי
טומאה ולפי"ז נראה דהנה בפסחים דל"ד ע"א וע"ב מבואר דתרומה טמאה נאסורה

לכהן מפני טנומאתה אזי אם שתלה בקרקע וסרה טנומאתה ע"י השתילה אזי גם האיסור מסתלק ממנה מדינא ע"ש דמבואר שם דרק חכמים עשו מעלה שלא תועיל זריעה בהקדש ותרומה אבל מדינא מועיל וא"כ עכ"פ בטעם של תרומה טמאה היכא שאין נשאר עצם רק טעם לחוד דאז סרה הטנומאה מן הטעם פינון שטנומאה אין לה מציאות על טעם וכו"ל וא"כ ממילא פקע גם האיסור מן הטעם כמו בהך דשתילי תרומה דכינון דנסתלקה הטנומאה ע"י השתילה מסתלק גם האיסור דזה נדאי ניתן להאמר דרק בממש עשו חכמים מעלה אבל לא בטעם דקיל הרבה מן הממש אפי' למ"ד דטכ"ע מה"ת [וכנודע] ולפי"ז שפיר קאמר בירושלמי הג"ל שהתרגולת תהי' מותרת ע"י הפלטת השמן שריפה דהוא תרומה טמאה דנהי שישאר טעם עכ"ז הרי טעם של תרומה טמאה חוזר להיתרו מפאת שנסתלקה הטנומאה כשנעשה טעם לבד וכו"ל משא"כ הט"ז והש"ף הג"ל דאיירי בחלב דהוא איסור לבד דיש לו מציאות גם על הטעם ע"כ שפיר אסרו בהפלטת החלב פינון שישאר הטעם ודו"ק היטיב.

ודע דמה שכתבו התוס' הג"ל דבטנומאה לא שייך ענין טכ"ע נלענ"ד שהוא פלוגתא דתנאי בערלה פ"ב דתנו ה"תם כל המחמץ והמתבל והמדמע בתרומה וערלה וכו"כ אסור ב"ש אומרים אף מטמא וכו' ע"ש ונודע דטעמא דמחמץ ומתבל הוא רק מפני שטעמם חזק ונרגש ביותר מס' וא"כ לב"ש דס"ל אף מטמא מוכח דגם בטנומאה אמרי' לדידהו טכ"ע וע"ש בירושלמי שמבואר שם וז"ל עד כדון דבר שיש בו איסור וטנומאה יש בו טנומאה ואין בו איסור מהו עכ"ל נסתפק בזה אי הא דמטמא לב"ש ע"י הטעם הוא רק בדבר האסור ג"כ דאז אמרי' מגז דטכ"ע לגבי האיסור חשוב נמי לטמא אבל בדבר שאין בו איסור רק טנומאה לחוד אינו מטמא ע"י הטעם או דילמא לא שניא: והנה מה שהבאתי מש"ס פסחים הג"ל דבתרומה טמאה אם נסתלקה הטנומאה אז גם האיסור מסתלק וחוזר להיתרו מצאתי ספק בזה ממש בירושלמי ערלה פ"ג ה"ג וז"ל אבנים מנוגעות שעשאן סיד אית תנא תני עלו מטנומאתן ואית תנא תני לא עלו מטנומאתן מאן דאמר עלו מטנומאתן הרי אלו מותרות ומ"ד לא עלו מטנומאתן הרי אלו אסורות אפי' כמ"ד עלו מטנומאתן הרי אלו אסורות דכתי' צרעת ממארת תן בו מארה ואל תהנה ממנו עכ"ל.

הרי שרצה הירושלמי לומר תחלה דאיסור אבן מנוגע תלוי בטנומאתו ואם נסתלקה הטנומאה נסתלק גם האיסור ואח"כ חזר בו ואמר שאין האיסור תלוי בטנומאה ואף בהסתלק הטנומאה נשאר האיסור.

ויש לחלק בין תרומה טמאה להך דירושלמי דתרומה טמאה איסורה מדכתי' בשעריף תאכלנו הטמא והטהור יחדיו ודרשי' תאכלנו לזה ולא לאחר למעט תרומה טמאה וכמבואר ביבמות דע"ג ע"ב ע"ש וא"כ פינון שהלימוד מתיבת הטמא מוכח דרק מפני הטנומאה אסרה הכתוב והטנומאה הוא סיבת האיסור וע"כ בהסתלק הטנומאה מסתלק האיסור ג"כ פי בסור הספה יסור המסובב משא"כ בהך דירושלמי דאבן מנוגע הרי איסורו מדכתי' צרעת ממארת וכדברי הירושלמי הג"ל וא"כ עצם מציאות הצרעת אוסר את האבן ולא מפאת שהצרעת מטמאה וע"כ אין האיסור תלוי בטנומאה וכמוכח.

וע"ע בש"ס ע"ז דנ"ב ע"א סוף העמוד דפריד דתיבועי לי' עכו"ם גופי' ומשני עכו"ם גופי' לא קמייבועי לי' דכיון דאיסורה בטל טומאתה נמי בטלה ע"כ. ומוכח קצת דדבר שיש בו סבה האוסרת ומטמאה אז בהסתלק האחד יסור השני ג"כ.

וע"ע בכורות דכ"ג ע"א דאעפ"י שבתלה הנבלה בשחוטה לענין איסור אכילת נבלה עכ"ז לא בטלה לענין טומאת משא שבה עש"ה. ועי' ברא"ש פ' גיד הנשה סי' ל"ז עש"ה ודו"ק.

וע"ע בתמורה דל"ד ע"א דם הנדה ובשר המת שנפרכו טהורין מאי לאו טהורין ומותרין לא טהורין ונאסורין ע"כ. ומוכח ג"כ דאין האיסור תלוי בטומאה בדבר שיש בו איסור וטומאה דהא בשר המת יש בו איסור וטומאה ואעפ"כ פשנפרה איסורו עומד אעפ"י שפקעה טומאתו ויש לדבר הרבה בזה ובאתי פה אף להעיר: והנה לפי מה שכתבנו למעלה דריח אין בו ממש והוא רק טעם לבד ולפי דברי תוס' דבכורות הנ"ל דלענין טומאה לא אמרי' טכ"ע א"כ יומצא דריח אינו מטמא וכמוכח.

ואולם יוקשה ע"ז ממשנה ערוכה מס' מכשירין פ"ג מ"ג דתנו הרודה פת חמה ונתנה על פי חבית של יין ר"מ מטמא ור' יהודה מטהר ר' יוסי מטהר בשל חטין ומטמא בשל שעורין מפני שהשעורים שואבות עכ"ל המשנה.

וע"ש בר"ש וברמב"ם וברא"ש שפירשו דאיירי בנין טמא ופליגי אם נטמא הפת מן היין בכה"ג או לא. והנה בתרומות איכא פה משנה ממש לענין הרודה פת חמה ונתנה עפ"י חבית של יין של תרומה דר"מ אוסר ור"י מתיר ור' יוסי מתיר בשל חטין וכו' והמשנה דתרומות הנ"ל הובאה בש"ס פסחים דע"ו ע"ב שם ובע"ז דמ"ו ע"ב ובעי' לומר בגמ' שם ושם דזה חשוב רק ריח ופלוגמיהו היא אי ריחא מילתא לאסור או לא יעושי"ה.

וא"כ מוכח ממילא דהך פלוגמא דמכשירין היא ג"כ מפאת ריח וא"כ מבוואר בזה דגם ריח יש בו מחלוקת שייטמא ולפי מסקנות הסוגיות דפסחים וע"ז הנ"ל דקאמר דלא נחלקו אלא בפת חמה ורחבת מגופה או בפת צוננת ורחבת פתוחה אבל בפת חמה ורחבת פתוחה כ"ע מודים דאסור והטעם דפת חמה ורחבת פתוחה חשוב ריחא ולכ"ע ריח יש בכחו לאסור ופלוגמיהו רק בפת חמה ורחבת מגופה או בפת צוננת ורחבת פתוחה אי עייל ריחא בכה"ג או לא אבל בפת חמה ורחבת פתוחה לכ"ע עייל ריחא ואוסר מפאת הריח עי' היטב בש"ס ע"ז שם וברש"י עש"ה.

וא"כ בהך משנה דמכשירין לכ"ע מטמא ע"י הריח ופלוגמיהו רק בפת חמה ורחבת מגופה או להיפוך אי עייל ריחא בכה"ג או לא אבל לכ"ע מטמא ע"י הריח וצע"ק: והנה לענין הספק הקדום אי טעם לבד אוסר כשאין הממש הולך עמו נלענ"ד עוד דהנה לדעות הסוברים דהא דטכ"ע אהדר' לאיסורא קמא והלימוד דגיעולי מדין הוא רק מגלה שגם טעם חשוב אכילה ושהוא בכלל הלאו דלא תאכל וא"כ ממילא הספק הקדום שלנו ענינו הוא אי טעם לבד מיקרי אכילה א"ד לא נקרא אכילה אלא כשיש עמו ממש.

ולפי"ז י"ל דספק הנ"ל תלוי בפלוגמא דאמוראי ביומא דע"ה ע"א זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם את הקשואים ואת האבטיחים וגו' ר' אמי ור' אסי חד אמר טעם פל

המינין טעמו בפן טעם חמשת המינין ה'ללו לא טעמו בו וח"א טעם כל המינין טעמו טעמן וממשן וה'ללו טעמן ולא מממשן עכ"ל הגמ'.

והנה פיון דכתי' לשון אכילה בקרא וכמ"ש זכרנו את הדגה אשר נאכל וגו' א"כ היתה תלוונתם על מה ש'עם הפן לא הית' להם אכילת המינים האלו וא"כ למ"ד דטעם חמשת המינין האלו לא טעמו כלל מוכח דאלו היו טועמין טעמן אף בלי מממשן לאהי' אפשר להם להתלוונן עוד ולומר זכרנו את הדגה אשר נאכל וגו' והינינו על פרחי משום דגם הרגשת הטעם לבד אף בלי ממש ג"כ נקרא אכילה ואולם למ"ד דטעם חמשת המינין האלו טעמו טעמן ולא מממשן מבואר דס"ל להיפוך דטעם בלי ממש לא נקרא אכילה מדהתלווננו ואמרו זכרנו את הדגה אשר נאכל וגו' ומכלל דבמן לא אכלו המינין האלו אף שטעמו טעמן וא"כ על פרחי דטעם בלי ממש לא מיקרי אכילה ודו"ק: ודע דגוף הפלוגתא דראשונים ז"ל אי טכ"ע אהדרני' לאיסורא קמא והוא בכלל הלאו דלא תאכל י"ל דתלוי בפלוגתא דאמוראי הנ"ל אי טעם חשוב אכילה וכדכתי' בקרא זכרנו את הדגה אשר נאכל וגו' וכנ"ל: עוד נלענ"ד דדבר זה אי טעם חשוב אכילה הוא פלוגתא דב"ש וב"ה בעדיות פ"ה מ"ג הקצח ב"ש מטמרין וב"ה מטמאין וכן למעשרות ובפני' הראב"ד כ' וז"ל ופליגי בי' ב"ש וב"ה אי הוי אונקל או לא פי הריח שלו קשה וכדתניא בבבבכות פ"ק פיצד הישן למזרח גרנו דמו בראשו ונאכילתו קשה כדתני' ברישא דבריייתא קצח אחד מששים מסמני המנות אלא שהטעם יפה ללב דא"ר חנינא הרגיל בקצח אינו בא לידי כאב לב ומוקמינו לה התם בטעמא בלחוד ב"ש סברי פיון דהוא גופני' לאו בר אכילה הוא אינו אונקל ואינו מטמא טומאת אונקלין ואינו חייב במעשרות וב"ה סברי פיון שהטעם שלו יפה ללב הוי אונקל לטומאה ולמעשרות עכ"ל, פוונתו להא דאמרי' בבבבכות ד"מ ע"א א"ר חמא ברבי חנינא הרגיל בקצח אינו בא לידי כאב לב מיתבי רשבג"א קצח אחד מששים מסמני המנות הוא והישן למזרח גרנו דמו בראשו לא קשיא הא בריחו הא בטעמו (ריחו קשה וטעמו טוב) אימני' דר' רמני' אפיא לי' ריפתא ומדבקא לי' ומקלפא לי' (הקצח הדביקה בפת כדי שיקלוט הפת בשעת האפי' את טעם הקצח שהוא טוב ואחרי האפי' קלפה את הקצח מן הפת בשביל הריח הרע שלו) ומבואר בזה דקצח אינו נאכל בעינו כ"א הטעם שלו הוא ש'נאכל ש'מדביקין אותו בפת כדי שיקלוט הפת טעמו ואח"כ קולפין אותו ואונקלין את הפת ונמצא שרק טעם שלו בפת הוא הנאכל וע"כ פליגי ב"ש וב"ה אי טעם חשוב אכילה או לא דב"ש ס"ל דטעם לא חשוב אכילה ולכן קצח שרק טעמו נאכל וטעם הרי לא חשוב אכילה ע"כ גם הקצח עצמו אין קרוי אונקל ואינו בכלל אונקלין לענין טומאת אונקלין ולענין חיוב מעשרות וב"ה ס"ל דטעם חשוב אכילה ולכן הקצח שטעמו נאכל שפיר קרוי אונקל והוא בכלל אונקלין לטומאה ולמעשרות.

ושוב נזכרתי דברי הגמ' נדה דנ"א ע"ב דמידי דעביד לטעמא (כגון פלפלין וכדומה שאין עשויים להיות נאכל בעין כ"א להטעים את הקדירה) לא מטמא טומאת אונקלין ע"ש ומוכח דטעם לא חשוב אכילה.

ואולם יש לחלק בין דבר שאפשר שיהי' נאכל בעינו דאז גם הטעם שלו חשוב אכילה לבין דבר שאין נאכל רק ע"י שנותן טעם בדבר אחר דאז איננו חשוב להקרא אכילה מפאת הטעם לבד: ודע דהא דטעמא לא חשוב אכילה וכש"ס נדה הנ"ל נלענ"ד הטעם

שהוא פֿעין סְבָרָא הַמְבֹנְאֶרֶת בְּסוּפָה (דָּרָא ל"ז ע"א) דְּלִקְיָחָה ע"י דְּבָר אַחַר לֹא שָׁמָּה לִקְיָחָה וּבִפְסוּחִים (דָּרָא נ"ו ע"ב) דְּמַכְנִיסוּ לְקִיּוּם ע"י דְּבָר אַחַר לֹא שְׂמִי מַכְנִיסוּ לְקִיּוּם וְהַ"נ פֿינן שְׁהַפְלָפְלִין וְכַדוּמָה נֶאֱכָלִין רַק ע"י דְּבָר אַחַר שְׁנוֹתַנְיִן טַעַם בְּדָבָר אַחַר וְהַדְּבָר הָאֶחָד הֵוא נֶאֱכָל וְע"כ מִמִּילָא נִרְגַּשׁ גַּם טַעַם הַפְלָפְלִין לְכֹן אֶכִּילָה ע"י דְּבָר אַחַר לֹא שְׂמִי אֶכִּילָה וְדו"ק.

וע"י בר"ש עֲוֹקְצִין פ"ג מ"ה ש"כ וְנ"ל וי"ל דְּפִלְפְּלִין בְּעִינְיָהוּ לֹא חֲזִי לְטִיבּוֹל אֱלָא ע"י דְּבָר אַחַר שְׁמַגְבְּלִין אוֹתוֹ בְּמִים וְכו' הַלְפָה פֿינן דְּבַעֲיָנִי לֹא חֲזִי לֹא מִיחְיִיב בְּמַעֲשֵׁר ע"כ"ל דְּבָרֵינוּ מִטִּים לְדְבָרֵינוּ דְּכִינּוֹן דְּפִלְפְּלִין לֹא חֲזִי אֱלָא ע"י דְּבָר אַחַר לְכֹן אֶכִּילָה ע"י ד"א לֹא שָׁמָּה אֶכִּילָה וְלְכֹן לֹא מִיחְיִיבִי בְּמַעֲשֵׁר דְּהָא חַיּוּב מַעֲשֵׁר תְּלוּי בְּעַנְנֵי הַשָּׁמַיִם אוֹכֵל אֵי יֵשׁ לֹא שָׁמַיִם אוֹכֵל אוֹ לֹא וְכַמְבֹּנְאֶר פֿון לְהַדְיָא בְּדַבְרֵי הַרְאָב"ד בְּפִירוּשׁוֹ לְעִדּוּת הַגְּזֵפְרִים לְמַעֲלָה.

וְאוּלָּם יֵשׁ לְהַבִּיא רֵאשִׁי לְהִיפּוּף דְּאֶכִּילָה ע"י ד"א שְׁמָה אֶכִּילָה מָהָא דְּתַנּוּן בְּמַע"ש פ"ב מ"ד פְּרָשִׁינִין שֶׁל מַע"ש שְׁנַטְמָאוּ ר' טְרַפּוֹן אוֹמֵר יִתְחַלְקוּ לְעִסּוֹת וְכו' וְכ"ר הַר"ש וְנ"ל וְאִינּוֹן פֿשָׁאָר מַע"ש שְׁנַטְמָא שְׁפּוּדִין אוֹתוֹ אִפִּי בִירוּשָׁלַיִם וּמְפָרֵשׁ בִּירוּשָׁלַיִם טַעֲמָא דְּאִין פּוּדִין אֶת הַקְּדָשִׁים לְהַאֲכִיל לְבַהֲמָה (וְכַרְשִׁינִין הֵם מֵאֲכֵל בְּהֵמָה) וְלְכֹן יִתְחַלְקוּ לְעִסּוֹת שֶׁל מַע"ש שְׁבָכָל עֵיסָה וְעֵיסָה יַעֲרֵב מֵאֵלָה (הַפְּרָשִׁינִין) פְּחוֹת מִכְּפִיצָה דְּלֹא מִטְמֵא אַחֲרֵים וְיֵאֲכְלוּ לְאֵדָם אֲגַב הָעֵיסָה דְּהַשְׁתָּא לֹא הָוִי פּוּדָה לְהַאֲכִיל לְבַהֲמָה אֱלָא לְאֵדָם ע"כ"ל.

וְהִנֵּה הָא דְּאִין פּוּדִין אֶת הַקְּדָשִׁים לְהַאֲכִיל לְבַהֲמָה וְלְכַלְבִּים יִלְפִינּוּ לִי בְּכּוֹרוֹת (דַּע"ו ע"א) מְדַכְתִּי תַנְבַּח וְאֶכְלֵת בְּשָׂר וְדַרְשִׁי וְאֶכְלֵת וְלֹא לְכַלְבִּיָּהּ ע"ש הַרִי שְׁבַפְדֵּית קְדָשִׁים הַצְּרִיף הַפְּתוּב אֶכִּילָה וְכַדְכַתִּי וְאֶכְלֵת וְא"כ פֿינן דַּס"ל לר' טְרַפּוֹן דְּמִוֹתֵר לְפָדוּת פְּרָשִׁינִין דְּלֹא חֲזִינּוּ בְּעִינְיָהוּ רַק יִתְאַפְּלוּ אַחֲרֵי הַפְּדִיוֹן ע"י שְׂיַתְחַלְקוּ לְעִסּוֹת וְיִהְיוּ נֶאֱכָלִים אֲגַב הָעֵיסָה א"כ מְבֹנְאֶר דְּאֶכִּילָה ע"י דְּבָר אַחַר שְׁמָה אֶכִּילָה.

וע"ע בְּיוֹמָא דַּע"ו ע"א דְּאָמַר ר"ל מַנִּין לְשַׁתִּי? שְׁהוּא בְּכַלֵּל אֶכִּילָה שְׁנֵא' וְאֶכְלֵת לְפָנֵי ד' אֱלִקִיָּהּ מַעֲשֵׁר דְּגָנָה תִירוּשָׁה וְגו' תִירוּשׁ חֲמָרָא הוּא וְקָרִי לִי וְאֶכְלֵת וּפְרִיָּהּ מִמָּאִי וְדִילְמָא דְּאֶכְלִי ע"י אֲנִיגְרוֹן וְכו' וּמוֹכַח ג"כ דְּאֶכִּילָה ע"י ד"א שְׁמָה אֶכִּילָה.

וְיֵשׁ לְדַחּוֹת דְּהֵתֵם נְהִי דְּלֹא חֲזִי בְּעִינְיָ לְאֶכִּילָה פֿינן דְּקִימִינּוּ הַשְׁתָּא בַּה"א דְּשַׁתִּי אִינְהּ בְּכַלֵּל אֶכִּילָה ע"כ"ז פֿינן דְּחֲזִי בְּעִינְיָ לְשַׁתִּי ע"כ"פ ע"כ שְׁפִיר נִקְרָא אֶכִּילָה ע"י ד"א וְאִינּוֹ דוּמָה לְהַדְּפִלְפְּלִין דְּלֹא חֲזִינּוּ בְּעִינְיָהוּ לְמִידֵי.

וע"ע שְׁבוּעוֹת דְּכ"ב ע"ב בְּעִי שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל חֲרָצִין בְּכַמָּה פֿינן דְּמוֹתְאֶכִיל ע"י תַעֲרוּבוֹת דְּעַתִּי אֶכְזִית א"ד פֿינן דְּלֹא בְּעִינְיָ אֶכְלִי לִי אִינְשֵׁי דְּעַתִּי אֲמַשְׁהוּ תִיקוּ ע"כ"ל הַגַּמ' וּמוֹכַח קָצַת דְּזָהוּ עַנְיָן הַאֲיָבְעִי אֵי אֶכִּילָה ע"י ד"א שְׁמָה אֶכִּילָה דְּחֲרָצִין אִינּוֹ נֶאֱכָל בְּעִין רַק ע"י תַעֲרוּבוֹת וְע"כ אֵי אֶכִּילָה ע"י ד"א שְׂמִי אֶכִּילָה חָשׁוּב אוֹכֵל וְשִׁיעוּר אֶכִּילָתוֹ בְּכַזִּית פְּכָל אוֹכְלִין אֶבֶל אֵי אֶכִּילָה ע"י ד"א לֹא שְׂמִי אֶכִּילָה א"כ הַרִי אִינּוֹ חָשׁוּב אוֹכֵל וְה"ל כְּעַפְרָא דְּכִינּוֹן דְּלֹא בַר אֶכִּילָה הוּא אִפִּי בְּכַזִּית ע"כ הָאוּמֵר שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכֵל עֶפֶר דְּעַתִּי אֲמַשְׁהוּ דְּאִין לְחַלֵּק בּוֹ בֵין פְּזִית לְפָחוֹת מְכַזִּית פֿינן דְּגַם בְּכַזִּית אִינּוֹ אֶכִּילָה וְכַמְבֹּנְאֶר שָׁם בְּשְׁבוּעוֹת בְּאִיבְעִי קְדוּמָה (דְּאִיבְעִי דְּחֲרָצִין הוּא לְפִי הַאֲת"ל בְּאִיבְעִי

הקדומה דבעפּר דעתין אמשׂהו) עש"ה ותבין ואולם הרי רבא עצמו ס"ל בסופה שם דל"ז ע"א דלקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה ואלו פאן בשבועות לפי פירושונו זה נשאר בתיקו אי אכילה ע"י ד"א שמה אכילה ויש לחלק ואין להאריך.

וע"ע במנחות ד"ה ע"ב מן הבקר להוציא את הטרפה והלא דין הוא ומה בעל מום שמוטר להקדוּט אסור לגבוה טרפה שאסורה להקדוּט אינו דין וכו' פלאים תוכיח שאסורין להקדוּט ומותרין לגבוה (בבגדי פהונה) וכו' מה לכלאים שפן מצותן בכף ובתוס' שם ד"ו ע"א ד"ה מה לכלאים כתבו וז"ל וא"ת ולימא גיד הנשה במקור יוכיח (פשהוא מקור לקרבן) דאין מצותו בכף ושרי לגבוה כדאמר בריש גיה"נ וכי תימא מה לגיה"נ שפן מקור (דאלו כשפירש אסור להקרבה כמבואר שם בריש גיה"נ) הנה יוכיחו וי"ל דכיון דאין לו היתר אלא, ע"י חיבור לא שינוי למיעבד מיני' יוכיח עכ"ל.

נראה: פנונתם דכיון דמותר רק ע"י חיבור ע"כ מותר ע"י ד"א לא חשוב מותר לגבוה כיון דאינו קרב בעינו רק ע"י ד"א וא"כ יש מזה פדמות ראי' דה"ה דאכילה ע"י ד"א לא חשוב אכילה ויש בזה דמיון קרוב ביותר להך דאכילה ע"י ד"א שהרי ההקרבה למזבח גם היא נקראת אכילת מזבח ואכילת אדם ומזבח הוקשו זה לזה כמבואר במנחות די"ז ע"א וע"ב [ועי' חולין דפ"א ע"ב דס"ל לר' יוחנן דאפי' לר"ש דס"ל דשחיטה שאינה מתרת לאכילה לא שמה שחיטה עכ"ז שחיטת עולה חשובה שחיטה המתרת לאכילה דאכילת מזבח שמה אכילה ע"ש] וע"כ הך דמותר ע"י חיבור לא חשוב מותר לגבוה נראה ענינו ג"כ דכיון דקרב למזבח רק ע"י ד"א ע"כ אינו חשוב אכילת מזבח ואיננו נחשב מותר לגבוה כיון שאיננו נאכל למזבח כלל דאכילה ע"י ד"א לאו שמה אכילה.

ואולם יש לדחות ולומר דאין פנונת התוס' דמותר ע"י חיבור לא חשוב מותר רק פנונתם דאפי' חשוב מותר עכ"ז אין לעשות יוכיח מהיתר דמקור להיתר טרפה שלא ע"י חיבור ודו"ק.

והכי דייק לשון התוס' מדלא כתבו דכיון דאין לו היתר אלא ע"י חיבור לא חשוב מותר רק כתבו דכיון דאין לו היתר אלא ע"י חיבור לא שינוי למיעבד מיני' יוכיח א"כ מוכח דכוננתם דאפי' חשוב באמת מותר לגבוה עכ"ז אין לעשות ממנו יוכיח להיתר טרפה שלא ע"י חיבור ובאתי בכ"ז רק להעיר: עיין בחולין דק"ח ע"א דפליגי ר' יוחנן ור"ל דר"י ס"ל דאפשר לסחטו אסור בפשר וחלב ור"ל ס"ל דמותר עש"ה.

ונלענ"ד להסביר פלוגתתם דלטעמיהו אזלי דהנה הא דאפשר לסחטו ראוי שיהי' תלוי בטעם איסור אכילת בב"ח דאם הלימוד הוא מלא תבשל יתרה דאתי לאיסור אכילה ראוי שיאסר אפשר לסחטו דכיון שאסרה תורה בב"ח שנתבשל יחד מנלן לומר שגם בשעת אכילה צריך שיהי' יחד טעם חלב בפשר הא כיון דדרשי' ג"פ לא תבשל באא"ע לאיסור אכילה והנאה ולמה הוציא הפתוב בלשון בישול לומר שדרך בישול אסרה תורה א"כ ה"ל פאלו נכתב בפירוש לא תאכל גדי שנתבשל בחלב אמו וא"כ כיון שנתבשלו יחד נאסרו ונעשה גוף איסור ומהיכי תימי להתירם אחרי הסחיטה אבל אם לא תבשל אתי אף לבישול ואיסור אכילה והנאה הוא אף מלאו דלא תאכל כל תועבה וכדעת ר' אשי חולין דקי"ד ע"ב.

והנה התוס' שם דקט"ו ע"א ד"ה חורש פתבו וז"ל וקשה דלמה לא יחשב בישול של שבת תועבה גופא כמו בישול של בב"ח ונ"ד דה"ט משום דבב"ח הבישול ניפר אכל מעשה שבת אין ניפר שנעשה בשבת עכ"ל.

ומבואר בזה דלא תאכל כ"ת שנייה רק כשניפר התיעוב והעביר' בהחפץ דאל"כ לא נקרא תועבה ומה שבב"ח אסור מפח לא תאכל כ"ת היינו על פרחי משום שניפר התיעוב פיון שפרגיש טעם הבשר בהחלב וכן להיפוך והרגשת הטעם הוי היפר וכמ"ש הרשב"א ז"ל בסברא דטכ"ע מה"ת דכיון שפרגיש הטעם דחיה אנכל יטעם א"כ ה"ל ניפר האיסור ולא שנייה בישול ע"ש ולפי"ז כשפר טעם חלב מתוך הבשר ולא נשאר בו חלב כדי נ"ט א"כ שוב הרי אין התיעוב ניפר בו ושוב אינו נקרא תועבה וא"כ שפיר ראוי שיהי' מותר ואעפ"י שמתחלה הי' בו בנ"ט עכ"ז הרי היפר התיעוב הוא רק ע"י הרגשת הטעם שפרגיש בשעת אכילתו א"כ לפני אכילתו הרי אינו ניפר כלל אפי' פשיש בו בנ"ט שנה היפר של ההרגש הרי הוא רק בשעת אכילה וא"כ פיון שנסחט הטעם לפני האכילה ואינו נרגש עוד בשעת אכילה א"כ הרי לא הי' אסור מעולם כלל שכל עיקר איסורו אפי' פשיש בו בנ"ט הרי נתחדש רק בשעת אכילה שאז ניפר ע"י הטעם שבו ונעשה אז תועבה דכ"ז שאין העבירה ניפרת אינו תועבה וכדברי התוס' הנ"ל וא"כ בכה"ג דנסחט הטעם לפני האכילה שוב שפיר שרי ולא התחיל להיות איסור כלל ודו"ק.

ולפי"ז ר"ל דסובר אפטר לסחטו מותר י"ל דס"ל כר' אשי הנ"ל משא"כ ר"י י"ל דסובר דיתורא דלא תבשל קאי אאכילה וע"כ סובר אפטר לסחטו אסור. ואמנם בהא דס"ל לר"ל כר' אשי ור"י לא ס"ל כן י"ל דלטעמייהו אזלי דהנה במס' מע"ש פ"ב מ"א תנן דגים (של חולין) שנתבשלו עם הקפלוטות של מע"ש והשביחו השבח לפי חשבון עיסה של מע"ש שאפאה פת והשביחה השבח לשני (ואין מחשבין בה דמי עצים שהם חולין רק כל השבח להמעשר שני) זה הפלל כל ששבו ניפר השבח לפי חשבון וכל שאין שבחו ניפר השבח לשני.

ובירושלמי שם איתא אמר ר' יוחנן כל שיש בו הותר מדה השבח לפי חשבון וכל שאין בו הותר מדה השבח לשני ור' שמעון בן לקיש אמר כל שטעם שבחו ניפר השבח לפי חשבון וכו' עש"ה בבב"ח הפני משה ז"ל ותמצא מבואר דלר' יוחנן אין הרגשת הטעם חשוב ניפר וע"כ ס"ל לר' יוחנן דשבחו ניפר דמתני' היינו דוקא בהותר במדה ולר"ל חשוב גם הטעם ניפר וע"כ אם יש שבח ע"י הטעם דהיינו ששנה יותר ע"י הטעם שבו שבלע מן החולין אז ג"כ השבח לפי חשבון וזהו שאמר כל שטעם שבחו ניפר וכו' דשבחו ניפר דמתני' היינו גם כשניפר ע"י הטעם שבו דגם טעם חשוב ניפר ולפי"ז הא דס"ל לר' אשי דבב"ח אסור מלא תאכל כ"ת אע"ג דבעי' ניפר התיעוב וכמו שכתבו התוס' הנ"ל היינו על פרחי משום דס"ל כר"ל הנ"ל דטעם חשוב ניפר וע"כ גם בבב"ח חשוב ניפר הואיל ומרגישין טעם בשר וחלב וכן להיפוך וכנ"ל וע"כ ג"כ ר"ל לטעמי' ס"ל כר' אשי הנ"ל וע"כ סובר דאפטר לסחטו מותר וכנ"ל ור' יוחנן לטעמי' דס"ל דטעם אין חשוב ניפר א"כ לא מצי סבר כר' אשי הנ"ל וכמו בן ורק סובר בהכרח דבב"ח אסור מיתורא דלא תבשל וכנ"ל וע"כ שפיר סובר דאפטר לסחטו אסור דהא בהא תליא וכנ"ל ודו"ק ולכאורה נצבחה לעומת דברי אלה סוגי' דס"פ כל הבשר דס"ל לר"ל שם דבב"ח

אסור באכילה מקרא דובשל מבושל במים דכתיב בפסח ולר' יוחנן אסור מקרא דלא תאכלנו דכתיב בפסולי המוקדשין עש"ה אבל באמת לאו קושיא הוא דלכאורה קשה לשניהם פנין דמיתאי איסור בב"ח רק באם אינו ענין מפסח או מפסולי המוקדשין א"כ מדוע לוקין אבב"ח לדעת הלח"מ הנודעת דאיסור הנלמד באא"ע לית בי' מלקות וע"כ נראה דר"ל שפיר סבר כר' אשי הנ"ל רק דמלא תאכל כ"ת ג"כ הרי ליפא מלקות דהוא לאו שבכללות וכנודע וע"כ יליף ר"ל המלקות מקרא דובשל מבושל דכיון דהאיסור נלמד ממקום אחר שפיר יש להלקותו מפסח לאו דאא"ע וכמ"ש הה"מ סברא פזאת לענין אעמ"ד וכנודע ותו דהא דאין לוקין אאם אינו ענין י"ל דהוא משום דהה"מ מדה הוא רק לשלא יהי' יתור דמשום זה אומרים דאם אינו ענין לזה והוא מיותר לו תנהו ענין לזה וע"כ אין ללמוד ממנו רק איסור לבד דכיון דצריף עכ"פ לאיסורא שוב הרי אינו מיותר וע"כ שוב היכא דיש לימוד על האיסור ממקום אחר שוב שפיר אפתי האא"ע מיותר לענין איסור ושפיר אתי למלקות ודו"ק.

וא"כ י"ל דהאי אא"ע מפסח לבב"ח יש לדורשו רק אהיכא דניכר התיעוב דאיסור כפר מפסח לא תאכל כ"ת וחיידש האם אינו ענין הנ"ל עונש מלקות אבל מנלן לדורשו אפי' אהיכא דלא ניכר התיעוב ולומר שהאא"ע הנ"ל מחידש איסור חידש דכיון דעכ"פ אם נדרשנו אהיכא דניכר התיעוב שוב הרי אינו מיותר א"כ הרי נסתלק דרש האא"ע אהיכא דלא ניכר התיעוב דעיקר דרש הנה הרי הוא אף למצוא לו מקום שלא יהי' מיותר וכנ"ל וא"כ היכא דלא ניכר התיעוב בבב"ח שפיר שרי לגמרי ואפי' איסור אין בו ור"י מצי סבר שפיר דמיתורא דג' לא תבשל ילפי' אכילה ונהנאה רק דנהו ג"כ הרי הוא מפסח אא"ע לאיסור ביטול תנהו ענין לאכילה ונהנאה וא"כ ליכא מלקות וע"כ מועיל האא"ע השני דפסה"מ ק למלקות ודו"ק]: ונהו יש להסתפק בטבל שנתן טעם בהיתר אם אפשר לתרום על הטעם הנה ממקום אחר כדי להתירו ולעשותו חולין והספק הוא אם טעם חשוב ניכר וה"ל שירים נפרין או דילמא היכר הטעם לא חשוב היכר ואין התרומה מועלת משום דלא הוי שירים נפרין וכמוכין.

ונראה פשוט שנה תלוי ג"כ במחלוקת ר"י ור"ל דירושלמי הנ"ל דפליגי אי טעם חשוב ניכר וכנ"ל וכמוכין. וראיתי בפתיחת הפמ"ג לאו"ח בסדר הנהגת השואל עם הנשאל סדר שני אות נ"ג שכ' וז"ל התוחב פה איסור לתוף היתר חבירו שוגג פטור מזיד חייב לשלם הניזק שאינו ניכר גיטין נ"ג ובהו"ת שם הארכתי ובאינו מינו י"ל נרגש הטעם והוי הניזק ניכר וצ"ע עכ"ל.

ולפי דברינו דין זה תלוי ג"כ במחלוקת ר"י ור"ל הנ"ל וכמוכין וכיון דקיי"ל כר"י לגבי ר"ל א"כ חשוב הניזק שאינו ניכר וג"כ לענין טבל לא הוי שירים נפרין ובאתי אף להעיר: ודע פי בסברת ר' אשי דחולין הנ"ל דבב"ח אסור מלא תאכל כ"ת ומשום דנעבדה בו עביר' הארכתי הרבה בחידושי לשם וראיתי להעתיק פה ב' דברים מהם יען יש במ חידוש בס"ד ואלה המה: א) פתבתי בחידושי לשם וז"ל נלענ"ד לחידש לפי סברת ר' אשי דבב"ח אסור באכילה ונהנאה מלאו דל"ת כ"ת דלפי שנעבדה בו עבירת הביטול ע"כ הוא תועבה וע"כ הוא אסור גם בהנאה משום דלאו דלא תאכל כ"ת פולל גם הנאה כדר' אבנה דאמר כ"מ שנאמר לא יאכל וכו' וכמוכין בסוגיין ולפי"ז נראה לחידש דכל

איסור אכילה אף שאינו איסור הנאה עכ"ז אם אכלו האדם אפי' בבוז או לגרון ונעשה בו עבירת האכילה וכמבואר סוף פרק גיה"נ דהנאת גרון חשוב אכילה לעבור עליו ע"ש וא"כ הרי נעבדה בו עבירה ונעשה תועבה אפי' חל אף עליו הלאו דלא תאכל כ"ת וממילא הוא נאסר גם בהנאה מפח הלאו הזה כיון דלאו כולל גם הנאה וכנ"ל ובהיותו בגרון הרי יש מקום לחול עוד עליו איסור שהרי אלו מקיאו משם וחוזר ואוכלו מחויב שנית על האכילה השני' וכמבואר שם ס"פ גיה"נ ע"ש הרי דאפתי אכל הוא לענין איסור ונמצינו למדין איפוא דין מחודש דהא דאמרי' ס"פ גיה"נ דאם אכל איסור והקיאו וחזר ואכלו חייב שנית אפי' לדעת ר' אשי הג"ל לאו דוקא בהקיאו וחזר ואכלו חייב כ"א אפי' בהקיאו וחזר ונהנה ממנו ג"כ חייב ואפ"י אם האיסור בעצמותו הוא איסור אכילה לבד לא איסור הנאה וכנ"ל (ואין להקשות ע"ז ולומר דלא שייך פאן לאו דלא תאכל כ"ת לפי שאין ניכר התיעוב וכתוס' הג"ל שכתבו דבעי' ניכר התיעוב דז"א דכבר כתבתי בחידושי שם דלדעות הסוברים דאין בישול אחר בישול בבב"ח וכן לדעות דבישול בב"ח בחמי טבוי' לא חשוב בישול א"כ על פירוש דלא בעי' ניכר התיעוב לענין לא תאכל כ"ת כיון דגם בבב"ח עצמו הרי אין ניכר התיעוב כלל דנהי דמרגיש טעם בישול וטעם בשר בחלב עכ"ז הא אפשר שנתבשלו בחמי טבוי' או שנתבשלו תחלה בשר והחלב כל אחד בפ"ע ואח"כ שניהם יחד והארכתי בזה בחידושי שם.

ועי' בגליון הש"ס למהר"ע איגר ז"ל בפסחים דכ"ב ע"א שהקשה אמ"ד דחולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא דלרש"י דשחיטתן לכ"ע דאורייתא א"כ אמאי אין אסורים ממילא באכילה ונאה מלאו דלא תאכל כ"ת הואיל ונעבדה בם עבירת השחיטה בעזרה עש"ה שהניח בקושא ואעפ"י שגם שם אין ניכר שהי' השחיטה בעזרה דוקא וככה נשתמשו הרבה גדולי האחרונים ז"ל בסברת ר' אשי הג"ל אפי' בגוני דלא ניכר התיעוב יענין בספריהם]: והנה יש להעיר לפי"ז בהצעת דעות הסוברים דאיסורי הנאה אין להם בעלים וכנודע ובהצעת דעת התורת חיים בערבי פסחים והלבוש באו"ח סי' תפ"ד ודבריהם מפורסמים באחרונים שכתבו דנהי דבעלמא הנאת גרון הוי אכילה עכ"ז לענין אכילת מצה המצנה דוקא בביאה למעיים ע"ש ולפי"ז יש להקשות דל"ל קרא בפסחים דל"ה ע"ב לפסול מצה של טבל תיפוק לי' דבלא"ה מיד כשפא הטבל לגרון ועבר איסור טבל כיון דבכה"ת הנאת גרון הוי אכילה א"כ הרי נאסר מיד בגרון מפח ל"ת כ"ת ואיתעביד מיד בגרון איסור הנאה וכנ"ל וא"כ כשפא אח"כ למעיים הרי אינו מצתכם כיון דאיסורי הנאה אין להם בעלים וא"כ בלא"ה מצה של טבל פסולה מסברא כיון דלענין מצות מצה בעי' ביאת מעיים דוקא וכנ"ל וא"כ בעי' שיהיה שלו בשעת ביאה למעיים וכמוכ"ל ל"ל קרא לפסול מצה של טבל תיפוק לי' דבלא"ה פסולה לפי שאינה שלו בשעת ביאה למעיים וכנ"ל ועיין בתוס' פסחים שם שהקשו ג"כ דתיפוק לי' דלא הוי מצתכם שהרי בטבל מעורב בו תרומה ומעשרות שאינן שלו כ"א של הפה והלוי ותירצו דמירי באוכל יותר מכזית עד שנשאר כזית משלו או דמירי בכהן האוכל עש"ה.

ואולם לפי מה שכתבנו דמפח האיסור טבל איתעביד איסור הנאה בגרון מפאת ל"ת כ"ת ושוב איננו מצתכם כיון דא"ה אין להם בעלים וכנ"ל קשה שפיר דע"ז הרי לא שייך תירוץ התוס' הג"ל: והנה לא נעלם ממני שי"ל דהא דדבר שנעבדה בו עבירה אסור מלא

תאכל כ"ת היינו רק בדבר שהעביר עשתה רנשם ושינוי בגופו כמו בב"ח שנעשה שינוי בגופם שהבשר נשתנה להיות לו טעם חלב וכן החלב להיות לה טעם בשר וכמו כן נשתני מפאת הבישול משא"כ באוכל דבר איסור שאפתי שם אנוכל עליו אף בהיותו בגרון וכנ"ל א"כ הרי לא נעשה שום רנשם ושינוי בהחפץ ע"י מעשה העביר' ע"כ י"ל דלא קרוי תועבה ואינו בכלל הלאו דל"ת כ"ת [נאם דלעגנן קדשים מצינו דגם שור שהמית את האדם קרוי נעבדה בו עביר' עי' ב"ק ד"מ ע"ב וזבחים ד"ע ע"ב ועי' תוס' פסחים דכ"ה ע"א ד"ה מה לכלאי הפרם שפכתבו ג"כ, דחמץ שעבר עליו כבל יראה מיקרי נעבדה בו עביר' עש"ה.

וכן מבואר ג"כ ברש"י סוטה דכ"ט ע"ב ד"ה הצד השנה שבהן עש"ה ואעפ"י שלא נעשה שום רנשם בחמץ ע"י העביר' דבל יראה וב"י נאף לא נעשתה בו מעשה פלל עכ"ז זהו רק לעגנן נעבדה בו עביר' אבל לעגנן שם תועבה שפיר י"ל דכל שלא נעשה רנשם ושינוי בהחפץ ע"י העביר' לא הוי תועבה ואינו בכלל הלאו דל"ת כ"ת.

ואם נשכמה גדולי האחרונים דנו בעגנן ל"ת כ"ת גם בגונא דלא נעשה רנשם ושינוי בחפץ ע"י העביר' עכ"ז לענ"ד י"ל פדברינו] ואולם גם נאמר אם עדיין יש לעיין בהא דאמר' ביומא דפ"א ע"א זר שבלע שזפין של תרומה ונקיאו וקא אחר נאכלו ראשון משלם קרן וחומש ושני אינו משלם אלא דמי עצים לראשון עכ"ל הגמ' וכתבו הת"י שם ד"ה זר וכ"כ התוס' במנחות דס"ט ע"א ד"ה דבלע דהא דשני אינו משלם קרן וחומש היינו משום דתרומה הרי איסורה רק מפני קדושתה וע"כ פשבלעה הראשון נתחלקה קדושתה ופקעה והותרה ונעשית חולין יעו"ש"ה.

וא"כ בזה שוב שפיר קשה שהרי פאן ע"י עבירת הראשון באכילת התרומה הרי נעשה שפיר שינוי ורנשם בעצם החפץ במה שנפקע ממנו קדושה שהי' בו ונעשה חולין וא"כ שוב שפיר ראוי שיהי' נאסר מפח ל"ת כ"ת באכילה ובהנאה וא"כ קשה מדוע השני משלם להראשון דמי עצים הא לאו דידי' קאכיל פיון דלפני אכילת השני הרי כבר נאסרו השזיפין בהנאה משעה שבלעו הראשון וכנ"ל.

וע"ע במל"מ פי"א מה' תרומות ה"ח שנסתפק אי בטבל שייך ג"כ דין וסברא דחילול הנ"ל כמו בתרומה עש"ה וא"כ אי נימא דגם בטבל שייך חילול א"כ בליעה מפקעת איסור טבל כמו שפסקעת איסור תרומה מטעם חילול וכנ"ל וא"כ לדעות האומרים דכל האיסורים איסורי חפצא המה א"כ כשנסתלק האיסור מן החפץ הרי זה שינוי ורנשם בחפץ וא"כ גם טבל הנבלע בעביר' הרי נעשה שינוי ורנשם בגופו ע"י העביר'.

[וע"ע בר"ש מס' מע"ש פ"ה מ"ח שהביא בשם הירושלמי דטבל קרוי קודש ושעל פן הוא בכלל חיוב ביעור דכתי' בערתי הקודש מן הבית עש"ה וא"כ פיון דקרוי קודש ויש בו קדושה פשוט דקדושתו מתחלקת ע"י הבליעה כמו שקדושת תרומה מתחלקת ע"י פן דקדושת הטבל הרי הוא עצמו קדושת התרומה דפשוט דטבל אין לו שום קדושה רק מפאת עירוב ועגנן תרומה שבו וע' רש"י יבמות דפ"ו ע"א והארבתי בו בחידושי במקום אחר והעליתי בחידושי שם דתרומה המעורבת בטבל לרש"י הוא חלק גבוה וע"כ טבל אסור גם לכהן ואחרי ההפרשה פהנים משלחן גבוה הוא דקזכי בי' ואכ"מ.

ולפי"ז כל שכן דשייך בי חילול טפי וכמו שפתי ב'קונטרס ע' פנים לתורה אות א'
דכל שהקדושה גדולה יותר א'זי יותר שייך בי סברא דחילול עש"ה וא"כ הרי נעשה
רושם ושינוי בטבל ע"י הבליעה גם מפאת מה שפקע ונסתלקה קדושה שהי' בו
מתחלה] וא"כ שוב הקרא גם קושטי הקדומה מש"ס פסחים דל"ה ע"ב ל'קונתה דל"ל
קרא לפסול מצה של טבל ת"ל דלא הוי מצתכם וכו' עכ"ל ב'חידושי: ב) פתי
עוד ב'חידושי לשם ונ"ל גלענ"ד לחדש דכל דבר האסור בהנאה ועבר ונהנה ממנו א'זי
חל על הדבר ההוא א'סור הנאה שני מפאת הלאו דלא תאכל כ"ת לפי ש'עבדה בו עבירת
ההנאה ש'נהנה ממנו בא'סור כמו שבב"ח א'סור בהנאה מלאו הנ"ל מפאת ש'עבדה בו
עבירת הבישול ואפי' אם נאמר דלאו הנ"ל שייך רק היכא דעשתה העביר' שינוי ורושם
בחפץ וכמו שפתינו למעלה עכ"ז היכא ש'נהנה מא'סור הנאה ע"י הוצאה מרשות לרשות
כמכירה ומתנה וכדומה א'זי בכה"ג חשוב שפיר ש'עשה שינוי בחפץ במה ש'נשתנה
להיותו ברשות חדש ושפיר חל עליו א'סור הנאה שני מפאת ל"ת ר"ת שהרי רואין אנו
דשינוי רשות קונה בגזילה כמו שינוי מעשה ומוכח דשינוי הרשות חשוב שינוי בגוף
החפץ.

וע' ב"ק דל"ט ע"ב וד"מ ע"ב דקאמר דרשות משנה עש"ה דאיירי לענין שור שהועד
בהיותו ברשות א'חד ואח"כ נכנס לרשות אחר דנסתלקה העדות וחזור להחשב תם
מטעמא דרשות משנה והכונה כדברינו הנ"ל דהתחדשות הרשות עושה שינוי בגוף השור
ויוכל להיות שאחרי השינוי הזה וכמו שהוא עתה לא יגח עוד וע"כ בטלה העדותו.

וע"ע בערכין דל"ג ע"ב דקאמר דערי לויים לא משנינו להו לעשות עיר מגרש או מגרש
עיר וכו' ופרי' מנא ה"מ ומשני דכתי' וישדה מגרש עריהם לא ימכר מאי לא ימכר
אילמא לא ימכר כלל והכתי' גאולת עולם תהי' ללויים מכלל דמצי מ'בני אלא מאי לא
ימכר לא ישנה עכ"ל הגמ' והיא אסמכתא ורה ל'כאורה.

ואולם עפ"י דברינו מוכנת לנכון דהמכירה עצמה הלא היא ג"כ שינוי שהחפץ עצמו הרי
נשתנה ע"י יציאתו מרשות לרשות וכו"ל וע"כ שפיר דרשי' דלא ימכר היינו לא ישנה
כיון שהמכירה עצמה מין ממיני השינוי.

וע"ע בש"ס זבחים ד"ז ע"א דס"ל לר' חסדא דאם הי' תודה לראובן ותודה לשמעון
ושחט תודה של ראובן לשם תודה של שמעון פסולה ושאי' הפסול משום שינוי בעלים
דשינוי בעלים חשוב רק בשחט תודת ראובן על מנת שיתפטר בה שמעון ואלו כאן
איירי בשחט באמת שיתפטר בה ראובן בעלי' ורק ששחטה לשם תודה של שמעון והוי
הפסול משום שינוי קודש ושלא לשמה בשחט תודה לשם חטאת וכדומה יעושה"
ברש"י.

ולכאורה קשה להבין הטעם דמה שינוי קודש יש כאן הרי שחט תודה לשם תודה ושינוי
קודש הרי חשוב רק בשחט קרבן לשם קרבן אחר כגון תודה לשם חטאת וכדומה ורבה
ס"ל שם באמת דשחט תודת ראובן לשם תודת שמעון כשי' דהא תודה לשם תודה
נשחטה יעושה"ה ואולם ר' חסדא הפוסל הרי צרי' ג"כ להבין סברתו ומה טעמו בזה
ועל כרחק צ"ל דאף שהתודה של שמעון היא ג"כ תודה כזאת עכ"ז הואיל ויש לה בעלים
אחרים ע"כ אין ענינה שנה לזו שאין חפצי שני בעלים שונים באיכותם ויש בם

השתנות מה מפאת שינוי הרשות וע"כ שחיסת תודת ראובן לשם תודת שמעון חשוב שפיר ושוחט קרבן לשם קרבן אחר שאינו שנה לו ושפיר חשוב שינוי קודש כשאר שחיתה שלא לשמה וכשוחט תודה לשם חטאת וכדומה ודו"ק היטב.

ומעתה אם חפץ של בעלים אלו אינו שנה לאותו חפץ בעינו אם הוא רק של בעלים אחרים וכמנכר מה דתודת ראובן לשם תודת שמעון דחשוב שינוי קודש וכנ"ל א"כ מובן ממילא דהיכא דיצא חפץ אחד מרשות זה לרשות אחר נשתנה בהכרח ונעשה שינוי בגופו מפאת השתנות הבעלים וכמוכן.

[ובכתבי אגדה שלי הדברים מבוארים יותר עפ"י המבואר בספרי המספרים שמדריגת וערה האדם מתפשטת על כל חפציו והמה עולים בעליהו ויורדים בירידתו וזה טעם הבהמה והפלים פרגלי הבעלים וע"כ בהיות שונאי אין ערה ומדריגת.

שני בני אדם שנה לגמרי בלי שיהי' איזה הבדל ביניהם בתוספת וגרעון אף מעט ע"כ בצאת חפץ מרשות זה לרשות אחר הנה בהכרח שיקבל החפץ איזה שינוי ע"י פן בתוספת או בגרעון וע"כ שינוי רשות עושה קנין כמו שינוי מעשה ותודת ראובן הנשחטת לשם תודת שמעון שפיר חשוב שינוי קודש ולענין העדאה ג"כ שפיר אמרינו דרשות משנה ודו"ק היטב בכ"ז]: ובחידושי בסוגי' דמזהב"ע הסברתי בזה דברי התוס' שכ' ר"פ לילב הגזול דהיכא שקנה הלולב לפני קיום המצוה לא חשוב מצהב"ע עש"ה והסברתי הטעם דהקנין הרי עושה שינוי בגוף החפץ וכנ"ל והנה בירוש' ר"פ לילב הגזול מבואר דטעמא דמצהב"ע הוא משום דאין קטיגור נעשה סניגור עש"ה והנה בש"ס ר"ה (דף כ"ו ע"א) איתא דאין תוקעין בשופר של פרה משום דאין קטיגור נעשה סניגור שמזכיר חטא העגל ופריה ונהרי דם פר דקרב ולא חיישינו להכי) ומשני הואיל ואינשמי אינשמי עכ"ל הגמ'.

ומבואר בזה דהיכא דנשתנה לא שיהי' אין קטיגור נעשה סניגור וע"כ שפיר בקנאו תחלה דנשתנה החפץ וכנ"ל לית בי' תו משום מצהב"ע: והנה אם פנים דברינו שנהנה מאיסור הנאה ועכ"פ כשנהנה ממנו ע"י הוצאה מרשות לרשות כמכירה וכדומה שעשתה המעשה רוחם בגופו אזי חל עליו איסור הנאה שני מפח הלוא לא תאכל כ"ת הנה יומצא בזה דין מחודש דלענין הא דקיי"ל דנשטרפין אפרו מותר ונקברין אפרו אסור יומצא דהא דנשטרפין אפרו מותר היינו רק אם נשטרפו בעוד שלא נהנה אדם מהם באיסור אבל אם נשטרפו אחרי שנהנה מהם ועכ"פ אחרי שנהנה מהם ע"י הוצאה מרשות לרשות וכנ"ל אזי שפיר אפרו אסור כיון שע"י הוצאה מרשות לרשות באיסור הרי חל עליהם איסור הנאה שני מפח לאו דל"ת כ"ת והנה זה פשוט דהיכא שיש על דבר אחד שני איסורי הנאה האחד מן הנשטרפין והשני מן הנקברין אזי אם ישרפנו יהי' אפרו אסור דנהי דע"י השטרפה אזל לי' איסור דנשטרפין עכ"ז הרי נשאר האיסור דנקברין וכמוכן ונה איסור הנאה אשר הוא בדבר מפאת נעבדה בו עבירה הנלמד מלאו דל"ת כ"ת הרי הוא מן הנקברין דהא ר' אשי ס"ל דאיסור הנאה דבב"ח הוא מטעם זה ומלאו זה ונהרי מפורש במשנה תמורה (דף ל"ג ע"ב) דבב"ח הוא מן הנקברין ע"ש וא"כ מוכרח דאיסור הנאה הנ"ל הוא מן הנקברין וא"כ היכא דנהנה מאיסור הנאה דנשטרפין ועכ"פ כשנהנה ממנו ע"י הוצאה מרשות לרשות דחל עליו איסור הנאה שני מפאת נעבדה בו עבירה ומלאו

דל"ת כ"ת הרי האיסור הנאה השני הזה הוא מן הנקברין וא"כ הרי יש עליו עתה שני איסורי הנאה א' איסורו העצמותי שהוא מן הנשקפין ב' איסור דל"ת כ"ת שהוא מן הנקברין וא"כ נששורפו הרי נשאר האיסור דל"ת כ"ת שהוא מן הנקברין ונשפיר אפרו אסור.

ואם פנים הדברים הנה זכינו ליישב בזה קושית התוס' בקידושין (דף נ"ו ע"ב) שהקשו דמדוע המקדש בערלה אינה מקודשת הרי ערלה היא מן הנשקפין ונאפרו מותר וא"כ הרי תוכל האשה ליהנות מן האפר ע"ש ולפמ"ש לק"מ שהרי אם תתקדש האשה בערלה א"כ הרי יצא הערלה מרשותו לרשותה בעבירה ובכה"ג נדאי הרי חל עליו לאו דל"ת כ"ת וכנ"ל וא"כ אפי' תשקפנו האשה הרי יהי אפרו אסור מפאת האיסור הנאה דל"ת כ"ת וכנ"ל ונשפיר אינה מקודשת וכו' עכ"ל בחידושי: פלל ד.

דיעבד אי מיקרי ראוי דע דבכמה דוכתי מצינו דדיעבד נקרא ראוי וזה. א) בתוס' יבמות ד"ב ע"א ד"ה ואחות שפיתבו דנדה בת יבום מיקריא הואיל ובדיעבד אם בא עלי' בנדחה קנאה ועל פו לא שייך בה פללא דכל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה וכו' ע"ש.

ב) שם ביבמות דכ"א ע"א ברש"י ד"ה תפסי כ' בכללא דכל שאינו עולה ליבום א"ע לחליצה מקרא דואם לא יחפון לקחת וגו' הא אם חפץ ייבם וע"כ כל העולה ליבום עולה לחליצה וכל שא"ע ליבום א"ע לחליצה דזהו רק אם פשמיבם אותה אין היבום מועיל אפי' בדיעבד אבל בחייבי לאוין דקידושין תופסין בחייבי לאוין שפיר קרינו בה לקחת ובת קיחה היא וחשובה עולה ליבום ועולה ג"כ לחליצה עש"ה.

ג) בש"ס קידושין די"ב ע"א איתא דכל היכא דלא מצי ליעד לא הוי זבינ' זבינא ע"ש ואעפ"כ איתא שם די"ח ע"ב ושון שמוכרה אלמנה לכ"ג וכו' ע"ש אלמא דאע"ג דבעינו ראוי' ליעוד ואלמנה לכ"ג הרי אסור ליעדה עכ"ז הוי זבינ' זבינא ועל פרחי הטעם דכינן דבדיעבד הקידושין תופסין ראוי' ליעוד מקריא.

ד) בזבחים דק"ט ע"א איתא דכל הפסולים למזבח שדינם שאם עלו לא ירדו מיקרי ראויים לפתח אנהל מועד וסייבין עליהם בחוץ ע"ש וכן פתבו התוס' בחולין ד"מ ע"א ד"ה חייב ע"ש. ה) ברמ"א או"ח סי' קכ"ט סעיף ב' כ' וז"ל ולכן אומרים במנחה ביוה"כ אלקינו ואלקי אבותינו אע"ג דאין ראוי לנשיאת פפים מ"מ הואיל ואם עלה לא ירד מיקרי קצת ראוי עכ"ל.

ו) ברש"י פרייתות דכ"ג ע"א ד"ה בגסה כ' דכל שאם עלה לא ירד מיקרי חזי לגבוה ויש בו קדושת הגוף למעול בו עש"ה. ז) בתוס' זבחים דס"ט ע"א ד"ה ואין הקשו אהא דאמרי' התם דמולק קדשים בחוץ הוי נבילה לטמא ואין אומרים דהואיל ובפנים אינו מטמא ה"ה בחוץ משום דאין דגין דבר שלא בהכשירו מדבר שהוא בהכשירו וע"ז הקשו דגילף ממליקת שמאל וליקלה בפנים דהוי ג"כ שלא בהכשירו ואעפ"כ אינו מטמא ותיירצו וז"ל וי"ל דכינן דאם עלו לא ירדו הכשירו קרינא בי' עכ"ל: ואולם יש לי להביא ג"כ כמה דוכתי דמוכחי לכאורה איפכא דדיעבד אינו נקרא ראוי וזהם.

א) בתוס' פתובות ד"ל ע"א ד"ה איכא שפיתבו דבאנוסת עצמו אע"ג דאם נשא נשוי עכ"ז פיון דלכתחלה לא ישא חשובה אינה ראוי' לקיימה ע"ש. ב) ברש"י ראש השנה ד"ז

ע"ב ד"ה וְהָרִי רְגָלִים כ' ו'ל דְקַתְנִי מִתְנִי לְעֵנָן בַּל תֵּאָחֵר דַּקס"ד זְמַן בַּל תֵּאָחֵר לְאוּ
מֵאֲרִתָּא הוּא פְּשִׁקוּדֵשׁ הַיּוֹם חֲזִיל אֶלְא עַד שְׁתַּבּוּא שְׁעָה שְׁהוּא רְאוּי לְהִבְיָא נְדָרִים וּנְדָבוֹת
וְאִין זֹאת עַד שְׁיִקְרִיב תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר שְׁאִין קָרְפֵן קוּדָם לֹו עכ"ל.

וּמְבֹאָר בְּדַבְרֵי רִש"י אֵלֶּה דְקוּדָם תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר מִיקְרֵי אֵינוֹ רְאוּי לְהִבְיָא נְדָרִים וּנְדָבוֹת
וּא"כ לְפִי הַמְּבֹאָר בִּש"ס מְנַחֲוֹת דַּמ"מ ע"ב דְּהָא דְאִין דְּבַר קוּדָם לְתַמִּיד שֶׁל שַׁחַר הֵינּוּ
רַק לְמַצְנָה אֶבֶל לֹא לְעַכְב וְאִם הִקְרִיב קָרְפֵן קוּדָם לְתַמִּיד שֶׁל שַׁחַר פֶּשֶׁר בְּדִיעֵבַד ע"ש
(וְע' בַּתּוֹס' שֵׁם וּבִיּוֹמָא כ"ט א' וּבְעִירוּבִין ב' א') א"כ מוֹכַח דְּדִיעֵבַד אֵינוֹ נִקְרָא רְאוּי וי"ל
דְּנִהֵי דְמִיקְרֵי רְאוּי לְהִקְרָבָה עכ"ז אֵינוֹ עוֹבֵר בְּבַל תֵּאָחֵר דְּכִינּוֹן שְׁאֲסוּר לֹו לְהִקְרִיב
לְכַתְּחִלָּה לֹא חָשׁוּב מֵאֲחַר פְּשִׁאֵינוֹ מִקְרִיב וְכַמוֹכֵן וּא"כ פִּינּוֹן דְּרִש"י וי"ל לְעֵנָן בַּל תֵּאָחֵר
אֵינִירִי לְכֹן שְׁפִיר כ' דְקוּדָם תְּמִיד שֶׁל שַׁחַר אֵינוֹ רְאוּי לְהִבְיָא וְכו' וְהֵינּוּ דְלְעֵנָן בַּל תֵּאָחֵר
לֹא רְאוּי וכו'.

ג) בַּתּוֹס' פְּסָחִים דִּי"א ע"א ד"ה קוּצְרִין בֵּית הַשְּׁלַחִין פְּתִיבוּ ו'ל פִּירִש"י מִמְקוֹם שְׁאִי
אִתָּהּ מְבִיא אִתָּהּ קוּצְרֵי וְכו' וּבֵית הַשְּׁלַחִין וְכָל הִנְהוּ אַע"ג דְּתַנְי' בְּפֶרֶק כָּל הַקְּרָבָנוֹת אִם
הִבְיָא פֶּשֶׁר פִּינּוֹן דְלְכַתְּחִלָּה לֹא יְבִיא חֲשָׁבִינּוּ לִי מִמְקוֹם שְׁאִי אִתָּהּ מְבִיא עכ"ל וּמוֹכַח
דְּדִיעֵבַד אֵינוֹ נִקְרָא רְאוּי.

ד) בַּמַּס' מַעֲשֵׂר שְׁנִי פ"ה מ"ח תְּנֵן א"ר יְהוּדָה בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ שׁוֹלְחִין אֶצֶל בְּעָלֵי הַבָּתִּים
שְׁבַמְדִּינּוֹת מִהָרוּ וְהִתְקִינוּ פִּירוּמֵיכֶם עַד שֶׁלֹא תִגִּיעַ שְׁעֵת הַבִּיעוּר עַד שְׁבָא ר"ע וְלִימַד
שְׁפָל הַפִּירוֹת שֶׁלֹא בָאוּ לְעוֹנֵת הַמַּעֲשָׂרוֹת פְּטוּרִים מִן הַבִּיעוּר עכ"ל הַמְּשֻׁנָּה.

וּבַר"ש כ' ו'ל שֶׁלֹא בָא לְעוֹנֵת מַעֲשֵׂר הֵינּוּ קוּדָם מִירוּם כָּל אֶחָד פְּדַמְפְּרֵשׁ בַּפ"ק
דְּמַעֲשָׂרוֹת וּבִירוּשְׁלָמִי פְּרִיף וְלֹא טָבֵל הוּא פְּלוּמֵר דְאַפִּי' הִגִּיעַ לְעוֹנֵת מַעֲשָׂרוֹת אַמְאִי חֲזִיב
בְּבִיעוּר כָּל זְמַן שֶׁלֹא הִנְפְּרִישׁוּ הַמַּעֲשָׂרוֹת וּמִשְׁנֵי ר' זִירָא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל הָדָא אָמְרָה דְטָבֵל
קְרוּי קוּדָשׁ (וְעַל כֵּן הוּא חֲזִיב בְּבִיעוּר וּכְדַכְתִּי' בְּעֵרְתִי הַקּוּדָשׁ מִן הַבֵּית) וּבְרֵאשׁוֹנָה
(קוּדָם שְׁבָא ר"ע) הָיוּ סְבוּרִין דְאַפִּי' קוּדָם מִירוּם קְרוּי קוּדָשׁ עכ"ל וְרְאוּי לְהִבְיָא בְּאִיזָה
סְבָרָא נְחָלְקוּ בְּזָה אִי טָבֵל קוּדָם מִירוּם קְרוּי קוּדָשׁ אוֹ לֹא וְנִרְאָה דְהִנְהוּ קְדוּשַׁת הַטָּבֵל
הָרִי הִיא רַק מִפְּאֵת שְׁאֶפְשֵׁר לְהַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תְרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת שְׁהֵם קְדוּשִׁים וַיֵּשׁ בְּטָבֵל
קְדוּשַׁת הַתְרוּמָה וְהַמַּעֲשֵׂר בְּכָאן וְעַל כֵּן קוּדָם מִירוּם שְׁאֲסוּר לְכַתְּחִלָּה לְהַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ
תְרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת וּבְדִיעֵבַד אִם עָבַר וְהַפְרִישׁ מִהֵנִי וְכַמְבֹּאָר בַּמַּס' תְרוּמוֹת פ"א מ"י (וְעַי'
תּוֹס' קִידוּשִׁין דַּס"ב ע"א ד"ה אֵין ע"ש) וְעַל כֵּן אִם הַטָּבֵל קְרוּי קוּדָשׁ קוּדָם מִירוּם מִפְּאֵת
אֶפְשָׁרִיּוֹת הַהַפְרָשָׁה דְבַר זֶה רְאוּי שְׁיִהְיֵ' תְלוּי בְּהָא אִי דִיעֵבַד נִקְרָא רְאוּי דְאִי דִיעֵבַד
מִיקְרֵי רְאוּי א"כ הָרִי גַם קוּדָם מִירוּם יֵשׁ בּוֹ רְאוּיּוֹת הַהַפְרָשָׁה וַיֵּשׁ בּוֹ קְדוּשָׁה מִפְּאֵת
רְאוּיּוֹת הַהַפְרָשָׁה וְאִי דִיעֵבַד לֹא מִיקְרֵי רְאוּי א"כ הָרִי אֵין בּוֹ רְאוּיּוֹת הַהַפְרָשָׁה וּמִמִּילָא
אֵין בּוֹ קְדוּשָׁה וְכַמוֹכֵן.

וּא"כ בְּהָדָא מְקִלְתָּא הוּא דְפְּלִיגִי אִי דִיעֵבַד נִקְרָא רְאוּי אוֹ לֹא וּא"כ מַעֲתָה שְׁבָא ר"ע וְלִימַד
דְקוּדָם מִירוּם אֵינוֹ חֲזִיב בְּבִיעוּר מוֹכַח דְּדִיעֵבַד לֹא מִיקְרֵי רְאוּי (ה) בִּש"ס קִידוּשִׁין דַּנ"ד
ע"א ס"ל לר' מֵאִיר דְמוֹעֲלִין וּבְעֵתִיקִים (בְּשִׁקְלִים יִשְׁנִים שְׁהוּבָאוּ בְּשָׁנָה שְׁעֵבְרָה מִפְּאֵת
שְׁרָאוּיִם לְהִבְיָא בְּהֵם קְרָבָנוֹת צִיבּוּר וְע"כ יֵשׁ קְדוּשָׁה עֲלֵיהֶם וּמוֹעֲלִין בְּהֵם) וּבַתּוֹס' שֵׁם
ד"ה מוֹעֲלִין פְּתִיבוּ ו'ל וּא"ת וְהִיכִי מְצִי לְתָרוּם.

ורק מפאת שאם יארע שלא ימצא עצים למערכה שני' הרי אז מכניס לכתחלה מן המערכה גדולה וע"כ מפאת זה הוא דמיקרין המערכה הגדולה ראוי' לפנים פיון שאפשר שיארע שיכניסו ממנה לכתחלה לפנים אכל הדיעבד אינו נקרא ראוי.

ז) בשבת דמ"ג ע"א איתא דטבל מוכן הוא אצל שבת מפאת שאם עבר ותיקנו מתקון ואיירי שם לעגנו מבטל פלי מהיכנו ובעינין שם לעגנו זה דבר הראוי עש"ה בגמ' דקאמר בדלף הראוי וא"כ מוכח לכאורה דדיעבד מיקרי ראוי.

ואולם בתוס' ישנים שם פתבו דהך שאם עבר ותיקנו מתקון אמרינו רק בטבל דתיקון טבל הוא איסור דרבנן משא"כ בשמן שפנר לא אמרי' דמיקרי מוכן מפאת שאם עבר וכיפה וכו' פיון דכיפוי הוא איסור דאורייתא וכן פתבו ג"כ התוס' בביצה דל"ד ע"ב ד"ה הא וא"כ מבואר בזה איפכא דדיעבד לא נקרא ראוי זולת היכא דהאיסור דלכתחלה הוא אף איסור דרבנן אכל היכא דהוא איסור דאורייתא לא נקרא ראוי.

וע"ע בתוס' ביצה ד"ו ע"א ד"ה וכי שפתבו ונ"ל א"נ י"ל הואיל ולכתחלה אין לו לשחוט (עובר במעי אמו) פיון שאינו יכול לראות מידי דהוי אשחיטה בלילה דאסור לכתחלה ע"כ לא מיקרי מוכן עכ"ל ונדבריהם צ"ע דהא איסור השחיטה מפאת שאינו רואה היטב הוא ג"כ רק איסור דרבנן וכמוכן וא"כ מדוע שונה זה מטבל דחשוב מוכן מפאת שאם עבר ותיקנו מתקון ועכ"פ לפי דברי התוס' ביצה הנ"ל מוכח דדיעבד לא מיקרי ראוי אפי' היכא דהלכתחלה הוא רק איסור דרבנן.

ח) יש לי להביא ראוי דאפי' דבר המותר לכתחלה מה"ת ורק שאיננו כפי המצנה מן המוכח מה"ת ג"כ לא מיקרי ראוי וזה מהא דס"ל לריש לקיש בזבחים דל"ד ע"א דהא דאין חי' נקרבת קרבן היינו רק למצנה שאם רוצה אדם להקריב קרבן אמרה תורה למצנה מן המוכח שיקריב בהמה אכל אם מקריב חי' אין עובר בלא כלום והקרבן פשר ופרי' התם בגמ' עלי' מבריינתא שמפנרש בה דחי' גם דיעבד פסולה לקרבן עש"ה ולכאורה תיקשי טובא דמדוע פרי' רק מבריינתא והא עדפי' ה"ל למיפרי' ממשנה ערוכה במס' מעשר שני פ"א מ"ד הלוקח חי' (בכסף מע"ש) לזבחי שלמים או בהמה לבשר תאנה לא יצא העור לחולין עכ"ל המשנה ובפיה"מ להרמב"ם ז"ל כ' ונ"ל ומה שאמר שאין העור יוצא לחולין לפי שאינם ראויים לאכילה על הדרך שחשבו עכ"ל פונתו דחי' אינה ראוי' לאכילה בתורת פתורה זבחי שלמים לפי שחי' פסולה לקרבן וכן בהמה אינה ראוי' לאכילה בתורת בשר תאנה מפני הטעם המבואר שם עש"ה.

וא"כ הרי זו לכאורה משנה ערוכה היפוף סברת ר"ל דס"ל דחי' פשירה לקרבן ועל פרו' לומר דכיון דלמצנה גם ר"ל מודה דמצנה להקריב בהמה ע"כ גם לר"ל לא חשובה חי' ראוי' לזבחי שלמים ודו"ק.

ואין לומר דעדפי' לי' לגמ' למיפרי' מבריינתא פיון שבבריינתא מפנרש בה דחי' פסולה לקרבן יעו"ש"ה בזבחים משא"כ במשנה הנ"ל דאין זה מפנרש ופרי' להצעה דאף מידי דלא הוי כפי המצנה מן המוכח ג"כ נקרא ראוי וע"כ אף שהצעה זאת אמיתית עכ"ז ניחא לי' למיפרי' מבריינתא דמפנרש בה פן לגמרי דז"א דהא עכ"פ אפתי תיקשי על ר"ל גופי' דס"ל דחי' פשירה לקרבן דאטו לא ידע ממשנה דמע"ש הנ"ל דרק מבריינתא אפשר

לומר דלא ידע מן הברייתא אבל במשנה אין לומר כן וכמבואר בתוס' חולין דק"י ע"ב ד"ה דתנן שאין לומר על אמורא שלא ידע המשנה פי המשניות אפ"ל דזרעים ודטהרות היו שגורות בפיהם עכ"ל וא"כ על פירוש צ"ל דס"ל לר"ל דכינון דמצנה מן המוכר מה"ת להקריב בהמה לכן לא תשובה חי' ראוי'.

ואולם לפמ"ש הר"ש שם במס' מע"ש דמש"ה לא יצא העור לחולין משום דאין דרף מקח בכף לקנות חי' לזבחי שלמים ע"ש א"כ תו לא תלוי בראוי ואינו ראוי רק פינון דלמצנה מן המוכר אין חי' נקרכת קרפן שוב שפיר עכ"פ אין דרף מקח בכף [ע' ש"ס שבת דע"ט ע"ב אמר רב דוכסוסטוס הרי הוא כקלף מה קלף כותבין עליו תפילין אף דוכסוסטוס וכו' תנן קלף (המוציא קלף בשבת שיעורו) כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין שהוא שמע ישראל קלף אין דוכסוסטוס לא למצנה ופירש"י ד"ה למצנה ונ"ל מצנה מן המוכר קלף בעי' וסתמא דכל איניש מצנה מעלייתא עביד היקלף לא מצנע דוכסוסטוס לתפילין והוי לי' אין מצניעין פמוהו (דתנן שם דע"ה ע"ב דכל שאין מצניעין פמוהו פטורין בשבת על הוצאתו) עכ"ל.

וא"כ ה"נ פינון דמצנה מן המוכר בהמה בעינו א"כ סתמא דכל איניש מצנה מעלייתא עביד ואין דרף בגי' אדם להקריב חי' פמו דוכסוסטוס הוא דבר שאין מצניעין פמוהו מפאת דלמצנה מן המוכר קלף בעי' וע"כ שפיר תשובה חי' אין דרף מקח בכף] ושפיר לא יצא העור לחולין.

ואולם גם לר"ש הג"ל עדיין יש להביא ראיה זאת ממשנה הג"ל באופן אחר וזה שהרי מבואר בזה דבבבב בהמה לבשר תאנה או חי' לזבחי שלמים לא יצא העור לחולין ומוכח מזה דבבבב חי' לבשר תאנה יצא העור לחולין ומבואר בר"ש שם דטעם החילוק שבין חי' לבשר תאנה לבהמה לבשר תאנה הוא משום דמע"ש מצנה לאכול בעדו שלמים וע"כ בהמה הראוי' לשלמים והיא בתורת שלמים לא יצא העור לחולין אלא אם כן מקדישה לשלמים עכ"ל יעו"ש"ה וא"כ לר"ל דמכשיר חי' לקרפן א"כ הדק"ל דאמאי יצא העור לחולין בלוקח חי' לבשר תאנה וכמוכח ועל פירוש דכינון דלמצנה מן המוכר אין להקריב חי' ע"כ לא תשובה חי' ראוי' לשלמים ותשובה אינה בתורת שלמים וע"כ יצא העור לחולין כשולקחה לבשר תאנה ודו"ק: ודע דדבר זה הוא פשוט לכאורה בכולי תלמודא דחי' אינה נקרכת קרפן כלל היפוף דעת ר"ל הג"ל ע' בחולין דל"ג ע"א וממאי דבחולין עסקינו דקתני חי' דאלו בקדשים חי' בקדשים מי איכא.

ועוד שם די"ז ע"א פי אסר רחמנא בהמה דחזינא להקריב אבל חי' דלא חזינא להקריב לא. ועוד שם דפ"ד ע"א אמר קרא חי' או עוף מה חי' אינה קודש אף עוף אינו קודש.

ובקידושין דנ"ז ע"ב אין לי אלא תמימים הראוין ליקרב מנין לרבות בעלי מומין מרבה אני את בעלי מומין שכן מין הכשר מנין לרבות את החי' וכו'. ובתמורה ל"ג א' הפל היו בכלל העמדה והערכה ואפ"ל בע"מ מעיקרו וכו' ואפ"ל חי' ועופות (כגון אנונין ותרגולין דלא שייכי כלל למזבח רש"י) וכו' וכהנה רבות.

ואולם עכ"ז מצינו בכריתות ד"ו ע"א המקדיש נכסיו והיו בהן דברים הראויים לקרבנות הציבור וכו' ופירוש הגי' דברים הראוין מאי ניהו אי בהמה וחי' תני לי' וכו' ומוכח דחי'

ראוי' לקרפן ואולם ברש"י שם ד"ה בהמה וחי' כ' לאו דוקא עכ"ל פונתו דחי' היא לאו דוקא והכרת הוא לומר פן דנדאי דחוק גדול הוא לומר דסתמא דגמ' הג"ל אתי' כר"ל דנבחים הג"ל דס"ל דחי' פשירה לקרפן דהא ר"ל איתותב התם וסליק בתיובתא עיי"ש.

וגם דחוק לומר דהך סתמא דגמ' תחלוך על פל שאר סתמי דגמ' דסותמת בכולי תלמודא דחי' אינה ראוי לקרפן וכנ"ל: ודע דיש לתמונה לדעת ר"ל הג"ל דחי' פשירה לקרפן דאיהו פירש קרא דהטמא והטהור יאכלנו פצבי וקאיל (דברים י"ב פסוק ט"ו) דפירש"י שם שאין קרפן בא מהם ע"ש ולר"ל הרי קרפן בא מהם.

וכן קשה ג"כ מפסוק כ"ב שם אף פאשר יאכל את הצבי ואת האיל פן תאכלנו ופירש"י אינה מונהר לאכלן בטרה וכו' עכ"ל פונתו דה"א דבהמות דחולין הואיל והן ממין להנקרבין צריף לאוכלן בטרה כמו קדשים וכמו חלב בהמות חולין שהוא אסור מפני שהם ממין הנקרבין קמ"ל דכמו שא"צ לאכול צבי ואיל בטרה שהרי אינן ממין הנקרבין כלל ה"נ א"צ לאכול בהמות חולין בטרה ע"ש בשפתי חכמים וא"כ לר"ל דחי' פשירה לקרפן הרי גם צבי ואיל הם ממין הנקרבין ואיהו פירש לי' להאי קרא וצע"ג: ודע דהך פלוגתא דמס' מע"ש פ"ה מ"ח דהוי סבורין מעיקרא דטבל גם קודם מירוח קרוי קודש ואח"כ בא ר"ע וחיידש דאינו קרוי קודש רק אחר מירוח וביארנו למעלה דקדושת הטבל היא מפאת אפשריות ההרמה ויש בו קדושת התרומה והמעשרות בכת וע"כ קודם מירוח דלכתחלה אסור לתרום וידיעבד מהני הנה נחלקו בזה אי יש לדון את הדבר אחרי הלכתחלה שלו וממילא אין בו קדושה פיון שלכתחלה אסור לתרום ממנו תרומה ומעשרות או דנין את הדבר כפי הדיעבד ויש בו קדושה מפאת הדיעבד שאילו עבר ותרום תרומתו תרומה (ולמעלה פתבנו דזה תלוי בהא אי דיעבד מיקרי ראוי או לא דאי דיעבד מיקרי ראוי אזי ראוי לדון את הדבר כפי הדיעבד וכמוכין למעניין) הנה הספק הנה ממש נמצא ג"כ בירושלמי פסחים פרק ביצד צולין הלכה ה' וז"ל א"ר שמואל א"ר זעירא בעי בא בטומאת הדם (פסח שפא בטומאת הדם) הוי עבידא (מה דינו) מאחר שאין מתירין לו לזרוק (שבעלמא דם טמא אסור לזרוק) כמי שפא בטומאה דמי ונאכל ג"כ בטומאה פדין פסח הבא בטומאה שפאכל בטומאה) או מאחר שאילו עבר וזרק (בעלמא דם טמא) הורצה (הילכה) כמי שלא בא בטומאה (דמי רק כפא בטרה נחשב ואין נאכל בטומאה) עכ"ל וה"ז אותו הספק בעינו שהירושלמי מסופק אם דנין את הדבר כפי דין הדיעבד שלו ונחשב בא בטרה מפאת שאילו עבר וזרק הורצה או דנין את הדבר כפי הלכתחלה ונחשב בא בטומאה מפאת שלכתחלה אסור לזרוק ודו"ק: והנה מצינו עוד הספק הנה (אי בתר לכתחלה אזלי' או בתר דיעבד) לענין ממון ג"כ והוא בחולין ד"ד ע"ב דס"ל לרש"י שם ד"ה מפני דחליפי חמץ שעבר עליו הפסח אסורים למחליף דאל"כ מצינו דמים לחמץ בפסח וכו' עכ"ל ובתוס' שם ד"ה מותר כ' וז"ל ואין זה דיוקא דאפי' יהיו הדמים מותרין כשמכרן מ"מ פיון דלכתחלה אסור למכור לאו בר דמים הוא עכ"ל.

וע"ע בש"ס בבא בתרא דקכ"ה ע"ב גבי ההוא דאמר נכסי לסבתא ובתרה לירתאי (לירשים שלי) הוי לי' ברתא דהוי נסיבא שכיבא בחיי בעלה ובחיי סבתא בתר דשכיבא סבתא אתא בעל (של הבת) וקא תבע וס"ל התם לבני מערבא דאין הבעל יורש משום

דה"ל ראוי ואין הבעל נוטל בראוי כמחזק ור' הונא ס"ל ה"תם דכל האומר אתריף פאומר מעכשיו דמי וחשוב הבעל מחזק וקאמר ה"תם אמר רבא מסתברא טעמא דבני מערבא דאי קדים סבתא וזבנה זבינה זבינא וברשב"ם מסתברא טעמא דבני מערבא דחשבי להו ראוי לגבי בת ולא מחזק דליפא למימר פאומר מעכשיו דמי דהא אם קדמה הזקנה בחייה ומפרתו לאחריים זבינה זבינא וכשתמות הזקנה אפי' אם תהי' הבת קיימת לא תטול פלוס פדאמרינו בכתובות נכסיין לה ואחריף לפלוני אם קדם הראשון ומכר מה שפכר מכר ואין לשני אלא מה ששייר ראשון ואם לא שייר פלוס לא שקיל מידי והילכף בעל לא ירית דאשתו לא הוי מחזקת לכל בהני נכסים וכו' עכ"ל.

ומוכח בזה דביתר דייעבד אזלי' שהרי לכתחלה הי' אסור לזקנה למפור הנכסים כמבואר בכתובות (דצ"ה ע"ב) דבאומר נכסיין לה ואחריף לפלוני אסור לראשון למפור הנכסים. ולדעת התוס' סוטה דכ"א ע"ב ד"ה אבני מיקרי ג"כ רשע אם מוכרן וילדעת הרשב"ם הובא בתוס' שם לא מיקרי רשע אבל עכ"ז מודה דאסור הוא למוכרם לכתחלה עש"ה וא"כ מדאמרינו דמפאת דאי קדים סבתא וזבנה וכו' לא חשובה הבת מחזקת מוכח דביתר דייעבד אזלינו ודו"ק.

ואולם ר' הונא דסובר בהך דב"ב דחשובה הבת מחזקת באמת משום דכל האומר אתריף פאומר מעכשיו דמי ולא חייש לסברא דרבא דאי קדים סבתא וזבנה וכו' י"ל דזהו טעמו באמת דס"ל דביתר לכתחלה אזלינו וע"כ פינו דלכתחלה אסור לסבתא למפור לכן אין מסולק מן הבת השם בעלים מפאת דאי קדים סבתא וזבנה וכו' וא"כ נמצא דדבר זה אי ביתר לכתחלה אזלי' או ביתר דייעבד הוא פלוגתא דאמוראי בסוגי' דב"ב ה"ל עש"ה.

ועיין עוד בש"ס ב"ב דק"מ ע"א דנכסים מועטין חשובי בחזקת הבנים (לענין שאם השביחו ונתרבו ברשותם השביחו) מפאת דיתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטים מה שפכרו מכרו וכן מבואר ג"כ ביבמות דס"ז ע"ב דחשובי נכסים מועטים בחזקת הבנים (לענין שאם יש בנכסים אלו עבדים אזי נחשבים העבדים של הבנים לענין אכילת תרומה) מטעם הנ"ל דאלו קדמו ומכרו מהני עיין היטב שם ושם ואע"ג דלכתחלה אסור להם למפור מדרבנן שהרי מבטלים תקנת חכמים שתיקנו בנכסים מועטין דהבנות יזונו והבנים ישאלו וכו'.

וע' סוטה שם דהמשיא עצוה למפור בנכסים מועטין נקרא רשע וכו' וא"כ מוכח גם מזה דביתר דייעבד אזלינו ולא ביתר לכתחלה. וע"ע בתוס' גיטין דע"ז ע"ב ד"ה מה דבכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך אע"ג דאפתי הבעל אוכל פירות עכ"ז חשוב חצרה מפאת שאם מכרה ונתנה קיים ע"ש ואע"ג דלכתחלה אסור לה למפור בכה"ג ע' תוס' כתובות דפ"ג ע"ב ד"ה ר' אשי וא"כ מוכח גם מזה דביתר דייעבד אזלי'.

וע"ע בש"ס ב"ב דף קנ"א ע"א דמיבעי לי' אי ספר תורה מיקרי נכסים מי אמרי' פינו דלא מיזדבן דאסור לזבנוי לאו נכסי הוא א"ד פינו דמיזדבן ללמוד תורה ולישא אשה נכסי הוא עכ"ל הגמ' ומדבעי רק מפאת דמיזדבן ללמוד תורה וכו' ולא בעי מפאת דאלו עבר ומכר מהני לדעות הסוברים דהלכה פאבניי דכ"מ דא"ר ל"ת אי עביד מהני א"כ מוכח דביתר לכתחלה אזלי' וע"כ פינו ש'לכתחלה אסור למפור לא מיקרי נכסי ורק מפאת דללמוד תורה וכו' מותר למפור אפי' לכתחלה שפיר איבעי לי' אי איקרי נכסי.

נדע דגם לרְבָא דס"ל דכ"מ דא"ר ל"ת אעל"מ עכ"ז אם עבר ומכר ס"ת נלענ"ד דמהני
ניש לי בְּזוּה אַרְיכוֹת דְּבָרִים ואכ"מ וּבְאֲתֵי בכ"ז אַף פְּמַעִיר בְּעֵלְמָא: נדע דכְּעֵין הַסְּפֵק הִזְה
אי דיַעְבַּד מִיקְרֵי רְאוּי פִּן נִיש לְהַסְתַּפֵּק ג"כ אי דיַעְבַּד מִיקְרֵי זְמַן וע' תוּס' פְּסָחִים ד"ה
ע"א ד"ה לא שְׁפַתְבו דְּהָא דְחַמֵּץ אָסוּר מִחֲצוֹת וְאֵילָף מִקְרָא דְלֹא תִשְׁחַט עַל חַמֵּץ וּגו' זְמַן
שְׁחִיטַת הַפֶּסַח אָמַר רַחֲמָנָא אַע"ג דְּלִכְתַּחֲלָה צָרִיף לְהַקְדִּים תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרָבִים עכ"ז
הוֹאִיל וּבְדִיעְבַּד אִם הַקְדִּים פֶּסַח לְתַמִּיד פֶּשֶׁר ע"כ מִיַּד אַחֲרֵי חֲצוֹת מִיקְרֵי זְמַן פֶּסַח ע"ש
וּמְבֹאָר בְּזוּה דְדִיעְבַּד מִיקְרֵי זְמַן: וְהִנֵּה מְצִאתִי עוֹד ש"ס עָרוּף שְׁיֵש לְדַקְדַּק מְמַנּוּ שְׁנֵי
הַדְּבָרִים גַּם יַחַד דְּדִיעְבַּד מִיקְרֵי רְאוּי וְשִׁנְקָרָא זְמַן וְאַפִּי' הֵיכָא דְהָאִסוּר דְּלִכְתַּחֲלָה הוּא
אִסוּר דְּאוֹרְיִיתָא וְהוּא בְּפֶסַחִים דַּק"ח ע"א ר' שֵׁשֶׁת הָוֵי יִתִּיב בְּתַעֲנִיתָא כָּל מַעְלֵי יוֹמָא
דְּפֶסְחָא נִימָא קְסָבֵר ר' שֵׁשֶׁת סְמוּף לְמַנְחָה גְדוּלָה תָּנִן (מִתְּנִי' דְתָנִן בָּהּ דְּעָרְב פֶּסַח סְמוּף
לְמַנְחָה לֹא יֵאכַל אָדָם וְכו') הִינּוּ סְמוּף לְמַנְחָה גְדוּלָה) וּמִשּׁוּם פֶּסְחָא הוּא דִּילְמָא מִיְמַשִּׁיף
וְאַתִּי לְאִימְנוּעֵי מְלִמְיַעְבַּד פֶּסְחָא וְסָבֵר לֵה פִי הָא דַּא"ר אוֹשְׁעִיָא וְכו' מְכַשִּׁיר הִי' בְּן בְּתִירָא
בְּפֶסַח שְׁשַׁחְטוּ שְׁחָרִית בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר לְשִׁמּוֹ וּמְצַרָא זְמַן פֶּסְחָא הוּא דְכֹלֵי יוֹמָא חֲזִי
לְפֶסְחָא דְסָבֵר בֵּין הָעֲרָבִים בֵּין עָרְב דְּאֲתַמּוּל לְעָרְב דְּהָאִדְנָא וְכו' וּבְתוּס' שָׁם ד"ה נִימָא
כְּתוּבוּ וְנ"ל וְאֵע"ג דְרִיב"ב לֹא מְכַשִּׁיר אֱלָא בְּדִיעְבַּד אֲבָל לְכַתַּחֲלָה אָסוּר מִשּׁוּם לֹא תִשְׁחַט
עַל חַמֵּץ לֹא תִשְׁחַט הַפֶּסַח וְעִדְיִין חַמֵּץ קִיָּים עַד ו' שְׁעוֹת וְלֹא אֲשַׁכְּחֵן תִּנְּא דְפִלִּיג מ"מ
פִּינּוּ דְבְדִיעְבַּד פֶּשֶׁר סְבִירָא לִי לְהַחְמִיר שְׁלֵא לְאַכּוֹל מִן הַבּוֹקֵר עכ"ל וּמְבֹאָר בְּזוּה דְגַם
לְבֵן בְּתִירָא אָסוּר לְשַׁחֲט הַפֶּסַח לְפָנֵי חֲצוֹת וְהוּא לֹאוּ מַה"ת דְּלֹא תִשְׁחַט עַל חַמֵּץ וּגו'
וְאֵע"כ קָאָמַר בַּגְמ' אֵלִיבִי' דְכּוֹלֵי' יוֹמָא חֲזִי לְפֶסְחָא וּדְמַצְפָּרָא זְמַן פֶּסְחָא הוּא וְהִינּוּ
מִפְּאַת שְׁאֵלוּ עָבֵר וְשַׁחַט הַפֶּסַח פֶּשֶׁר בְּדִיעְבַּד וּכְתוּס' הַנְּ"ל וְא"כ מְבֹאָר בְּזוּה לְהַדְיָא
דְדִיעְבַּד מִיקְרֵי רְאוּי וְשִׁנְקָרָא זְמַן וּר' שֵׁשֶׁת הִי' מְחַשְׁבֵּי כָּל כָּף לְזְמַן עַד שֶׁהִי' מְחַמִּיר
שְׁלֵא לְאַכּוֹל בְּזְמַן הַהוּא שְׁהוּא רַק זְמַן מִפְּאַת הַדִּיעְבַּד אֵלוּ עָבֵר וְשַׁחַט וְכַנ"ל: עֵינּוּ עוֹד
בְּמַנְחוֹת ד"ז ע"א תד"ה אר"י שְׁפַתְבו אֵהָא דְאַמְרִי' בְּסוּפָה ד"נ ע"א לְעַנְנֵי מִלּוּי מִים
דְּנִיסוּף דְחַג בְּעָרְב שְׁבַת שְׁבַתוּף הַחַג דְּכָלִי שְׂרַת אִין מְקַדְשִׁין בּוּ שְׁלֵא מְדַעַת וְכַתְבוּ ע"ז
וְנ"ל וְנִרְאֵה דְכִינּוּ דְשְׁלֵא בְּזַמְנוּ הוּא אַע"ג דְּכָלִי שְׂרַת מְקַדְשִׁין שְׁלֵא בְּזַמְנוּ כְּדִמְסַקִּינּוּ
בְּסוּף שְׁתֵי הַלַּחֵם שְׁלֵא מְדַעַת מִיָּהָא אִין מְקַדְשִׁין וְאֵע"ג דְּלִילָה אִין מְחוּסָר זְמַן מ"מ לְעַנְנֵי
זֶה הָוֵי מְחוּסָר זְמַן עכ"ל (כְּפִי הַגְּהוֹת הַצ"ק ע"ש"ה).

וְכַנְנַתְּם בְּזוּה דַּאֵע"ג דְּלִילָה אִין מְחוּסָר זְמַן מ"מ שְׁלֵא מְדַעַת מִיָּהָא אִינוּ מְקַדְשִׁין פִּינּוּ שְׁאִינּוּ
זְמַן הַעֲצָמִי' רַק שְׁאִינּוּ מְחוּסָר זְמַן וְדו"ק. וְהִנֵּה יוֹקֵשָׁה ע"ז פְּלִיאָה עֲצוּמָה שְׁהָרִי בְּתַעֲנִית
ד"ב ע"ב מְפֹרֵשׁ בְּגִמְרָא דְנִיסוּף הַמִּים דְחַג הִי' כְּשֶׁר גַּם בְּלִילָה רֵאשׁוּנָה דְחַג מְדַרְשָׁא
דְּנִמְנַחְתָּם וְנִסְפִּיקָם אִפִּי' בְּלִילָה וְכו' וְא"כ הָא הָוֵי זְמַן גָּמוּר וְצ"ל דַּס"ל לְהַתוּס' דְרַק
בְּדִיעְבַּד הִי' כְּשֶׁר בְּלִילָה רֵאשׁוּנָה דְחַג אֲבָל לֹא לְכַתַּחֲלָה וְכֵן מִטִּין לְהַדְיָא דְבָרֵי הַרְמָב"ם
בַּה' תְּמִידִין וּמוֹסְפִין פ"י ה"ו וְה"ז ע"ש"ה וְסְבִירָא לְהוּ ג"כ דְדִיעְבַּד לֹא מִיקְרֵי זְמַן וְע"כ
לֹא חֲשׁוּב לְהוּ לִילָה לְזְמַן נִיסוּף הַמִּים [וְאוּלָם גַּם אִם נֹאמַר כֵּן עִדְיִין ק"ק מִמָּה שְׁהֵם
עֲצָמָם וְנ"ל ס"ל בְּתַעֲנִית שָׁם ד"ב ע"ב ד"ה אִיבְעִיָא דְנִיסוּף הַמִּים הִי' כְּשֶׁר אִפִּי' לְכַתַּחֲלָה
בְּלִילָה רֵאשׁוּנָה דְחַג וְדִלָא כְּרַמְב"ם הַנְּ"ל.

וְאַמְנָם לְפַמ"ש הַמַּל"מ (בְּרַמְב"ם הַלְכָה הַנְּ"ל) בְּכַנְנַת הַתוּס' הַנְּ"ל דְּבִלְלָה רַק מוֹתֵר
לְנִסְף אֲבָל הַחַיִּיב הַנִּיסוּף אִינּוּ בְּלִילָה רַק בִּיּוֹם עִם תְּמִיד שְׁל שְׁחַר ע"ש י"ל דַּע"כ שְׁפִיר

לא מקדש שלא מדעת דענן כלי שרת מקדשין שלא מדעת הוא כעין הא דאמרי דסתמא כשר בקדשים משום דסתמא לשמן קאי וע"כ א"צ פונת האדם וא"כ ה"נ לענן קידוש כלי פיון שהמזנה כה הוא ע"כ הפלי עושה בעצמו את פעולתו וא"צ דעת האדם שיתפונן לכה וע"כ זהו רק בזמן המזנה והחייב משא"כ בלילה שאין חייב לנסף ע"כ נהי דרשות לנסף עכ"ז אין הפלי מקדש מעצמו וע"כ שפיר כתבו התוס' דמנחות ה"ל דאין הלילה זמן הנסוף וכוננתם דאיננו זמן החייב פיון דלענן קידוש שלא מדעת איירי ולענן זה הרי בעינן זמן החייב ודו"ק]: ועיין עוד בתוס' פסחים דק"כ ע"ב ד"ה אמר שכתבו דהא דקדשים אינם נאכלים אלא עד חצות מדרבנן היינו שלכתחלה הצריכו חכמים לאוכלם קודם חצות אבל אם נתותרו אחרי חצות לא נפסלו בכה ואוכלם אחר חצות עש"ה.

ולפי"ז נמצא דאף אחרי שאמרו חכמים שיאכלו עד חצות עכ"ז גם אחרי חצות מיקרי זמן אכילה פיון דדיעבד אוכלם אחר חצות ומידי דדיעבד הרי ג"כ מיקרי זמנו וכמו שהכרחתי מתוס' פסחים ה' א' ה"ל ונש"ס פסחים ק"ח א' ה"ל ולפי"ז ראוי שיהי' הדין דאם חישב בקדשים לאכול בשרם אחרי חצות לילה לא יהי' פיגול אפי' מדרבנן פיון דכפיגול הרי רק מחשבת חוץ לזמנו היא המפגלת וכנודע וכאן הוא לא הוי חוץ לזמנו ואדרבה הרי חשוב זמנו וכנ"ל.

ולפי"ז קשה לכאורה מדברי התוס' במנחות ד"כ ע"ב ד"ה נפסל שכ' וז"ל וי"מ דמה"ת אינו נפסל עד צאת הכוכבים אלא רבנן עבוד הרחקה ופסלוהו מתחלת שקיעה (לזרוק דם קדשים) וכו' ומיהו קשיא מדאמרין בסוף אינהו מקומן קדשים הנאכלין ליום אחד מחשבין בדמו משתשקע החמה דאי חישב לזרוקו לאחר שקיעה מיד הוי פיגול דהוי מחשב חוץ לזמנו ואין לומר דפיגול דרבנן קאמר דהא דומיא דאימורים ובשר קדשים (דתנא להו גמי התם) איירי דהוי פיגול דאורייתא תדע דלא קתני בשר ק"ק מחצות ואילף דזמן אכילתו עד חצות מדרבנן עכ"ל.

ולפמ"ש מאי קשיא להו מבשר ק"ק מחצות ואילף הא בדם שנפסל בשקיעת החמה אפי' בדיעבד ע"כ שפיר חשוב חוץ לזמנו מדרבנן והוי פיגול דרבנן משא"כ בשר ק"ק מחצות ואילף דהדרבנן דידי' הוא רק לכתחלה אבל בדיעבד הרי הוא נאכל אחר חצות אפי' מדרבנן וכנ"ל וא"כ ה"ל זמנו אפי' מדרבנן ולא חוץ לזמנו פיון דלא גזרו רבנן בדיעבד ומידי דראוי בדיעבד הרי נקרא זמנו וכנ"ל: וצ"ל דתוס' דמנחות ה"ל פליגי אדבריהם דפסחים ה"ל רק ס"ל פרש"י בפסחים שם ק"כ ב' ד"ה ראב"ע דנראה מדבריו בהדיא דס"ל דגזירה דעד חצות הוי אפי' לענן דיעבד עש"ה.

וכן נראה ג"כ מדברי המרדכי סוף פסחים שכ' וז"ל אלקמא מחצות ה"ל נותר מאן תנא אמר ר"י ראב"ע הוא תימא לר"ע נמי אית לי דמחצות ה"ל נותר פדי להתרחק מן העביר' פדאיתא בפרכות וי"ל דלדידי' לא הוי נותר מחצות כ"א מדרבנן הילכף אינו נותר לטמא את הידים אבל לראב"ע הוי נותר דאורייתא עכ"ל ומוכח להדיא דמחצות ה"ל מדרבנן נותר ואסור לאוכלו אם ניתותר אחרי חצות אלא דכיון דהפיסול אף מדרבנן על פן אינו מטמא את הידים דאי ס"ל להמרדכי בדיעבד בנתותר מזנה לאוכלו אחר חצות אזי כל דבריו מיותרים דפשיטא דאם צריף ומזנה לאוכלו דאין מטמא את הידים ועל פרוה דהוי נותר גמור מדרבנן ואסור לאוכלו ועכ"ז הואיל ורק נותר דרבנן הוא

אינו מטמא את הידים ואם דלגבי פיגול אפי' פיגול דרבנן ג"כ מטמא את הידים ע' מל"מ פי"ד מפסולי המוקדשין ה"ח שכ' דפיגול ע"י מחשבת קטן דמחשבתו נזכרת מתוך מעשיו דחשוב מחשבה רק מדרבנן (ע' חולין י"ג א') ג"כ מטמא את הידים עש"ה עכ"ז אין מדמין גזירות חכמים זו לזו ושפיר אפשר דבנותר דדבריהם לא גזרו שיטמא את הידים: ודע דדברי התוס' מנחות הנ"ל שפתבו דכיון דק"ק אינם נאכלים אלא עד תצות מדרבנן ע"כ אם חישב לאוכלם אחרי תצות ה"ל פיגול דרבנן יש לעיין בהם מתוספתא פסחים סוף פרק חמישי שמבואר שם ונ"ל פסח אינו נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא עד תצות ואין חייבין עליו משום נותר ואין מחשבה פוסלת בו משום פיגול עד שיעלה עמוד השחר עכ"ל התוספתא והנה הך תוספתא אולה אליבא דראב"ע דס"ל דחייב אכילת הפסח עד תצות הוא דאורייתא דהא בזבחים דנ"ז ע"ב דייק בגמ' דמתני' דהתם דתנן בה דפסח אינו נאכל אלא עד תצות אתי כראב"ע משום דתיבת אלא מוכח דהכונה לחיוב דאורייתא (ועי' תוס' פסחים דק"כ ע"ב ד"ה אמר) וא"כ בהך תוספתא דתני בה נמי אלא עד תצות על פרחי אולה ג"כ אליבא דראב"ע דעד תצות דאורייתא ואעפ"כ תני בה בהדיא דאם חישב לאכול אחר תצות לא הוי פיגול וא"כ מדוע יהי חמור חייב אכילה דעד תצות דרבנן דקדשי קדשים מחיוב אכילה עד תצות דאורייתא דפסח דאינו מועיל לפגל מה"ת ומדוע.

חייב דרבנן הנ"ל יועיל לפגל מדרבנן: ואולם י"ל דעל פרחי התוספתא הזאת חלוקה עם הגמ' שהרי מבואר בה דאפי' אחר תצות אין, חייבין משום נותר והיינו אפי' אליבא דראב"ע כיון דהתוספתא אליבא דראב"ע אולה וכו"ל נאלו בגמ' פסחים דק"כ ע"ב הנ"ל קאמר אמתני' דתנן הפסח אחר תצות מטמא את הידים וקאמר בגמ' אלה אלמא מתצות ה"ל נותר מאן תנא א"ר יוסף ראב"ע הוא וכו' וא"כ מדאמר מתצות ה"ל נותר מוכח מסתימת הלשון דהוי לגמרי כשאר נותר דעלמא וחיובין עליו משום נותר מיד אחר תצות, וא"כ י"ל דהא דס"ל להתוספתא דאין מחשבה פוסלת בו משום פיגול עד שיעלה עמוד השחר התוספתא אולה בזה לטעמה דס"ל דאין חייבין עליו משום נותר גם אחר תצות ומוכח מזה דהך חייב דעד תצות לראב"ע ס"ל להתוספתא דהוא רק אקרקפתא דגברא ועל האדם הוא שיש איסור שלא לאוכלו אחר תצות אבל הפסח.

בעצמותו אינו נפסל עד שיעלה עמוד השחר והוא דומה לערב פסח דג"כ אסור לאכול בו הפסח מפאת לאו הבא מפלל עשה דנאכלו את הבשר בלילה הנה בלילה ולא ביום וכמבואר בפסחים דמ"א ע"ב ואעפ"כ הפסח בעצמותו פשר גם בערב פסח וכמבואר בפסחים דפ"ד ע"ב שבירת העצם מבעוד יום איכא בינייהו למ"ד פשר האי פשר הוא וכו' ע"ש וע"כ ס"ל להתוספתא דחייב אכילה דעד תצות לראב"ע דנלמד ג"כ מבלילה הנה דנאמר פאן בלילה הנה ונאמר להלן ועברתי בארץ מצרים בלילה הנה מה להלן עד תצות אף פאן עד תצות וכמבואר בפסחים שם דק"כ ע"ב ע"כ הוי ג"כ רק איסור עשה בעלמא אקרקפתא דגברא שלא לאכול אחר תצות כיון דהג"ש הנ"ל מורה דבלילה הנה דקרא הפונה עד תצות ע"כ הוי פאלו כתוב בהדיא עד תצות ויש פאן לאו הבא מכ"ע דעד תצות אין מפאן ואילך לא כמו לאו הבא מכ"ע דבלילה אין ביום לא.

אָבֵל לְעֵנָן הַפִּסּוּל בְּעֶצְמוֹתוֹ שְׂיִנְפָסֵל מִטַּעַם נוֹתֵר שְׁפִיר ס"ל לְהַתּוֹסְפָתָא דְכִינּוּ דְפִסּוּלוֹ
שֶׁל נוֹתֵר מְבִנְיָא רַק בְּקֵרָא דְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בְּנֹקֵר וְהַנּוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בְּנֹקֵר בְּאַשׁ
תְּשׁוּרָפוּ דְמִדְהֶצְרִיכוּ הַכְּתוּב שְׁרִיפָה עַל פְּרִתְהָ דְפִסּוּל הוּא וְא"כ פִּינּוּ דְכְתִי רַק בְּנֹקֵר
בְּקֵרָא ע"כ גַּם הַפִּסּוּל נִפְסָל רַק מְבִנְיָא וְאֵילָּהּ וְאֵע"ג דְאַיְכָּא אִיסוּר עֲשֵׂה מִחֲצוֹת שְׁלֹא
לְאֻנְקְלוֹ וְע"כ פִּינּוּ דס"ל לְהַתּוֹסְפָתָא דְהַפִּסּוּחַ אֵינּוּ נִפְסָל גַּם אַחַר חֲצוֹת ע"כ שְׁפִיר סוֹבְרַת
הַתּוֹסְפָתָא ג"כ דְאַיִן מִחֲשֻׁבָּה פּוֹסְלַת בּוּ מִשּׁוּם פִּיגוּל אִפִּי' אַחַר חֲצוֹת וְכִמוּ שְׁהֶאֱרַכְתִּי
בְּמִקּוּם אַחַר בְּחִידוּשֵׁי לְבָאָר דְאַיִן מִחֲשֻׁבָּה פּוֹסְלַת מִשּׁוּם פִּיגוּל אִפִּי' פְּשִׁיחִישׁב לְאֹכּוּל
קוֹדֵשׁ שְׁלֹא בְּזִמְנָא אִם אֵינּוּ עַל הַקּוֹדֵשׁ בְּעֶצְמוֹתוֹ פִּסּוּל בְּזִמְנָא הַהוּא וְדִינְקָנָא לָהּ מִדְּבָרֵי
הַתּוֹסְפָתָא.

עֲצָמָה פְּסָחִים פְּרָק רְבִיעִי דְתַנִּי דָּאֵם חִיָּשׁב לְאֹכּוּל הַפִּסּוּחַ. בְּעָרְב פִּסּוּחַ אֵינּוּ בּוּ מִשּׁוּם פִּיגוּל
ע"ש.

וְע"כ כ"ז יִנּוּחַ רַק אֲלִיבָא דְתוֹסְפָתָא לְטַעְמָה מִשְׁא"כ לְפִי סְבֵרַת הַש"ס דִּינּוּ דס"ל
דְּמִחֲצוֹת ה"ל נוֹתֵר וְנִפְסָל בְּעֶצְמוֹתוֹ לְרֵאב"ע מְדַסְתָּם. וְאָמַר דְּמִחֲצוֹת ה"ל נוֹתֵר וּמוֹכַח
דְּהוּי פְּנוּתֵר דְעֵלְמָא מִמֶּשׁ וְכַב"ל.

וְנִזְכְּרְתִי שְׁפָן מְפָרֵשׁ עוֹד בִּשְׁ"ס פְּסָחִים דַּע"א ע"א דְבִשְׁר הַפִּסּוּחַ בְּעֶצְמוֹתוֹ נִפְסָל מִיַּד
בְּחֲצוֹת לְרֵאב"ע ע"ש א"כ שְׁפִיר רְאוּי שְׂיִהֵי' מִחֲשֻׁבָּה פּוֹסְלַת בּוּ מִשּׁוּם פִּיגוּל ג"כ מִחֲצוֹת
וְע"כ שְׁפִיר ס"ל לְתוֹס' דְּמִנְחוֹת הַנ"ל דְּלִפִּי דַעַת הַש"ס דִּינּוּ (דְּהַלְכְתָּא פְּנוּתִי' לְגַבִּי
תוֹסְפָתָא) דְּחִיּוּב דְּחֲצוֹת לְרֵאב"ע מְהֵנִי לְפִסּוּל הַפִּסּוּחַ בְּעֶצְמוֹתוֹ וְה"ה דְּמִהוּי לְפַגְל וְכַב"ל
ה"ה דְּחִיּוּב דְּרַבְּנָן דַּעַד חֲצוֹת דְּקֻדְשֵׁי קֻדְשִׁים: מְהֵנִי שְׁפִיר לְפִסּוּל וּלְפַגְל מְדַרְבְּנָן וְע"כ
שְׁפִיר פְּתִיבוּ דָּאֵם חִיָּשׁב לְאֹכּוּל ק"ק אַחֲרֵי חֲצוֹת הוּי פִּיגוּל דְּרַבְּנָן וְאֵינּוּ בְּזַה סְתִירָה מִן
הַתּוֹסְפָתָא פִּינּוּ דְּהַתּוֹסְפָתָא ס"ל דְּגַם פִּסּוּל לִיבָּא מִחֲצוֹת וְאֵלּוּ לְפִי הַש"ס דִּינּוּ הָרִי אֵינּוּ
פִּן וְכַב"ל וְסְבֵרַת, הַש"ס דִּינּוּ גּוּפִי' צ"ל דס"ל דְּכִינּוּ דְּגִלִּי קְרֵאדְאֲכִילַת הַפִּסּוּחַ הִיא רַק עַד
חֲצוֹת ע"כ מְמִילָא ה"ל לְגַמְרֵי נוֹתֵר אַחַר חֲצוֹת פִּינּוּ שְׁהוּא אַחַר זִמְנָא אֲכִילְתוּ וְגִילּוּי מִילְתָּא
בְּעֵלְמָא הוּא וְכִמוּ בְּשָׂאָר קֻדְשִׁים דְּזִמְנָא אֲכִילְתוּן מַה"ת עַד הַבְּנֹקֵר עֲשָׂאֲתוּן הַתּוֹרָה נוֹתֵר
מִיַּד אַחַר הַבְּנֹקֵר מִפְּאֵת הַיּוֹתוּ אַחֲרֵי זִמְנָא אֲכִילָה ה"ה פֶּאֶן בְּפִסּוּחַ דְּזִמְנָא אֲכִילְתוּ עַד חֲצוֹת
חֲשׁוּב שְׁפִיר נוֹתֵר מִיַּד אַחַר חֲצוֹת וְלֹא מְדַמִּינָן לִי לְפִסּוּחַ עָרְב פִּסּוּחַ דְּהֵתָם הָרִי עֲדִינּוּ לֹא
הַתְּחִיל לְהִיּוֹת בּוּ זִמְנָא אֲכִילָה פְּלֵל מִשְׁא"כ אַחֲרֵי חֲצוֹת לְרֵאב"ע דְּכָבֵר הִי' זִמְנָא אֲכִילָה
וְעָבֵר הַזִּמְנָא ע"כ שְׁפִיר הוּא דוּמָה לְנוֹתֵר דְּשָׂאָר קֻדְשִׁים דְּהִי' פְּכָר זִמְנָן וְנַעֲשִׂים נוֹתֵר
מִשְׁעָבֵר זִמְנָן וְה"נ דְּזִמְנָנוּ עַד חֲצוֹת שְׁפִיר רְאוּי שְׂיִעֲשֵׂה נוֹתֵר מִשְׁעָבֵר זִמְנָנוּ זֶה וְגִילּוּי
מִילְתָּא בְּעֵלְמָא הוּא: וְהַנְּהָ גַּתִּישְׁבְּתִי עוֹד דִּי"ל דְּרַף הַקְּרוּב יוֹתֵר דְּטַעְמָא דְּהַתּוֹסְפָתָא הוּא
מִשּׁוּם דס"ל פְּחֻזְקִי' דְּזִבְחִים דְּנ"ו ע"ב ע"ש"ה דְּפִלְיָגִי הֵתָם ר' יוֹחָנָן וְחֻזְקִי' בְּמִחֲשָׁב לְאֹכּוּל
קֻדְשִׁים קִלִּים לְאוּר שְׁלִישֵׁי דְּחֻזְקִי' ס"ל דְּכָשֵׁר וְר"י ס"ל דְּהוּי פִּיגוּל וְה"נ פְּלִיגִי הֵתָם
בְּאוּכַל קָק"ל לְאוּר שְׁלִישֵׁי דְּחֻזְקִי' פּוֹטֵר וְר"י מְחַיִּיב מִשּׁוּם אֲכִילַת נוֹתֵר וְסְבֵרַת פְּלוּגְתָּתָם
מְבִנְיָא שְׁם בַּגְמ' דְּר"י ס"ל דְּכִינּוּ דְּאִיְדְּחִי מְאֻכִילָה לְאוּר שְׁלִישֵׁי ה"ל נוֹתֵר גְּמוּר לְחַיִּיב
פְּרַת וּלְפַגְל וְחֻזְקִי' ס"ל דְּכִינּוּ דְּאֲכַתִּי לֹא אֵינְתַק לְשִׁרְיָפָה דְּהַשְׁרִיפָה הִיא רַק בְּיוֹם מְדַכְתִּיב
בְּיוֹם הַשְׁלִישֵׁי בְּאַשׁ יִשְׂרָף בְּיוֹם אַתָּה שׁוֹרְפוּ וְאֵי אַתָּה שׁוֹרְפוּ בְּלִילָה ע"כ לֹא חֲשׁוּב נוֹתֵר
וְאֵינּוּ מְחַיִּיב וְאֵינּוּ מְפַגֵּל ע"ש"ה.

וא"כ י"ל דהתוספתא ס"ל דשריפת פסח גם לראב"ע היא רק ביום לא אחר תצות וינלפנו
לי מקדשים קלים דאע"ג דאין נאכלין בליל שלישי עכ"ז שריפתם רק ביום וכן למד
מקרא דביום השלישי באש ישרף וכנ"ל ועוד שהרי א"א פלל לשרפו בתצות דהא אין
שריפת קדשים דוחה יו"ט והשריפה בהכרח גם לראב"ע היא רק ביום ששה עשר
וכמבואר במשנה פסחים פ"ג א' וס"ל להתוספתא כחזקת דכל דלא אינתק לשריפה לא
הוי נותר ואינו מחייב ואינו מפגל וע"כ שפיר תניא בתוספתא דאין חייבין עליו משום
נותר ואין מחשבה פוסלת בו משום פגול עד שיעלה עמוד השחר.

ואולם הש"ס דידן דקאמר דמתצות ה"ל נותר ס"ל כר"י דכל דאידיחי מאכילה חשוב
נותר ומחייב ומפגל וא"כ ה"נ פסח אחר תצות דאידיחי מאכילה מדאורייתא לראב"ע
שפיר ג"כ מחייב פרת משום נותר ומחשבת אכילתו אחר תצות שפיר מפגלת ושפיר
סתיים בגמ' דמתצות ה"ל נותר לראב"ע ומוכח דהוא נותר ממש לחייב פרת וכנ"ל וא"כ
עכ"פ לפי שיטת הש"ס דידן שפיר גם קדשי קדשים אחר תצות דינם פן מדרבנן כמו
פסח אחר תצות לראב"ע דדינו מדאורייתא פן ושפיר כתבו התוס' דמנחות ה"ל
דמחשבה מפגלת מדרבנן אם חישב לאכול ק"ק אחר תצות: עוד נלענ"ד ביישוב סתירת
התוס' מנחות ה"ל לחוספתא דפסחים ה"ל וזה שהרי התוס' דמנחות ה"ל קאי
אברייתא דסוף איזהו מקומן דתני בה דקדשים הנאכלים ליום אחד מחשבין בדין
משמשקע החמה וכו' וע"ז כתבו דאין פונת הברייתא לפגול דרבנן דא"כ ה"ל למיתני
במי פגול דמחשבת אכילה אחר תצות.

והנה בש"ס זבחים דכ"ט ע"א דריש תיבת שלישי דכתי' גבי פגול לענן דבעינו מקום
שיהא משולש בדם ובבשר ובאימורין וכתבו שם התוס' ד"ה למקום בשם יש מפרשים
דהפונה בזה אמחשבת חוץ לזמנו דבעינו שיחשוב ליום ששולשם פסולים הדם והבשר
והאימורין וכגון בשלמים דזמן זריקת הדם עד הלילה ודהקטרת האימורין עד הבוקר
ואכילת הבשר שני ימים ולילה אחד אזי אם חישב בשעת העבודות לזרוק הדם בלילה
או אפי' ביום שלאחריו וכן אם חישב להקטיר האימורים ביום שלאחריו אינו פגול עד
שיחשוב לזרוק הדם ולהקטיר האימורים אחר פלות זמן אכילת הבשר וכן בקדשי
קדשים דזמן זריקת הדם הוא עד הלילה והקטרת האימורים ואכילת הבשר הוא עד
הבוקר אזי אם חישב לזרוק הדם בלילה אינו פגול כיון דהאימורים והבשר אינם
פסולים עדיין בלילה ורק אם חישב לזרוק הדם למחר דכבר נפסלו ג"כ האימורין והבשר
אז הוא דהוי פגול וכתבו התוס' ע"ז וז"ל והא דסוף איזהו מקומן דקדשים הנאכלים
ליום אחד מחשבין בדין משמשקע החמה ה"ה היא כמאן דלית לי דרשא דמקום משולש
דפלוגתא דתנאי היא בפרק פל הפסולין עכ"ל ומעתה הנה הסתיר' שבין התוס' מנחות
ה"ל לתוספתא דפסחים ה"ל מיןשבת בפשיטות דטעמא דתוספתא דפסחים ה"ל י"ל
נדסוברת כמ"ד דבעי מקום משולש דהיינו זמן משולש בפסולו בדם בבשר ובאימורין
וכל זמן שאין משולש פסולין אזי אם חישב על הזמן שהוא אינו פגול וכנ"ל והנה
בפסחים דע"א ע"א איתא מי איכא מידי דבשר איפסל לי מאורתא ואימורין עד צפרא
א"ל אב"י אלמה לא ונהרי פסח לראב"ע דבשר איפסל לי מתצות ואימורין עד צפרא
עכ"ל הגמ'.

ומבואר בזה דאע"ג דבשר הפסח נפסל מחצות לראב"ע עכ"ז האומורין אין נפסלין עד הפוקר וא"כ שוב לסברא הנ"ל דבעינו זמן משולש בדם ובבשר ובאומורין א"כ אם חישוב לאכול הבשר אחרי חצות שפיר אינו פיגול פינו דעדיין אין האומורין נפסלין אז ושפיר אין מחשבה פוסלת בבשר משום פיגול עד שיעלה עמוד השחר שאז גם האומורים נפסלים: ולפי זה הנה באמת גם בבשר קדשי קדשים אחרי חצות ראוי שיהי' הדין כן שהרי האומורים אינם נפסלים אחרי חצות אפי' מדרבנן דרק לענין אכילת בשר דק"ק הוא דגזור רבנן עד חצות אבל לגבי הקטרת אומורין דק"ק הא לא אמור רבנן עד חצות כלל כמבואר ברש"י ברכות ד"ב ע"א וא"כ פינו שאין האומורים נפסלים אחרי חצות אפי' מדרבנן שוב גם לענין הבשר אין המחשבה מפגלת אפי' מדרבנן פינו שאיננו זמן משולש וכנ"ל ואולם עכ"ז התוס' דמנחות הנ"ל דקאי אברייתא דסוף איזהו מקומן הנ"ל דתני בה דקדשים הנאכלים ליום אחד מחשבין בדמן משתשקע החמה וע"ז הקשו דמדוע לא תני נמי פיגול דאכילת בשר אחרי חצות וכנ"ל א"כ הרי שפיר הקשו פינו דזאת הברייתא להדיא אינה סוכרת הו' דרשא דבעינו זמן משולש וכתוס' זבחים הנ"ל דהא תני בה דק"ק מחשבין בדמן משתשקע החמה ובאומורין ובבשר משיעלה עמוד השחר וכו' תני בה דק"ק מחשבין בדמן משתשקע החמה ובאומוריהן משיעלה עמוד השחר ובבשרן משתשקע החמה של שני ימים עש"ה בברייתא הנ"ל בסוף איזהו מקומן (דנ"ו ע"ב).

וא"כ פינו דזאת הברייתא סוכרת דלא בעינו זמן משולש בפסול של שלשתן רק כל חד וחד לפי זמנו מחשבין בו א"כ ג"כ המחשב באכילת בשר דק"ק אחרי חצות שפיר הוי פיגול מדרבנן אע"ג דהאומורים אין נפסלים אז אפי' מדרבנן וא"כ שפיר הקשו התוס' דמנחות הנ"ל על הברייתא הנ"ל דליתני פיגול דאכילת בשר ק"ק אחרי חצות משא"כ התוספתא דפסחים הנ"ל י"ל דסוכרת שפיר הו' דרשא דבעינו זמן משולש (פינו דפלוגמא דתנאי היא וכתוס' זבחים הנ"ל וא"כ שפיר פליגי בי' תוספתא דפסחים וברייתא דזבחים הנ"ל) וא"כ לפי הסברא דבעינו זמן משולש שפיר אין מחשבין באכילת בשר פסח אחרי חצות לראב"ע פינו דעדיין אין האומורין נפסלין אז וכנ"ל: והנה כבר יצאנו מעט מכוונת הענין ואשוב לענינו ואומר דיש לעיין עוד בענין אי דיעבד קרוי זמן בתוס' מנחות דע"ב ע"א דאהא דפריה התם ואיסלקא דעתה נקצר שלא כמזנתו פשר אמאי דחי שבת נקצרי (לעומר) מערב שבת וכו' כתבו הם ז"ל בד"ה אמאי וז"ל אע"ג דלכתחלה מצותה בלילה פינו דיעבד פשר מערב שבת לא הוי דומיא דתמיד דכתי' בי' במועדו לומר דדחי שבת ומסתברא דדומיא דתמיד בעינו עכ"ל.

ומוכח מזה דרק פינו דדחיית שבת מתמיד ילפינו ובתמיד הרי הלכתחלה וגם הדיעבד הם רק בשבת לכן בעומר דקצירתו פשיעה דיעבד מערב שבת לכן אין קצירתו דוחה שבת משום דלא הוי דומיא דתמיד משא"כ אלו הי' נכתב קרא דבמועדו בעומר גופי' לומר דקרבו העומר דוחה שבת אזי הית' גם קצירתו בכלל ואע"ג דנקצר מערב שבת פשר וא"כ אי נימא דיעבד קרוי זמן א"כ הרי זמן הקציר' הוא גם בערב שבת וא"כ הרי אין הקציר' בכלל קרא דבמועדו כלל פינו דלענין הקציר' הרי אין השבת מועדו כלל דגם מערב שבת הרי הוא מועדו ועל כרחו דיעבד אין קרוי זמן ועל כן השבת לבד הוא דהוי מועדו וע"כ אלו הי' כתוב קרא דבמועדו בעומר גופי' שפיר הית' הקצירה בכלל

משא"כ השתא דמתמיד ילפינן לא הוי דומיא דתמיד: ואולם יש לדחות דנהי דדיעבד קרוי זמן ונחשב הערב שבת ג"כ מועדו עכ"ז הרי השבת הוא ג"כ מועדו ואדרבה השבת הרי הוא מועדו גם לפי הלכתחלה משא"כ הע"ש דהוא מועדו רק מפאת הדיעבד וא"כ מה בכך דזמנו גם בע"ש עכ"ז פיון דהשבת ג"כ זמנו שפיר הוא בכלל קרא דבמועדו לענין דחזית שבת ואפשר לעשות מאתמול הא לא חשוב פיון דלכתחלה מצותו בשבת וכמו שכתבו התוס' הנ"ל ומעלת זמן קבוע שפיר הרי יש לו שיהי זמנו ומועדו קבוע באמת והוא בכלל קרא דבמועדו ונהי דהזמן מתחיל בחול עכ"ז זה איננו מפסיד פלל פיון דגומר בשבת וגם השבת הוא זמנו וכנ"ל [ואמנם בפסחים דע"ו ע"ב איתא דחגיגה הואיל ויש לה תשלומין פל שבעה לא דחיא שבת ומוכח התם מלשון הגמ' דהואיל ויש לה תשלומי שבעה לא חשוב זמנה קבוע ע"ש.

והיינו על פרחו משום דאין זמנה קבוע בשבת לבד פיון דנמשך זמנה גם לחול וא"כ לכאורה גם פאן ראוי לומר פן דמה לי בין אם הזמן מתחיל בחול וגומר בשבת לבין אם מתחיל בשבת וגומר בחול סוף סוף אין הזמן קבוע בשבת לבד.

ואולם לק"מ דהא פל הקרבנות מתמיד ילפי' לענין דחזית שבת וגם החגיגה בכלל וע"כ דומיא דתמיד בעינן וכתוס' מנחות הנ"ל וא"כ נהי דחשוב זה בעצמותו זמנו קבוע עכ"ז דומיא דתמיד אפתי הא לא הוי פיון דבתמיד הזמן הוא בשבת לבד משא"כ אלו הי' פתוב במועדו בעומר גופי' שפיר הית' הקצירה דוחה שבת דזה שפיר נחשב מועד קבוע וכנ"ל.

ותו קוש' מעיקרא ליתא דהתוס' בפסחים שם ד"ה קמ"ל לא גרסו פלל הך דכיון דיש לה תשלומי שבעה לא דחיא שבת עש"ה ואדרבה לפי דבריהם שם דהא דחגיגה לא דחיא שבת מקרא הוא דילפינן לי' (וכן הוא בפסחים ע' ב' וכמו שהביאו שם) א"כ מדאצטריף קרא להכי אדרבה מוכח איפכא דשפיר חשוב זמנו קבוע אע"ג דגומר הזמן בחול.

ואולם זאת הרא' לדחות ג"כ איננה ברורה די"ל דשאני התם דרק תשלומי שבעה יש לו וא"כ עצם הזמן הרי הוא בשבת ושאר הימים הרי הם רק בתורת תשלומי הזמן לא עצם הזמן ולכן שפיר חשוב מועדו קבוע משא"כ פאן בקצירה שאין הערב שבת תשלום השבת א"כ שפיר י"ל דאינו בכלל מועדו פיון דזמנו גם בחול וכנ"ל ואולם גם בחגיגה יכון זה רק למ"ד דכולם תשלומין דראשון הן אבל למ"ד דכולם תשלומין זה לזה א"כ הרי ג"כ יש זמן מלבד השבת פיון דיום השלישי ומיום השלישי ואילך איננו תשלום השבת.

וע' מנחות ד"פ ע"ב הפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת תחתי' ואבדה וקזר והפריש אחרת תחתי' ונמצאו הראשונות והרי שלשתן עומדות נתפפר בראשונה שני' אינה טעונה לחם (שהרי היא חליפי תודה וחליפי תודה אין טעון לחם כמבואר שם ע"ט ב') שלישית טעונה לחם (דכיון דהראשונה קריבה אזי השלישית אין נחשבת חליפין דידה פיון דרק לתשלומי השני' הן פרישה ואע"ג דהשני' גופא רק לתשלומי הראשונה הן פרישה עכ"ז השלישית אין נחשבת עוד חליפי ראשונה) עש"ה [וכן הוא עוד שם לענין הפריש חטאתו ואבדה וכו' ועוד שם דכ"ד ע"ב לענין עשרון שחלקו ואבד אחד מהן וכו' עש"ה].

וא"כ ה"נ בתגיגה נהי דשני תשלומין דראשון ושלישי תשלומין דשני עכ"ז אין השלישי נחשב תשלום דראשון ולעומת הראשון נחשב השלישי זמן בפ"ע כמו דשם במנחות נחשבת השלישית תודה עצמה ולא חליפי תודה וא"כ גם בתגיגה אפתי יש זמן בחול מלבד השבת.

וע"ע בש"ס ע"ז דנ"ד ע"ב דמוכח דחליפי חליפין דע"ז הוי ג"כ בכלל כל שאמה מהיה ממנו וכו' ונהו לכאורה דלא פהך דמנחות הנ"ל ויש לדון בזה הרבה מאוד ואכ"מ]. וי"ל עוד בטעם התוס' מנחות הנ"ל דנהי דדיעבד קרוי זמן עכ"ז הלכתחלה הרי הוא דבר בפ"ע מלבד הדיעבד וא"כ הלכתחלה שהוא רק בליגלה לבד הרי שפיר זמנו קבוע בשבת לבד ושפיר ראוי שיידחה שבת לולי דדומיא דתמיד בעי' דנהי דנקצר ביום פשר ודיעבד קרוי זמן זהו רק בגוף מצנת הקצירה דגוף מצנת הקצירה זמנה גם בערב שבת פיון דנקצר ביום פשר אבל הלכתחלה של הקצירה הוא דבר בפ"ע והלכתחלה הרי שפיר זמנו קבוע בשבת לבד ודו"ק.

ובאתי בכ"ז רק להעיר: פלל ה בענין הצרכת שינה לעכב התוס' בגיטין ד"ג ע"ב ד"ה וכי פתבו דבדאורייתא אין לחלק בין לכתחלה לדיעבד עכ"ל. ונהי יש לי להעיר בזה בעזה"י מפמה דוכתי ואלה המה א) מתוס' ב"מ דנ"ז ע"א ד"ה ומר שכתבו דהא דהקדש שינה מנה שחיללו על ש"פ מחולל היינו רק בדיעבד אבל לכתחלה לכ"ע אסור לפדות מה"ת בפחות משויו ע"ש.

וא"כ מוכח מזה דגם בדאורייתא יש לחלק בין לכתחלה לדיעבד. ואולם לכאורה זה אינו דנדאי מצינו הרבה איסורין שאין מעפבין מה"ת וככל הנ"ל פתבו רק דמה שהצריכה תורה מצד פרט מפרטי הדבר פגון תלוש בגט דאירי בי' התם אזי בענין אחר לא הוי גט פלל וגם בדיעבד לא מהני דהוי פגיר בעלמא אבל מה שאיננו מפרטי הדבר בעצמותו רק מטעם איסור פגון אונאת הקדש זה איננו שינוי פלל להא בדאורייתא אין לחלק בין לכתחלה לדיעבד ושינוי רק לפלוגתא דאביי ורבא אי כ"מ דא"ר ל"ת אעל"מ.

אמנם אחרי העיון שפיר קשה דהא לאו דלא תונו ליכא בהקדש וכדיליף בש"ס ב"מ שם מקרא דלא הנ"ל לא קאי אהקדש והתוס' דשם דקדקו דאסור לאנות ההקדש רק ממה שהצריכה תורה תשעה וכהן בשומת קרקעות הקדש א"כ מוכח דבעינן שומא לכתחלה ושיפתו שיווי ההקדש ע"ש וא"כ פיון דמזה הוא דילפינן לי' ראוי לנו לומר שהוא פרט מפרטי דין פדיון הקדש וכמו שהקדש אינו מתחלל על הקרקע וכה"ג ה"נ נימא דדין פרטי ועצמותי הוא דבעינן שיווי ההקדש ובפחות משונוי אינו מתחלל וי"ל דכינן דמצינו איסור אונאה בהדיוט ע"כ אם גזרה התורה בהקדש שיפתו שיווי ההקדש הסברא נותנת שהוא רק מטעם איסור אונאה שלא לאנות ההקדש וכדי שלא יהי' פח הדיוט חמור מהקדש וכל כה"ג דרשינן טעמא דקרא פיון שמצאנו פבר איסור הנה בהדיוט: ואולם לכאורה הא גופא קשיא דנהי דמטעם איסור הוא עכ"ז מדוע לא נימא כ"מ דא"ר ל"ת אעל"מ ובחידושי בסוגי' דכ"מ דא"ר וכו' הקשיתי קושני' זאת ומירצתי שמה וז"ל וי"ל לפמ"ש התוס' (בתמורה ד"ו ע"א ד"ה להשתא) דבאיסור הבדוי מלב לא אמרינן דלא

מהני ע"ש וה"נ נהי דאיסור הפדיון בפחות משניו איסור תורה הוא עכ"ז הואיל ובא ע"י ההקדש שהקדיש וגוף ההקדש הרי הוא בדוי מלב ע"כ שפיר מהני.

אולם מהא דפריף (בש"ס תמורה שם) ונהרי תרמים וכו' (שאמרה תורה לא יגאל ואי עביד לא מהני) מוכח לכאורה איפכא שהרי גם החרם עיקרו בדוי מן הלב. ונלענ"ד לחלק דבשלמא בהא דשנה מנה שחיללו על ש"פ חשוב שפיר בדוי מלב דאיסור הפדיון בפחות משניו הרי הוא מפאת עצם ההקדש ונהבדוי מן הלב עצמו שהרי כשהוא מקדיש חפץ שנה מנה הרי הוא מתנדב בזה סף המנה לגבוה וכשהוא רוצה עתה לפדותו בפחות ולא יהי להקדש מנה א"כ הרי זה היפוך ההקדש שהקדיש והתנדבות שהתנדב וכשאמרה תורה שצריף הפדיון להיות בשניו הרי לא חידשה אפוא דבר בזה ורק אמרה שצריף שיתקנים התנדבות הלב אשר הי' לו בהקדשו אבל בגאולה בתרמים שרוצה ליתן שניו וא"כ אין זה מתנגד אל התנדבות הלב אשר הי' בהקדש התרמים אלא שהתורה אסרה גאולת התרמים ע"כ זה הני שפיר איסור תורה חדש ולא איסור הבדוי מלב ושפיר אמרי' דלא מהני עכ"ל בחידושי: ודע דאין לומר דהא דהקדש ש"מ שחיללו על ש"פ מחולל בדיעבד אע"ג דבדאורייתא אין לחלק בין לכתחלה לדיעבד היינו משום דקדשים שאני דבעינו בהו שינה לעכב וכנודע דז"א דהתוס' בנבחים דף ד' ע"ב ד"ה אימא בסוף הדיבור שם כתבו דהא דבעינו שינה לעכב בקדשים ילפי' מקרא דמוצא שפתיף תשמור ועשית פאשר נדרת לד' אלקיך נדבה עש"ה והוה קרא הא כתי' רק בקדשי מזבח לענין שאין מחשבת שלא לשמה מעפכת בהו עש"ה בנבחים וא"כ אין ללמוד משם כלל אהקדש ש"מ שחיללו וכו' דאין ללמוד קדשי דמים דקילי מקדשי מזבח דחמירי וכמו דלא ילפינו חולין משם לענין דניבועי גם בחולין שינה לעכב ה"נ אין ללמוד קדשי דמים משם וכמבואר ברש"י חגיגה דכ"ג ע"ב ד"ה פסל דלא ילפינו קדשי דמים מקדשי מזבח ע"ש.

[וע"ע בבכורות ד"ו ע"א דקאמר איידי דהא קדושת דמים והא קדושת הגוף פסוק להו קרא בתוכת פטר ע"ש ודכונתי' בבבא קמא דס"ה ע"ב דלא סגי דלא כתב תיבת את לאפסוקי בין ממון גבוה לממון הדיוט ע"ש ומבואר דכמו שצריף הפסק בין ממון גבוה לממון הדיוט ה"נ צריף הפסק בין קדשי דמים לקדשי הגוף וא"כ מוכח דכי היכי דחולין מקדשים לא ילפי' ה"נ לא ילפינו קדשי דמים מקדשי הגוף וכן מוכח עוד בדוכתי טובא וצע"ק מבכורות ה' ב' דקאמר גלי רחמנא בקדושת הגוף וה"ה בקדושת דמים ויש לישב.

וע"ע ברש"י פסחים דכ"ג ע"א ד"ה שיכול דמוכח מדבריו לכאורה דיש לדון קדושת בד"ה מקדושת מזבח שהרי כ' שם דמשום דהתירה תורה חלב באכילה למזבח ע"כ ה"א שיהי' חלב מותר ג"כ למלאכת בידק הבית עש"ה.

אולם הילפותא הזאת הרי היא לקולא ולקולא גם חולין ילפינו מקדשים מק"ו וכמובן וכמבואר להדיא בש"ס ריש פרק האיש מקדש דלא ילפינו שליחות בקדשים מתרומה וגירושין דמה להנה שפן ישנן חול אצל קדשים אבל תרומה וגירושין מקדשים ילפינו שפיר מק"ו דמה קדשים דחמירי מהני שליחות תרומה וגירושין דקילי לא כ"ש עש"ה.

ומ"ש ברשפ"א חולין פרק כל הבשר דהא דדם שבישלו אינו עובר עליו זהו רק בקדשים אבל לא בחולין דחולין מקדשים לא ילפי' בין לקולא ובין לחומרא ע"ש כפר תמתי

עָלֵיוּ בְּמָקוֹם אַחֵר וְאִם כֵּן: וְתוֹדַע דְּכֻלָּא דְּאִין לְמַדִּין לְמַד מִן הַלְּמַד בְּקַדְשֵׁי יְלָפִינוּ לִי
נְמִי מְקַרְאֵי דְּכִתְיָבֵי בְּקַדְשֵׁי מְזַבְחָא בְּזַבְחֵי דְּמִ"ט וְדִ"נ וְהַתּוֹסֵף בְּזַבְחֵי דְּק"ה ע"ב
ד"ה מָה פְּתָבוּ דְּפָרָה אֲדוֹמָה פִּינוּ דְּקַדְשֵׁי בְּד"ה הוּא יְלָפִינוּ בְּהַ לְמַד מִן הַלְּמַד ע"ש וְא"כ
לְעֵנָּה פְּלִלָּא דְּבְּקַדְשֵׁי בְּעֵינוּ שְׁיִנְיָה לְעַכְבַּ דְּיְלָפִינוּ לִי נְמִי מְקַרְאֵי דְּכִתְיָבֵי בְּקַדְשֵׁי מְזַבְחָא
וְכַנ"ל ה"נ דְּאִין הַפְּלִל הִזְה נוֹהֵג בְּקַדְשֵׁי בְּד"ה וְכַמוֹכָן.

וְאַמְנָם מְצִינוּ דְּנוֹהֵג פְּלִל דְּשְׁיִנְיָה לְעַכְבַּ אִפִּי בְּמִיָּדֵי דְּאִין נוֹהֵג בּוּ פְּלִל דְּלְמַד מִן הַלְּמַד וְהוּא
בְּזַבְחֵי דִ"ח ע"א בְּרִש"י ד"ה פְּשִׁירִין שֶׁכ' וְז"ל וְאֵל ע"ג דְּכִתְיָבֵי (גְּבִי בְּגֵדֵי פְּהוֹנָה) מְדוּ בְּד
שְׁתֵּהָא כְּמִדְתּוֹ הִיָּנוּ לְמַצְוָה וְלֹא לְעַכְבַּ עַכ"ל וְכֵן פְּתָבוּ הַתּוֹסֵף שֵׁם ע"ב ד"ה מְסוּלְקִין ע"ש
וְעַל פְּרָחָה הַטַּעַם מְשׁוּם דְּבְּקַדְשֵׁי בְּעֵינוּ שְׁיִנְיָה לְעַכְבַּ דַּל"כ הָרִי אִין לְחַלְקָא בִּין לְכַתְחִלָּה
לְדִיעֵבַד בְּדַאוּרִיָּתָא וְכַנ"ל וְא"כ מְבֹאֵר דְּנוֹהֵג פְּלִל דְּשְׁיִנְיָה לְעַכְבַּ בְּבִגְדֵי פְּהוֹנָה וְאֵלוּ
לְעֵנָּה פְּלִלָּא דְּאִין לְמַדִּין לְמַד מִן הַלְּמַד פְּתָבוּ הַתּוֹסֵף בְּיוֹמָא דְּכ"ג ע"ב ד"ה יְלָבֵשׁ וְז"ל
וּי"ל דְּשְׁמָא לֹא מִיקְרִי קְדָשִׁים אֲלֵא גּוֹפִי קְרַבְנוֹת אֲבָל בְּגֵדֵי פְּהוֹנָה חוֹזְרִין וְיִלְמְדִין בְּהִיקְשָׁא
עַכ"ל וְכֵן פְּתָבוּ הַתּוֹסֵף ג"כ בְּזַבְחֵי דְּנ"ב ע"ב ד"ה אֲלֵא ע"ש וְכַבֵּר דְּבִרְתֵי מְזָה בְּמָקוֹם
אַחֵר בְּחִידוּשֵׁי וְאִם כֵּן: וְהִנֵּה לְכַאוּרָה מְהֵרָה דְּזַבְחֵי י"ח דְּמְבֹאֵר דְּבְּבִגְדֵי פְּהוֹנָה ג"כ בְּעֵינוּ
שְׁיִנְיָה לְעַכְבַּ א"כ לְדַעַת הָרִיטְבָּ"א קִידוּשֵׁין דְּנ"ד ע"א דְּבִגְדֵי פְּהוֹנָה קְדָשֵׁי רַק קְדוּשַׁת
דְּמִים לֹא קְדוּהָ ג' וּמְשׁוּם הֵכִי לִית בְּהוּ דִּין מוֹעֵל אַחֵר מוֹעֵל עֲש"ה א"כ מוֹכַח דְּגַם בְּקַדְשֵׁי
דְּמִים בְּעֵינוּ שְׁיִנְיָה לְעַכְבַּ וְאוּלָּם הַתּוֹסֵף שֵׁם ד"ה בְּכַתְנוֹת פְּלִיגֵי אֲרִיטְבָּ"א הַנָּ"ל וְס"ל
דְּבִגְדֵי פְּהוֹנָה אַחֲרֵי שְׁנַתְחַנְכוּ לְעִבּוּדָה קְדָשֵׁי קְדוּהָ ג' כְּכִלֵי שְׂרַת וְאַמְרִינוּ בְּהוּ מוֹעֵל אַחֵר
מוֹעֵל ע"ש.

וּבְמָקוֹם אַחֵר בְּחִידוּשֵׁי הַבְּאֲתֵי רֵאִי לְדַעַת הָרִיטְבָּ"א דְּבִגְדֵי פְּהוֹנָה קְדָשֵׁי רַק קְדוּשַׁת בְּד"ה
מְהֵרָה דְּאַמְרִינוּ בְּע"ז דְּמ"ז ע"א הַמְשַׁתְחִוּהָ לְכַהֲמָה צְמָרָה מְהוּ לְתַכְלַת וּפְרִיָּה תַכְלַת דְּמֵאֵי
אֵי תַכְלַת לְכַהֲנִים הִיָּנוּ בְּעֵינָא דְּרַמִּי בַר חֲמָא וְכו' וְהִנֵּה רַמְב"ח בְּעֵי לְעִיל מִיָּנִי שֵׁם אֵי יֵשׁ
נְעֻבָד בְּמַחְזְבֵי אֲצֵל גְּבוּהָ (דְּבָר הַנְּעֻבָד בְּמַחְזְבֵי מִי מִיְתָסֵר לְגְבוּהָ) וְאֵת"ל יֵשׁ נְעֻבָד
מְכַשִּׁירֵי קְרָבָן (פְּגוֹן אֲבָנִים לְמַזְבֵּחַ) פְּקַרְבָּן דְּמִי אִו לֹא ע"ש וְע"ז קְאָמֵר הַש"ס דְּתַכְלַת
לְפָהֲנִים בְּבִגְדֵי פְּהוֹנָה דְּמִי לְבַעֲיָא דְּרַמְב"ח בְּאַבְנֵי לְמַזְבֵּחַ וּמוֹכַח מְזָה דְּבִגְדֵי פְּהוֹנָה אִית
בְּהוּ רַק קְדוּשַׁת בְּד"ה אֲלֵא דַעַכ"ז מְכַשִּׁירֵי קְרָבָן הֵן פִּינוּ שְׁאָסוּר לְעִבּוּד וּמְחַלְל עִבּוּדָה
בְּלֹא בְּגָדִים וְע"כ דְּמִי שְׁפִיר לְמַזְבֵּחַ הַחִיצוֹן דְּאִית בִּי נְמִי רַק קְדוּשַׁת בְּד"ה וְהוּי מְכַשִּׁירֵי
קְרָבָן פִּינוּ שְׁהַקְרַבְנוֹת קְרָבִים עָלֵיו אֲבָל אֵי גִימָא דְּב"כ אִית בְּהוּ קְדוּהָ ג' א"כ עֲדִיף
מְזַבְחָא דְּאִין בּוּ רַק קְדוּשַׁת בְּד"ה וְכַמְפֹּרֵשׁ בְּזַבְחֵי דְּכ"ז ע"ב ע"ש וְא"כ אִין לְפָשְׁט
בְּעֵי זֹאת פְּלִל מְבַעֲנִי דְּרַמְב"ח פִּינוּ דְּאַפִּי אֵת"ל בְּבַעֲנִי דְּרַמְב"ח לְהִיתָרָא עַכ"ז פֶּאן אֲפִשְׁר
שְׁאָסוּר מְשׁוּם דְּב"כ קְדוּשַׁתְּם חֲמוּרָה דְּאִית בְּהוּ קְדוּהָ ג' וְדְּמִי לְקְרָבָן וְעֲדִיף מְזַבְחָא דְּהוּי
רַק קְדוּשַׁת בְּד"ה וּמְכַשִּׁירֵי קְרָבָן וְיֵשׁ לְדַחוֹת וְלוֹמַר דְּכִינוּ דְּרַמְב"ח מְזַבְחָא סְתָמָא קְאָמֵר
א"כ קְאֵי בִּין אֲמַזְבֵּחַ הַחִיצוֹן בִּין אֲמַזְבֵּחַ הַפְּנִימִי וְא"כ מִמ"נ אֵיכָא לְמִיפְשֵׁט אֲב"כ דַּאת"ל
בְּבַעֲנִי דְּרַמְב"ח לְהִיתָרָא א"כ פִּינוּ דְּבְּמַזְבֵּחַ הַפְּנִימִי מְקַלִּינוּ דְּהוּי נְמִי פְּלִי שְׂרַת כְּמוֹ ב"כ
וְכַמְבֹּאֵר בְּסוּגֵי דְּזַבְחֵי דְּכ"ז ע"ב הַנָּ"ל עֲש"ה וְהַתּוֹסֵף שֵׁם ד"ה הֵאֵי פְּתָבוּ דְּמַזְבֵּחַ הַפְּנִימִי
עֲדִיף עוֹד מְכַלִּי שְׂרַת ע"ש וְעַל פְּרָחָה דְּכִינוּ שְׁאִינוּ קְרָבָן מְמַשׁ מְקַלִּינוּ אֵע"ג דְּהוּא כ"ש
וְעֲדִיף עוֹד מְכ"ש וְא"כ פֶּל שְׁפָן דְּמַקְלִינוּ בְּב"כ דְּלֹא הָוִי רַק פְּלִי שְׂרַת וּמְפָאֵת זָה הוּא
דְּקַדְשֵׁי קְדוּהָ ג' וְאֵת"ל בְּבַעֲנִי דְּרַמְב"ח לְאַסּוּרָא א"כ שׁוֹב יֵשׁ ק"ו מְזַבְחָא הַחִיצוֹן דְּלֹא

הוי כ"ש ולא קדוש קדוה"ג ומתמרין בי' דכל שפן דיש להקמיר בב"כ דהוי כ"ש וקדשי קדוה"ג ודו"ק.

[וע' מנחות דצ"ט ע"א דאמר ומגלן דמעלין בקודש אמר ראב"י דאמר קרא את מחתות החטאים האלה בנפשותם ועשו אותם רקיעי פחים צפוי למזבח וגו' בתחלה תשמישו של מזבח ועכשיו גופו של מזבח ע"כ ומוכח דמזבח קדושתו עדיפא מפלי שרת וזהו היפוך סוגי' דנבחים הג' וגם היפוך סוגי' דע"ז הג' דמזבח בגדי פהונה דהוי פלי שרת למזבח ולא קושלי' היא דהתם במנחות במזבח הנחשת של משה איירי והוא היה פלי שרת לא בגין לבד וכמבואר בנבחים דף ס' ע"א ע"ש וא"כ פינו שמקריבין עליו קרבנות ג"כ לכן עדיפא משאר פלי שרת דהם רק פלי שרת לבד ואין בהם הקרבה משא"כ מזבח אבנים דהוי בגין לבד ולא פלי וכסוגי' דנבחים דכ"ז ע"ב הג' ע"כ שפיר גריעא מפלי שרת וז"פ]: והנה לכאורה יש להביא רא' דגם בקדשי בידק הבית בעינן שינה לעכב מהא דתנו בתמורה דל"א ע"א במשנה יש בקדשי מזבח שאין בקדשי בידק הבית וכו' ע"ש ואי איתא ליתני נמי הא דבקדשי מזבח בעינן שינה לעכב משא"כ בקדשי בד"ה אולם בלא"ה יש עוד כמה דברים בין קדשי מזבח לקדשי בד"ה שאינם שונים במשנה שם עיין ש"ס בבא בתרא דצ"ז ע"א ת"ר שמרים של הקדש שלישי אסור רביעי מותר וכו' ורמינהו של הקדש לעולם אסור וכו' לא קשיא פאן בקדושת הגוף פאן בקדושת דמים.

וע"ע ערכין דף ד' ע"ב דמחלק הש"ס בין קדשי מזבח לקדשי בידק הבית לענין נידון בכבודו (היינו אי אמרי' פשטה קדושה בכללה כשמקדיש אבר שהנשמה תלויה בו) ע"ש. וע"ע בנדרים דכ"ט ע"א דקאמר דקדוה"ג לא פקעה בכדי וקדושת דמים פקעה בכדי ע"ש.

וע"ע חולין דקל"ט ע"א דס"ל לרב דמקדיש פירות שובכו ומרדו לא פקע קדושתיהו מיניהו פינו דקדשי קדושת הגוף אבל במקדיש תרנגולתו לבידק הבית ומרדה פקע קדושתה מינה הואיל וקדושה רק קדושת דמים ע"ש.

וע"ע רש"י גיטין ד"מ ע"ב ד"ה הקדש שכ' דקדוה"ג מפקיע מידי שעבוד ולא קדושת דמים ע"ש. וע"ע חילוק בין קדושת דמים לקדושת הגוף בתוס' ישנים פרייתות די"ג ע"ב ד"ה ואשם אחד שכתבו וז"ל והא דחייב מעילה אנוטר אע"ג דלא שוי מידי ואמרין בפרק כל שעה דאוכל חמץ של הקדש במועד לא מעל התם בקדושת דמים דלא נחת עליו קדושת הגוף וכשנאסר בהנאה הרי אינו ש"פ ולא נהנה מן ההקדש ש"פ עכ"ל.

וע"ע ברש"י גיטין די"ב ע"ב ד"ה בפחות שכ' דאין הקדש חל על פחות מש"פ ע"ש ותמהתי עליו במקום אחר בחידושי מש"ס פרייתות די"י ע"ב דקאמר דעשירית האיפה די מדינא בנכי ריבועא מפרוטה אלא דלא אורח ארעא לאתויי פחות מפרוטה למקום ולתרץ זה ההכרח לומר דיש חילוק בין קדושת דמים לקדוה"ג דרק בקדושת דמים דומיא דמעשה די עבד דאיירי בי' רש"י בגיטין שם הוא דאינו חל אפחות מש"פ פינו דהקדושה היא קדושת דמים וכמש"פ הרי לא מקרי ממון אבל הקדש עשירית האפה דהוי קדוה"ג שפיר חל גם על פחות מש"פ דבקדוה"ג אין לחלק בין ש"פ לפמש"פ.

וע"ע בתוס' ב"ק דע"ט ע"א ד"ה גנב שכתבו דאם גנב והקדיש לך דק הבית חייב בד' וה' מטעמא דמה לי מקרו להדיוט ומה לי מקרו לשמים ואילו בגנב והקדיש למזבח פטור מד' וה' ע"ש. וע"ע ירושלמי ביצה פ"ה ה"ב ופסחים פ"ח ה"ג דס"ל לחד מ"ד שם דרק קדשי בך הבית אסור להקדיש בשבת ויו"ט אבל קדשי מזבח שרי ע"ש.

ומלמידי האברה הקריף ובקי מו"ה יוסף חיים דוד רי"ף נ"י מפה העירני ג"כ על הירושלמי תרומות פי"א ה"ד דאקא דתנן שם במשנה הרפינה ומיצה (המעה כד שיש בו יין או שמן של תרומה והרפינו אח"כ ונתמצה בו תמצית מהם) הרי זו תרומה פריף בירושלמי תמן תנינן הרפינה ומיצה הרי הוא של מוכר (המוכר לתבירו יין או שמן שכתב ועירה את הפד והרפינו ונתמצה בו תמצית התמצית של מוכר) א"ר יצחק בן אלעזר משום יאוש (פי' דשאני התם במקח וממכר דבמזון מהני יאוש וע"כ פיון שהלוקח מתייאש מהתמצית ואינו חושש לו לפיכך הוא של מוכר אבל הכא משום אסור תרומה הוא ולא שייף בי' יאוש וקושית הירושלמי הזאת ותירוצה הם ג"כ בבבלי ב"ב דף פ"ז ע"א) ואף בקודש פן (בעיא הוא אי גם בקודש אמרינו דהרכונה ומיצה אין התמצית קודש) אתא ר' אבהו בשם ר' יוחנן אף בקודש פן אמר ר' הושעיא לא שנו אלא בקדשים שיש להם מתירין אבל בקדשים שאין להם מתירין אפי' כ"ש צריף להחזירו עכ"ל הירושלמי.

ובפני משה כ' וז"ל קדשים שיש להם מתירין פלומר שיכול לפדותו דעדיין לא קידשו בכלי שרת ויש להם פדיון דקילי ואף בענין זה מקילין בו אבל אם לאחר שקידשו בכלי שרת ושוב אין להם מתירין צריף להחזיר אפי' כ"ש שנסאר בתוף הפלי ואפי' לאחר שנטף ממנו ג' טיפין משום דקודש דכה"ג חמיר הוא וקדוש קדושת הגוף עכ"ל.

ומבואר בזה דיש חילוק בין קדשי דמים לקדשי הגוף לענין הרפינה ומיצה. ואולם בגוף טעמא דהירושלמי הנ"ל אמר תלמידי הנ"ל דאין פונת הירושלמי לחומרא בעלמא בקדשי הגוף כמו שהבין הפני משה כי אם פונת הירושלמי היא מדוקדקת ע"פ דברי הרשב"א חולין דקל"ט ע"א דאקא דאמרי' התם אבל קדשי בך הבית דקדושת דמים בעלמא הוא דקדשי פיון דמרדו פקעי' להו קדושתיהו כ' הרשב"א ז"ל וז"ל וא"ת וקדושה שבהו להיכן הלכה יש לומר הקדש דמים אינו פקנין הגוף אלא פשעבוד ממון וכיון שנתייאש הגזבר מחמת שמרדו הנה לי' פהפקר ופקע לי' שעבוד ממון שיש לגבוה עליו דאי גמי בקנין הגוף דעלמא כה"ג הפסידו הפעלים וכדאמרינו לענין שיירא שעמד עלי' גייס דכל היכא דאין הפעלים יכולין ליטול יכול למימר מהפקירא קא זכינא דאלמא הפקר הוא ויצא מרשות הפעלים וזו היא דאיצטריף קרא למעוטי בקדשי מזבח לרב דאי לאו דמיעוטא קרא הנה אמינא דאפי' בקדשי מזבח יצא מרשות הקדש והפקר הוא ופקע הקדשו ואלפיא דרב הוא דאיצטריף קרא למעוטי אבל בקדשי בך הבית לא מיעט דלגמרי נפקי מרשות גבוה עכ"ל.

ומבואר בדברי רשב"א אלה דבקדשי בך הבית מהני יאוש דגזבר להוציאם מרשות הקדש ובקדשי מזבח לא מהני יאוש דידן' דיש על זה מיעוט בקרא בקדשי מזבח דלא ליהני בהו יאוש דגזבר.

ומעתה דברי הירושלמי מוכנים בפשיטות דאמר תחלה דהרפינה ומיצה היא של מוכר משום יאוש ועל זה אמר אח"כ דאף בקנדש פן ר"ל דמקדיש יין ושמן לגבוה והרפינה ומיצה ג"כ אין התמצית קנדש מטעמא דיאוש שהגזבר מתניאש ממנו ויאוש דגזבר הא מהני בהקדש כמו יאוש דהדיוט וע"ז שפיר אמר לא שנו אלא בקדשים שיש להם מתירין פ"י שיש להם פדיון (כפי הפני משה) דקדשי רק קדושת דמים ומהני יאוש דגזבר אבל קדשים שאין להם מתירין היינו קדשי הגוף דלא מהני בהו יאוש דגזבר אפי' הרפינה אחרי העירווי ונתמצה ממנו כ"ש צריף להחזירו לגבוה ע"כ דברי התלמיד ודברי טעם הם.

וע"ע בקצוה"ח סי' קי"ז סק"ב שהביא בשם שו"ת הריב"ש סי' שנ"ט דגזל ולא נתניאש והבעלים דשניהם אינם יכולים להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו היינו רק בקדושת דמים אבל קדושת הגוף יכול להקדיש אפי' דבר שאינו ברשותו ע"ש וכ'ל הני מילי אינם שנוים במשנה דתמורה שם וא"כ ההכרח לומר דתנא ושניר וא"כ יכול להיות דשניר נמי הו' דשינה לעכב דבעינו רק בקדשי מזבח ולא בקדשי בנדק הבית: עוד נלענ"ד דא"א לומר דהא דשנה מנה שחיללו על ש"פ דמחולל הוא מפאת דבקדשים בעינו שינה לעכב וזה דהא דבעינו בקדשים שינה לעכב נראה דהוא רק לענן אינה דין שהצריכה תורה במעשי הקנדש בהיותו קנדש אבל פאן שאנו דנין על הקנדש אם נעשה חולין ע"י הפדיון או לא זה אין לו דין קדשים פינו דעל גוף הקדושה אנו דנין אם הוא קנדש או חולין ושפיר לא בעי שינה לעכב.

ורא' לזה מתוס' פסחים דס"ג ע"א ד"ה שוחט דמוכח מדבריהם שם דבקדשים לא שניף פללא דכל מילתא דא"ר ל"ת אעל"מ משום דבקדשים בעינו שינה לעכב ע"ש ואלו בתמורה, ד"ה ע"ב פריף ונהרי בכור דאמר רחמנא לא תפדה ותנו יש להם פדיון כו' חוץ מן הככור כו' תיובתא דאב"י כו' והשתא הא תיובתא דרבא נמי הוי פינו דבקדשים גם רבא מודה דמהני ועל פרח דכינו דדנין על הפדיון אם חל ונעשה הקנדש חולין או לא ע"כ לא בעינו בי' שינה לעכב ושפיר נודה בו פללא דכ"מ דא"ר ל"ת אעל"מ: ודע פי מה שהבאתי בשם התוס' ב"מ דנ"ז ע"א דהקדש שנה מנה שחיללו על ש"פ דמחולל היינו רק בדיעבד אבל לכתחלה לכ"ע אסור לפדותו מפחות משויו ע"ש וכן פתבו עוד התוס' בתמורה דכ"ז ע"ב ד"ה בין עשה שכתבו פן בפשיטות הנה ראיתי בפסקי תוס' חולין ריש פרק ראשית הגז ונ"ל הקדש שנה מנה מחלל על ש"פ לכתחלה ד"ה ראשית עכ"ל וזהו דלא בדברי התוס' ב"מ ותמורה הנ"ל וגם נגד הסברא החיצונה והנה מגוף התוס' שציין עליו הפסקי תוס' הנ"ל את דבריו לא אבין איף דקדק ממנו את הפסק הנה וזה דאהא דאמרי' התם דקל"ה ע"א בגמ' דבעינו קרא למעט מוקדשין מראשית הגז דאי לאו הכי ה"א דליפרוק וליתב לי' לכהן ע"ש וכתבו התוס' ע"ז ונ"ל ליפרוק וליתב לי' תימא אמאן קאי אי אמאן דעבר וגזו אטו קנסא הוא דקנס לי' משום דעבר וגזו לפדותו ובעלים שהקדישו נמי אמאי מיחייבי ואי אפהו לא הל"ל ליפרוק וליתב ונהי דהאי לא תקשי דמה מרויח שפודה שפרויח שפודה בש"פ אפי' מאה מנה דמחולל עכ"ל.

ולכאורה דברי התוס' מטים באמת שיכול לפדות לכתחלה מה"ת שנה מנה על ש"פ דאי רק בדיעבד מחולל אפתי מאי רינח יש לפהו במאי דאמרינו שצאן של הקדש הנגזו יש

לו חלק בראשית הגז הא יצטרף לחלל בשויו פדין הלכתחלה ומאי רינח יש לו בדבר אכל באמת אלו הי' פונת התוס' פן לא הי' להם לסיים תיבת דמחולל פי התיבה הזאת הוראתה רק בדיעבד וע"כ נראה שפונת התוס' היא דהקשה להם דל"ל קרא דאין ראשית הגז נוהג במקדשין בלא"ה נמי פיון שהגיזה קודש א"כ אין הפה מיוחד בה משאר אדם פיון שצריכה פדיון וכל אדם הרי יכול לפדותה דלא עדיף זכות פה במתנות פהונה מדבר שהוא של אדם לגמרי ואעפ"כ אם הקדישו פקע זכות בעלים שהרי הוא צריך פדי' והפל יכולים לפדותו וא"כ ה"נ נהי דיש לפהו ראשית הגז עכ"ז בראשית הגז דהקדש הצריכה פדי' והפל יכולים לפדותה א"כ לענין מאי ה"א למיטעי דיש לו זכות ורינח בעלים בראשית הגז דמקדשין וע"ז תירצו דיש נפקותא לענין ש"מ שחיללו על ש"פ וזה לפי מה שפיתבו התוס' במנחות דע"א ע"ב ד"ה ומתירין דהא דש"מ שחיללו על ש"פ מחולל הוא רק בבעלים לא באחרים ואעפ"י דכשנותן שויו גם אחר יכול לפדות עכ"ז דין דש"מ על ש"פ דמחולל הוי רק בבעלים ע"ש וא"כ שפיר יש נפקותא במה דגילתה תורה דראשית הגז אין נוהג במקדשין דאל"כ ה"א דהפהו הוא בעלים בראשית הגז דהקדש כמו בשל הדיוט וא"כ היינו אומרים שאם פדה פהו ראשית הגז דהקדש ש"מ על ש"פ דמחולל וע"כ אצטרף קרא לגלות דראשית הגז אינו נוהג במקדשין וממילא אין הפהו בעלים בראשית הגז דמקדשין ולא מהני פדיונו ש"מ על ש"פ ואין פונת התוס' פלל שלולי הכתוב הנ"ל הי' הפהו רשאי לפדות לכתחלה ש"מ על ש"פ רק פונתם להקשות דלאיזה ענין שייך בקודש זכות ורינח בעלים עד דאצטרף קרא דראשית הגז אינו נוהג במקדשין הא גם בבעלים גמורים שהקדישו דבר איננו שלהם עוד וצריך פדי' והפל יכולים לפדותו ואין לבעליו בו שום זכות עוד וע"ז תירצו דיש רינח וזכות בעלים גם בהקדש לענין ש"מ שחיללו על ש"פ ושפיר צריך קרא פאן דיש נ"מ לדיעבד אלו הי' הפהו עובר ופודה ש"מ על ש"פ וזה הי' נלענ"ד ברור ופשוט בדברי התוס' הנ"ל לולי דברי הפסקי תוס' הנ"ל.

ושוב ראיתי במהרי"ט אלגאזי פ"ק דבכורות סי' ח' שהביא דעת פמה מהראשונים ז"ל שהקדש שלא בא ליד גזבר מותר לכתחלה לחללו ש"מ על ש"פ עש"ה ודברי הפסקי תוס' הנ"ל לא הביא שמה וכנראה שגם הפסקי תוס' הנ"ל פונתו רק בהקדש שלא בא ליד גזבר עדיין ואין פאן מקום להצריך בזה: ב) בתוס' פסחים די"א ע"א ד"ה קוצרין פתבו וז"ל ואין לתמוה מי איכא מידי דמדאורייתא לכתחלה אסור ובדיעבד שרי דאיכא מיילי טובא דבעינו שישנה עליו הכתוב לעפב פגון קדשים עכ"ל ומדכתבו רק פגון קדשים מוכח דבעלמא נמי יש דברים בדאורייתא שיש בהם חילוק בין לכתחלה לדיעבד.

ודע דדברי התוס' פסחים הנ"ל צריכים עיון קצת דמה זה שכתבו פגון קדשים הרי קושיתם שם קאי אקדשים ממש עש"ה והי' להם לתרץ בפשיטות דבקדשים בעינו שישנה לעפב ויש לישוב ואכ"מ: ג) דכירנא פד הנינא טליא אמרתי בהא דאיתא ביבמות דמ"ו ע"ב א"ר יוחנן גר צריך ג' משפט כתי' בי' ופירש"י משפט אחד יהי' לכם ולגר (במדבר ט"ו) ואין משפט פחות מג' עכ"ל וקשה דשם דמ"ז ע"א איתא ת"ר ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו מכאן א"ר יהודה גר שנתגיייר בב"ד ה"ז גר בינו לבין עצמו אינו גר ע"כ וא"כ קשה מדוע שישנה ר' יוחנן לימודו מבבביתא הנ"ל דבבביתא הנ"ל אפיק להו דינא דגר צריך ב"ד מקרא ונשפטתם צדק וגו' ור' יוחנן יליף לי' מקרא דמשפט

אָחַד, וְלוֹלֵי דְבָרֵי רַשׁ"י הַגַּ"ל הִיא אֶפְשָׁר לֹמַר דְּגַם ר' יוֹחָנָן יִלְיָף לִי מִקְרָא דְוִשְׁפֻטָתָם צָדֵק וּגּו' וְהָא דְקָאֵמַר מִשְׁפֻט כְּתִי בִי אֵין פְּנִינְתוֹ עַל תְּיַבֵּת מִשְׁפֻט הַנְּאָמְרָה בְּקִרְא דְמִשְׁפֻט אָחַד וּגּו' רַק פְּנִינְתוֹ דְּגִירוּת הַגֵּר הַכְּנִיסְתוּ הַתּוֹרָה תַּחַת עֵינֵן מִשְׁפֻט שְׁהָרֵי נְאָמַר וְוִשְׁפֻטָתָם צָדֵק וּגּו' וְע"ש בְּתוֹס' ד"ה מִשְׁפֻט כְּתִי בִי שְׁפָתָבוּ וְוִשְׁפֻטָתָם צָדֵק וּגּו' א"נ מִשְׁפֻט אָחַד וּגּו' עכ"ל.

נִרְאֶה שֶׁהֵם ז"ל ג"כ נִסְתַּפְּקוּ בְּזֶה אִם פְּנִינְת ר' יוֹחָנָן עַל תְּיַבֵּת מִשְׁפֻט הַנְּאָמְרָה בְּפִתּוּב מִשְׁפֻט אָחַד וּגּו' וְזֶה שְׁאָמַר מִשְׁפֻט כְּתִי בִי פְּנִינְתוֹ מִמֶּשׁ לְתִיבַת מִשְׁפֻט הַנְּאָמְרָה בְּפִתּוּב אוֹ שְׁפִינּוֹן לְקִרְא דְוִשְׁפֻטָתָם צָדֵק וּגּו' וְיֵמָה שְׁאָמַר מִשְׁפֻט כְּתִי בִי פְּנִינְתוֹ רַק שְׁנֵאֲמַר בְּגִירוּת עֵינֵן מִשְׁפֻט וְדו"ק.

וְעכ"פ לְפִי פִירֶשׁ"י ז"ל דְּכִנְנַת ר' יוֹחָנָן הִיא אֶקְרָא דְמִשְׁפֻט אָחַד וּגּו' וְגַם הַתּוֹס' נִסְתַּפְּקוּ לֹמַר כִּכָּה קָשְׁהָדְמִדּוּעַ לֹא יִלְיָף ר' יוֹחָנָן בְּאֲמַת מִקְרָא דְוִשְׁפֻטָתָם וּגּו' דְאֶפִּיק מִינֵי ר' יְהוּדָה בְּבִרְיָיְתָא הֵךְ דִּינָא.

וְתוֹ יֵשׁ לְתַמּוּהָ אִיפְכָא עַל ר' יְהוּדָה דְּבִרְיָיְתָא הַגַּ"ל דְּמִדּוּעַ יִלְיָף בְּאֲמַת הַדִּין הַזֶּה מִקְרָא דְוִשְׁפֻטָתָם וּגּו' וְלֹא יִלְיָף לִי מִקְרָא דְמִשְׁפֻט אָחַד וּגּו' שְׁהָרֵי קִרְא דְמִשְׁפֻט אָחַד קְדוּם הוּא בְּתוֹרָה שֶׁהוּא בְּבִמְדָבָר ט"ו וְאֵלּוּ קִרְא דְוִשְׁפֻטָתָם הוּא בְּדְבָרִים א' וְא"כ מִדּוּעַ נִקִּיט הַמִּקְרָא הַמְּאֻחָר.

וְנִרְאֶה לִישֵׁב דְּבִאֲמַת הָרֵי יֵשׁ כָּאֵן ב' כְּתוּבִים בְּהַצְרַכַת ג' בְּגִירוּת א' קִרְא דְמִשְׁפֻט אָחַד וּגּו' ב' קִרְא דְוִשְׁפֻטָתָם וּגּו' וְהִנֵּה מְוִשְׁפֵּל רֵאשׁוֹן הוּא שְׁפֵאֲשֵׁר יֵשׁ ב' כְּתוּבִים עַל דְּבַר אָחַד שְׁאָחַד מֵהֵן הוּא לְכַתְּחֵלָה וְהַשְּׁנִי הוּא לְעַכְבּ וְכִמּוֹ שְׁמַצִּינוּ בְּקִידּוּשֵׁין דַּס"ז ע"ב וְאִימָא אִידִי וְאִידִי לְבֵן הָא לְכַתְּחֵלָה וְהָא דִיעֵבַד ע"כ וּלְפִי"ז פְּשׁוּט הוּא שְׁמַקְרָא הַנְּאָמַר רֵאשׁוֹנָה בָּא לְהוֹרוֹת אֶלְכַתְּחֵלָה וְהַמִּקְרָא הַמְּאֻחָר בָּא לְהוֹסִיף עָלָיו וְלַחֲדָשׁ דְּגַם בְּדִיעֵבַד מְעַכְבּ וּלְפִי"ז נִרְאֶה דְהִנֵּה ר' יוֹחָנָן אָמַר גַּר צָרִיף ג' וְתִיבַת צָרִיף נִדְעָה שְׁפִיאוּרָה לְכַתְּחֵלָה וְאִם שְׁלַפְעָמִים מְצִינוּ תִיבַת צָרִיף גַּם בְּדְבַר הַפּוֹסֵל בְּדִיעֵבַד וְהוּ רַק בְּעֵבֹר שְׁהָדִין הוּא שֶׁם כֵּן שְׁדָבָר הַהוּא פּוֹסֵל בְּדִיעֵבַד אֲבָל עכ"ז אֵין הַפּוֹסֵל דְּדִיעֵבַד נִקְלָל בְּתִיבַת צָרִיף כִּי הַתִּיבָה הַזֹּאת הוֹרְאָתָה הִיא לְכַתְּחֵלָה שְׁלַכְתְּחֵלָה צָרִיף לְהִיּוֹת כֶּף וְאֵין בָּהּ הוֹרְאָה כֶּלָל עַל דִּיעֵבַד אִם מְעַכְבּ אוֹ לֹא וְע"כ לְפַעְמִים מְצִינוּ תִיבָה זֹאת אֲדָבָר שֶׁא"צ בְּאֲמַת רַק לְכַתְּחֵלָה וְלְפַעְמִים מְצִינָנָהּ בְּדְבָרִים שְׁהָדִין בָּהֶם שְׁמַעְפֵּבִים גַּם דִּיעֵבַד אֲבָל עכ"פ הוֹרְאָת הַתִּיבָה הִיא רַק לְכַתְּחֵלָה שְׁצָרִיף לְכַתְּחֵלָה לְהִיּוֹת כֶּף וְכֶף וְא"כ ר' יוֹחָנָן דְאָמַר גַּר צָרִיף ג' הָרֵי אָמַר בְּזֶה רַק דִּין שְׁגַר צָרִיף ג' לְכַתְּחֵלָה וְאֵלּוּם ר' יְהוּדָה בְּבִרְיָיְתָא הַגַּ"ל הָרֵי רְצָה לְלַמּוּד מַה"ת דְּגַם בְּדִיעֵבַד אִם נִתְגַּיֵיר שְׁלֹא בַב"ד אֵינוּ גַר וְכִדְאָמַר לְהַדְנָי מִכָּאֵן א"ר יְהוּדָה גַר שְׁנִתְגַּיֵיר בַּב"ד ה"ז גַר בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוּ אֵינוּ גַר וּלְפִי"ז שְׁפִיר אָמַר ר' יוֹחָנָן דְמִשְׁפֻט כְּתִי בִי דְכִינּוֹן דְנֵאֲמָרוּ ב' כְּתוּבִים א"כ אֲתִי הֵרֵאשׁוֹן לְכַתְּחֵלָה וְהַשְּׁנִי לְדִיעֵבַד וְא"כ קִרְא דְמִשְׁפֻט אָחַד וּגּו' הַנְּאָמַר רֵאשׁוֹנָה בְּבִמְדָבָר ט"ו אֲתִי לְכַתְּחֵלָה וְקִרְא דְוִשְׁפֻטָתָם וּגּו' הַנְּקַטְבַת אַחֲרוֹנָה בְּדְבָרִים א' אֲתִי לְדִיעֵבַד וְע"כ ר' יוֹחָנָן שְׁאָמַר גַּר צָרִיף ג' לְכַתְּחֵלָה שְׁפִיר נִקִּיט קִרְא דְמִשְׁפֻט וּגּו' וְר' יְהוּדָה שְׁרַצָּה לֹמַר דִּין דְאֶפִּי בְּדִיעֵבַד אֵינוּ גַר ע"כ שְׁפִיר נִקִּיט קִרְא דְוִשְׁפֻטָתָם וּגּו' כ"ז אֲמַרְתִּי עוֹד בְּטַל יִלְדוּתִי.

והנה הראני אשר הבאתי מש"ס קידושין הנ"ל אינה ראי דשם איירי ג"כ לענן עיכוב של איסור שמשמעם איסור לא יהיו קידושין תופסין בעריות ע"ש ולזה שפיר צריך קרא שהאיסור יעכב וכמו שפכתנו תחלת אות א' אבל פאן בגירות דהוא דין בעלמא שגירות צריך ג' מדוע נצטרף ב' קראי בזה אלכתחלה ואדיעבד הא בדאורייתא אין לחלק בין לכתחלה לדיעבד וא"כ די בחד קרא ועכ"ז הרי הדברים נכונים בעצמותם ונראים מאוד וע"כ יש קצת ראי גם מפאן דשייך חילוק בדאורייתא בין לכתחלה לדיעבד: (ד בתוס' סוטה ד"ב ע"ב ד"ה מאי הביאו ירושלמי דיליף מקרא שלא יקנא האדם לאשתו לא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש וכו' וקמייבעי לי התם עבר וקנא מחמת דברים הללו מה את אמרת למצוה או לעיכוב וכו' עכ"ל ומוכח מזה דיש לחלק בדאורייתא בין לכתחלה לדיעבד: (ה בתוס' שם דל"ג ע"א ד"ה ור' יהודה פתבו וז"ל לא ידענא אי דריש ר' יהודה מפה פכה דכל האמור בפרשה (פרשת חליצה) אפי' קריאה מעכבא דאין לשנות מפל האמור דלהכי אהני כה פכה וממילא הני לשון הקודש נמי עיכובא פיון דהפרשה נאמרה בלה"ק וכו' עכ"ל עש"ה.

וקשה דל"ל לר"י קרא לעכב כלל הא בדאורייתא אין לחלק בין לכתחלה לדיעבד ובשלמא לר"א ור"ע דס"ל ביבמות דק"ד ע"ב דרק דבר שהוא מעשה, מעכב ע"כ שפיר אצטרף קרא דככה יעשה לאיש להורות שרק דבר שהוא מעשה מעכב דאל"כ ה"א דהפל מעכב בדאורייתא אין לחלק בין לכתחלה לדיעבד וע"כ נאמר תיבת פכה אצל תיבת יעשה להורות השלילה שדבר שאינו מעשה אינו מעכב אבל לר"י דס"ל דבאמת הפל מעכב עש"ה בתוס' סוטה הנ"ל א"כ ל"ל קרא לעיכובא כלל הא בלא"ה בדאורייתא אין חילוק בין לכתחלה לדיעבד וצ"ע: (ו בקידושין דס"ב ע"א בשלמא לר' מאיר היינו דכתי' הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר ואם לא יתחטא וגו' אלא לר' חגיגה בן גמליאל ל"ל אצטרף סד"א מצות הנזה בשלישי ובשביעי ואי עבד בחד מינייהו עבד קמ"ל ע"ש ברש"י ומוכח דיש לחלק בדאורייתא בין לכתחלה לדיעבד: (ז שם בקידושין ס"ב א' איתא תנן התם אין תורמין מן התלוש על המחומר ואם תרם אין תרומתו תרומה ובתוס' שם ד"ה אין פתבו וז"ל פ"י בקוונטרס דמחומר אינו חייב בתרומה דכתי' ראשית דגנה דבעינו מידי דמידגן וא"כ הוי מן החיוב על הפטור וקשה דא"כ לדבריו בתלוש נמי קודם שנתמרח לא הוי תרומה שיהי לא מידגן וליתא דהא אמר בעלמא מעשר ראשון שהקדימו בשבילים פטור מתרומה גדולה דמשמע דמהני.

ועוד קשה מההוא דאמר (בתרומות פ"א מ"י) התורם מדבר שנגמרה מלאכתו דהיינו אחר מירוח על דבר שלא נגמרה מלאכתו דהיינו קודם מירוח תרומתו תרומה לכן נראה לר"י הא דמחומר פטור נפקא לן מדכתב ממנו דדריש בספרי ממנו ולא מן המחומר דהא קרא בתלוש מיירי ועל פרסוף אתא למימר ממנו אפי' בדיעבד נמי אסור דאי משום לכתחלה אתא תיפוק לי' משום דכתי' דגנה ומחומר לאו מידגן הוא אלא שמע מינה דפסול אפי' בדיעבד במחומר והוא דמעשר שהקדימו בשבילים דמהני בדיעבד מיירי בתלוש וקודם מירוח עכ"ל התוס'.

ומוכח מלשונם דיש לחלק בדאורייתא בין לכתחלה לדיעבד דאל"כ למה להו לדייק דממנו אתא לפסול גם בדיעבד דאל"כ תיפוק לי' מדגגה ואמאי לא ניחא להו בפשיטות דממנו אתא אפי' לדיעבד כמו בכל התורה דאין לחלק בדאורייתא בין לכתחלה לדיעבד.

ויש לדחות דהדייק מן הפתוב עצמו (מדאצטריה ממנו דאל"כ ת"ל מדגגה) עדיף להו מפללא דאין לחלק בדאורייתא וכו' ואמנם מהא דבתלויש מהני בדיעבד קודם מירוח אע"ג דכתי' דגגה א"כ מוכח לכאורה דיש לחלק בדאורייתא בין לכתחלה לדיעבד דאל"כ מדוע לא יהני קרא דגגה גם לדיעבד ויש לדחות גם זה ולומר דהשתא דכתי' ממנו למעט מחובר א"כ יש מקרא דממנו עצמו גילוי לדיעבד דתלויש דמהני דאל"כ לישתנק קרא מהו דממנו ואנא ידענא דמחובר פסול גם בדיעבד מפאת שאינו מידגן פניו דכתי' דגגה ובדאורייתא הרי אין לחלק בין לכתחלה לדיעבד וא"כ מדאצטריה ממנו למחובר על פרחו דדיעבד דתלויש מהני וגזה"כ הוא: ואולם יוקשה בזה דהר"ש תרומות פ"א מ"י הקשה ג"כ קושית התוס' קידושין ה"ל וז"ל וא"ת מדבר שלא נגמרה מלאכתו היאך תרומתו תרומה וכו' וי"ל דשאני הכא דרבי' קרא וכו' דתניא בתוספתא התורם ענבים ועתיד לעשותן צמוקים תאנים ועתיד לעשותן גרוגרות וכו' בית שמאי אומרים צריף לתרומם שני ובה"א אין צריף אמרו ב"ש לב"ה הרי הוא אומר כמלאה מן היקב ולא תרם זה מן היקב אמרו להם ב"ה הרי הוא אומר כל מעשר הארץ אם אתה אומר צריף לתרומם שני' אף זה לא קנים קודש לד' עכ"ל וא"כ לפמ"ש יוקשה דל"ל הו קרא דכל מעשר הארץ וגו' תיפוק לי' מקרא דממנו דמדאצטריה ממנו על פרחו דבתלויש מהני אפי' שלא מן הגמור וכנ"ל: ודע דלפמ"ש הפני משה על הירושלמי יבמות פ"ק הע"ל ה"א וז"ל הירושלמי קדשים מהו שיהיו אסורים לערל ללמד מן הפסח אין את יכול שאין בו שביירת עצם (שפגדשים אין אסור שביירת עצם ואיכא למיפרה מה לפסח שפן שביירת עצם אסור בו) ולא מן התרומה שהוא למד מן הלמד עכ"ל הירושלמי וכו' הפני משה שם ד"ה שהוא למד מן הלמד וז"ל ונהרי תרומה עצמה ילפינן מפסח ותרומה קודש איקרי וקיי"ל אין למדין למד מן הלמד בפגדשים עכ"ל וז"ל וא"כ לפי דבריו אלה דתרומה חשובה קדשים לענין פללא דאין למדין למד מן הלמד א"כ כל שפן דחשובה קדשים לענין דניבועי בי' שינה לעכב דהא הו דשינה לעכב נוגג גם בדברים דלא חשובי קדשים לענין למד מן הלמד וכמו שהוכחתי באות א' דבגדי כהונה בעינן בהו שינה לעכב ואעפ"כ דנין בם למד מן הלמד וא"כ תרומה דאין דנין בה למד מן הלמד כל שפן דבעינן בה שינה לעכב וא"כ ניחא בפשיטות הא דגגה אינו פוסל בדיעבד ורק במחובר דכתי' בי' קרא דממנו מלבד קרא דגגה א"כ שינה בו הפתוב לעכב לכן שפיר פסול גם בדיעבד משא"כ בתלויש קודם מירוח דכתי' רק חז קרא דגגה שפיר אינו מעכב: ואמנם גם ע"ז יוקשה מתוספתא ה"ל דמייתי קרא דמהני בדיעבד כשאינו מן הגמור ול"ל קרא תיפוק לי' דלא שינה בו הפתוב לעכב ודרה פלפול קצת יש לפרש דזהו פונת התוספתא באמת וזה שגרי הפני משה ה"ל נתן טעם לדבריו בהא דאין דנין למד מן הלמד בחרומה וכו' הטעם משום דתרומה קודש איקרי ונוגמתו מצינו בשבת דכ"ה ע"א דאמר פ"שם שמצוה לשרוף קדשים שנטמאו כה מצוה לשרוף את התרומה שנטמאת ובתוס' שם ד"ה כה פתבו הטעם משום דדמיא לקודש ומדרבנן א"נ מדאורייתא מדאיקרי קודש עכ"ל.

הרי שמפאת שנקראת קודש יש לה דין קדשים [ונדגמתו ביבמות די"א ע"א צרת סוטה
אסורה טומאה כתי' בה פעריות אלמא דאע"ג דעצמות סוטה הוא רק איסור לאו עכ"ז
כיון שאיסור זה הוא בסוג אחד עם עריות מפאת שנאמר בו טומאה פעריות וענין
הטומאה כולל שניהם לכן דינו פעריות לפטור מחליצה ומיבום אע"ג דשאר חייבי לאוין
מתניבמות מה"ת וה"נ בקדושה שהוא הפכית מן הטומאה כל הדברים הנכנסים תחת סוג
קודש דין אחד להם ושפיר תרומה דינה פקדשים מפאת דקודש כתי' בה פקדשים כמו
דסוטה דינה פעריות מפאת דטומאה כתי' בה פעריות ולפי"ז במעשר דכתי' בי' ג"כ קודש
לד' [ועי' בקידושין דנ"ג ע"א דקודש לד' דכתי' במעשר עדיף עוד מקודש גרידא ע"ש]
א"כ ג"כ דינו פקדשים ונוהגים בו מדות הקדשים ובעיניו בי' ג"כ שינה לעכב וכנ"ל וא"כ
י"ל שזהו שהשיבו ב"ה לב"ש אם אתה מצריכו לתרום שני ואומר שמה שתרום ראשונה
אינו מועיל אפי' בדיעבד ואע"ג דיש רק מקרא אחד לענין גמור וא"כ הרי אתה נותן לו
בזה דין חולין דלא בעיניו בהו שינה לעכב וא"כ איפוא אף זה לא קיים קודש לד' ר"ל
שבמעשה הפקדושתו שני הרי הוא מורה בזה שאינו מקיים בהפקדושתו ענין קודש לד'
שפלי הענין קודש לד' אשר יש במעשר הרי אין צריך לתרום שני כיון דקדשים הרי
בעיניו בהו שינה לעכב וא"כ הרי כבר הועיל מה שתרום ראשונה בדיעבד ודו"ק.

ואולם גוף דברי הפני משה הנ"ל תמהתי עליהם במקום אחר והארבתי שם ואכ"מ: ח)
בפרכות דט"ו ע"א ס"ל לר' אלעזר בן עזרי' דצריך להשמיע לאזניו בק"ש לכתחלה
מה"ת משום דכתי' שמע ישראל וגו' ובדיעבד אפי' לא השמיע לאזניו יצא עש"ה.

ומבואר דיש חילוק בדאורייתא בין לכתחלה לדיעבד: ט) בתוס' גיטין דל"ה ע"ב ד"ה
ליחוש ובר"ן נדרים דס"ה ע"א פתבו דבדיעבד אם התירו לנודר מחבירו שלא בפניו
גמי מהני ע"ש ואע"ג דהא דבעיניו לכתחלה שתהי' ההתרה בפניו דאורייתא הוא ומקרא
ילפינו לי' בנדרים שם בגמ' ע"ש וא"כ מבואר גם בזה דיש לחלק בדאורייתא בין
לכתחלה לדיעבד: י) בפ"ס מכות ד"י ע"ב עיר שאין בה זקנים ר' אמי ור' אסי חד אמר
קולטת ונעשה בה בן סורר ומורה ומביא עגלה ערופה וח"א אינה קולטת ואין נעשה בה
וכו' מאן דאמר אינה קולטת וכו' בעיניו זקני העיר וליכא ומ"ד קולטת וכו' מצוה בעלמא
וברש"י מצוה שיהיו שם זקנים ומיהו פי אין בה זקנים גמי קלטה עכ"ל ומוכח לכאורה
גם מזה דיש לחלק בדאורייתא בין לכתחלה לדיעבד.

ומיהו י"ל דסוגי' דמכות הנ"ל לא שייכא פלל בספק שלנו אי יש לחלק בדאורייתא בין
לכתחלה לדיעבד רק שייכא בפלוגתא דסנהדרין דמ"ה ע"ב אי בעיניו קרא פדכתי' ודו"ק.
וכדמות ראי' לזה ממה שהגמ' אומרת פאן דלמ"ד קולטת אתי קרא למצוה בעלמא
וכלשון הזה עצמו מבואר ברש"י סנהדרין שם ד"ה ה"ז גהרג וז"ל ואעפ"י שאין פאן יד
העדים הראשונים אלמא לא בעי קרא פדכתי' דלאו דווקא איכתיב אלא למצוה בעלמא
עכ"ל.

מיהו שם בסנהדרין גופי' קשיא דכיון דאיכתיב למצוה שתהי' יד העדים בראשונה א"כ
מדוע לא נימא דמעכב ג"כ הא בדאורייתא אין לחלק בין לכתחלה לדיעבד וע' תוס'
במות דק"ד ע"ב ד"ה דאמר ומה שכתבו שם דאין סברא לפטור החוטא מפאת שאין
לעדים יד עש"ה צריך עיון אם שייך זה גם בהך דמכות לומר דאין סברא שלא תהי'

העיר קולטת מפאת שאין שם זקנים דלכאורה כל ענין קליטת ערי מקלט הוא מחקי התורה ומענינים השמעיים הנעלמים מאתנו ושפיר יוכל להיות דרך היות זקנים בעיר פלשון הפתוב הוא דבר המועיל והנותן בזה פח לשיתקלוט את ההורג בשוגג ומדוע לא נצריך בכה"ג קרא פדכתי וצ"ע: יא) בש"ס שבת דע"ט ע"ב אומר רב דוכסוסטוס הרי הוא פקלף מה קלף פותבין עליו תפילין אף דוכסוסטוס פותבין עליו תפילין וכו' ת"ש הלכה למשה מסיני תפילין על הקלף מזוזה על דוכסוסטוס ומשני למצנה ע"כ.

וקשה ג"כ דמדוע לא יעפב הא בדאורייתא אין לחלק וכו' ואולי הפונה שם דההלכה פך נמסרה בפירוש דבעינו זה רק לכתחלה למצנה ושאינו מעפב והנה ברש"י שבת שם ד"ה למצנה כ' מצנה מן המונבחר קלף בעינו וכו' ומוכח דגם מצנה דלכתחלה אינו רק מצנה מן המונבחר וצ"ל דדייק רש"י פן מדאמר רב מה קלף פותבין וכו' אף דוכסוסטוס פותבין וכו' מוכח דגם לכתחלה פותבין על דוכסוסטוס דאל"כ ה"ל למימר אף דוכסוסטוס שכתבו עליו תפילין פשירין וע"כ פ"י דרך למצנה מן המונבחר קלף בעינו אבל שלא בתורת מצנה מן המונבחר פותבין גם לכתחלה על דוכסוסטוס וצ"ל ג"כ לפי"ז דההלכה בפירוש נמסרה פך דרך למצנה מן המונבחר בעינו קלף דאל"כ מדוע לא נימא שהיא מצנה גמורה מהל"מ.

ומיהו באמת מצינו גם בדברים הכתובים בתורה ענין מצנה מן המונבחר ע' מנחות דל"ח ע"ב מצנה להקדים לכן לתכלת ואם הקדים תכלת ללכן יצא אלא שחיסר מצנה מאי חיסר מצנה וכו' דלא עבידמצנה מן המונבחר וקדימת לכן לתכלת נלמד שם מקרא ע"ש ויבא הענין דשם להלן א"ה בארנפה וכו' הוא בכמה דוכתי ענין מצנה מן המונבחר בדאורייתא וצריך בכולם להבין מהו הדבר המוכיח שפונת הפתוב הית' רק למצנה מן המונבחר לא למצנה סתם ודברתי מזה במקום אחר ואכ"מ: יב) במרדכי ב"ק פרק הגוזל הביא דעת הרמב"ם דהא דאין מקבלין עדים שלא בפני בע"ד הוא רק לכתחלה אבל כדיעבד מהני ע"ש ואע"ג דהך דאין מקבלין עדים שלא בפני בע"ד דאורייתא הוא ומקרא ילפינן לי' במבואר בב"ק שם בגמ' ע"ש ומ"ש הב"י בס"י כ"ח דקרא אסמכתא בעלמא הוא היינו לפי שיטתו שהוא חולק שם על הרמב"ם אבל הרמב"ם עצמו ודאי דסובר דדרשא גמורה היא מה"ת דאל"כ הרי אין הבנה לראית הרמב"ם פלל וכמו שטען עליו הב"י שם עש"ה ועל פרק דדעת הרמב"ם ששהו מה"ת ממש כפשטות לשון הגמ' וע"ז הוקשה לו דמנא להו לחכמים להתיר במקום אונס אסור דאורייתא והוכרח לו לומר משום זה דקים להו לרבנן דהא דאין מקבלין עדים וכו' הוא רק לכתחלה ולא לעפב וזה איננו תימה שהרי מצינו כמה מקלי דמתלקינן בהו בין לכתחלה לדיעבד אף שהם מה"ת וככל המקומות שהבאתי פה וכמו שכתבו ג"כ התוס' פסחים י"א א' (אשר הבאתי באות ב') דאיפא מקלי טובא דבעינו בהו שישנה עליו הפתוב לעפב עכ"ל וא"כ שפיר הך דאין מקבלין עדים וכו' ג"כ יכול להיות אחד מהם וע"כ פיון שבדיעבד פשר שוב שפיר התירו חכמים במקום אונס גם לכתחלה דאונס אפי' לכתחלה מייחשב פמו דיעבד פיון שא"א בענין אחר מפאת האונס וכדמוכח בכמה דוכתי והבאתי קצת מהם בכלל הקדום ודו"ק.

פי זה נראה ברור בכונת הרמב"ם בס"ד אחרי העיון בדבריו ובאתי בכ"ז רק להעיר: ודע עוד פי פמו דאמרינו דבדאורייתא אין לחלק בין לכתחלה לדיעבד ה"נ להיפוך בדברנו

אמרנו דסתם דרבנן הוא רק לכתחלה ולא קאי אדיעבד וכמבואר בתוס' קידושין דנ"ה ע"ב ד"ה אין שיהביאו שם דברי הגמ' סנפה מ' ב' דמעוות מע"ש אין מתחללין על בהמה ח' ונעוף חיים וכתבו ע"ז ונ"ל וא"ת פיון דטעמא הוי משום גזיר' אמאי קאמר לשון מתחללין דמשמע דאפי' דיעבד לא מהני והא אמרינו בכל דוכתא דכל דבר שהוא מדרבנן בדיעבד מהני וא"כ אין מחללין מיבעי לי' דכונתה אמרינו בפרק הזהב דקאמר אלא מאי דרבנן אין מתחללין אין מחללין מיבעי לי' וכו' עכ"ל.

וע"ע בסנפה ד"ב ע"א סנפה דאורייתא תני פסולה מבוי דרבנן תני תקנתא ימעט ובתוס' שם כתבו דלשון ימעט משמע חומרא בעלמא מדרבנן ופסולה משמע דאורייתא עכ"ל וי"ל ג"כ הטעם דכיון דסתם רבנן הוא רק לכתחלה לכן לישנא דלכתחלה הוא לשון הרגיל במילי דרבנן וע"כ גם במקום שמעפב עכ"ז נקט התנא לשון לכתחלה הרגיל לו בכל מקום ולכן תני ימעט לישנא דלכתחלה משא"כ סנפה דאורייתא תני פסולה לישנא דדיעבד ע' פסחים דע"ז ע"ב דפסולה דיעבד משמע.

ואולם ז"א דאדרבה פיון דסתם דרבנן אינו מעפב לכו במקום שמעפב ה"ל למיתני ביותר לשון דיעבד ולא לשון לכתחלה כדי שלא נטעה באמת שאינו מעפב כמו כל סתמי דרבנן שאינם מעפבים ונראה פונת הגמ' סנפה הנ"ל באופן אחר דמשום דסתם דרבנן הוא רק לכתחלה ע"כ אלו הי' ענין הדבר שבדיעבד אלו נתן הקורה למעלה מכ' לא הי' אפשר למעטה אזי לא היו חכמים עושים דבריהם לעיכוב באמת שאם עבר ונתן הקורה למעלה מכ' לא תועיל ורק מפאת שאפשר למעטה וא"כ הא אפתי הוי רק לכתחלה שהרי יכול עדיין למעטה לכן תיקנו דבריהם לעיכובא שאם עבר ונתנה למעלה מכ' ימעטנה ואפי' יארע מקרה שלא יהי' אפשר למעטה או שמיד בתחלה לא יהי' אפשר להניחה למטה מכ' עכ"ז בשביל מיעוט אין חכמים עושין תקנה כמבואר ביבמות דל"א ע"ב דמשום דרנבא מקדשי בכספא ומיעוטה בשטרא לכן לא תיקנו חכמים זמן בשטר קידושין ע"ש.

וכן כתבו התוס' פתובות דס"ג ע"ב ד"ה אבל ונ"ל ומיהו יש לדחות דלא מצוי למימר מאיס עלי אלא היכא שיש רגלים לדבר שהפעל אינו מתקבל לה ובשביל אותן נשים לא רצו לתקן פתובה לאיש פיון דלא שניד לתקן ברוב נשים עכ"ל.

וע"כ גם כן לא עשו תקנת קורה גם למעלה מכ' עבור מיעוט שיארע שיהיה בלתי אפשר להם למעטה או להניחה מיד למטה מכ' ורק אלו הי' ענין הדבר פן תמיד שאם עובר על הדרבנן ונתנה למעלה מכ' אין באפשריות למעטה עוד אזי לא היו חכמים עושים דבריהם לעיכוב כמו בשאר סתמי דרבנן דעשו דבריהם רק לכתחלה ולא לעיכוב וע"כ פיון שסיבת העיכוב כן בדיעבד הוא רק מפאת אפשריות המיעוט לכן תני שפיר ימעט משא"כ בדאורייתא דסיבת העיכוב בדיעבד היא בפשיטות דכל דאורייתא מעפב גם בדיעבד ואלו לא הי' תקנת המיעוט ג"כ הי' פן לכן תני שפיר פסולה ולא תני ימעט ודו"ק: ואולם אין ראי' מזה דסתם דרבנן הוא רק לכתחלה דאפי' אי סתם דרבנן הוא גם בדיעבד עכ"ז י"ל דלגבי עירוב בפרט אלו לא הי' אפשריות המיעוט לא רצו לעשות דבריהם שם לעיכובא ושפיר תני ימעט ודו"ק.

וע"ע בתוס' זבחים דע"ז ע"ב ד"ה הא דמוכח מדבריהם דאי איברי בעלי מומין שנתערבו בתמימין רק מדרבנן לא בטילי אזי הסברא פשוטה דלית לן למיסר בדיעבד היכא דעלו משא"כ אי מדאורייתא לא בטילי אזי גם בדיעבד ירדו עש"ה.

וע"ע בש"ס יומא דנ"ה ע"א דקאמר דכ"ע מיהת הזאה ראשונה (דפר ושעיר דיוה"כ) צריכה מנן עם פל אחת ואחת מ"ט ר' אלעזר אמר שלא יטעה בהזאות ר' יוחנן אמר אמר קרא ולפני הפפורת יזה שאין ת"ל יזה ומה ת"ל יזה לימד על הזאה ראשונה שצריכה מנן עם פל אחת ואחת מאי בינייהו איכא בינייהו דלא מנה ולא טעה עכ"ל הגמ'.

הרי דס"ל להגמ' בפשיטות דאי חיוב מנן הזאה ראשונה הוא רק מדרבנן אזי אינו מעכב. ונדגמת הגמ' יומא הנ"ל הביאו התוס' ביבמות דקי"ג ע"ב ד"ה יצתה ר'ושלמי ונ"ל נשפטיה לא יוציא דבי ר' ינאי אמרי מפני גרידה (שנגררת אחר פל אדם ונוהגין בה מנהג הפקר) ר' זירא ור' מנא אמרי שאין יכולה לשמור גיטה וכו' איכא בינייהו עבר וגירש מ"ד מפני גרידה מותר (פיון דליכא אלא איסור דרבנן שלא ינהגו בה הפקר אם עבר וגירש ה"ז גט ומותרת לינשא בו) למ"ד לפי שאין יכולה לשמור את גיטה אסור (פי' מדאורייתא אין הגט גט ואסורה לינשא בו) עכ"ל.

הרי דפשיטא להירושלמי דלמ"ד מפני גרידה דרבנן אינו מעכב אם עבר וגירש. ומיהו מצינו פסולי דרבנן טובא בגט דעשאום גם לעכב וע' גיטין דפ"ו וע"ע סנהדרין די"א ע"ב ת"ר אין מעברין את השנים אלא ביהודה ואם עיברה בגליל מעוברת העיד חנניא איש אוני אם עיברה בגליל אינה מעוברת א"ר יהודה ברי' דר"ש בן פזי מאי טעמא דחנניא אמר קרא לשכנו תדרשו ובאת שמה פל דרישות שאמה דורש לא יהיו אלא בשכנו של מקום עכ"ל הגמ'.

ומדשואל רק אטעמא דחנניא ולא אטעמא דרבנן מוכח ג"כ דסתם דרבנן הוא רק לכתחלה וס"ל דהא דאין מעברין אלא ביהודה הוא מדרבנן וע"כ רבנן דס"ל דאם עיברה בגליל מעוברת אין דבריהם צריכים טעם דכיון דהוא רק דרבנן לכן שפיר אין מעכב ורק אחנניא דסובר דמעכב שפיר פריה מאי טעמא ומשני דס"ל לחנניא דהוא דאורייתא מקרא דלשכנו תדרשו וגו' ומידי דדאורייתא שפיר מעכב.

וע"ע בש"ס בבא בתרא דקס"ה ע"א דאהא דתנן פשוט שכתב בו עד אהד ומקושך שכתב בו שני עדים שניהם פסולין פריה בשלמא מקושך אצטריה סד"א הואיל ובשלמא כשר ה"נ כשר קמ"ל אלא פשוט שכתב בו ע"א פשיטא וכו' ומשני הא קמ"ל דשנים במקושך כע"א בפשוט מה התם פסולא דאורייתא אף ה"נ פסולא דאורייתא וברש"פ"ם ד"ה ומשני כ' אף שנים שבמקושך הטילו עליו חכמים פסולא דאורייתא ואם גירש אינה מגורשת עכ"ל הוקשה לו אהא דקאמר דשנים במקושך הוי פסולא דאורייתא דהא גט מקושך הוי רק תפנית דרבנן וכן הקשו התוס' שם ד"ה ה"כא וע"ז תי' דכונת הגמ' דהחכמים עשו דבריהם בזה כדאורייתא לענין שאם גירש אינה מגורשת וכוונתו דלהקל אינה מגורשת שתהי' מותרת לכהן או שאם נישאת לאחר שיהי' הולד ממזר ומותר בממזרת דאורייתא דהא קיי"ל דאין פח לחכמים לעקור דבר מה"ת בקו"ע רק כונתו דמדרבנן אינה מגורשת וצריכה גט מחדש ואם נישאת הולד ממזר מדרבנן].

וא"כ מדקאמר דהטילו עליו פסולא דאורייתא במה שאם עבר וגירש אינה מגורשת מוכח דסתם דרבנן הוא רק לכתחלה ולא לעכב וע"כ במקום שתקנו דבריהם גם לעכב נחשב זה שהטילו עליו פסולא דאורייתא ועשאו דבריהם שם פדאורייתא: ודע דעפ"י פל המקומות הנ"ל אשר הבאתי דסתם דרבנן הוא רק לכתחלה צע"ק ביבמות דק"ב ע"א דתנן א"ר יוסי פעם אחת הלכתי לנציבין מצאתי זמן אחד אמרתי לו פלום בקי אתה בר' יהודה בן בתירא א"ל הן פלום ראית שחלץ ביבמה א"ל ראיתי במנעל או בסנדל אמר לי וכי חולצין במנעל והתורה אמרה נעלו ולא מנעלו אמרתי לו א"כ מה ראה ר' מאיר לומר חלצה במנעל חליצתה פשיג' וכו' וברש"י שם ד"ה ה"ג כ' דלא גרסי' והתורה אמרה וכו' דהא דאין חולצין במנעל רק מדרבנן הוא עש"ה.

וא"כ קשה דכיון דרק דרבנן הוא א"כ מה זה שהקשה לו מהא דאמר ר' מאיר חלצה במנעל חליצתה פשיג' הא סתם דרבנן הוא רק לכתחלה ונפיר בדיעבד חליצתה פשיג' וצ"ע: ולענן אי בדברי קבלה ג"כ אמרינן דאין לחלק בין לכתחלה לדיעבד נראה מסברא דתלוי בפלוגתא אי דברי קבלה דין תורה יש להם דאי אמרינן פו אזי ג"כ אין לחלק בהם בין לכתחלה לדיעבד ואי יש להם רק דין דרבנן אזי אדרבה סתמייהו הוא רק לכתחלה פדרבנן וכמוכן וראיתי בר"ן פרק ערבי פסחים שהביא בשם הרמב"ן ונ"ל דאפי' דיעבד אם קידש ביו לכן לא יצא דלישנא דעד שיהי' בהו מראה יין אפי' דיעבד משמע ואעפ"י שאמרו בירושלמי א"ר ירמל' מצנה לצאת ביו אדום מ"ט אל תרא יין כי יתאדם אפי' דיעבד נמי הוא דליכא למימר דלכתחלה בלחוד הוא דקאמר דמנא תיתי אי בעינו קרא פדכתי' אפי' דיעבד נמי לא ואי לא בעינו קרא פדכתי' אפי' לכתחלה יהא פשר שהרי חשוב הוא ועולה על שלחן מלכים עכ"ל ומפורש בדברי' אלה דגם בדברי קבלה לא שניי' לחלק בין לכתחלה לדיעבד: והנה התוס' במנחות דל"ח ע"א ד"ה ואם הקדים תכלת ללבו יצא חידשו עוד פלל בהא דבדאורייתא אין לחלק בין לכתחלה לדיעבד ונ"ל תימא פיון דמקרא הוא דדרשינן דלבו ברישא נימא דמעכב הא לא בעינו שינה הפתוב לעכב אלא בקדשים וי"ל דלית לן למימר דאסדר לבד יקפיד הפתוב לעכב פמו גבי חליצה דאם הקדים רקיקה לחליצה מה שעשה עשוי ואע"ג דכתי' פכה עיפובא לא קאי אלא אחסרון מעשה עכ"ל.

והנה לפי מה שפתיבתי במ"א בחידושי דהא דבדאורייתא אין לחלק בין לכתחלה לדיעבד מקורו הוא מדרש הירושלמי בהאורג דדריש אלה המצות אם עשיתן פמצותן הן מצות ואם לאו אינן מצות ע"ש ותיבת מצות לא קאי דוקא אמצות מעשיות כ"א גם כל דיני התורה ומשפטי' הם בכלל מצות פמבואר פמנין המצות לראשונים ז"ל וקאי תיבת אלה למעט שפל מה שצינתה תורה משפטים ודינים וכל דברי' צריף שיעשו פמו שנצטוו בתורה עשייתו ואם לא נעשה פכה אינו מועיל פלום והארכתי שם בחידושי.

והנה לפי ההצעה הזאת אם אנו אמרינן דרק חסרון גוף הדבר מעכב אבל חסרון סדר אינו מעכב א"כ ההכרח לומר דשינוי הסדר לא חשוב שלא פמצותו דכיון דעשה פל המצנה אלא שלא עשאה בסדרה ע"כ חשוב שפיר הדבר הנעשה שנעשה פמצותו והחסרון הוא רק דבר מבחוץ פמה שאיחר הפוקדם והקדים המאוחר ורק אם צינתה תורה שיהי' בדבר פלוני אלו ואלו המעשים עד"מ וחיסר אחת מן המעשים אז הוא

דְּנַחֲשֵׁב שְׁעֵשֶׂה הַדָּבָר הַהוּא שְׁלֵא כְּמַצּוֹתוֹ כִּינּוֹן שְׁחִיטָה מִן הַמַּעֲשִׂים שְׁצִינּוֹתָה הַתּוֹרָה בּוֹ
אַבְל שִׁינּוּי הַסֵּדֶר לְבַד חֲשׂוֹב שְׁפִיר כְּמַצּוֹתוֹ וְדו"ק.

וְאַפְּי' אִם נֹאמֵר דֵּהָא דְּבִדְאוּרְיָתָא אִין לְחַלְקֵי בֵּין לְכַתְּחֵלָה לְדִיעֵבַד אִינּוּ מִפְּאֵת דְּרָשׁ
הִירוּשְׁלָמִי הַגָּ' ל' נֵרְק טַעַם אַחַר יֵשׁ בּוֹ עַכ"ז זֶה עַכ"פּ הוּא מְוַכַּח מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' דְּמִנְחוֹת
הַגָּ' ל' דְּשִׁינּוּי הַסֵּדֶר חֲשׂוֹב שְׁנַעֲשֵׂה כְּמַצּוֹתוֹ דֵּהָא צִיצִית מִצְוָה הִיא וְעֵלָה וְדָאִי הָא קָאִי
קָרָא דְּאֵלָה הַמַּצּוֹת וּא"כ הִרִי בְּפִשְׁטוֹת תִּיקְשִׁי דְּמִדּוּעַ אִם שִׁינּוּי הַסֵּדֶר וְהַקְדִּים הַתְּכַלֵּת
לְלַבֵּן יֵצֵא הִרִי כְּתִי אֵלָה הַמַּצּוֹת וְדִרְשִׁינּוּן אִם עֲשִׂיתָן כְּמַצּוֹתוֹ הֵן מַצּוֹת וְאִם לֹא אִינּוּ
מַצּוֹת וְהִבִּיאוּ הִרְאִישׁוֹנִים ז"ל הַדְּרָשׁ הַזֶּה לְהִלְכָה בְּכַמְּה דְּוֹכְתִי וְכַנּוּדַע וּא"כ זֶה ג"כ שְׁעֵשֶׂה
שְׁלֵא כְּמַצּוֹתוֹ רָאוּי שְׁלֵא תִהִי מַצּוֹתוֹ מִצְוָה וְעַל כֵּן הִרְחֵף לֹאמֵר דְּשִׁינּוּי הַסֵּדֶר חֲשׂוֹב שְׁפִיר
כְּמַצּוֹתוֹ וְחִסְרוֹן הַסֵּדֶר חִסְרוֹן מִבְּחוּץ הוּא אַבְל גּוּף הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר עֲשֵׂה נַחֲשֵׁבֶת שְׁפִיר
כְּמַצּוֹתָה כִּינּוֹן שְׁעֵשֶׂה אֵלָה כְּפִי הַדִּינִים אֲשֶׁר צִינּוֹתָה הַתּוֹרָה בְּגוּף הַעֲשִׂי' וְדו"ק.

וְדוּגְמָא לְזֶה תְּמַצָּא בְּתוֹס' זְבָחִים דְּק"ג ע"ב ד"ה וּמוֹדָה ע"ש שְׁפַתְבוֹ לַעֲנִין גְּזֵל הַגֵּר
דְּבַעֲנִין שְׁיָבִיא הַכֶּסֶף קוֹדֵם הָאֵשׁם וְחִידְשׁוּ שָׁם דָּאִם הִבִּיא הַכֶּסֶף אַחַר שְׁחִיטַת הָאֵשׁם
קוֹדֵם זְרִיקָה נְמִי מְהִינִי וְכַתְּבוּ ע"ז וְז"ל וְקָשָׁה דְּתַנְיָא בְּתוֹסְפֵתָא דְּפִסְחִים הִבִּיא אֶת אֲשָׁמוֹ
קוֹדֵם גְּזֵלוֹ לֹא יֵהָא אַחַר מְמַרְס בְּדָמוֹ אֵלָה תְּעוֹבֵר צוּרְתוֹ וְחִצָּא לְבֵית הַשְּׂרִיפָה אֵלְמָא
דְּאִין תְּקַנְהָ לְהִבִּיא הַגְּזֵל קוֹדֵם שְׁנִזְרַק וּא"ל דְּהִינּוּ מְדַרְבְּנָן דֵּהָא תַנְיָא בְּסִיפָא גְבִי מְצוֹרַע
הַקְדִּים חֲטָאתוֹ לֹא יֵהָא אַחַר מְמַרְס בְּדָמוֹ וְכו' (וּר"ל דְּהִתְמַם בְּמְצוֹרַע הָא הֵי מַה"ת וּא"כ
מוֹכַח דְּגַם בְּגֵזֵל הַגֵּר דְּכִנּוּתִי מַה"ת הוּא) וּאֵע"ג דְּמַה"ת פְּסוּל צְרִיף עֵיבּוֹר צוּרָה כְּדַתְנִיָּא
פְּרָק פִּיצַד צוּלִין כָּל שְׁפִסּוּלוֹ בְּגוּפוֹ יִשְׁרָף מִיַּד בְּדָם וּבְכַעֲלִים צְרִיף עֵיבּוֹר צוּרָה וּפְסוּלוֹ
בְּגוּפוֹ הֵי כְּמוֹ פִּיגּוּל וְטְרִיפָה וּנְבִילָה אַבְל הַקְדָּמָה לֹא עַכ"ל הִרִי דְּהַקְדָּמַת הַמְּאֻחָר לֹא
חֲשׂוֹב פְּסוּלוֹ בְּגוּפוֹ רַק פְּסוּלוֹ מִחֲמַת דְּבָר אַחַר וְע"כ ה"נ לַעֲנִין מַצּוֹת אִם הַקְדִּים הַמְּאֻחָר
חֲשׂוֹבָה שְׁפִיר גּוּף הַעֲשִׂי' כְּמַצּוֹתָה וְחִסְרוֹן הַסֵּדֶר הוּא רַק חִסְרוֹן מִחֲמַת דְּבָר אַחַר וְחִסְרוֹן
מִבְּחוּץ: וְהִנֵּה לְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַעִיר ע"ז מִמַּס' מַעֲשֵׂר שְׁנִי פ"ה מְשֻׁנָּה י"א עֲשִׂיתִי כָּכָל
מַצּוֹתָה אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי הָא אִם הַקְדִּים מַעֲשֵׂר שְׁנִי לְרִאשׁוֹן אִינוּ יְכוּל לְהַתְּנוּדוֹת עַכ"ל
הַמְּשֻׁנָּה.

וּא"כ מוֹכַח לְכַאוּרָה דְּגַם שִׁינּוּי הַסֵּדֶר חֲשׂוֹב שְׁלֵא כְּמַצּוֹתוֹ: וְאוּלָּם אַחֲרֵי הָעִיּוֹן זֶה אִינוּ
נֹאדְרָבָה מִשָּׁם רֵאִי דְּשִׁינּוּי הַסֵּדֶר חֲשׂוֹב שְׁפִיר כְּמַצּוֹתוֹ וְזֶה דְּהִרִי בְּאוֹתָהּ מְשֻׁנָּה שָׁם אִיתָא
עוֹד לֹא עֲבַרְתִּי מִמַּצּוֹתֶיהָ לֹא הִפְרַשְׁתִּי מִמֵּין עַל שְׁאִינוּ מִינּוּ וְלֹא מִן הַתְּלוּשׁ עַל הַמְּחֻנָּבֵר
וְכו' וּא"כ קָשָׁה דְּמִדּוּעַ לֹא נִימָא דְּהַקְדָּמַת מַע"ש לְרִאשׁוֹן הוּא ג"כ בְּכָלֵל קָרָא דְּלֹא עֲבַרְתִּי
מִמַּצּוֹתֶיהָ וּמִדּוּעַ הוֹצִיאוּ הַהַקְדָּמָה מִן הַכָּלֵל לְדוֹרְשָׁה דִּיִּיקָא מְקָרָא דְּכָכָל מַצּוֹתָהּ אֲשֶׁר
צִוִּיתָנִי וְעַל כֵּן הִרְחֵף לֹאמֵר דְּשִׁינּוּי הַסֵּדֶר חֲשׂוֹב שְׁפִיר כְּמַצּוֹתוֹ וְע"כ בְּקָרָא דְּלֹא עֲבַרְתִּי
מִמַּצּוֹתֶיהָ שְׁפִיר אִין שִׁינּוּי הַסֵּדֶר בְּכָלֵל דְּזֶה ג"כ חֲשׂוֹב כְּמַצּוֹתוֹ וְע"כ פִּירְשׁוּ קָרָא דְּלֹא
עֲבַרְתִּי מִמַּצּוֹתֶיהָ רַק אֲדַבְּרִים עֲצָמִים אֲשֶׁר נִצְטוּוּ בְּגוּף הַפְּרִשְׁתָּה הַמַּעֲשֵׂר שְׁתַּהֲלִי הַהַפְּרָשָׁה
בְּמִינוֹ וּבְתוֹלוֹשׁ וְכו' וְלֹא עַל הַסֵּדֶר אֲשֶׁר נִצְטוּוּ בְּהַפְּרָשָׁה וְכֵן קָרָא דְּכָכָל מַצּוֹתָהּ אֲשֶׁר
צִוִּיתָנִי אֵלּוּ הִי נֹאמֵר כְּמַצּוֹתָהּ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי אֲזִי ג"כ לֹא הִי שִׁינּוּי הַסֵּדֶר בְּכָלֵל כִּינּוֹן דְּשִׁינּוּי
הַסֵּדֶר חֲשׂוֹב שְׁפִיר כְּמַצּוֹתוֹ וְהַדִּיּוֹק הוּא רַק מְדַכְּתִי כָּכָל מַצּוֹתָהּ וְגו' ע"כ תִּיבַת כָּכָל אֶתִי

לרבות שעשה ככל מה שנצטווה בלי שום שינוי פלל וכלל וגם שינוי הסדר בכלל שגם את הסדר לא שינה ודו"ק.

ויובן בזה הא דדרשו הך קרא דככל מצותה אשר צויתני דייקא אשלא הקדים מעשר שני לראשון ולא על שום דין אחר משארי הדינים שהטילה תורה בהפרשת המעשר והרי דיני ההפרשה הם רבים וקרא סתמא כתי' ככל מצותה אשר צויתני וא"כ מדוע דרשוהו דוקא אהא דשלא הקדים מעשר שני לראשון ואין שום רמז לכאורה אל זה הדין דוקא במקרא יותר מלאחד משאר דיני ההפרשה ואולם להנ"ל ניחא דהמקרא עצמו שפיר מורה ע"ז מדכתי' באמת ככל מצותה אשר צויתני וא"כ הרי תיבת ככל מיותרת דהי' די שיתבאר כמצותה אשר צויתני ועל פרח דקאי קרא אדבר אשר אלו הי' נכתב כמצותה אשר צויתני לא הי' הכתוב מתפרש על הדבר שהוא וא"כ פיון שכל הדינים אשר נאמרו בההפרשה הרי הם דינים עצמיים וכולם שפיר הם בכלל כמצותה אשר צויתני וא"כ על פרח דקאי קרא אהקדמת מע"ש לראשון דדבר זה איננו בכלל כמצותה אשר צויתני פיון דשינוי הסדר הרי חשוב כמצותו וע"כ הוצרך הכתוב לכתוב ככל מצותה וגו' כדי שיורה על שינוי הסדר מפאת הרבוי דתיבת ככל וכנ"ל וא"כ המקרא עצמו שפיר מורה ע"ז דקאי אהקדמת מע"ש לראשון ומובנת דרשתם ו"ל לנכון בעזה"י: והנה לכאורה יש לדחות זה ולומר דאפי' נאמר דשינוי הסדר חשוב כמצותו עכ"ז זה שייך רק במקום שלא בא מצוה בפ"ע לשמור הסדר ורק שסדר המצוה לבד נכתב בכתוב וכוונתו בציצית דכתי' תחלה הפנה מין פנה וכתתי' תכלת בתר הכי להורות על סדר העשי' שיקדם הלבו לתכלת וכמו שדרשו במנחות שם ע"כ שפיר שינוי הסדר חשוב שקיים מצות ציצית וחיסר רק את הסדר הנאמר בהמצוה משא"כ בהקדמת מע"ש לראשון דגוף הסדר נלמד מהא דביכורים נקראו ביכורים וזה מורה שהם ביכורים וקודמין לכל ואח"כ היא תרומה שנקראת ראשית ואח"כ הוא מעשר ראשון שיש בו ראשית וכו' וכמבואר במשניות תרומות וע"ז בא קרא דמלאתה ודמעה לא תאחר למצוה בפ"ע לשמור את הסדר הנה ובלב לשנותו וא"כ בכה"ג אם שינה את הסדר הרי ביטל שפיר גוף מצוה שהיא מצות ל"ת דמלאתה ודמעה לא תאחר ולא שייך פאן לומר שבשינוי הסדר עשה כמו שנצטווה וחיסר רק חסרון מבחוי' שהרי ביטל גופה של מצוה דמלאתה וגו' שצויתה לשמור הסדר: ואמנם אחרי העיון דברינו נכונים דנהי דמלאתה ודמעה לא תאחר הוא גוף מצוה על שמירת הסדר עכ"ז הרי היא מצוה בפ"ע ואין המצוה הזאת מצות המעשר כלל רק שבאה מצוה אחרת בפני עצמה לשמור את הסדר הכתוב במצות ביכורים ותרומה ומעשרות וע"כ רק אם הפריש מע"ש ממין על שאינו מינו או מן התלוש על המחומר וכו' אז הוא דנחשב שלא קיים מצות הפרשת המעשר פיון שדינים אלו הם דינים עצמיים בהפרשת המעשר משא"כ אם הקדים מע"ש לראשון אז מצות הפרשת המעשר נחשב שפיר שעשה כמצותו ורק מצות מלאתה ודמעה הוא שלא קיים אבל מצות המעשר הרי שפיר היא כמצותה וכמוכח.

ואולם לפי"ז הנה נולד לנו עוד מובן שני במשנה דמע"ש הנ"ל וזה דקרא דלא עברתי כמצותיה מוסתבר להו לחכמים דקאי אגוף מצות ההפרשות ולא על מצות מלאתה ודמעה וגו' שהיא מצוה מבחוי' לא מצות ההפרשה העצמית וכן אלו נאמר כמצותה אשר צויתני אזי ג"כ הי' מוסב רק על גוף מצות ההפרשה ולא על מצוה מבחוי' ורק עתה

שנכתב פְּכֹל מִצְוֹתָהּ אֲזֵי הַפְּנִינָה שְׁקִינִים כָּל מָה שְׁנֻצְטוּהָ בְּלִי חֶסְרוֹן אֶף מִצְוָה אַחַת מֵאֲשֶׁר נֻצְטוּהָ וְאֶף הַמִּצְוֹת שְׁאִינָם גּוּף מִצְוֹת הַהִפְרָשָׁה וְרַק הֵם מִצְוֹת מִבְּחוּץ הַשְּׂיִיכוֹת אֶל הַהִפְרָשָׁה ג"כ קִיִּים וּע"כ שְׁפִיר קָאֵי אֲשִׁינוּי הַסֵּדֶר שְׁבִינָה הוּא מְבַטֵּל מִצְוָה דְּמִלְאָתָהּ וְדַמְעָהּ וּגּו' אֲשֶׁר הִיא מִצְוָה מִבְּחוּץ הַשְּׂיִיכָה אֶל הַהִפְרָשָׁה אֲבָל גּוּף מִצְוֹת הַמַּעֲשֶׂה אִינְנוּ מְבַטֵּל בְּזֶה דְּלִגְבֵי מִצְוֹת הַמַּעֲשֶׂה הָרִי שְׂיִינוּי סִדְרוֹ חָשׁוּב שְׁפִיר כְּמִצְוֹתָן וְכַנ"ל: וְהִנֵּה אַחֲרֵי אֲמָרִי כָּל אֵלֶּה מִצְוֹתַי בְּגוּר אַרְי' עַה"ת דְּבָרִים כ"ו ד"ה לֹא הִפְרַשְׁתִּי מִמֵּיִן עַל שְׁאִינוּ מֵינֹו שְׁכ' וְז"ל וְיָמָה שְׁמִפְרַשׁ פְּכֹל מִצְוֹתָהּ שְׁלֹא שְׂיִנָּה הַסֵּדֶר וְלֹא עִבְרַתִּי מִמִּצְוֹתֶיהָ שְׁלֹא הִפְרַשְׁתִּי מִמֵּיִן עַל שֶׁאִינִי מִפִּי מַה שְׁצָרִיךְ לְהַקְדִּים בִּיכּוּרִים שְׂיִיךְ בְּזֶה פְּכֹל מִצְוֹתָהּ לְפִי שְׁהַקְדַּמְתָּ בִּיכּוּרִים לְתַרוּמָה וְתַרוּמָה לְמַעֲשֶׂה הִיא שְׁלִימוֹת הַמִּצְוָה לְפִי שְׁהַמִּצְוָה בְּפָנַי עֲצָמָה הִיא הַפְרָשָׁה וְהַקְדָּמָה הוּא עֲנִיָן בְּפ"ע וְלְפִיכָהּ שְׂיִיךְ בְּזֶה פְּכֹל מִצְוֹתָהּ כְּלוֹמַר שְׁעֲשִׂיתִי פְּכֹל הַמִּצְוָה לְגַמְרֵי בְּתַכְלִית אֲבָל מִמֵּיִן עַל שֶׁאִינִי מִמֵּיִן וְיָמָה הַחֲדָשׁ עַל הַיָּשׁוֹן זֶהוּ גּוּף הַמִּצְוָה וְשְׂיִיךְ בְּזֶה לֹא עִבְרַתִּי מִמִּצְוֹתֶיהָ עַכ"ל וְתַלְי"ת שְׁכִינּוּתִי לְדַעְתּוֹ ו"ל הִרְמָה וְהַנְשָׂאָה פִּי דְּבָרֵי הֵם מִמֵּשׁ כְּפִירוּשְׁנוּ הִרְאִישׁוֹן אֲשֶׁר פִּירְשְׁנוּ בַּמִּשְׁנָה דַּמַּע"ש הַנ"ל.

וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר הִצְעָה הַזֹּאת דְּשִׁינוּי הַסֵּדֶר חָשׁוּב כְּמִצְוֹתָהּ מִבְּחֵי הַדְּבָרִי הָאֵילָן הַגָּדוֹל הִנֵּה ו"ל שְׁהָרִי דִּיִּיק לְכַתּוּב דְּרַק מִתִּיבַת פְּכֹל הוּא דְּנִלְמַד גַּם שְׂיִינוּי הַסֵּדֶר וּמוֹכַח לְהַדְיָא דְּאֵלוּ הִי כְּתוּב עֲשִׂיתִי כְּמִצְוֹתָהּ אֲשֶׁר צִוִּיתִנִּי אֲזֵי לֹא הִי שְׂיִינוּי הַסֵּדֶר בְּכֹלל וְהִינּוּ בְּהַכְרַח מִשׁוּם דְּשִׁינוּי הַסֵּדֶר חָשׁוּב כְּמִצְוֹתָהּ א"כ אִיפּוֹא נִכּוֹן הַטַּעַם אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי בְּדָבָרֵי הַתּוֹס' מְנַחֲוֹת הַנ"ל דְּכַתְּבוּ דְּסֵדֶר אִינוּ מְעַכְּבֵי וְזֶה דְּהָא דְּבִדְאוּרְיִיתָא אִין לְחֵלֶק בֵּין לְכַתְּחֵלָה לְדַעֲבַד גְּרָאָה דְּנִלְמַד רַק מִדְּכַתְּבִי אֵלֶּה הַמִּצְוֹת וְהִי תִיבַת אֵלֶּה מִיַּעוּט שְׁבִכָּל מִצְוֹת וּמִשְׁפְּטֵי הַתּוֹרָה צָרִיךְ שְׂיַעֲשֶׂה כְּמוֹ שְׁנֻצְטוּהָ בְּכַתּוּב עֲשִׂיתוּ וְכַדְרַשׁ הִירוּשְׁלַמִּי הַנ"ל אִם עֲשִׂיתוּ כְּמִצְוֹתָן וְכו' וְלִפִּי דְּרַפְנוּ קָאֵי גַם עַל מִשְׁפְּטֵי הַתּוֹרָה וְדִינֵי וְכַנ"ל וְלֹא מִצְוֹת מַעֲשִׂוִּיֹת בְּלִבְד רַק שְׁבִכָּל מִשְׁפְּטֵי הַתּוֹרָה הִי תִיבַת אֵלֶּה מִיַּעוּט שְׁאִם לֹא נַעֲשֶׂה הַדְּבָר כְּפִי מָה שְׁנֻצְטוּהָ עֲשִׂיתוּ בְּכַתּוּב וְכַגּוֹן נִט אִם נִכְתַּב בְּמַחְזָק וְכַדוּמָה אֲזֵי אִין הִהוּא מוֹעִיל פְּלוּם וְאִינְנוּ גִטְט שְׁאֲמָרָה תּוֹרָה רַק נִיִּיר בְּעֵלְמָא וְא"כ פִּינּוּ דְּשִׁינוּי הַסֵּדֶר חָשׁוּב כְּמִצְוֹתָהּ וְאִין גְּמַעֲטוּ אִיפּוֹא מְקַרָּא דְּאֵלֶּה הַמִּצְוֹת ע"כ שְׁפִיר שְׂיִינוּי הַסֵּדֶר אִינוּ מְעַכְּבֵי וְכַנ"ל וְהוּא טַעַם נִכּוֹן מְאוֹד בַּעֲזָה": וְאוּלָּם עֲדִיִּין יֵשׁ לְעִיִּין בְּדָבָרֵי הַתּוֹס' מְנַחֲוֹת הַנ"ל דְּנִהֵי דְּשִׁינוּי הַסֵּדֶר אִינוּ מְעַכְּבֵי מִפְּאַת הַכֹּלל דְּבִדְאוּרְיִיתָא אִין לְחֵלֶק וְכו' עַכ"ז הָרִי רָאוּי שְׂיַעֲכַב מִטַּעֲמָא דְּכ"מ דַּא"ר ל"ת אַעל"מ וְא"ל דְּגַם פְּלִלְא דְּכ"מ דַּא"ר וְכו' שְׂיִיךְ רַק בְּעִבְרֵיךְ בְּגוּף הַדְּבָר אֲבָל עִבְרֵית שְׂיִינוּי הַסֵּדֶר לֹא אֲמָרִינוּ בְּהָ דְּלֹא מְהַנִּי דַּז"א דְּהָא בְּפ"ק דְּתַמּוּרָה פְּרִיךְ אַרְבָּא דְּס"ל דְּכ"מ דַּא"ר ל"ת אַעל"מ מְהָא דְּמַקְדִּים תְּרוּמָה לְבִיכּוּרִים מָה שְׁעֲשֶׂה עֲשׂוּי ע"ש וְאֲמַנָּם כְּבָר כְּתַבְתִּי לְמַעֲלָה דְּמַקְדִּים תְּרוּמָה לְבִיכּוּרִים אִינוּ דוּמָה לְשִׁאָר שְׂיִינוּי הַסֵּדֶר פִּינּוּ שְׂיֵישׁ שְׁם לֹא מִיּוֹחַד שְׁלֹא לְשִׁנוֹת הַסֵּדֶר דְּהִינּוּ לֹא דְּמִלְאָתָהּ וְדַמְעָהּ לֹא תִאֲחַר וְע"כ הִלְאוּ הִנֵּה הָרִי הוּא שְׁפִיר גּוּף מִצְוָה וְשְׁפִיר רָאוּי שְׁנֹאמַר דְּלֹא מְהַנִּי מִפְּאַת שְׁעִבְרַת עַל לֹא זֶה מִשְׁא"כ עִבְרֵית שְׂיִינוּי הַסֵּדֶר לְבַד הִיכָא שְׁלֹא בָּאָה מִצְוָה מִיּוֹחַד לְשִׁמּוֹר הַסֵּדֶר וְרַק הַסֵּדֶר לְבַד הוּא שְׁנֻכְתַּב בְּתוֹרָה וְהָאֲדָם מְשַׁנָּה אֶת הַסֵּדֶר הִהוּא אֲזֵי שְׁפִיר י"ל דְּלֹא שְׂיִיךְ בִּי פְּלִלְא דְּכ"מ וְכו': וְאֲמַנָּם מִצַּד הַסְּבָרָא גַם זֶה קִנְשָׁה לְהַבִּין דְּמֵאֵי בְּכָהּ דְּהוּא רַק עִבְרֵית שְׂיִינוּי הַסֵּדֶר הָרִי סוּף סוּף עִבְרַת אֲמִימָרָא דְּרַחֲמָנָא וּמַדּוּעַ לֹא יְנַהֲג בּוֹ פְּלִלְא דְּכ"מ דַּא"ר וְכו'.

וצ"ל כמ"ש בְּחִידוּשֵׁי בַמ"א דְּמִפְּאֵת עֲבִירַת בְּיָטוּל עֲשֵׂה לָא אֲמַרִי דְּלָא מְהַנִּי כִּינּוּ דְּהַעֲשֵׂה
הוא רק חיוב אֶסְרָקְפָתָא דְּגִבְרָא וְאִין כָּאן מַעֲשֵׂה שֶׁל אִיסוּר וְהָא דְּפָרִיף בְּרִישׁ תְּמוּרָה
אֶרְבָּא מִתּוֹרָם מִן הֶרְעָה עַל הַיָּפָה וּמִמִּתְפִּיס תְּמִימִין לְבָדֵק הַבֵּית אַע"ג דְּהוּי נְמִי עֲשֵׂה
הַיָּינוּ מִשּׁוּם דְּאִינְהוּ הוּי לָאו הִבָּא מְפָלֵל עֲשֵׂה ע"ש וְגוֹף הַמַּעֲשֵׂה הוּא הָאִיסוּר שֶׁם אֵלָא
שְׁנֹכְתָב בְּלִשׁוֹן לָאו הַבִּמְכ"ע מִשָּׂא"כ בַּעֲשֵׂה דְקוּם וְעֲשֵׂה כְּגוֹן בְּקִדְיַת לָבָן לְתַכְלַת
שְׁצִינְוֹתָה תּוֹרָה לְאָדָם לְהִטִּיל לָבָן וְאִח"פ תְּכַלֵּת אֲזִי אִם הִטִּיל תְּכַלֵּת תְּחַלֵּה אֲזִי רַק הָאָדָם
הוּא הָעוֹבֵר עֲבִיר' בְּמָה שֶׁלֹּא הִטִּיל הַלָּבָן תְּחַלֵּה אֲבָל אִין כָּאן מַעֲשֵׂה שֶׁל אִיסוּר וְלֹא שְׁיִיף
לוֹמֵר דְּלָא יִהְיִי הַמַּעֲשֵׂה עֲבוּר הָאִיסוּר שֶׁל הָאָדָם וְכַמוֹכֵן: וּבַהֲתַבּוּנֵי בְּזֵה הִנֵּה נִתְעוֹרְרִיתִי
עַל סְתִירָה אַחֲרַת אֲשֶׁר יֵשׁ כָּאן בֵּין הָדָּ דְּמִנְחוֹת לְהָדָּ דְּמִקְדִּים תְּרוּמָה לְבִיכּוּרִים דְּש"ס
תְּמוּרָה הַנֶּ"ל וְזֵה דְּבִש"ס מְנַחֵת שֶׁם ס"ל לְרַבִּי דְּתַכְלַת וְלָבָן מְעַכְבִּים זֶה אֵת זֶה וְקֹאֵמֵר
הֵתֵם בְּגַמ' אִפִּי תִימָא רַבִּי לֹא נִצְרָכָה אֵלָא לְקֹדֶם דְּתַנְי' מְצֻנָה לְהַקְדִּים לָבָן לְתַכְלַת וְאִם
הַקְדִּים תְּכַלֵּת לְלָבָן יִצָּא אֵלָא שְׁחִיטָר מְצֻנָה מֵאִי חִיטָר מְצֻנָה אִילִימָא חִיטָר מְצֻנָה דְּלָבָן
וְקִיִּים מְצֻנָה דְּתַכְלַת לְרַבִּי עֵיכּוּבִי מְעַכְבִּי אֶהְדְּדִי (וּבְרִש"י ד"ה חִיטָר מְצֻנָה דְּלָבָן וְהוּי
כְּאֵלוּ לֹא נִתְנוּ לְגַמְרִי אִמָּא יִצָּא הָא לְרַבִּי עֵיכּוּבִי מְעַכְבִּי אֶהְדְּדִי) א"ר יְהוּדָה אָמֵר רַב
שְׁחִיטָר מְצֻנָה וְעֲשֵׂה מְצֻנָה וּמֵאִי חִיטָר מְצֻנָה דְּלֹא עֲבִיד מְצֻנָה מִן הַמְּנוּבָחָר עַכ"ל הַגַּמ'
וּמְבוּאָר בְּזֵה בְּגַמ' דְּהִיכָא דְּהַקְדִּים הַמְּאֻחָר אֲזִי לֹא עֲבַר עֲבִיר' בְּדָבָר הַנִּקְדָּם כ"א הָעֲבִיר'
הוּא בְּהַדְּבָר הַמְּאֻחָר וְע"כ אִם הַקְדִּים תְּכַלֵּת לְלָבָן ס"ל לְגַמ' מְעִיקְרָא דְּהוּאֵל וְעֲבַר בְּלָבָן
בְּמָה שְׁאִיחָרוּ ע"כ לֹא קִיִּים מְצֻנָה דְּלָבָן כָּלֵל וְרֵאוּי שְׁיַעֲכַב מִפְּאֵת דְּחָשׁוּב כְּאֵלוּ אִין לָבָן
כָּלֵל וְלִבְסוּף מְסִיק דְּקִיִּים גַּם מְצֻנָה דְּלָבָן אֵלָא דְּלֹא עֲבִיד מְצֻנָה מִן הַמְּנוּבָחָר אִם אִינוּ עוֹשֵׂה
כְּסֻדָּר וְעַכ"פ מְפֻרְשׁ דְּהָעֲבִיר' בְּשִׁנּוּי הַסֻּדָּר הוּא בְּהַמְּאֻחָר לֹא בְּהַמְּנוּקָדָם וְאֵלוּ בִש"ס
תְּמוּרָה הַנֶּ"ל הָרִי מְפֻרְשׁ לְהִדְיָא אִיפְכָא דְּבַהֲקָדִים תְּרוּמָה לְבִיכּוּרִים עֲבַר עֲבִיר'
בְּהַתְּרוּמָה וּמִשּׁוּם כֵּן פְּרִיף שֶׁם דְּלֹא תְּהַנִּי הַתְּרוּמָה מִטְּעָמָא דְּכ"מ דָּא"ר וְכו' עַש"ה וְהַתּוֹס'
בְּמִנְחוֹת שֶׁם דַּל"ח ע"ב ד"ה אִילִימָא כְּתִבוּ וְנ"ל תִּימָא דְּאִיפְכָא הַל"ל דְּמִצְנֹת לָבָן עֲבַד
אֲבָל מִצְנֹת תְּכַלֵּת הַנַּעֲשִׂית שֶׁלֹּא כְּהַלְכָה חִיטָר וְכו' עַכ"ל הִנֵּה הֵם וְנ"ל נִתְקַשּׁוּ בְּזֵה מִצְד
הַסְּבָרָא דְּרֵאוּי לוֹמֵר דְּתַכְלַת הַמְּנוּקָדָת הִיא שֶׁלֹּא כְּהַלְכָה וּלְפַמ"ש קִשָּׁה טְפִי דְּדַבְרֵי הַש"ס
עֲצָמָם הָרִי סוֹתְרִים זֶה אֵת זֶה ש"ס דְּמִנְחוֹת לַש"ס דְּתְּמוּרָה הַנֶּ"ל וְצַע"ק: וְרֵאִיתִי
בִּירוּשְׁלַיִם תְּרוּמוֹת פ"ג ה"ג דְּאִמְתַּנְי' דְּתַנּוּ הֵתֵם הַמְּקָדִים תְּרוּמָה לְבִיכּוּרִים וְכו' אַעפ"י
שְׁעֵבֵר בַּל"ת מַה שְׁעֲשֵׂה עֲשׂוּי וְכו' קֹאֵמֵר הֵתֵם בִּירוּשְׁלַיִם וְנ"ל אִימַת הוּא עוֹבֵר ר' חִינְיָא
בַּר בָּא אָמֵר מִתְּחַלֵּה ר' שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק אָמֵר בְּסוּף מַה נְּפִיק מִבִּינְיָהוֹן (מֵאִי בִּינְיָהוֹן)
לְשִׁירוּף הַפְּרִי נְּפִיק מִבִּינְיָהוֹן (כְּלוֹמֵר אִם נְּשָׂרַף הַפְּרִי בְּנִתְיָם אִיכָּא בִּינְיָהוֹן) עַל דְּעַתְי'
דַּר' חִינְיָא בַּר בָּא עוֹבֵר עַל דְּעַתְי' דַּר' שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק אִינוּ עוֹבֵר עַכ"ל הִירוּשְׁלַיִם.

וְהַפְּנִי מִשָּׂה שֶׁם ד"ה מִתְּחַלֵּה כ' וְנ"ל כְּשֶׁמְקָדִים תְּרוּמָה לְבִיכּוּרִים כְּבָר הוּא עוֹבֵר עַל
הִלָּאוּ אוּ דִילְמָא בְּסוּף וּמִשְׁיַפְרִישׁ הַכֵּל שֶׁלֹּא עַל הַסֻּדָּר הוּא שְׁעוֹבֵר עַל הִלָּאוּ הִנֵּה וּבַד"ה
מַה נְּפִיק מִבִּינְיָהוֹן כ' וְנ"ל כְּלוֹמֵר הָא וְדָאִי אִיכָּא בִּינְיָהוֹן אִם אַח"כ הַפְּרִישׁ שְׁאָר
הַמַּעֲשָׂרוֹת כְּסֻדָּר דַּל"ר ש' אִינוּ עוֹבֵר אֵלָא דְּקַמ"ל דְּגַם הָא דְּקֹאֵמֵר נְּמִי אִיכָּא בִּינְיָהוֹן
וּבַד"ה לְשִׁירוּף הַפְּרִי נְּפִיק מִבִּינְיָהוֹן כ' אִם אַחַר שְׁהַקְדִּים הַתְּרוּמָה נְּשָׂרַף הַפְּרִי וְלֹא הִי'
יְכוֹל לְהַפְּרִישׁ עוֹד שְׁאָר הַמַּעֲשָׂרוֹת אִיכָּא בִּינְיָהוֹן דַּל"ר ח' כְּבָר עֲבַר וְלַר"ש אִינוּ עוֹבֵר
אַעפ"י שֶׁלֹּא תִיקֵן כָּאן כָּלֵל לְהַפְּרִישׁ הַשְּׂאָר עַל הַסֻּדָּר עַכ"ל.

הנה הוא ז"ל מפרש דפולגתתם היא אם עובר בהקדמת תרומה לביכורים לבד אעפ"י שפירוש שאר מעשרות על הסדר או דילמא אינו עובר אלא עד שיפיריש הכל שלא על הסדר דהיינו שיקדים מע"ש לראשון וראשון לתרומה ותרומה לביכורים.

ובמחכ"ת פירושו זה דחוק גדול דא"כ כפשאל מאי בינייהו בפשיטות הי' לו להשיב דאיכא בינייהו אם לא הקדים אלא אחד מהן והשאר הפיריש על הסדר וכמו שהקשה הוא ז"ל בעצמו ותו דאם הפירוש פדבריו ז"ל לא הי' לו להירושלמי לשאול פלל מאי בינייהו שהרי הנפקותא ביניהם מפורשת בדבריהם שזה אומר שעובר מיד בהקדמת תרומה לביכורים והשני חולק עליו ואומר שאינו עובר אלא לבסוף אם הפיריש כל המעשרות שלא על הסדר ונהרי זו מחלוקת מפורשת ולא שייך בכה"ג לשאול פלל מאי בינייהו: ולכאורה הי' נלענ"ד לומר דמחלוקת דירושלמי הנ"ל היא בספק הנזכר אי בהקדמת המאןחר העביר' היא בהמקדים או בהמאןחר דמ"ד בתחלה ס"ל דהעביר' היא הרמת התרומה המוקדמת ומ"ד בסוף ס"ל דהעביר' היא הפירוש הבכורים המאןחרים וע"ז שפיר שאל מאי בינייהו הרי סוף סוף עבר וע"ז משני נשרף הפרי בנתיים איכא בינייהו דמ"ד בתחלה עבר ולמ"ד דהעביר' היא בהפירוש הבכורים המאןחרים לא עבר פניו שנשרף הפרי בנתיים ולא הפיריש הבכורים פלל.

ועי"ל דתרנייהו ס"ל דהעביר' היא בהקדמת התרומה אלא דבהא קמיפלגי דמ"ד בתחלה ס"ל דמיד בהפירוש התרומה הוא עובר ומ"ד בסוף ס"ל דכיון דעיקר העביר' הוא בהקדמת תרומה לביכורים ע"כ זה שייך רק אם הפיריש שניהם התרומה והביכורים וקדמה התרומה לביכורים אז יש על התרומה שם קדימה פניו שנפרשו הביכורים מאןחרים לה ושייך לומר שעבר עבירת הקדמת תרומה לביכורים אבל אם לא הפיריש הביכורים פלל אז לא חשובה התרומה מוקדמת לה פלל שאין לה לומר על דבר שהוא קדום אלא פשיש דבר בפועל מאןחר לו וע"כ רק אם הפיריש את"כ הביכורים אז אגמ"ל דעבר עביר' בהפירוש התרומה במה שהקדימה אבל אם לא הפיריש את"כ הביכורים אז הרי הוא רק הפירוש תרומה בעלמא לא הפירוש מוקדמת לביכורים ולא עבר פלל וא"כ תרנויהו ס"ל דהעביר' היא בהקדמת התרומה אלא דלמר עובר מיד ולמר פשהפיריש הביכורים את"כ הוא דאגמ"ל דעבר ודו"ק: ואולם דברי הירושלמי עדיין אינם מדוקדקים לפירושנו זה דלמה לו לומר דנשרף הפרי בנתיים איכא בינייהו הרי הי' יכול לומר בפשיטות דאיכא בינייהו היכא דהפיריש תרומה ולא הפיריש הביכורים את"כ וי"ל דהירושלמי נקט דבר הרגיל אליכא דתרנייהו דהא למ"ד דבתחלה הוא עובר פל העביר' א"כ מאי דעביד עביד והוי אחריו כן הפירוש הבכורים מצנה פכל שאר הפרשות ביכורים [וע' רש"י גיטין מ"ז ב' ד"ה מדאורייתא דאפי' אם אינו רוצה לאכול הפירות הוי הפירוש הבכורים מצנה] וא"כ נדאי אם הפרי קיים הרי הוא מפיריש ממנו ביכורים פמצינתו וע"כ דובר הירושלמי בהנה ונקט הנפקותא בנשרף הפרי בנתיים ולא נקט סתם בהפירוש תרומה ולא הפיריש ביכורים אחריו כן פניו דאין זה דבר ההנה למ"ד דעובר בתחלה: ואמנם עדיין קשה דהול"ל דאיכא בינייהו אם רשאי להפיריש ביכורים אחריו הפירוש התרומה דלמ"ד דעובר בתחלה מאי דעביד עביד ורשאי את"כ להפיריש ביכורים ואדרבה מצנה היא וככל שאר ביכורים וכו"ל ולמ"ד דעובר בסוף הרי אסור להפיריש הביכורים פדי שלא יעבור למפרע על הלאו דמלאותה ודמפרע לא תאחר ודחי' לא שייך פאן דהא

בא ע"י פשיעה ולא שיקף דחי' בכה"ג וכמ"ש התוס' בעירובין ק' א': ונראה אחר העיון דכונת הירושלמי היא באופן אחר לגמרי וזה דמיונהו ס"ל דכל העבירה היא בהפרשת התרומה המוקדמת אלא דלאו זה דמלאותה ודמעה לא תאחר הרי הוא לאו הנחתק לעשה וכמבואר בתמורה דף ד' ע"ב וענני הנתיק הוא דכשפריש הביכורים אחר כף הוא מתקן למפרע את הלאו שעבר בהפרשת התרומה עש"ה בתמורה בגמ' ובתוס' שם ד"ה פהגים.

וע"כ נראה בפשיטות דהנה אמוראי דירושלמי פליגי בפלוגתת ר"י ור"ל במכות דט"ו ע"ב אי לאו הנחתק לעשה תלוי בקיימו ולא קיימו או בביטלו ולא ביטלו ונודע דעת הרי"ף והרמב"ם ז"ל דפלוגתתם היא דלמ"ד קיימו אז כל זמן שיש עוד מציאות לקיום העשה אינו לוקה נרק כשנתבטל העשה אפי' מאליו לוקה ולמ"ד ביטלו בעינו שיבטל העשה בידיים ואם נתבטלה מאליו אינו לוקה וסברת פלוגתתם היא דלמ"ד קיימו אזי העבירה היא מייד בשעת עשיית המעשה נרק אח"כ קיום העשה מתקנת העבירה הקדומה ולכן כל זמן שיש עוד מציאות אל התיקון אינו לוקה דשמא יתקן המענות נרק כשנתבטלה העשה אפילו מאלי' ואין עוד מציאות אל התיקון אזי ממילא הוא לוקה על העבירה שעבר כבר ולמ"ד ביטלו אזי כל העבירה היא רק בשעת ביטול העשה ואז הוא שעובר על הלאו וע"כ אם נתבטלה העשה מאלי' אינו לוקה כיון שעיקר העבירה הוא רק ביטול העשה והרי הוא לא ביטלה כלל נרק מאלי' נתבטלה וכ"ז נודע לכל באי שער הסוגי' דביטלו ולא ביטלו: ולפי"ז נראה פשוט דהנה אמוראי דירושלמי פליגי בפלוגתא הג"ל ממש דלמ"ד דעובר בתחלה ס"ל קיימו ולא קיימו דלסברא זאת הרי העבירה היא מייד בשעת עשיית הלאו וכנ"ל וע"כ אם נשרף הפרי בנתיים ונתבטלה אפוא עשה דהפרשת הביכורים מאלי' ואין מציאות עוד לקיום העשה שפיר לוקה וכנ"ל ומ"ד דאינו עובר אלא בסוף ס"ל כמ"ד ביטלו ולא ביטלו דלמ"ד הנה עיקר העבירה בלאו הנחתק לעשה הרי הוא רק בשעת ביטול העשה וכנ"ל וזהו הפוננה באמרו דאינו עובר אלא בסוף היינו בשעת ביטול העשה ולמ"ד הג"ל הרי בעינו ג"כ ביטלו בידיים ואם נשרף הפרי בנתיים מאלי' הרי אינו לוקה וע"כ שפיר קאמר הירושלמי דשירוף הפרי בנתיים איפא בינייהו וזה נראה נכון מאד בבבאיור הירושלמי בעזה"י: ואם כנים הדברים הנה יש מהם ראי' גדולה לדעת הרי"ף והרמב"ם הג"ל בפסג' דנתיק דאלו לדעת רש"י ותוס' שם דלמ"ד קיימו אזי כשמתרין בו בב"ד לקיים העשה ואינו מקיימה לוקה מייד אעפ"י שיש מציאות עוד אל העשה ולמ"ד ביטלו בעינו ביטלו בידיים א"כ הרי לא הי' לו להירושלמי לומר דשירוף הפרי איפא בינייהו ומה לי לשירוף הפרי והל"ל בפשיטות דהתרו בו לקיים ולא קיים איפא בינייהו וכמוכן משא"כ לדעת הרי"ף והרמב"ם הג"ל דלמ"ד קיימו נמי בעינו ביטול העשה אלא דדי בבטול מאלי' ולמ"ד ביטלו בעינו ביטלו בידיים א"כ דברי הירושלמי מדוקדקים מאד ושפיר נקט שירוף הפרי איפא בינייהו והיינו כשנשרף הפרי ונתבטלה העשה ע"י פן מאלי' ולא ביטלה בידיים זה איפא בינייהו שהרי זה הוא כל הפלוגתא שבין המ"ד קיימו למ"ד ביטלו ובאתי רק להעיר: והנה מה שרציתי לומר תחלה דפלוגתא דהירושלמי היא אם העבירה היא בשעת הקדימה או בשעת האחרון נראה ודאי דלא ניתן להאמר כלל שהרי בבבלי בתמורה שם ס"ל דלאו דמלאותה וגו' הוא לאו הנחתק לעשה וכנ"ל וא"כ ודאי אין לומר שיש כאן פלוגתא רחוקה כזאת

דלכבלי הוי הפּרשׂת הביפּורים המאָנחרים מצוּה ומתקַנת גם העֵבֵיךְ' הקדוּמה וְאלוּ לר' שמוּאל בר יצחק דירושלמי הַנ"ל אַדְרָבָה תהי' הפּרשׂת הביפּורים הזאת כֹּל העֵבֵיךְ'.

ותו דְּנודאי א"א לומר דְּכָל העֵבֵיךְ' היא בְּהמאָנחךְ לְבַד דא"כ תיקוּשי ממשנָה דמע"ש הַנ"ל דאם הקדים מע"ש לראשון אינו יכול להתנודות ולומר עשיתי כְּכָל מצוּתָהּ וגו' ואמאי הרי זה הוידיוי הוא במע"ש וא"כ הרי המע"ש שפיר הפריש כְּמצוּתוּ וְרַק במע"ךְ המאָנחךְ הוא שחטא ואע"ג דמרבין במשניות שם דעל פֹּלֶם הוא מתנודה עכ"ז עדיפא ה"ל למשנה למינקט שאם הקדים תרומה לביפורים אינו יכול להתנודות שעל זה נאמר עיקר הלאו דמלאתהּ וגו' וגם הם הראשונים בהפְרָשָה ומדוע נקטה המשנה השינוי האחרון בהפְרָשׁוֹת ושקקה לשינויים הקודמים לה ועל פְּרָחָךְ דמקדים מע"ש לראשון העֵבֵיךְ' היא במע"ש המוקדם וע"כ פִּינּוֹן שְׁעִיקָר הוידיוי הוא על המע"ש ושאר ההפְרָשׁוֹת אֲתִי רַק מרביא לכן פִּירְשָׁה המשנה את המקרא על חטא שבמע"ש שעליו הוא עיקר הוידיוי לפי פשט הפְרָשָׁה וז"פ: וגוף קוּשְׁיָתָנוּ אֲשֶׁר הקשינו דמדוע בקדימת תכלת ללבן העֵבֵיךְ' היא בשעת האִיחור וכנ"ל ואלו בהקדמת תרומה לביפורים העֵבֵיךְ' היא בשעת ההקדמה נראה ליישב בפשיטות דלאו דמלאתהּ וגו' הסבֵּרא מחייבת שלא הית' פונת התורה שאם הפריש תרומה לא יפריש אחר פֶּן ביפורים עוד דמדוע תגרע מצות הביפורים בשביל שעשה תחלה שלא כהוגן להפריש התרומה קודם לה ומאי דעביד הרי כְּכָר עביד וא"א לבטלו ואין פאן שום עצה כי אם שנאמר שלא יפריש ביפורים עוד ותבטל מצות הביפורים וזה איננו סבֵּרא כֹּל דמדוע יגרע עתה מצות ביפורים בשביל שעשה תחלה שלא כהוגן ואטו מי שאכל שום וריחו נודף יחזור ויאכל שום וכו' וע"כ הסבֵּרא מחייבת שפיר דכוננת התורה הית' לְאַסּוֹר רַק הקדימה לְבַד וְהוּי הקדימה כֹּל העֵבֵיךְ' ואם עבר עבירה הזאת אזי מאי דעביד עביד ומפריש אח"כ הביפורים כְּמצוּתוּן.

משא"כ בהה דתכלת ולבן שאם הקדים להטיל תכלת הרי יש ביזו שפיר שלא להטיל הלבן עתה בפגד רק יסיר התכלת תחלה מן הפגד ויטיל מחדש שניהם כְּמצוּתוּן הלבן תחלה ואח"כ התכלת וע"כ שפיר אם לא הסיר התכלת והניחופה וגמר לה להטיל הלבן באיחור אל התכלת אזי כֹּל העֵבֵיךְ' שפיר היא רק בשעת הטלת הלבן ודו"ק: ואולם עדיין יש לדקדק דכיון דבהקדמת תרומה לביפורים הקדימה היא כֹּל העֵבֵיךְ' א"כ ה"ל לקרא למיכתב מלאתהּ ודמעה לא תקדים ומדוע כתי' לא תאחר ונראה בזה דבאמת עיקר החטא הוא האִיחור פְּדֻכְתִּי מלאתהּ ודמעה לא תאחר ויש להבין ענין האיסור דכיון דהפְרָשׁת הביפורים חשובה טפי מתרומה מדצינותה תורה להקדימה לתרומה וכמבואר ברש"י סנהדרין דמ"ט ע"ב ד"ה ואיך דְּכָל קדימות שבתורה חשיבות המוקדם היא המחייבת הקדמתו מלבד בסדר עבודות יוה"כ שאינו פֶּן עשייה וע"כ החטא הוא בְּמַה שפוחת וגורע מצות הביפורים בהקדימו לה התרומה אֲשֶׁר היא למטה מִמָּנָה בְּמִדְרִיגָה וּבִזְיוֹן הוא אל הבכורים אם התרומה הפחותה מִמָּנָה מופרשת והיא עדיין לא הופרשה ועכ"פ עצם החטא הוא רק איחור הבכורים פְּלִשׁוֹן הפתוב לא תאחר אלא שזה האִיחור וזאת העֵבֵיךְ' הרי נעשית רק ע"י הפְרָשׁת התרומה שְׁהָרִי כֹּל זמן שאינו מפריש כֹּלֵל לא את הבכורים ולא את התרומה הרי אינו עובר על מלאתהּ ודמעה לא תאחר דלפי מה שפירשו חכמים את הלאו הנה על הקדמת תרומה לביפורים הרי אין הלאו מוסב על איחור גרידא דבכורים בְּמַה שְׁמַאָחַר ומתמהמה בעצמות הפְרָשׁתָם ומה שלא פִּירְשׁוּ חכמים באמת את

הלאו הנה על איחור ההפרשה גרידא פבר כ' בשפתי חכמים בפ' משפטים שם ונ"ל דאין לומר לא תאחר מלינתן הבכורים שהרי לא מצינו לה זמן מפורש בתורה ועל פרתה צריף לומר לא תאחר אותה למצנה שאחרי היינו הפרשת התרומה) עכ"ל.

ויש לי עוד טעם אחר בנה ואכ"מ. וגם יכול להיות שפפי השמועה למדו דפי' הפתוב פה הוא ועכ"פ לפי האמת שהלאו מוסב רק על איחור הבכורים אחרי התרומה א"כ כ"ז שאין מפורש כלל הרי אין פאן איחור עדיין שהרי בידו עדיין להפריש הבכורים תחלה ואת התרומה אח"כ ורק פשפריש את התרומה ועדיין לא הופרשו הבכורים ונשארו הבכורים מאוחרים איפוא מן התרומה הנה ע"י הפרשת התרומה הזאת הרי הוא עושה את איחור הבכורים שע"י זאת ההפרשה הרי ממילא נמצאו הבכורים מאוחרים לה וא"כ שפיר כתי' מלאתה ודמעה לא תאחר שהרי זהו עצם החטא מה שהוא מאחר את הבכורים וג"כ שפיר העלינו דכל העביר' נעשית רק בשעת הפרשת התרומה (וכמו שהוכחנו מסוג' דתמורה הנ"ל) שאז שפיר הרי נגמרת כל העביר' שעל ידי ההפרשה הזאת הרי הוא שפיר שפיר את הבכורים ובחלות הפרשת התרומה הרי ממילא הבכורים שלא הופרשו עדיין מאוחרים לה ועובר מיד על מלאתה ודמעה לא תאחר ואין שום חילוק בין אם מפורש אח"כ הבכורים או לא כמו שאין חילוק במאחר קרבנו עד אחרי ג' רגלים אם מקריב אחרי כן את קרבנו אם לא ורק מיד שעברו עליו ג' רגלים ולא הקריב קרבנו הרי מיד הוא עובר על כל תאחר וכמו כן פאן שאינה תורה שלא לאחר הפרשת הבכורים עד אחרי הפרשת התרומה הנה מיד בחלות הפרשת התרומה ולא הופרשו הבכורים עדיין הרי מיד הוא עובר על לא תאחר ודו"ק היטב מאוד פי הכין הוא פריא דהה מילתא בס"ד.

ואולם עכ"ז שפיר הוקשו בפ"ק דתמורה דבמקדים תרומה לבכורים נימא כ"מ דא"ר וכו' ולא תועיל התרומה ואף ע"ג דאין הפרשת התרומה עצם האיסור כ"א איחור הבכורים דעכ"ז פיון דאי לא תועיל התרומה יתקון האיסור שהרי אם לא נפרשה התרומה הרי ממילא אין הבכורים מאוחרין לה ובידו עדיין להפריש הבכורים תחלה ואת התרומה אח"כ ע"כ שפיר ראוי לומר כ"מ דא"ר וכו' פיון דעיקר טעמא דרבא הוא רק מפאת תקון האיסור וכבודו וע"כ כל שיש מעשה עם העביר' אשר אם לא תועיל המעשה לא תהי' פאן עביר' שפיר ראוי לומר דלא מהני ואעפ"י שאין המעשה עצם האיסור וכן שפיר אמרו בפ"ק דתמורה שם דכי היכי דמימר לקי משום דבדיבורי' איתעביד מעשה (שעושה מחולין קדשים ולא חשוב לשאב"מ) ה"נ מקדים תרומה לבכורים לקי משום דבדיבורי' איתעביד מעשה (שעושה מחולין תרומה) ע"ש ואע"ג דמעשה הזאת דהיינו חלות התרומה הרי איננה האיסור כ"א איחור הבכורים הוא האיסור והאיחור הרי אין בו מעשה דז"א דבמימר הרי ג"כ פה הוא דעיקר העביר' בו הרי הוא רק במה שרצה להפקיע קדושת הקדש הראשון וכבודו ונה הרי אין בו מעשה ועכ"ז אנו אומרים דכיון דנעשה עביר' זאת ע"י הקדש התמורה ואי אפשר לעביר' זאת כ"א ע"י הקדש זה שהוא מעשה ע"כ חשוב לאו שיש בו מעשה וא"כ ה"נ במקדים תרומה לבכורים דעבירת האיחור הרי נעשית רק ע"י מעשה חלות התרומה וא"א לעביר' זאת בלתי ע"י מעשה זאת ע"כ שפיר חשוב לאו שיש בו מעשה ושפיר אמרו שם מאי שנא מימר דלקי משום דבדיבורי' איתעביד מעשה מקדים תרומה לבכורים

נְמִי לִילְקִי מִשׁוּם דְּבַדְיָבוּרֵי וְכוּ' וז"פ: וְאָמַנְם כֵּן הִנֵּה יֵשׁ לָנוּ עוֹד מוֹכֵן שְׁלִישֵׁי בְּמִשְׁנֵה דַמְעָ"שׁ הַנְּ"ל וְדַדְיָק רַק מִתִּיבַת כָּלֵל דְּאֵם הַקְּדִים מַע"ש לְרֵאשׁוֹן אֵינוֹ יָכוֹל לְהַתְּנוּדוֹת וְכַנ"ל וְזֶה דְּבַמְקָדִים מַע"ש לְרֵאשׁוֹן הָרִי בְּאֶמֶת אֵין פֶּאן שׁוּם חֲטָא בְּהַפְּרָשָׁה כָּלֵל שְׁהַפְּרָשַׁת הַמַּע"ש הָרִי אֵין בְּהַ חֲטָא כָּלֵל שְׁהַחֲטָא הָרִי הוּא רַק נֶגֶד הַמַּע"ר בְּמָה שְׁמֵאֲחֵרוֹ אֵלָא שְׁנֵה הָאֵיחּוּר נַעֲשֶׂה ע"י הַפְּרָשַׁת הַמַּע"ש וְהוּי הַהַפְּרָשָׁה רַק סִיבַת הַחֲטָא אֲבָל עֲצָם הַחֲטָא הָרִי הוּא חוֹטָא רַק בְּמַע"ר בְּמָה שְׁמֵאֲחֵרוֹ וְעוֹבֵר עַל אֲזַהְרַת הַתּוֹרָה שְׁהַזְהִירָה שְׁלֵא לְאֲחֵרוֹ וְכַנ"ל וּבְהַפְּרָשַׁת הַמַּע"ר שְׁמֵפְרִישׁ אַחֲרֵי כֵן הָרִי ג"כ אֵין פֶּאן שׁוּם חֲטָא כָּלֵל דְּאֲדַרְבֵּה הַעֲדָר וְאֵיחּוּר הַהַפְּרָשָׁה מַה שְׁלֵא הַפְּרִישׁוֹ מִקְּוֹדֵם לַמַּע"ש זֶה הוּא הַחֲטָא וְהוּ"ז דּוֹמָה לְמֵאֲחֵר קָרְבָּנוּ עַד אַחֵר ג' רְגָלִים דְּכִשְׁמִקְרִיבוּ אַחֵר ג' רְגָלִים הָרִי הַהַקְּרָבָה הוּא כְּמִצְוַתָּה שְׁפִיר וְאֲדַרְבֵּה בְּמָה שְׁלֵא הַקְּרִיבוּ עַד עֵתָה הוּא שְׁעֵבֵר עַל בַּל תֵּאֲחֵר וּא"כ אִם הַקְּדִים מַע"ש לְרֵאשׁוֹן אֵין פֶּאן שׁוּם חֲטָא בְּהַפְּרָשָׁה רַק אֵיחּוּר הַפְּרָשַׁת הַמַּע"ר הַנַּעֲשֶׂה ע"י הַפְּרָשַׁת הַמַּע"ש הוּא הַחֲטָא וְע"כ שְׁפִיר אֵין הַחֲטָא הַזֶּה נִכְלָל בְּגוֹפֵי דְקָרָא דְכְּמִצְוַתָּה אֲשֶׁר צְוִיתָנִי וְקָרָא דְלֵא עֲבַרְתִּי מִמִּצְוֹתַיָּךְ דְּהִנֵּי קָרָאִי קָאִי רַק עַל גּוֹפֵי הַהַפְּרָשׁוֹת שְׁגוֹפֵי הַהַפְּרָשׁוֹת עֲשֶׂה כְּמִצְוַתָּה וְלֵא חֲטָא בָּם וְכַדְבְּרֵי הַגּוֹר אַרִי הַנְּ"ל וְאֵילוּ בְּגוֹפֵי הַהַפְּרָשׁוֹת הָרִי אֵין פֶּאן חֲטָא כָּלֵל ע"י הַקְּדָמַת מַע"ש לְרֵאשׁוֹן וְע"כ שְׁפִיר צְרִיךְ לְלַמּוֹד מְרִיבּוּי דְּתִיבַת כָּלֵל דְּמוֹכַח דַּעֲשֶׂה לְגַמְרֵי בְּשִׁלְמוּת וּמְרַבָּה גַם שְׁיֻנּוּי הַסֵּדֵר וְכַנ"ל אֲבָל עֲצָם הַהַפְּרָשׁוֹת הָרִי אֵין פֶּאן שׁוּם חֲטָא בָּם כָּלֵל וְכָלֵל וְיֵשׁ פֶּאן חֲטָא רַק בְּאֵיחּוּר הַהַפְּרָשָׁה וּבְמָה שְׁלֵא הַפְּרִישׁ הוּא שְׁחֲטָא נֶגֶד מַה שְׁהוּא מִצְוָה אֲבָל הַהַפְּרָשׁוֹת עֲצָמָם הָרִי שְׁפִיר עֲשָׂאָם כְּמִצְוַתָּה וְלֵא חֲטָא בָּם כָּלֵל וְכָלֵל וְדו"ק הֵיטִיב: וּמַעֲתָה הִנֵּה אֵין לָנוּ לְדַקְדָּק עוֹד מִמִּשְׁנֵה דַמְעָ"שׁ הַנְּ"ל וּמִדְּבַרֵי הַגּוֹר אַרִי הַנְּ"ל דְּגַם שְׁיֻנּוּי הַסֵּדֵר חָשׁוּב כְּמִצְוַתָּה דְּזו"א דְּרַק בְּמִקְדָּמִים מַע"ש לְרֵאשׁוֹן דְּכַתִּי מְלֵאֲתָהּ וְדַמְעָה לֵא תֵאֲחֵר וּא"כ הָרִי גִילְתָּה תּוֹרָה בְּזֶה דְּשְׁיֻנּוּי הַסֵּדֵר שֶׁם אֵינְנוּ חֲטָא בְּעֲצָם קִיּוּם הַמִּצְוָה רַק בְּאֵיחּוּר הַמִּצְוָה לְכֵן חָשׁוּב שְׁפִיר קִיּוּם הַמִּצְוָה שְׁעֲשֶׂה כְּמִצְוַתָּה כְּמוֹ בְּהַקְּרַבַת קָרְבָּן בְּאֵיחּוּר שְׁאֵין נִחְשָׁב שְׁהַקְּרִיב שְׁלֵא כְּמִצְוַתָּה וְנִחְשָׁב רַק שְׁאֵיחֵר הַהַקְּרָבָה אֲבָל הַהַקְּרָבָה עֲצָמָה שְׁפִיר עֲשָׂאָה כְּמִצְוַתָּה וְכַנ"ל מִשֵּׁא"כ בְּעֵלְמָא הֵיכָא דְּנִתְנָה תּוֹרָה סֵדֵר בְּמִצְוָה סֵתָם הָרִי שְׁפִיר יוֹכֵל לְהֵיחֵר דְּשְׁיֻנּוּי הַסֵּדֵר הוּא חֲסֵרוֹן בְּגוֹף הַמִּצְוָה וְנִחְשָׁב שְׁלֵא עֲשֶׂה הַמִּצְוָה כְּמִצְוַתָּה וְדו"ק הֵיטִיב: הִנֵּה נָא הֵאָרְכְנוּ מַעֲט בְּהַבְּנַת טַעְמָא דְּהַ כָּלֵל דְּכִיִּילִי לֵן הַתּוֹס' מְנַחֲוֹת הַנְּ"ל דְּשְׁיֻנּוּי הַסֵּדֵר אֵינוֹ מַעֲכָב וְעֵתָה נְבוֹא לְהַעִיר בְּגוֹף הַכָּלֵל הַזֶּה מֵאֵיזְהוּ מְקוֹמָן בַּס"ד וְאֵלָה הַמָּה: א) מִש"ס בְּרַכּוֹת דִּי"ב ע"א דְּדַדְיָק שֶׁם מִמִּשְׁנֵה דְּתַמִּיד דְּאֲנָשֵׁי מְשַׁמֵּר הֵיּוּ אוֹמְרִים בְּרַכַּת אַהֲבָה רַבָּה תַחֲלָה וְאַח"כ בְּרַכַּת יוֹצֵר אוֹר וְקֵאֲמַר שֶׁם בַּש"ס בְּרַכּוֹת זֹאת אוֹמְרַת סֵדֵר בְּרַכּוֹת אֵין מַעֲכָבוֹת ע"ש וּמוֹכַח מִזֶּה דְּלוּלִי הַדְּיוּק מִמִּשְׁנֵה דְּתַמִּיד הַנְּ"ל הִי לָנוּ לוֹמֵר דְּסֵדֵר בְּרַכּוֹת מַעֲכָב וּא"כ פִּינּוֹן דְּכָל דְּתִיקוֹן רַבְּנּוֹן פְּעִין דְּאוֹרִיתָא תְּקוּן א"כ מוֹכַח דְּגַם בְּדְאוֹרִיתָא נְמִי שְׁיֻנּוּי הַסֵּדֵר מַעֲכָב וְע"כ גַּם בְּבְרַכּוֹת דְּרַבְּנּוֹן פִּינּוֹן שְׁתִּיקְנוּ לוֹמֵר בְּרַכַּת יוֹצֵר אוֹר וְאַח"כ בְּרַכַּת אַהֲבָה רַבָּה אֲזִי יֵשׁ לָנוּ לוֹמֵר מַעֲצָמְנוּ דְּאֵם שְׁיֻנּוּי הַסֵּדֵר לֵא יְצֵא יָדֵי חַיִּיב הַבְּרַכּוֹת וּא"ל דְּאֲדַרְבֵּה דּוֹק מִינָהּ לֵא יִצְדָּה גִיסָא דְּכִינּוֹן דְּבִאֲמַת אֵין הַסֵּדֵר בְּרַכּוֹת מַעֲכָב וּכְנִלְמַד מִמִּשְׁנֵה דְּתַמִּיד הַנְּ"ל א"כ אֲדַרְבֵּה מוֹכַח מְכָאן דְּשְׁיֻנּוּי הַסֵּדֵר אֵינוֹ מַעֲכָב גַּם בְּדְאוֹרִיתָא פִּינּוֹן דְּכָל דְּתִיקוֹן דְּזו"א פְּעִין דְּאוֹרִיתָא תְּקוּן דְּזו"א דְּאֵין זֶה רֵאִי כָּלֵל שְׁהָרִי יָכוֹל לְהֵיחֵר שְׁמִידָה בְּשַׁעֲה שְׁתִּיקְנוּ הַבְּרַכּוֹת הַתְּנוּ כֵּן בְּפִירוּשׁ שְׁלֵא יַעֲכָב הַסֵּדֵר וְאֵין מִזֶּה רֵאִי עַל סֵדֵר הַנְּאָמַר

סָתָם שְׁאֵינָנוּ מְעַכְבֵּב וְנִרְקֵה לְהִיפּוּף שְׁפִיר יֵשׁ רֵאִי דְגַם סֶדֶר הַנְּאָמֵר סָתָם מְעַכְבֵּב מִדְּאֶצְטְרִיף לְדִיִּיק וְלוֹמֵר זֹאת אוֹמְרַת סֶדֶר בְּרָכוֹת אֵין מְעַכְבּוֹת וּמוֹכַח דְּלוּלִי הַזֹּאת אוֹמְרַת אֲזִי הֵינּוּ אוֹמְרִים מְסַבְּרָא דְהַסֶּדֶר מְעַכְבֵּב וְאִף שְׁלֵא קִיבְלוּ שְׁהִתְנוּ אַנְשֵׁי כַה"ג מְתַקְנֵי הַבְּרָכוֹת בְּפִירוּשׁ שְׁיַעֲכַב הַסֶּדֶר (שְׁהֵרִי לְפִי הָאָמֶת אֵינּוּ מְעַכְבֵּב) וְא"כ מַה שְׁהֵיִיתִי אוֹמֵר לּוּלִי הַדִּיּוּק מִן הַמְּשֻׁנָּה דְסֶדֶר בְּרָכוֹת מְעַכְבֵּב הֵרִי רַק מְסַבְּרָא הֵיִיתִי אוֹמֵר כֵּן דְּכִינּוּן דְּתִיקְנוּ אַנְשֵׁי כַה"ג סֶדֶר בְּרָכוֹת אֲזִי מְסַבְּרָא הַסֶּדֶר מְעַכְבֵּב וְא"כ פִּינּוּן דְּכָל דַּת"ר כְּעֵין דְּאוֹרֵיִתָּא תַּקּוּן שְׁפִיר יֵשׁ לְדַקְדָּק דְּכִמוּ דְּסֶדֶר סָתָמִי דְּדַרְבָּנּוּ מְעַכְבֵּב בְּדַבְּרֵיהֶם ה"נ סֶדֶר סָתָמִי דְּאוֹרֵיִתָּא מְעַכְבֵּב גַּם בְּדְאוֹרֵיִתָּא וְדו"ק הֵיטִיב: ב) מְש"ס בְּרָכוֹת דל"ד ע"א א"ר הוּנָא טְעָה בַּג' רֵאשׁוֹנוֹת חוּזֵר לְרֵאשׁ בְּאִמְצָעִיּוֹת חוּזֵר לְאַתָּה חוּנָן בְּאַחֲרוֹנוֹת חוּזֵר לְעַבּוּדָה וּר' אָסִי אָמַר אִמְצָעִיּוֹת אֵין לָהֶם סֶדֶר (וּפִירֵשׁ"י אִם דִּילְג בְּרָכָה אַחַת וְאַח"כ גִּזְכֵּר בְּהָ אוֹמְרָה אִף שְׁלֵא בְּמִקּוּמָה) תָּנּוּ (בְּמִתְנִי') לְהֵיכֵן הוּא חוּזֵר לְתַחֲלַת בְּרָכָה שְׁטַעָה זֶה (ש"ץ שְׁטַעָה וְדִילְג בְּרָכָה אַחַת וְיָרַד אַחֵר תַּחֲתָיו חוּזֵר הָאֵחֵר לְתַחֲלַת הַבְּרָכָה שְׁדִילְג הַש"ץ) תִּיּוּבָתָא דַּר' אָסִי לִימָא תִּיקְוֵי נְמִי תִּיּוּבָתָא דַּר' הוּנָא (כֵּן הוּא גִּירְסַת רַש"י שֵׁם עַש"ה) אָמַר לָהּ ר' הוּנָא אִמְצָעִיּוֹת כְּלָהּוּ חֲדָא בְּרַכְתָּא נִינְהוּ (וְהֵאִי חוּזֵר לְתַחֲלַת בְּרָכָה הֵינּוּ לְאַתָּה חוּנָן) עַכ"ל הַגַּמ'.

וּבְתוֹס' שֵׁם הַקְּשׁוּ עַל רַש"י הַנ"ל דְּפִי דַּלְר' אָסִי כְּשֶׁנֶּזְכֵּר בְּרָכָה שְׁדִילְג אוֹמְרָה אִף שְׁלֵא בְּמִקּוּמָה מְהָא דְּתַנְיָא בְּמַגִּילָה דִּי"ז ע"א אִמְתַּנְיָא דְּהַקּוּרָא אֵת הַמַּגִּילָה לְמַפְרַע לֹא יֵצֵא וְתַנְיָא עַלָּה הֵתָם וְכֵן בְּהַלֵּל וְכֵן בַּק"ש וְכֵן בְּתַפְלָה.

וְעוֹד שֵׁם בְּמַגִּילָה דִּי"ז ע"ב אֵיִיתִי בְּרִיִּיתָא דְּשִׁמְעוֹן הַפְּקוּלִי הַסְּדִיר י"ח בְּרָכוֹת עַל הַסֶּדֶר לְפָנֵי ר"ג בְּיַבְנָה וְעוֹד תַּנְיָא הֵתָם ק"כ זְקָנִים וּבָהֶם כַּמָּה גְּבִיאִים הַתְּקִינוּ י"ח בְּרָכוֹת עַל הַסֶּדֶר וּבִסְפָר פִּנ"י לְבְּרָכוֹת שֵׁם תִּי דַּס"ל לַר' אָסִי דְּהַךּ עַל הַסֶּדֶר דְּבְרִיִּיתוֹת הַנ"ל הֵינּוּ לְכַתְּחִלָּה אָבֵל לֹא לְעִיכּוּבָא וְזֶהוּ שְׁאָמַר ר' אָסִי אִמְצָעִיּוֹת אֵין לָהֶם סֶדֶר הֵינּוּ דְּלַעֲיַכּוּבָא אֵין לָהֶם סֶדֶר וּבְרִיִּיתָא דְּתַנְיָא בְּהָ וְכֵן לְתַפְלָה דְּלַמְּפָרַע אִפִּי בְּדִיעַבְד לֹא יֵצֵא קֵאִי אַבְרָכוֹת רֵאשׁוֹנוֹת וְאַחֲרוֹנוֹת אָבֵל בְּאִמְצָעִיּוֹת יֵצֵא שְׁפִיר אִפִּי שִׁינְהַ הַסֶּדֶר עַש"ה.

וְהִנֵּה זֶה נִדְּאִי אֵין לָנוּ לוֹמֵר דַּר' הוּנָא וּר' אָסִי גִּזְכְּרוּ פַּה בְּקַבְלָה דַּר' הוּנָא קִיבְל דְּכָה הֵיִת' הַתְּקִנָּה מִתַּחֲלָה בְּפִירוּשׁ שְׁאָם יְטַעָה בְּאִמְצָעִיּוֹת יַחְזוֹר לְאַתָּה חוּנָן וּר' אָסִי קִיבְל לְהִיפּוּף דְּהֵיִת' הַתְּקִנָּה שְׁאָם יְטַעָה בְּאִמְצָעִיּוֹת יֵאֵמַר בְּמִקּוּם שְׁנִזְכֵּר דְּהַרְמַב"ם בְּהַקְדַּמַת פִּי הַמְּשֻׁנִּיּוֹת כ' דֵּאֵין שׁוּם פְּלוּגְתָּא בַּגַּמ' בְּקַבְלָה כָּל ע"ש וְגַם זוּלַת דְּבַרִּי הַרְמַב"ם הַנ"ל אֵין לָנוּ לְפָרֵשׁ שְׁמַפְּלוּגְתָּא הֵיא בְּקַבְלָה כָּל זְמַן שְׁאֵין אָנוּ מוֹצְאִין כֵּן בְּפִירוּשׁ וְכַדְמוּכַח בְּש"ס כְּתוּבוֹת דַּנ"ז ע"א וְע"ש בְּרַש"י ד"ה הָא קַמ"ל וְא"כ גַּם כָּאֵן יֵשׁ לָנוּ לוֹמֵר דְּלֹא הֵיִת' קַבְלָה בִּינְדָם בְּזֶה וְנִרְקֵה בְּסַבְּרָא בְּעֵלְמָא הוּא דְּפִלְגִי וְאִם כֵּן מַדַּס"ל לַר' אָסִי דְּאִמְצָעִיּוֹת אֵין לָהֶם סֶדֶר וְאִם דִּילְג בְּרָכָה אוֹמְרָה אִף שְׁלֵא בְּמִקּוּמָה וְאִם ע"ג דְּתַנְיָא בְּבְרִיִּיתָא דְּמַגִּילָה הַנ"ל דִּי"ח בְּרָכוֹת נִתְקַנוּ עַל הַסֶּדֶר א"כ עַל כְּרַחֲמֵי דַּס"ל דְּסֶדֶר סָתָמִי אֵינּוּ מְעַכְבֵּב וְכַמוּכָן וְא"כ פִּינּוּן דְּכָל דַּת"ר כְּעֵין דְּאוֹרֵיִתָּא תַּקּוּן א"כ יֵשׁ רֵאִי מְזֶה דְּגַם בְּדְאוֹרֵיִתָּא אֵין שְׁיַנּוּי הַסֶּדֶר מְעַכְבֵּב דְּהָא ר' הוּנָא נְמִי דְּפִלְגִי עַל ר' אָסִי הֵרִי אֵין הַמְּחַלְקַת שְׁלוֹ מְטַעְמָא דַּס"ל דְּשִׁנּוּי הַסֶּדֶר מְעַכְבֵּב דַּא"כ הִי רֵאֵוִי שְׁיַסְבּוֹר רַק דָּאִם דִּילְג בְּרָכָה אַחַת יַחְזוֹר לְאוֹתָהּ בְּרָכָה שְׁדִילְג וְיֵאֵמַר מְשָׁם וּלְהֵלֵן עַל הַסֶּדֶר וּמִדְּאָמַר דְּחוּזֵר לְאַתָּה חוּנָן עַל כְּרַחֲמֵי אֵין סְבָרְתוּ מִפְּאַת עֵיכּוּב שְׁיַנּוּי הַסֶּדֶר וְנִרְקֵה מְשׁוּם דַּס"ל מְסַבְּרָא דְּהַךּ כְּלָהּוּ חֲדָא בְּרַכְתָּא נִינְהוּ

וכדמסיק בגמ' אליבין' וע"כ שפיר הטועה חוזר לראש דלא שיניך לומר בזה דאין הסדר מעכב דזה שיניך רק בשני דברים שונים שיניתן בם סדר דאז שיניך לומר דכל דבר בפ"ע מועיל בכל זמן שנעשה ושאין הדברים מעכבין זו את זו בסדרם משא"כ פאן דאמצעות פלהו חדא ברכתא ניהו א"כ הא ה"ל פטועה באמצע ברכה וכמקדים לומר חצי ברכה האחרון לחצי הראשון דחשוב פאומר ברכה אחרת לגמרי ולא ברכה שתיקנו חכמים ושפיר חוזר לראש ואין לו ענין כלל להא דשינוי הסדר אינו מעכב.

ור' אסי ס"ל מסברא דרק ראשונות חדא ברפתא ניהו וכן אחרונות אבל האמצעות אינם נחשבות ברכה אחת רק ברכות שונות אלא שנתקן להם סדר וע"כ שוב שינוי הסדר הרי אינו מעכב ושפיר ס"ל דאומר הברכה במקום שגזפר ואע"ג דלכתחלה עכ"פ יש להם סדר עכ"ז אם דיגל ברכה אחת וכבר אמר ברכות אחר' וא"כ הרי אותם הברכות מועילים פינו דאין הסדר מעכב ויוצא בדיעבד אפי' בשינוי הסדר וא"כ הרי כבר יצא ידי אותם הברכות וא"א לו לחזור אותם הברכות עוד שהרי יהיו ברכות לבטלה ואם פן הרי ההכרח שיאמר את הברכה שדיגל במקום שגזפר: ג) יש לדקדק גם מש"ס מגילה י"ז א' ה"ל דשינוי הסדר אינו מעכב דאהא דתנו התם דבמגילה והלל וק"ש הקורא למפרע לא יצא פריה התם מנא לו ומשני דכתי' והימים האלה גזפרים ונעשים מה עשי' למפרע לא אף זכירה למפרע לא וכן בכולהו מייתי התם קראי ע"ש.

ומבואר בזה דלולי המקרא הייתי אומר דהקורא למפרע יצא ואם פן מוכח דשינוי הסדר אינו מעכב. ואולם י"ל דקושית הגמ' מנא לו איננו על הדיעבד לבד דמנ"ל דאם שינה הסדר אפי' בדיעבד אינו יוצא ורק הקושני' היא על עיקר הסדר דמנ"ל דיש במגילה והלל וק"ש סדר כלל אפילו לכתחלה דאע"ג דכתיבי הפרשיות זו אחר זו זהו לפי שא"א בענין אחר דכינון שהם פרשיות פרשיות אם פן בכתיבה ההכרח איפוא שינוכתבו זו אחר זו ואין פונת הפתוב כלל לחייב הקריאה דוקא בסדר שנוכתבו וע"ז מייתי הגה קראי דמוכחי דיש להם סדר וממילא מוכן דסדרן הוא פמו שהם כתובים דאלו היה להם סדר אחר הי' ראוי שינוכתבו באותו הסדר: ואולם אם נאמר פן דקושית הגמ' היא גם על הלכתחלה שוב יש לדקדק להיפוך דשינוי הסדר מעכב דאל"כ מאי משני דילפינו מהנה קראי דמייתי שם הא פינו דלולי הפתובים לא הייתי יודע שיש להם סדר כלל אפי' לכתחלה א"כ מנ"ל דנהך קראי לעיכובא אתי דילמא אתי רק אלכתחלה להורות שיש להם סדר ואפתי מנ"ל דהקורא למפרע גם בדיעבד לא יצא ועל פרוך דכינון דילפינו מקראי שיש להם סדר שוב ממילא סדרן מעכב: ואמנם גם זה אינו די"ל דקושית הגמ' היא באמת גם על הלכתחלה ועכ"ז השתא דכתיבי קראי ילפינו שפיר מן הפתובים את הלכתחלה וגם את הדיעבד דהא כתי' והימים האלה גזפרים ונעשים ודרשינו מה עשי' למפרע לא דהינו שא"א לעשות יום ט"ו לפני יום י"ד אף זכירה למפרע לא וא"כ מוכח דכי היכי דעשני' א"א לצאת בה בשום אופן למפרע ואפי' דיעבד שהרי א"א להפוך הזמן ה"ה הקריאה א"א לצאת בה בשום אופן למפרע ואפי' בדיעבד וא"כ מהך קרא שפיר שמעינו את הלכתחלה וגם את הדיעבד.

וכן בהלל שפיר שמעינו זה מקראי דמייתי התם דמקיש ג"כ בהנה קראי את קריאת ההלל אל הזמן שא"א להפכו ע"ש וכן בק"ש למאן דיליף לי' התם מדכתי' והיו שלא

יקרא למפרע שפיר שמעינו גם את הדיעבד וכמו דאמרי במנחות (דף ה' ע"א) ובכמה דוכתי דהוי הוא עיפובא ואולם למאן דיליף התם ק"ש מה' דהדברים עדיין הקושני במקומה עומדת ובאתי רק להעיר: ואולם כ"ז הוא רק בהה' דמגילה והלל וק"ש אמנם מהא דפריה התם גם אתפלה דתנן' בברייתא דלא יצא למפרע ופריה תפלה מנא לן ומשני דתנן' שמעון הפקולי הסדיר י"ח ברכות על הסדר לפני ר"ג ביבנה ע"כ מוכח להדיא דס"ל לגמ' בפשיטות דשינוי הסדר מעכב דאל"כ אפתי מנ"ל לברייתא דהמתפלל למפרע גם דיעבד לא יצא ולענין הדיעבד הרי עדיין קושנית הגמ' במקומה עומדת דמנלן ועל פרושה לומר דכיון דשמעון הפקולי הסדיר הברכות על הסדר ע"כ ממילא ידעינו דאינו יוצא למפרע אפי' דיעבד דכל דבר שיש לו סדר אנו פשוט לי' לגמרא דהסדר מעכב בו וע"כ הו' ברייתא דשמעון הפקולי הסדיר הברכות על הסדר שפיר הוא תירוץ גמור על הקושני דתפלה מנא לן ודו"ק כי זו לכאורה ראי' ברוכה בס"ד: ומעתה לפמ"ש באות הקדום בשם הפנ"י אליבא דרש"י דלר' אסי ה' דשמעון הפקולי הסדיר וכו' אינו לעיפובא וברייתא דתנן' דבתפלה נמי לא יצא למפרע קאי רק אג' ראשונות וג' אחרונות ע"ש והקרחתי מזה באות ההוא דלר' אסי שינוי הסדר אינו מעכב א"כ מצינו למדין דר' אסי פליג בזה אסתמא דגמ' (ע' תוס' חולין ד"ב ע"ב דסתמא דגמ' הוא ר' אשי) דסתמא דגמ' דמגילה הנ"ל הרי בהכרח חולקת אר' אסי הנ"ל דהרי הגמ' אומרת דהברייתא דתנן' דלא יצא למפרע בתפלה למדה את הדין הנה מהא דשמעון הפקולי וכו' וא"כ כיון דאין בהה' דשמעון הפקולי שום רמז של חילוק בין ראשונות ואחרונות לאמצעיות שהרי על פל' הי"ח ברכות בשנה אמר דשמעון הפקולי הסדיר י"ח ברכות על הסדר וכו' א"כ על פרושה הגמ' חולקת אר' אסי ומדמייתי הגמ' הו' דשמעון הפקולי הסדיר י"ח ברכות על הסדר לתשובת הקושני דמנ"ל לברייתא דלא יצא למפרע בתפלה מוכח להדיא דס"ל בפשיטות דשינוי הסדר מעכב וכנ"ל וז"פ ובאתי רק להעיר: ד) ברמב"ם פ"ב מה' ק"ש הי"א כ' הקורא למפרע לא יצא בד"א בסדר הפסוקים אבל אם הקדים פרושה לפרשה אעפ"י שאינו רשאי אומר אני שייצא לפי שאינה סמוכה לה בתורה עכ"ל.

ובתר"י פ"ב דברכות פתבו דס"ל להרמב"ם ז"ל דהא דתנן ריש פ"ב דברכות דשמע קודם ליהא"ש והא"ש קודם לויאמר היינו רק לכתחלה אבל לא לעיפובא ע"ש. וא"כ מוכח מזה דס"ל להרמב"ם ז"ל דשינוי הסדר אינו מעכב דהא ק"ש דאורייתא הוא רק פסוק ראשון לבד ואלו הג' פרושיות הרי הם רק חיוב דרבנן וא"כ כיון שחייבו חכמים לקרוא ג' פרושיות ונתנו ג"כ סדר אל הקריאה דשמע קודם ליהא"ש וכו' א"כ מנ"ל להרמב"ם ז"ל דאין שינוי הסדר הנה שנתנו חכמים במצנה שלהם מעכב בקיום המצנה ועל פרושה דס"ל מסברא פן וכמוכח וא"כ כיון דכל דת"ר פועין דאורייתא תקון א"כ ה"ה דשינוי סדר דאורייתא במצנה דאורייתא ג"כ אינו מעכב: ואולם לכאורה יש לדקדק ג"כ איפכא שהרי הרמב"ם ז"ל נתן טעם לדבריו לפי שאינה סמוכה בתורה ומוכח דאלו הי' סמוכות בתורה שפיר הי' הסדר מעכב אמנם הרי צריך להבין באמת גוף הטעם הנ"ל דלפי שאינה סמוכה בתורה ובש"ס מנחות דל"ב ע"א נמצא טעם זה דלפי שאינה סמוכות בתורה לענין אחר ואין לו שייכות לכאן עש"ה ותבין.

והנה י"ל פונת הרמב"ם בפשיטות דאלו הי' סמוכות בתורה וכתובות שם פסדר הנה שאנו קורין שמע והא"ש ויאמר אני ממילא הית' קדימת פרושה לפרשה ג"כ נקראת

קריאה למפרע פּינן שְׁהוּא לְמַפְרַע מְסֻדָּר הַפְּתוּבִים וְהִי אֶפּוּא קְדִימַת פְּרִשָׁה לְפְרִשָׁה ג"כ נְכָלל בְּמֵאֲמַר הַמְּשֻׁנָּה פ"ב דְּבִרְכוֹת דְּהַקּוּרָא לְמַפְרַע לֹא יֵצֵא וְנִמְצָא שְׂאֵפְנִי בְּדִיעְבַּד לֹא הִי יוֹצֵא מִשָּׂא"כ עַכְשָׁיו שְׂאֵינָן סְמוּכוֹת בַּתּוֹרָה לְכַן אֵינן קְדִימַת פְּרִשָׁה לְפְרִשָׁה נְקִרְאָת כָּלל קְרִיאתָה לְמַפְרַע פּינן שְׁבַתּוֹרָה אֵינן לְפְרִשָׁיוֹת הָאֵלֶּה קָשֶׁר כָּלל וְהֵם כָּל אַחַת בְּפָנֵי עֲצָמָה וְנִהִי שְׂתִיקְנּוּ חֻכְמִים דְּשָׁמַע קוּדָם לּוּהָא"ש וְכו' עכ"ז אִם אֵינּוּ עוֹשִׂים כֵּן מִיקְרִי רַק שְׁיֻנוּי הַסֻּדָּר אֲבָל לֹא קְרִיאתָה לְמַפְרַע דְּקְרִיאתָה לְמַפְרַע הִיא רַק בְּקְרִיאתָה הַפּוּכָה מִמָּה שְׁהוּא פְּתוּב בַּתּוֹרָה וְע"כ אֵינן קְדִימַת פְּרִשָׁה לְפְרִשָׁה נְכָלל כָּלל בְּמֵאֲמַר הַמְּשֻׁנָּה הַקּוּרָא לְמַפְרַע לֹא יֵצֵא וּמֵאֲלֵינוּ אֵינן לָנוּ לּוֹמַר שְׂלֵא יֵצֵא דְנִהִי דְמַצִּינוּ רִישׁ פ"ב דְּבִרְכוֹת דְּשָׁמַע קוּדָם לּוּהָא"ש וְכו' עכ"ז זֶה הָרִי הוּא רַק שְׁיֻנוּי הַסֻּדָּר וְשְׁיֻנוּי הַסֻּדָּר ס"ל לְהֶרְמַב"ם ו"ל מְסֻבָּרָא דְאֵינּוּ מְעַפֵּב וְכוּ"ל: וְעִי"ל בְּכֻנַּת טַעַם הֶרְמַב"ם ו"ל דְּהָא דְּהַקּוּרָא לְמַפְרַע לֹא יֵצֵא יִלְפִינּוּ רִישׁ פ"ב דְּבִרְכוֹת וּבְמַגִּילָה י"ז ב' מְדַכְתִּי וְהִיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דְּדִרְשִׁינוּ וְהִיוּ בְּהוֹיָתָן יִהְיוּ וּכְבָר פְּתַבְתִּי בְּאוֹת הַקְּדוּם דְּזֶה הַלְיָמוּד הוּא לְעִיפּוּבָא דְּהֶנָּה הוּא עִיפּוּבָא וְע"כ אֵלוֹ הִי הַפְּרִשָׁיוֹת סְמוּכוֹת בַּתּוֹרָה נִמְצָא שֶׁהִי אֲזִי הוּא בַּתּוֹרָה גַּם לְסֻדָּר הַפְּרִשָׁיוֹת וְא"כ הִי מוּסָב הַדְּרִשׁ דְּבִהוֹיָתָן יִהְיוּ גַּם עַל סֻדָּר הַפְּרִשָׁיוֹת וְשִׁפִּיר הִי גַּם סֻדָּר הַפְּרִשָׁיוֹת מְעַפֵּב פּינן דְּהֶנָּה הוּא עִיפּוּבָא מִשָּׂא"כ עַכְשָׁיו שְׂאֵינָם סְמוּכוֹת בַּתּוֹרָה נִמְצָא דְּקְדִימַת פְּרִשָׁה לְפְרִשָׁה אֵינּוּ נִגְדָה הוֹיָתָן פּינן שְׂאֵינן לָהֶם קָשֶׁר כָּלל בַּתּוֹרָה וְכָל אַחַת הִיא בְּפָנֵי עֲצָמָה וְאֵי דְּתִיקְנּוּ חֻכְמִים דְּשָׁמַע קוּדָם לּוּהָא"ש וְכו' עכ"ז שְׁיֻנוּי הַסֻּדָּר בְּעֵלְמָא ס"ל לְהֶרְמַב"ם ו"ל דְּאֵינּוּ מְעַפֵּב כ"ז שְׂאֵינן גִּילּוּי בְּפִירוּשׁ לְעִיפּוּבָא וְכוּ"ל.

וְא"ל דְּהָא ק"ש דְּאוּרִייתָא הוּא רַק פְּסוּק רֵאשׁוֹן לְבַד וְא"כ אֶפְי' הִי הַפְּרִשָׁיוֹת סְמוּכוֹת בַּתּוֹרָה ג"כ הָא לֹא קָאֵי הֶהָנָה כ"א אֶפְסוּק רֵאשׁוֹן דּו"א חֲדָא דְּחֻכְמִים תִּיקְנּוּ ג' פְּרִשָׁיוֹת דְּדַבְרֵיהֶם כְּעֵין פְּסוּק רֵאשׁוֹן דְּאוּרִייתָא וְע"כ כְּמוֹ שְׁבַפְּסוּק רֵאשׁוֹן הוּא מְעַפֵּב מֵה"ת כֵּן בְּג' הַפְּרִשָׁיוֹת דְּדַבְרֵיהֶם הֶהָנָה מְעַפֵּב מִדְּבָרֵיהֶם שְׂאֵמֵינּוּ קוּרָא הַפְּרִשָׁיוֹת כְּפִי הֶהָנָה אֲשֶׁר לָהֶם בַּתּוֹרָה דְּהֵינּוּ שְׁקוּרָא הַמְּלוֹת וְהַפְּסוּקִים לְמַפְרַע הַיְפוּף מִמָּה שְׁהֵם פְּתוּבִים בַּתּוֹרָה לֹא יֵצֵא וְע"כ אֵלוֹ הִי הַפְּרִשָׁיוֹת עֲצָמָם ג"כ כְּתוּבוֹת בַּתּוֹרָה זֹאת אַחַר זֹאת בְּסְמִיכוֹת כְּמוֹ שְׂאֵנּוּ קוּרִין אֲזִי גַּם קְדִימַת פְּרִשָׁה לְפְרִשָׁה הִית' אֲזִי נִגְדָה הֶהָנָה וְשִׁפִּיר לֹא הִי יוֹצֵא גַּם בְּדִיעְבַּד וְכוּ"ל וְתוֹ דְּנִלְעַנ"ד דְּלִפִּי מֵאֵי דְּקִי"ל דְּהַפְּרִשָׁיוֹת הֵם רַק דְּרַבְּנָן וְשִׁק"ש דְּאוּרִייתָא הוּא רַק פְּסוּק רֵאשׁוֹן אֲזִי דְּרִשׁ דוּהִי הוּא רַק אֶסְמְכְתָא דְּאֶפְסוּק רֵאשׁוֹן לֹא מְצִי קָאֵי לְעֵינֵי שְׂלֵא יִקְרָא הַמְּלוֹת לְמַפְרַע דְּלָזָה א"צ קְרָא שְׁהִרִי בְּאוּמֵר הַמְּלוֹת לְמַפְרַע אַחַד ד' וְגו' פְּשוּט דְּלֹא יֵצֵא וְא"צ קְרָא כָּלל לָזָה שְׁהִרִי הוּא דְּיַבּוּר אַחַר לְגַמְרִי מִמָּה שְׂנֵאֲמַר בַּתּוֹרָה וְרַק בְּפְסוּקִים לְמַפְרַע הוּא דְּאֶצְטְרִיף קְרָא דְּכָל פְּסוּק בְּפָנֵי עֲצָמוֹ הָרִי הוּא קוּרָא עַל נְכוּן פְּסוּק תּוֹרָה עכ"כ פ"ב מִשָּׂא"כ בְּמְלוֹת לְמַפְרַע פְּשוּט דֵּאִי"צ קְרָא כָּלל וְעַל כְּרַחֲוֵי דְּהָא דְּרִשָׁא דוּהִי הוּא אֶסְמְכְתָא וְעכ"ז עִם הַיּוֹתָה אֶסְמְכְתָא מ"מ הִיא מְעַפֵּב פּינן דְּהֶנָּה הוּא עִיפּוּבָא כְּשֶׁהוּא דְּרִשָׁה גְמוּרָה וְלָכֵן גַּם כָּאֵן שְׁהִיא אֶסְמְכְתָא ג"כ מְעַפֵּב כְּאֵלוֹ הִית' דְּרִשָׁה גְמוּרָה כְּמוֹ שְׂמַצִּינוּ בְּכֻמָּה דּוּכְתִי דְּהַחֲשִׁיבוּ חֻכְמִים לְאֶסְמְכְתָא כְּדְּאוּרִייתָא וְאוּלָם שְׁיֻנוּי סֻדָּר הַפְּרִשָׁיוֹת דְּאֵינּוּ נִגְדָה הוֹיָתָן פּינן שְׂאֵינן אֵל הַפְּרִשָׁיוֹת הוּא כָּלל בַּתּוֹרָה וְכוּ"ל לְכַן ה"ל רַק שְׁיֻנוּי הַסֻּדָּר בְּעֵלְמָא שְׂאֵינן לוֹ אֶסְמְכְתָא וְע"כ שִׁפִּיר אֵינּוּ מְעַפֵּב.

וְעִי"ל לְפַמ"ש הַלַּח"מ עַל הֶרְמַב"ם שֶׁם פ"ב מֵה' ק"ש הִי"ג בְּשֵׁם הַקְּרִית סֶפֶר דְּנִהִי דְּג' פְּרִשָׁיוֹת דְּרַבְּנָן דְּהֵינּוּ שְׁהֵם חוּבָה רַק מְדַרְבְּנָן אֲבָל מְצוּהָ שְׁל רְשׁוּת הֵם גַּם מֵה"ת דְּהֵינּוּ

שמה"ת אינו חובה לקרוא רק פסוק ראשון ואם קרא כל הג' פְּרָשִׁיּוֹת קינים מְצוּה מה"ת
בְּזוֹהַר וְכִמּוֹ שְׁמַצִּינּוּ בְּכַמְהָ דְּוֹכְחֵי מְצוּהָ שֶׁל רְשׁוֹת מה"ת ואכ"מ עש"ה בלח"מ.

ולפי"ז שפיר קאי קרא דוהי' אכל הג' פְּרָשִׁיּוֹת לְעַנְיָן זֶה שֶׁרַק אִם קִרְאָן בְּהִנְיָתָן קינים
מְצוּה אָבֵל וְשֵׁלָא בְּהִנְיָתָן לֹא קינים מְצוּה כָּלֵל וְכִינּוּן דְּזוֹאת הַמְצוּה שֶׁל רְשׁוֹת דְּדְאוּרֵייתָא
עֲשֵׂאוּהָ חֲכָמִים מְצוּה שֶׁל חוֹבָה ע"כ דִּין הַחוֹבָה דְּרַבְּנָן הוּא פְּדִין הַרְשׁוֹת דְּדְאוּרֵייתָא דְּכִמּוֹ
שָׂאֵם לֹא קִרְא בְּהִנְיָתָן לֹא קינים הַמְצוּה דְּרְשׁוֹת דְּדְאוּרֵייתָא ה"ה ג"כ דְּלֹא יֵצֵא יְדֵי הַחוֹבָה
דְּרַבְּנָן דְּבְאוּתוֹ אֲנֹפֵן שְׁהִיא הַמְצוּה שֶׁל רְשׁוֹת מה"ת הוּא שְׁעֲשֵׂאוּהָ חֲכָמִים לַחוֹבָה
מְדַבְּרֵיהֶם וז"פ: וְאוּלָם לְפִי"ז שׁוֹב יֵשׁ לְדַחוּת גּוּף הַרְאָלְ אֲשֶׁר הִבְאֵתִי מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם
הַנ"ל דְּאִין שִׁינּוּי הַסֵּדֶר מְעַכֵּב דִּי"ל דְּבְאַמְתַּת בְּעֵלְמָא בְּמְצוּה שְׁעִיקְרָה מְדַבְּרֵיהֶם וְנִתְּנוּ בֵּה
חֲכָמִים סֵדֶר אֲזִי גַם שִׁינּוּי הַסֵּדֶר מְעַכֵּב וְכֵן שִׁינּוּי סֵדֶר דְּדְאוּרֵייתָא בְּמְצוּה דְּדְאוּרֵייתָא מְעַכֵּב
ג"כ מְדְאוּרֵייתָא וְרַק פְּאֵן בְּק"ש דְּקִרְיַת כָּל הַג' פְּרָשִׁיּוֹת הִיא מְצוּה שֶׁל רְשׁוֹת מה"ת
וְזוֹאת הַמְצוּה שֶׁל רְשׁוֹת עֲשֵׂאוּהָ חֲכָמִים חוֹבָה ע"כ רַק מַה שֶׁהוּא מְעַכֵּב בְּדְאוּרֵייתָא מְעַכֵּב
ג"כ בְּדְרַבְּנָן דְּהִינּוּ קִרְיַת הַפְּסוּקִים לְמַפְרַע שֶׁהוּא נֶגֶד הַהֲנִי' וּמְעַכֵּב בְּדְאוּרֵייתָא מְקַרָּא
דוהי' בְּהִנְיָתָן יְהִי ע"כ מְעַכֵּב גַם בְּדְרַבְּנָן מִשְׁא"כ קִרְיַת הַפְּרָשִׁיּוֹת לְמַפְרַע דְּבְעַנְיָן
הַדְּאוּרֵייתָא הָרִי אִין זֶה חֲסָרוֹן אִפִּי לְכַתְּחִלָּה פִּינּוּן שְׁאִין הַפְּרָשִׁיּוֹת סְמוּכוֹת בְּתוֹרָה וְאִין
לְהֶם הוּי' בְּתוֹרָה (וְהָדָּ דְרִישׁ פ"ב דְּבְרַכּוֹת לְמַה קְדָמָה פְּרָשַׁת שְׁמַע לְפָרְשַׁת וְהָא"ש פְּדִי
שְׁיִקְבֵּל עֲלֵיו וכו' ס"ל לְהַרְמַב"ם מְסַבְּרָא דְּהוּא רַק טַעְמָא דְּרַבְּנָן שְׁכַשְׁקְבֵּעוּ חוֹבָה בְּכָל
יּוֹם לְקִרוֹת הַג' פְּרָשִׁיּוֹת אֲזִי הַנּוֹכְרָחוּ ג"כ לְתַמְנָן לְהֶם סֵדֶר פְּדִי שְׁיִהִי' כָּל יִשְׂרָאֵל קוֹרְאִין
בְּמַטְבַּע אַחַת לֹא שְׁיִקְרָא כָּל אֶחָד כְּמוֹ שְׁיִרְצָה וְנִמְצָא זֶה קוֹרָא כְּפֹ וְזֶה קוֹרָא כְּפֹ וְע"כ
עֵינּוּ מִי מְאֵלוּ הַפְּרָשִׁיּוֹת הַחֲשׁוּבָה יוֹתֵר וְנִתְּנוּ לָהּ הַקְדִּימָה וְקָבְעוּ הַסֵּדֶר עַל פִּי זֶה) וְע"כ
פִּינּוּן דְּסֵדֶר הַפְּרָשִׁיּוֹת הוּא דְּרַבְּנָן לְגַמְרֵי לְכֵן שִׁפִּיר אִינוּ מְעַכֵּב שְׁלֹא רְצוּ חֲכָמִים לְחַדֵּשׁ
דְּבַר לְעִיכּוּב מְדַבְּרֵיהֶם מַה שְׁאִינְנוּ עִיכּוּב בְּהַדְּאוּרֵייתָא פִּינּוּן שֶׁגּוּף הַמְצוּה הִיא מְצוּה
דְּדְאוּרֵייתָא וְהֶם עֲשׂוּ רַק מְמַצּוּה דְּדְאוּרֵייתָא חוֹבָה דְּרַבְּנָן וְאִין מְזַה רְאִי' כָּלֵל לְשִׁינּוּי סֵדֶר
דְּרַבְּנָן בְּעֵלְמָא הִכָּא שְׁנִתְּנוּ סֵדֶר בְּמְצוּה שְׁלֵהֶם שְׁהִיא לְגַמְרֵי מְדַבְּרֵיהֶם אוֹ לְשִׁינּוּי סֵדֶר
דְּדְאוּרֵייתָא בְּמְצוּה דְּדְאוּרֵייתָא דְּשֶׁם יְכוּל לְהִיּוֹת שִׁפִּיר דְּשִׁינּוּי הַסֵּדֶר מְעַכֵּב וְרַק פְּאֵן בְּק"ש
דְּעֲשׂוּ חֲכָמִים סֵדֶר מְדַבְּרֵיהֶם לְמְצוּה דְּדְאוּרֵייתָא לְכֵן אִין הַדְּרַבְּנָן שְׁלֵהֶם מְעַכֵּב
בְּהַדְּאוּרֵייתָא אִפִּי מְדַבְּרֵיהֶם וְאִי דְּהַחוֹבָה דְּפְרָשִׁיּוֹת עִיקְרָה רַק מְדַבְּרֵיהֶם עכ"ז הָרִי
הַחוֹבָה עֲשֵׂאוּהָ רַק כְּמוֹ הַמְצוּה דְּדְאוּרֵייתָא הֵיטֵב.

וְדוּגְמַת זֶה מִמֶּשׁ תְּמַצָּא בְּתוֹס' בְּרַכּוֹת דַּט"ו ע"א ד"ה אִי דְּסַבְּרַתֶּם בְּקוֹשְׁיֵייתֶם שְׁם הִיא
דְּכַשְׁתִּיקְנּוּ חֲכָמִים בְּרַכּוֹת דְּדַבְּרֵיהֶם וְחִיבּוּ לִזְמַר הַבְּרַכּוֹת בְּהַשְׁמָעָה לְאוֹנוֹן אֲזִי זֶה הַחִיּוּב
מְעַכֵּב בְּדַבְּרֵיהֶם וְאִם לֹא הַשְׁמִיעַ לְאוֹנוֹן אִפִּי בְּדִיעְבַּד לֹא יֵצֵא מִשְׁא"כ כְּשִׁחִידְשׁוּ
מְדַבְּרֵיהֶם חִיּוּב הַשְׁמָעָה לְאוֹנוֹן בְּבַהֲמ"ז דְּדְאוּרֵייתָא אֲזִי פִּינּוּן שְׁהִיא מְצוּה דְּדְאוּרֵייתָא וְאֵלוּ
מְדְאוּרֵייתָא הָרִי א"צ לְהַשְׁמִיעַ לְאוֹנוֹן לְכֵן לֹא עֲשׂוּ חֲכָמִים דְּבְרֵיהֶם שְׁם לְעִיכּוּבָא וְאִם
לֹא הַשְׁמִיעַ לְאוֹנוֹן בְּדִיעְבַּד יֵצֵא לְגַמְרֵי יְדִי בַּהֲמ"ז וְאִפִּי מְדַבְּרֵיהֶם וְאֵע"ג דְּבְבְּרַכּוֹת דְּרַבְּנָן
חִיּוּב הַשְׁמָעָה לְאוֹנוֹן מְעַכֵּב עכ"ז בְּמְצוּה דְּדְאוּרֵייתָא אִינוּ מְעַכֵּב אִפִּי מְדַבְּרֵיהֶם עש"ה בְּתוֹס'
וְזֶהוּ מִמֶּשׁ כְּדַבְּרֵינוּ הַנ"ל בְּעַנְיָן ק"ש ודו"ק הֵיטֵב: ה) בְּמַס' פְּרָה פ"ד מְשָׁנָה ב' הִזְהָ
מְשִׁשִׁית שְׁבִיעִית (שְׁל הַזָּאָה שְׁשִׁית קָרָא שְׁבִיעִית) חֲזַר וְהִזְהָ שְׁבִיעִית פְּסוּלָה מְשִׁבִיעִית
שְׁמִינִית (שְׁל הַזָּאָה שְׁבִיעִית קָרָא שְׁמִינִית) וְחֲזַר וְהִזְהָ שְׁמִינִית כְּשֶׁרָה וְכַר"ש כ' וז"ל הִזְהָ

מששית שביעית דשבע כתי' כסדרן והוא מונה שביעית קודם ששית שקרא לששית שביעית וחרז והנה שביעית פסולה דבעינו שיקרא לששית וששית ולשביעית שביעית ולא שיקדים זו לזו אבל משביעית שמינית כשרה דאין שמינית בהזאות של פרה ונה טעות דבר בעלמא הוא עכ"ל.

ונראה לפי דברי הר"ש אלה דאין הפסול פשקרא לששית שביעית מפאת שהקריאה אינה פפי מה שהיא ההזאה באמת שהרי ההזאה היא ששית והוא קורא אותה שביעית והתורה הקפידה שיקרא את ההזאה כמו שהיא דז"א דא"כ בקרא לשביעית שמינית נמי נפסול שהרי ג"כ אינו קורא אותה פפי מה שהיא שהרי היא הזאה השביעית והוא קורא אותה שמינית ואי דשם רק טועה בדיבורו הוא שהרי אין שמינית בפרה זה אינו דגם בששית ודאי דרק טועה הוא שסובר שהיא שביעית ומה לי מפאת מה הוא הטעות ואם אנו אומרין דלא הקפידה תורה אקריאה שאינה פפי אמיתת ההזאה אם הוא רק מסיבת טעות א"כ פשוט דגם בקרא לששית שביעית מפאת שסובר שהיא שביעית ג"כ אין ראוי שיפסול ועל כרחוק דאין הפסול פאן כלל מפאת שאין הקריאה פפי אמיתת ההזאה ורק הפסול הוא להיפוך דההזאה נמשכת באמת אחרי הקריאה ואם קורא לששית שביעית אזי ההזאה נמשכת אחרי הקריאה ונחשבת באמת הזאה שביעית ונמצאת הזאה השביעית איפוא נעשית קודם להזאה ששית וע"כ היא פסולה מפאת שינוי הסדר דכיון דאמרה תורה שינה שבע פעמים מוכח הפנונה שינה כסדר א' ב' ג' וכו' ונה שהקדים הזאה שביעית לששית ה"ל משנה הסדר וע"כ הזאתו פסולה משא"כ בקורא לשביעית שמינית א"א שתמשך ההזאה אחרי הקריאה ותחשב שמינית באמת שהרי אין שמינית בפרה והדיבור הוא דיבור בטל לגמרי ונחשבה שפיר ההזאה הזאה שביעית ואי דאין פאן קריאה זה איננו פוסל כלל ורק בקורא לששית שביעית דאיפא שביעית בפרה ע"כ איננו דיבור בטל ומועיל להמשיך אחריו את ההזאה שתחשב שביעית ויש פאן פסול מפאת שקדמה הזאה שביעית לששית וה"ל שינוי הסדר.

וא"כ איפוא הרי נמצינו למדין בנה דשינוי הסדר מעכב וא"ל דשאני זו הזאות דפרה דהן עבודה אחת עבודת ההזאה וכבר כתבנו למעלה באות א' דשינוי הסדר דאינו מעכב שייך רק בשני דברים שונים שניתן להם סדר שלא יעכבו זה את זה בסדרם משא"כ בדבר אחד בעינו א"א שיועיל כשהקודם חציו האחרון לחציו הראשון עש"ה באות ה"ל דז"א דהתוס' במנחות ד"ז ע"ב ד"ה ואם כתבו להדיא דז' הזאות דפרה הן כל אחת עבודה בפני עצמה עש"ה.

וא"ל דהתם בפרה הרי בלא"ה תיקשי דהרי היא קדשים ובקדשים הרי בעינו שינה לעכב דז"א חזא דפרה קדשי בדיק הבית היא ויכול להיות דלא בעינו בה שינה לעכב כמו דדנין בה למד מן הלמד עי' תחלת דברינו בכלל זה.

ותו דהר"ש כ' שם דילפי' בספרי מדרשא דז' הזאות דפרה מעפבות שאם חיסר אחת מהן פסולה ע"ש וע"כ פינון שיש גילוי על גוף ההזאות שמעפבות שוב ממילא אנו אומרין דגם שינוי סדרם מעכב דזה סבירא לן מסברא דשינוי הסדר הוא כמו גוף הדבר ואם נשתנה סדר הדבר ממה שפתוב אזי הוא כאלו לא נעשה כלל וע"כ כל שגוף הדבר מעכב אזי ממילא גם שינוי סדרו מעכב: ואולם י"ל דהא דכתבו התוס' מנחות ה"ל דשינוי

הסדר אינו מעכב היינו רק פשהדברים בעצמותם אינם תלויים זו בזו כמו תכלת ולבן ורקיקה ונחליצה שפל אחד מהם דבר בפ"ע ואינו תלוי כלל בתבירו אלא שהתורה אמרה שיוקדם זה לזה ואז אין שינוי הסדר מעכב משא"כ בהנאות דהנאה שביעית עצמה הרי היא המסוייגת שיוקדם לה הששית שהרי א"א שיהי' השבע קודם השש וע"כ נהי דהר"ש כ' דשבע כתי' כסדרן וכו' ומוכח דהעיקוב הוא רק מפאת שינוי הסדר שנתנה התורה לא מפאת עצמו לפי שא"א להיות השבע קודם השש עכ"ז אין ראי' מפאן אסדר דעלמא כיון דסדר דכאן עדיף טפי שהיא סדר מחויב בטבע שבטבע השש קודם לשבע וכמוכין: (ו) ביבמות דמ"ז ע"ב מבואר דגר צריך מילה וטבילה ושהמילה קודמת לטבילה ונחלקו שם הרמב"ן והרא"ה ו"ל דהרמב"ן ס"ל דבדיעבד אם הקדים טבילה למילה יצא והרא"ה חולק דאפי' בדיעבד מעכב ע"ש בתוס' ובר"ן.

ונראה פשוט דמחלוקת הראשונים ז"ל הנ"ל תליא בהה' מילתא אי שינוי הסדר מעכב דבכריתות ד"ט ע"א גליף מקרא דככם פאבותיכם מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה וכו' אף כל גר צריך מילה וטבילה וכו' וא"כ ה' דרשא דככם פאבותיכם דהיינו שהגר צריך לעשות מה שעשו ישראל כשנכנסו לברית הא הוי פאלו הי' פתוב בהדיא שהגר ימול ויטבול ושתוקדם המילה לטבילה כמו שהי' פאבותינו שמלו במצרים וטבולו במדבר בשעת מ"ת ע"ש ביבמות (דף מ"ו ע"ב) ומהאי טעמא הוא דבעינו לכתחלה לכ"ע שתוקדם המילה לטבילה.

וא"כ כיון דקדמת המילה לטבילה כמפורשת בתורה חשיבא א"כ מוכן ממילא דפלוגתתם ז"ל אם הקדימה הזאת מעפכת בדיעבד היא ממש נידון הספק שלנו אם שינוי הסדר מעכב או לא ובאתי רק להעיר: ז) בע"ז דע"ה ע"ב תני בברייתא דכלים הנלקחים מעכו"ם שנשפתמשו בהן חמין מגעילן ומטבילן ונשפתמשו בהן באור מלבנן ומטבילן וכו' וע"ש בר"ן שהביא בשם הראב"ד דהכי דייק לישנא דקרא דכתי' תעבירו באש דהיינו ליבון ובתר הכי וטהר דהיינו טבילה ע"ש ובדיעבד אם הקדים טבילה להגעלה וליבון יש שם מחלוקת הראשונים ז"ל אי מהני עשה בראשונים וא"כ י"ל דגם פלוגתא זו תליא בספק שלנו אי שינוי הסדר מעכב או לא ובאתי רק להעיר: ח) בש"ס מנחות דס"ח ע"ב בעי רמי בר חמי שתי הלחם מהו שיתירו שלא כסדרן (דהעומר דפסח מתיר חדש במדינה ואח"כ באים שתי הלחם דעצרת אחריהם ומתירין את החדש גם במקדש למנחות ובעי אי מתירין את החדש במקדש גם שלא כסדרן) היכא דמי כגון דזרעינהו (שזרע את התבואה) בין העומר לשתי הלחם (בין פסח לעצרת) וחליף עליהו שתי הלחם ועומר (עברה על התבואה שתי הלחם דעצרת ועומר דפסח שאחריו) מאי כסדרן שריין (העומר ושתי הלחם בזמן שהם עוברים כסדרן על התבואה דהיינו שזרע את התבואה קודם הפסח ועברה עלי' עומר דפסח ושתי הלחם דעצרת הוא דמתירים את התבואה למקדש אחרי העצרת) שלא כסדרן לא שריין או דילמא שלא כסדרן נמי שריין עכ"ל הגמ'.

ומבואר בזה דהגמ' מסופקת פשיש לשני דברים יחד פעולה מה אם הם פועלים זאת הפעולה רק בהיותם בסדרם אבל לא בשינוי סדרם או דילמא הם פועלים את פעולתם גם בשינוי סדרם וא"כ י"ל דספק שלנו אי שינוי הסדר מעכב הן בדיני התורה והן במצות תלוי באיבעי' דגמ' הנ"ל שאם הדברים פועלים את פעולתם גם בשינוי סדרם אזי ראוי

שלא יעפב הסדר ואם בשינוי הסדר אין הפעולה המכוננת נפעלת אזי ראוי שהסדר יעפב דכל הדברים שבתורה הרי יש להם פעולה מכוננת וגם המצות הרי יש להם פעולות נעלמות מאתנו ואם לא יוכלו מעשי המצנה לפעול את פעולתם מפאת ששינה סדרם אזי שפיר י"ל דלא יצא ידי המצנה כלל פינון שאין נפעלת הפעולה המכוננת בה וכמוכן.

וביותר דמיא הו' איבעי' דמנחות לנידון חליצה ורקיקה שהביאוהו התוס' דמנחות ל"ח א' לרא' דאין שינוי הסדר מעפב דחליצה ורקיקה הרי יש להם פעולת היתר שמתירים את היבמה לשוק וא"כ דמיין לעומר ושתי הלחם שיש להם ג"כ פעולת היתר שמתירים חדש למקדש וכי היכי דאיבעי לי' לגמ' דמנחות הנ"ל ששינוי סדר דעומר ושתי הלחם אין בכחם להתיר את החדש א"כ ה"נ רקיקה וחליצה הנעשים שלא פסידון ראוי לומר דאין בכחם להתיר את היבמה לשוק ויש ליישב ובאתי רק להעיר: ט) בש"ס זבחים דל"ט ע"א ת"ר וצשה פאשר עשה (בפר העלם דבר כתי) מה ת"ל לכפול בהזאות וללמד שאם חיסר אחת מן המתנות לא יצא ולא כלום וכו' לפי זה פר יוה"כ וכו' ושם ד"מ ע"א פריף לפי זה פר יוה"כ למאי הילכתא אי לעכב פשיטא חקת פתיבא בי' א"ר נחמן בר יצחק לא נצרכה אלא לר' יהודה דאמר כי פתיבא חקה אדברים הנעשים בבגדי לכו מבפנים שאם הקדים מעשה לחבירו לא עשה ולא כלום אבל דברים הנעשים בבגדי לכו מבחוץ הקדים מעשה לחבירו מה שעשה עשוי אימא מדכסדרן לא מעפבא הזאות נמי לא מעפבי קמ"ל עכ"ל הגמ'.

ומוכח לכאורה משטחיות לשון הגמ' דסדרו של דבר הוא כגוף הדבר וכל שנעשה הדבר בשינוי הסדר אזי חשוב פאלו לא נעשה כלל וע"כ שפיר ה"א דכינון דכסדרן לא מעפבא ה"ה דגוף ההזאות נמי לא מעפב.

ואולם רש"י שם ד"ה אימא כ' וז"ל אימא מדכסדרן לא מעפבא אלמא חקה לאו עלייהו קיימא מנין הזאות גופייהו נמי לא לעכב אם חיסר מהן עכ"ל ואמנם גם לפירש"י הנ"ל קשה דהא בחליצה כתי' ג"כ ככה עיפובא ואעפ"כ כתבו התוס' דמנחות הנ"ל דלא קאי עיפובא דככה כ"א אחרון מעשה אבל לא אשינוי הסדר וא"כ ה"נ נהי דכסדרן לא מעפבא עכ"ז אכתי אין ראי' מזה דחקה לאו עלייהו קיימא דשפיר מצוי קאי עיפובא דחקה אחרון מעשה ולא אשינוי הסדר ותו תיקשי מגוף דברי הגמ' זבחים הנ"ל לדמוכח דהא דדברים הנעשים בבגדי לכו מבפנים אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה ולא כלום הוא מפאת דחקה כתי' בהו וכן מבואר ביומא ד"ס ע"א וע"ב בגמ' ע"ש ואמאי נהי דחקה כתי' בהו דילמא קאי רק אחרון מעשה ולא אשינוי הסדר כמו ככה דחליצה וצע"ק: וראיתי בתוס' סוטה די"ז ע"ב דאהא דאמרינו התם פתבה (למגילת סוטה) קודם שתקבל עלי' שבועה פסולה שצאמר והשביע ואח"כ נכתב כתבו הם ז"ל ד"ה קודם וז"ל ירושלמי איתפלגון ר' יוחנן ור"ל חד אמר משביע ואח"כ כותב וח"א פותב ואח"כ משביע ומפרש טעמא כדי לסמוך שבועה להשקאה.

והתם משמע דבהכי פליגי דמ"ד משביע ואח"כ כותב אית לי' חקה ותורה מעפב על הסדר (דהיכא דכת' חקה או תורה לעיפובא קאי גם על סדר הדבר) ומ"ד כותב ואח"כ משביע אית לי' אע"ג דמעפב אינו על הסדר ותימא פמאן סבירא לי' לא כר' יהודה ולא כר' נחמ' בפרק הוציאו לו ד"ס ע"א דמשמע דכ"ע סבירא להו דהיכא דכתי' חקה מעפב

נְמִי עַל הַסֵּדֶר וְכו' עכ"ל וצ"ע דְהָא הָיוּ יְכוּלִים לְהֵבִיא רַא' לְהִיפּוּף ג"כ מְחַלְצָה דַאע"ג דְכַתְּבִי פְּכָה עֵינּוּבָא עכ"ז לֹא קָאִי אֶסְדֵּר וְכַנ"ל וְאוּלַי יֵשׁ לְחַלְק בֵּין עֵינּוּבָא דְכָכָה לְעֵינּוּבָא דְחֻקָּה וְתוֹרָה וצ"ע.

וְדַע דְמַחְלֻקָּת ר' יוֹחָנָן ור"ל דִּירוּשְׁלָמִי הֵנ"ל אֵין לָהּ עֲגוּנָה לְסַפֵּק שְׁלַנּוּ אִי שִׁינוּי הַסֵּדֶר מְעַבֵּב אִו לֹא דְדִבְרֵינוּ הֵם רַק בְּמָקוֹם שֶׁהַסֵּדֶר מְחַוֵּיב לְכַתְּחֻלָּה עכ"פ וְאִזּוּ יֵשׁ סַפֵּק אִם שִׁינוּי הַסֵּדֶר מְעַבֵּב מִשְׁא"כ מַחְלֻקָּת ר' יוֹחָנָן ור"ל הֵנ"ל הָא הָיוּ בְּעֵיקַר הַסֵּדֶר אִם הוּא נִצְרָף אִפִּי לְכַתְּחֻלָּה וְאִם פְּנֹת הַפְּתוּב הֵיט' שִׁיעֲשֶׂה הַדְּבָר בְּאִפְסוּף שְׁנוֹפֵר סְדוּרוֹ בְּפִרְשָׁה אִו אֵין פְּנֹת הַפְּרָשָׁה לְסֵדֶר כָּלֵל שְׁהָרִי לְמ"ד דְּכּוֹתֵב וְאִם"פ מְשַׁבֵּיעַ אֶדְרָבָה הָרִי עוֹשִׂין לְכַתְּחֻלָּה נֶגֶד הַסֵּדֶר הַמְּנוֹכָר בְּפִרְשָׁה שֶׁהוֹנֵכֵר שֵׁם הַשְּׂבוּעָה תַּחֲלָה וְאִם"פ הַפְּתִיבָה וְשִׁפִּיר יְכוּל לְהֵיטֵי דְבִין לר' יוֹחָנָן וּבִין לר"ל הֵיכָא שִׁישׁ גִּילוּי עַל הַסֵּדֶר שִׁינוּצְרָף לְכַתְּחֻלָּה אִזּוּ שִׁפִּיר קָאִי חֻקָּה וְתוֹרָה לְעֵינּוּבָא גַם עַל הַסֵּדֶר בְּקִדְשִׁים וְכֵן בְּעֵלְמָא שִׁפִּיר סֵדֶר שִׁישׁ עֲלִיו גִּילוּי אֶלְכַתְּחֻלָּה דִּידָן יְכוּל לְהֵיטֵי דְלכ"ע מְעַבֵּב מִפְּאֵת דְּבִדְאוּרֵיִיתָא אֵין לְחַלְק בֵּין לְכַתְּחֻלָּה לְדִיעֵבֵד וְרַק שֵׁם בְּסוּטָה פְּלִיגִי אִם פְּנֹת הַפְּתוּב הֵיט' עַל סֵדֶר כָּלֵל דְּלְמ"ד דְּכּוֹתֵב וְאִם"פ מְשַׁבֵּיעַ ס"ל דְּחֻקָּה וְתוֹרָה בְּעֵצְמוֹתָם לֹא קָאִי אֶסְדֵּר הַנְּזָכֵר בְּפִרְשָׁה וְאֵין מְחַוֵּיבִים אֶת הַסֵּדֶר וְאִם"נ דְּהֵיכָא דִּישׁ גִּילוּי אַחֵר עַל הַסֵּדֶר שִׁינוּצְרָף לְכַתְּחֻלָּה שִׁפִּיר יְכוּל לְסַבֵּר דְּקָאִי חֻקָּה וְתוֹרָה גַם עֲלִיו דְּעַל כָּל הַנְּצָרָף בְּדָבָר לְכַתְּחֻלָּה קָאִי חֻקָּה וְתוֹרָה לְוֹמֵר שֶׁהוּא מְעַבֵּב וְרַק דְּחֻקָּה וְתוֹרָה בְּעֵצְמָם ס"ל דְּלֹא קָאִי אֶסְדֵּר לְחַוֵּיב אֶת הַסֵּדֶר וְכַנ"ל וז"פ: י) בְּמִנְחוֹת דַּמ"ט ע"א א"ל ר' חֲסֵדָא תִּנְיִיתוּהוּ הַתְּמִידִין אֵין מְעַבְבִין אֶת הַמוֹסָפִין וְכו' הֵיכִי דְמִי אֶילִימָא דְאִית לִי (תְּמִידִין וּמוֹסָפִין) וְלִקְדָם (שְׁאִם הַקְּדִים לְהַקְרִיב הַמוֹסָפִין לְפָנֵי הַתְּמִידִין כְּשֶׁרִין) וְהַתְּנִיָּא מִנֵּין שְׁלֹא יֵהִי דְבָר קוֹדֵם לְתְּמִיד שְׁל שְׁחַר ת"ל וְעֵרָף עֲלִי הַעוֹלָה וְאִם רַבָּא הַעוֹלָה עוֹלָה רַאשׁוֹנָה אֶלָּא פְּשִׁיטָא דְלִית לִי וְכו' א"ל אֶבְיִי לְעוֹלָם דְאִית לִי וְלִקְדָם וְדָקָא קִשְׁיָא לָךְ שְׁלֹא יֵהִי דְבָר קוֹדֵם לְתְּמִיד שְׁל שְׁחַר מִצְוָה בְּעֵלְמָא עכ"ל הַגַּמ'.

וְהִנֵּה צְרִיף לְהֵבִין טַעְמָא דר' חֲסֵדָא דַּס"ל בְּפִשְׁטוֹת דְּהָךְ דְּהַעוֹלָה עוֹלָה רַאשׁוֹנָה הוּא מְעַבֵּב וְאִמָּי הָא בְּקִדְשִׁים בְּעֵינּוּ שִׁינָה לְעַבֵּב וְנִרְאָה פְּשׁוּט דר' חֲסֵדָא סְבִירָא לִי דְסֵדֶר הַדְּבָר הוּא כְּגוּוּף הַדְּבָר וְאִם שִׁינָה אֶת סִדְרֵוֹ שְׁל דְבָר חֲשׁוּב כְּאִלוֹ לֹא עֲשָׂאוּ כָּלֵל וְכַמ"ש כְּמָה פְּעָמִים וְע"כ פִּינּוּ שְׁנַתְּנָה תוֹרָה סֵדֶר לְקִרְבָּנוֹת אַחֲרֵי הַתְּמִיד ע"כ אִם הַקְרִיבֵן קוֹדֵם לְתְּמִיד חֲשׁוּב כְּאִלוֹ לֹא הַקְרִיבֵן וְשִׁפִּיר פְּסוּלִין וְלֹא שִׁינָה כְּאִן כָּלֵל הָא דְבְּקִדְשִׁים בְּעֵינּוּ שִׁינָה לְעַבֵּב דְזָה שִׁינָה רַק הֵיכָא דְהַצְרִיכָה תוֹרָה מַעֲשֶׂה פְּרִטִית בְּהַקְרָבָה וְלֹא שִׁינָתָה בּוֹ דְאִזּוּ אֵין הַמַּעֲשֶׂה הַהוּא מְעַבְבָת וְהַקְרָבֵן כְּשֶׁר אַף אִם חִסֵּר הַמַּעֲשֶׂה הַזֹּאת וְה"נ שִׁינוּי הַסֵּדֶר שִׁפִּיר מְשַׁכַּח שְׁלֹא יַעֲבֵב בְּקִדְשִׁים כְּגוֹן אִם צִינְתָה תוֹרָה עֲשִׂית מַעֲשֶׂה פְּרִטִית בְּקִרְבָּן וְנִתְּנָה סֵדֶר לְמַעֲשֶׂה זֹאת שֶׁמַּעֲשֶׂה אַחֲרֵי דְבָר פְּלוּנִי וְלֹא שִׁינָתָה הַתוֹרָה בְּחַיִּיב הַמַּעֲשֶׂה הַהוּא אִזּוּ אִפִּי כְּשֶׁעֲשֶׂה הַמַּעֲשֶׂה הַהוּא קוֹדֵם הַדְּבָר הַהוּא ג"כ הַקְרָבֵן כְּשֶׁר דְמָה בְּכַף דְשִׁינָה סֵדֶרָה שְׁל מַעֲשֶׂה וְחֲשׁוּב כְּאִלוֹ לֹא עֲשָׂאָה כָּלֵל הָרִי גוּף הַמַּעֲשֶׂה אִם לֹא עֲשָׂאָה כָּלֵל ג"כ אֵינוֹ מְעַבֵּב פִּינּוּ דְלֹא שִׁינָה בְּהַפְּתוּב לְעַבֵּב מִשְׁא"כ כְּאִן דְּנִתְּנָה תוֹרָה סֵדֶר אֶל כָּלֵל הַהַקְרָבָה שֶׁהַהַקְרָבָה כְּנֹלָה שְׁל הַמוֹסָפִי תֵהִי אַחֲרֵי הַתְּמִיד וְא"כ אִם הַקְּדִים וְהַקְרִיבֵן קוֹדֵם הַתְּמִיד הָרִי חֲשׁוּב כְּאִלוֹ לֹא עֲשָׂה אֶת הַהַקְרָבָה כָּלֵל דְשִׁינוּי הַסֵּדֶר חֲשׁוּב כְּאִלוֹ לֹא נַעֲשֶׂה הַדְּבָר כָּלֵל וְא"כ הָרִי שִׁפִּיר הַקְרָבֵן פְּסוּל וְא"כ שִׁינָה לְעַבֵּב פִּינּוּ דְנִתְּחַשֵּׁב כְּאִלוֹ לֹא

הקריב כָּל וְדו"ק וְאוֹלָם אַבְיֵי דְפְלִיג עֲלֵי וְקָאָמַר דְהִקְדִּימָה הִיא רַק לְמַצְוָה בְּעֵלְמָא עַל כְּרַחֲמֵי דַס"ל דְאִין הַסְדֵּר כְּגוֹף הַדְבָר וְחֲשִׁיב שְׁפִיר גַּם בְּשִׁינוּי הַסְדֵּר שְׁנַעֲשֶׂה גּוֹף הַדְבָר אֲלֵא שְׂיֵשׁ חֶסְרוֹן הַסְדֵּר וְא"כ כִּינּוּן שְׂלֵא שְׂיִנְהַּ הַכְּתוּב אֶת הַסְדֵּר שְׁפִיר אִינוּ מְעַכְב דְבִקְדָשִׁים הָרִי בְּעִינּוּ שְׂיִנְהַּ לְעַכְב וְאוֹלֵי גַם בְּעֵלְמָא יִסְבֹּר אַבְיֵי דְאִין שְׂיִנוּי הַסְדֵּר מְעַכְב וְכַתוּס' מְנַחֲוֹת ל"ח א' הַנְּ"ל וְע"ש בְּמְנַחֲוֹת מ"ט א' בַּתוֹד"ה קוֹדֵם דְלִפִּי דְבְרִיָּהֶם שְׂם יֵשׁ לֹמַר דַס"ל לר' חסדא דקרא דהעולה עולה ראשונה א"צ אלכתחלה דלכתחלה תיפוק לן דתדיר קודם וע"כ דקאי אעיפובא.

וי"ל עוד גונוי אחרוני עפ"י דבריהם שם ובכל אופן יש להבין ג"כ טעמא דאביי דפליג עלי' ואולם גם מה שפיתנו דפליגי בסברא אי סדרו של דבר הוא כגוף הדבר ניתן להאמר ונראה יותר לפי פשט הסוגיא דמנחות הנ"ל דלא הוזכר בו רק מקרא אחד דהעולה עולה ראשונה לבד ובזה נחלקו אם הסדר המתחייב מן הכתוב מעכב או דילמא הוא אף מצנה בעלמא ובאתי רק להעיר: (יא) בסנהדרין דמ"ט ע"ב אמר רבא א"ר סחורה א"ר הונא כל מקום שישנו חכמים דרו מנגן אין מוקדם ומאוחר (אין קפידא בסדרו של דבר) חוץ משבעה סימנין וכו' ר' הונא ברי' דר' יהושע אמר אף סדר תמיד דקתני עלה זהו סדר תמיד ואיך הוה למצנה בעלמא (ואי אפיך לית לן ביה רש"י) וכו' עכ"ל הגמ'.

הרי שנחלקו פה בגמ' בהא דקתני זהו סדר תמיד אם הוא מעכב או לא וה"ז הספק שלנו בכל מקום שיש שם סדר אם שיוני הסדר מעכב ופולוגתא זאת היא ממש כפולוגתת ר' אסי וסתמא דגמ' אשר בירתי לעיל אות ג' דר' אסי ס"ל דאע"ג דתנו בבביתא דשמעון הפקולי הסדיר י"ח ברכות על הסדר עכ"ז אין הסדר מעכב וסתמא דגמ' ס"ל דכיון דהוזכר סדר בבביתא ע"כ הסדר מעכב וה"נ פליגי דכונתה בסדר הנזכר במשנה דתנו זהו סדר תמיד אם הסדר מעכב או לא: והתוס' שם בסנהדרין ד"ה אף הקשו ונ"ל תימא דלא קאמר אף סדר ברכות דתנו בפרק בתרא דר"ה סדר ברכות אבות וגבורות וקדושת השם עוד תנו התם סדר תקיעות ג' עכ"ל.

והנה בקושיותם מהא דסדר ברכות י"ל עפמ"ש למעלה באות ב' דג' ראשונות חדא ברכתא נינהו כמו דס"ל לר' הונא בברכות ל"ד א' דאמצעיות חדא ברכתא נינהו אלא דבאמצעיות פליג עלי' ר' אסי שם וס"ל דאין להם סדר וא"כ בג' ראשונות דלכ"ע אם טעה בהם חוזר לראש א"כ נראה דלכ"ע חדא ברכתא נינהו עש"ה באות הנ"ל.

וא"כ כיון דחדא ברכתא נינהו שפיר לא קאמר בסוגיא דסנהדרין שם חוץ מסדר ברכות דבסנהדרין שם חשוב רק דברים שהם כל אחד דבר בפני עצמו אלא שניתן להם סדר משא"כ אבות וגבורות וקדושת השם נהי דהוזכר בם לשון סדר במשנה היינו לפי שהמשנה הרי הוכרזה להודיע הדין לעולם שצריך לומר בסדר זה אבות וגבורות וקדושת השם אבל בעצם הדבר הרי הי' נודע לחכמים דכל הג' ברכות אלה חדא ברכתא נינהו ושיוני הסדר בזה לפי האמת אינו שיוני הסדר רק פאומר ברכה אחת חצי' האחרון קודם לחצי' הראשון וכמ"ש למעלה באות הנ"ל וע"כ בכה"ג לא איירי התם בסנהדרין ורק בדברים שונים שכל אחד מהם הוא דבר בפני עצמו אלא שניתן להם סדר הוא דאיירי ודו"ק.

ועפ"י דרף זה יש לנישב ג"כ קושית התוס' השני' מהו דסדר תקיעות די"ל דכיון דלר' יהודה דס"ל בנספכה (נ"ג ע"ב) דתקיעה תרועה תקיעה אחת היא א"כ לא שייך תו למיחשב' בעניני סדר פיון שדבר אחד הם וכנ"ל ועל כן נהי דלרבנן דפליגי עלי' דר' יהודה שם הם ג' דברים ונחשבי שפיר סדר מפל מקום פיון דרק לרבנן הוא דהוי סדר ולא לר' יהודה א"כ י"ל דבפלוגתא לא קמיירי וקחשוב רק דברים שיש בם עיכוב שינוי הסדר לכ"ע משא"כ הו' דתקיעות דאינו עיכוב שינוי הסדר לכ"ע דהא לר' יהודה אין זה שינוי הסדר רק שינוי של דבר אחד בעצמו וכנ"ל ונהי דר' פפא סבא משמין' דרב בסנהדרין שם איירי נמי בפלוגתא עכ"ז קושית התוס' הנ"ל ה' קאי רק אר' הונא ברי' דר' יהושע והוא שפיר י"ל דלא איירי בפלוגתא וה' דלא קשה באמת קושית התוס' גם על ר' פפא סבא וכו' עש"ה בסנהדרין בסוגין' ותבין הטעם].

ואולם גוף הדבר צריך הבנה לרבנן דס"ל דתקיעה תרועה תקיעה ג' דברים הן דמדוע סדרם מעכב באמת שאם לא תקע בסדר זה לא יצא גם בדיעבד ומדוע שונה זה מתכלת ולכן דציצית ונחליצה ורקיקה דאע"ג דיש להם סדר מה"ת עכ"ז אין הסדר מעכב וצ"ע: (יב) הנה נא מצאתי עוד סוגין' ערוכה דהגמ' מסופקת בזה אם סדר הדבר הוא פגוף הדבר וכל שגוף הדבר מעכב אזי גם סדרו מעכב א"ד אין הסדר פגוף הדבר ונהי דגוף הדבר מעכב הסדר אינו מעכב והוא ביומא דל"ט ע"ב דפליגי התם ר' יוחנן ור' ינאי אליבא דר' יהודה אי הגרלה מעכבת דלר' נחמין' דס"ל דחקה פתיבא נמי אדברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ לכ"ע מעכבא ואלבא דר' יהודה דס"ל דלא פתיבא חקה אלא אדברים הנעשים בבגדי לבן מבפנים הוא דפליגי דר' יוחנן אמר דלא מעכבא ור' ינאי אמר דמעכבא משום דתנא בי' קרא דכתיב אשר עלה אשר עלה תרי זימני ושם ד"מ ע"א קאמר ת"ש וכו' שעיר אין מעכב את הפר במתנות שבפנים כו' מאי לאו דאקדים מתנות דפר בפנים מקמי הגרלה ומדכסדרא לא מעכבא עיקרא הגרלה נמי לא מעכבא (אפי' עקר לה לגמרי ותקשי לר' ינאי דאמר דלכ"ע הגרלה מעכבא דהא מני) וכו' ה' מני ר' שמעון היא דאמר הגרלה לא מעכבא ואיב"ע לעולם ר' יהודה היא ונהי דבסדרא לא מעכבא הגרלה מיהא מעכבא עכ"ל הגמ'.

וברש"י נהי דבסדרא לא מעכבא דהא לר' יהודה לא פתיבא חקה אדברים הנעשים בחוץ הגרלה מיהא מעכבא משום דתנא בי' קרא פדאמרן עכ"ל ונראה ביאור הדברים דכל היבא דכתיב חקה אזי קאי אפולי' מלתא ונאפין' על הסדר הנזכר בפרשה וע"כ גם הסדר מעכב ולכן אלו הי' ר' יהודה סובר דקאי חקה אדברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ אזי הי' גם סדר ההגרלה מעכב ורק פיון דחקה לא קאי פלל אדברים הנעשים בחוץ אלא דעיכוב ההגרלה הוא רק מפאת דתנא בי' קרא א"כ פיון שהסדר לא שנה בו הפתוב ורק גוף ההגרלה הוא שנאמר בו שתי פעמים אשר עלה א"כ אין לנו גלוי על עיכוב הסדר רק על עיכוב גוף ההגרלה וע"כ נחלקו בזה הנה תרי שינויי דגמרא דשינויא קמא ס"ל דנהי דליבא גילוי לעיכוב הסדר עכ"ז פיון שגוף ההגרלה מעכבת מפאת דתנא בה קרא ע"כ הסדר ממילא מעכב וא"צ שישנה עליו הפתוב לעכב דסדר הדבר הוא פגוף הדבר וכמ"ש פמה פעמים ובשינוי הסדר חשוב כאלו לא נעשה הדבר פלל וע"כ פיון שגוף הדבר מעכב ממילא דגם הסדר ראוי שיעכב וע"כ שפיר ס"ל בשינויא קמא דמדחזינו דכסדרא לא מעכבא על פרחו דעיקרא הגרלה נמי לא מעכבא דאין לחלק בין הסדר לעיקר

ההגדרה וכו"ל אבל האיבעית אימא ס"ל דאין הסדר פגוף הדבר וע"כ משני שפיר דנהי דכסדרן לא מעפבא הגרלה מיהא מעפבא פיון דשינה ביה הפתוב לעפב ואלו בהסדר הרי ליכא שינוי הפתוב וכו"ל וממה שגוף הדבר מעפב אין ראי' שיעפב גם הסדר דהסדר אינו פגוף הדבר ובשינוי הסדר שפיר חשוב שנעשה הדבר אלא שלא נעשה הסדר וע"כ פיון שלא שינה הפתוב לעפב בסדר עצמו שפיר אין הסדר מעפב ונהרי מחלוקת תרי שינויי דגמ' ה"ל פמחלוקת ר' חסדא ואב"י במנחות דמ"ט לפי מה שהסברתי לעיל באות י' ובאתי רק להעיר: ונדע כי מה שדנתי למעלה אם בשינוי הסדר נחשב שנעשה השינוי בהדבר הנקדם או בדבר המאוחר יש לפשוט ספק זה מסוגל' דיומא ד"מ ע"א ה"ל דמבואר שם שאם הקדים מה שראוי לאחר אז המוקדם הוא דפסול לא המאוחר.

ואולם ברש"י שם ד"ה חקה פתיב בהו מוכח דגם המאוחר נחשב ששינה אותו בהקדימו לו דבר שראוי לאחרו עש"ה ויש לדון בזה הרבה ביומא שם מ' א' ועוד שם ד"ס ע"ב. וע"ע בפרכות ריש פרק תפלת השחר דאמר דאם הקדים תפלת נדבה לחובה אזי תפלת החובה נחשבת שעשאה פתיקון ובתפלת נדבה הוא דלא יצא מיהו שם ההכרח לומר פן דאי לא נימא פן רק נימא דכיון דהתפלת נדבה תחלה אזי החובה שאחרי' אינה פתונה א"כ הרי לא יוכל להתפלל עוד תפלת החובה כלל עבור שעשה שלא פתקנו והתפלל הנדבה תחלה ומדוע תגרע תפלת החובה ויבטל תפלה עבור שעשה תחלה שלא פהוגן ואטו מי שאכל שום וכו' יחזור ויאכל וכו' וכבר כתבתי למעלה סברא פזאת לענין מקדים תרומה לביכורים ויש לפלפל בזה הרבה ואכ"מ: יג) הט"ז באו"ח סי' תרפ"ד ס"ק ד' כ' לענין פמה שינויי סדר פגון הקדמת תש"ר לתש"י והקדמת אינו תדיר לתדיר דאין סברא ששינוי הסדר יעפב אם עבר והקדים את המאוחר בסדר עש"ה: יד) בגיטין (דף נ"ט ע"א) במשנה דכהן קורא ראשון ואחריו לוי ואחריו ישראל וכו' וא"כ אי נימא דשינוי הסדר מעפב א"כ ראוי להיות ג"כ במצות קריאת התורה דעיקרה הוא חיוב דרבנן פמבואר בב"ק (דף פ"ב ע"א) וכיון שהתקמים עצמם נתנו סדר אל הקריאה א"כ ראוי ששינוי הסדר יעפב שאם קרא לוי ראשון וכהן שני יצטרכו לחזור ולקרוא מחדש ואלו לפי האמת אינו פן פמבואר בשו"ת נוב"י מהד"ת האו"ח סי' י"ד ע"ש וא"כ יש מזה ראי' לכאורה דאין שינוי הסדר מעפב.

אולם יש לחלק ולומר דרק בסדר המתחייב מפאת עצמות הדברים שעצמותם ועניניהם מחייב שיהי' זה קודם לזה אז שפיר שינוי הסדר מעפב משא"כ בהדף דגיטין דאין חיוב הסדר מפאת עצמות הקריאה רק מפאת פבוד הקוראים שיש חיוב יותר לכבד את הכהן ואחריו את הלוי וכו' וע"כ שינוי הסדר פאן הרי אינו חטא וחסרון בעצם הקריאה והחטא הוא רק חטא מבחוי' שחטאו ופגמו בכבוד קדושת פהונה ולוי' ע"כ שפיר אין זה מעפב פגוף הקריאה מה שחטאו נגד פבודו של פהן ולוי וכמוכן ובאתי בכל זה רק להעיר: והנה ראיתי לברר עוד פרט אחד הנוגע לכלל שלנו והוא אם ציונה תורה באיזה מצנה שיעשו בה אלו ואלו המעשים וכתבה ג"כ אופן ואיכות עשיית כל מעשה ומעשה וגילתה על אחת מן המעשים שאינה מעפבת ושאם חסר זאת המעשה ממעשי המצות ולא עשאה ג"כ יצא אם יש ללמוד מזה ג"כ דהיכא דעשה זאת המעשה אלא שלא עשאה פתקנה באופן ואיכות שציונה התורה ג"כ יצא או לא מי אמרי' דעש'י' שלא פתקנה לא גרע מאלו לא נעשה כלל וע"כ פיון שגילתה תורה דאם לא נעשה כלל אינו מעפב אזי

ממילא גם העשׂי' שלא פתקנה לא מעכבא או דילמא עשי' שלא פתקנה גרע מאלו לא נעשה כלל ושפיר יכול להיות דאע"ג דאם לא עשה כלל אינו מעכב עכ"ז אם עושה שלא פתקנו א״ז העשׂי' שלא פתקנה גורמת קלקול ומקלקלת כל ענין המצנה ופוסלתה ודו"ק היטב ויש לי להעיר בזה מפמה דוכתי בעזה"י ואלה המה: (א) בש"ס זבחים ד"ה ע"ב איתא דחטאת משום דכתי' בה תיבת הוא בשחיטה ע"כ פסיל בה מחשבת שלא לשמה (דהוא משמע בהנייתו יתא שלא יחשוב בו לשם קרבן אחר) ופריה התם אשם נמי כתי' בי' הוא (ולפסל נמי ע"י מחשבת שלא לשמו) ומשני שהוא לאחר הקטרת אימורין הוא דכתי' (באשם כתי' הוא רק לאחר הקטרת אימורין דכתי' והקטיר אותם הפהן המזבחה אשה לד' אשם הוא) והוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו פשר.

וברש"י וליכא למימר בהקטרת אימורין דבעי לשמן לעכב דהוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו פשר עכ"ל. ומבואר בזה דכיון דאלו לא הקטיר כלל פשר ע"כ גם ההקטרה שלא פתקנה דהיינו במחשבת שלא לשמה א"א שתגרע מאלו לא הקטיר כלל וכיון דגוף ההקטרה לא מעכבא ע"כ גם הקטרה שלא לשמה א"א שתעכב: (ב) הנה כי כן נמצא עוד בזבחים דס"ג ע"ב דאמר התם מצה דמה (של חטאת העוף) בכל מקום במזבח (שקומה היא למטה מחוט הסיקרא והוא מצה אותה למעלה מחוט הסיקרא) פשינ' שאם הנה ולא מצה פשינ' וכו' וברש"י ד"ה בכל מקום פשינ' כ' פדמפרש טעמא דמיצוי בחטאת לאו עבודה היא ליפסל בשנינו שאפי' עקר המיצוי לגמרי שהנה ולא מצה פשינ' וכו' עכ"ל ומבואר גם בזה דכל שאלו לא עשה הדבר כלל אינו מעכב א״ז גם העשׂי' שלא פתקנה אינה מעכבת: (ג) במנחות ד"ט ע"א בללה (למנחה) חוץ לחומת העזרה ר' יוחנן אמר פסולה ובתו' ד"ה ר' יוחנן פתבו וז"ל אף ע"ג דלא כלל פשינ' חוץ לחומת העזרה גרע ולא דמי ליהוא דזבחים בפרק קדשי קדשים דתלינן טעמא מצה דמה בכל מקום במזבח פשינ' שאם הנה ולא מצה פשינ' דהתם בפנים והכא בחוץ עכ"ל וכוננת דברי התוס' אלה מבוארת אצלי במקום אחר בחידושי דלמעלה מחוט הסיקרא במזבח הרי איננו מקום הפוגם חלילה דכל מקומות המזבח כלם קדושים וטהורים הן ואין שם פגם חלילה ורק שכל מקום ומקום במזבח יש לו מדרגת וענין קדושה בפני עצמה ונדעה תורה שענין מיצוי חטאת העוף מבקש מדרגת המקום שהוא למטה מחוט הסיקרא במזבח ושהמקום ההוא הוא הכשירו והראוי לו לפי מכון ענין המיצוי וע"כ אם מצה למעלה מחוט הסיקרא וחסר אל המיצוי מדרגת המקום הראוי לו א״ז אפשר שיחשב רק כאלו לא מצה וע"כ שפיר אינו מעכב כיון דגם אם לא מצה כלל הרי אינו מעכב משא"כ בבולל מנחה חוץ לעזרה דמקום החוץ הרי הוא מקום הפוגם שמפאת זה קדשי קדשים נפסלים בייצא וכמוכר וע"כ שפיר נהי דלא כלל פשר עכ"ז בבולל חוץ לחומת העזרה גרע כיון שנעשית הבליה באמת ונעשית בחוץ וחלה עלי' פגם החוץ ע"כ זה הפגם החל עלי' הוא מקלקל שפיר את המנחה פולה ופוסלה וכמוכר ודו"ק: והנה כי כן יהי' ראי' מדברי התוס' אלה למה שכתבתי במ"א בחידושי דמחשבה שלא לשמה הפוסלת בקדשים (בפסח וחטאת לגמרי ובשאר קדשים לענין שלא יעלו לבעלים לשם חובה) אין הפסול מפאת המחשבה בעצם לפי שמחשבת שלא לשמה היא מחשבה פגומה ופוגמת את הקרבן ורק הפסול הוא מפאת דבעינן בהו מחשבה לשמה מה"ת באמת כדיליף בריש זבחים אלא דגם סתמא פשר מפאת דסתמא לשמן קאי והוי כאלו חישב

בְּהִדְיָא לְשִׁמְהָ כַּמְבוֹאָר בְּזַבְחִים שֵׁם ב' ב' וע"כ אם חִינְשָׁב בְּפִירוּשׁ שְׁלֵא לְשִׁמְהָ א"כ הָרִי עָקַר בְּהִדְיָא אֵת הַסֵּתֶם הַזֶּה וְאֵינוֹ עוֹמֵד מֵעַתָּה לְמַחְשַׁבְתָּ לְשִׁמְהָ דְּאִדְרָבָה הָרִי חִינְשָׁב בְּהִדְיָא שְׁלֵא לְשִׁמְהָ וע"כ שׁוֹב הַפְּסוּל הוּא מִפְּאֵת שְׁחִסְרָא מַחְשַׁבְתָּ לְשִׁמְהָ וְהַעֲדָר מַחְשַׁבְתָּ לְשִׁמְהָ שְׁהַצְרִיכָה בָּהּ תוֹרָה הוּא הַפְּסוּל וְדו"ק הֵיטֵב.

וְהִבְאֵתִי בְּחִידוּשֵׁי רְאִיּוֹת לְזֶה וְהַאֲרַכְתִּי שֵׁם מְאוּד וְאִכ"מ. וְהִנֵּה מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' מְנַחֲוֹת הַנ"ל יֵשׁ לְכַאוּרָה רֵאִי בְּרוּרָה לְזֶה דְּאִי לֹא נִימָא פֶּן רַק נִימָא דְּמַחְשַׁבְתָּ שְׁלֵא לְשִׁמְהָ הִיא מַחְשַׁבְתָּ הַפְּסוּלָת וּפּוֹגְמָת בְּעֲצָמוּתָהּ א"כ אֶפְתִּי תִיקְשִׁי מֵהָא דְּאָמַר בְּזַבְחִים ה' ב' דְּמִשׁוּם דְּאָשֵׁם שְׁלֵא הִקְטֵרוּ אִימּוּרֵי פֶּשֶׁר לְכּוֹן א"א דְּמַחְשַׁבְתָּ שְׁלֵא לְשִׁמְהָ דְּהַקְטֵרָה יַעֲכַב (מִפְּאֵת קָרָא דְּהוּא הַנְּאָמַר בְּהַקְטֵרָה וְכַנ"ל) דְּמֵאֵי אֵרִי הָרִי שְׁפִיר יָכוֹל לְהִיּוֹת דֹּאע"ג דְּלֹא הִקְטֵר פֶּשֶׁר עַכ"ז בְּהַקְטֵר בְּמַחְשַׁבְתָּ שְׁלֵא לְשִׁמְהָ גְרַע כְּמוֹ דְּאָמְרִי בְּהַדְּמָנְחוֹת דֹּאע"ג דְּלֹא בְּלֵל פֶּשֶׁר בְּלֵל בְּחוּץ גְרַע דְּכֹאן אֵין לְחַלֵּק כְּמוֹ שְׁחִילְקוּ הַתּוֹס' לְעַנְנֵן מִיִּצְוֵי חֲטָאֵת הָעוֹף לְמַעְלָה מִחוּט הַסִּיקְרָא דְּלְמַעְלָה מִחוּט הַסִּיקְרָא אֵינְנוּ מְקוּם הַפְּסוּל כְּמוֹ חוּץ וְהוּא רַק מְקוּם הַבְּלִיתִי פֶּשֶׁר לְמִיִּצְוֵי וְחָשׁוֹב רַק פְּאֵלּוֹ לֹא מִיִּצְוֵי וְכַנ"ל דְּהָא מַחְשַׁבְתָּ שְׁלֵא לְשִׁמְהָ הָרִי הוּא שְׁפִיר מַחְשַׁבְתָּ הַפְּסוּלָת וּפּוֹגְמָת וְא"כ דְּמֵי שְׁפִיר לְחוּץ וְעַל פְּרָחָה לֹא מַחְשַׁבְתָּ שְׁלֵא לְשִׁמְהָ אֵינְנָה פּוֹסְלָת וּפּוֹגְמָת בְּעֲצָמוּתָהּ וְהַפְּסוּל הוּא רַק מִפְּאֵת שְׁחִסְרָא מַחְשַׁבְתָּ לְשִׁמְהָ וְהַקְטֵרָה צְרִיכָה לְמַחְשַׁבְתָּ זֹאת וְע"כ שְׁפִיר לֹא דְּמֵי לְבוֹלֵל בְּחוּץ דֵּיִשׁ שֵׁם דְּבָר הַפְּסוּל וּפּוֹגֵם בְּעֲצָם לֹא לְבַד שְׁחִסְרָא דְּבָר הַמְּכַשִּׁיר וְדו"ק: אִוְלָם אַחֲרֵי הָעִיּוֹן יֵשׁ לְדַחֲוֹת דְּבַזְבְּחִים שֵׁם ד"ז ע"ב פְּרִיָּה אֲתִיבַת הוּא (דְּכֵתִי בְּפִסְחָא בְּשַׁחֲטוּ ל"ל) וּמִשְׁנֵי כְּדִתְנִיָּא נְאָמַר בְּפִסְחָא הוּא בְּשַׁחֲטִיָּה לְעַכְבֵּי אֲשֵׁם לֹא נְאָמַר בּוֹ הוּא אֱלָא לְאַחַר הַקְטֵרַת אִימּוּרֵין וְהוּא עֲצָמוֹ שְׁלֵא הִקְטֵרוּ אִימּוּרֵי פֶּשֶׁר עַכ"ל הַגַּמ' וּבְרַש"י ד"ה לְכַדְתְּנִיָּא כ' פְּלוּמַר לְגִלוּיֵי עַל הוּא דְּגַבֵּי אֲשֵׁם דְּלֹא יִלְפִינֵן פְּסוּל מִיִּנְיָ וְכו' עַכ"ל.

וּמְבוֹאָר בְּזֶה דְּהָא דְּלֹא מְהַנִּי תִיבַת הוּא הַפְּתוּבָה בְּאֲשֵׁם בְּהַקְטֵרְתוֹ לְעַכְבֵּי בְּהַקְטֵרָה שְׁלֵא לְשִׁמְהָ אֵינְנוּ מִפְּאֵת סְבָרָא שְׁכֵלִית דֹּא א"א דְּהַקְטֵרָה שְׁלֵא לְשִׁמְהָ תִּגְרַע מֵאֵלּוֹ לֹא הִקְטֵר פֶּלֶל וְהוּא רַק מִטְעַם אַחַר דֵּיִשׁ גִּילוּיֵי לְהִדְיָא עַל הָאֵי הוּא דְּלֹא אֲתָא לְעִיכּוּבָא דְּהוּא דְּכֵתִי בְּפִסְחָא בְּשַׁחֲטִיָּה דֹּא צ"צ לְגוּפִי אֲתִי לְגִלוּיֵי עַל הָאֵי הוּא (דְּלֹא כֵתִי בְּמִידֵי דְּמַעֲכַב בְּשַׁחֲטִיָּה וְכַתוּב רַק בְּהַקְטֵרָה דֹּאֵינָה מְעַכְבָּת) דְּלֹא אֲתִי לְעִיכּוּבָא.

וְא"כ גְּוַשְׁנֵי מַעֲיָקְרָא לִיתָא דְּמִדּוּעַ בְּלֵל חוּץ לְחוּמַת הָעֲזָרָה גְרַע מְלֵא בְּלֵל פֶּלֶל וְאֵלּוֹ בְּהוּא דְּכֵתִי בְּאֲשֵׁם אֲמְרִי דְּכִינּוֹן דְּלֹא הִקְטֵרוּ אִימּוּרֵי פֶּשֶׁר וְכו' וְכַנ"ל דְּזו"א דְּבְּאֲשֵׁם גְזַה"כ הוּא וְכַנ"ל וְאֵינְנוּ פֶּלֶל מִפְּאֵת הַסְּבָרָא דְּעֵשְׂנֵי שְׁלֵא כְּתִיבָה לֹא גְרַעָה מֵאֵלּוֹ לֹא עֲשֵׂה פֶּלֶל: וּמֵעַתָּה הִנֵּה יֵשׁ לָנוּ לְכַאוּרָה לְהִבִּיא מְזֶה רֵאִי לְהִיפּוּף דְּכִינּוֹן דְּאִיִּצְטְרִיָּה בְּאֲמַת הוּא בְּפִסְחָא בְּשַׁחֲטִיָּה לְגִלוּת עַל הוּא דְּכֵתִי בְּאֲשֵׁם בְּהַקְטֵרָה דֹּאֵינוּ מְעַכְבֵּי וּמוּכַח דְּלוּלֵי זֶה הֵייתִי אוֹמַר דְּמַעֲכַב אַע"ג דְּגוּף הַהַקְטֵרָה אֵינְנָה מְעַכְבָּת וְא"כ מוּכַח דְּעֵשְׂנֵי שְׁלֵא כְּתִיבָה גְרַעָה מֵאֵלּוֹ לֹא עֲשֵׂה פֶּלֶל: אִוְלָם אַחֲרֵי הָעִיּוֹן עוֹד הִנֵּה גַם רֵאִי לְהִיפּוּף אֵין פֶּאן דְּבְּמְנַחֲוֹת דִּי"ט ע"א אִיתָא אֲמַר רַב פֶּל מְקוּם שְׁנַאָמַר תוֹרָה וְחֻקָּה אֵינוּ אֱלָא לְעַכְבֵּי וְכו' וְהָרִי מְנַחֵה דְּכֵתִי בָּהּ חֻקָּה וְאֲמַר רַב פֶּל מְקוּם שְׁהַחֲזִיר הַפְּתוּב בְּתוֹרָה אֵינוּ אֱלָא לְעַכְבֵּי הַחֲזִיר אֵין לֹא הַחֲזִיר לֹא שְׁאֵנִי הֵתֵם דְּכִי כְּתִיבָא חֻקָּה אֲאָכִילָה כְּתִיבָא וְהֵאָכִילָה הָרִי אֵינְנָה מְעַכְבָּת הִילְכָה הוּא דְּכֵתִי בְּאֲכִילָה לֹא לְעִיכּוּבָא אֲתָא) וְהָרִי לְחֵם הַפְּנִים דְּכִי כְּתִיבָא חֻקָּה אֲאָכִילָה

פתיבא ותנן שני סדרים מעפבין זה את זה וכו' אלא כל היבא דכתיבא אאכילה אפולי
מילתא פתיבא וכו' עכ"ל הגמ'.

ומבואר בזה דאע"ג דכתיבא תיבת העיפוב באכילה שאינה מעפבת עכ"ז אמרינן דאפולי
מילתא פתיבא וקאי גם על עבודות המעפבות וא"כ ה"נ הוא דכתיבא באשם בהקטרה דהוא
ג"כ תיבת עיפוב (פדדרשינן בהנייתו יתא) ע"כ שפיר ה"א ג"כ דלא קאי אהקטרה לבד
כ"א מוסף גם על כל הארבע עבודות המעפבות והוי פאלו הי' פתוב תיבת הוא בהנהך
עבודות גופייהו ושפיר הי' ראוי שיעפב בהם מחשבת שלא לשמה נהי דבהקטרה אינה
מעפבת מפאת שגוף ההקטרה לא מעפבא וע"כ שפיר איצטריוה הוא דפסח לגלות על
תיבת הוא דאשם דאינה לעיפובא וכמוכין: והנה בגוף קושית התוס' מנחות ה"ל גלענ"ד
דיש לחלק בין הך דמצה דמה וכו' להך דכלל בחוץ וזה דמיצוי חטאת העוף הרי הוא
אחרי ההוצאה שפכר נאמרה כל מצנת חטאת העוף בהוצאה כיון דמיצוי שאחרי הרי אינו
מעפב עוד וא"כ הרי פכר גמר בהוצאה את כל המצנה כיון שאפ"ל אינו עושה דבר אחרי
כן ג"כ פשר וע"כ שפיר אי אפשר לומר דאם ממצה אח"כ שלא כתקנו תפסל חטאת
העוף שפיר פכר גמר להקריב חטאת פשירה ואיך יפסל ע"י מעשה שאח"כ ובכמו זה
אמרי' בזבחים כ"ט א' וכי מאחר שהוקשר יחזור ויפסל משא"כ בבליה בחוץ דהבליה
היא לפני עבודות המנחה א"כ שפיר ביכולתה לפגום המנחה ולקלקל את העבודות
הבאות אחרי' ושפיר י"ל דעש"י שלא כתקנה גרע תמיד מלא עשה כלל וע"כ נהי דלא
כלל כלל אינו פוסל עכ"ז בליה בחוץ שפיר פוסלת את העבודות שאח"כ והך דמיצוי
דתלי טעמא באם לא מצה פשיה' אין הפוננה דעש"י שלא כתקנה לא גרע מלא עשה כלל
רק הפוננה דכיון דלא מצה פשר א"כ הרי ההוצאה היא גמר המצנה וא"כ ממילא גם עשי'
שלא כתקנה דאח"כ ג"כ א"א שפסול דכי מאחר שהוקשר יחזור ויפסל וכנ"ל: ולפ"ז
תתיישב ג"כ קושיתנו מסתירת הך דבליה להך דהוא עצמו שלא הוקטרו אימורי' וכו'
דהא הקטרת אימורים ג"כ הוא אחרי הזריקה שהזריקה היא גמר המצנה בקדשים כיון
דכל מה שאח"כ אינו מעפב אפ"ל לא נעשה כלל וא"כ שפיר ג"כ א"א שהקטרה שלא
לשמה תעשה פסול דכי מאחר שהוקשר וכו' ועיקר הך מימרא דגמ' אבל אשם לא נאמר
בו הוא אלא אחר הקטרת אימורין והוא עצמו וכו' הנאמר בזבחים ה' ב' ועוד שם ז' ב'
ובמנחות ד' א' לקוחה מבריתא המובאה בזבחים ד"י ע"ב ששם השיב ר' יהושע פן לר'
אליעזר ע"ש.

ולפי דברינו לפעמי' השיב לו דר' אליעזר הוא האומר בזבחים כ"ט א' סברא זאת דכי
מאחר שהוקשר וכו' ע"ש ויש לפלפל בזה בהנהך סוגיין דזבחים ומנחות ה"ל ואכ"מ: ד)
במנחות דמ"ז ע"א איתא ר' אליעזר ברבי שמעון אומר לעולם אין הלחם קדוש (ע"י
הכפשים) עד שישחוט (הכפשים) לשמן ויזרוק דמן לשמן.

ובתוד"ה עד כתבו תימה ל"ל זריקה הא בפ"ק דפסחים מסקינן דראב"ש סבר לה פאבוא
דאמר כל העומד לזרוק פזרוק דמי ותיגרין ריב"א דזריקה שלא לשמה גרועה מנשפך
הדם עכ"ל. ומוכח דעש"י שלא כתקנה גרועה יותר מאלו אינו עושה כלל ומוכח ג"כ
דמחשבת שלא לשמה הוא דבר הפוסל בעצם לא לבד שחסר מחשבת לשמה המכשרת
ונחשב פאלו לא זרק ודו"ק.

וזאת ההוכחה השנייה מפני רשת עוד יותר בדברי התוס' שם בסוף הדיבור שכתבו לענין עומד לזרוק וכו' דזריקה שלא לשמה גרע מזריקת פיגול דשלא לשמה עוקר הקרבן ועושהו קרבן אחר עכ"ל.

ואולם ההוכחה הראשונה דעשי' שלא פתקנה גרע מהעדר העשי' יש לדחותה דלענין עומד לזרוק אמרי' שפיר דנשפף הדם חשוב עומד לזרוק פנין שאילו הי' הדם הי' זורקו פתקנו משא"כ כשזרק שלא לשמה הרי אגמ"ל דלא הי' מעולם עומד לזרוק פתקנו ואולם זהו רק אם אדם נעשה חשוד למפרע וגם הוא רק במחשבת שלא לשמה בידון משא"כ במחשבת שלא לשמה בטעות (ע"ש במנחות מ"ט א') הרי נדאי יוכל להיות שרק בשעת הזריקה הוא שגפל הטעות במחשבתו ומתחלה שפיר הי' עומד לזרוק פתקנו ויש להאריך בזה ואכ"מ: ה) בתוס' סוטה דל"ג ע"א ד"ה ור' יהודה פתבו וז"ל לא ידענא אי דרש ר' יהודה מפה פכה דכל האמור בפרשה אפי' קריאה מעכבא דאין לשנות מכל האמור וכו' וממילא הוי לשון קודש נמי עיפובא וכו' ותימא לומר פן דא"כ כמאן מרבותיו ס"ל לא כר' אליעזר ולא כר' עקיבא דתננייהו מודי דקריאה לא מעכבא וכו' ואין לומר דר' יהודה סבר דדוקא בלשון קודש מעכב אבל אם לא קראה כלל אינו מעכב דגם הוא סברא תמוה שאם לא קראה כלל אינו מעכב ואם קראה בלשון חול מעכב וכו' עכ"ל.

הנה דסבירא להו להתוס' מסברא דא"א דעשי' שלא פתקנה תגרע מאלו לא עשה כלל: (ו) במגלה ד"ט ע"א תוד"ה בשלמא תורה איכא גר שהדומתא (ושנייה בי' פסול תרגום שכתבו מקרא עש"ה) פתבו וז"ל וקשה אמאי מיפסלא בהכי והלא אלו הי' חסר כל אלו השלש תיבות לא מיפסל כדאמרי' בגיטין ס"ת שחסר יריעה.

אחת אין קורין בו משמע דוקא יריעה אחת אבל פסוק אחד לא נדחק הקונטרס לומר דגרע טפי כשהוא פתוב תרגום מפשהוא לא נכתב כלל וכו' עכ"ל הנה שהתוס' הביאו פסברא זאת בשם הקונטרס דכתיבה שלא פתקנה גרע מאלו לא פתוב כלל והם תפסו סברא זאת לדחוק ולטעמייהו אזלי דגם בדבריהם בסוטה הנזכרים באות הקדום פתבו דאין סברא דלא קרא כלל אינו מעכב וקריאה בלשון חול תחת לה"ק תעכב וה"נ לא מסתבר להו למימר דלא פתוב כלל כשר ואם פתוב ארמית תחת עברית? פסול ובאתי רק להעיר: ז) בקידושין דל"ו ע"א במשנה הסמיכות והתנופות וכו' נוהגות באנשים ולא בנשים ובתוס' שם ד"ה הקבלות פתבו וז"ל וא"ת אמאי אצטריך קרא בגמ' למעוטי נשים תיפוק לי' דכלהו מ"ע שהז"ג הווי שהרי אינן נוהגות אלא ביום וכו' וי"ל דמ"מ אצטריך קרא למעטיניהו ולמיפסל קרבן בנשים דאי לאו קרא לא הוי ידעין שהעבודה פסולה בהו להכי אצטריך קרא למעוטי למימר דמחללי עבודה ועבודתן פסולה מיהו מסמיכה קשה אמאי אצטריך קרא למעטיניהו דהא עבודה לא אתחלא בהכי פלומר בלא סמיכה נמי אין הקרבן פסול בכך ואם נעשה סמיכה בנשים לא מיפסל קרבן בכך וכו' עכ"ל.

ומוכח ג"כ מדברי התוס' אלה דדקדקו דא"א לומר דכוננת הכתוב דסמיכה בנשים פוסלת הקרבן דכיון דבלא סמיכה פלל ג"כ אין הקרבן נפסל ע"כ א"א שתהי' סמיכת נשים גרועה מאלו לא הי' סמיכה כלל וכמבואר בלשונם (וכן הוא פונתם שם להלן באותו דיבור במה שהקשו מתנופה דכוננתם שם ג"כ דכיון דתנופה פולה אינה מעכבת דאפי' לא הניף כשר פמבואר במשנה מנחות י"ח א' ובגמ' שם דס"ב ע"א ודצ"ג ע"ב וביומא

ה' א' ובסופה ל"ח א' ע"כ א"א דתנופת נשים תגרע מלא הניף כָּלִל וְתַפְסוּל הַקְרָבָן וְא"כ על פְּרָחָה דְּלֵא אַתִּי קָרָא לְפָסוּל תְּנוּפֶת נָשִׁים רַק שְׁלֵא לְהַצְרִיךְ תְּנוּפֶת נָשִׁים וְא"כ ת"ל דְּהִיא מ"ע שֶׁהוּז"ג וְכו' וְדַבְרֵי מְהַרְשֵׁ"א שֶׁם אַהֲרָה דְּתְנוּפָה צַע"ג).

וְא"כ מוֹכַח גַּם מִזֶּה דְּפְשִׁיטָא לְהוּ לְהַתּוּס' דֵּא"א דְּעַשְׂרֵי שְׁלֵא פְתַקְנָה תְּגַרְע מְלֵא עֲשֵׂה כָּלִל (דוֹק: ח) בְּחֻלִּין ד"ל ע"ב וְדל"ב ע"א אִיבְעֵי לִי בְּהַחְלִיד אוֹ שְׁקָה בְּמִיעוּט סִימָנִים מֵאִי וְנִשְׁאָר בְּתִיקוּ וְרַש"י פִּי שֶׁם דְּקָאִי אֲמִיעוּט בְּתָרָא וְא"כ לְכַאוּרָה מְצִינוּ דְּבָר דְּאֵלוּ לֹא נִעְשָׂה כָּלִל אִינוּ מְעַכֵּב וְעַשְׂרֵיתוּ שְׁלֵא פְתַקְנָה גְרַע וּפּוֹסֵל, אוּלָם י"ל דְּשֶׁם כְּשֶׁגּוֹמַר הַשְּׁחִיטָה בְּשֶׁהָי' אוֹ בְּחֻלְדָּה א"כ פִּינּוּ דְּכִשְׁשׁוּחַט הַמִּיעוּט בְּתָרָא יֵשׁ גַּם עָלָיו שֶׁם שְׁחִיטָה וְגַם הוּא מְפָלֵל הַשְּׁחִיטָה הוּא א"כ הָרִי הִי חֻלְדָּה אוֹ שֶׁהִי בְּשְׁחִיטָה זֹאת וְע"כ כָּל הַשְּׁחִיטָה הִיא שְׁלֵא פְתַקְנָה וְגַם הָרוּב הָרֵאשׁוֹן וְלֹא הִי הַשְּׁלֵא פְתַקְנָה בְּהַדְבָר שְׁאִינוּ מְעַכֵּב בְּלִבָּד רַק גַּם בְּהַדְבָר הַמְעַכֵּב דְּאִין כּוֹנֵת הַפְּסוּל דְּרַק מֵה שְׁשׁוּחַט בְּחֻלְדָּה אוֹ מֵה שְׁשׁוּחַט אַחֲרֵי הַשְּׁהָי' הוּא פְּסוּל וְרַק דָּאֵם יֵשׁ חֻלְדָּה בְּשְׁחִיטָה אֲזִי כָּל הַשְּׁחִיטָה פְּסוּלָה דְּהַתּוּרָה הַצְּרִיכָה לְעַנְּנָן כָּל הַשְּׁחִיטָה שְׁלֵא יִהְי' חֻלְדָּה בְּתוֹכָהּ וְכֵן לְעַנְּנָן שֶׁהִי לֹא לִבָּד מֵה שְׁשׁוּחַט אַחֲרֵי הַשְּׁהָי' הִיא שְׁלֵא פְתַקְנָה כ"א גַּם מֵה שְׁשׁוּחַט לְפָנֵי הַשְּׁהָי' הַפֶּל הוּא שְׁלֵא פְתַקְנָה דְּהַתּוּרָה הַצְּרִיכָה לְעַנְּנָן כָּל הַשְּׁחִיטָה שְׁלֵא תִהְי' שֶׁהִי מְפָסְקַת בְּאַמְצַעִיתָהּ וְאֵם יֵשׁ שֶׁהִי בְּאַמְצַעִיתָהּ אֲזִי כּוֹלָה הוּא שְׁלֵא פְתַקְנָה ח"פ.

וּמִיָּהוּ גַּם עַל זֶה קִצַּת קִשָּׁה עֲדִינָן מֵהָרָה דְּזַבְּחִים כ"ט א' וְכִי מֵאַחַר שֶׁהִוָּכַשְׁר יַחְזוֹר וַיִּפְסוּל דְּהָא כָּאֵן נָמִי כְּבָר הִי מוֹתֵר לְאַכּוֹל מִן הַבְּהֵמָה אַחֲרֵי שְׁחִיטַת הָרוּב וַיֵּשׁ לִיִּישָׁב וְאִין לְהַאֲרִיךְ: ט) בְּתוֹסְפֹתָא פְּסָחִים פ"ד שְׁחִטּוּ לְשִׁמוּ וּמִירַק שְׁלֵא לְשִׁמוּ כְּשֶׁר מְפָנֵי שֶׁהִוָּכַשְׁר בְּשְׁחִיטָה עכ"ל הַתּוֹסְפֹתָא.

וּמוֹכַח לְכַאוּרָה דְּכִינּוּ דְּשְׁחִיטַת הַמִּיעוּט בְּתָרָא אִינּוּנָה מְעַכֵּבַת אִם לֹא עֲשֵׂאָה כָּלִל ע"כ גַּם הַשְּׁחִיטָה שְׁלֵא פְתַקְנָה בְּמַחְשֶׁבֶת שְׁלֵא לְשִׁמָּה אִינּוּנָה מְעַכֵּבַת. וְאוּלָם תּוֹסְפֹתָא זֹאת הִיא לְכַאוּרָה הַיְּפוּף הַסּוּגָי' דְּחֻלִּין ל' וְל"ב הַנִּלְדָּה דְּנִשְׁאָר בְּאִיבְעֵי דְּלֵא אִיפְשִׁיטָא בְּחֻלְדָּה וְשֶׁהָי' בְּמִיעוּט בְּתָרָא וְאִמְנָם לְפַמ"ש בָּאוֹת הַקְּדוּם דְּטַעַם הַגַּמ' חֻלִּין הַנִּלְדָּה דְּגַם הָרוּב הָרֵאשׁוֹן הוּא שְׁלֵא פְתַקְנָה אִם הִי שֶׁהִי וְחֻלְדָּה אַחֲרֵי א"כ י"ל דְּזֶה שִׁינְיָה רַק בְּשֶׁהָי' וְחֻלְדָּה מִשָּׂא"כ בְּמַחְשֶׁבֶת שְׁלֵא לְשִׁמָּה בְּקַדְשִׁים לְפַמ"ש לְמַעְלָה דְּהַחֲסָרוֹן רַק מְפָאֵת שְׁחִסָּר הַלְשִׁמָּה דְּהַשְּׁלֵא לְשִׁמָּה עוֹקֵר אֵת הַסְּתָם לְשִׁמּוֹן קָאִי וְחִסָּר הַלְשִׁמָּה וְא"כ כְּשֶׁחִיִּישָׁב רֹב הַשְּׁחִיטָה לְשִׁמָּה וּבְמִיעוּט בְּתָרָא חִיִּישָׁב שְׁלֵא לְשִׁמָּה הָרִי לֹא הִי חֲסָרוֹן הַלְשִׁמָּה בְּהָרוּב הָרֵאשׁוֹן שֶׁהִי בְּהַדְבָר חִיִּישָׁב בּוֹ לְשִׁמּוֹ וְנִמְצָא שְׂרַק בְּמִיעוּט הָאֲחֵרוֹן הִי חֲסָרוֹן הַלְשִׁמָּה וְע"כ שְׁפִיר כְּשֶׁר וַיֵּשׁ לְדַחוֹת דְּאַכְתִּי י"ל דְּגִזְרָה תּוֹרָה בְּקַדְשִׁים דְּבַעֲיָנָן שְׁכָל הַשְּׁחִיטָה תִּהְי' לְשִׁמָּה וְאִם הִי קִצַּת שְׁחִיטָה בְּחֻלְדָּה אֲזִי כָּל הַשְּׁחִיטָה הִיא שְׁלֵא פְתַקְנָה פְּמוֹ דְּאַמְרִינָן הִכִּי בְּחֻלְדָּה בְּחֻלִּין דָּאֵם הִי קִצַּת שְׁחִיטָה בְּחֻלְדָּה אֲזִי כָּל הַשְּׁחִיטָה הִיא שְׁלֵא פְתַקְנָה וַיֵּשׁ לְדוֹן הַרְבֵּה בְּזֶה וּבְאַתִּי פֶּה רַק לְהַעִיר: י) בְּמַס' פָּרָה פ"ד מְשֻׁנָּה ב' אֲשֶׁר כְּבָר הוּבָאָה לְמַעְלָה דְּתַנִּי הִזָּה מְשֻׁשִׁית שְׁבִיעִית חֲזוֹר וְהִזָּה שְׁבִיעִית פְּסוּלָה כ' שֶׁם בְּפִי הָרֵא"ש וְזו"ל כְּשֶׁהָי' לוֹ לְמִנּוֹת שְׁשִׁית מְנָה שְׁבִיעִית וְאֵעִפ"י שְׁחֲזוֹר וְהִזָּה שְׁבִיעִית פְּסוּלָה כִּינּוּ שְׁטַעָה וְקָרָא לְשִׁשִׁית שְׁבִיעִית דְּשָׁבַע כְּסִדְרָן בְּעִינָן וְהוּא מוֹנָה שְׁבִיעִית קוֹדֵם לְשִׁשִׁית וְאֵע"ג דָּאֵם הִזָּה בְּשִׁתִּיקָה מְנִיָן לֹא מְעַכֵּב הַשְּׁתָא דְּמְנָה וְשִׁטְעָה גְרַע טְפִי עכ"ל.

ומוכח לכאורה דעשׂי' שלא כתקנה גרעה מאינו עושה כלל דהא גוף המנין אינו מעכב ואלו מנין שלא כתקנו מעכב. ואולם לפמ"ש למעלה דשם אין הפסול מפאת המנין לבד לפי שהי' המנין שלא כתקנו רק הפסול הוא מפאת ההזאות עצמם דההזאה נמשכת אחר המנין ונחשבת באמת שביעית ונמצא שקדמה הזאה שביעית לששית וזה דבר הפוסל א"כ אין ראי' כלל דכשאין שם מנין כלל הרי אין שינוי בהזאות עצמן וחסר רק המנין משא"כ כשמונה בטעות הרי נתחדש פסול אחר דהיינו שינוי דהזאות עצמן וא"כ אין ראי' לשיהי' גרע עשי' שלא כתקנו מאינו עושה כלל דשאני התם דנתחדש ע"י העשׂי' שלא כתקנו שינוי אחר ושינוי אחר ההוא הוא הפוסל לא העשׂי' שלא כתקנו וז"פ: (יא) בירושלמי ביפורים פ"ג ה"ד ר' הונא בעי הנחה מהו שתתיר למחוסר זמן (פגון הכא בביפורים שלאחר שגומר כל הפרשה תנינו במשנה שם שמניחו והנחה זו מתירתו ואם הניחו מקודם שקרא דהוי מחוסר זמן מהו שתתיר אותו.

פני משה) א"ר מתנייא הדא דתימר בשחזר ונטלן אבל אם הי' במקומן פמונחין הו' (הא דתימא דמספקא לי' לר' הונא בשחזר ונטלן ממקום שהניחון אם הנחה שעשה מתירתו אעפ"י שלא חזר והניחון אבל אם הי' במקומן שלאחר שהניחון לא נטלן א"כ כבר פהניחון הו' ופשיטא שמתירתו שהרי אין הקריאה מעכבת אלא הנחה היא שמעכבת והרי קנים מצות ההנחה.

פני משה) ר' יונה בעי הניחון בלילה (אם הנחה פזו הנחה היא דהוי פמוחוסר זמן. פני משה) עכ"ל הירושלמי.

והנה לפי דברי הפני משה הנ"ל איבעי' דר' הונא הוא אם הקדים הנחה לקריאה אם מתיר או לא ונהי דכל עיקרה של קריאה אינה מעכבת ואפ"י אם הניח לבד ולא קרא כלל ג"כ מתיר עכ"ז היכא דקרא ולא קרא כתקנו דהיינו שאיחר הקריאה אחרי ההנחה (והוא הי' לו להקדימה פסדר הפתוב וכלשון המשנה שם) איבעי' לי' שיעכב ולישנא דמחוסר זמן דנקטי הירושלמי והפני משה הנ"ל על פרוהי אין הפונה למחוסר זמן ממש כמו בעלמא דמאי מחוסר זמן שיהי' פזו הנחה אף שלא קרא עדיין ועל פרוהי דמחוסר זמן שהניח הרי לא הי' שום חסרון בהנחה אף שלא קרא עדיין ועל פרוהי דמחוסר זמן דקאמר לאו דוקא הוא והפונה רק דכשקורא אחרי ההנחה מיגרע גרע וכנ"ל וא"כ מבואר בזה דעשׂי' שלא כתקנה גרע מאינו עושה כלל ואפ"י דבר שאינו מעכב אם לא עשאו כלל עכ"ז בעשאו ולא עשאו כתקנו שפיר אפשר שיעכב: והנה עפ"י פ"י הפני משה הנ"ל תולד ג"כ קושיא מירושלמי הנ"ל על דברי התוס' מנחות ל"חא' הנ"ל שכתבו דנהי דבדאורייתא אין לחלק בין לכתחלה לדיעבד עכ"ז שינוי הסדר אינו מעכב והארכתי בזה למעלה ולפי' הפ"מ הנ"ל הנה מפונש בירושלמי זה להיפוף דגם שינוי הסדר אפשר שיעכב: עוד נמצינו למדין לכאורה מירושלמי זה לפי' הפ"מ הנ"ל לפשוט מה שנסתפקנו למעלה אם בשינוי הסדר העביר' היא בהדבר הנקדם או בהדבר המאוחר דמירושלמי זה מוכח לכאורה להדיא דהעביר' היא בהדבר המאוחר דהא ההנחה פזו בשעה שהניח הרי הי' העביר' בה רק מפאת שהניח ולא קרא עדיין וזה הרי א"א שיעכב דהא דינא הוא דקריאה אינה מעכבת ואפילו בהניח לבד ולא קרא נמי מהני ועל פרוהי דמה דאיבעי לי' לירושלמי לומר שיעכב בנדון דידן איננו מפאת ההנחה רק מפאת הקריאה שקרא

אחרי ההנחה דנהי דלא קרא כלל אינו מעכב עכ"ז בקורא שלא פתקנו מעכב וע"כ פאן נמי דהי' לו לקרות לפני ההנחה וקרא אחרי ההנחה שלא פתקנו איבעי לי' לירושלמי דתעכב הקריאה ותפסול למפרע גם את ההנחה דומיא דשהי' במיעוט פתרא וכנ"ל וא"כ מפניש אפוא דבשינוי הסדר אזי הדבר המאחר הוא הנחשב שלא פתקנו: ואולם יש לדחות די"ל דבהניח ולא קרא כלל אין פאן רק עבירת חסרון קריאה וזה שפיר אינו מעכב אבל בהניח וקרא אחרי ההנחה אזי אגמ"ל דיש בההנחה עבירת הקדמת הנחה לקריאה ונעביך' זאת איבעי לי' לירושלמי דתעכב אעפ"י שעבירת חסרון קריאה אינה מעפכת וה"ז דוגמת מקדים תרומה לביכורים דרציתי למעלה לפרש דלחד מ"ד העבירה היא רק אם מפריש התרומה ואת הביכורים אחר' דאז ע"י הפרשת הביכורים שאחרי' אגמ"ל דהית' תרומה מוקדמת לביכורים ואגמ"ל דעבר בהפרשת התרומה עבירת הקדמת תרומה לביכורים משא"כ אם אין מפריש הביכורים כלל אח"כ אזי אינו עובר כלל ע"י הפרשת התרומה לבד ורק כשפריש הביכורים אח"כ נעשה למפרע הפרשת התרומה עביר'.

וכאן נמי י"ל דוגמת זה דבשינוי הסדר שפיר רק הדבר המוקדם הוא שלא פהלקה ובו הוא עבירת שינוי הסדר ועכ"ז שפיר איבעי לי' לירושלמי דתעכב הקדמת הנחה לקריאה אע"ג דרק ההנחה היא העבירה ונחמה בלי קריאה כלל הרי ג"כ מועלת דעכ"ז י"ל דהיא דהית' הקריאה באמת וא"כ גם היא הרי היא מפלל המצוה וא"כ שוב אגמ"ל דהי' בהנחה עבירת הקדמת הנחה לקריאה (כמו בשהי' ונחלה במיעוט פתרא דאמרי' שע"י הששהי' ונחלה הזאת נחשב גם הרוב הקדום שלא פתקנו וכנ"ל) וע"כ עבירה זאת שפיר מקלקלת ומפסדת את ההנחה ושפיר מעפכת עבירה זאת בהנחה אע"ג דחסרון קריאה אינו מעכב בה: והנה מ"ש הפני משה אהא דאמר בירושלמי הדא דתימא בשחזר ונטלן אבל אם הי' במקומן פמונחין הן וכתב ע"ז דזה הוא רק מפאת שהקריאה אינה מעפכת וכמו שהעמקתי למעלה דבריו ולכאורה אין לנה הבנה כלל דאיך תלוי זה בהא דקריאה מעפכת או לא דממ"נ אי אמרי' דאם הניח וקרא ולא חזר ונטלן לפני הקריאה רק הניחן כף מונחין עד אחרי הקריאה אזי מה שמונחין אחרי הקריאה חשוב כאלו הוא הניחן אז בינדים פיון שהם מונחין מפת מעשה הנחתו א"כ אפי' נאמר דקריאה מעפכת הרי שפיר יצא פיון שהי' פאן קריאה ונחמה אחר' כסדרן דאע"ג דהי' הנחה גם לפני הקריאה עכ"ז מה בכך אטו אם נאמר דקריאה מעפכת והניח בלי קריאה אין אל הביכורים האלה תיקון עוד כלל הא ודאי אם יקרא ויחזור ויניח מחדש אחרי הקריאה שפיר מהני וא"כ ה"נ אם אנו חושבין מה שמונחין אחרי הקריאה להנחה א"כ הרי הי' פאן קריאה ונחמה אחר' ושפיר מהני ואי נימא דמה שמונחים אחרי הקריאה מאליהן אין זה חשוב הנחה א"כ שוב גם הא דקריאה אינה מעפכת לא מהני מידי דהא קניימי' השתא באיבעי' דאע"ג דקריאה אינה מעפכת עכ"ז אם הניח וקרא אחרי כן מיגרע גרע ולא מהני וא"כ מה בכך שמונחין גם אחרי הקריאה הרי זה אין חשוב הנחה וא"כ אין פאן רק ההנחה הראשונה והיא הרי היתה לפני הקריאה ומה לי אם חזר ונטלן או לא חזר ונטלן אם מה שמונחין מאליהן אחרי מעשה הנחתו אינו חשוב הנחה: ואולי פונתו דבאמת מה שמונחין מאליהן אחרי הקריאה חשוב זה שפיר הנחה פיון שהם מונחין מפת מעשה הנחתו אלא דזה רק אם אנו אומרים דקריאה אינה מעפכת וא"כ בשעה שהניח

הביפורים הרי באותה שעה כבר התירה ההנחה את הביפורים אע"ג דלא קרא עדיין פניו דקריאה אינה מעפכת וא"כ מעשה הנחתו זאת אינה מעשה קורף בעלמא פי אם הנחה מעליה היא והתירה את הביפורים בשעתה אלא דאחרי כן היא שנתקלקלה ההנחה הזאת ע"י הקריאה שקרא אחרי דקריאה דאחרי ההנחה מקלקלת את ההנחה למפרע וכנ"ל וע"כ שוב מה שמונחים גם אחרי הקריאה מכם מעשה הנחתו שהיתה טובה בשעתה חשוב זה שפיר להנחה אחרי הקריאה ושפיר ההנחה שמונחין מאליהו אחרי הקריאה מועלת להתיר הביפורים משא"כ אלו הייתי אומר דקריאה מעפכת א"כ ההנחה שהניח לפני הקריאה הרי היא באמת הנחה מחוסרת זמן ואינה מועלת כלל וחסוב כמי שהניחה הקורף וע"כ מה שמונחים הבכורים גם אחרי הקריאה אי אפשר שיועיל כלל דחשוב פאלו נפלו מעצמן על צד המנבח (ששם היתה הנחת הביפורים) דלא מהני.

והנגמט זה ממש תמצא במנחות (דף ק' ע"ב) וביומא (דף כ"ט ע"ב) דאם סידר את הלחם הפנים באחד בשבת אזי כשפא אחרי כן ליל שבת אין השלחן מקדש אז את הלחם ליפסל (אע"ג דליה אין מחוסר זמן ומקדש ליפסל עש"ה) דאמרי דכיון דבשעה שסידר באחד בשבת הרי הי' עדיין חסרון ימים וימים הרי חשיבי מחוסרין זמן וע"כ ה"ל כמי שסידרו הקורף וע"כ אין בכח השלחן לקדש אחרי כן את הלחם המונח עליו אפי' בליל שבת דאינה מחוסרת זמן עש"ה בגמ' ותראה שהוא דומה ממש לנגידון דיין: והנה איבעי' השני' דירושלמי דבעי הניחן בליה מהו לכאורה אין לה ענין כלל להסמיכה אל האיבעי' הראשונה לפי פ"ה הפני משה הנ"ל דלפירושו הרי אין האיבעי' הראשונה מפאת חסרון זמן כלל דהא פניו דקריאה אינה מעפכת א"כ מה שהניח בלי קריאה אין בו פסול מחוסר זמן כלל וכמו שכתבנו כבר למעלה והפסול פאן הוא רק מפאת שקרא אחרי כן דנהי דקריאה לא מעכבא עכ"ז קריאה בשניו הסדר מיגרע גרע ומקלקל גם ההנחה וכנ"ל וא"כ זה פסול אחר הוא לגמרי לא פסול מחוסר זמן ואלו ההנחה בליה הרי פסולה רק מפאת חסרון זמן לפי שאריכה להיות ביום (כדברי המראה הפנים שם משום דכתיב הגדתי היום ואע"ג דזה כתוב רק בקריאה עכ"ז מגלה גם על ההנחה ע"ש) וכשמניח בליה הרי היא הנחה מחוסרת זמן היום וא"כ פסול ההנחה בליה הרי היא פסול אחר לגמרי מפסול ההנחה לפני הקריאה ואין שום שייכות כלל לכאורה לאיבעי' דהניחן בליה אל האיבעי' דהנחה לפני הקריאה: וי"ל דאיבעי' דהנחה בליה היא לפי האם תימצי לומר באיבעי' דהנחה לפני הקריאה דלא מהני משום דקריאה קודמת להנחה ושניו הסדר מקלקל הדבר וכנ"ל וע"ז קאמר הירושלמי דאת"ל כן אזי יש למיבעי הניחן בליה מהו וזה ע"פ מ"ש התוס' ביבמות דמ"ז ע"ב ד"ה מטבילין אהא דמוכח התם בגמ' דמילה דגר קודמת לטבילה וכתבו ע"ז וז"ל ותימא דאמר בהערל נכרית מעופרת שנתגייר בנה א"צ טבילה (משום דמהני לי טבילת אמו דטבילה בשעה שנתגייר ונאמאי הרי נמצאת טבילת הבן לפני מילתו) ואורי' דשאני התם דאפתי לא חזי למילה (בשעה שטבילה אמו בעודו עובר) עכ"ל הרי דאע"ג דמילה קודמת לטבילה עכ"ז אם הטבילה היא בעוד שאין שם ראיות למילה שפיר דמי ואין קפידיא במה שתומצא הטבילה קודמת למילה.

וכן תמצא סברא פזאת עוד בתוס' מנחות דמ"ט ע"א ד"ה ת"ל ופרך וכו' דכתבו דאע"ג דכל הקרבנות צריכים להיות מאוחרים לתמיד של שחר מדרשא דהעולה עולה ראשונה

עכ"ז היינו רק אם מקריב ביום אחרי שפבר הגיע זמן הקרבת תמיד של שחר אבל אם מקריב בלילה שעדיין לא הגיע זמן התמיד של שחר לית בי משום קודם התמיד ע"ש.

וכן תמצא עוד בכרכות דף ל' ע"א ברש"י ד"ה וליעבד מר דכ' דהא דבעינו סמיכת גאולה לתפלה הוא רק אם מתפלל אחרי שפבר הגיע זמן ק"ש שאז צריך להקדים ק"ש ולומר התפלה אחרי ב' סמוך לה אבל אם רוצה להתפלל קודם הגעת זמן ק"ש שפיר דמי ואין בזה משום סמיכת גאולה לתפלה כיון דבשעת התפלה אין זמן ק"ש עדיין ע"ש.

ולפי"ז יש לנו לומר גם כן דבאמת זמן ההנחה הוא גם בלילה דהא רק בקריאה כתי הגדתי היום וא"כ רק ההגדה והקריאה צריכה להיות ביום אבל לא ההנחה ואין צורך למ"ש המראה הפנים דקרא דקריאה מגלה גם על ההנחה רק ההנחה דלא כתי בה קרא שפיר זמנה באמת גם בלילה וע"כ שפיר איבעי לי להירושלמי דאת"ל דהנחה לפני הקריאה לא מהני עכ"ז י"ל דהיינו רק אם הניח ביום דבשעת ההנחה פבר הוא זמן קריאה וע"כ צריך להקדים הקריאה להנחה כסדר הפתוח בתורה ואם שינה הסדר לא מהני משא"כ אם הניח בלילה וקרא אחרי ביום שפיר מהני ואין בו קפינא מפאת הקדמת הנחה לקריאה כיון דבשעת ההנחה בלילה אכתי לא מטי זמן קריאה או דילמא אין חילוק בזה וכל שקדמה ההנחה לקריאה אעפ"י שלא הי' עדיין זמן קריאה בשעת ההנחה נמי חשוב שינוי הסדר ולא מהני.

וזהו דקאמר הירושלמי ר' יונה בעי הניחון בלילה הפונה דאת"ל באיבעי הקדומה דהנחה אינה מתרת מחוסר זמן (דהיינו שאם הקדים הנחה לקריאה לא מהני וכפ"י הפני משה) עכ"ז הניחון בלילה וקרא אחרי ביום מהו ובאתי רק להעיר: יב) גזפרתי עוד דברי התוס' מנחות די"ח ע"ב ד"ה ור"ש דאהא דתנן שם י"ח א' במשנה לא יצק לא כלל וכו' פשר (ובגמ' מפרש דלא כלל היינו אפי' לא כלל כלל ולא יצק היינו לא יצק פהו אלא זר אבל יציקה גופה מעפבא) ובגמ' שם קאמר דמתני' דלא כר' שמעון דמיייתי התם ברייתא דס"ל לר"ש דיציקה ובלילה פסולין בזר ובתוס' שם פתבו וז"ל ומי פליג ר' שמעון אהא דלא כלל פשר וי"ל דכלל זר גרע דמחיל עבודה ומחיל טעמא ניחא נמי כלל חוץ לחומת העזרה דפרק קמא דפסול אע"ג דלא כלל פשר א"נ מן מן דייקין דלא פר"ש מלא יצק ומלא כלל דלר' שמעון כיון דבעי פהו אי לא עביד פסול ומיהו קשה ממליחה דבעי ר' שמעון קרא לקמן דמעפבא ול"ל קרא תיפוק לי דבעינו פהו וכו' עכ"ל.

הרי שהתוס' פה נסתפקו בזה אם אפשר לומר דאע"ג דלא כלל כלל פשר עכ"ז כלל זר גרע א"ד כל שגוף הדבר אינו מעפב אזי גם עשייתו בזר א"א שיפסול (וזה סתיר' לדבריהם בקידושין ל"ו א' ה"ל דפשיטא להו דכיון דסמיכה ותנופה לא מעפבי אזי גם סמיכת ותנופת נשים א"א שתפסול): והנה מה שכתבתי למעלה בהסברת החילוק שבין בלילה בחוץ דפוסלת אע"ג דלא כלל פשר לבין מיצוי דם חטאת העוף למעלה מחוט הסיקרא דאינו פוסל מטעמא דלא מצה כלל נמי פשר וכתבתי דלמעלה מחוט הסיקרא במזבח אינו מקום פגום הפוסל את המיצוי רק שאינו מקום הכשר והשינוי למיצוי וחסר רק הדבר המכשיר משא"כ החוץ דהוא מקום פגום ופוסל את המנחה הנה יש לעיין אי שינוי בכלילה בזר ג"כ סברא זאת כמו בכלילה בחוץ והתוס' דמנחות י"ח ה"ל דמו בלילה בזר לכלילה בחוץ וצ"ל דגם זר מדרגתו פחותה ממדרגת הגדשים ופוגם

ופוסל את הקדשים ולא דמי ללמעלה מחוט הסיקרא במזבח: ואולם נתיישבתי דגוף הך סבא דלמעלה מחוט הסיקרא במזבח פיון שאין שם פגם איננו מקום הפוסל והוא רק בלתי פשר למיצוי אבל לא פוסל את המיצוי ונתיישבתי דהיא סבא פריכא דהא דם חטאת שנגבס לפנים פסול אע"ג דקדושת ההיכל עדיפא עוד מקדושת העזרה ועל פרחף דהיא הנותנת דכיון דקדושת ההיכל עדיף מקדושת עזרה ע"כ חטאת החיצונה שאין מקומה בהיכל הנה קדושת ההיכל מנושא מערכה והיא נפסלת ע"י פניסתה למקום המנושא מערכה פי בהיותה בלתי ראוי לקבל קדושת המקום המנושא ההוא הנה אדרבה היא נפסלת ע"י פניסתה לשם וא"כ גם פאן שקבעה התורה מקום לחטאת העוף למטה מחוט הסיקרא א"כ מאן לימא לן דאין המקום למעלה מחוט הסיקרא מנושא מערף חטאת העוף ובהדי פבשי דרחמנא למה לן ושפיר אפשר דלמעלה מחוט הסיקרא הוא מקום הפוסל בו מפאת גבהות מדריגתו ואיננו לבד מקום הבלתי פשר לו: וא"ל דהא דם חטאת נפסל בכניסה לבד לפנים ואלו דם חטאת העוף אינו נפסל בכניסה למעלה מחוט הסיקרא במזבח וא"כ על פרחף דאין הפסול למעלה מחוט הסיקרא מפאת היותו מקום הגבוה מערכו דאם פן הי' ראוי שפסול בכניסה לבד פמו בכניסת דם חטאת לפנים דז"א דאטו פל אנפין שוין ושפיר אפשר שדם חטאת מתפעל מקדושת הפנים ע"י הכניסה לבד ונפסל מפח זה ואלו דם חטאת העוף אין מתפעל מקדושת הלמעלה מחוט הסיקרא כ"א ע"י שעושין בו עבודה שם פהזאה ומיצוי ואפתי גם בנה בהדי פבשי וכו' ותו דגם בדם חטאת הנכנס לפנים איכא פלוגתא דתנאי בנבחים פ"ב א' ודל"ו ע"א אם נפסל ע"י הכניסה לבד או נפסל רק כשפופר שם דהיינו פשזרקו בפנים על הפרוכת ובין הבדים עש"ה וצ"ע ובאתי בכ"ז רק להעיר: פלל ו.

בענין בע"ח נדחים וראיתי לחלק הפלל הנה לאותיות ואלה הנה: א) פיומא דס"ד ע"א תד"ה התם הקשו אהא דס"ל לר' יוחנן בבהמות שותפין שהקדיש אחד מהם חצי וחסור ולקח והקדיש חצי השני דקדושה ואינה קריבה משום דדיחוי מעיקרא הוא דאמאי לא גליף ממחוסר זמן דלא אמרינו דדיחוי מעיקרא עכת"ק התוס'.

ונראה ליישב דהנה בש"ס יומא שם מבואר דבבעל מום גזה"כ הוא דלא אמרינו דדיחוי שיהי מום שעבר פשר אלא דמ"ד בעלי חיים אינם נדחים גליף פל הפסולים ממום ומ"ד נדחים ס"ל דבבע"מ כתי' בי' פי משחתם בהם ע"כ תיבת בהם מיעוטא הוא בהם הוא דכי עבר מומן ירצו הא שאר פל הפסולין הואיל ונדחו ידחו עש"ה בפסוג'.

ולפי"ז נראה לפי המבואר במדרש רבה ויקרא פרשה כ"ז וז"ל והי' שבעת ימים תחת אמו ולמה שבעת ימים אלא פדי שבידק שאם נגחתו אמו או שנמצא בו מום ה"ז פסול ולא יהי פשר לקרבן עכ"ל.

ומבואר בנה דפסול דמחוסר זמן הוא אף מחשש מום וא"כ לא שייף ללמוד פלל ממחוסר זמן דלא אמרינו דדיחוי מעיקרא פיון דהפסול דמחוסר זמן הוא אף מחשש מום וא"כ אי אפשר שיהי גרע ממום גופי דלא אמרינו בי' דדיחוי ובבע"מ הרי פתבה תורה מיעוט בהדיא שלא נלמוד משם ואדרבה המיעוט הנה הרי מורה דבעלמא אמרינו דדיחוי וכנ"ל [וא"ל שיהי המדרש הנ"ל דורש טעמא דקרא וקיי"ל דלא דרשינו טעמא דקרא דז"א דמבואר אצלי במק"א דלחומרא דרשינו טעמא דקרא ואכ"מ.

וה"נ הרי הדרשא הוא לחומרא פי היכא דלא גלמוד להקל בכל הפסולים דלא נימא דיחוי פמו דלא אמרי דיחוי במקוסר זמן]: ודע דעפ"י דברי המדרש רבה הנ"ל יש להבין דברי הש"ס מעילה די"ב ע"א במשנה ר' שמעון אומר תורים שלא הגיע זמנו מועלין בהן וכו' ובגמ' שם פריה על רבנו דפליגי עלי' דר"ש וסבירא להו דאין מועלין דמאי שנא מקוסר זמן דבהמה (דקיי"ל שנקנס לדיר להתעשר וכו' והני תורין נמי ליקדשו אפי' קודם זמנו ולמעול בהו) ומשני אמרי מקוסר זמן מידי דהוי אבעל מום דבר פדיון הוא וכו' וברש"י ד"ה אמרי כ' וז"ל לא דמי מקוסר זמן דבהמה למקוסר זמן דעופות דהיינו טעמא דמקוסר זמן דבהמה קדוש מידי דהוי אבע"מ דבהמה דבר פדיון הוא דמגו דחשובה דאית בה קדושה פשהיא בעלת מום אית בה קדושה נמי פשהיא מקוסרת זמן וכו' עכ"ל.

והנה לפי דברי המדרש רבה הנ"ל תובן סברת המגו הזאת ביותר שאת דכיון דפסול דמקוסר זמן גופי' הוא אף מחשש מום וכנ"ל ע"כ פיון שבהמה קדושה במום ממילא שפיר קדושה גם כן פשהיא מקוסרת זמן: ואמנם דברי הש"ס מעילה הנ"ל י"ל הבנתם עוד עפ"י דברי הש"ס מנחות ד"ט ע"ב דבצעי למימר התם דציבור הואיל ואישתרי טומאה לגבייהו אישתרי נמי חסרות (שגרי מנחה שחסרו בין קמיצה להקטרה) ור' אדא בר אבהו סתר זה שם ואמר דחסרון כבע"מ דמי ואין בע"מ בציבור וברש"י חסרון כבע"מ דמי ובע"מ הרי לא שרי בציבור טפי מביחיד עכ"ל.

ומבואר בדברי הגמ' מנחות אלה דפסול חסרון דמי למום וא"כ שפיר אמר גם כן בש"ס מעילה הנ"ל דגם מקוסר זמן דמי למום ואם דבמנחות שם איירי בחסרון גוף וכאן בחסרון זמן עכ"ז תרנניהו הרי פסולם מחמת חסרון הוא וע"כ שפיר יש לומר כן וכמוכח.

וע"ע בש"ס תמורה די"ז ע"א דקאמר מה בהמה טמאה פסול הגוף ואין קדושת הגוף חל עלי' אף כל פסול הגוף לאפוקי בע"מ דפסול חסרון הוא עכ"ל הגמ'. וע"ע בקידושין דס"ו ע"ב דכהן שעבד ואח"כ נודע שהוא בע"מ עבודתו פסולה משום דכת' ואני הנני נותן לו את בריתי שלום פשהוא שלם ולא פשהוא חסר עכ"ל הגמ'.

ומבואר בשני דיבורי גמ' אלה דפסול מום הוא פסול חסרון וע"כ מקוסר זמן שפסולו ג"כ פסול חסרון שפיר מדמינן לי' למום בש"ס מעילה הנ"ל וכן שפיר אמרי בש"ס מנחות הנ"ל דחסרות כבע"מ דמי פיון דבע"מ גופי' פסולו פסול חסרון הוא: ולפי"ז הנה נומצא דבר מחודש והוא דיש חילוק בין קרבן מקוסר זמן לבין קרבן שעבר זמנו פגון חטאת שעברה שנתה וכדומה דלכאורה הי' אפשר לטעות בזה ולומר דפסול שניהם שנה ומטעם אחד הוא מפאת ההעדר לכד לפי שאין הקרבן בזמנו שנתנה לו התורה.

ואולם לפי דברינו אלה ההכרח לומר דיש חילוק בזה בין מקוסר זמן לעבר זמנו וזה שגרי כבר ביארנו דברי הגמ' מעילה הנ"ל דמקוסר זמן הוא רק פסול חסרון פמום שהוא רק פסול חסרון ואיננו פסול הגוף וכש"ס תמורה י"ז א' הנ"ל [וכן מורה בפשיטות הלשון דמקוסר זמן שהוא רק פסול חסרון].

והנה בתמורה דכ"ב ע"א איתא דחטאת שעברה שנתה ואבדה או אבדה ונמצאת בעלת מום אם אחר שפירו הבעלים באחרת מתה וקאמר התם בגמ' וצריף למיתני אם אבדה גבי בע"מ וגבי עברה שנתה דאי תנא גבי שעברה שנתה ה"א התם הוא דמהני לה אבידה

משום דלא חזי למילתא אבל בע"מ דאי לאו מומא חזי אימא לא תיהני לי אבידה וכו' וברש"י ד"ה משום דלא חזי למילתא כ' אפילו קודם אבידה דבת שנתה כתי' וזו עברה שנתה ופסול הגוף הוא עכ"ל.

ובד"ה דאי לאו מומא חזי' כ' אימא פסול חסרון בעלמא הוא וכו' ותרעה ולא תיהני לי אבידה למות עכ"ל. ומבואר בזה דעברה שנתה אינו פסול חסרון לבד פמום רק פסול הגוף הוא וא"כ לפי מה שכתבנו דקודם זמנו הוא רק פסול חסרון אם פן מבואר דאין פסול דקודם זמנו ודאחר זמנו שנה [וצריף לומר דקודם זמנו הפסול רק מפאת ההעדר לפי שאינו בזמנו ונהו רק פסול חסרון שחסר זמנו משא"כ בעבר זמנו הפסול אינו לבד מפאת שאינו בזמנו כ"א הפסול הוא מפאת שיצא מן הזמן שהציאה מן הזמן הוא דבר הפוגמו ופוסלו והוא שפיר פסול הגוף ודו"ק היטב].

ומצינו ג"כ חילוק בין לפני זמנו לעבר זמנו דבמשב לאכול מקרבן אחרי זמנו הוא פיגול ואלו בחישוב לאכול את הפסח ערב פסח אזי אין המחשבה פוסלת והפסח פשוט כמבואר בתוספתא פסחים פרק ד' ודברתי בטעמה במ"א וילעיל בכלל ד'.

ולפי דברינו פה י"ל עוד בטעמה דכיון דקרא דמחשבת פיגול כתי' רק במחשב לאכול אחרי זמנו פדכתי' אם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי וגו' וע"כ אין ללמוד ממנו אמשב לפני זמנו כיון דפסול דלפני זמנו קיל טפי מלאחר זמנו והוא פסול אחר לגמרי דהוא רק פסול חסרון ואלו אחרי זמנו הוא פסול הגוף דגרע טובא מפסול חסרון וכש"ס תמורה י"ז א' וכ"ב א' ה"ל: ועיין ברא"ש סוף תענית שהביא בשם הרמב"ן דאם חל ט' באב במוצאי שבת ואין יכול להבדיל אז אינו מבדיל עוד בב' בשבת וכ' ע"ז וכיוצא בזה מצאתי כתוב שפעם אחת היה רבינו יהודה אונן ואכל בלא הבדלה ולמחרתו פשבא מבית הקברות אמרו לו תלמידיו למה אינך עושה הבדלה וכו' והשיב להם מאחר שהי' פטור אמש משום שהי' אונן גם עתה נמי פטור פהא דפ"ק דחגיגה דחגיגה ביום ראשון ונתפשט ביום שני כיון שדחה בראשון שוב אינו חייב בשני.

ולא דמי כולי האי דהתם גופו הוי דחוי דאונן פטור מכל המצות ודמי לחיגר אבל הקא (בט"ב) גופו מחייב והזמן הוא שגורם וכו' עכ"ל ז"ל ויש לדון בדבריו ז"ל ולומר דגם אונן אינו דחוי ופסול הגוף שיקרי בש"ס זבחים צ"ט ב' יליף פסול אגנינות לקרבן מדכתי' שלמים קרבנו כל קרבנות שמביא כשהוא שלם הוא מביא ולא כשהוא אונן הרי דפסול אונן הוא רק מפאת שאינו שלם והיפוף השלימות הרי הוא החסרון וא"כ אגנינות רק פסול חסרון הוא ולא פסול הגוף ועכ"ז שפיר דיקמה אותו רבינו יהודה ז"ל לחיגר ביום ראשון וכו' שיקרי חיגר הוא מום ומום הרי ג"כ כרק פסול חסרון הוא ולא פסול הגוף וככל המקומות אשר הבאנו וע"כ שפיר דמי לאגנינות ויש לתמוה איפוא על הרא"ש ז"ל שכ' דאונן גופו דחוי ודמי לחיגר ומוכח דס"ל ז"ל דגם חיגר הוא פסול הגוף ונהרי זה לכאורה היפוף כל המקומות המובאים לעיל וצ"ל דהרא"ש לא דוקא נקט ולגבי ט"ב דרק יומא הוא דקגרים חשוכי אינהו דחוי ופסולי הגוף אבל בעצם אינו פסולי הגוף וכנ"ל: ושוב ראיתי שלשון הרא"ש מדוקדק לגמרי ולישנא דגמ' קנקט דגם לגמ' עצמה מצינו שקוראה למום ולמחוסר זמן פסול הגוף והוא בזבחים דקי"ד ע"א דאהא דפליגי שם ר"ש ורפנו במשנה בשוחט בחוץ קרבן שנסחטה אמו היום או בע"מ עובר ותורין שלא

הגיע זמן דר"ש מחייב מפאת שראונו בפנים לאחר זמן נחכמים פוטרין וקאמר התם בגמ' וצריכא דאי תנא בע"מ עובר ותורין שלא הגיע זמן ה"א הני משום דפסולא דגופייהו אבל או"ב דפסולא מעלקא קאמי לי' אימא מודי לי' רבנן לר"ש וכו' עכ"ל הגמ' ומבואר שהש"ס קורא לבע"מ ולתורין שלא הגיע זמן פסול הגוף: והנה הא דקרא לתורין שלא הגיע זמן פסול הגוף י"ל דאינו סותר למה שכתבנו דמחז"ל הוא רק פסול חסרון דמחז"ל דבהמה לא דמי לתורין שלא הגיע זמן דמחז"ל דבהמה כתי' ומיום השמיני והלאה ירצה וגו' וע"כ הפסול היא רק מפאת החסרון זמן של יום השמיני בעצם ואפ"י אם הי' אפשר שתהי' הבהמה גדולה ביום הראשון באותו הגידול והפמות אשר יהי' לה ביום השמיני ג"כ הית' פסולה מהקריב פינו שיהתורה הצריכה יום השמיני וע"כ זהו שפיר רק פסול חסרון זמן משא"כ בתורין אף דהש"ס קרי לי' שלא הגיע זמן עכ"ל אין הפסול שם מפאת חסרון זמן שהרי לא קבעה התורה זמן כלל לתורין ורק ערף הגידול הוא שקבעה תורה דתורים פשרים רק משנייהיבו פמבואר בחולין כ"ב ב' וע"כ יש פאן חסרון גידול הגוף ולא חסרון זמן ושפיר קרי לי' פסול הגוף והא דקאמר תורין שלא הגיע זמן הפונה בהכרח שלא הגיע זמן גידולו אבל באמת אין זה חסרון זמן בעצם רק חסרון גוף ולא דמי למחז"ל דבהמה שהוא חסר רק ענין הזמן בעצם.

ותבין בזה דברי התוס' דמנחות כ"ה א' ד"ה ואימא דאהא דדרשי' שם קרא דונשא אהרו את עון הקדשים דקאי אעון טומאה מפאת שהותרה מפללה בצביבור ופריף שם בגמ' דנדרוש קרא אבע"מ דהותר מפללו בעופות ע"ש והקשו הם ז"ל ג"כ דנוקים לי' אעון דמחז"ל כגון תוף ח' דהותר גם כן מפללו בעופות דבני יונה פשרין משיעלעלו דם עכ"ל.

ולכאורה מאי קושיא הרי אין חסרון זמן דומה ליום דמים הרי הותר לגמרי בעופות שהרי אין שום מום פוסל בעוף משא"כ חסרון זמן נהי דחסרון זמן דלפני ח' אינו פוסל בעוף עכ"ל הרי גם בעוף נוהג פסולא דמחוסר זמן שהרי תורין פשרין רק משנייהיבו ובני יונה רק משיעלעלו דם וא"כ עופות שוין שפיר לבהמה בענין פסולא דחסרון זמן אלא די'ש להם זמן אחר מאשר לבהמה ועכ"פ פינו שגוף הפסול נוהג גם בהם לא שייך לומר כל כף דקאי אעון דחסרון זמן תוף ח' מטעמא דהותר מפללו בעופות כמו שאומרים כן אמנם וכמובן ועל פרחף צ"ל דכוננתם ג"כ כדברינו דבעופות אין נוהג פסולא דחסרון זמן כלל וכלל ורק פסול גידול הוא דאית בהו משא"כ בבהמה דהפסול הוא מפאת החסרון זמן בעצם וכנ"ל וע"כ שפיר חשוב עון מחז"ל עון שהותר לגמרי מפללו בעופות כמו מום.

ומיהו ממאי דדייקי בלשונם דנימא דקאי קרא אעון דמחוסר זמן כגון תוף ח' ולא כתבו סתם דקאי אעון דמחז"ל מוכח קצת דכוננתם דגם בעופות יש פסול מחוסר זמן אלא שאין זמנו ח' רק זמנו משיעלעלו דם דהוא עוד לפני ח' וע"כ תוף ח' חשוב הותר מפללו בעופות ודו"ק.

וי"ל דכוננתם עפ"י דברי רש"י זבחים דפ"ה ע"ב ד"ה הואיל וכשרין בעופות דכ' וז"ל אבל מחוסר אבר פוסל בעוף משום הקריבהו נא לפחתה וכן מום מגונה עכ"ל. ולפי זה לכאורה שפיר הקשו דמים נמי הרי נוהג גם בעוף אלא דבעוף נוהג רק מום מגונה ויום סתם פוסל רק בבהמה ולא בעוף וא"כ עכ"פ דמי שפיר מום למחז"ל אע"ג דמחז"ל שייך

גם בעורף פנין דאותו מחו"ז הפוסל בבהמה דהיינו תוף ח' הרי אינו פוסל בעורף ואולם באמת נראה דגם לרש"י הנ"ל אין שום מום פוסל בעורף ומום מגונה נמי דפוסל היינו רק שענין הגנות והמיאוס פוסל מפאת הקריבהו נא לפחתה אבל אין הפסול מפאת עצם ענין המום פמו שהוא בבהמה ונשפיר חשוב מום פסול שהותר מפללו לגמרי בעופות ודו"ק: ונדע דהו סוגיא דמעילה (י"ב א') דפריה אתורין שלא הגיע זמן דאין מועלין דמאי שנא ממחו"ז דבהמה מוכח ג"כ לכאורה דלא כדברינו רק דגם תורין פסולם הוא מפאת חסרון זמן או דלהיפוך גם בבהמה הפסול הוא רק מפאת חסרון הגידול לפי שביום ח' בהכרח היא גדולה יותר מלפני ח' והצריכה תורה לענין הקרבה אותו פמות הגידול אשר הוא בח' דייקא דאי נימא דבהמה הפסול הוא מפאת החסרון זמן בעצם ובעורף הפסול הוא מפאת חסרון הפמות והגידול דהוא חסרון גוף א"כ מאי פריה הלא אין הנושאים שנים כלל ונשפיר יכול להיות קדושה במקושר זמן אעפ"י שאין קדושה במקושר גוף וכמוכן ויש להאריך בזה ואכ"מ: והנה אשוב לענינו ואומר דמהא דקרי בש"ס זבחים (קי"ד א') הנ"ל לפסולא דמום פסול הגוף ודאי קשיא מפל הני דוכתי דמיייתנא דמפנרש בהו דמום הוא רק פסול חסרון ואינו פסול הגוף ועל פרחו צ"ל דלאו דוקא קרי לי' פסול הגוף רק דלעומת או"ב דפסולא מעלמא קאתי לי' הוא דחשוב גם מום פסול הגוף.

ונזכרתי שנמצא עוד יותר מזה בש"ס מנחות די"ב ע"א דאקא דבעי שירים (שירי מנחות) שחטרו בין קמיצה להקטרה וכו' מהו דתיגי להו הקטרה למיקבעינהו בפגול וכו' א"ר הונא אפי' לר"ע דאמר זריקה מועלת ליוצא ה"מ יוצא דאיתני' בעיני' ופסולא מחמת דבר אחר הוא אבל חסרון דפסולא דגופי' הוא לא מהני לי' הקטרה ע"כ ומבואר להדיא דהש"ס קורא גם לחסרון ממש פסול הגוף לגבי פסול מחמת דבר אחר וע"כ ה"נ גהי דמום הוא פסול חסרון עכ"ז שפיר קורהו פסול הגוף לגבי או"ב דפסולו מחמת ד"א ולפי"ז שפיר גם הרא"ש מענית הנ"ל קורא לאונן וחיגר דחוי הגוף לעומת ט"ב שהאדם ראוי לגמרי והפסול רק מחמת ד"א דיומא הוא דקגרים ובאתי בכ"ז רק להעיר: ב) עי"ל בישוב קושית התוס' יומא הנ"ל וזה דהא חזינו בסוגי' דדיחוי דנראה ונדחה גרע מדחוי מעיקרא ומבואר אפוא בזה דהפסול בקדשים הוא לפי גודל מעלת הקדשים וכשיש על הקודש יותר חשיבות ומעלה אזי אדרבה הרי הפסול הוא יותר הפיכי לו מפאת מעלתו וע"כ אדרבה הפסול חזק ופועל בו ביותר וע"כ כל שפיר נראה באיזה זמן וכבר קיבל מעלה וחשיבת מפאת הראויות להקרבה ואח"כ נפסל אזי הפסול פועל בו ביותר ומדחהו גם על אחרי זמן שישתלק הפסול משא"כ בדחוי מעיקרא שלא הי' ראוי עדיין בשום זמן ולא הי' לו מעלה מעולם ע"כ אין הפסול הפיכי לו כלפך ואין מתפעל מן הפסול כל פך לשון דחה גם על אחרי זמן הסתלקות הפסול [נדבר זה אינו לענין דחוי לבד כ"א בכל הדברים הוא פן שפעולת הגרעון היא יתיר' לפי גודל המעלה פאשר תראה שמת ישראל מטעמא באהל ומת עכומ"ז אין מטמא באהל וביבמות דס"ח ע"ב ומה פהנת דבקדושה דנפשה אכלה (בתרומה) פסול לה (עמוני ומואבי מצרי ואדומי כו' שבא עלי') לוי' וישראלית דלא אכלה אלא בשביל בנה (שיש לה מכהן) לא כל שפן ופריה הש"ס דאדרבה היא הנותנת פהנת דקדיש גופה פסיל לה לוי' וישראלית דלא קדיש גופה (ויש בה רק קדושה מועטת מכל בנה) לא פסיל לה עכ"ל הגמ'.

וְנָהוּ כְּדַבְּרֵינוּ הַנֵּ"ל שֶׁהַגְרָעוֹן פּוֹעֵל יוֹתֵר לְפִי גִּוְדֵל הַמַּעֲלָה. וְע"ע בְּתוֹס' בְּכוֹרוֹת דַּמ"ז ע"א ד"ה אֵלָּא דְאֵקָא דְאִמְרֵי הֵתָם דְּכֹהֲנֵת שְׁנֹבְעָלָה לְעַכּו"ם ה"ל זָרָה וְחִיב בְּנָה בַּה' סְלָעִים כְּתָבוּ הֵם ו"ל וְנ"ל וְאִפִּי קְדוּשַׁת לוֹי' פִּקְעָה מִיָּנָה וְאֵע"ג דְּלוֹי' אִשְׁתּוּ פָּהֵן שְׁנֹשְׁבֵיית וּמִפְסָלָא בְּתֵרוּמָה לֹא פִקְעָה מִיָּנָה קְדוּשַׁתָּה לְעַנְיָן ה' סְלָעִים עַכ"ז פִּהֲנֵת שְׁנֹשְׁבֵיית גְּרַע טְפִי דְּכֹהֲנֵת כִּינּוּ דְּקְדוּשַׁתָּה מִגּוּפָה אֲתִיָּא ע"כ כְּשִׁמְתַחֲלָלֵת פִּקְעָה קְדוּשַׁתָּה לְגַמְרֵי עַכ"ל.

וְנָהוּ ג"כ כְּדַבְּרֵינוּ הַנֵּ"ל דְּכֹהֲנֵת דִּישׁ בָּהּ קְדוּשָׁה יוֹתֵר גְּדוּלָּה ע"כ אֲדַרְבֵּה חִילוּל הַבֵּיאתָ עֲכוּמ"ז פּוֹעֵל בָּהּ בְּיוֹתֵר וּמִפְקִיעַ הַקְדוּשָׁה לְגַמְרֵי וְאִין נִשְׁאַר אֲפִילוּ קְדוּשַׁת לוֹי' מִשֵּׁא"כ בְּלוֹי' שְׁנֹשְׁבֵית וְאֲפִילוּ הִיא אִשְׁתּוּ פָּהֵן עַכ"ז פִּינּוּ שְׁאִינְנָה פִּהֲנֵת בְּעֲצָמָה ע"כ קְדוּשַׁתָּה מוּעָטָת וְע"כ אִין חִילוּל הַבֵּיאתָ פּוֹעֵל בָּהּ כָּל כֹּף לְהַפְקִיעַ גַּם קְדוּשַׁת לוֹי' שְׁבָה.

וּמָה שְׁמַעֲיָלָה מוֹצִיאָה קְדָשִׁי קְדָשִׁים לְחֻלּוּן וְלֹא קְדָשִׁים קְלִים הוּא ג"כ מִטַּעֲמֵם זֶה שֶׁהַגְרָעוֹן מְחַלֵּל וּפּוֹעֵל בְּיוֹתֵר בְּגִדּוֹל הַמַּעֲלָה וְזֶהוּ ג"כ עַנְיָן מָה שְׁחֻלּוּן מְקַבְּלִין טְנוּמָאָה רַק מִרְאשׁוֹן וְתֵרוּמָה גַּם מִשְׁנֵי וְקוֹדֵשׁ אִפִּי מְשַׁלְּשֵׁי וְחֻטָּאת מְרַבִּיעֵי שְׁפָל שְׁמַעֲלָתוֹ גְּדוּלָּה יוֹתֵר אֲזִי הוּא יוֹתֵר מִתְפַּעֵל מִן הַטְנוּמָאָה הַהַפְיָכִית לוֹ.

וְע"ע בְּש"ס פְּסָחִים (דָּף מ"ט ע"ב) גְּדוּלָּה שְׁנָאָה שְׁשׁוֹנָאִים עַמִּי הָאֲרִיץ אֶת הַת"ח וְכו' שְׁנָה וּפִירֵשׁ יוֹתֵר מִכֹּלָם וְהַעֲנִין כִּי יֵשׁ פְּחִיתוֹת דְּבִק בְּטַבְעֵ בְּחוּמָר הָאֲדָם כִּינּוּהוּ חֲכו"ל בְּשֵׁם יֵצֵה"ר וְהַפְחִיתוֹת הֵיחֵא הוּא הַפְיָכִי אֶל הַתּוֹרָה וְע"כ ע"י הַלִּימוּד תּוֹרָה מִפְּאֵת הַיּוֹת הַתּוֹרָה הַפְיָכִית אֶל הַפְּחִיתוֹת הֵיחֵא הֵנָּה הַפְּחִיתוֹת הֵיחֵא מִתְבַּטְּלָת וּמִסְתַּלְקָת כְּאוּמָרָם ו"ל בְּרֵאֲתֵי יֵצֵה"ר בְּרֵאֲתֵי לוֹ תּוֹרָה תְּבַלִּין וְע"כ עַמִּי הָאֲרִיץ הַבְּלִתִּי לוֹמְדִים תּוֹרָה וְדָבִק בָּהֶם אִיפּוֹא הַפְּחִיתוֹת הֵיחֵא הַמְתַּנַּגֵּד אֶל הַתּוֹרָה לְכֹן הֵם שְׁוֹנָאִים בְּטַבְעֵם לְתַלְמִידֵי חֻכְמִים לוֹמְדֵי הַתּוֹרָה וְע"כ אָמְרוּ כִּי מִי שֶׁשְׁנָה וּפִירֵשׁ הוּא יוֹתֵר מִכֹּלָם וְהוּא שְׁוֹנָא לַת"ח עוֹד יוֹתֵר מִמָּה שְׁשׁוֹנָא אוֹתוֹ הָעַם הָאֲרִיץ שְׁלֹא שְׁנָה מַעוֹלָם וְזֶה בְּעַבּוּר שֶׁהַגְרָעוֹן פּוֹעֵל יוֹתֵר לְפִי גִּוְדֵל הַמַּעֲלָה וְע"כ זֶה שְׁכָבָר שְׁנָה וְקִיבֵל מַעֲלַת הַתּוֹרָה הֵנָּה בְּפִרְיֵשׁוֹתוֹ מִמְּנָה וְדָבִק בּוֹ אִיפּוֹא הַפְּחִיתוֹת הֵיחֵא הַמְתַּנַּגֵּד אֶל הַתּוֹרָה הֵנָּה הַפְּחִיתוֹת הַזֹּאת פּוֹעֲלָת בּוֹ בְּיוֹתֵר וְהִיא עֲצוּמָה בּוֹ בְּיוֹתֵר וְע"כ הוּא יוֹתֵר שְׁוֹנָא הַת"ח מִמִּי שְׁלֹא שְׁנָה כָּלָל.

וְזֶה מִמֶּשׁ פָּהֵא דְאִמְרֵינוּ דְנִרְאָה וְנִדְחָה גְרַע מְדִיחֵי מַעֲיָקְרָא שְׁכֹן ג"כ אוֹמְרִים שֵׁם דְּשְׁנָה וּפִירֵשׁ גְרַע מִמִּי שְׁלֹא שְׁנָה מַעוֹלָם וְהַטַּעֲמֵם בְּשִׁנְיָהֶם אֶחָד הוּא דֶהַגְרָעוֹן פּוֹעֵל בְּיוֹתֵר לְפִי גִּוְדֵל הַמַּעֲלָה וְע"כ הוּא עֲצוּם בְּיוֹתֵר בְּמִי שְׁכָבָר הִי לוֹ מַעֲלָה בְּאִיזָה פַּעַם מִבְּמִי שְׁלֹא הִי בּוֹ מַעֲלָה מַעוֹלָם.

וְע"ע בְּחֻלּוּן דַּכ"ה ע"א דְּגִוְלָמִי כְּלִי עֵץ טְמֵאִים וְגִוְלָמִי כְּלִי מִתְכוֹת טְהוֹרִים כּו' וְאֵלוּ הֵן גִּוְלָמִי כְּלִי מִתְכוֹת כֹּל הַמְחַנְסֵר שִׁיפָה שְׁבִיפָה גִּירוֹר וְכו' עַש"ה. וְנָהוּ ג"כ כְּדַבְּרֵי הָאִמּוֹר דְּכָלִי מִתְכוֹת מִפְּאֵת מַעֲלָתָם הִיִּתִיר' ע"כ גַּם חֶסְרוֹן הַשִּׁיפָה וְהַשְׁבִּיפָה כּו' חֲשׁוּבֵי אֲצֵלָם חֶסְרוֹן וּמְבַטֵּל מֵהֶם שֵׁם כְּלִי מְלַקְבֵּל טְנוּמָאָה וְאֵע"פ"י שְׁאִינוּ נִחְשָׁב חֶסְרוֹן בְּכָלִי עֵץ לְבַטֵּל מֵהֶם שֵׁם כְּלִי וְע"ע בְּכַתּוּבּוֹת (דָּף ס"ו ע"ב) בְּכָה רִיב"ז וְאָמַר אֲשֶׁרִיכֶם יִשְׂרָאֵל בְּזִמְנֵי שְׁעוֹשִׁין רְצוּנוֹ שֶׁל מְקוּם אִין כָּל אֲנָמָה וְלִשׁוֹן יְכוּלָה לְשַׁלּוֹט בָּהֶם וּבְזִמְנֵי שְׁאִין עוֹשִׁין כּו' ע"ש וְקָשָׁה דְּבָבָא שְׁנִי הַנֵּ"ל דְּכָשְׁאִין עוֹשִׁין כּו' מוֹסְרֵן כּו' מָה אֲשֶׁרוּ וְטוּבוֹ וּמָה זֶה שְׁאָמַר אֲשֶׁרִיכֶם יִשְׂרָאֵל דְּמוֹכַח דְּקָאִי עַל כָּל דְּבָרֵינוּ וְאִפִּי אֲבָבָא דְאִין עוֹשִׁין וְכו' וְאוֹלָם הַכְּנָנָה בְּזֶה ג"כ לְפִי דְרַפְנוּ דֶהַגְרָעוֹן פּוֹעֵל בְּיוֹתֵר לְפִי גִּוְדֵל הַמַּעֲלָה וְע"כ יִשְׂרָאֵל שִׁישׁ לָהֶם מַעֲלָה

יותר לכן גרעון ופחיתות העביר' על רצונו ית' (דאין עושין רצונו כו' הוא עבירה על רצונו דאפי' ביטול עשה ג"כ הוא עבירה אלא שהוא עבירה בשוא"ת) פועל בהם ביותר לרוע עד שגורם להם ההכנעה ביד בהמתן כו' מה שאין עונש פנה לשום אומה בעברה על רצונו ית' וזה בעבור שאין מעלה עצומה פאשר לאומה הישראלית וע"כ ג"כ אין הגרעון והפחיתות פועל בהם כל כך כמו באומה הישראלית וע"כ שפיר קאמר אשריכם ישראל וכו' דמה שמוסרן ביד בהמתן כו' פשאין עושין כו' הרי זה גם פן מורה על מעלתם העצומה אשר עברה הפחיתות ההפיקית ג"כ פועל בהם ביותר ואחי הפחור הגדול בתורה בקי ברוב הש"ס פמר יצחק שי' לאוי"ט העירני ג"כ על מקום שמפונש בו דפעולת הגרעון היא לפי גודל המעלה והוא ברש"י זכחים ט"ז א' דאהא דאמר התם דאונן מחלל עבודה מדכתי' בכהן גדול ומן המקדש לא יצא ולא יחלל הא אחר שלא יצא חילל ור"א אמר מהכא הן הקריבו וכו' ור"א מאי טעמא לא אמר מומן המקדש לא יצא אמר לה מי כתי' הא אחר שלא יצא חילל וברש"י מי כתי' הא אחר וכו' דילמא אחר נמי לא חילל ובדידן' אצטריף לי' למישרי' דלא תימא מתוך חשיבותו וקדושתו היתיר' הוא פוסל אונן עכ"ל.

ומבואר דפעולת הגרעון היא לפי גודל המעלה וע"כ אף שאנינות איננו גרעון לפסול בכהן הדיוט עכ"ז ה"א דבכ"ג מתוך מעלותו היתיר' אזי גם האנינות היא גרעון בו ופסולו ויש לסברא זאת עוד דמיונות רבים ואין פאן מקום להאריף: ולפי"ז י"ל דאפי' לר' יוחנן דסובר דיחוי מעיקרא היינו דוקא בבהמה של ב' שותפין דהבהמה בעצמותה ראוי' פולה למה שהוקדש חצי' וע"כ פינו שיש בה ראיות להקרבה.

ע"כ אדרבה יותר אמרינו דחוי ודמי לנראה ונדחה ונפיר הפיסול עושה דיחוי משא"כ במקוסר זמן דבעצמותו דיחוי מעיקרא הוא ואיננו ראוי להקרבה בעצמותו ע"כ שפיר אין הפיסול פועל בו להדחותו גם לכשיבוא זמנו ורא' לחילוק זה ממה שכתבו התוס' בגיטין דמ"ג ע"ב ד"ה גמרו דהא דבהמת שותפין שהקדיש חצי' וחזר ולקח חצי' לא פשט ההקדש בכולה ואלו בחצי' שפחה וחצי' בת חורין שנתקדשה ואח"כ נשמתררה לגמרי אמרינו דגמרי קידושין מאליהם היינו משום דבהמת שותפין הרי הבהמה בעצמותה ראוי' וע"כ נחשב לש"יר בהקדשה וע"כ אינו פושט ההקדש אכל החצי' שפחה הרי אינה ראוי' פלל וא"כ לא ש"יר בקנינה וע"כ פשנעשית בת חורין ויש מקום לקידושין לפשנט פושט עכ"ד שם יעו"ש"ה.

ואם שיש לחלק ולומר דרק לענין שיור שפיר חשוב שיור בהקדיש חצי' כו' פינו שש"יר קדושת חצי' השני' שהיא ג"כ ראוי' להקדש זה משא"כ פאן ביומא דדנין לענין פיסול הקרבן ודיחוי של ההקדש עצמו שהקדיש ולא לענין שיור מה שלא הוקדש וא"כ פינו שסוף סוף הרי הקדיש רק חצי' וא"כ הרי אין חצי' בהמה נקרב קרבן וא"כ הרי יש פיסול עצמותי בהקדש זה מפאת היותו הקדש של חצי' בהמה עכ"ז שפיר י"ל פדברינו דאפתי לא דמי הקדיש חצי' כו' למחוסר זמן דהקדיש חצי' הרי עכ"פ הוא חזי לאצטרופי לחצי' השני' שהוא ג"כ ראוי להקדש זה בעצמותו וע"כ יש בהקדיש חצי' כו' עכ"פ יותר ראיות מבמחוסר זמן וכמוכן ודו"ק היטב: ג) התוס' ביומא שם בא"ד פתבו בזה"ל אפי' לר' יוחנן דס"ל בפ"ק דקדושין דיחוי מעיקרו הני דיחוי נאפי' בפעלי חיים גפי בהמה של ב'

שנותפין שְהקדיש חצי נְחֹר וְלָקַח וְהִקְדִּישׁ חֲצִי דְקְדוּשָׁה וְאֵינָה קְרִיבָה לָא דְמִי לְמַחְסָר זְמַן דְהֵתָם מְשַׁעָה שְהקדישה הֵיִתָה דְחֹזֵי' וְאֵע"ג דְגַבֵּי מַחְסָר זְמַן נְמִי אֲמַרֵי' לִילָה לְקַדְוֶשָׁה יוֹם לְהִרְצָאָה אֶלְמָא אֵע"ג דְבְעֵידָנָא דְאֶקְדִּישׁ' לָא חֲזִיָא לְהִקְרָבָה אֶפ"ה כִּי חֲזִי לְמַחְסָר מְקַרֵּיב לִי' וְלָא אֲמַר דִּיחֹזֵי מְעִיקְרוּ הוּא וְכו' עכ"ל וְכ' הַמְהַרְשֵׁ"א ו"ל ע"ז וְזו"ל וְלָא יִדְעָנָא מַה תִּיקְנֵנו דְבִבְהֵמָה שָׁל ב' שְׁנֹתֵפִין נְמִי מְשַׁעָה שְהקדישה הֵיִת' דְחֹזֵי' עכ"ל.

וְלָא זְכִיתִי לְהִבִּין דְבְרֵי הַקְדוּשִׁים דְנִרְאָה מְדַבְרֵי שְהוּא ו"ל הִי מְפָרֵשׁ דְמַה שְׁפָתְבוּ הַתּוֹס' דְהֵתָם מְשַׁעָה וְכו' קֵאֵי אֲמַתּוֹסָר זְמַן וְע"ז הַקְשָׁה מַה שְהקשה אֲבָל לְפִי קְטַנּוּת דְעֵתִי נִרְאָה פְּשוּט דְכּוֹנְנָתָם דְבִבְהֵמָת שְׁנֹתֵפִין מְשַׁעָה שְהקדישה הֵיִתָה דְחֹזֵי' מִשָּׂא"כ בְּמַחְסָר זְמַן דְכְּשִׁמְקַדִּישׁוּ לְאַחַר ח' הָרִי הוּא רְאוּי מְשַׁעָת הַהַקְדָּשׁ וְמַה שְׁלֹא הֵיָה רְאוּי לְהִקְדִּישׁ וְלְהִקְרִיב כְּשֵׁהי' חֲזִילִין לְפָנֵי ח' זֶה לָא אֵיכְפַת לֹן וְהַסְבְּרָא בְּזֶה פְּשוּטָה דְכִיּוֹן דְחֲזִינֵנו דְנִרְאָה וְנִדְחָה גְרַע מְדִיחֹזֵי מְעִיקְרָא אִם פֻּן הָרְאוּיוֹת גּוֹרָם שְׁיִהֵיָה בְכַח הַפְּסוּל לְהִדְחוּת עַל פֻּן אִם הַפְּסוּל הוּא כְּשֵׁהוּא הַקְדָּשׁ אֲזִי הַהַקְדָּשׁ עֲצָמוּ נְחָשֵׁב לְקֻצַּת רְאוּיוֹת עַל כָּל פְּנִים וְעַל פֻּן הַפְּסוּל עוֹשֶׂה דִיחֹזֵי לִר' יוֹחֲנָן אֲרַף בְּדִיחֹזֵי מְעִיקְרָא מַה שְׂאִין פֻּן כְּשֵׁהֵיָה הַפְּסוּל רַק בְּעוֹדָה חֲזִילִין שְׁלֹא הֵיָה בָּהּ אֲזִי רְאוּיוֹת הַהִקְרָבָה כָּלֵל עַל פֻּן אִם סָר הַפְּסוּל קוֹדָם שְהִקְדָּשָׁה אֵינֵנו מְדַחָה אוֹתָהּ לְכְּשִׁתְּנוּקְדָּשׁ [וְע' בָּאוֹת הַקְדוּם שְהַסְבַּרְתִּי הָא דְנִרְאָה וְנִדְחָה גְרַע מְדִיחֹזֵי מְעִיקְרָא מְשׁוּם דְהַפְּסוּל פּוֹעֵל בְּיוֹתֵר לְפִי, גְּוַדֵּל הַמְעַלָּה עֲש"ה וְע"כ גַּם כָּאֵן כְּשֵׁיִשׁ כָּאֵן הַקְדָּשׁ שְהוּא קֻצַּת מְעַלָּה עכ"פ ע"כ אֲדַרְבְּהָ הַפְּסוּל פּוֹעֵל בּוּ לְהִדְחוּתוֹ גַּם עַל אַחֲרֵי הַסְתַּלְקוּת הַפְּסוּל יוֹתֵר מְשַׁהוּא פּוֹעֵל בְּחֲזִילִין שְׂאִין בָּהּ מְעַלָּה כָּלֵל עִי' הֵיטֵב בָּאוֹת הַקְדוּם וְתִבְיָן וְלִפִּי"ז כְּשִׁמְקַדִּישָׁה תוֹף ח' אֵה"נ דִּלְס"ד דְתוֹס' הַנְּ"ל לִר' יוֹחֲנָן דְחֹזֵי' לְעוֹלָם וְאֵל תִּתְמָה ע"ז דָּאֵם הִי' דִּין זֶה מְוַכְרַח דְכְּשִׁהִקְדִּישׁוּ תוֹף ח' רְאוּי לְאַחַר ח' א"כ בְּתוֹס' יִשְׁנִים ד"ה מִי בָּאוֹתוֹ עֲמוּד שְהִקְשׁוּ ג"כ לִר' יוֹחֲנָן דִּס"ל דִּיחֹזֵי מְעִיקְרָא דְאֲמַאי לָא יִלְיָף מְמַחְסָר זְמַן עֲש"ה עֲדִיפָא ה"ל לְהַקְשׁוֹת גַּם לְרַב דְכְּשִׁהִקְדִּישׁוּ תוֹף ח' גֵּימָא דִיחֹזֵי פִּינּוּ דְדַחֵי' בְּיָדִים וְאֲזִי הָרִי גַּם רַב מוֹדָה וְאֶפִּילוּ בְּדִיחֹזֵי מְעִיקְרָא וְכַמ"ש הַתּוֹס' יִשְׁנִים בְּעֲצָמָם בְּדִיבּוּר שְׁלַפְנֵי זֶה עֲש"ה.

אֵלָא וְדֵאֵי אֵינֵן זֶה קוֹשְׁיָ דֵאֵה"נ כְּשִׁהִקְדִּישׁוּ תוֹף ח' דְחֹזֵי הוּא וּמַמַּה שְהַכְשִׁירָה תוֹרָה כָּל קִרְבָּן אֵעפ"י שֵׁהי' פְּעַם מַחְסָר זְמַן הָרִי אֵינֵן לְהִקְרִיחַ רַק דְפִיְסוּל דְמַחְסָר זְמַן בְּעוֹדָה חֲזִילִין אֵינֵנו מְדַחָה אוֹתָהּ לְכְּשִׁתְּנוּקְדָּשׁ אֲח"כ כְּדִינָה וְלָא שְׂאִינֵנו מְדַחָה אִם תְּנוּקְדָּשׁ תוֹף ח' אֵלָא דְאֵלִיבָא דְאֲמַת לְמַסְקֵנָת הַתּוֹס' בֵּא"ד וְכֵן לְמַסְקֵנָת הַתּוֹס' שְׁמֵם גַּם בְּהַקְדִּישׁוּ תוֹף ח' לָא שְׁיִיף דִיחֹזֵי לְכ"ע אֲבָל עכ"פ א"א לְהַקְשׁוֹת מְזֵה וז"פ: וְהֵיָה לְדַעַת רַש"י בְּבִכּוּרוֹת דְכ"א ע"ב ד"ה לִילְיָף דְהַקְדָּשׁ אֵינֵנו חָל עַל מַחְסָר זְמַן כָּלֵל ע"ש א"כ א"צ לְכָל זֶה פִּינּוּ דְלָא מְשַׁפַּחַת כָּלֵל לְמַחְסָר זְמַן שְהִקְדִּישׁוּ תוֹף ח' שְׁהֵרִי אֶפִּי' הַקְדִּישׁוּ אֵינֵן הַהַקְדָּשׁ חָל.

אוּלָם, הַתּוֹס' בְּזִבְחִים קִי"ד ב' ד"ה הֵיִתֵר כְּתִבוּ דְהַקְדָּשׁ חָל אֲמַחְסָר זְמַן ע"ש. וְהֵיָה הָא דְאֲמַרֵינּוּ בְּחֲזִילִין דְפ"א ע"א דְמַחְסָר זְמַן נִיתְקוּ הַכְּתוּב לְעֲשֶׂה דְמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יִרְצָה וְכו' אֵינֵן הַכְּנָה דְכְּשִׁהִקְדִּישׁוּ תוֹף ח' גִּילְתָה תוֹרָה דְיִקְרַב לְאַחַר ח' רַק הַכְּנָה דְאִיסוּר הַהִקְרָבָה תוֹף ח' נִיתְקוּ הַכְּתוּב וְעֲשֶׂה מְאִיסוּר לָאוּ אִיסוּר עֲשֶׂה וְכַמ"ש הַתּוֹס' שְׁמֵם ד"ה הֵיִתָה ע"ש.

ועל פי ביאורנו זה בדברי התוס' יומא הנ"ל שפיר כתבו ואע"ג דגבי מחוסר זמן נמי אמרי' לילה לקדושה יום להרצאה אלמא דאף ע"ג דבעידנא דאקדשין' (דהיינו בלילה) לא חזי להקרבה אפ"ה פי חזי למחר מקריב ליי וכו' וכמו שהעסקתי דבריהם ונראה מדבריהם אלה להקדיא שפיונו למה שביארתי דמחוסר זמן אינו דחוי משעת ההקדש כשקדשו אחר ח' וע"ז שפיר הקשו אהא דלילה לקדושה יום להרצאה דכשקדשו בלילה שאינו ראוי אז להקרבה שוב שפיר נימא דחוי וביאור פשוט הוא לפי קטנות דעתו וע"כ לא נכיתי להבין בזה תמיהת המהרש"א ו"ל: והנה עפ"י ביאורנו זה בדברי התוס' יומא הנ"ל הנה יוצא מדבריהם כולל גדול דדחוי אמרי' רק בקדשים אבל אם הי' פיסול בבהמה בעודה חולין ונסתלק הפיסול אין בכחו להדחותה לכשתוקדש.

והנה מצאתי כולל זה מפורש ג"כ ברמב"ם ה' איסורי מזבח פ"ו ה"ו ו"ל מי התג שנטמא והשיקן וטהרו (ע"י השקה) אם טהרו ואח"כ הקדישו הרי אלו מתנסכין ואם הקדישו ואח"כ נטמאו הואיל ונדחו ידחו עכ"ל.

ודין הרמב"ם ו"ל הנ"ל מקורו בש"ס פסחים דל"ד ע"ב ולא הוזכר בגמ' שם טעמא דדחוי רק הטעם שמעלה עשו בקדשים שלא יועיל בה השקה וזריעה לטהרם עש"ה ואין פאן מקום לדבר בזה ועכ"פ מדברי הרמב"ם ו"ל הנ"ל נמצאנו למדין בהקדיא דפיסול הנוול בחולין אין בכחו להדחות על אחרי ההקדש: והנה למעלה כבר כתבתי טעם לזה ואמנם יש לי לומר עוד סברא אחרת בזה עפ"י המבואר בש"ס מכות דכ"ב ע"א המנהיג והמריבע בשור פסולי המוקדשין לוקה ופירש"י שם ד"ה המריבע דטעמא דמילתא דהואיל והוא קצת חולין שהרי מותר באכילה מחוץ לפתח אהל מועד וכו' ובקצת הוא קדשים דאסור בגיזה ועבודה על כן פיון שיש בו ענין חולין וענין קדשים ה"ל הוא עצמו פשתי מינין וע"כ המנהיג לוקה משום פלאים עש"ה ומבואר בזה דקודש וחולין נחשבים ב' מינים שונים וא"כ מוכן ממילא דכשקדשו בהמה הנה נעשית ע"י ההקדש מין קדש.

והנה התוס' בנבחים דצ"ו ע"א ד"ה אלא כתבו ו"ל ור"ת הי' אומר דכלים שהוקדשו נעשו ככלים קדשים תדע דאמרי' בכל הש"ס התורה העידה על כלי חרס שאין יוצא מידי דפי לעולם ואמאי הרי יוצא מידי דפי ע"י החזרת כבשן אלא ודאי דכשהוקדשו נעשה ככלים קדשים וחשיבי פלים אחרים דפנים קדשות באו לכאן וכו'.

מיהו קשה דאמרינו בסוטה דט"ו גבי פגילי של חרס קדשה (שהי' משקין בה את הסוטה) אמר רבא לא שנו אלא שלא נתאכמו פניו אבל נתאכמו פסולין וכו' בעי רבא נתאכמו והחזירו לכבשן ונתלבנו מהו מי אמרי' פיון דאידידי וכו' והשתא מאי תיבעי ליי ה' אמרינו פנים קדשות באו לכאן וככלי חרס קדש דמי וכו' עכ"ל.

ומבואר בזה דהיא שנתחדש הדבר ופנים קדשות באו לכאן אזי לא שנייה דחוי פיון שדבר הקדש שהיא עתה הרי לא נדחה מעולם וא"כ ה"נ פיסול שהי' בבהמה בעודה חולין ונסתלק ואח"כ הוקדשה לא שנייה למימר ביי דחוי פיון שנעשית בהמה מין קדש ע"י ההקדש דחולין וקדשים הרי ב' מינים שונים הן וכנ"ל וא"כ זה המין הקדש שהוא עתה הרי לא נדחה מעולם: הן אמת פי סברת רש"י מכות הנ"ל דחולין לקדשים נחשבים ב' מינים צריכא עיונא רבא מש"ס חולין דק"ל ע"א דמבואר שם במשנה דקדשים

פְּטוּרִים מִמִּתְּנוּת זְרוּעַ וְהַלְחִינִים וְהַקִּיבָה מְשׁוּם דְּכַתִּי וְאַתָּן אַנְתֶּם לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְגו' אֵין לֹא אֵלָא מַה שְּׂאוּמֵר בְּעִנְיָן (דְּאוֹתָם מִיעוּטָא הוּא) וּבְגַמְ' טַעְמָא דְכ' רַחֲמֵנָא אַנְתֶּם הָא לֹא הָכִי ה"א דְּקַדְשִׁים חֲזִיבִין בְּמִתְּנוּת (וְאַמַּאי הָא מְחֻלִּין לִיכָא לְמִיגְמֵר דְּאִיפָא לְמִיפְרָד) מַה לְחֻלְיִין שְׁפֹן חֲזִיבִין בְּכֹכֹרָה תִּיתִי מְזַכְרִים מַה לְזַכְרִים שְׁפֹן חֲזִיבִין בְּרֵאשִׁית הַגִּז מִתְּיָשִׁים מַה לְתִיָּשִׁים שְׁפֹן נְכַנְסִין לְדִיר לְהַתְעַשֵּׂר כּו' מְלַקּוֹת וְיָתוּם מַה לְלִקּוֹת וְיָתוּם שְׁפֹן נְכַנְסִין בְּמִינָן לְדִיר לְהַתְעַשֵּׂר וּמְשַׁנֵּי הַש"ס בְּמִינָן קְאָמְרַת קְדָשִׁים נְמִי בְּמִינָן נְכַנְסִין לְדִיר לְהַתְעַשֵּׂר וּפִירֵשׁ"י שְׁהָרִי חֻלְיִין נְכַנְסִין לְדִיר וְכו' עכ"ל וּמְבֹאֵר בְּזֶה לְהַדְיָא דְּקַדְשִׁים נְחָשְׁבִים מִינָן דְּחֻלְיִין וְצַע"ג: וְאוּלָם בַּש"ס זְבָחִים ד"ג ע"א אִיתָא חֲטָאת שְׁשַׁחֲטָה לְשֵׁם עוֹלָה פְּסוּלָה שְׁחֲטָה לְשֵׁם חֻלְיִין כְּשִׁיר' וְכו' דְּמִינָה מְחַרֵּיב בַּה דְּלָאו מִינָה לָא מְחַרֵּיב בַּה וּמְבֹאֵר דְּקַדְשִׁים לֹא מִינָן דְּחֻלְיִין הוּ.

וְאִם כִּי י"ל דְּלִשׁוֹן הַש"ס הַנ"ל לֹא דְנוּקָא הוּא (וְתַדַּע שְׁהָרִי שֵׁם ע"ב אָמְרוּ ג"כ חֲטָאת שְׁשַׁחֲטָה לְשֵׁם חֲטָאת כְּשִׁיר' לְשֵׁם עוֹלָה פְּסוּלָה אֲלֵמָא דְּלָאו מִינָה מְחַרֵּיב בַּה דְּמִינָה לֹא מְחַרֵּיב בַּה וְכו' וְא"כ חֲטָאת וְעוֹלָה הָרִי שְׁנֵיהֶם קְדָשִׁים הוּ וּבִנְדָאֵי דְּחֲשִׁיבִי מִינָן אֶחָד וְעַל כְּרַחֲדָה דְּלִישְׁנָא דְּלָאו מִינָה וְכו' לֹא דְנוּקָא הוּא] עכ"ז מְהָא דְּאָמַר עוֹד שֵׁם בְּזְבָחִים ג' א' דְּעֵשׂוֹ חֻלְיִין אֲצֵל קְדָשִׁים כְּמַחֲצִיזָה אֲצֵל תַּנּוּר וְכו' (דְּכִמּוֹ דְּמַחֲצִיזָה אֵינָה חוֹצֶצֶת בְּתַנּוּר שְׂאֵם יֵשׁ מְחֻצָּה בְּתַנּוּר וְשִׁרְיָן מְצַד זֶה וְאוּכְלִין מְצַד אַחֵר אֵין הַמְּחֻצָּה חוֹצֶצֶת וְהַאֲוֹכְלִין טְמֵאִין ה"נ מְחֻצְּבַת חֻלְיִין אֵין חוֹצֵץ בְּקְדָשִׁים וְע"כ הַשׁוֹחֲט חֲטָאת לְשֵׁם חֻלְיִין כְּשִׁיר) מוּכַח דְּחֻלְיִין הָוִי לְגַמְרֵי אֵינוֹ מִינָן דְּקַדְשִׁים כְּמוֹ מְחֻצָּה שְׁהִיא לְגַמְרֵי אֵינוֹ מִינָן דְּתַנּוּר שְׂזֶה מְחֻצָּה וְזֶה כְּלִי וְאֵינוֹ מִינָן כָּלֵל.

וְע"ע בַּש"ס זְבָחִים דְּצ"ז ע"א דְּקָאֵמַר אֵי תִנָּא קְדָשִׁים וְחֻלְיִין ה"א חֻלְיִין הוּא דְּמַבְטְלִי קְדָשִׁים דְּלָאו מִינְיָהּ אֲבָל קְדָשִׁי קְדָשִׁים וְקָ"ל אֵימָא לֹא וְכו' עכ"ל הַגַּמ'. וּמְבֹאֵר גַּם בְּזֶה דְּקַדְשִׁים לֹא מִינָן דְּחֻלְיִין הוּ: וְהִנֵּה יוֹקֶשֶׁה עוֹד לְפִי הַסְּבָרָא הַנ"ל דְּחֻלְיִין וְקַדְשִׁים ב' מִינִים הוּ מְהָא דְּתַנּוּן בְּזְבָחִים דְּס"ט ע"א בְּמִשְׁנֵה מְלַק (עוֹף קְדָשִׁים) וְנִמְצָאת טְרִיפָה ר' מֵאִיר אֹמֵר אֵינָה מְטַמְּאָה בְּבֵית הַבְּלִיעָה ר' יְהוּדָה אֹמֵר מְטַמְּאָה וְכו' וּבְתוֹס' שֵׁם ע"ב ד"ה רִי"א מְטַמְּאָה בְּבֵית הַבְּלִיעָה כְּתָבוּ וְז"ל תִּימָא דְּאַפִּי נְבִילָה גְמוּרָה לֹא תִטְמָא לִר' יְהוּדָה דְּלֹא חֲזִיל אֵאִיסוּר קְדָשִׁים כְּדִרְיֵשׁ ר' יְהוּדָה בְּגַמ' דְּנִבְלִית עוֹף טְמֵא אֵינוֹ מְטַמְּא בְּגֵדִים בְּבֵית הַבְּלִיעָה מְשׁוּם דְּכַתִּי נְבִילָה וְטְרִפָה לֹא יֵאָכֵל לְטַמְּאָה בַּה מִי שְׂאִיסוּרוֹ מְשׁוּם בַּל תֵּאָכֵל נְבִילָה יֵצֵא זֶה שְׂאִין אֵיסוּרוֹ מְשׁוּם בַּל תֵּאָכֵל אֵלָא מְשׁוּם בַּל תֵּאָכֵל טְמֵא (מְשׁוּם דְּאֵין אֵיסוּר נְבִילָה חַל עַל אֵיסוּר טְמֵא וְה"נ הָרִי אֵין אֵיסוּר נְבִילָה חַל עַל אֵיסוּר קְדָשִׁים) וְיֵשׁ לוֹמֵר דְּדוּקָא עוֹף טְמֵא שְׂאִין בְּמִינָן מְשׁוּם בַּל תֵּאָכֵל נְבִילָה קְמַמְעַט עכ"ל.

כְּוִנְתָּם דְּעוֹף קְדָשִׁים הָרִי יֵשׁ בְּמִינָן נְבִילָה כִּינּוּן שְׁעוֹף חֻלְיִין יֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם נְבִילָה וְא"כ לְסִבְרַת רִש"י מְכוּת הַנ"ל דְּחֻלְיִין וְקַדְשִׁים ג"כ נְחָשְׁבִים ב' מִינִים שׁוֹנִים א"כ הָרִי הִדְרָא קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' זְבָחִים הַנ"ל לְדוּפְתָה וְצ"ע: וְדַע דְּהָא דְּאָמְרִינוּ בְּתַמּוּרָה (דָּף ג' ע"ב) דְּמִיגְמֵר חֲשִׁיב מְעַשֵּׂה מְשׁוּם דְּבִדְבוּרִי אֵינְתֵּעְבִיד מְעַשֵּׂה וּפִירֵשׁ"י שְׁעוֹשֵׂה מְחֻלְיִין קְדָשִׁים עכ"ל יֵשׁ לְהַבִּין זֶה בְּיוֹתֵר עַפ"י סְבָרַת רִש"י מְכוּת הַנ"ל דְּקַדְשִׁים וְחֻלְיִין נְחָשְׁבִים ב' מִינִים דְּעַל כֵּן שְׁפִיר בְּהֵמָה שְׁהוּקְדָשָׁה אֵין לָהּ מְעַשֵּׂה גְדוֹל מְזֶה וְשְׁפִיר בְּדִבְבוּרִי אֵתְעַבִיד מְעַשֵּׂה שְׁהָרִי נוֹלַד ע"י דִּבְבוּרוֹ מִינָן חֲדָשׁ שְׁלֵא הִי תַחֲלָה וּלְפַמ"ש לְמַעְלָה בְּכָלֵל ג' דְּכָל שְׁיָנוּי

מעולם וכנ"ל הנה יתיישב בפשיטות בזה קושית הנחלת יעקב בראש השנה דכ"ח ע"א
שהקשה דמדוע התוקע בשופר של עולה יצא מטעמא דמעל בתקיעתו ונפיק לחולין הא
לפני המעילה עכ"פ הרי הי' קודש ופסול לתקיעה וא"כ ראוי שיהי' פסול מטעם דיהוי
כמו לילב שנקטם ראשו ועלתה בו תמרה ביו"ט דפסלינו לי' מטעמא דדיחוי וכמבואר
בסנפך (דף ל"ג ע"א) ע"ש עכת"ק.

ואולם עפ"י דברינו הנ"ל לק"מ דכיון שהי' השופר קודש תחלה ועתה ע"י המעילה נעשה
חולין ונעשה אפוא עתה מין חדש וא"כ הרי זה המין החדש שהוא עתה לא נדחה מעולם
ולא שייך בי' דיחוי וכמו דלא שייך דיחוי מהאי טעמא מחולין לקדשים וכנ"ל א"כ ה"ה
מקדשים לחולין וכמוכין: עוד יש לי לתת טעם שלישי בעזה"י להא דלא אמרינו דיחוי
היכא שהפסול הי' בעוד הבהמה חולין ונסתלק לפני ההקדש וזה עפ"י המבואר בחידושי
במקום אחר לחדש דכמו דקיי"ל דאין איסור חל על איסור ה"נ אין פסול חל על פסול
ודייקנא לה מהא דאמרינו בש"ס מנחות דנ"ו ע"ב הפל מודים במחמץ אחר מחמץ
(במנחה) שהוא חייב דכתי' לא תעשה חמץ ולא תאפה חמץ וכו'.

ושם דנ"ז ע"א איתא פל המנחה אשר תקריבו לד' לא תעשה חמץ פשירה ולא פסולה
מכאן אמרו המחמץ את הפשירה (מנחה פשירה) חייב ואת הפסולה פטור בעי ר' פפא
חומצה (חמץ את המנחה) ויצאת וחזרה מהו כיון דיצאת אפסולא לה ביוצא וכי
הדר מחמץ לה לא מיחייב עלה וכו' או דילמא כיון דחומצה (תחלה) פסול יוצא (תו)
לא מהני בה וכי הדר מחמץ לה מיחייב עלה משום מחמץ אחר מחמץ עכ"ל הגמ'.

ומבואר בזה דכיון דיש כבר פסול במנחה מפאת החימוץ ע"כ נסתפק ר' פפא לומר דלא
מהני בה תו פסול יוצא וזהו כדברינו דאין פסול חל על פסול וע"כ אין בה במנחה זו
אלא פסול חימוץ בלבד וע"כ פי חזר וחומצה שפיר יש לחייבו כיון דבמחמץ אחר מחמץ
הרי יש גזה"כ שהוא חייב וכנ"ל ואם שמדברי רש"י מנחות שם מוכח לכאורה דדברי
ר' פפא הנ"ל יש להם סברא אחרת עכ"ז כבר הארכתי בחידושי להוכיח שדברי רש"י
ודברינו מתאימים יחדיו ואין פאן מקום]: ועיין עוד בזבחים דק"ט ע"ב דתנו ה"תם הקומץ
והלבונה והקטורת וכו' שהקריב מאחת מהן פזית בחוץ חייב וכו' וכולן שחטרו כל שהו
והקריבן בחוץ פטור עכ"ל המשנה.

ובגמ' שם ק"י א' איבעי' להו חסרון דחוי (הוציאן שלימים לחוי ונחסר מהן בחוי)
שמי' חסרון או לא מי אמרינו כיון דנפק אפסולן להן ביוצא מה לי חסר מה לי יוצא וכו'
עכ"ל הגמ' וזהו ג"כ כדברינו הנ"ל דפסול דחסרון אינו חל על פסול יוצא ונמצא שאין
פאן רק פסול יוצא לבד וע"כ שפיר ראוי שיתחייב ככל מקריב בחוי דחייב ואעפ"י
שכבר נפסל הקודש מטעם יוצא מיד בצאתו לחוי: וע"ע בזבחים דצ"ט ע"א דדרשי'
ה"תם הפהו המחטא אנתה יאכלנה פהו המחטא (הראוי לעבודה) יאכל (חולק באכילת
הקדשים) שאינו מחטא אינו אוכל וכו' ופריף הרי בעל מום דאינו ראוי לעבודה וחולק
ומשני בעל מום רחמנא רביי' דכתי' פל זכר בפנהים לרבות בע"מ וכו' בעי ר"ל בע"מ
והוא טמא מהו שיחלקו לו כיון דלא חזי (לעבודה) ורחמנא רביי' מה לי בע"מ ומה לי
בע"מ והוא טמא וכו' עכ"ל הגמ' ולדברינו הנ"ל י"ל דהאיבעי' היא היכא דהי' בע"מ
תחלה ואח"כ נטמא דאז ראוי לומר דאין פסול טומאה חל על פסול מום ונמצא שאין

בו רק פיסול מום לבד וע"כ שפיר איבעי ליי ש'חלק פיון דפיסול מום רחמנא רבינ' ש'יהא חולק: ובחידושי שם ביארתי עוד בזה דברי הגמ' פסחים דצ"ג ע"ב אמר עולא איזהו דרף רחוקה פל שאין יכול לכנוס בשעת שחיטה וכו' ופריף הרי טמא שרץ דאין יכול לכנוס בשעת שחיטה וסבירא ליי לעולא גופי' דשוחטין וזורקין על טמא שרץ וכו' ומשני דרף רחוקה לטהור ואין דרף רחוקה לטמא וכו' עכ"ל הגמ'.

נדברי הגמ' אלה נפלאו מהבין וע"ש בתוד"ה ואין שפתבו ונ"ל קצת תימא דכשהוא עומד חוץ לעזרה והוא ערל או טמא חייב בפסח ואם ימול ויטהר ינפטר וכו' עכ"ל. ואולם עפ"י דרכנו האמור י"ל עפ"י מאי דס"ל לר' ששנת בפסחים דצ"ב ע"ב והכי קיי"ל דמי שהי' בדרף רחוקה ושחטו וזרקו עליו דלא הורצה משום דמדחי דחינ' רחמנא (למי שהיא בדרף רחוקה) פטמא עש"ה ומבואר בזה דדרף רחוקה פיסול הוא פשאר הפסולים וע"כ פיון דאין פיסול חל על פיסול וכו"ל לכו שפיר אין דרף רחוקה לטמא דאין פיסול דדרף רחוקה חל על פיסול טומאה וע"כ שפיר שוחטין וזורקין על טמא שרץ דכיון דפיסול דדרף רחוקה אינו חל עליו נמצא שאין בו רק פיסול טומאה לבד ופיסול הטומאה הנה הרי ס"ל לעולא דאינו מונע את ההקרה פיון דיהי' ראוי לאכילה באורחא: ויתיישב בזה קושית התוס' פסחים ד"פ ע"א ד"ה משלחין דאהא דאמרינו התם היו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין וכו' אמר עולא משלחין אחד מהן לדרף רחוקה.

ובתוס' פתבו ונ"ל פ"א אחד מן הטהורין וכו' וקשה לריב"א אדרבה ישלחו אחד מן הטמאים לדרף רחוקה דהשתא הוה טהורין רבא ועבדי בטרה דבכולא שמעתי אמרינו דמהדרין אטרה ות"י דעולא גופי' אמר לקמן דדרף רחוקה לטהור ואין דרף רחוקה לטמא ולא יהי' מועיל שילוח טמא דלעולם הי' מצטרף עם אותם שפירושלים ואין נראה לר"י דטעמא דאין דרף רחוקה לטמא הוא משום דכשהוא פירושלים נמי אינו יכול לעשות פסחו אלא ע"י שליח אבל הכא שפיר יש דרף רחוקה לטמא פיון דעם טמא זה יש מחצה טמאין וא"כ אם הי' פירושלים הרי הי' יכול בעצמו לעשותו (וכמבואר שם בסוגי' דמחצה טמאין ומחצה טהורין מדינא הללו עושין לעצמן והללו עושין לעצמן אלא דלכתחלה מהדרין שלא יהי' קרבן ציבור חלוק וע"כ משלחין אחד מהן לדרף רחוקה לעולא פדי שיעשו כולם בטומאה ולא יהי' קרבן ציבור חלוק) וכו' עכ"ל.

ואולם לפי דברינו דהא דאין דרף רחוקה לטמא הוא משום דאין פיסול חל על פיסול וע"כ אין פיסול דדרף רחוקה חל על פיסול טומאה וכו"ל א"כ קושית התוס' הנ"ל מיושבת בפשיטות וזה עפ"י המבואר בפסחים שם דפ"ד ע"א דפסח הבא בטומאה אין בו משום שביירת עצם משום דדרשינו ועצם לא תשברו בו בו בכשר ולא בפסול והאי נמי פסול הוא וברש"י דכיון דטומאה רק דחינ' בציבור ולא הותרה ע"כ אפתי פסול מיקרי עש"ה וא"כ שוב גם כן שפיר אמרי' ג"כ דאין דרף רחוקה לטמא דנהי דאם הי' פירושלים הי' יכול לעשות פסחו מפאת שהיו אז מחצה טמאין ומחצה קרוים ציבור וטומאה דחינ' בציבור וכמבואר בגמ' שם עכ"ז הרי גם בכה"ג אפתי פסול מיקרי וכו"ל וא"כ אפתי הרי אין פיסול דדרף רחוקה חל על פיסול טומאה ושפיר אמרינו גם כן סברא דאין דרף רחוקה לטמא ודו"ק היטב פי זה נכון מאוד בעזה"י: וע"ע בש"ס תמורה דכ"ב ע"א ופסחים דצ"ז ע"א דקאמר רבא התם דאבידת לילה לאו שמה אבידה (לענין

חטאת שְׁנֵאבְדָה בְּלִילָה וְהִפְרִישׁ אַחֲרֶיהָ, תַּחֲתֶיהָ וְכו') וי"ל שְׁזָה ג"כ מִטַּעַם הַנ"ל דְּאִין פְּסוּל אֲבִידָה חָל עַל פְּסוּל לִילָה וְנִהֵי דְלִילָה לָאוּ פְּסוּל הוּא בְּעֶצְמוֹת הַקֶּרֶבֶן וְרַק שְׁאִין זְמַן הַקֶּרֶבֶה אֶז וְהֵאָדָם הוּא שְׁמוּנַע מִלְּהַקְרִיבוֹ אֶז עַכ"ז הֲרִי גַם אֲבִידָה אֵינְנוּ פְּסוּל בְּעֶצְמוֹת הַקֶּרֶבֶן דְּנֻדְאֵי הַקֶּרֶבֶן גּוּפֵיהּ כְּשֶׁר הוּא בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא וּלְגַבֵּי אָדָם הוּא שְׁנֵחָשֵׁב פְּסוּל וְדִיחּוּי מִפְּאֵת שְׁנֵאבְדָה מִמֶּנּוּ וְאֵינוּ יוֹדַע הֵיכָן הוּא וְע"כ שׁוֹב שְׁפִיר אֵין פְּסוּל אֲבִידָה חָל עַל פְּסוּל לִילָה הַקּוּדָם לֹו דְלַגְבֵּי אָדָם הַנִּילִילָה פְּסוּל וְדִיחּוּי מִהַקֶּרֶבֶה כְּמוֹ אֲבִידָה וְאֵין כָּאֵן מְקוֹם לְהֵאָרִיף יוֹתֵר בְּזָה: וּמַעֲתָה נִרְאָה גַם לַעֲנִין דִּיחּוּי דְכִינּוּ דְחֻלִּין אֲסוּרִים בְּהַקֶּרֶבֶה מֵה"ת לְמ"ד דְּחַב"ע דְּאוֹרֵייתָא וְא"כ מֵה שֶׁהִבְהִמָּה הוּא חֻלִּין אֵין לָהּ פְּסוּל גְּדוּל מְזָה וְא"כ שׁוֹב אֵין שׁוּם פְּסוּל חָל עֲלֵיהּ בְּעוֹדָה חֻלִּין וְרַק אִם נוֹלַד בָּהּ פְּסוּל בְּעוֹדָה חֻלִּין וְהַקְדִּישָׁה וְעוֹד בָּהּ הַפְּסוּל הַהוּא ע"כ שְׁפִיר חָל הַפְּסוּל אַחֲרֵי הַהַקְדָּשׁ כִּינּוּ שְׁע"י הַהַקְדָּשׁ פָּקַע הַפְּסוּל שְׁמִפְּאֵת הַיּוֹתֵה חֻלִּין וְע"כ שְׁפִיר חָל אֶז הַפְּסוּל הַמְּאֹחֵר הַנוֹלַד בָּהּ וְהוּי כְּמוֹ לַעֲנִין אֵין אַחַע"א דְּמִבְּנוֹאֵר בִּיבְמוֹת דִּל"ב ע"א דְּהֵאָסוּר הַמְּאֹחֵר מִיִּתְלָא תְּלֵי וְאִם פָּקַע הֵאָסוּר הֵרֵאֲשׁוֹן אֶזִּי חָל אֶז הֵאָסוּר הַמְּאֹחֵר ע"ש מִשְׁא"כ הֵיכָא דְנוֹלַד בְּבִהְמָה פְּסוּל בְּהִיּוֹתָה חֻלִּין וְנִסְתַּלַּק הַפְּסוּל ג"כ עוֹד בְּהִיּוֹתָה חֻלִּין וְאַחֲרֵי כֵן הוּא שֶׁהַקְדִּישָׁה אֶזִּי שְׁפִיר לֹא שְׁיִיף כָּאֵן דִּיחּוּי כְּלָל כִּינּוּ דְבִשְׁעָה שְׁנוֹלַד הַפְּסוּל הֲרִי לֹא חָל כְּלָל מִטַּעַמָּא דְּאֵין הַפְּסוּל חָל עַל פְּסוּל דְּחֻלִּין וְכַנ"ל וְעַתָּה אַחֲרֵי שֶׁהַקְדִּישׁוּ הֲרִי כְּבָר נִסְתַּלַּק הַפְּסוּל לְפָנֵי זֶה וְאֵינְנוּ בְּמַצִּיאוֹת עוֹד וְא"כ הֲוֵי כְּאֵלוֹ לֹא הִי' כָּאֵן שׁוּם פְּסוּל אַחֵר מְעוֹלָם רַק מֵה שֶׁהִבְהִמָּה הִית' חֻלִּין וְא"כ לֹא שְׁיִיף כָּאֵן דִּיחּוּי כְּלָל דְּהַפְּסוּל מִפְּאֵת הַיּוֹת הִבְהִמָּה חֻלִּין הֲרִי גִזְה"כ הוּא שְׁאִין עוֹשֶׂה דִיחּוּי כִּינּוּ דְכָל קֶרֶבֶן כֵּן הוּא שֶׁהוּא חֻלִּין לְפָנֵי הַקְדִּישׁוֹ: וְאִלָּם יֵשׁ לְפַקְפַק בְּזָה וְלוֹמֵר דְּמֵה שֶׁהִבְהִמָּה חֻלִּין זֶה אֵינְנוּ פְּסוּל וְנִהֵי דְחַב"ע דְּאוֹרֵייתָא עַכ"ז אֵסוּר הוּא דְּהֲוֵי לְהַקְרִיב חַב"ע אֶבְל אֵינְנוּ פְּסוּל וְע"כ י"ל דְּלֹא שְׁיִיף כָּאֵן הָא דְּאֵין פְּסוּל חָל עַל פְּסוּל וְאוּלָם אֵין זֶה בְּרוּר וִי"ל.

ג"כ דְּחֻלִּין חָשׁוּב שְׁפִיר פְּסוּל וְעֵינִין בְּתַמּוּרָה י"ז א' דְּמִבְּנוֹאֵר שְׁם דְּבַע"מ מִקְרִי פְּסוּל חֲסָרוֹן וְהֵאָרְכְתִי בְּזָה לַעֲיִל אוֹת א' וְא"כ הֲרִי מִבְּנוֹאֵר דְּחֲסָרוֹן הוּא ג"כ פְּסוּל וְחֲסָרוֹן הַמּוּם הֲרִי הוּא רַק חֲסָרוֹן מִגּוּף הַקֶּרֶבֶן וּמִחֻלִּין וְא"כ חֻלִּין שֶׁהֵן חֲסָרִים כָּל הַקְדִּישָׁה שֶׁהוּא צוּרַת הַקֶּרֶבֶן וְאֵין לָהּ חֲסָרוֹן גְּדוּל מְזָה א"כ לֹא כָּל שְׁכֵן שֶׁיִּקְרָא הַחֲסָרוֹן הַזֶּה פְּסוּל וּפְסוּל חֲסָרוֹן הוּא כְּמוֹ בַע"מ וְשְׁפִיר תִּתְּכֵנוּ דְּבִרְיֵנוּ דְּאֵין פְּסוּל חָל עַל פְּסוּל.

וְאַמְנָם גַּם אִם נֹאמֵר דְּחֻלִּין לֹא הֲוֵי פְּסוּל רַק אֵסוּר ג"כ יֵשׁ מְקוֹם לְדַבְּרֵינוּ וְזֶה שֶׁהֲרִי כָּל דִּין דִּיחּוּי גְּלַמַּד רַק מִבַּע"מ מִדְּכַתִּי בִי כִי מְשַׁחֲתֵם בְּהֵם וְדַרְשִׁי בְּהֵם הוּא דְכִי עֶבֶר מוּמָן יִרְצוּ הָא שְׁאָר כָּל הַפְּסוּלִין כִּינּוּ דְנִדְחוּ יִדְחוּ וְכַמְבּוֹאֵר בְּסוּגִין וְא"כ אֵין לְדוֹן מְזָה רַק עַל פְּסוּל שְׁיֵשׁ בּוֹ אֵסוּר ג"כ וְכַמוֹ בַּע"מ שְׁאָסוּר לְהַקְרִיבוֹ מִכַּח הַמּוּם וּפְסוּל כְּזָה הוּא שְׁבִכְחוֹ לַעֲשׂוֹת דִּיחּוּי מִשְׁא"כ פְּסוּל הַנוֹלַד בְּבִהְמָה בְּעוֹדָה חֻלִּין דְּאֵין אֵסוּר הַקֶּרֶבֶה מִכַּח הַפְּסוּל הַהוּא כִּינּוּ דְלַעֲנִין אֵסוּר הֲרִי גַם חֻלִּין אֲסוּרִין לְהַקֶּרֶבֶה לְמ"ד דְּחַב"ע דְּאוֹרֵייתָא וְא"כ הֲרִי אֵין אֵסוּר חָל עַל אֵסוּר וְא"כ שׁוֹב פְּסוּל כְּזָה אֵינוּ דוֹמָה לְמוּם וְע"כ אֵין בְּכַחוֹ לַעֲשׂוֹת דִּיחּוּי כְּלָל וְלֹא מִיבְעַי' אֵי נִימָא דְעֵנִין דִּיחּוּי אֵינְנוּ מִפְּאֵת הַפְּסוּל בְּעֶצְמוֹתוֹ וְשְׁאִין הַפְּסוּל בְּעֶצְמוֹתוֹ עוֹשֶׂה הַדִּיחּוּי כִי אִם אֵסוּר הַהַקֶּרֶבֶה שְׁמִכַּח הַפְּסוּל הוּא הוּא שְׁעוֹשֶׂה הַדִּיחּוּי דְּנֻדְאֵי דְלֹא שְׁיִיף דִּיחּוּי בְּפְסוּל הַנוֹלַד בְּבִהְמָה בְּעוֹדָה חֻלִּין כִּינּוּ דְּאֵין שְׁם אֵסוּר הַקֶּרֶבֶה מִכַּח הַפְּסוּל הַהוּא כִּינּוּ דְאֵחַע"א וְכַנ"ל אֶלָּא אִפִּי' נֹאמֵר דְּעֶצֶם הַפְּסוּל הוּא הוּא

שְׁעוֹשֶׂה הַדִּיחוּי עכ"ז פִּינּוֹן דְּפִסּוּלָא דְדִיחוּי מִבַּע"מ הוּא דִּילְפִינּוֹן לִי' ע"כ שְׁפִיר יֵשׁ לְהַצְרִיף פִּסּוּל שְׁיִהְיֶה דוּמָה לְמוֹם מִמֶּשׁ שְׁיֵשׁ בּוֹ אִיסוּר ג"כ וּע"כ פִּסּוּל שְׁאִין עִמּוֹ אִיסוּר וְאִינוּ דוּמָה לְמוֹם שְׁפִיר י"ל דְּאִינוּ עוֹשֶׂה דִיחוּי וְכַמוֹכּוֹן: וְהִנֵּה עכ"פ נִתְחַדֵּשׁ לָהּ בְּדַבְרֵינוּ אֵלֶּה דִּין מְחֻדָּשׁ דְּהִיכָא דְהִי מוֹם עוֹבֵר בְּקַרְבָּן וְנוֹלַד בּוֹ פִּסּוּל אַחַר בְּזִמּוֹן הַיּוֹת בּוֹ הַמוֹם וְנִסְתַּלַּק הַפִּסּוּל הָאֶחָד תַּחֲלָה וְאַחַר כֵּן עֵבֵר גַּם הַמוֹם דְּהִקְרָבָן הַזֶּה כְּשֶׁר הוּא וְאִין אִוְרִים בּוֹ דִּין דִּיחוּי פִּינּוֹן דְּבִשְׁעָה שְׁנוֹלַד הַפִּסּוּל הָרִי לֹא חָל כָּלֵל מִטְעָמָא דְּאִין הַפִּסּוּל חָל עַל פִּסּוּל דְּמוֹם וְלִפְנֵי הַסְּתַלְקוֹת הַמוֹם הָרִי כְּבָר נִסְתַּלַּק הַפִּסּוּל לִפְנֵי זֶה וְנִמְצָא שְׁלֵא הִי' פִּסּוּל אַחַר כָּלֵל בְּקַרְבָּן זֶה רַק פִּסּוּל הַמוֹם לְבַד וּבַבַּע"מ הָרִי גִזַּה"כ הוּא דְּמוֹם עוֹבֵר כְּשֶׁר וְדָלָא אֶמְרִי' דִּיחוּי וְיֵשׁ לְהַמְצִיא עוֹד כְּפִמָּה חִידוּשֵׁי דִינִים בְּסִבְרָא זֹאת וְתוֹן לְחַכְּם וְיִחַפְּם עוֹד: עוֹד יֵשׁ לִי לְתַת טַעַם רְבִיעִי בַּעֲזָה"י לְהָא דְּפִסּוּל הַשְׁנוֹלַד בְּבִהְמָה בְּעוֹדָה חוֹלִין אִינוּ מְדַחָה אוֹתָהּ לְכַשְׁתְּרוֹקְדֵשׁ וְזֶה דְּנִלְעַנ"ד דְּכָל עֵיקָר עֲנִין פִּסּוּלֵי קְדָשִׁים הָאוֹסְרִים רַק בְּקְדָשִׁים וְלֹא בְּחוֹלִין כְּגוֹן מוֹם וְכַדוּמָה אֲזִי עֲנִין הַפִּסּוּל שְׁלֵהֶם שְׁיִיף רַק בְּקְדָשִׁים אֲבָל בְּחוֹלִין אִין שְׁיִיף עֲנִין הַפִּסּוּל כָּלֵל שְׁהִרִי פִּינּוֹן שְׁמוֹם וְכַדוּמָה אוֹסֵר רַק בְּקְדָשִׁים א"כ רוֹאִין אָנוּ בְּזֶה שְׁהַמוֹם פּוֹגֵם רַק בְּקְדוּשַׁת הַדָּבָר וְהוּא מִתְנַגֵּד וְהַפִּיכִי רַק אֵל הַקְּדוּשָׁה אֲבָל לֹא לַעֲצָמִיּוֹת הַדָּבָר כָּלֵל וּע"כ חוֹלִין בְּעֵלֵי מוֹמִין מוֹתְרִים בְּאֶכִּילָה וּא"כ מִמִּילָא כְּשֶׁהִבְהִמָּה עֲדִינּוֹן חוֹלִין וְאִין בְּהַ קְדוּשָׁה עוֹד א"כ הָרִי אִין הַמוֹם וְכַדוּמָה פּוֹעֵל בְּהַ כָּלֵל וְכָלֵל וּא"כ הָרִי אִין כְּאִן עֲדִינּוֹן פִּסּוּל בְּמַצִּיאוֹת כָּלֵל וְאִין כְּאִן שׁוֹם דָּבָר שְׁיַעֲשֶׂה דִיחוּי וְהַבְּנֵת עֲנִין פִּסּוּל שְׁיִיף רַק בְּבִהְמָת הַקְּדָשׁ שְׁאִז קְדוּשַׁת הַבְּהִמָּה נִפְסָלֶת וְנִפְגָּמָת ע"י הַמוֹם אֲבָל כָּל זְמַן שְׁהִבְהִמָּה חוֹלִין הָרִי אִין הַמוֹם פּוֹעֵל כָּלֵל וְאִין כְּאִן עֲדִינּוֹן פִּסּוּל כָּלֵל וְהִנֵּה לְכַאוּרָה יֵשׁ לְפַקְפֵּק בְּזֶה וְלוֹמַר דְּמֵאִן לִימָא לָן דְּמוֹם וְכַדוּמָה פּוֹגֵם רַק בְּקְדוּשַׁת הַדָּבָר דִּילְמָא הַקְּרַבַּת מוֹם וְכַדוּמָה אוֹסֵר גַּם בְּחוֹלִין כְּמוֹ בְּקְדָשִׁים וְכַשְׁמַקְרִיב בְּהִמָּת חוֹלִין בְּעֵלַת מוֹם עוֹבֵר בְּאַמַּת אֶהֱקַרְבַּת בַּע"מ מְלַבֵּד הָאִיסוּר דְּחַב"ע וּא"כ שׁוֹב הַמוֹם הוּא פּוֹגֵם וּפּוֹסֵל גַּם בְּחוֹלִין אֵלֶּה שְׁהוּא דָּבָר הַפּוֹסֵל רַק לְגַבוּהַ וְאִינוּ אוֹסֵר לְהַדְיוּט אֲבָל לְגַבוּהַ גַּם בְּחוֹלִין הוּא פִּסּוּל כְּמוֹ בְּקְדָשִׁים: וְאַמְנָם נִרְאֶה וְדָאִי שְׁאִין הַדָּבָר כֵּן וְשְׁחוֹלִין אִין בְּם אִיסוּר הַקְּרַבַּת מוֹם כָּלֵל וְרַק אִיסוּר חַב"ע הוּא דְּאִית בְּהוּ וְע' בְּתוֹס' יְבָמוֹת דל"ב ע"ב ד"ה בְּעַל מוֹם שְׁשִׁימֵשׁ בְּטוֹמְאָה שְׁכַתְּבוּ וְז"ל הָא דְּלֹא נִקְטַר זֵר הִיָּינוּ מְשׁוּם דְּאִטְוִמְאָה לֹא הוֹנְהֵרוּ זָרִים אֵלֶּה כְּהִנֵּים דְּכַתִּי דְּבָר אֵל אֶהְרֹן וְאֵל בְּנָיו וְיִזְוָרוּ וְגו' עכ"ל וּא"כ ה"ה מוֹם וְשְׁאָרֵי הַפִּסּוּלִין דְּכַתִּיבֵי בְּקְדָשִׁים מְנָא לֹן לְאוֹסְרֵם בְּחוֹלִין וְדו"ק.

וְעוֹד נִרְאֶה מְסִבְרָא דְּכַמוֹ דְּאִשְׁמִיּוּשׁ בְּטוֹמְאָה לֹא הוֹנְהֵרוּ זָרִים אֵלֶּה כְּהִנֵּים ה"נ כָּל פִּסּוּלֵי קְדָשִׁים הֵווּ פִּסּוּל רַק בְּקְדָשִׁים אֲבָל לֹא בְּחוֹלִין וְדו"ק. וְעוֹד דְּכִינּוֹן דְּהַתוֹרָה הַזֵּהִירָה רַק מִהַקְרִיב הַפִּסּוּלִים הֵהֵם א"כ פִּינּוֹן דְּחוֹלִין אִין עֲלֵיהֶם שֵׁם הַקְּרַבָּה כָּלֵל וְכַמוֹכּוֹן א"כ הָרִי אִין עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה הָעֵבֵר' כָּלֵל בְּחוֹלִין וְכְבָר כְּתַבְתִּי כֵּן לְמַעֲלָה בְּכָלֵל ב' לְמוֹשֶׁפֶל רֵאשׁוֹן שְׁהַמְקַרִיב בְּהִמָּת חוֹלִין עַל הַמְזִבְחַת אִינוּ עוֹבֵר רַק מְשׁוּם חַב"ע לְבַד וְשְׁאִין שׁוֹם חִילוּק בֵּין מְקַרִיב בְּהִמָּת חוֹלִין בְּרִיאָה לְמַקְרִיב בְּהִמָּת חוֹלִין טְרִיפָה דְּבִשְׁנִינֵיהֶם הָאִיסוּר אִף מְשׁוּם חַב"ע לְבַד אֲבָל לֹא מְשׁוּם הַקְּרַבַּת טְרִיפָה ע"ש וְהַמְוִשְׁפֶּל הָרֵאשׁוֹן נִרְאֶה כֵּן בְּאַמַּת וְכֵן מוֹכַח ג"כ לְהַדְיָא בְּש"ס קִידוּשֵׁין דְּנ"ז ע"ב דְּקָאֵמַר דְּאִיסוּר לְשַׁחוּט חַב"ע מְשׁוּם שְׁנֵא' כִּי יִרְחַק מִמֶּה הַמְקוֹם וְנִבְחַת בְּרִיחוּק מְקוֹם אֶתָּה זֹבֵחַ וְאִי אֶתָּה זֹבֵחַ בְּקִירוֹב מְקוֹם פְּרִט

לחוליו שלא ישחטו בעזרה ואין לי אלא תמימין הראיין ליקרב מנין לרבות בעלי מומין כו' עכ"ל הגמ'.

ואי איתא דאיסור הקרבת בעל מום לגבוה הוא בחולין כמו בקדשים א"כ מה זה שאמר מנין לרבות בעלי מומין הרי שחיתת קדשים בעלי מומין בלא"ה אסורה בלאו וכמבואר בתמורה דף ו' ע"ב ואם פן הרי בלא"ה עובר בלאו.

ונה דוחק לומר דבא לאשמענו דגם זולת הלאו דמום עובר עוד אלאו הבא מקלל עשה דכי ירחקו דזה דוחק גדול לומר שבא לחפש אחרי עשה במה שפבר אסור בלאו ועוד דלישנא דאין לי אלא תמימין כו' מורה בפשיטות דה"א דבעלי מומין שרי לגמרי ואם פן מוכח להדיא כדברינו הנ"ל דחולין אין בם איסור הקרבת מום.

ועוד ראי' ברורה לזה מהא דאמרנו בש"ס מנחות דפ"ה ע"ב תנן התם כל עין שנמצא בו תולעת פסול לגבי מזבח כו' בעי רבא הקדישו מהו שילקה עליו משום בעל מום מי אמרי' פינון דפסול כבעל מום דמי או דילמא אין בע"מ אלא בבהמה תיקו עכ"ל הגמ'.

ובתוס' שם ד"ה בעי פתבו ונ"ל ונראה דבעינא זו היא אליבא דרבי דס"ל לעיל בהקומץ רבה (כ' ב') דעצים קרפן גמור הו' ושייף בהו לא תקריבו עכ"ל. אלמא דאף ע"ג דעצים קדושת הגוף אית בהו לכולי עלמא וכמבואר בתוס' זבחים דל"ד ע"א ד"ה שקידש בכלי עש"ה עכ"ז לית בהו איסור הקרבת מום כ"א לרבי דס"ל דקרפן גמור הו' א"כ כ"ש בחולין גרידא דאין בם קדושה פלל דלית בהו ג"כ איסור הקרבת מום פלל וכלל: והנה לכאורה יש להוכיח איפכא מהא דאמרי' בתמורה דף ה' ע"ב והרי הקדיש בע"מ למזבח דרחמנא אמר כל אשר בו מום לא תקריבו ותנן המקדיש בע"מ לגבי מזבח אעפ"י שהוא בל"ת מה שעשה עשוי תיובתא דרבא (דס"ל דכ"מ דא"ר ל"ת אע"מ) אמר לך רבא שאני התם דכתי' ולגדר לא ירצה ריצוי הוא דלא מרצה הו' מיקדש קדשי עכ"ל הגמ' ואי נימא דבחולין לא שייף איסור הקרבת מום א"כ למה לי להגמ' לתרץ דשאני התם דכתי' לא ירצה תיפוק לי' דמדכתיבי קראי לאסור שחיתת וזריקת ונהקטרת בע"מ וכמבואר בגמ' שם ד"ו ע"ב א"כ על פרוץ דהקדש הבעל מום מהני דאי לא מהני א"כ הו' חולין ומדוע יאסור משום בע"מ וא"כ מוכח לכאורה מזה דגם בחולין שייף איסור הקרבת מום.

ואולם זה טעות דהא אין ראי' מהנהו קראי דאסרי שחיתה וזריקה וכו' דהקדש דבע"מ מהני די"ל דהנהו קראי איברי בהקדיש תם ונעשה בע"מ אחרי ההקדש אבל מקדיש בע"מ שפיר י"ל דאין הקדושה חלה.

אמנם לפי מאי דאמרי' ביבמות דמ"ט ע"ב דאפי' לר"ע דס"ל דאין קידושין תופסין בחייבי לאוין עכ"ז מודה דתפסי קידושין בסוטה מדלא פקעי קידושין באשה שזינתה תחת בעלה ע"ש בפירש"י ומבואר דהיכא דלא תפסי קידושין מפאת סבה ומצב מה אזי אם קרה הסבה והמצב שהוא אחרי הקידושין אזי ראוי שייפקעו הקידושין וממה שאין הקידושין נפקעים ע"י הסבה ומצב שהוא למדין דגם התחלת הקידושין חלה בם.

וא"כ גם כאן אלו נאמר דמקדיש בע"מ אין הקדושה חלה אזי ראוי שהמקדיש תם ונעשה בע"מ יופקע ההקדש ומהא דגילתה תורה דאין ההקדש נפקע בתם ונעשה בע"מ יש לנו

ללמוד איפוא דגם הקדש בתחלה חל בבע"מ וכמו דגמרי' דקידושין תופסין בסוטה מהא דאין נפקעין קידושי אשה שזינתה תחת בעלה (ומה גם דקידושין להקדש מדמינן להו כמבואר בקידושין ד"ב ע"ב דאסר לה אכ"ע כהקדש וע"ש בגמ' ז' א' דמדמינן קידושין להקדש לענין פשטה קדושה בכללה.

ובגדרים ו' ב' בעי ר' פפא יש יד לקידושין וכו' ופירשו התוס' שם דמשום דקידושין הם ענין הקדש דאסר לה לכ"ע כהקדש מש"ה מספקא לי' דתייהי יד בקידושין כמו דמהני בהקדש עש"ה.

ובמ"א הארכתי להביא מקומות רבות בזה והסברתי שם דקידושין הם ענין הקדש ממש ואכ"מ]: ואולם בלא"ה יוקשה בזה אפירש"י דיבמות הנ"ל (ע"ש בתוס' דפירשו פירוש אחר מפירש"י) מהא דתנן בבכורות (די"ד ע"א) דמקדיש בע"מ חלוק לענין פמה דברים מהקדיש תם ונעשה בע"מ עש"ה.

וכבר תמהתי בזה במ"א בחידושי. ואמנם מהו דבכורות אין הקושא גדולה כל כך די"ל דרק סבה המונעת עיקר החלות כמו סוטה אי נימא דאין קידושין תופסין בה כלל אזי הסבה היא מפקעת ג"כ החלות והיא אף שחל מפבר משא"כ סבה הבלתי הפיכית ומתנגדת לעיקר החלות כגון הקדש בע"מ לפי האמת דהקדש חל גם אבע"מ וא"כ אין המום הפיכי לעיקר ההקדש ע"כ לענין איזה דברים פרטיים שבהקדש ולענין איכות וערך ההקדש שפיר אפשר שיהיה חלוק בין בע"מ מעיקרו לבין הקדש תם ונעשה בע"מ ודו"ק היטב.

וא"כ עכ"פ מהו דתמורה שפיר קושא דשם דנין לענין עיקר ההקדש וא"כ מהא דגילתה תורה דאין הקדש הבע"מ נפקע בהקדיש תם ונעשה בע"מ שפיר יש ללמוד דהקדש דבע"מ מהני כמו דגמרי' דקידושין תופסין בסוטה מדאין קידושי אשה שזינתה תחת בעלה נפקעים וכנ"ל: ואולם בחידושי במ"א פתבתי דסברת הש"ס יבמות הנ"ל כפי פירש"י הנ"ל שייכא רק היכא דסבה המונעת החלות היא סבה עצמית המתנגדת בפרט אל החלות והיא משא"כ היכא דמניעת החלות היא רק מטעמא דכל מלתא דא"ר ל"ת אעל"מ וכגון בנידון דידן דאין המום מתנגד בפרט לחלות ההקדש (כמו בהו דיבמות שם דיש גילוי מיוחד לשאין קידושין תופסין בחיבי לאוין) ורק שםפאת שעבר אמירא דרחמנא אנו אומרים שא"א שתועיל מעשה עביר' ע"כ זה שייך רק היכא שהקדיש במום ועבר אמירא דרחמנא משא"כ בהקדיש תם ונעשה בע"מ שאין פאן עביר' בהקדש זה ע"כ שפיר אין ההקדש נפקע ואין ללמוד ממנו אתחלת הקדש במום פנין דתחלת הקדש במום ההקדש הוא עביר' ושייך בי' סברא דכ"מ וכו' ואלו בהקדיש תם ונעשה בע"מ הרי אין ההקדש עביר' ומדוע נפקע ודו"ק: ועי"ל דכיון דבכל התורה אמרי' דכ"מ דא"ר ל"ת אעל"מ ע"כ לולי קרא דלא ירצה לא היינו מוציאים מסברא הקדש בע"מ מדין כל התורה והיינו אומרים מסברא גם בו דלא מהני ואי דא"כ למה אסרה תורה השחיטה והזריקה וההקטרה אזי היינו מוכרחים לומר באמת דגוזה"כ הוא ואע"ג דכתי' לא תקריבו וחולין אין עליהם שם הקרבה כלל וכנ"ל עכ"ז הייתי מוכרח לומר דרחמנא אחשבה להקרבה לחייב עלי' והרי זה דומה לשחיטת עוף קדשים בחוץ דמסברא איננו שחיטה כלל וראוי שלא יטהר מידי גבילה משום דהכשר אכילתו הוא רק במליקה לא בשחיטה

ואעפ"כ רחמנא אחשבה לשחיטה לחייב עלי' פרת וכמבואר בזבחים (דף ס"ט ע"א) וא"כ ה"נ נהי דהקרבת חולין מסבא לאו הקרבה היא עכ"ז בנידון דידן רחמנא אחשבה להקרבה לחייב עלי' מכות משום הקרבת מום אבל לפי האמת דהקדש חל על בע"מ ודאי דאין לנו לומר פלל דגם חולין יהי' בם איסור הקרבת מום פינו דלא תקריבו כתי' וחולין הא לא הוי הקרבה וכמוכרח מתוס' מנחות הנ"ל: ואולם עדיין יש לעיין שהרי בבכורות די"ד ע"א ובגזיר דכ"ז ע"ב ועוד בדוכתי טובא בגמ' מבואר דהמקדיש בע"מ למזבח לא חלה עליו רק קדושת דמים ויעוי"ש בבכורות בתוד"ה פל וא"כ לפי דברי התוס' מנחות הנ"ל דאפי' עצים דקדושת הגוף נינהו עכ"ז פינו דלאו קרפן הו לרפנו דרבי לא שניף בהו לא תקריבו וא"כ בע"מ שהוקדש במומו דאין בו רק קדושת דמים לבד א"כ פל שפן דלא שניף בי' לא תקריבו וא"כ איף משפחת תו לאו דלא תקריבו פלל בקל בע"מ שהקדישו במומו דמפונש להדיא בתמורה ו' ב' דהמקדיש בע"מ מואח"כ שחטו וזרקו והקטירו עובר בכולן עש"ה.

ואמנם באמת פריף כה"ג בש"ס גופי' בתמורה ד"ז ע"א עש"ה דקאמר שפא לא שנינו אלא בתמורה (דקדוה"ג חלה עלי' אפי' פשהיא בעלת מום) וכו' אבל מקדיש בע"מ (דקדושת דמים הוא דחל עלי') לא יתחייב על ההקדש דמאי שפא ממקדיש דקל בעלמא ומשני דקל פינו דליפא במינו קרפן לא בינא מילתא אבל בע"מ דאיפא במינו קרפן בינא מילתא ולקי עש"ה.

וא"כ לענין שם הקרבה ג"כ י"ל פן דרק בע"מ דיש במינו קרפן חשוב הקרבה אעפ"י שאין בו קדוה"ג משא"כ עצים דאין במינו קרפן לרפנו דרבי ע"כ שפיר כתבו התוס' מנחות הנ"ל דלא שניף בהו לא תקריבו וכן בחולין שפיר קמו דברינו לדעת רש"י מכות המוכאה למעלה דחולין וקדשים ב' מינים שונים הו וא"כ גם חולין אין במינו קרפן דכשיקדש מין אחר הוא וזה המין שהוא עתה בהיותו חולין הרי אין במין זה קרפן וע"כ ג"כ אין בחולין איסור הקרבת מום פלל ודו"ק: ועוד יש חילוק אחר בזה דנהי דמום מונע הקדושת הגוף עכ"ז אין המום עצמו גורם קולא ושפיר חייב על הקרבת בע"מ שהוקדש במומו ואינו דומה לעצים וחולין דגם זולת המום לאו קרפן נינהו מפאת היותם עצים או מפאת היותם חולין וע"כ שפיר גם משום הקרבת מום אין חייב עליהם ונהי זה פעין סברת הרמב"ם ז"ל לענין שליח לדבר עבירה במעילה דבעינו שלא יתערב עמו איסור אחר ודכונותי' מצינו בכמה דוכתי והמה מלוקטים ומבונרים אצלי במ"א ואכ"מ.

ושוב ראיתי בכ"מ ובמל"מ פ"א מה' איסורי מזבח ה"ד עש"ה דמוכח להדיא מדבריהם דקדשי בנדק הבית אין בם איסור שחיטת בע"מ אפי' פששו חטם לשם קרפן ורק בקדשי מזבח הוא דנוהג איסור זה ולא הביאו פלל המקומות אשר הבאתי רק כתבו פן דרף פשיטות וא"כ כ"ש בחולין גרידי דאין נוהג איסור זה וע"ש במל"מ שכ' בטעם הדבר דאין האיסור נוהג בקדשי בד"ה משום דקרא איירי בקדשי מזבח עש"ה וה"ז פדברינו למעלה דכיון דקרא איירי בקדשים א"כ מנין לנו לאסור הקרבת חולין בע"מ: והנה כמו שביירנו דאין בחולין איסור הקרבת מום פלל נראה פשוט דה"ה לכל פסולי קדשים שאין אוסרים ההקרבה בחולין ושאיין בהקרבת חולין רק משום חב"ע ואין שום חילוק בין אם הם פשרים או פסולים וכנ"ל וזה פשוט.

וא"כ איפוא הגה קמו דברינו דבחולין אין שינה פסול כלל ושעיקר ענין הפסול מתחיל רק משעת ההקדש דכשהוקדשה בהמה אז הוי המום וכדומה פסול וגרעון בקדושתה אבל כל זמן היותה חולין אין המום והחטורון זמן וכדומה פסול וגרעון בה כלל שהרי אינם פועלים בה כלל כיון שאינם אוסרים אותה לא לגבוה ולא להדיט דאחרי ההקדש הוא שאוסרים אותה להקרבה וכנ"ל.

ואל תשיבני שהרי המום והחטורון זמן פועלים גם בבקמת חולין מפאת שאסור להקדישה במום ובחטורון זמן וא"כ הרי גם עתה המום והחטורון זמן הם גרעון בהבהמה כמה שאוסרים את ההקדש דז"א דאיסור ההקדש הזה איננו מפאת גרעון ופסול שיש בהמה כעת דבאמת המום והחטורון זמן הוי גרעון רק אל הקדושה מדאינם אוסרים בחולין לא ההקרבה ולא האכילה וכנ"ל והא דאסרה תורה להקדיש בע"מ וכדומה הוא רק איסור גברא כיון דע"י ההקדש תחול קדושה על הבהמה ויהי' אז המום גרעון ובזיון אל הקדושה וע"כ מנעה התורה את האדם מזה והזהירתי מלהקדיש קדושה אשר תהי' נמצאת בגרעון ובזיון בזמן מציאותה וז"פ אבל כ"ז שהבהמה חולין שפיר אין המום וכדומה גרעון ופסול בה כלל וכנ"ל: והנה בחידושי לסוגיא דכבתה בש"ס שבת דכ"א ע"א אהא דקאמר התם פתילות ושמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת אין מדליקין בהם במקדש משום דכתי' להעלות נר תמיד שתהא שלהבת עולה מאלי' נשתמשתי ג"כ בסבא זאת דפסול קדשים מציאותו רק אחרי ההקדש וז"ל בחידושי שם.

הקשו הפנ"י והגרע"א ו"ל דתיפוק לי' דבמקדש בעינן שמן זית זך ככתוב בתורה והיא פליאה עצומה לכאורה ונלענ"ד דנ"מ להיכא דנתערב מיעוט שמן קיק (או אחד משאר השמינים הפסולים) ברוב שמן זית דבטל ונתחשב הפל שמן זית ועכ"ז השלהבת הרי אינו עולה מאליה דנהי דדולק שפיר דאפ"י אם נותן לתוכו מיעוט שמן זית הרי ניתקן ודולק יפה וכדאמר לעיל (בסוגיא שם) נותן לתוכו שמן כל שהוא ומדליקו וכו' עכ"ז כיון דאלו הי' לבדו הרי לא הי' דולק ורק ע"י השמן זית דולק וא"כ הא לא הוי שלהבת עולה מאליה.

אולם ז"א דנהי דאין שלהבת עולה מאליה ופסול להדלקת מנורה עכ"ז הרי לא גרע זך הפסול משאר פסולים דבטל ברוב וא"כ ה"נ נהי דהשמן קיק יש בו פסול מפאת להעלות נר תמיד דבעי' שלהבת עולה מאליה וכנ"ל עכ"ז הרי ראוי שיסתלק זה הפסול וינכשר מפאת הביטול שבטל ברוב שמן זית הכשר וכמוכח.

ונראה לפמ"ש התוס' יבמות דל"ב ע"ב ד"ה בע"מ דשימוש בטומאה אינו איסור רק לכהן אבל זר אינו מוזהר על שימוש בטומאה ע"ש ונראה די"ל כעין זה דכל פסולי קדשים הוי פסול דידהו רק בקדשים אבל לא בחולין וכו' וה"נ פסולא דלהעלות נר וכו' הוי בשמן קיק רק אחרי שהוקדש אבל כל זמן היותו חולין אין בו ענין הפסול כלל וע"כ אפתי איכא נ"מ להיכא דנתערב שמן קיק טיפין טיפין בשמן זית עד שחזר להיות השמן קיק רוב ואם"כ הקדיש התערובת הזה דלענין המציאות שיחשב הפל שמן זית לא שמן קיק הרי שפיר גם מתחלה קמא קמא בטיל וכמוכח ואין חוזר ונייעור משא"כ לענין שלהבת עולה מאליה דאפתי הרי אין שלהבת השמן קיק עולה מאיליו כיון דדולק רק

מפח מיעוט השמן זית שבו וכנ"ל אלא דרצונך לומר דהפסול להדלקה מפאת מה שאין השלקה עולה מאילי יובטל וזה אינו דענין הפסול הרי נתחדש רק פשהוקדש ואז שוב הרי השמן קיך רוב באמת ואיך יובטל ודו"ק היטב פי קצתתי עכ"ל בחדושי: ואולם אם נאמר כדברים האלה יוקשה לכאורה מש"ס תמורה (דף כ"ט ע"א) דקאמר דנעבד מותר להקדוּט דמדאסרי רחמנא לגבוה מפלל דלהקדוּט שרי דאל"כ תיפוק לן דלא הוי ממשקה ישראל עש"ה.

ואמאי דילמא נעבד גם להקדוּט אסור והא דאסרי רחמנא לגבוה היינו משום דאיפא נפקותא להיכא דנתערב נעבד אהד בב' אינם נעבדים ואח"כ נתערב ביניהם עוד נעבד והקדוש ארבע בהמות האלו דלגבי ישראל הרי קמא קמא בטיל ומותרים כולם וה"ל ממשקה ישראל וא"כ מפאת ממשקה ישראל גם לגבוה כולם פשרים משא"כ עתה שיש מקרא בפירוש האוסר נעבד לגבוה א"כ ה"ל נעבד פסול עצמותי שלא מפאת ממשקה ישראל והפסול העצמותי הנה הרי נולד רק אחרי ההקדש ואפשר שיתבטל רק אחרי ההקדש וכנ"ל וא"כ אז הרי שוב הנעבדים והאינם נעבדים שוין ואין הנעבדים בטלים וא"כ שפיר איפא נפקותא: ואמנם לפמ"ש למעלה דהא דלא שייך ענין פסול בחולין היינו רק מפאת שאין הפסול פועל עדיין כלל בהיות הבהמה חולין פינו שאינו אוסר אז לא לגבוה ולא להקדוּט וכנ"ל וא"כ אי ניקא דנעבד אסור להקדוּט א"כ שוב שפיר ענין נעבד פועל גם בחולין והואגרעון גם בו פינו שאוסרו באכילה ובהנאה וא"כ שפיר שם פסול עליו גם בהיות הבהמה חולין ושוב שפיר בטל לגמרי גם אז אפ"ל לגבי גבוה וכמוכן משא"כ פסולים הבלתי אוסרים בחולין רק בקדשים שפיר ניתן להאמר כדברינו דבשעת היות הבהמה חולין אין עליהם שם פסול כלל.

ויש להטאים סבא זאת בדברי הגמ' תמורה די"ז ע"א דקאמר דמקדיש בהמה טריפה לתמורה אין חל עלי' קדוּשת הגוף דמה בהמה טמאה לא קרבה ולא נחתה לה קדוּשת הגוף אף טריפה דלא קרבה לא נחתה לה קדוּשת הגוף א"ל ר' פפא לרבא הרי בע"מ דלא קרב ונחתה לי' קדוּה"ג וכו' ומשני לא דמיא לבע"מ בהמה טמאה אסורה באכילה וטריפה אסורה באכילה לאפוקי בע"מ דמותר באכילה עכ"ל הגמ'.

ונה מתאים להדיא עם מה שפכתבנו דכונת הגמ' היא דכיון דחזינו דגזרה תורה דמום נחתה עליו קדוּה"ג בתמורה ובהמה טמאה לא נחתה לה קדוּה"ג ע"כ אנו דנין בזה מסבא ואומרים דסבת החילוק היא מפאת שדבר האוסר באכילה גם בחולין כבהמה טמאה שאסורה באכילה גם בחולין א"כ ענין הגרעון שלה הרי נמצא כבר גם בהיות הבהמה חולין פינו שהבהמה אסורה באכילה מפח הגרעון שבה וע"כ שפיר הגרעון הנה מונע מלחול קדוּשת הגוף משא"כ מום דאינו אוסר בחולין וע"כ בהיות הבהמה חולין אין המום עדיין גרעון כלל וע"כ אינו מונע חלות הקדוּה"ג ואחרי חלות הקדוּשה הוא שנעשה המום גרעון אל הקדוּשה וע"כ גם טריפה דאסורה באכילה שפיר יש לדונה כבהמה טמאה ולא כבע"מ ודו"ק היטב: ואולם הנה עדיין יש לעיין קצת בדברי הרמב"ם ז"ל ה' איסורי המזבח פ"ו ה"ו הנ"ל שכ' דמי החג שנטמאו והשיקו ואח"כ הקדישו פשרין ואם הקדישו ואח"כ נטמאו הואיל ונדחו ודחו עכ"ל.

וא"כ פִּינּוֹן שְׁטוּמָאָה הָרִי הִיא פְּסוּל גַּם בְּחֻלִּין וְכַמְבּוֹאֵר בְּש"ס פְּסָחִים דפ"ב ע"ב דְּפָרִיף וְהַבְּשֵׁר אֲשֶׁר יִגַע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בְּאֵשׁ יִשְׂרָף ל"ל (הָרִי כֹל פְּסוּלֵי קִדְשִׁים הֵילֶכְתָּא גְּמִירֵי לְהוּ דְטַעוּנִין שְׁרִיפָה ע"ש) וּמִשְׁנֵי הַהוּא לְגוּפֵי אֲצִטְרִיף דסד"א כֹּל פְּסוּלֵי קוּדְשׁ כְּגוֹן לֹן דְמָה וְנִשְׁפָּה דְמָה וְנִצָּא דְמָה וְנִשְׁחַטוּ בְּלִילָה דְבִשְׁרִיפָה דְלִיתְנִיְהוּ בְּחֻלִּין אֲבָל נְטֵמָאוּ דְבְּחֻלִּין נְמִי מִיִּפְסִיל אִימָא הוּאִיל וְאִיתְעֵבִיד בִּי עוֹבְדִין דְחוּל אִימָא לֹא לִיבְעֵי שְׁרִיפָה וְתִסְגִי לִי בְּקַבּוּרָה קמ"ל עכ"ל הגמ'.

וּמְבּוֹאֵר בְּזֶה דְטוּמָאָה הִיא פְּסוּל גַּם בְּחֻלִּין וּא"כ שׁוֹב אִם דְנִין פֶּאן דִּין דִּיחֻי וְכַדְבְּרֵי הֶרְמַב"ם הַנ"ל לֹא הִי לְנוּ לְחֻלְק בֵּין נְטֵמָאוּ וְאִתְכּוֹפֵי הַקְדִּישׁ וּבֵין הַקְדִּישׁ וְאִתְכּוֹפֵי נְטֵמָאוּ שְׁהָרִי מַה שְׁאִין הַפְּסוּל עוֹשֶׂה דִיחֻי בְּחֻלִּין עַל אַחֲרֵי הַהַקְדָּשׁ הָרִי הוּא רַק מִטַעַם לְפִי שְׁבַחֲחֻלִּין אִין הַמּוּם וְכַדוּמָה עֲדִינִין פְּסוּל כֹּלֵל וְאִין פֶּאן דְבָר כֹּלֵל שְׂעִיעֶשְׂה דִיחֻי וְכַנ"ל וּא"כ טוּמָאָה שְׁהִיא פְּסוּל גַּם בְּחֻלִּין שְׁפִיר רֵאוּי שְׂעִיעֶשְׂה דִיחֻי גַּם בְּחֻלִּין.

וְאִמְנָם דְבְּרֵי הַגַּמ' דְּפְסָחִים הַנ"ל צְרִיכִין בִּיאוּר דְטוּמָאָה הָרִי אִינְה פּוֹסְלַת בְּחֻלִּין כֹּלֵל דְחֻלִּין טָמֵאִים הָרִי מִן־תְּרִים בְּאִכְלָה וִי"ל בְּכַוְנַת הַגַּמ' דַּע"כ פ' עֲנִין הַטוּמָאָה הָרִי נוֹהֵג בְּחֻלִּין שְׁחֻלִּין ג"כ מְקַבְּלִים טוּמָאָה וְיֵשׁ בָּם תִּיעוּב הַטוּמָאָה מִשָּׂא"כ עֲנִין לִינְה וְיִצִיאָה שְׂאִין שְׂרִיף בְּחֻלִּין כֹּלֵל וְכֹלֵל עֲנִין הַתִּיעוּב וְהִגְרָעוֹן שְׂבָהֶם וְדו"ק.

וְאוּלָּם י"ל עוֹד דְכַוְנַת הַגַּמ' הִיא עַל מַעֲשֵׂר וְתִרוּמָה שְׁהַטוּמָאָה אֲנִסְרָתָם וְהֵם אֲסוּרִים בְּאִכְלָה כְּשֶׁהֵם טָמֵאִים וְהֵם ג"כ הָרִי נִקְרָאִים חֻלִּין לְגַבֵּי קִדְשִׁים וְכַמְבּוֹאֵר בְּקִידוּשִׁין דמ"א ע"ב מַה לְתִרוּמָה שְׁכֹן יִשְׁנָה חוּל אֲצֵל קִדְשִׁים ע"ש וע"כ קִדְשִׁים שְׁנֵטְמָאוּ שְׁפִיר מִיִּקְרִי דְאִיתְעֵבִיד בְּהוּ עוֹבְדִין דְחוּל אֲבָל מִי הִתְקַ שְׁנֵטְמָאוּ וְהַשִּׁיבֵן וְאִתְכּוֹפֵי דְבִשְׁעַת הַטוּמָאָה חֻלִּין גְּרִידֵי הֵן וְאִין הַמִּים אֲסוּרִים ע"י הַטוּמָאָה ע"כ שְׁפִיר אִין הַטוּמָאָה פְּסוּל כֹּלֵל וְשְׁפִיר אִינוּ עוֹשֶׂה דִיחֻי וְיֵשׁ לְהֶאָרִיף עוֹד הֶרְבֵּה בְּעֲנִין זֶה וּבְאִתֵּי פֶּה רַק לְהַעֲרִי: וְדַע דְסִבְרַת הַתּוֹס' יוֹמָא הַנ"ל דַּע"ג דְּפְסוּל הַנּוֹלָד בְּקוּדְשׁ עוֹשֶׂה דִיחֻי עכ"ז פְּסוּל הַנּוֹלָד בְּחֻלִּין אִינוּ מְדַחָה לְכַשְׁיִנְקוּדְשׁ יֵשׁ לָהּ דְנוֹגְמָא בְּסוּטָה מ"ו א' דְמַצְרִיף תְּרֵי קְרָאֵי לְהַתִּיר לְמַזְבֵּחַ בְּהֵמָה שְׁנַעֲבָדָה בָּהּ עֲבוּדַת אִיסוּר (חֹרֶשׁ בְּשֶׁבֶת וְכַדוּמָה) דְאִי מְחַד קְרָא ה"א ה"מ הִיא דְעֵבִיד בָּהּ כְּשֶׁהִיא חֻלִּין אֲבָל עֵבִיד בָּהּ כְּשֶׁהֵן קִדְשִׁים אִימָא לִיתְסַרוּ קמ"ל ע"ש.

הָרִי דַּע"ג דְעֲבוּדַת אִיסוּר בְּקוּדְשׁ פּוֹגֵם וְאִיסוּר לְמַזְבֵּחַ עכ"ז בְּעוֹבֵד בְּחֻלִּין אִין בְּכַחוּ לְפָגוּם וְלֹאֲסוּר לְכַשְׁיִנְקוּדְשׁ וְצַע"ק הָא דְאִסְרֵי רֹבַע וְנִרְבַּע וּמִקְצָה וְכו' לְמַזְבֵּחַ וְלֹא מַצְרִיכִין תְּרֵי קְרָאֵי לְנִרְבָּעוּ כְּשֶׁהֵן חֻלִּין וְלְנִרְבָּעוּ כְּשֶׁהֵן מִקְדָּשִׁין וּבְתַמּוּרָה ל' ב' מְחַלְק בֵּין נִרְבָּעוּ כְּשֶׁהֵן חֻלִּין לְנִרְבָּעוּ כְּשֶׁהֵן מִקְדָּשִׁין לְעֲנִין הַנּוֹלָדוֹת אֲבָל לֹא לְעֲנִין הַקְּרָבָן עֲצָמוּ ע"ש"ה וְיֵשׁ לְהֶאָרִיף בְּזֶה וְאִתְכּוֹפֵי: וְדַע עוֹד דַּע"כ"ל הַנ"ל הִינְצָא מִתּוֹס' יוֹמָא הַנ"ל דְּדִיחֻי שְׂרִיף רַק בְּקִדְשִׁים אֲבָל לֹא בְּחֻלִּין וְפְסוּל שְׁהוּא בְּבִהֶמָה בְּעוֹדָה חֻלִּין אִינוּ מְדַחָה אוֹתָהּ לְכַשְׁתְּנוֹקְדָשׁ הַנָּה יֵשׁ לִי לְהַבִּין בְּזֶה דְבְּרֵי הַתּוֹס' פְּסָחִים דצ"ו ע"ב ד"ה קוּדְשׁ דְאִתְּהָ דַתְּנִין הַתָּם הַתָּם הַפְּסַח שְׁנַמְצָא קוּדְשׁ שְׁחִיטַת הַפְּסַח יִרְעָה עַד שְׂיִסְתָּאב וְיִמְכֹר וְיִבִּיא בְּדַמִּי שְׁלָמִים (וּבְרַש"י הַפְּסַח שְׁאֵבֵד וְהַפְּרִישׁ אַחַר תְּחִתּוֹ וְנִמְצָא הֶרְאֵשׁוֹן קוּדְשׁ שְׁחִיטַת הַשְּׁנִי דַהִי עוֹמֵד לְפָנָיו בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה הָרִי קִבְעָתוּ שַׁעַת שְׁחִיטָה בְּשֵׁם פְּסַח וְזֶה שְׁלֵא הַקְּרִיבוּ הָרִי דְחָהוּ בְּיָדֵים הִילְכָהּ לֹא יִקְרַב עוֹד הוּא עֲצָמוּ שְׁלָמִים דְאִין זֶה מוֹתֵר הַפְּסַח אֲלֵא פְּסַח

דחוי ולפיכך ירעה עד שיסתאב וכו') פתבו הם ז"ל וז"ל וטעמא דדחוי בנדים כדפירש"י ואפי' רב דאמר אין בעלי חיים נדחין ופליג על ר' יוחנן ביומא ס"ד א' היינו דוקא פגון דלא דחי בנדים וכו' וא"ת והא משמע דפליג בפ"ק דקידושין דף ז' דא"ר יוחנן בהמה של ב' שנתפין הקדיש חצי וחסור ולקחה והקדיש חצי קדושה ואינה קריבה משום דנדחה בתחלה כשהקדיש חצי ודניק עלה ש"מ בעלי חיים נדחין ומשמע דרב פליג וי"ל דכיון דדרה הקדש דחי לה לא מיקרי כל פה דחוי בנדים עכ"ל.

ונראה הבנת דבריהם דכיון דדחוי לא שניך בחולין וכנ"ל ע"כ רק פסח שהוא קדוש מפבר ובשעת זמן שחיטה הדחה אותו ע"י ששחט את השני א"כ הרי הדחה הקדש בזה וע"כ שפיר גם רב מודה דאמרינן דחוי פנין דדחוי בנדים הוא משא"כ בבהמה של ב' שנתפין שהקדיש חצי שלפני ההקדש הרי הית' בהמה חולין וא"כ מה שהקדיש חצי הרי הדחה רק חולין בזה והי' הדחוי בנדים רק בחולין וע"כ אין זה יכול לעשות דחוי כלל ונהי שאחרי שהקדיש חצי ויש בתצ"ה שהוא קדושה הנה הקדושה הזאת נדחית מפאת שאי אפשר להקריב חצי בהמה וע"כ גם אחרי שלקח חצי השני אינה קריבה מטעמא דדחוי לר' יוחנן עכ"ז זה הדחוי אשר בההקדש עצמו בזמן מציאותו מפאת שאי אפשר להקריבו הרי זהו שוב רק דחוי מאליו ולא דחוי בנדים דהדחוי בנדים הרי הוא רק בשעת המעשה של האדם וע"כ הדחוי בנדים ע"י ההקדש עצמו איננו מפסיד כלל דכמו דבדחוי מאליו לר' יוחנן אמרי' דחוי רק בקדשים אבל לא בחולין וכנ"ל ה"נ בדחוי בנדים לרב הוי רק דחוי אם הדחוי בנדים הוא בקדשים (דהיינו כשמדחה בנדים דבר הקדוש פבר מלפני הדחוי אבל לא היכא שהדחוי בנדים הוא ע"י ההקדש עצמו שאז הרי הדחוי בנדים הוא רק בחולין דנהי דאחרי חלות ההקדש גם ההקדש דחוי מפאת שא"א להקריבו עכ"ז אחרי החלות הרי פבר נסתלקה מעשה האדם ואין כאן דחוי בנדים עוד.

ונהו שכתבו התוס' דכיון דדרההקדש דחי לה לא הוי דחוי בנדים ודו"ק היטיב ואם גם לא תרצה לפרש דבריהם על הפגנה הזאת עכ"ז . הדברים נכונים בעצמותם בעזה"י: והנה התוס' במנחות דף ה' ע"א ד"ה אלא פתבו דמחוסר פפורים שהפריש קרבנותיו קודם שהי' ראוי לא חשיב דחוי ולא דמי לפסח דמבואר בזבחים די"ב ע"א דאי אפשרי' קודם חצות שניך בי' דחוי עש"ה וראוי להבין סברת החילוק ונראה דלכאורה לפי הפלל הנ"ל דפסול שהיא בהמת חולין אינו מדחה אותה לבשתוקדש א"כ ה"ה די"ל דזמן הפטור דכל השנה אינו מדחה זמן החיוב דערב פסח אחר חצות ורק פסול שהוא בזמן החיוב הוא שעושה דחוי אבל פסול שהוא בזמן הפטור אינו מדחה על אחרי זמן החיוב דזמן הפטור לזמן החיוב הוי כמו מחולין לקדשים ודו"ק היטיב.

ואולם זכור אני סברא אחת אשר ראיתי עוד בבחרוטי בספר פתח הבית שכ' ליישב הא דביוה"כ ח"ש אסור מה"ת אע"ג דלדעת המהרלנ"ח ח"ש מותר מה"ת בדבר שהי' לו שעת הפנשר וכמ"ש המל"מ בשמו' ה' חו"מ ע"ש ותי' דיוה"כ דהוי אף עשה א"כ הוא בכל השנה אקרקהתא דגברא כמו ביוה"כ שיש עליו חיוב בכל השנה להתענות כשיגיע יוה"כ וכל מצות עשה אקרקהתא דגברא מונחים כשנעשה גדול ומקיים כל אחת בזמנה וא"כ אין החיוב שונה ביוה"כ מבכל השנה משא"כ איסור שהוא על החפץ ע"כ שפיר

יש לחלק בין חפץ אסור מעולם לחפץ שהי' מותר ונאסר ובחפץ שיהי' שפיר ענין שעת הפנשר משא"כ בעשה דאקראפתא דגברא הוא לא שיהי' ענין שעת הפנשר פלל עכ"ד לפי זכרוני וכעת אין לפני ספר פתח הבית לענין בו.

והנה לסברא זאת לא חשוב תוך השנה זמן הפטור פלל ולא דמי פלל לחולין שאינם מדחים קדשים דחולין הרי אין בם קדושה פלל וכלל משא"כ פאן דגם בכל השנה הרי יש חיוב להביא הפסח בערב פסח ע"כ שפיר ראו לומר דיהוי ודו"ק: ואמנם לענ"ד אין סברתו זאת פשוטה ורק יש מקום ספק בזה אם מצות הנוהגות בזמנים מיוחדים כל עיקר החיוב שלהם הוא רק בשעת זמן המצנה ועד"מ מצות סנפה ולולב חל החיוב על האדם רק בסנופות וקודם לזה אין עליו ענין החיוב או דילמא מאז שנעשה גדול החיוב מוטל עליו לקחת לולב ולקישב בסנפה בזמנו ואין שום חילוק בין לפני הזמן לתוך הזמן רק לענין הקיום בפועל שהקיום בפועל הוא רק בתוך הזמן ומפאת הקיום בפועל הוא שנקראו מצות הזמניות מ"ע שהז"ג לפי שאינם דומים לשאר מצות שקיומם תמיד אבל ענין החיוב אין שום חילוק בו בין לפני הזמן לתוך הזמן וכסברת הפתח הבית הנה"ל ויש לי להעיר בזה מפקמה מקומות בעזה"י והם: המקום הא' בבעה"מ ספ"ק דשבת דאהא דאין מפליגין בספינה ואין צרין על עיירות של עכו"ם פחות מג"י קודם לשבת כ' הטעם משום דמקום סנפה הם ואפשר שתגרום הסנפה אינה חילול שבת ונראה כמתנה לדחות את השבת מפני שאין דבר שעומד בפני פיקוח נפש וה"ה להפריש במדבריות וכל מקום סנפה שאדם עתיד לחלל בו את השבת דאסור עכ"ל: המקום הב' בש"ך יו"ד סס"א רס"ו הביא בשם הרשב"ץ דמילה שלא בזמנה אסור למול בחמישי בשבת משום דיהי' השבת שלישי למילה שהוא יום מסוכן ושמה יצטרף לחלל את השבת עש"ה.

ומוכח משני מקומות אלה דחיוב המצנה הוא עוד לפני זמן המצנה דאל"כ לא הי' לנו לחוש בחול לגרם חילול שבת הבא פניו שלפני השבת אין פאן עדיין חיוב השבת פלל וביום השבת עצמו הרי בדין חללנו פניו דפ"נ דוחה שבת משא"כ אם החיוב הוא עוד לפני השבת לשבות בשבת ביום שיהי' אזי שפיר חייב לראות גם לפני השבת שלא יהי' חילול שבת ביום השבת ודו"ק.

ואולם הבעה"מ כ' שם בטעמו של דבר משום דכל ג' ימים קודם לשבת קמי שבתא מיקרין עש"ה וא"כ אדרבה מוכח מזה דאין חיוב המצנה לפני הזמן ורק בג' ימים קודם השבת דוקא הוי החיוב משום דג' ימים הנה"ל שייכי טפי לשבת: המקום הג' בנדה דל"ח ע"א חסידים הראשונים היו משמשים מטותיהם אלא ברביעי בשבת שלא יבואו נשותיהם לידי חילול שבת (שאם התשמיש הוא לפני רביעי בשבת אפשר שתהי' הלילה בשבת ויוצרו לחלל עלי' את השבת) עכ"ל הגמ'.

ומוכח דלאו דוקא ג' ימים קודם לשבת יש חיוב השבת כ"א החיוב הוא לגמרי מאז שהרי הך דחסידים וכו' הוי ט' קדשים קודם לשבת ואמנם גם מזה אין ראי' דאדרבה מוכח מזה דרק מידת חסידות הוא אבל מדינא אין חיוב: המקום הד' בנגעים פ"א מ"ד אין רואין את הנגעים בתחלה לאחר השבת (ביום אחד בשבת) ששבווע שלו חל להיות בשבת (ויצטרף לראותו בשבת שיהי' שביעי שלו להחליטו בו או להסגירו ולפנטרו וזה דומה לדן דין בשבת דאסור.

הַרְמַב"ם (והרע"ב) וכו' עכ"ל המְשַׁנֵּה ומוֹכַח מִזֶּה לְפִי דְרַפְנוּ דְחִיּוּב הַשְּׁבֵת הוּא עוֹד יוֹתֵר מִגַּ' יָמִים קוֹדֵם לְשֵׁבֶת וְכַמוֹכֵן: הַמְקוֹם הַהוּא בְּשֵׁבֶת קל"ב ע"ב דקא' דְהָא דְצָרְעַת דּוֹחָה אֶת הָעֲבוּדָה (שְׁפָהֵן מְנוּגָע אֲסוּר לְקוּז' בְּהֵרְתוּ פְּדֵי שְׂיֻכְל לְעֲבוּדָה) לֹא מִשּׁוּם דְחִמְרָא צָרְעַת הוּא אֲלֵא מִשּׁוּם דְגַבְרָא הוּא דְלֹא חֲזִי (שְׁפָהֵן מְנוּגָע אִינוּ רְאוּי לְעֲבוּדָה) וּפְרִיף אִמְאֵי וְיִקְוֶן בְּהֵרְתוּ וְיִעֲבוּד וּמִשְׁנֵי מְחֻסָּר טְבִילָה וּבְרִש"י מְחֻסָּר טְבִילָה וְלֹא חֲזִי לְעֲבוּדָה בְּהֵאֵי יוֹמָא וּמִשּׁוּם לְמַחֵר דְלִיתֵי לְעֲבוּדָה קָמֵן לֹא מְדַחֵי עכ"ל.

וְהִנֵּה אִין סְבַרְת רש"י מִשּׁוּם דְבַעֲיִנּוּ בְּעֵידָנָא דְלִגְבֵי פְּלִלָא דְבַעֲיִדְנָא הָרִי אִין חִילּוּק בֵּין יוֹם זֶה לְיוֹם מְחָר דְכָל שְׁאִין דְחִיִּית הָעֲבִיר' עִם שְׁעַת קִיּוּם הָעֵשָׂה מִמֶּשׁ הָרִי לֹא חָשׁוּב בְּעֵידָנָא נְאֻפִי' אִם תְּתַקְּיִים הָעֵשָׂה בּוּ בְיוֹם אַחֲרֵי הָעֲבִיר' וְכַמְפֻּרְשׁ לְהִדְיָא בְּבִיצָה ד"ח ע"ב.

וְתוּ שְׁהָרִי בְּש"ס שְׁבֵת שָׁם קִאֵי הֵתֵם בַּה"א דְלֹא בְּעֵינּוּ בְּעֵידָנָא פְּלִלָא בְּדַחֲיִית עֵשָׂה לל"ת דר' אֲשִׁי הוּא דְחֻדִית הֵתֵם בְּתֵר הָכִי בַגְמ' דְבַעֲיִנּוּ בְּעֵידָנָא עש"ה. וְעַל פְּרָחָף סְבַרְת רש"י הַנִּלְיָא הִיא דְאֻפִי' אִי לֹא בְּעֵינּוּ בְּעֵידָנָא עכ"ז מְצֻנָה שֶׁל מְחָר אִי אֲפֻשֶׁר שְׁתַּדְחָה עֲבִיר' דְהִיּוּם וְזִהוּ עַל פְּרָחָף מְטַעֲמָא דְמְצֻנָה שֶׁל מְחָר אִין חִיּוּב שְׁלָה הַיּוֹם פְּלִלָא וְע"כ אִין הָעֲבוּדָה שֶׁל מְחָר דּוֹחָה קְצִיצַת הַבְּהֵרַת דְהִיּוּם לְפִי שְׁאִין עָלִיו הַיּוֹם פְּלִלָא חִיּוּב לְעֲבוּדָה לְמַחֵר וְלְמַחֵר הוּא שְׁחַל חִיּוּב הַנֵּה וְזִהוּ שְׁכ' רש"י דְמִשּׁוּם לְמַחֵר דְלִיתֵי לְעֲבוּדָה קָמֵן לֹא מְדַחֵי וְה"ה בְּאוֹתוֹ יוֹם עֲצָמוּ כָּל שְׁאִין הָעֲבוּדָה לְפָנָיו וְאִין עָלִיו חִיּוּב לְעֲבוּדָה אוֹתָהּ א"א שְׁתַּדְחָה אִיסוּר וְכַגוֹן עֲבוּדַת תְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרַבִּים אֲסוּר לוֹ לְעַבְרָא עֲבִיר' עֲבוּרָה קוֹדֵם חֻצוֹת בֵּינּוּ שְׁעֵדִיין לֹא הִגִּיעַ זְמַנָּה וְלֹא חָל עָלִיו חִיּוּב לְעֵשׂוֹתָהּ אֲלֵא דְכִינּוּ דְהַגְמ' קוּשְׁטָא דְמִקְלָתָא אֲמָרָה דְמְחֻסָּר טְבִילָה וְא"כ הָרִי לֹא יֵהִי רְאוּי בְּאַמַּת עַד לְמַחֵר ע"כ נִקְטַר רש"י דְמִשּׁוּם לְמַחֵר דְלִיתֵי לְעֲבוּדָה קָמֵן וְכו' אֲבָל עֵיקַר הַטַּעַם הוּא רַק מְפָאֵת דְלִיתֵי לְעֲבוּדָה קָמֵן דְרַק עֲבוּדָה שְׁפָכָר הוּא זְמַנָּה וְחָל עָלֵי חִיּוּב לְעֵשׂוֹתָהּ אִין הָעֲבוּדָה הַזֹּאת דּוֹחָה אִיסוּר קְצִיצַת הַבְּהֵרַת אַעפ"י שְׁאִינְנוּ בְּעֵידָנָא מִמֶּשׁ שְׁאַחֲרֵי הַקְּצִיצָה הוּא שְׁעוּשָׂה הָעֲבוּדָה אֲבָל כָּל שְׁאִין זְמַן הַמְצֻנָה עוֹד אִין עָלִיו חִיּוּב שְׁלָה פְּלִלָא וְאֲסוּר לוֹ לְעַבְרָא עֲבִיר' עֲבוּרָה בֵּינּוּ שְׁאִין חִיּוּב הַמְדַחָה עֲדִיין פֶּאן וְדו"ק [וְאוּלַם כְּפֻשֶׁר יֵהִי זְמַן הַמְצֻנָה בּוּ בְיוֹם וְכַגוֹנָא דְתְּמִיד שֶׁל בֵּין הָעֲרַבִּים הַנִּלְיָא אֲפֻשֶׁר דְחָל חִיּוּב מִיַּד בְּבוּקָר מְטַעֲמָא דְאִין מְחֻסָּר זְמַן לְבוּ בְיוֹם אוֹ אֻפִי' בְּלִילָה לְמ"ד דְלִילָה אִין מְחֻסָּר זְמַן וְאִין מְחֻסָּר זְמַן וְאִין מְחֻסָּר זְמַן: הַמְקוֹם הוּא בְּמוֹעֵד קָטָן ד"ח ע"ב בְּמִשְׁנָה אִין נוֹשְׂאִין נְשִׁים בְּמוֹעֵד וְכו' וּבַגְמ' שָׁם הַטַּעַם מְפָנֵי שְׁמִנִּית שְׁמַחַת הַרְגֵל וְעוֹסֵק בְּשְׁמַחַת אֲשֵׁתוֹ וְכִתְיָ וְשְׁמַחַת בְּחֻגָה וְלֹא בְּאֲשֵׁתָהּ וְכו' מִיִּתְבִּי כָּל אֵלּוּ שְׁאֲמָרוּ אֲסוּרִין לִישָׂא בְּמוֹעֵד מוֹתְרִין לִישָׂא עָרֵב הַרְגֵל וְכו' וּבְרִש"י ד"ה מוֹתְרִין לִישָׂא עָרֵב הַרְגֵל כ' וז"ל פְּלוּמֵר מוֹתֵר לְכַתְחֻלָּה וְאֵע"ג דְשִׁבְעַת יָמִים שֶׁל סְעוּדָה יֵהִי בְּרַגְלָא עכ"ל וְדַבְרֵי רש"י אֵלּוּ צְרִיכִים בְּיָאוּר דְמָה זֶה שְׁהוֹסִיף פְּלוּמֵר מוֹתֵר לְכַתְחֻלָּה.

וְנִרְאֵה פְּשוּט דְכּוֹנֵנַת רש"י הִיא לְפִי הַהֲצָעָה הַנִּלְיָא דְאִין חִיּוּב הַמְצֻנָה לְפָנֵי זְמַן הַמְצֻנָה דְלְפִי סְבָרָא זֹאת קוֹשְׁיַת הַגְמ' לְכַאוּרָה לֹא קָשָׁה מִיַּד דְהָא בְּמִשְׁנָה תְּנִין רַק דְאִין נוֹשְׂאִין נְשִׁים בְּמוֹעֵד וְאֵלּוּ בְּבִרְיָתָא תְּנִיָא דְמוֹתֵר לִישָׂא עָרֵב הַרְגֵל וְא"כ לֹא קוֹשְׁיַן אֶהְדְּדֵי פְּלִלָא דְנָהִי דְשִׁבְעַת יָמֵי הַמְשָׁתָה יֵהִי בְּרַגְלָא וְלֹא יִקְיִים שְׁמַחַת הַחַג עכ"ז הָרִי הַנִּיּוֹשְׂאִין שֶׁהוּא נוֹשָׂא הֵם עֲדִיין בְּעָרֵב הַרְגֵל וְא"כ בְּעָרֵב הַרְגֵל הָרִי אִין עָלִיו אִין חִיּוּב שְׁמַחַת הַרְגֵל עֲדִיין פְּלִלָא

ושפיר הוא נושא אז בהיתר נרק במועד עצמו שפבר חל עליו חיוב שמחת המועד אזי אסור לו לבטל את החיוב הזה ע"י נישואי אשה וע"כ הוסיף רש"י תיבות פלומר דמותר לכתחלה והפננה פשוטה דנהי דמה"ת אין חיוב המצנה לפני בוא זמן המצנה עכ"פ מדרבנן מיהא אסור לעשות פעולה לפני הזמן אם יודע שעי"ז יתבטל החיוב אשר יהי עליו בזמנו דנגמת מה שאסרו חכמים לכונן מלאכתו במועד אע"ג דאחרי שפניו מלאכתו ה"ל המלאכה במועד גופי' מלאכת דבר האבוד ושרי עכ"ז אסרו חכמים גם לפני המועד לכונן לו מלאכתו במועד וה"נ פשוט לי' לגמ' דאסור דרבנן מיהת יש בכה"ג גם לפני הזמן וזהו שכ' רש"י פלומר מותר לכתחלה והכנה דנהי דמעיקר הדין תורה מותר לישא ערב הרגל ואין עליו חיוב שמחת הרגל גם לפני הרגל ואין מחויב לפני הרגל לראות שיהי' שמח ברגל עכ"ז מדרבנן מיהא ראוי לאסור הנשואין ערב הרגל מפאת שעי"ז יתבטל חיוב השמחה בזמן שיהי' ואיך קתני בברייתא מיהא דמותר לכתחלה ומוכח דאפי' אסורא דרבנן לית בי' כנלענ"ד בפשיטות ביאור פונת רש"י הנ"ל.

וא"כ מוכח מזה דאין חיוב המצנה לפני בוא זמן המצנה [וקצ"ע דמסברא נראה פשוט דמי שאין לו אלא לולב אחד לפני ספות ויודע שגם בספות לא יהי' לו רק לולב זה וישרפנו לפני ספות אזי חשוב מה"ת מבטל עשה ולא דמי להך דהפלגה בספינה קודם לשבת דהתם אם יהי' ספנה בשבת הרי בדין יחללנו דפ"נ דוחה שבת משא"כ פאן דביטול העשה בספות הרי איננו מפאת הדין רק מפאת שאין לו לולב וזה הרי בא לו רק ע"י פשיעת עצמו ע"י מה ששרף אותו לפני ספות וע"כ שפיר חשיבא השריפה מה"ת בביטול עשה ושפיר אסור לשרוף מה"ת פניו שיוודע שעי"ז לא יוכל לקיים החיוב תורה בעת אשר יבוא עליו וא"כ ה"נ שפיר ראוי שיהי' אסור לישא אשה ערב יו"ט מטעם זה אפי' אם אין עצם חיוב שמחת הרגל גם לפני הרגל ורק בהך דהפלגה בספינה הוא דיתכן שיהי' תלוי אם יש חיוב השבת גם לפני השבת דאז נהי דבשבת עצמו בדין יחללנו מפאת הספנה עכ"ז פניו דבידו עתה שלא להביא עצמו לידי פה וחיוב השבת הרי פבר יש עליו גם עתה ע"כ שפיר אסור להפליג משא"כ אם אין חיוב השבת עתה עדיין ע"כ שפיר שרי ואי דעכ"פ צריף לראות שלא יבטל את חיובו שלא בדין בזמן שיהי' מחויב זה אינו שגרי בזמן החיוב בדין יבטלנו מפאת הפ"נ ודו"ק היטב.

אבל בהך דנשואין דביטול השמחה ביו"ט לא יהי' מדינא רק מפאת טבע האדם שפניו שמחת הרגל וכו' א"כ שפיר חייב מה"ת לראות לפני הרגל שלא יהי' לו ביטול זה בזמן חיוב השמחה ברגל ודו"ק היטב וצ"ע]: המקום הז' בסופה דכ"ז ע"ב איתא דאסור לצאת מביתו ברגל משום דכתי' ושמחת אתה וביתך ופריף אינו והא"ר יצחק מנין שחייב אדם להקביל פני רבו ברגל וכו' לא קשיא הא דאזיל ואתי ביומין' הא דאזיל ולא אתי ביומין' וברש"י הא דאזיל ואתי ביומין' ומשמח שמחת החג עם אשתו חייב להקביל פני רבו פגון עיר שבתוף התחום וכו' עכ"ל ומבואר שאסור לצאת מביתו ביו"ט מה"ת מפאת ביטול מצות שמחת הבית כדיליף לי' מקרא ושמחת אתה וביתך ואפי' לצורך הקבלת פני הרב אסור ופשוט דאפי' לצורך מצות ת"ג"כ אסור לצאת אי לא הדר ביומין' דהא אסור לבטל שום מצנה עבור ת"ת זולת היכא דאפשר למצנה שתתקיים ע"י אחרים כמבואר במועד קטן ד"ט ע"ב וע"ש בתוד"ה פאן.

וא"כ תיקשי לכאורה מהא דאמרי בתגיגה ד"ה ע"ב ר' אידי וכו' הוי רגיל דהוי אגיל תלתא ירחי באורחא וחד יומא בבי רב ונהוי קרי לי' רבנן בר בי רב דחד יומא וכו' וברש"י מהלך שלשה חדשים הי' מביתו לבית המדרש ונוסע מביתו אחר הפסח ולומד יום אחד וחוזר לביתו לשמח את אשתו בחג הספות עכ"ל.

ומבואר שלא הי' בשבועות בביתו וביתל שמחת הבית דחג השבועות ואיך הותר לו זה עבור ת"ת הרי אסור לבטל שום מצנה עבור ת"ת וכנ"ל, ועל פרחי לומר דרק ביו"ט אסור לצאת מביתו לפי שפיר מותר לעשות כן דאין עליו חיוב שמחת הבית משא"כ ר' אידי שיצא מביתו עוד לפני היו"ט שפיר מותר לעשות כן דאין עליו חיוב לפני היו"ט לראות שיקיים ביו"ט מצות שמחת הבית דחיוב המצנה הוא רק בזמן המצנה וכנ"ל וכמו דחילק רש"י במ"ק הנ"ל באיסור נישואי אשה ביו"ט מפאת ביטול שמחת יו"ט בין אם הנישואין הם ביו"ט לבין אם הם לפני יו"ט וכנ"ל ה"נ מחלקי' שפיר בענין איסור היציאה מביתו ביו"ט מפאת ביטול שמחת הבית ביו"ט בין אם היציאה היא ביו"ט עצמו לבין אם היא עוד לפני יו"ט.

והנה מ"ש ברש"י תגיגה הנ"ל דהי' בביתו בפסח ובספות ולא בשבועות ודאי אין הטעם מפאת דחיוב שמחת הבית איננו רק בפסח ובספות ולא בשבועות דז"א דחיוב זה הוא בכל הימים טובים בשנה כמבואר בסופה שם ת"ר מעשה בר' אליעזר ששבת בגליל העליון בסופתו של ר' יוחנן בר אלעי וכו' היכי עביד הכי והאמר ר' אליעזר אין יוצאין מסופה לסופה וכו' רגל אחר הנאי והאר"א משבח אני את העצלנין שאין יוצאין מבתיהן ברגל שבת הנאי וא"כ מדלא משני שבועות הנאי מוכח דגם בשבועות יש חיוב זה וברש"י שם ד"ה רגל אחר הי' כ' להדיא כגון עצרת וכו' ע"ש וע"ז פריי' והאר"א משבח אני וכו' וא"כ מבואר דגם בשבועות יש חיוב זה וכונת רש"י דתגיגה הנ"ל היא רק דכיון דהוה רח ללכת ו' חדשים ג' בהולכה וג' בהחזרה ע"כ כיון ההליכה בזמן כזה שיהי' עכ"פ ב' ימים טובים בביתו ויקיים עכ"פ שמחת הבית בב' ימים טובים כיון דלא הי' אפשר לו יותר מזה וז"פ ועכ"פ מדלא הי' שבועות בביתו אע"ג דאם הוא בביתו בשבועות אסור לו לצאת וכנ"ל מוכח לכאורה להדיא דאין חיוב המצנה לפני זמן המצנה.

ויש לדחות דנהי דמצנה שא"א שתתקיים ע"י אחרים אין נדחית מפני ת"ת י"ל דזהו רק אם יש לו לקיים המצנה מיד משא"כ פאן אפ"י נאמר דחיוב המצנה הוא עוד לפני זמן המצנה ושיש גם לפני יו"ט החיוב לשמח ביתו ביו"ט כפאשר יבוא עכ"ז זה החיוב הרי הוא רק חיוב לעשות דבר בעתיד בזמן היו"ט ואלו חיוב הלימוד הרי הוא ללמוד מיד וע"כ שפיר חיוב הלימוד עדיף וע"כ שפיר הי' רשאי לצאת מביתו עבור ת"ת אעפ"י שלא יוכל ע"י כן להיות בביתו ביו"ט [ונהי דגם היותו בביהמ"ד הי' רק אחרי ג' חדשים ולא נתקיים זה מיד עכ"ז גוף חיוב הלימוד הרי הוא ללמוד מיד וע"כ עדיף חיוב זה מחיוב אשר עליו לשמח את ביתו בשבועות וע"כ שפיר הי' רשאי לילך לביהמ"ד עבור ענין הלימוד ואעפ"י שיהני' בביהמ"ד תהי' ג"כ רק אחרי ג' חדשים ודו"ק]: המקום הח' בסופה כ"ה א' ת"ר בשבתה בביתה פרט לעוסק במצנה וכו' והא מהכא נפקא מהתם נפקא דתנן' ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו' מי הי' וכו' עוסקים במת מצנה היו שחל שביעי שלהם להיות בערב הפסח וכו' צריכא דאי מהתם ה"א משום דלא מטי

זמן חיובא דפסח אכל הקא דמטי זמן ק"ש אימא לא צריכא עכ"ל הגמ' ומוכח דאין חיוב הקבאת פסח לפני ערב פסח.

ואולם גם זה יש לדחות כנ"ל דנהי דיש חיוב דפסח גם לפני ערב פסח עכ"ז הרי החיוב הוא רק לעשות דבר בעתיד וע"כ חיוב הטומאה למ"מ שהוא חיוב לעשות דבר מיד עדיף וקודם והא דאמר בגמ' דלא מטי זמן חיובא דפסח הפונה שלא הגיע זמן הקיום בפועל של החיוב: המקום הט' בפסחים ו' א' המפרש והיוצא בשיירא קודם ל' יום אין זקוק לבער תוף ל' יום זקוק לבער אמר אב"י הא דאמרת תוף ל' זקוק לבער לא אמרן אלא שדעתו לחזור אבל אין דעתו לחזור אין זקוק לבער א"ל רבא ואי דעתו לחזור אפי' מראש השנה נמי אלא אמר רבא הא דאמרת קודם ל' אין זקוק כו' לא אמרן אלא שאין דעתו לחזור כו' וברש"י ד"ה אפי' מר"ה נמי דכי הדר בי' בימי הפסח עבר עליו והיא שעמא לאו ברשותי' הוא דליבטלי' שהרי איסור הנאה הוא ואינו שלו וכשרואהו עובר עליו עכ"ל ומבואר דרבא ואב"י נחלקו פה בזה אם יש חיוב המצוה לפני זמן המצוה וס"ל לאב"י דאין חיוב לפני הזמן וע"כ אפי' בדעתו לחזור אין מחויב זולת תוף ל' דאז יש חיוב דרבנן להזהר בצרכי הפסח כמו ששואלין ודורשין אז בהלכות הפסח וכפירש"י שם.

ורבא ס"ל דיש חיוב המצוה גם לפני זמן המצוה וע"כ אם דעתו לחזור מחויב מאז לבער פדי שלא יעבור ביו"ט בשובו לביתו ורק אם אין דעתו לחזור תליא בתוף ל' וקודם ל' דתוף ל' אפי' באין דעתו לחזור חייב משום דאז פבר חל עליו חיוב השבתה מדרבנן ואפי' אם לא יהי' בביתו ביו"ט כמו שיש חיוב דאורייתא לבער עיו"ט שלא מפאת העבירה ביו"ט דהחיוב דאורייתא חיוב עצמי והחיוב העצמי הזה מתחיל מדרבנן מיום ל' לפני הפסח ובאתי רק להעיר: המקום הי' בפסחים כ"א א' בש"א לא?מפור אדם חמצו לעפומ"ם אלא אם פן יודע בו שיקלה קודם הפסח (דקסברי דמצוה לבערו מן העולם ולא שיהא קיים) ובה"א פל שעה שמוטר לאכול מותר למפור ר' יהודה בן בתירא אומר בנותח וכל מיני בנותח אסור למכור ל' יום קודם לפסח וברש"י דס"ל לריב"ב כב"ש ונותח אינו נאכל מהר שאין אוכלין אותו אלא מטבילין בו והני ל' יום משעה שחל עליו חובת ביעור מששואלין בהלכות הפסח עכ"ל.

והנה מדב"ש לא נקטו ל' יום קודם לפסח רק אמרו סתם לא?מפור חמצו אא"כ יודע בו וכו' מוכח דריב"ב ס"ל כב"ש בחזקא ופליג עלייהו בחזקא דב"ש ס"ל דמצות השבתה הוא שיהי' החמץ מושבת בפסח מן העולם לגמרי ואם ישנו בעולם אפי' הוא ברשות אחר אין זה השבתה וס"ל לב"ש עוד דחיוב המצוה ישנו לפני זמן המצוה וע"כ פל אימת שמוכרו לעפומ"ם אם אין יודע שיקלה קודם הפסח אסור למפור מפאת חיוב ההשבתה דפסח וריב"ב ס"ל כב"ש בהא דחיוב השבתה היינו שיהי' החמץ מושבת מן העולם ופליג עלייהו בהא דחיוב המצוה לפני זמן המצוה וס"ל דאין חיוב המצוה לפני זמן המצוה וע"כ אע"ג דחיוב דאף ביום הראשון תשביתו וגו' היא השבתה גמורה שלא יהי' בעולם פלל עכ"ז לפני ערב פסח אין עליו חיוב מה"ת לראות שיתקיים זה בזמנו ורק מדרבנן הוא דיש עליו חיוב זה קודם ל' לפסח מפאת שואלין ודורשין וכו' וכנ"ל ובאתי רק להעיר: המקום הי"א בפסחים ג' ב' בעובדא דהוא ארמאה דהני סליק ואכיל פסחים

כו' א"ל ר' יהודה בן בתירא מאלי' מי קספו לך כתבו שם התוס' ד"ה מאלי' וז"ל וריב"ב שלא עלה לרגל י"ל שלא הנה לו קרקע או זמן הנה שאינו יכול להלוך ברגליו דפטור מפסח כמו מראי' עכ"ל.

וכונת דבריהם ביאר הצ"ח שם וז"ל הנה אין פונת התוס' שמי שאין לו קרקע פטור מפסח ופוק חזי שתחלת קושית התוס' לא הנה להקשות למה לא עלה ריב"ב לעשות הפסח שנה אינו גוש' דנדאי הא בדרף רחוקה פטור ולא מצינו שיהי' מחויב לעלות ולהתקרב קודם זמן הפסח ובי"ד שמגיע הזמן הרי הוא בדרף רחוקה אבל הוקשה להם למה לא עלה לרגל שנה מצוה על כל ישראל לעלות איש ממקומו לירושלים להגיע שם לרגל וע"ז תירצו שלא הי' לו קרקע ומי שאין לו קרקע א"צ לעלות לרגל כדלקמן ח' א' וכיון שלא עלה ממילא פטור מפסח וכו' עכ"ל.

ומבואר דס"ל לריב"ב דאין חיוב המצוה לפני זמן המצוה וע"כ אין חייב לעלות לירושלים לפני הזמן כדי שיעשה הפסח בזמנו ואזיל בזה לטעמי' דס"ל דרק ל' יום קודם לפסח אסור למפוך פותח לעכו"ם אבל קודם ל' שרי משום דאין חיוב המצוה לפני הזמן וכמו שכתבנו [וקצ"ע דא"כ עכ"פ בתוף ל' הי' לו לעלות לירושלים מפאת החיוב דרבנן שיש בל' להכין ולהזהר בצרכי הפסח כמו ששואלין ודורשין וכו' וכמו שאסר במכירת פותח תוף ל' וכמו דמפרש תוף ל' חייב לבער אף באין דעתו לחזור וכו' ל].

וא"ל דשאני ה' דפסח דפטרך תורה בהדיא דרף רחוקה וא"כ לא עדיף חיוב דלפני הזמן מן החיוב דזמן עצמו דדרף רחוקה פוטרת בו דז"א דהתייגח למ"ד דדרף רחוקה היינו מאסקופת העזרה ולחויץ משא"כ למ"ד דהוא ה' מילין והכי קיי"ל א"כ הרי התורה פטרנו בזמנו רק כשאין יכול להגיע עוד למקדש לשחוט הפסח (ע' לקמן צ"ג ב' וצ"ד ב') ואז פטרנו התורה מפרת וא"כ אין ללמוד מזה פלל לשלא יהי' מחויב לעלות כשיש עדיין זמן לעלות וז"פ: ודע דמ"ש למעלה בכונת רש"י מ"ק ח' ב' דכ' אה' דמותרין לישא ערב הרגל פלומר מותר לכתחלה וכתבתי דכונתו דנהי דאין חיוב המצוה לפני זמן המצוה עכ"ז איסור דרבנן מיהא יש כמו שאסור לכונן מלאכתו במועד.

ונתיישבתי פעת דבפשיטות יש איסור דרבנן ערב הרגל מפאת שואלין ודורשין כו' דיש מפח זה חיוב דרבנן להזהר בכל צרכי ומצנת הרגל ל' יום לפניו וכנ"ל ולאו דוקא בפסח שואלין וכו' כ"א בכל הימים טובים הוא פן כמבואר במ"א סי' תכ"ט וז"פ: המקום הי"ב בזבחים ד"ק ע"א מבואר דבמת לו מת קודם חצות ערב פסח מטמא לו משום דבלא"ה אינו יכול להביא פסחו מפאת שהוא אוגן ע"ש.

וקשה דתיפוק לי' דהא אפתי אין זמן הפסח עדיין ואלו חיוב הטומאה הרי הוא עליו ומדוע יבטל חיובהטומאה בשביל חיוב הפסח שביבוא לאחר חצות. ובס' שושנת העמקים פלל ו' עמד בזה וכו' וז"ל י"ל דהתם עשה דפסח פרת ועשה דלה יטמא מצוה אין פרת הנה ראוי להמתין ולעשות פסח אי לא דחל עליו אננינות עכ"ל.

ומוכח להדיא דיש חיוב המצוה לפני זמנה דאל"כ מאי בכף דעשה דפסח פרת ויש בה עדיפות עכ"ז סוף סוף קודם חצות הא אין כאן חיוב שילה פלל ומה מועיל העדיפות דמצוה אם אין חיוב המצוה עדיין פלל ועל פרח' דיש חיוב המצוה גם לפני זמן המצוה

וע"כ גם לפני זמן הפסח יש עליו החיוב להביא הפסח בזמנו וע"כ שפיר גם מתחלה אסור להיטמא מטעם זה פנין דחיוב הטומאה קיל מחיוב דפסח אשר עליו ודו"ק.

ואולם י"ל דהך סוג' דנבחים סוברת דאין מחוסר זמן לבו ביום וע"כ במת לו מת קודם תצות שפיר חשוב שחל החיוב פסח פנין שיהיה החיוב באותו יום ואין מחוסר זמן לבו ביום: ואמנם מהך סוג' דסופה כ"ה ב' אשר הבאתי כבר מקצתה למעלה ואמר שם עוד דאצטרף קרא דויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם וגו' דאי מבשבתה בביתה ה"א דוקא ק"ש דאין בה פרת הוא דפטור ממנה עוסק במצוה אבל פסח דבכרת אימא לא קמ"ל ע"ש.

והתם הא הי' הטומאה שבעה ימים קודם לפסח וכדאמר עוסקים במת מצוה היו שחל שביעי שלחן להיות בערב פסח וא"כ מאי ה"א דלא ינטמאו ויבטלו חיוב הטומאה עבור חיוב פסח שיבוא לאחר זמן ומה בכך דפסח הוא פרת הלא סוף סוף אין החיוב שלו עדיין כלל וכנ"ל ועל פרח דחיוב המצוה ישנו גם לפני זמן המצוה: והנה אי נימא דחיוב דזהירות במצות הרגל ל' יום קודם לרגל הוא מה"ת מפאת שואלין ודורשין וכו' דנלמד מקרא שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהיר על פסח שני וכו' כמבואר בפ"ק דפסחים א"כ גם מהך דסופה אין ראי' דז' ימים קודם לפסח הרי יש כבר חיוב הפסח מה"ת ואפתי אין ראי' אלעלמא שיהי' חיוב המצוה לפני זמן המצוה וע"ש בפסחים בפני' יהושוע שכ' דחיוב ביעור חמץ ל' יום קודם לפסח במפרש וכו' הוא מה"ת מפאת שואלין ודורשין וכו' עש"ה ומה גם במה שנוגע לחיוב הבאת הפסח גופי' ודאי די"ל דיש חיוב מה"ת ל' יום לפני לראות להביא הפסח בזמנו דהא הך דמשה עומד ומזהיר וכו' קאי אמצות הבאת פסח.

וע' ע"ז ה' ב' דעיקר הך דשואלין ודורשין הוא רק מפאת הבאת הפסח כדי להכין פסח נקי ממים ע"ש. ואולם מלשון התוס' בע"ז שם ד"ה והתנן מוכח דהוא רק תקנה ואף שהוא תקנת מרע"ה עכ"ז יש לה רק דין דרבנן וכבודע: המקום הי"ג הנמוקי יוסף פ"ק ב' דב"ק הקשה למ"ד אשוי משום חציו איך מדליקין גר בע"ש והוא דולק והולך בשבת הרי מה שדולק בשבת ג"כ מתניחס אל האדם וחשוב שהוא מבעירו פנין דאשוי משום חציו וה"ל מבעיר בשבת ע"ש.

ונלענ"ד דאי נימא דחיוב המצוה איננו לפני זמן המצוה אזי לק"מ דמה בכך דע"י הדלקה זאת שהוא מדליק בע"ש הוא מבעיר בשבת הרי בערב שבת אין מוזהר על ההבערה בשבת ורק בשבת הוא שחל עליו האיסור שלא להבעיר בו משא"כ בערב שבת הרי אין עליו איסור כלל שלא להבעיר בשבת הבא וא"כ א"א לנו לאסור מעשה ההדלקה בע"ש מפאת שע"י מעשה זאת הוא מבעיר בשבת שהרי בשעה שעושה מעשה זאת הרי מותר לו עדיין להבעיר בשבת הבא ודו"ק היטב: ואין לומר דא"כ פשקידש היום וחל עליו חיוב שלא להבעיר יהי' מחויב אז לכבות הגר שהדליקו מע"ש פנין דמה שהוא דולק עתה הרי הוא המבעיר פנין דאשוי משום חציו ועתה הרי מוזהר על ההבערה (וכיבוי הרי שרי מה"ת למ"ד משאצל"ג פטור ואפ"י למ"ד דחייב יכול לכבות ע"י עפ"ם) דז"א דאיסור מלאכה הרי הוא רק איסור בשב ואל תעשה וכדכתי' לא תעשה כל מלאכה ולא מצינו שהטילה תורה חיוב לעשות מעשה לבטל מלאכה דאע"ג דמדביק פת בתנור בשבת

חייב לרדוּתָה קוֹדֵם שְׂיִבּוֹא לִיְדֵי אִסּוּר סְקִילָה הֵינּוּ רַק מִשּׁוּם דְּהַדְּבִיק בְּשַׁבַּת וְהוּי הַהֲדָבָה עֲבִירָא אִילּוּ יִנְיָחָהּ לְהַאֲפוֹת וְע"כ מְחֻיָּב מִמִּילָא מִפְּאַת עֲצָמוּ לְרַדּוֹת פְּדֵי לְהַצִּיל עֲצָמוּ מִעֲבִירָה וְכַדִּי שְׁלֵא תְהִי מַעֲשֵׂה הַדְּבִיקוֹתוֹ לְמַפְרַע מַעֲשֵׂה עֲבִירָה וְאִין חֵיִיב הַרְדֵּי חֵיִיב עֲצָמֵי מִפְּאַת שְׁאָדָם מְחֻיָּב בְּשַׁבַּת לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה לְבַטֵּל מְלָאכָה דז"א דְּבַעֲנָן הַמְּלָאכָה הִטִּילָה תוֹרָה חֵיִיב רַק שְׁלֵא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה אֲבָל לֹא חֵיִיבָהּ לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה לְבַטֵּל מְלָאכָה וְרַק דְּהוֹאִיל דְּהַהֲדָבָה הִית' מַעֲשֵׂה עֲשִׂינִית מְלָאכָה בְּשַׁבַּת וְהוּי הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה מַעֲשֵׂה שֶׁל עֲבִירָה ע"כ מְחֻיָּב מִמִּילָא מִפְּאַת עֲצָמוּ לְרַאֲוֹת לְבַטֵּל מַעֲשֵׂה הָעֲבִירָה שְׁלוֹ וְאִם לֹא יִרְדָּה אֲזִי אִין הָעֲבִירָה מִפְּאַת מַה שְׁלֵא רְדָה רַק הַהֲדָבָה הִיא שְׁתַּהֲנִי עֲבִירָת מְלָאכָת אִפִּי בְּשַׁבַּת וְעִבּוּר זֶה מְחֻיָּב מִמִּילָא לְרַדּוֹת פְּדֵי לְבַטֵּל עֲבִירָה שְׁעֵבֵר בְּמַעֲשֵׂה הַהֲדָבָה.

משא"כ בְּמַדְלִיק בַּע"ש אֲזִי אִין לְחֵיִיבּוֹ לְכַבּוֹת פְּשָׁקֵיִדֵּשׁ הַיּוֹם פִּינּוֹן דְּבִשְׁעָה שְׁעֵשֶׂה הַמַּעֲשֵׂה וְהַדְּלִיק הָרִי בְּהִיתָר הַדְּלִיק פִּינּוֹן דְּלֹא הִי' אֲזִי עָלְיוֹ חֵיִיב פְּלָל שְׁלֵא לְהַבְעִיר בְּשַׁבַּת וְכַנ"ל וְאִין פְּאֵן אִיפּוֹא מִשּׁוּם בִּיטוּל מַעֲשֵׂה עֲבִירָה שְׁעֵבֵר כְּכָר וְאִי מִשּׁוּם דְּמַה שְׁדוּלֵק עִתָּה הוּא ג"כ מְלָאכָה וְאַתָּה רוֹצֵה לְחֵיִיבּוֹ מִכַּח זֶה לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה וּלְכַבּוֹת פְּדֵי לְבַטֵּל הַמְּלָאכָה זֶה אִינוּ דְּחֵיִיב עֲצָמֵי לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה לְבַטֵּל מְלָאכָה הָרִי לֹא מְצִינּוּ שְׁחֵיִיבָהּ תוֹרָה פְּלָל בְּשַׁבַּת וְכַנ"ל וְדו"ק הֵיטֵב פִּי הַדְּבָרִים עֲמֻנָּקִים בַּעֲזָה": וְרָאנִי בְּרוּרָה לְדַבְּרִינוּ אֵלֶּה מִש"ס יוֹמָא דַּע"ד ע"ב ת"ר תַּעֲנּוּ אֶת נַפְשׁוֹתֵיכֶם יְכוּל יֵשֵׁב בַּחֲמָה אוּ בְּצִינָה פְּדֵי שְׂיִצְטַעַר ת"ל וְכָל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ מַה מְלָאכָה שׁוֹא"ת אֶף עֵינּוּי שׁוֹא"ת וּפְרִיָּהּ וְאִימָא הִיא דִּיתִיב בְּשִׁימְשָׂא וְחַמִּים לִי לֹא נִימָא לִי קוּם תֵּיב בְּטוּלָא (יְהִי' אִסּוּר לְקוּם מִן הַחֹם לִילָּה לְשַׁבַּת בְּצַל דְּאִסּוּר זֶה הוּא שׁוֹא"ת) וְכו' וּמִשְׁנֵי דְּוָמְנִי דְּמְלָאכָה מַה מְלָאכָה לֹא חֲלַקְתָּ בָּהּ אֶף עֵינּוּי לֹא תַחֲלֹק בּוֹ עַכ"ל הַגַּמ'.

וְאִי אִיתָא אִפְתִּי קֶשֶׁה דִּיהִי' מְחֻיָּב שְׁפִיר לַעֲנוֹת נַפְשׁוֹ בְּחֹם דְּנָהִי דְּמִשְׁפַּחַת לַעֲנִינֵי בְּקוּם וַעֲשֵׂה הִיא דְּהוֹלָף לְמְקוּם הַחֹם עַכ"ז הָא מִשְׁפַּחַת לִי ג"כ בְּשׁוֹא"ת הִיא דִּיּוֹשֵׁב כְּכָר בְּמְקוּם הַחֹם דְּאִסּוּר לוֹ לְקוּם מִשְׁם וְהוּי שְׁפִיר דְּוָמְנִי דְּמְלָאכָה דְּהָא בְּמְלָאכָה נְמִי מִשְׁפַּחִינוּ תְּרִי גֻנֵי דְּסַתָּם מְלָאכָה הוּא שׁוֹא"ת וְאִלוּ הִיא דְּהַדְּבִיק פַּת בְּתַנּוּר הָרִי מְחֻיָּב בְּקוּם וַעֲשֵׂה לְרַדּוֹת הַפַּת קוֹדֵם שְׂיִבּוֹא לִיְדֵי אִפִּי וְעַל פְּרָחָהּ לְזַמֵּר דְּחֵיִיבָא דְּרַדּוֹת הַפַּת אִינְנוּ חֵיִיב תוֹרָה פְּלָל שְׁחֵיִיבָתוּ תוֹרָה בְּזָה פְּדֵי לְבַטֵּל הַמְּלָאכָה דְּחֵיִיב הַתוֹרָה בְּעֵנָן הַמְּלָאכָה הוּא רַק הַשׁוֹא"ת לְבַד שְׁלֵא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה וְאִין מְחֻיָּב מַה"ת בְּקוּ"ע לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה בִּיטוּל מְלָאכָה וְע"כ לֹא דְּלֹא תַעֲשֵׂה כָּל מְלָאכָה הֵנִי שְׁפִיר שׁוֹא"ת בְּכָל צְדָדִיו וְהִיא דְּהַדְּבִיק פַּת בְּתַנּוּר הֵנִי הַהֲדָבָה לְבַד מַעֲשֵׂה עֲבִירָה וְהוּא מְחֻיָּב מִמִּילָא מִפְּאַת לְרַדּוֹת פְּדֵי לְהַצִּיל עֲצָמוּ מִמַּעֲשֵׂה עֲבִירָה שְׁעֵשֶׂה בְּהַדְּבִיקוֹתוֹ אֲבָל חֵיִיב עֲצָמֵי לְרַדּוֹת פְּדֵי שְׁלֵא יַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה מְלָאכָה בְּאִפִּי (דְּהַאֲפִי מְתִיחֶסֶת לוֹ וְנִחְשָׁב מְלָאכָתוֹ) זֶה אִינְנוּ מְחֻיָּב פְּלָל דָּאִם הִי' זֶה עֵנָן חֵיִיב שְׁלוֹ הָרִי שׁוּב גַּם מְלָאכָה מִשְׁפַּחַת לָהּ בְּקוּם וַעֲשֵׂה וְכַנ"ל וְא"כ בְּהַדְּלִיק נֵר בַּע"ש דָּאִין פְּאֵן מִשּׁוּם סִילּוּק עֲבִירָה שְׁעֵבֵר בְּמַעֲשֵׂהוּ פִּינּוֹן דְּמַה שְׁעֵשֶׂה בְּהִיתָר עֲשֵׂה וְכַנ"ל ע"כ שְׁפִיר אִין חֵיִיב לְכַבּוֹת בְּשַׁבַּת וְלַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה לְבַטֵּל מְלָאכָת הַבְּעֵרָה שְׁהוּא מְבַעֵר עִתָּה וְדו"ק הֵיטֵב: וְאוּלָּם אִם נֹאמַר כֵּן יוֹמְצָא מִקְּלִתָּא חֲדָתָא דְּהַמְבַעֵר בְּאִמַת בְּשַׁבַּת יְהִי' מְחֻיָּב עַל כָּל רַגַע וְרַגַע שְׁהַאֲשׁ דּוּלְקָא וְהוֹלָף לְמ"ד אִשּׁוּ מִשּׁוּם חֲצִיּוֹ פִּינּוֹן דְּבְשַׁבַּת הָרִי מְוַזְהֵר עַל הַהֲבַעֲרָה א"כ בְּשַׁעָה שְׁמַדְלִיק שְׁפִיר עוֹבֵר גַּם

על ההדלקה העתידה שדולק אח"כ מאליו פיון דגם זה מתניחס למעשהו למ"ד אשו משום חציו וכנ"ל ויתנישב בזה ביבמות ד"ו ע"ב דמוקי איסור שריפת בת כהן בשבת כר' יוסי דאמר הבערה ללא יצאת ולא פריה אלא מעתה הא דקיי"ל דעדל"ת ניקמר מהקא דלא נידחי כמו דפריה התם בעמוד שלפניו אהא דמוקי הו דכיבוד הבגין ביהמ"ק בלאו דמחמר ואהו דהקא לא הוי מצי לטמוי שפן הכשר מצוה כמו דמשני התם אכיבוד דבזה שוב יוקשה הכשר מצוה תיפוק לי' מהתם (מפיבוד) ועל פרחו אחי לגוף מצוה וכמו דפריה שם בבגין ביהמ"ק עש"ה.

ואולם לפמ"ש נחא דהרי בהבערה כל מה שהפתילה של אבר דולקת והולכת מעצמה הפל הוא מלאכת הבערה בפני עצמה וא"כ נפישי להו לאוי ונודע דעת הפריטות דאין עשה דוחה תרי לאוי ויתנישב ג"כ בזה קושית התוס' יבמות שם ה' ב' ד"ה פולה דמדוע לא ילפי' משריפת קדשים דאין דוחה יו"ט דאין עדל"ת ולהנ"ל נחא דהא בשריפת קדשים נמי הרי אין כל הכוזה קודש גדלק ברגע אחת וא"כ כל הבערה והבערה שהאש בוער אחרי מעשה הדלקתו הרי הוא מלאכת הבערה בפני עצמה ואין עשה דוחה תרי לאוי וכנ"ל] ובאתי רק להעיר: המקום הי"ד העירני תלמידי האברה החו"ב מו"ה יוסף חיים דוד רייף נ"י מפה ממנחות מ"ט א' תמידין דלמחר ומוספין דהאידינא אינה מהן קודם תמידין עדיפי שפן תדיר א"ד מוספין עדיפי שפן מקודש וברש"י פגון דיש להם בשבת שני כבשים מלבד התמידין וקא מיבעי לי' אם יקריבם היום למוספים אף שלא יהי' לו תמיד למחר או יניחם לצורך תמידין דמחר ולא יקריב המוספין היום ע"ש.

ומוכח להדיא דיש חיוב המצוה לפני זמן המצוה דאל"כ מאי בכף דתמידין דמחר יש בהם עדיפות ומעלת תדיר עכ"ז הלא היום אין עדיין החיוב דמצוה של מחר פלל ומה מועיל עדיפות המצוה בזה אם אין חיוב המצוה עדיין פלל וכנ"ל ועל פרחו דיש חיוב המצוה גם לפני זמן המצוה.

ע"כ דברי התלמיד ויפה העיר ויש לפלפל בזה טובא בגמ' מנחות ה"ל ואכ"מ להאריה: וע"ע ברמב"ם פט"ו מהל' אישות ה"ב שכ' וז"ל האיש מצוה על פו"ר אבל לא האשה ואימתי האיש נתחייב במצוה זו מכן שבע עשרה עכ"ל.

ובהגהותי לרמב"ם כתבתי ע"ז וז"ל ר"ל דכשנעשה בן י"ג נתחייב במצוה זו לישא אשה פשיהיה בן י"ח עכ"ל. ואולם משטחיות לשון הרמב"ם מוכח דקודם י"ח הוי זמן הפטור לגמרי ודו"ק ויש להעיר עוד בספק זה מפמה דוכתי ואכ"מ להאריה כל כף: והנה מסבא נלענ"ד שיש לחלק בזה בין מצוה הבאה בזמן מבלי מעשה קודם שיגרום חיובה וכגון בתענית יוה"כ ובהבאת פסח בע"פ דשייף לומר בהו דמחויב מאז להתענות פשיבוא יוה"כ ולהביא פסח פשיגיע ערב פסח משא"כ במצורע וכה"ג דמקרה לידת הנגע הוא שגורם מצות המצורע ומפלקים חיוב הקרבנות ע"כ שפיר אין החיובים האלה מאז והמה חלים רק בשעתו וע"כ קודם שיתחייב המצורע בהבאת קרבנותיו בפועל שפיר הוי זמן הפטור לגמרי [נסמוכין לסבא זאת מדברי הר"ן בתשובותיו סי' נ' הובא בב"י יו"ד סי' רכ"ח שכ' דמחוסר זמן לבד מיקרי חל הנדר משום דזמן ממילא קאתיא ע"ש וא"כ ה"נ מחוסר זמן לבד מיקרי שפיר שחל החיוב ולא חשוב זמן הפטור וסברת הר"ן ה"ל שורשה מגמ'

גזיר ס"ד ב' דחסרון הערב שמש לא חשוב חסרון משום דשימשא ממילא ערבא וה"נ זמן ממילא קאתיא.

וע"ע בגיטין דכ"ט ע"ב דאמר דשליח שנשתלח לגרש לאחר ל' יום דמצי משני שליח שני גם תוך ל' ולא חשוב בתוך ל' כשליח שלא ניתן לגירושין דכינן דלקטר תלתין יומין מצי לגרש כשליח שנניתן לגירושין הוא ע"ש וזה דומה לסברת הר"ן הג"ל].

ולפי"ז פיון דבפסח הוי שפיר זמן החיוב אפי' תוך השנה ע"כ שפיר שייך בי' דיוחוי גם אז משא"כ במצורע דלפני זמנו חשוב זמן הפטור לגמרי וכנ"ל ע"כ שפיר לא אמרי' בי' דיוחוי דזמן הפטור אינו מדחה זמן החיוב דכינן דאין זמן החיוב עוד כלל חשוב כמו חולין שאינם מדחים קדשים וכנ"ל: ואולם בירושלמי פסחים פרק שמניי ה"ב איתא א"ר יוחנן הפריש פסחו עד שלא נתגזיר ונתגזיר עד שלא נשתחרר ונשתחרר עד שלא הביא ב' שערות והביא ב' שערות צריף להמנות על פסח אחר ע"כ ובק"ע שם פי' דהטעם משום דס"ל בע"ח גדחים.

וכן מוכח להדיא מדברי הרמב"ם ה' קרבן פסח פ"ד ה"ט שכ' וז"ל המפריש פסחו עד שלא נתגזיר ונתגזיר וכו' ה"ז מקריבו לשם פסח שאין בע"ח גדחים וכו' עכ"ל. וא"כ מבואר בזה לכאורה דאפי' מזמן הפטור לחיוב שייך דיוחוי ואמנם י"ל דנהי דהוא הי' עפ"ם הפטור מק"פ עכ"ז לאו בתר דידי' אצלנו רק בתר הזמן בעצם וע"כ פיון דלישראל המחנתיים במצות הוי זמן החיוב שייך שפיר דיוחוי משא"כ היכא דהוי זמן הפטור בעצם שפיר י"ל דמזמן הפטור לזמן החיוב לא אמרי' דיוחוי, וע"ע ברש"י סוף דל"ג ע"א ד"ה ולילב מסופה לא יליף שכ' ואי לילב א"צ אגד איצטריף למינקט ביו"ט משום דאי לא דקידש היום אפתי לא חל עלי' זמן מצוה ולא שם מצוה למיקרי' דיוחוי עכ"ל וזה נוטה לדברינו ובאתי רק להעיר: ד) התוס' ישנים ביומא שם ד"ה דיליף הקשו דלמ"ד בע"ח גדחים א"כ קרבן שנשחטה אמו יודחה לעולם פיון שהי' פסול ביום שנשחטה אמו מטעם או"ב ועל פירוש שאינו פן כדמוכח מןבחים דקי"ב ע"ב עכת"ק.

ונלענ"ד ליישב דהנה פללא דדיוחוי דאמרי' דכינן שנדחה אינו חוזר ונראה דמי מסברא לכללא דכל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה יבמה יבוא עלי' הרי היא כאשת אח שיש לה בנים ואסורה לעולם וכגון אם היא אחות אשה ליבם בשעת נפילה אסורה אליו לעולם אפי' מתה אחרי כן אחותה אשת היבם.

והנה התוס' ביבמות ד"ב ע"א ד"ה ואחות אשתו כתבו וז"ל אין להקשות דנדה תאסר ליבם אעפ"י שמיתהרת אח"כ כמו אחות אשתו שאין מתניבמת אפי' מתה אשתו אחרי כן דלא דמי דאחות אשה ושאר עריות האיסור עומד על היבם טפי משאר בני אדם אבל נדה לכ"ע אסורה עכ"ל.

ונראה בכוננת דברייהם דרק איסור שהוא ליבם לחוד אוסר אותה לעולם עליו משא"כ איסור נדה האוסרה לכל ע"כ מגו דהותרה אח"כ לכל הותרה גם ליבם. ולפי"ז י"ל דה"נ בענין דיוחוי רק איסור האוסרה לגבוה לבד הוא שמדחה אותה לעולם אבל איסור האוסרה גם להדיוט ואח"כ הותר אזי הותר גם לגבוה וע"כ או"ב דהוא איסור האוסרה

לכל העולם לשוחטת אפי' שלא בתורת קדשים ע"כ פשם שהותר מחר איסור זה להדיוט הותר גם לגבוה.

ולפי"ז תתיישב גם פן קושית הצל"ח פסחים צ"ח א' ע"ש שהקשה דכל קרבן שעבר עליו שבת ינדחה לעולם אם הוא מקרבנות שאינם דוחים שבת יעו"ש"ה ולפמ"ש ניקא ודו"ק: ואולם לכאורה יש לדחות זה דלאו דלגבוה באו"ב הרי הוא דבר אחר שאינו נוהג בהדיוט כלל דהא אלו נשחט הבן באותו יום הוא מותר להדיוט באכילה ולגבוה הרי הוא אסור בהקרבה וכינון שאיסור ההקרבה אין לו דוגמא בהדיוט ע"כ לא שייך לומר דמגו דאשתירי להדיוט השחיטה אישתירי נמי לגבוה ההקרבה ואמנם אחרי העיון דברינו נכונים דהא דאו"ב אסור לגבוה הרי לא מצינו לו שום מקרא כ"א קרא דישוך או ש"ה או"ב לא תשחטו ביום אחד דקאי אמקדשין וגם אחולין וכדאיתא בש"ס ריש פרק או"ב ע"ש וא"כ גם לגבוה אף השחיטה אסורה ואע"ג דקרינו בש"ס סוף פרק כל הבשר לאו"ב מחוסר זמן עש"ה ומוכח מזה דפסול להקרבה ג"כ אם עבר ונשחט וכן מוכח במשנה זבחים דק"ב ע"ב דביום שנשחטה אמו אין ראוי כלל לפתח אהל מועד ואפילו אם עלו ירדו יעו"ש"ה היינו מטעמא דכינן דאמרה תורה שלא לשחוט באותו יום ה"ל לענין שחיטה מחוסר זמן וחסוב לגבוה כלא נשחט כלל ושפיר פסולה ההקרבה אבל עכ"ז גוף האיסור הוא רק השחיטה ושפיר שייך שוב לומר מגו וכנ"ל.

והא דאמרי' ס"פ כל הבשר שם דמדאסר רחמנא מחוסר זמן (או"ב) לגבוה מפלל דלהדיוט שרי יעו"ש"ה ובתוס' אין הפונה דמדאסרה תורה ההקרבה לגבוה מפלל דלהדיוט שרי באכילה רק הפונה דמדאסרה התורה השחיטה לגבוה על פרחו דלהדיוט שרי באכילה דאל"כ ל"ל קרא לאסור השחיטה לגבוה והלא בלא"ה אסור לשוחטת שיהי תופסל ע"י השחיטה כיון שא"א להקריבה היום שהרי היום אסורה לישראל באכילה ואינה ממשקה ישראל ובשקיעת החמה הרי ינפסל הדם וא"א שתקרב עוד ואסור לפסול קדשים בינדים ועל פרחו דמותרת להדיוט באכילה [וקצ"ע עדיין דדילמא איצטריף קרא ללא דפסול קדשים בינדים הוא רק איסור עשה דשימור וליכא מלקות ואולם השחיטה הרי היא הטלת מום (עי' חולין ל' א' ותוס' שם ר"פ השוחט) אלא דבשחיטה בהכשר הכשירו ומצוותו בכף וליכא משום הטלת מום משא"כ פאן דאדרבה תנפסל ע"י השחיטה א"כ שפיר חשיבא השחיטה הטלת מום ואיכא בלא"ה מלקות משום הטלת מום.

ואולם עדיין איכא נפקותא להיכא דהתרו בו משום או"ב ולא משום מטיל מום וצ"ע: והנה יש לפרש עוד בכוננת הגמ' חולין הנ"ל דאי או"ב אסור להדיוט באכילה א"כ ל"ל קרא לאסור השחיטה לגבוה הרי השחיטה גופא היא מארבע עבודות ועובר בה אממשקה ישראל וכו' שהרי במעשה השחיטה הוא עושה עבודה בדבר שאינו ממשקה ישראל וזהו איסור.

ואולם ראיתי ברש"י זבחים דע"ד ע"ב ד"ה נפולה שכ' ונ"ל נפולה מן הגג ואינה יכולה לעמוד ספק טרפה היא ואם שחטה קודם ששחטה מעת לעת טרפה משום ריסוק אברים ואפי' בדקה ולא מצא בה נקיבת ריאה או מעיים ולא פסוקת חוט השדרה וסימן שום

טְרִיפוֹת וְאִם שֶׁהִתָּה מַעַת לַעַת וְשִׁחְטָה צְרִיכָה בְּדִיקָה מִכָּל סִימְנֵי טְרִיפוֹת וְכִינּוּ דְאִיתְחַזַּק בָּהּ סִפְק טְרִיפוֹת אִין מְבִיאִין אוֹתָהּ לַעֲזָרָה לְשׁוֹחֲטָה מְשׁוּם הַקְרִיבָהּ וְאֵל לְפָחֶתָּה עַכ"ל.

וְהִנֵּה בְּמִנְחוֹת (דף ו' ע"א) יְלִיף בְּגַמ' מִתְּלַתָּה קְרָאִי לְפָסוּל טְרִיפָה לְגְבוּהָ א' מְקָרָא דְמִן הַבְּקָר לְהוֹצִיא אֶת הַטְּרִיפָה ב' מְקָרָא דְכָל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשְּׂבָט פָּרֹט לְטְרִיפָה וְשְׂאִינָה עוֹבְרַת ג' קְרָא דְמִמְשָׁקָה יִשְׂרָאֵל מִן הַמְּוֹתָר לְיִשְׂרָאֵל עַש"ה בְּגַמ' דְּמַצְרִיף לְהוּ לְכַלְהוּ תְּלַתָּה קְרָאִי וְא"כ יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל רִש"י הַנָּ"ל דְּלֹא מֵיִתִּי שׁוּם מְקָרָא מִג' מְקָרָאוֹת הַנָּ"ל רַק מֵיִתִּי קְרָא דְהַקְרִיבָהּ וְאֵל לְפָחֶתָּה דְלֹא נִמְצָא בְּש"ס בְּשׁוּם מְקוֹם לְלַמּוֹד מַעְקָא זֶה אִיסוּר טְרִיפָה לְגְבוּהָ וְאִם פִּי גַם הֶרְמַב"ם בָּא מֵאִיסוּרֵי מִזְבֵּחַ ה"י כ' בְּטַעַם דְּטְרִיפָה אִיסוּרָה לְמִזְבֵּחַ דְּהוּא מְשׁוּם הַקְרִיבָהּ וְאֵל לְפָחֶתָּה וְגו' ע"ש הֵרִי פָּכַר תְּמַה עָלָיו בְּאַמַּת הַכ"מ שֶׁם דְּשִׁבְיָק קְרָאִי דְגַמ' וְנִקְט טַעְמָא אַחֲרֵינָא וְשֶׁלֹּא הַזְנוּכָר בְּגַמ' וְלֹא הִבִּיא הַכ"מ וְנ"ל שֶׁגַם דְּזִנְבָחִים הַנָּ"ל כ' פֶּן: וְאוּלָם בְּרִש"י דְּזִנְבָחִים הַנָּ"ל נִרְאָה דַּס"ל דְּהִנְיָה תְּלַתָּה קְרָאִי הָאוּסְרִים טְרִיפָה לְגְבוּהָ הִינּוּ רַק לְמִזְבֵּחַ וְלַעֲנִין הַקְרָבָה שֶׁהַקְרַבֵּת הַטְּרִיפָה דְּהִינּוּ זְרִיקַת דְּמוֹ וְהַקְטָרֵת חֲלָבּוֹ הוּא דְאִיסוּר אֲבָל הַשְּׁחִיטָה אִינְנָה בְּכָלֵל הָאִיסוּר וְע"כ בְּנְפוּלָה שְׂאֵפְשֶׁר לְבִדּוּקָה אַחֲרֵי הַשְּׁחִיטָה קוֹדֵם הַזְרִיקָה שְׁפִיר הִי רְאוּי שְׂיִהְיֵי מְוֹתָר לְשַׁחֲט נְפוּלָה וְלְבִדּוּקָה וְאִם תְּנַמְצָא טְרִיפָה לֹא יִזְרְקוּ דְמָה וְרַק מִפָּא קְרָא דְהַקְרִיבָהּ וְאֵל לְפָחֶתָּה שְׁפִיר גַּם זֶה אִיסוּר דְּבִהָּ קְרָא כְּתִי וְהִבְאֵתָם גְּזוּל וְאֵת הַפֶּסַח וְגו' הַקְרִיבָהּ וְאֵל לְפָחֶתָּה הִירְצָהּ וְגו' וְא"כ מְדַכְתִּי וְהִבְאֵתָם הֵנִי הַהֲבָאָה לַעֲזָרָה לְכַד בְּתוֹרַת קֶרְבֵּן אִיסוּר וְזֶהוּ שֶׁכ' רִש"י דְּכִינּוּ דְאִיתְחַזַּק בָּהּ סִפְק טְרִיפָה אִין מְבִיאִין אוֹתָהּ לַעֲזָרָה לְשׁוֹחֲטָה מְשׁוּם הַקְרִיבָהּ וְאֵל לְפָחֶתָּה וְנִהִי דְבִהָּ קְרָא דְהַקְרִיבָהּ וְאֵל וְגו' לֹא נִזְכָּר טְרִיפָה עַכ"ז הָא הֵךְ קְרָא סְבָרָא בְּעֵלְמָא הוּא שֶׁהַפְּתוּב צִנָּה שְׂיִהְיֵי פְּבוּד הַמְּקוֹם יֵת' יָקָר עַכ"פ פְּכָבוּד בְּשֶׁר וְנָדָם וְכִמוֹ שֶׁמְכַבְּדִין פָּחַת אֶחָד וְע"כ כָּל שְׂאֵנּוּ יוֹדְעִין מְסַבְּרָא שֶׁהוּא דְבָר שֶׁל בְּזִיּוֹן פְּגוּן הַבָּאָת סִפְק טְרִיפָה לַעֲזָרָה לְשׁוֹחֲטָה וְשֶׁלֹּא הִינּוּ עוֹשִׂין כֵּן לְפָנֵי הַפָּחַת הֵרִי הוּא בְּכָלֵל הָאִיסוּר וְכִמוֹ דְּיִלְיָף הַש"ס מִמְקָרָא זֶה לְאַסוּר יֵין וּמִים מְגוּלִין לְגְבוּהָ ע' סוּפָה נ' א' וּב"ב צ"ז ב' וְאֵף עַפ"י שֶׁלֹּא הַזְנוּכָר יֵין וּמִים מְגוּלִין בְּמְקָרָא זֶה פְּלָל.

וּמִפָּאָת זֶה הוּא שְׂאֵמְרוּ ג"כ בְּיוֹמָא מ"ז א' (וּבְשִׁבְתָּ ע"ד ב' וּבְפֶסַחִים ע"ה ב' וּבְמִנְחוֹת ס"ב א') הַשְּׂמָא לְפָנֵי מְלָךְ בְּשֶׁר וְנָדָם אִין עוֹשִׂין כֵּן לְפָנֵי מַמ"ה הַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא עַאכ"ו וְכו' ע"ש. וְהָא דְלֹא יְלִיף בְּש"ס מִנְחוֹת הַנָּ"ל כָּל עֵיקָר פָּסוּל טְרִיפָה מִמְקָרָא הַנָּ"ל צ"ל דְּהִינּוּ מְשׁוּם דְּמְקָרָא הַנָּ"ל הוּא עֲנִין סְבָרָא בְּעֵלְמָא וְכַנ"ל וְהַש"ס רוֹצֵה לְהִבִּיא פָּסוּל עֲצָמוֹתֵי מְקָרָא וְלֹא מְסַבְּרָא וְע' בַּכ"מ שֶׁם שֶׁכ' עַל דְּבָרֵי הֶרְמַב"ם הַנָּ"ל וְנ"ל א"נ הֵכִי קָאָמַר דְאִפִּילוּ לֹא הִיָּה בָּהּ אִיסוּר מִן הַתּוֹרָה ה"ל לְפָנוּסְלָה מְשׁוּם הַקְרִיבָהּ וְאֵל לְפָחֶתָּה עַכ"ל פְּנוּתוֹ בְּזֶה דְאִיסוּר הַקְרִיבָהּ וְאֵל לְפָחֶתָּה הוּא עֲנִין סְבָרָא בְּעֵלְמָא וְע"כ הִית' פְּנוּת הֶרְמַב"ם לְזַמַּר שְׂאִיסוּר טְרִיפָה לְמִזְבֵּחַ אִינְנּוּ מֵאִיסוּרֵי הַשְּׂמַעִיּוֹת לְכַד רַק אִיסוּר שְׂפָלִי הוּא וְשֶׁהִי רְאוּי לָנוּ לְזַמַּר כֵּן מְסַבְּרָא שֶׁהֵרִי הַקְרִיבָהּ וְאֵל לְפָחֶתָּה הִירְצָה וְרָצָה הֶרְמַב"ם לְהַחֲמִיר הָאִיסוּר בְּזֶה וְלְהִרְאוֹת אִיף שֶׁהוּא גְּנוּת וְדָבָר מְכֻנָּעַר גַּם לְפִי הַשְּׂכָל הָאֲנוּשִׁי וְעַכ"פ מְבֹאָר בְּזֶה דְאִיסוּר הַקְרִיבָהּ הוּא סְבָרָא בְּעֵלְמָא וְע"כ הַש"ס דְּמִנְחוֹת שֶׁם שְׁחַתַּר אַחֲרֵי פָּסוּל עֲצָמוֹתֵי מְקָרָא שְׁפִיר לֹא הִבִּיא קְרָא דְהַקְרִיבָהּ וְיֵשׁ לְיִישָׁב זֶה עוֹד בְּאִנְפֵּן אַחֵר וְאִכ"מ לְהֶאָרִיף].

ואיך שיהי' עכ"פ נלמד מרש"י זבחים הנ"ל דבשחיטה ליכא איסור ממשקה ישראל דאל"כ הי' לו לרש"י להביא קרא דממשקה ישראל דעדיף טפי ממקרא דהקריבהו וכו' מדהביא בש"ס מנחות הנ"ל קרא דממשקה ישראל ואלו קרא דהקריבהו לא מיייתי לי' פלל: ועוד יש ראי' ברורה לזה מש"ס חולין די"א ע"א דקאמר אתי' מרישא של עולה וכו' ממאי דילמא דפלי לי' ובדיק לי' וכו' ואי איתא דשחיטת טריפה אסורה כמו ההקרה א"כ מה זה שאמר דפלי לי' הרי השחיטה גופה ראוי שתאסר מחשש טריפה פיון שאסרהשחיטה הוא שבודק אותה ועל פרחו דבשחיטה אין שום איסור ממקראות האוסרים טריפה לגבוה אשר קרא דממשקה ישראל הוא אחד מהם ואע"ג דמפאת הקריבהו וגו' הוי גם השחיטה איסור וכרש"י זבחים הנ"ל עכ"ז שם בחולין לא שנינו איסור דהקריבהו וגומר פיון דשם איירי במביא בהמה טובה באמת אלא דמשום דלא אזלינן בתר רובא חוששין על כל בהמה שמא טריפה היא וע"כ אין בזה משום בזיון פיון שלפני הפחת ג"כ מקריבין לדורון בהמה אעפ"י שיש בה חשש מיעוט דטריפה וז"פ: ה) ע"ל בבבאור דברי התוס' יבמות הנ"ל דכתבו דנדה הואיל ואסורה לכל לא שנינו בה כל יבמה וכו' ונראה פונתם דרק איסור שהוא ליבם לבד ע"כ הוא מתנגד אל זיקת היבום וע"כ הוא מקליש ומסלק זיקת היבום ולכן אף שפר האיסור אח"כ עכ"ז אין זיקת היבום חוזרת עוד משא"כ איסור נדה שאינו בפרטיות נגד היבם רק הוא לכל העולם אלא דממילא גם היבם בכלל וע"כ פיון שאינו נגד היבם בפרטיות ע"כ ה"ל לגבי זיקת היבום כפסולו מחמת דבר אחר ואין בכחו לסלק זיקת היבום.

והנה אם יהי' פונת התוס' פן ג"כ יתיישב הקושיא מאו"ב ומשבת הנזכרים באות הקדום לענין דיחוי פיון דענין דיחוי דמי לכללא דכל יבמה שאין אני קורא בה וכו' וכנ"ל ויענין דיחוי י"ל פן ביותר פיון דדין דיחוי ילפי' רק ממום מדכתי' בי' בהם ודרש'י בהם הוא דכי עבר מומין ירצו הא שאר כל הפסולין אם נדחו ידחו וכמבואר בסוגין וע"כ רק פסול הנוהג בקדשים לבד וכגונא דמום שפוסל רק בקדשים ע"כ חזינו מזה שהפסול הוא דבר מתנגד והפיכי אל הקדושה בפרט מדאינו פוסל בשום מקום רק בקדשים וע"כ רק פסול כזה הוא שמסלק את הקדושה ומדחה אותה ועל פן אין הקדושה חוזרת אף לאחר הסתלקות הפסול משא"כ פסול דעלמא פגון או"ב ואיסור שבת שאין האיסור מפח קדשים פלל כ"א הם איסורים דעלמא שאסור לשחוט או"ב ואסור לעשות מלאכה בשבת וע"כ אף פשהאיסורים ההם הם בקדשים עכ"ז אינם הפיכים אל הקדושה פיון שאינם דברים הפוסלים בקדשים בפרט וע"כ אין מקלישים הקדושה ואין בכחם לעשות דיחוי: והנה י"ל סברא זאת עוד בפשיטות טפי דכיון דכל הדחויים אף מפסול מום הוא דילפינו להו ע"כ פיון שמום הוא פסול הנוהג רק בקדשים ע"כ הרי יש לו דין קדשים ואין ללמוד ממנו רק על פסול כמוהו הנוהג ג"כ רק בקדשים אבל איסור דעלמא הנוהג גם בחולין אז אף פשהאיסור הזה הוא בקדשים עכ"ז י"ל דאין לו דין קדשים גם בהיותו בקדשים ויש לו רק דין חולין וחולין מקדשים הרי לא ילפינו וה"נ מיעוט דכתי' במום ראוי לומר רק דקאי אקדשים דכתי' לא על דבר שיש לו דין חולין ודו"ק.

וכמו כן חידשתי בחידושי בסוגי' דהמלא"ס דהא דאמרי' המלא"ס בקדשים היינו רק אם האיסור הוא מפאת קדשים אבל איסור דעלמא הנוהג גם בחולין אזי אף פשהאיסור הזה

הוא בקדשים עכ"ז אין לו דין קדשים ואין ההיתר מצטרף לו גם שם כמו שאין אומרים באיסורי חולין דין המלא"ס.

ואולם סברא זאת לאו פשוטה היא כל פה ויש לי להעיר בה מפמה מקומות בס"ד ואלה המה: המקום הא' בגליון הש"ס להגאון ר' עקיבא איגר ז"ל בעירובין ק' ע"א כ' על דברי התוס' שם ד"ה מתן שהקשו דליתי עשה דמתן ד' ולדחי לאו דבל תוסיף וכ' ע"ז וז"ל במהרי"ק שןרש קל"ט הביא בשם התוס' בפסק בתרא דעירובין שכתבו וז"ל ועי"ל דאין עדל"ת שבמקדש כדאמרין בפסק דם חטאת מיהו יש לדחות דלא דמי דהתם הטעם דל"ת שבמקדש חמור ולא מידחי מקמי עשה אבל גבי בל תוסיף לא שיהי שום חומרא דשייף גמי בעלמא ומ"מ י"ל דכיון דהוי במקדש לא דחי עכ"ל הגרע"א ז"ל.

ומבואר שהתוס' המובאים במהרי"ק הג"ל נסתפקו בזה אי לא דעלמא פשהוהו בקדשים יש לו דין קדשים או לא. וע"ע בספר שושנת העמקים כלל ט' שכ' וז"ל ע' בשו"ת שאגת ארי' סי' צ"ו הקשה אהא דפריף בריש גיה"נ מוקדשין פשיטא והקשה דמאי פשיטא הא ה"א דאתי עשה דאכילת קדשים ודחי דכה"ג אמר בזבחים דצ"ז ע"ב ומשגי אין עדל"ת שבמקדש וכאן לא שייף זה יעוי"ש וכו' ומה שיראה מדבריו דדוקא ל"ת שבמקדש לא דחי הא לאוי נוכראה אף בקדשים דוחה ואתי שפיר מה שהקשו התוס' עירובין ד"ק ע"א דגיתי עשה ונידחי לאו דבל תוסיף וכו' אמנם י"ל דאף לאונו נוכראה כל שהוא בקדשים אינו דוחה ותדע דאל"כ כשבלעו קדשים איסור מאיסורי לאונו אה"נ דגיתי עשה ונידחי ל"ת ונהי דאם בלע חלב ודם דהוי בכרת אין עדל"ת שבכרת כו' מ"מ איסורי לאונו וחלב ודם פחות מפזית גיתי ונדחי ש"מ דכל בקודש אינו דוחה אף לא אחר וכו' עכ"ל.

הרי שגם הוא ז"ל נסתפק בזה אם יש לאיסור דעלמא פשהוהו בקדשים דין קדשים ושייף בי' אעדל"ת שבמקדש או לא ומה שהקשה דא"כ היכא שנבלע איסור דעלמא גימא דעדל"ת לא זכיתי להבין הקושץ דמאן לימא לן שאין הדיו פן באמת והש"ס דזבחים שם הרי איירי רק בנבלע חטאת פסול ע"ש אבל הלא לא נאמר שם דרף כלל דאין עשה דקדשים דוחה לאו וצריף עיון: המקום הב' בתוס' חולין דע"א ע"א אהא דאמרי' התם מנין לאו"ב שנוהג במקדשין וכו' כתבו וז"ל וא"ת ואמאי ס"ד דלא איירי קרא במקדשין הא סתמא כתי' וא"ל דאצטרף שאם צריף לפסח ואין לו אלא אותו שנשחט בו ביום אביו או בנו דס"ד דאתי עשה דפסח ודחי לאו דאו"ב ולהכי איצטרף דלא דחי וכו' עכ"ל והנה גם בזה קשה דהיכא ה"א כלל דדחי הא אין עדל"ת שבמקדש ועל פרוף דלאו דאו"ב דהוא לאו דעלמא ע"כ אף בקדשים אין לו דין ל"ת שבמקדש ושפיר נדחה מפני עשה.

ויש מדבריהם אלה ראי' לדברינו מעלה דלא שייף לדון דין דחוי בקדשים מפאת או"ב פנין דהוא לאו דעלמא וכנ"ל ואולם לעניננו יש לחלק דשאני התם דהתוס' אזלי שם לפי ה"א דאין מקרא מיוחד לאסור או"ב במקדשין משא"כ לפי האמת דמיתי שם בחולין קרא מיוחד לאסור או"ב במקדשין ע"כ שפיר י"ל דיש לו דין קדשים ושיכול לעשות דחוי.

ואולם אין זה מוכרח דסוף סוף הרי הוא איסור הנוהג גם בחולין וע"כ נהי דגילתה תורה בגלוי מיוחד דאיסור החולין הנה נוהג גם בקדשים עכ"ז י"ל עדיין דיש לו דין חולין

גם בקדשים פינו שאיננו דבר מיוחד בקדשים בפרט רק נוהג בחולין והתורה גילתה רק דדין חולין הנה הוא גם בקדשים ודו"ק: המקום הג' בש"ס זבחים ד"צ ע"ב איבעי להו תדיר ומקודש אינה מהו קודם וכו' ת"ש תמידין קודמין למוספין ואע"ג דמוספין קדישי (מוספים שם שבת עליהם שהם באים חובה לה ואלו התמידין באין אף בחול רש"י) אטו שבת למוספין אהנאי לתמידין לא אהנאי (פיון דהאינדנא קריבין אף הם שבת עליהם).

רש"י) עכ"ל הגמ'. הרי שהמקשן והתרצו נחלקו פה בזה אם יש שם שבת רק אל המוספים הבאים בשבת מחמת שבת א"ד גם התמידין אם שקריבים גם בחול עכ"ז פשהם קריבים בשבת שם שבת עליהם וכפירש"י הנ"ל להרי זה אותו הספק בעינו שאנו דנין בו אם איסור דעלמא פשהו בקדשים יש לו דין קדשים או לא ודו"ק היטב: המקום הד' בספר מקור חיים סי' תמ"ד בפניאורים סק"א כ' וז"ל לכן נראה דת"ק סובר דעיקר ביעור חמץ הוא שריפה ולכן ס"ל דמבער הכל מלפני השבת דבשבת א"א בשריפה כו' וחקמים סוברים דאף זורה לרוח ומטיל לים ולכן סברי דאף בשבת יכול לבער דאף אם לא ימצא אוכלין הרי יכול לבער ע"י הטלה לים ור' אליעזר ברבי צדוק מחלק דבתרומה דעיקר פסול תרומה מצותו בשריפה וכמו שכתבו התוס' בשבת דכ"ה בטעם דתרומה טמאה בשריפה משום דאייתקש לקודש ובקדשים כל פסוליהו בשריפה וא"כ כמו כן פשוטו דתרומה משום חמץ ג"כ דינו בשריפה וכו' עכ"ל.

ולפי דרכנו י"ל דראב"צ וחקמים נחלקו בספק שלנו אם איסור דעלמא פשהו בקדשים יש לו דין קדשים או לא וזה דנהי דפסולי קודש דינם בשריפה עכ"ז י"ל דזהו רק אם הפסול הוא מפאת קודש משא"כ פאן בחמץ דהוא איסור דעלמא אזי שפיר י"ל דאי מצות השבתת חמץ הוא בכל דבר אזי אין המצנה הזאת משתנית בהיותה בתרומה וקדשים ואין לביעור הנה דין ביעור קדשים פלל אף בהיותו בקדשים ויש לו רק דין ביעור דעלמא כמו בחמץ של חולין ונהו אם נאמר דאיסור דעלמא פשהו בקדשים אין לו דין קדשים משא"כ אם נאמר דגם איסור דעלמא יש לו דין קדשים בהיותו בקדשים אזי ממילא גם איסור חמץ פשהו בתרומה וקדשים נחשב איסור ופסול קודש וטעון שריפה כפסולי קודש וא"כ מובן ממילא דראב"צ וחקמים דנחלקו אם תרומת חמץ דינה בשריפה כפסולי תרומה או השבתתה בכל דבר בחמץ דחולין בספק שלנו הוא דנחלקו אם יש לאיסור דעלמא פשהו בקדשים דין קדשים או לא: וראיתי בירושלמי פסחים פרק כל שעה סוף הלכה א' וז"ל ר' בנימין בר לוי שאל חלות תודה שנעשו נותר מהו וכו' ובקרבן עדה פי' חלות תודה שהו חמץ ונעשו נותר מהו ולרבנן דסברי דחמץ השבתתו בכל דבר מבעי לי' בחלות תודה שנעשו נותר מי אמרינן פיון שהו חמץ השבתתו בכל דבר או דילמא במילתיהו קיימי כשאר נותר שהוא בשריפה עכ"ל.

הנה דהירושלמי איבעי לי' לומר דאפי' נותר דקדשים שיש בו מצות שריפה בעצמותו מפאת נותר עכ"ז אם הוא ג"כ חמץ וצריך ביעור גם מפאת חמץ אין לביעורו דין קדשים עוד ודי השבתתו בכל דבר כמו בחמץ וה"ז לגמרי היפוך דברי המקור חיים הנ"ל שכ' בסברת ראב"צ דאפילו ביעור החמץ מפאת חמץ עצמו פשהו בקדשים דינו בשריפה כפסולי קדשים ואפילו אם שאר חמץ השבתתו בכל דבר (ודע דדברי הפני משה על הירושלמי שם קשים להולמן במחכ"ת והעיקר לענ"ד כפי' הקרבן עדה הנ"ל ולא כפי'

השני שפקרפון עדה והוא עצמו ו"ל כ' על פירוש הנ"ל שהוא עיקר ואולם גם לפי הפני משה ג"כ סברת בעינת הירושלמי היא כנ"ל דאיבעי לי דכינן שהוא חמץ ע"כ די השבתתו בכל דבר אעפ"י שהוא גם נותר.

והנה הייתי יכול לפרש דברי הירושלמי שם ולומר דלא איירי בנותר כלל רק בביעור חלות תודה מפאת חמץ לחוד ונסתפק הספק הנה עצמו אשר אנו בו אם דין החימוץ בקדשים פשאר חמץ דהשבתתו בכל דבר לרבנן א"ד הואיל והוא בקדשים חשיב כפסולי קדשים דבשריפה ותדמה איבעיא זו ביותר לאיבעי' הקדומה שם דפטר חמור שהמית את האדם מיתתו במה בעריפה או בסקילה דשם ג"כ מפאת פטר חמור הרי אפשר לפדותו וא"צ מיתה כלל ועיקר מיתתו הוא רק מפאת שהמית אדם ואיבעי לי אי כל ביעורי פטר חמור א פשהביעור בא לו מצד אחר הוא בעריפה או דלמא פשאר מצד אחר אין דינו דין פטר חמור ושפיר הא בסקילה פשאר בעל חי שהמית אדם ואולם הייתי צריך להגיה הרבה לפי הפירוש הנה בירושלמי שם ואין בידי להגיה כל כד: ואולם באמת בעיא דירושלמי הנ"ל צריכה ביאור דנהי דביעור דחימוץ גם בקדשים די ל דבר ואין דינו משתנה מבחולין עכ"ז אם הקדשים ש ג"כ נותר וחיבין שריפה בעצמותם מפאת שהם חמץ א"כ מדוע יוגרע החיוב הנה ע"י שהם ג"כ חמץ הרי ע"י השריפה מתקנים מצות ביעור חמץ ג"כ אלא דמאן החימוץ אינו חייב לשרוף דוקא ודי להשבתתו בכל או וא"כ כיון דמפאת הנותר יש פאן חיוב שריפה א"כ הן נפטר מחיוב הנה ובשלמא מאי דמסיק שם בירושלמי לפי גירסת הק"ע שם דאם הגיע זמן ביעורם ה חימוץ קודם שנעשו נותר ואחרי כן נעשו נותר ד השבתתם בכל דבר ניחא דבזה י"ל הטעם דנאסרו מפאת מפאת חמץ מקודם שנעשו נותר ע"כ אין איסור נותר חל על איסור חמץ והוי פאילו אינן נותר כלל רק א לבד וביעור חמץ הרי ס"ל דהשבתתו בכל דבר ונהי די"ל דחיוב השריפה דנותר חשוב מוסיף עכ"ז אין זה ברור ועוד אפשר דהאי מ"ד דירושלמי לית לי איסור מוסיף ואם שמשברא הי מקום לספק בזה אם חיוב שרפה דנותר אינו חל בכה"ג דיש סברא לומר דאין לנו לדרוש טעמא דקרא ולומר דחיוב שריפה דנותר תלוי באיסור אכילתו ורק כיון שאמרה תורה והנותר ממנו עד בוקר באש תשרפו אין לנו אלא הדברים כמשמען דכל שנותר לאחר זמנו יש מצוה לשרפו ואין המצוה הזאת תלויה באיסור שלו כלל וע"כ נהי דאין האיסור דנותר חל על איסור חמץ עכ"ז מצות השריפה מפאת שהוא נותר אצא יש פאן [ואולם בקידושין נ"ו ב' יליף איסור הנאת פלאי הפך מחיוב שריפתו ומוכח דכשהצריכה תורה או שריפה הוא רק מפאת האיסור הנאה ומורה על האיסור הנאה וכשאין איסור אזי גם חיוב שריפה א"א שיהיה ועי' בתוס' פסחים דכ"ד ע"א ד"ה ואם] ולפי המבואר ביבמות ל"ב ב' דרק לענין עונש הוא דאחע"א אבל עצמיות האיסור חל ונ"מ לקונברו בין רשעים גמורים ע"ש א"כ אפי' נימא דמצות שריפת נותר היא מפאת איסורו עכ"ז הרי גם איסור נותר יש פאן ומנין לנו לומר שמצות השריפה היא רק מפאת העונש אשר על האיסור וכשאין על האיסור עונש מטעמא דאחע"א אזי גם מצות השריפה אין פאן.

ואולם עכ"ז דעת הירושלמי הנ"ל שפיר יש להסבירה פן מטעמא דאחע"א ואכ"מ להאריה בזה. ואולם האיבעיא דירושלמי הנ"ל דמוכח דאיבעי לי שלא יהי חיוב שריפה אפי' היכא שנעשה נותר קודם חלות איסור חמץ דרק בפשיטות האיבעיא היא דמחלק

שם בין היכא שנעשה נותר מקודם לבין היכא שנעשה נותר אחרי כן ומוכח מזה דלפי האיבעיא הי' מסתפק גם היכא שנעשה נותר מקודם וזה נדאי דבר ע דכיון דכבר נעשה נותר וקל עליו חיוב שריפה מדוע יפקע החיוב הזה ע"י שנעשה חמץ אחרי כן: ונלענ"ד דטעם הירושלמי הוא עפ"י דברי הש"ס דידן פסחים דפ"ב ע"ב והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף ל"ל (הא פל פסולי קודש הילכתא גמירי להו דבשריפה) ומשני שהוא לגופי' איצטריף דסד"א פל פסולי קודש פגון לן דמה ונשפף דמה ויצא ונשחטה בליה דבשריפה דליתנייהו חולין אבל נטמא דבחולין נמי מיפסל אימא הואיל ויתעביד בי' עובדין דחול לא ליבעי שריפה ותיסגי לי' בקבורה קמ"ל, עכ"ל הגמ'.

ומבואר בזה דהא דפסולי קדשים הוי מצותן בשריפה היינו רק מפאת חשיבות קדושה וע"כ בנטמא דטומאה פוסלת גם בחולין ע"כ א דהואיל ואיתעביד בי' עובדין דחול נתחללה קדושתו והנלה (ע"ש ברש"י) ואין לו חשיבות הקדושה עוד פי היכי דליבעי שריפה ורק סגי לי' בקבורה ומש"ה איצטריף קרא דוהבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף ע"כ שפיר גם היכא דיש בקודש פסול עצמותי מפאת נותר וכדומה ואח"כ הוא דנאסר מפח חמץ עכ"ז פינון שהחמץ הוא איסור של חולין ונוהג בחולין וא"כ הרי איתעביד בי' ע"י החימוץ עובדין דחול וע"כ שפיר יש סברא לומר דפקע חשיבותו ונתחללה קדושתו ושגם מפאת נותר אין פאן חיוב שריפה עוד פינון שהחיוב שריפה של נותר וכל פסולי קודש הרי הוא רק מפאת חשיבות הקדושה והקודש הזה הרי אין לו חשיבות הקדושה עוד שהרי נתחללה קדושתו והנלה ע"י העובדין דחול שנעשה בו מפאת החימוץ וכמו שהייתי אומר כן ממש גם בקודש טמא לולי הגזה"כ וא"ל דהשתא דגלי קרא בטומאה גילף מינ' דז"א חדא דאיסור מטומאה לא גמרי' כמבואר ביבמות (דף ק"ג ע"ב) ותו דטומאה לא הוי פל כף עובדין דחול כמו חימוץ שהרי טומאה אינה אוסרת כ"א במעשר ותרומה שהם ג"כ דברים מקודשים ולגבי קדשים הוא דנחשבים חולין (עמ"ש לעיל אות ג' ותבין דברינו פה) משא"כ חימוץ שאיסורו נוהג בחולין גרידי ע"כ שפיר חשוב עובדין דחול ביותר ושפיר ביכולתו לחלל הקדושה אף שאין הטומאה מחללת הקדושה: ודע דמש"ס פסחים הנ"ל יש לנו לכאורה להביא ראי' לסברת המק"ח הנ"ל דפסול דעלמא פגון חמץ פשהוא בקודש דין פסול קודש עליו וצריף שריפה אע"ג דבעלמא א"צ שריפה וזה מדאמרי' בגמ' דבנטמא ה"א דהואיל דבחולין נמי מיפסל ואיתעביד בי' עובדין דחול תיסגי לי' בקבורה ולמה לו להי' דאיתעביד בי' עובדין דחול שהכוננה מפאת חילול הקדושה וכנ"ל הלא הי' יכול לומר בפשיטות דסד"א דרק לן דמה ויצא דמה וכו' דליתנהו בחולין הוא דחשיבי פסולי קודש וצריכים שריפה אבל טומאה דבחולין נמי מיפסיל ע"כ ה"א דגם בהיותו בקודש איננו פסול קודש פלל ולא ליבעי שריפה ועל פרוץ דגם פסול דעלמא פשהוא בקדשים שם פסול קודש עליו לענן חיוב שריפה.

ואמנם אחרי העיון אינה ראי' דשם בטומאה נהי דטומאה פוסלת גם בחולין עכ"ז הרי יש מקרא מיוחד על איסור קודש טמא דכתי' והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל וע"כ שפיר שם פסול קודש עליו משא"כ בחמץ שגם קודש ותרומה של חמץ אינם אסורים רק מפח הפתוב האוסר כל חמץ שבעולם ע"כ שפיר י"ל דאין על החימוץ הזה דין פסול קודש גם בהיותו בקודש וכמוכח: המקום הה' בזבחים דק"ג ע"ב במשנה מבואר דקודש

שְׁהַפְּשִׁיטוּהוּ אַחַר זְרִיקָה וְנִמְצָא טְרִיפָה טְעוֹן שְׁרִיפָה ע"ש וּאֵע"ג דְּאִיסוּר טְרִיפָה נוֹהֵג גַּם בְּחֻלִּין וְא"כ מוֹכַח לְכַאוּרָה דְּגַם פְּסוּל דְּחֻלִּין כְּשֶׁהוּא בְּקוֹדֵשׁ דִּין פְּסוּל קוֹדֵשׁ עָלָיו לְהַצְרִיף שְׁרִיפָה.

וּקצ"ע בְּרִש"י שֵׁם ק"ד א' ד"ה בְּשֶׁרָה בְּקַבּוּרָה דְּאֵהָא דְּאָמַר הֵתָם דְּבָכוֹר בְּגַבּוּלֵין הַנְּמָצָא טְרִיפָה לְאַחַר הֶפְשֵׁט טְעוֹן קַבּוּרָה כ' וְז"ל וְשְׁרִיפָה לִיפָא דְּאִין שְׁרִיפָה בְּקִדְשִׁים אֲלֵא כְּשֶׁהוּבָאוּ לְעִזְרָה וְנִפְסְלוּ אַחַר שְׁחִיטָה עכ"ל וְצ"ע מִמְשַׁנָּה הַנְּ"ל דְּהָא טְרִיפּוֹת הוּא פְּסוּל שֶׁהִי עוֹד לִפְנֵי שְׁחִיטָה וְאִי מִשּׁוּם דְּנִמְצָא רַק לְאַחַר הֶפְשֵׁט אֲזַלְתָּ בְּתַר יְדִיעָה וְלֹא חֲשַׁבְתָּ לִי פְּסוּל דְּלִפְנֵי שְׁחִיטָה א"כ הָרִי שׁוֹב גַּם פְּסוּל דְּלִפְנֵי הֶפְשֵׁט אֵינּוּ פִּינּוּן שְׁהִידִיעָה הִי רַק אַחַר הֶהֱפֵשֵׁט וְא"כ מִדּוּעַ אָמְרוּ שֵׁם בְּמִשְׁנָה דְּגַם הָעוֹר יִשְׁרָף דָּאֵע"ג דְּפְסוּל הַנּוֹלֵד אַחַר הֶפְשֵׁט אֵין פּוֹסֵל אֶת הָעוֹר וְהוּי הָעוֹר לִפְנֵימֵי עכ"ז טְרִיפּוֹת שְׁאֵינִי דְּנֵהִי דְּנִמְצָא רַק אַחֲרֵי הֶהֱפֵשֵׁט עכ"ז גּוֹף הַטְּרִיפּוֹת הָרִי הִי בּוֹ גַּם לִפְנֵי הֶהֱפֵשֵׁט וְע"כ גַּם הָעוֹר טְעוֹן שְׁרִיפָה עש"ה בְּמִשְׁנָה וּבְרִש"י ד"ה אֲלֵא וְא"כ מִמ"נ אִי אֲזַלְתָּ בְּתַר עֶצֶם הַטְּרִיפּוֹת הָרִי הִי עוֹד לִפְנֵי שְׁחִיטָה וְאֵין טְעוֹן שְׁרִיפָה כָּלֵל וְאִי אֲזַלְתָּ בְּתַר יְדִיעָה הָרִי נוֹדַע רַק אַחֲרֵי הֶהֱפֵשֵׁט וְא"כ רְאוּי שְׁיִהְיִי טְעוֹן שְׁרִיפָה הַבְּשָׂר לְבַד וְלֹא הָעוֹר וְכִשְׁאָר פְּסוּל הַנּוֹלֵד אַחַר הֶפְשֵׁט שְׁאֵין פּוֹסֵל אֶת הָעוֹר וְצ"ע: וּבִתּוֹס' שֵׁם ק"ג ב' ד"ה וּמוֹדָה הִבִּיאוּ ש"ס פְּסָחִים דְּכָל שְׁפָסוּלוּ בְּגוֹפוֹ יִשְׁרָף מִיָּד וְכו' וְכָתְבוּ ע"ז וְז"ל וְפְסוּלוֹ בְּגוֹפוֹ הָיִי כְּמוֹ פִּיגּוּל וְטְרִיפָה וְנִבְיָלָה וְכו' עכ"ל.

וּמִבּוֹאֵר שְׁהִתּוֹס' נִחְלָקוּ אַרְש"י הַנְּ"ל וְס"ל דְּאָפִי פְּסוּל הַנּוֹלֵד בְּשְׁחִיטָה עֲצָמָה כְּמוֹ נִבְיָלָה ג"כ טְעוֹן שְׁרִיפָה וְלֹא דוֹקָא פְּסוּל הַנּוֹלֵד אַחַר שְׁחִיטָה. וְהִנֵּה מִדְּבַרֵי הַתּוֹס' הַנְּ"ל ג"כ יֵשׁ הוֹכָחָה הַנְּ"ל דְּאָפִי פְּסוּל דְּעֵלְמָא כְּשֶׁהוּא בְּקוֹדֵשׁ דִּין קוֹדֵשׁ עָלָיו לְטְעוֹן שְׁרִיפָה דְּהָא נִבְיָלָה הִיא פְּסוּל דְּעֵלְמָא וְנוֹהֵג בְּחֻלִּין כְּמוֹ בְּקִדְשִׁים וְאֵעפ"כ כְּתוּבוֹ דְּטְעוֹן שְׁרִיפָה בְּקוֹדֵשׁ: וְאֵלֶם גַּם זֶה יֵשׁ לְסִתּוֹר כְּדִבְרֵינוּ הַקּוֹדְמִים לְעֵנֵן טוֹמְאָה דְּהָא ה"נ פְּסוּל טְרִיפָה יֵשׁ לוֹ מִקְרָא מִיְּחֻד בְּקִדְשִׁים דְּכַתִּי מִן הַבְּקָר לְהוֹצִיא אֶת הַטְּרִיפָה וְכַמְבּוֹאֵר בְּמִנְחוֹת (דָּף ה' ע"ב) וְכוּ לְעֵנֵן נִבְיָלָה יֵשׁ מִקְרָא מִיְּחֻד לְשַׁחִיטַת קִדְשִׁים דְּכַתִּי וְשַׁחַט אֶת כֶּן הַבְּקָר וְאֵלוֹ חֻלִּין גְּלִמְדִים מִזְבַּחַת מִבְּקָרָה וּמִצְאָנָה (וְעִי' חֻלִּין כ"ז א' דְּמוֹכַח קִצָּת דְּוִשְׁחַט אֶת כֶּן הַבְּקָר קָאִי גַּמִּי אַחֲוֵלִין וְיֵשׁ לְדַחוֹת וְיֵשׁ עוֹד קָרָא דְּרַצּוֹנְכֶם תִּזְבַּחְוּהוּ דְּהוּא מִיְּחֻד לְגַמְרֵי לְשַׁחִיטַת קִדְשִׁים דְּהָא דְּרִשִׁינּוּ בִי לְדַעַתְכֶם זְבוּחוֹ כְּמִבּוֹאֵר בְּחֻלִּין י"ג א' וּבְכַמְהָ דְּוִכְתִּי וְאֵלוֹ בְּחֻלִּין בְּעִי' רַק כַּח גְּבָרָא] וְע"כ שְׁפִיר חֲשִׁיבֵי טְרִיפָה וְנִבְיָלָה פְּסוּלֵי קִדְשִׁים וְיֵשׁ לָהֶם דִּין קִדְשִׁים בְּהִיּוֹתָם בְּקִדְשִׁים וְאֵין רְאוּי מִכָּאן לְפְסוּל חֲמִץ וְכוּ"ג שְׁהוּא בְּקִדְשִׁים ג"כ רַק מִכַּח הַכְּתוּב הָאוֹסֵר חֲמִץ דְּחֻלִּין וְכַנ"ל: וְאֵמְנָם אִם נֹאמַר כֶּן יֵשׁ לְעֵינֵי קִצָּת מִש"ס מִנְחוֹת שֵׁם דְּפָרִיף אֵהָךְ דְּרִשָּׂא דְּמִן הַבְּקָר לְהוֹצִיא אֶת הַטְּרִיפָה דל"ל קָרָא וְהֵלֵא דִּין הוּא וּמָה בַע"מ שְׁמוֹתָר לְהַדְיוּט אֲסִיר לְגַבּוּהַ טְרִיפָה שְׁאִסוּרָה לְהַדְיוּט אֵינּוּ דִּין שְׁאִסוּרָה לְגַבּוּהַ וּמֵאִי קוּשְׁיָ' הָרִי אִם נִאֲסוֹר טְרִיפָה לְגַבּוּהַ שְׁלֵא מִמִּקְרָא מִיְּחֻד וְרַק מִסְּבָרָא מִפְּאֵת שְׁהוּא אִסוּר לְהַדְיוּט דָּא"א שְׁיִהְיִי כַּח הַדְיוּט חֲמוֹר מִהַקִּדְשׁ פִּינּוּן דְּמִצִּינוּ פְּסוּלִים כְּמוֹם וְשְׁאָרֵי דְּבָרִים דְּמִיְּחִי בְּתַר הֵכִי שֵׁם דְּאֵינָם אוֹסְרִים בְּחֻלִּין רַק בְּקִדְשִׁים וְחֻזִּינוּ מִזֶּה דְּקִדְשִׁים חֲמִירֵי מִחֻלִּין וְא"כ עכ"פ אִסוּרָה שְׁל טְרִיפָה בְּקִדְשִׁים הוּא רַק אוֹתוֹ הָאִיסוּר שְׁהוּא בְּחֻלִּין אֲלֵא דְּנוֹהֵג גַּם בְּקִדְשִׁים מִפְּאֵת דְּאִיסוּר הַנִּכְתָּב בְּחֻלִּין מִמִּילָא גַּם קִדְשִׁים בְּכָלֵל דָּא"א שְׁיִהְיִי אִיסוּר בְּחֻלִּין וְלֹא יֵהִי בְּקִדְשִׁים וְיִהְיִי הַחֻלִּין חֲמוֹרִים מִקִּדְשִׁים וְא"כ פִּינּוּ

שאיסור החולין הוא הוא איסור הקדשים שוב הרי אין לו דין פסול קודש גם בהיותו קודש ואין טעון שריפה משא"כ השתא דכתי' מקרא מיוחד דמן הבקר בקדשים להוציא את השריפה הרי שם פסול קודש עליו וטעון שריפה וא"כ מאי פריה דל"ל קרא דמן הבקר וכו' והרי שפיר צריה קרא פיון דאיכא נפקותא לענון אי יהי' טעון שריפה או קבורה ובאתי רק להעיר: המקום הו' במנחות כ"ה א' ת"ר ונשא אהרן את עון הקדשים וכי איזה עון הוא נושאם תאמר עון פיגול הרי כבר נאמר לא יחשב א"ת עון נותר הרי כבר נאמר לא ירצה הא אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מפללה בציבור וכו' ואימא עון בע"מ שהותר מפללו בעופות וכו' ובתוס' שם ד"ה ואימא וז"ל וא"ת ואמאי לא פריה מעון שריפה שהותר מפללו במליקה וכו' וי"ל דאמרי' עון קדשים ולא עון חולין לאפוקי טריפות דשינה בחולין וכו' וא"ת ואימא עון דמחוסר זמן כגון תוף ח' שהותר מפללו בעופות וכו' וי"ל דכתי' בי' לא ירצה דמיום השמיני והלאה ירצה כתי' הא קודם לא ירצה ומיהו קשה מעון אותו ואת בנו דהותר מפללו בעופות ולפי מה שפירשתי בעון קדשים ולא עון חולין ניחא עכ"ל.

ומוכח מזה דפסול דעלמא פשהוא בקדשים לא מיקחשב קדשים ואפי' אם יש לו מקרא מיוחד בקדשים מדכתבו התוס' דטריפות ואו"ב גם בהיותם בקדשים לא חשיבי עון קדשים רק עון חולין ואין להכניסם בכלל קרא דונשא אהרן את עון הקדשים ואף על גב דטריפות אותו ואת בנו יש להם מקראות מיוחדים בקדשים וכו"ל.

ולפי זה צע"ק באמת מדוע קודש שריפה טעון שריפה הא לאו פסול קודש הוא וכו"ל וצריה לומר דכיון דמפאת טריפות לחוד אינו אסור רק באכילה ולא הי' צריה פלל לא שריפה ולא קבורה רק הי' אפשר למוכרו לעכו"ם וכדומה ורק מפאת שהוא קודש והקדש בעצמותו הרי אסור בהנאה אלא דכשאפשר לאוכלו אחרי זריקה והקטרה אז זיפה הגבוה את הפהגים או הפעלים באכילתו משא"כ כשא"א לאוכלו פדינו שוב ממילא הוא אסור בכל הנאות מפאת הקדש ואיסורי הנאה הרי טעונין או קבורה או שריפה וע"כ איסור הנאה הנה שפיר טעון שריפה מפאת חשיבות הקדושה פיון שכל עיקרה של השריפה פאן הוא רק מפאת האיסור הקדש ואיסור הקדש הרי יש לו חשיבות מפת הקדושה שבו ודו"ק.

ואולם עדיין צ"ע דאי הי' חייב השריפה פאן מפת האיסור הקדש דכיון דמפאת טריפות א"א לאכלו ע"כ ממילא הוא נשרף מפת האיסור הקדש אזי הי' ראוי שיוחשב זה כפסולו מחמת דבר אחר ונוצרה שיהי' טעון עיבור צורה פדמוכח להדיא מרש"י חולין דקט"ו ע"ב ד"ה אכל בהנאה לא עש"ה ואלו התוס' דנבחים ק"ג ב' ה"ל פתבו להדיא דטריפות ונבילה הו' בכלל פסולו כגופו דנשרף מיד וכן מוכח במשנה דנבחים שם דאמר אטריפה דתצא לבית השריפה ולא קאמר דתעובר צורתו ותצא לבית השריפה.

ותו דאיסור הקדש מוכח להדיא סוף תמורה דהוא רק מן הנקברין ע"ש במשנה דאמר דקדשים שהפילה שליח תיקבר עש"ה ועל פתח דטריפות היא פסול עצמותי בקדשים והחייב שריפה הוא מפת הפסול שהוא כמו שאר פסולי קדשים כפיגול וכדומה וע"כ שפיר חייב שריפה בכל פסולי קדשים דטעונין שריפה ושפיר נשרף מיד וא"צ עיבור

צורה דטרופות היא פסול שבגופו וא"כ עכ"פ מוכח דטרופות נחשב פסול קודש בהיותו בקודש ולא פסול חולין.

והנה לר"ל דס"ל בפסחים ל"ד א' דהיסח הדעת הוא פסול הגוף י"ל דשפיר אין הטרופות עושה פסול ורק דכיון דמפח הטרופות א"א לאוכלו א"כ הרי מסיחין דעת ממנו ונפסל בהיסח הדעת והיסח הדעת שפיר הוא פסול קודש דאינו נוהג אלא בקדשים וע"כ שפיר טעון שריפה ואולם לר' יוחנן דס"ל בפסחים שם דהיסח הדעת הוא רק פסול טומאה וצריך עיבור צורה עדיין צ"ע: והנה מה שדנתי למעלה באות זה ובאות ג' ע"פ סוגית הש"ס פסחים (דף פ"ב ע"ב) אי טומאה הוא פסול חולין גם בהיותו בקודש הואיל וגם חולין מקבלין טומאה א"ד הואיל ואינו אוסר בחולין רק במעשר ותרומה שהם ג"כ דברים מקודשים נחשב פסול קודש ולא פסול חולין.

הנה מדברי התוס' מנחות הנ"ל מוכח להדיא דטומאה היא פסול קודש מדכתבו דטרופות ואו"ב מפאת דשייכי בחולין עון חולין חשיבי ואין להכניסם בכלל קרא דונשא אהרן את עון הקדשים וא"כ מדאמר בבבביתא הא אינו נושא אלא עון טומאה וכו' מוכח להדיא דטומאה היא עון ופסול קדשים ועל פירוש צ"ל פנ"ל דאע"ג דגם בחולין שייך טומאה עכ"ז כיון שאין הטומאה אוסרת בחולין רק בתרומה ומעשר וקדשים ע"כ פסול קודש מיקרי ולא דמי לטרופות ואו"ב דאוסרים בחולין כמו בקדשים ויהי' ראי' מזה ג"כ למה שפכתתי באות הקדום דהקרבנות או"ב אינו אוסר בפני עצמו ורק השחיטה היא דנאסרה וע"כ ממילא כל הקרבן פסול כיון שהשחיטה היתה בחסרון זמן וחשיב לגבוה פלא נשחט.

ויש מפאן ראי' גדולה לזה דאי נימא דההקרבנה היא איסור בפ"ע א"כ הדק"ל דנימא דנושא עון דאו"ב דהיינו הקרבנות או"ב דלא שייך בחולין פלל דבחולין רק השחיטה היא האיסור וא"כ שפיר חשיבא ההקרבנה מן קודש ולא עון חולין ועל פירוש לומר דכרינו דכיון דא"א שיהי' נושא עון השחיטה דהוא עון.

חולין ע"כ הוי לגבוה פלא נשחט וא"א שירצה עליו הציץ דאין הציץ מרצה מסבא רק כשנעשו הד' עבודות ויש בהם פסול ועון אבל ודאי אין פח הציץ לענין זה דאם לא עביד יהי' נחשב פעביד ואין זה פלל בכלל קרא דונשא אהרן את עון הקדשים וז"פ ובאתי רק להעיר המקום הז' מבואר באחרונים כולם דבקדשים לא שייך דין מצהב"ע ודייקי לה מהא דאמרי' במנחות (דף נ"ג ע"א) ואימא לאוקמי גברא בלאו בעלמא (במחמץ את המנחה איירי) ואיפסולי לא מיפסל [וע"ע בתמורה ה' ב' אי לאו דאמר רחמנא ולגדר לא ירצה (במקדיש בע"מ) ה"א פעובר מצנה וכשר וכן מוכח עוד בדוכתי טובא] והטעם דכיון דבקדשים בעינו שינה לעכב א"כ על פירוש דלא שייך בהו מהג דאל"כ כשעובר על הלכתחלה הרי הוא עביר' וראוי שיעכב מטעם מהב"ע.

והנה לכאורה יוקשה ע"ז ממקור דין מהב"ע דהא בסנפך ל' א' ילפי' לי' מקרא דונהבאתם את הגזול דאיירי בקרבנות ועל פירוש לומר דרק עביר' הנוהגת בקדשים לבד כחמיוץ מנחה והקדש בע"מ היא דיש לה דין קדשים ובעי' שינה לעכב ולית בה משום מהב"ע משא"כ גזל דהוא עביר' דעלמא ע"כ גם בהיותו בקדשים אין לו דין קדשים ושפיר פוסל מטעם מהב"ע: המקום הח' בקידושין דכ"א ע"ב איבעיא להו עבד עברי פהו מהו שימסור

לו רבו שפחה פנעניית חידוש הוא לא שפא פהנים ול"ש ישראל א"ד שאני פהנים דרבי
בהו רחמנא מצוות יתירות כו' ע"ש.

והנה התוס' ביבמות דס"א ע"א ד"ה אין כתבו דשפחה נכותית אין אסורות לכהן משום
זונה משום דבזונה כתי' לא יקח ולא יחלל ובהנה לא שייך קיחה דאין קידושין תופסין
בהן ולא שייך בהו נמי חילול זרע שאין הזרע מתניחם אחריו והא דפליגי אבני ורבא
בתמורה כ"ט ב' אי פהן הבא על הכותית לוקה משום זונה היינו רק פשוטתה ממש אבל
פותית ושפחה סתם לית בהו משום זונה ורק אחרי הגירות והשחרור הוא דאסורות
משום זונה ע"ה.

וא"כ מדאמר בש"ס קידושין הנ"ל ע"ע פהן מהו שימסור לו רבו ש"כ ומוכח מסתימת
הלשון דאכל ש"כ איבעי לי' לאסור ואפילו אם היא משומרת מילדותה שלא זינתה א"כ
שפחה כזאת הרי אין בה משום זונה ואין בה איסור לכהן רק מפאת לא תהי' קדשה כמו
לישראל וא"כ מדוע איבעי לי' לאסור מטעמא דכהנים קדישי טפי הואיל ורבי בהו רחמנא
מצוות יתירות דמאי בכה דרבי בהו רחמנא מצוות יתירות עכ"ז הרי לאו דלא תהי'
קדשה הוא לאו אחד לישראל ולכהן ומדוע נחמיר בלאו זה בכהן יותר מבישראל ועל
פרקו' לומר דכיון דחזינו דקדשה תורה את הפהנים בענין הביאה יותר מישראלים
שהרי כמה נשים אסורות לכהונה ומותרות להדיוט וע"כ קדושת הכהונה מתפשטת על
כל האיסורי ביאה של הפהנים ואף גם על אותם האיסורים שאינם ממצוות כהונה רק
מצוות דעלמא הנוהגות בכלל ישראל והפהנים מונהרים בהם רק מפאת היות גם הם מפלל
ישראל ודו"ק היטב.

וא"כ אם פנים הדברים יש לדקדק מזה דהוא הדין דקדושת הגדשים מתפשטת על כל
המצוות שבהם ואפי' מצוות דעלמא בכל תוס' וכדומם בהיותם בקדשים שפיר יש בהם
מעלת וחומר קדשים ודו"ק היטב: המקום הט' ברש"י תמורה (דף ד' ע"ב) ד"ה ה"ג
שאני פהנים מבואר דכהנים לוקין אפי' אלאו הנתיק לעשה מפאת קדושתם היתיר'
דריבה בהו רחמנא מצוות יתירות ואפי' נשהלאו הנל"ע אינו לאו דכהונה כלל רק לאו
דעלמא כגון לאו דלא יוכל לשלחה כל ימיו ע"ש.

ומוכח מזה עוד יותר ממ"ש למעלה ורק דקדושת הכהונה מתפשטת לגמרי על כל
המצוות של פהנים ואפי' אותם שאינם בעניני ביאה כלל והם מצוות דעלמא הנוהגים
בפהנים רק מפאת היותם מפלל ישראל: המקום הי' הנה פן מוכח עוד מש"ס סנהדרין
דנ"א ע"א דקאמר ת"ר וכת פהן כי תחל יכול אפי' חיללה שבת (בת פהן שחיללה שבת
תידון בשריפה) ת"ל לזנות בחילול שבזנות הכתוב מדבר ופרי' חיללה שבת בת סקילה
היא (והיכי ס"ד דהקיל בה הכתוב משאר בנות ישראל לידון במיתה קלה) אמר רבא הא
מני ר"ש הוא דאמר שריפה חמורה (מסקילה) סד"א הואיל ואחמיר בהו רחמנא בכהנים
דרבי בהו מצוות יתירות תידון בשריפה קמ"ל עכ"ל הגמ' ומבואר גם בזה להדיא
דקדושת הכהונה מתפשטת על כל המצוות ואפי' על מצוות שבת שאינה מצוות כהונה
כלל והפהן מצווה בה אף מפאת היותו מפלל ישראל ושמשום פן ה"א שחילול שבת
שלחם יהי' עונשו חמור מחילול שבת דישראל: ואולם יש לדחות דהא בהו קרא דבת
פהן הרי החמיר הכתוב בהדיא בבת פהן יותר מבת ישראל גם במצוה שאינה ממצוות

פְּהוֹנָה שְׁהָרִי גַם זְנוּת דְּבַת פְּהוֹ נְשׂוּאָה אוֹ אַרוּסָה אֵינְנוּ מִמְצוֹת פְּהוֹנָה כָּלָל וְאִ"כ שׁוּב שְׁפִיר הִי אֶפְשָׁר לֹמַר דְּקָרָא אֵינְרִי גַם בְּחִילוּל שַׁבַּת וְאַף שֶׁהַשַּׁבַּת אֵינְנוּ מִמְצוֹת פְּהוֹנָה וְאִמְנָם אַחֲרֵי הָעֵינֹן ז"א דְּזָנוּת דְּאַרוּסָה אוֹ נְשׂוּאָה נְהִי דְעֵצָם עֲבִירַת הַזְנוּת מִפְּאַת הַיּוֹתָה אֲשֶׁת אִישׁ אֵינְנָה עֲבִירַת פְּהוֹנָה עַכ"ו הָרִי יֵשׁ בָּהּ עֲבִירַת פְּהוֹנָה ג"כ שְׁהָרִי ע"י הַזְנוּת וְעֲשִׂית זוֹנָה וְנִאֲסָרַת לְכַהֲנָה וְלִתְרוּמָה, וְאִ"כ הָרִי הִיא מְחַלְלַת ע"י הַזְנוּת קַדְוֶשֶׁת פְּהוֹנָה שְׁלָה (וַיֵּשׁ בְּזָה אִסּוּר עֲשֵׂה דְשִׁמּוֹר דְּהֵינּוּ קָרָא דְוָשְׁמָרוּ אֶת פְּהוֹנָתָם ע' בְּסִפְרָ שְׁ"ד עה"ת עַל הַפְּתוּב הַזֶּה וּכְמוֹ שֶׁהָעוֹשֶׂה תְרוּמָה חֻלְיִן ע"י בְּיָטוּל עוֹבֵר אֲעֲשֵׂה דְוָשְׁמָרְתָם אֶת תְרוּמוֹתַי כַּמְבֹאָר בְּשׁו"ת שְׁבַסוֹף סִפְרָ אַבְנֵי מְלוֹאִים ס' י"ח וּבמ"א הָאֲרַכְתִּי וְאִכ"מ] וּפְשָׁטִי דְקָרָא הָכִי דֵינִיק וּבַת פְּהוֹ כִּי תַחַל לְזָנוּת הֵינּוּ שֶׁתַּחֲלֵל קַדְוֶשֶׁת פְּהוֹנָה שְׁלָה ע"י זְנוּת וְע"כ שְׁפִיר זְנוּת דְּכַהֲנָת הָרִי עֲבִירָ' טְפִי מְזָנוּת דְּיִשְׂרָאֵלִית וְשְׁפִיר הַחֲמִיר הַפְּתוּב בְּעוֹנְשָׁה יוֹתֵר מִבְּיִשְׂרָאֵלִית [וְאוּלָם זֶהוּ רַק אִם נֹאמַר דְּשִׁנֵּי אִסּוּרִים מְשֻׁמּוֹת שׁוֹנִים מְצַטְרְפִים לְהַעֲשׂוֹת אִסּוּר אֶחָד חֲמוּר בְּיוֹתֵר וְע' תוֹס' יִשְׁנִים פְּרִיטוֹת ד"ג ע"א ד"ה לֹמַר וּבמ"א טְיִילְתִּי בְּזָה אֲרִיכוֹת וְאִכ"מ] מִשָּׂא"כ חִילוּל שַׁבַּת דְּכַהֲנִים הָרִי אֵין לוֹ שׁוּם שְׁיִיכוֹת לְכַהֲנָה כָּלָל וּמִדּוּעַ יַחֲמִיר הַפְּתוּב בְּעוֹנְשׁוֹ בְּכַהֲנִים יוֹתֵר מִבְּיִשְׂרָאֵלִים וְאִ"כ הָרִי אֵין שׁוּם סְבָרָא לְטַעוֹת דְּקָרָא דְּבַת פְּהוֹ כִּי תַחַל קָאִי גַם אַחֲלִיל שַׁבַּת וְל"ל קָרָא דְלְזָנוּת לְמַעַט חִילוּל שַׁבַּת וְעַל כֵּן דְּקַדְוֶשֶׁת הַפְּהוֹנָה מִתְפַּשְׁטַת עַל כָּל הַמְצוֹת שְׁלָה וְאִפְּנִי מְצוֹת דְּעֵלְמָא וְכנ"ל וְשְׁפִיר ה"א לְמִטְעֵי דְכִי תַחַל קָאִי גַם אַחֲלִיל שַׁבַּת וְכנ"ל: הַמְקוּם הִיא מְצַאֲתִי עוֹד בְּסִפְרָ אֶהְבַּת יְהוֹנָתָן סוּף אֲמוּר דְּאַקְרָא דְנִבְיָלָה וְטְרִיפָה לֹא יֵאָכְלוּ הַכַּהֲנִים הַבִּיא קוֹשִׁיַת הַגַּמ' הָא יִשְׂרָאֵל אֶכְלִי בְתַמִּי וְתִי' וְז"ל וִי"ל דְּהֵרַמְבַּ"ם פֶּסֶק דְּבַמְלַחְמָה מוֹתֵר לְאָכְלוֹ נְבִילוֹת וְהֵינּוּ דְהוּא נִגְדַּ הִיצָה"ר כְּמוֹ יַפֵּת תְּנָאֵר דְּהוֹתֵרָה בְּמַלְחָמָה וְלַעֲתִיד יִהִי מְלַחְמַת גּוֹג וּמַגּוּג וּמְוֹתֵרִין יִשְׂרָאֵל לְאָכְלוֹ נְבִילוֹת מִשָּׂא"כ הַכַּהֲנִים לֹא יֵאָכְלוּ דְכְמוֹ כֵּן פְּהוֹ אִסּוּר בִּיפֵת תְּנָאֵר וְכו' עַכ"ל וְז"ל, הָרִי דְנִבְיָלָה דְאֵינְנָה מִמְצוֹת פְּהוֹנָה כָּלָל ג"כ מִחֲמַרְיָנָן בָּהּ בְּכַהֲנָן טְפִי מִבְּיִשְׂרָאֵל מִפְּאַת קַדְוֶשֶׁת הַיִּתִּיר' דְרִיבָה בְּהוּ רַחֲמָנָא מְצוֹת יִתִּירוֹת דְּמִפְּאַת זֶה הוּא דְאַסּוּרִים בִּיפֵת וְכַש"ס קִידוּשִׁין כ"א ב' ע"ש: הַמְקוּם הִיא מְצִינּוּ לְכַאוּרָה לְהִיפּוֹף בְּתוֹס' קִידוּשִׁין דל"ו ע"א ד"ה א"כ שְׁפַתְבוּ וְז"ל וְאִי מְשׁוּם דְרִיבָה בְּהוּ (בְּכַהֲנִים) מְצוֹת יִתִּירוֹת אֵין לָנוּ לְחַלֵּק מְצוּה אַחַת שְׁאֵנּוּ מוֹצְאִים בְּכַהֲנִים וּבְיִשְׂרָאֵלִים בְּהִדְיָא דְוִדָּאִי גּוּף הַמְצוּה לֹא הֵינּוּ לּוֹמְדִים אֲבָל פִּירוּשׁ הַמְצוּה גְּמָרִי שְׁפִיר מְהֵדְדִי עַכ"ל וּמְבֹאָר בְּזָה דְרַק אִם חִינְדְּשָׁה תוֹרָה מְצוּה בְּכַהֲנִים אֵין לָנוּ לְלַמּוֹד שְׁתַּנְהוּג מְצוּה זֹאת גַּם בְּיִשְׂרָאֵלִים מְשׁוּם דְּשִׂאנֵי פְהֵגִים דְרַבִּי בְּהוּ רַחֲמָנָא מְצוֹת יִתִּירוֹת שְׁאֵינָם בְּיִשְׂרָאֵלִים וְאִ"כ יוּכַל לְהִיּוֹת שְׁגָם זֹאת הַמְצוּה הִיא מְכַלְלָם וְלַעֲנִין זֶה הוּא דְאַמְרִי' סְבָרָא דְשִׂאנֵי פְהֵגִים דְרַבִּי בְּהוּ וְכו' אֲבָל מְצוּה הַפְּתוּבָה כְּבָר בְּהִדְיָא בְּכַהֲנִים וּבְיִשְׂרָאֵלִים אֵזִי אֵין לְחַלֵּק בָּהּ עוֹד שׁוּם חִילוּק בֵּין פְּהוֹ לְיִשְׂרָאֵל וְלַחֲמִיר בָּהּ בְּכַהֲנָן יוֹתֵר מִבְּיִשְׂרָאֵל וְאִ"כ זֶה הִיפּוֹף דְּבְרִינּוּ הַנִּזְכָּר דְּמִחֲמַרְיָנָן בְּנִבְיָל' וְחִילוּל שַׁבַּת וְלֹא יִהִי קוֹדֵשׁ בְּכַהֲנִים יוֹתֵר מִבְּיִשְׂרָאֵלִים אַע"ג דְּהוּ לֹא אֶחָד לְכַהֲנִים וְלְיִשְׂרָאֵלִים.

וַיֵּשׁ לְדַחוֹת דָּאֵין כְּנֻנַת הַתוֹס' מִמֶּשׁ שִׂא"א שְׁיָהִי שׁוּם חִילוּק בְּכַה"ג בֵּין פְּהוֹ לְיִשְׂרָאֵל כִּי אִם הַפְּהוֹנָה דְלַעֲנִין פִּירוּשׁ הַמְצוּה אִם סְתָמָה תוֹרָה מְצוּה בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא פִירוּשָׁה עֲנִינָה אֵזִי גְמָרִינָן שְׁפִיר הַפִּי' שְׁלָה מְכַהֲנִים אִם כְּתוּבָה הַמְצוּה הַזֹּאת אֲצֵל הַכַּהֲנִים בְּפִירוּשׁ וּבְבִיאָוֹר וְלַמְדִין הַסְתוּם מִן הַמְפּוֹרֵשׁ דְּגִילּוּי מִיִּלְתָּא בְּעֵלְמָא הוּא אֲבָל לַעֲנִין חוֹמֵר שְׁפִיר יוּכַל

להיות דעבירת הפהו חמורה טפי מדישראל גם כשהוא עובר עבירה דעלמא שאינה עביר דכהונה כלל וכנ"ל וז"פ: המקום הי"ג בספר מתן שכרן של מצות להפמ"ג ז"ל חקירה זו חקר אם עבירה הנעשית בשבת עונשה חמור מאם היא נעשית בחול עש"ה.

והספק בזה הוא גם כן אף אם קדושת השבת מתפשטת על כל המצות ואף גם על אותם המצות שאינם מחמת שבת כלל וה"ז כספק שלנו אם מצות דעלמא יש להם חומר קדשים וכהונה פשהם בקדשים ובכהנים.

ואולם הספק הזה לענין שבת יש לפשוטו לכאורה בפשיטות מדברי הש"ס זבחים הנ"ל דקאמר דקדושת שבת לתמידין נמי אהנאי ויש לדחות דתמידין הרי נקראים חובת היום וכמבואר ביומא דף ס"ב ע"ב וע"כ אם שבאים גם בחול עכ"ז בכל יום בואם הרי הם באמת חובת אותו היום דבר יום ביומו וע"כ התמידין דשבת שהם חובת יום השבת שהוא יום קדוש יותר ע"כ גם התמידין דידן קדושים יותר מתמידין דחול וכמוכחמשא"כ עבירה דעלמא שאין לה שייכות כלל אל ענין הזמן אזי שפיר י"ל דאינה חמורה בשבת מבחול: ואולם מהא דקאמר בש"ס זבחים שם עוד ת"ש מוספי שבת קודמין למוספי ראש הודש (ואע"ג דמוספי ר"ח מקודשין טפי דאיקרי מועד.

רש"י) ודחי אטו ר"ח למוספין דידן אהנאי למוספי שבת לא אהנאי ת"ש מוספי ר"ח קודמין למוספי ראש השנה ואף ע"ג דמוספי ר"ה קדישי אטו ר"ה למוספין דידן אהנאי למוספי ר"ח לא אהנאי ת"ש ברפת היין תדיר וברפת היום אינה תדיר תדיר ושאת תדיר קודם (הילכף ברפת היין קודם לברפת היום בקידוש דשבת) ואע"ג דברפת היום קדושה (ששם שבת עלי שחובה לשבת היא באה דאלו ברפת היין אף בחול היא.

רש"י) אטו שבת לברפת היום אהנאי לברפת היין לא אהנאי עכ"ל הגמ'. ומוכח קצת דאפי שאר מצות לגמרי שאין להם שייכות אל הזמן ג"כ מקודשין יותר ביום מקודש מביום חול שקדושת היום מתפשטת גם עליהם שהרי מוספי שבת אין להם שום שייכות לקדושת ר"ח וכן מוספי ר"ח אין להם שום שייכות לקדושת ר"ה וכן ברפת היין ג"כ אין לה שום שייכות לקדושת הזמן ואעפ"כ אמרי דקדושת ר"ח אהני נמי למוספי שבת וכו': המקום הי"ד בשבת דכ"ד ע"א איבעני להו מהו להזכיר של חנוכה במוספין (בתפלת מוספין דשבת ור"ח שבתוף ימי חנוכה מהו להזכיר על הנסים בהודאה) פינן דלית בי מוסף בדידן לא מדפרינו (פינן שבחנוכה אין מתפללין תפלת מוסף וזה המוסף רק משום שבת ור"ח בא ע"כ אין להזכיר בו של חנוכה) א"ד יום הוא שנתחייב בארבע תפלות עכ"ל הגמ' ונראה ג"כ שזהו ענין האיבעני הזאת וזה שג' תפלות הקבועות תמיד הם שייכים שפיר אל ענין הזמן כפי מה שהוא פינן דתפלות פנגד תמידין תיקנום והתמידין הרי הם חובת היום וע"כ הם שייכים אל קדושת היום בכל יום כפי כל מיני קדושה אשר בו וכנ"ל וע"כ בחנוכה דיש על הימים קדושת החנוכה לכן התפלות הקבועות שייכי שפיר לחנוכה ואולם תפלת המוסף דשבת ור"ח שבתוף ימי חנוכה שהיא באה אף במקום קרבן מוסף דשבת ור"ח ע"כ יש סברא שאין להם שייכות לקדושת החנוכה כלל פינן שהם אף בשביל קדושת השבת ור"ח שלאותו יום לא בשביל קדושת החנוכה שלו וזהו שאמר דכיון דלית בי מוסף בדידן לא מדפרינו.

וכן יש סבֵרָא להיפּוֹף לומר דקדוּשַׁת הַתְּנוּפָה מתפשטת על כָּל המצוֹת וכמו שְׁאָמַר בְּזִבְחִים שָׁם דָּאטוּ ר"ח למוֹסְפֵי שְׁבֵת לֹא אֶהְנְאִי וְאָטוּ ר"ה למוֹסְפֵי ר"ח לֹא אֶהְנְאִי וְה"נ אָטוּ תְּנוּפָה למוֹסְפֵי שְׁבֵת ור"ח לֹא אֶהְנְאִי וע"כ פִּינּוֹן שְׁמוֹסְפֵי שְׁבֵת ור"ח הַקְּרִיבִין בְּתְּנוּפָה יֵשׁ גַּם עֲלֵיהֶם קְדוּשַׁת הַתְּנוּפָה ה"ה שְׁהַתְּפִלָּה הַבָּאָה בְּמִקּוּמָם דְּהִינּוּ תְּפִלַּת מוֹסֵף יֵשׁ בָּהּ לְהַזְכִּיר ג"כ שֶׁל תְּנוּפָה.

וְנָהוּ שְׁאָמְרוּ דְיוֹם הוּא שְׁנַתְחַיֵּיב בְּאַרְבַּע תְּפִלוֹת הַכְּנוּנָה דְכִינּוֹן דְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שְׁיֵשׁ בּוֹ קְדוּשַׁת הַתְּנוּפָה הוּא שְׁנַתְחַיֵּיב בְּאַרְבַּע תְּפִלוֹת ע"כ יֵשׁ אֶל כָּל הַתְּפִלוֹת עֲנִין הַתְּנוּפָה כִּי קְדוּשַׁת הַתְּנוּפָה מתפשטת על כּוֹלָם וְאִף עַל הַתְּפִלוֹת שְׁאִינָם מְחַמַּת עֲצָם הַיּוֹם כ"א מְחַמַּת שְׁבֵת ור"ח ודו"ק הֵיטֵב: הַמְּקוּם הַט"ו בְּחֻלִּין דִּי"ז ע"ב יְלִיף בְּדִיקַת סְפִין דְּשְׁחִיטָה מְקַרָּא דוֹשְׁחַטְתָּם בְּזָה וְאַכְלַתְּם ע"ש.

וְהִנֵּה בְּזִבְחִים דְק"כ ע"א פְּלִיגֵי רַב וּשְׁמוּאֵל אִי הֵף קָרָא אֲיִירֵי בְּחֻלִּין אוּ בְּקַדְשִׁים וס"ל לְרַב דְּאֲיִירֵי בְּקַדְשִׁים וּשְׁמוּאֵל ס"ל דְּאֲיִירֵי בְּחֻלִּין וְקַמְיַפְלִיגֵי שָׁם בְּזָה לְעַנְיָן אִי שְׁחִיטַת לְיָלָה כְּשִׁיר' בְּבִמַּת יַחֲיד בְּקַדְשִׁים דְּבַהֵף קָרָא כְּתִי וְנִגְיָשׁוּ כָּל הָעָם אִישׁ שׁוּרוֹ בְּיָדוֹ הַלְיָלָה ע"ש.

א"כ פִּינּוֹן דְקִי"ל הֶלְכָה כְּרַב בְּאִיסוּרֵי א"כ אֲיִירֵי הֵף קָרָא בְּקַדְשִׁים וּא"כ אִיף יְלִיף מִינֵי' בְּדִיקַת סְפִין בְּשְׁחִיטוֹת חֻלִּין הָא חֻלִּין מְקַדְשִׁים לֹא יְלַפִּינוּ וְעַל פְּרָחַף דְכִינּוֹן דְּנִבְיָלָה גַּם לְהַדְיוּט אָסוּר בְּאַכִּילָה ע"כ הַקְּרַבַּת נְבִילָה לְגַבוּהָ אִין בָּהּ חוֹמֵר קַדְשִׁים וְשְׁפִיר יְלַפִּי בְּדִיקַת סְפִין דְּחֻלִּין מְבַדִּיקַת סְפִין דְּקַדְשִׁים וְה"ז לְכַאוּרָה הַיְפּוּף דְּבָרֵי הַתּוֹס' זְבָחִים ק"ג ב' שְׁהַבְּאִנוּ לְמַעְלָה בְּמִקּוּם הַה' דְּכְתָבוּ דְנִבְיָלָה בְּקַדְשִׁים מִיַּחְשָׁב פְּסוּל קוּדֵשׁ וְטַעוּן שְׁרִיפָה וְהֶאֱרַכְנוּ בְּזָה לְמַעְלָה.

וְאוּלָּם יֵשׁ דְּעוֹת הַסּוֹבְרִים דְּבְדָבָר שְׁאִינּוּ נוֹהֵג בְּזוּה"ז לֹא נֶאֱמְרוּ כְּלָלִי הַהֶלְכוֹת וּא"כ לֹא שְׁיִיף פֶּאֵן הֵף דְּהֶלְכְתָּא כְּרַב בְּאִיסוּרֵי וְיֵשׁ לְדַחוּת עוֹד בְּאַנְפֵן אַחַר וְאִין לְהַאֲרִיף. וְתוּ דְאַפִּי נִימָא דְאִיסוּר דְּעֵלְמָא כְּשֵׁהוּא בְּקַדְשִׁים אִין לוֹ דִּין קַדְשִׁים עכ"ז אַפְתִּי יֵשׁ לְעִינֵי בַהֵף דְּחֻלִּין לְפַמ"ש הַרְמַב"ן רִישׁ חֻלִּין דְּעֵשָׂה דְשִׁמּוּר הָוֵי אַפִּי הֵיכָא דְאִיכָא חֻזְקָה לְהַתִּיר דַּע"ז לֹא חֲשִׁיב שְׁימּוּר עַד שְׁיִאמַר בְּרִי לִי וכו' ע"ש וּא"כ הָרִי שְׁפִיר יוֹכַל לְהִיּוֹת דְּחֻלִּין א"צ בְּדִיקַת סְפִין דְּפְגִימָה אִינְהָ מְצוּי' וְלֹא חִיִּישִׁינּוּ לָהּ אוּ דְאַחֲרֵי שְׁבִדְק פְּעַם אַחַת סְמְכִינּוּ תוּ תְּמִיד דְּחֻזְקָה שְׁאִינּוּ פְּגוּם וּמָה שְׁהַצְרִיף הַפְּתוּב בְּדִיקַת סְפִין בְּקַדְשִׁים הוּא רַק מְפָאָת עֵשָׂה דְשִׁמּוּר דְאִיכָא בְּקַדְשִׁים וְכַדִּי שְׁלֹא יְפִסּוּל הַקְּדָשִׁים דְלִגְבֵי עֵשָׂה זֹאת בְּעִינֵי בְּרִי וְלֹא מְהַנִּי לֹא מְצוּי וְלֹא חֻזְקָה אַבְל בְּחֻלִּין דְּלִיכָא עֵשָׂה זֹאת אַפְתִּי מִנֵּינּוּ לְנוּ לְהַצְרִיף בְּדִיקַת סְפִין וְיֵשׁ לְדַבֵּר בְּזָה וּאכ"מ וּבִאֲתִי בְכ"ז רַק לְהַעִיר [א"ה מְעַט מְזַעִיר מְדַבְּרִינוּ פֶּה בְּאוֹת זֶה כְּבָר רְמִזְתִּיו דְּרַף אַגַּב בְּקַוְנָטְרַס ע' פְּנִים לְתוֹרָה אוֹת ד' וּבְקַוְנָטְרַס שְׁב דְּנַחְמָתָא אוֹת ה' וְאוּלָּם פֶּה הוּא מְקוּמוֹ הַעֵינְקָרִי]: ו' הַצֵּל"ח בְּפִסְחִים שָׁם תִּי' קוּשְׁתוֹ הַנְּ"ל דְּכָל קַרְבָּן שְׁאִינּוּ דוּחָה שְׁבֵת יְנֻדְחָה אִם עֵבֵר עָלְיוֹ שְׁבֵת וְתִי' דְכִינּוֹן דְּבִשְׁבֵת גּוּפִי' אִם עֵבֵר וְהַקְּרִיב הַקְּרָבָן כְּשֵׁר בְּדִיעֵבֵד ע"כ לֹא חֲשִׁיב דְחוּי וְהַקְּשָׁה ע"ז דְּמַדּוּעַ בְּאַמַּת הַקְּרָבָן כְּשֵׁר נִימָא דְכִינּוֹן דְאִיסוּר לְהַקְרִיב מְפָאָת שְׁבֵת אִי קָרִיב לֹא מְרַצִי וְכַדְאֲמַרִי' סְבָרָא כְּזֹאת בְּזִבְחִים (דַּע"ג ע"ב) וְתִי' דְהֵף דְּזִבְחִים שְׁאִינּוּ דְהַאֲיִסוּר דְלְכַתְחֻלָּה שָׁם הוּא תְּמִידִי ע"כ בְּכַחוֹ

להדחות את הדיעבד משא"כ פאן דהאיסור דלכתחלה הוא רק בשבת ולמחר יסתלק יעו"ש"ה.

ונראה סברתו ז"ל דא"א להתחיל דיוחוי פלל דמה אמרת דע"י שבת יודקה אלאחרי פן ז"א דבשבת גופי' פשר בדיעבד וע"כ אין בכחו להדחות וכן מה אמרת דיופסל בשבת משום דהלכתחלה ידקה את הדיעבד ז"א דהלכתחלה יסתלק למחר וע"כ אין בכחו להדחות את הדיעבד.

ועוד נלענ"ד לחדש לפמ"ש באותיות הקודמות דכללא דדיוחוי דמי לכללא דכל יבמה שאין אני קורא בה בשעת נפילה וכו' ולפי"ז נראה לפמ"ש התוס' ביבמות דכ"ז ע"א ד"ה שמואל דהא דחליצה פסולה צריכה לחזור על כל האחין היינו רק אם האיסור יבום הוא עכשיו בעצם אבל היכא דעכשיו ראוי' בעצמותה ורק שבשעת נפילה לא הית' ראוי' וכל יבמה שאין אני קורא בה וכו' אז אעפ"י שהיבום גם עכשיו אסור מפאת זה עכ"ז אין בכחו לפסול גם את החליצה והחליצה שפיר חליצה מעליא היא ואינה צריכה לחזור על האחין עש"ה.

ולפי"ז נראה דה"ה ה"נ לענן דיוחוי רק פסול גמור עושה דיוחוי אבל פסול דדיוחוי אין יכול לעשות עוד דיוחוי [ויש עוד דמיון לסברא זו בשבת דע"א ע"א גריד' אית לי גרידה דגרידה לית לי ע"ש וכן נמצא עוד במקומות רבים והמה מקובצים אצלי במ"א ואכ"מ] ולפי"ז פאן נמי אפי' גימא דהלכתחלה דשבת ידקה את הלכתחלה דלעולם עכ"ז בשבת גופי' הקרבן פשר בדיעבד דהלכתחלה דשבת הרי אין בכחו להדחות את הדיעבד וכנ"ל ורק הלכתחלה התמידי אתה רוצה שיידקה וזהו הרי שוב בעצמו דיוחויאין בכחו לעשות עוד דיוחוי אחר וא"כ פינון דבשבת ופי' הקרבן פשר בדיעבד שוב הוי בשבת אף לכתחלה לבד ושוב אין בכחו להדחות על אחרי שבת דלכתחלה לבד אין בכחו לעשות דיוחוי אלאחר זמן וכנ"ל וכן אם התחיל בדיחוי דשבת תחלה דהלכתחלה ידקה את הדיעבד נמי פן הוא דא"א לו להדחות פינון דאפ' ידקה לא יהי' תמידי דאיסור דלכתחלה הרי אינו מדקה אלאחרי זמן ואלו הפיסול בדיעבד הרי הוא גופי' אף מחמת דיוחוי הוא ואין בכחו לעשות עוד דיוחוי ודו"ק היטב: ולכאורה יש להביא ראי' איפכא דגם פסול דדיוחוי עושה דיוחוי מהא דתנן בזבחים (ד"ע ע"ב) דכל הזבחים שנתערבו בהן אחד מחטאת המתות ימותו פולן ובגמ' שם אמר רבא השתא דאמור רבנן לא מקריב אי קריב לא מרצי.

והנה רש"י בכריתות דכ"ז ע"א ד"ה ב"ח נדחין כ' וז"ל ואי קשיא ליפשוט לי מדקיי"ל חטאת שפיפרו בעליה מתה אלמא נדחין הלמ"מ הוא ואין למדין הימנה עכ"ל. ומבואר דגוף פסול חטאת המתה בכיפרו בעלי' באחר אף מטעם דיוחוי הוא וא"כ מדאמר בזבחים דנתערב בהן אחד מחטאת המתות ימותו פולן ומדתני סתמא על פרוה דאיהיכא דנתערב בהן חטאת שפיפרו בעלי' באחר נמי קאי ושם החטאת גופי' פסול אף מטעם דיוחוי ואעפ"כ התערבות ש'לו עושה עוד דיוחוי מלכתחלה אדיעבד וכדברי רבא הנ"ל.

ואולם באמת ז"א דהיכא דלא נאמר פסול מפניש רק אנו הוא דפסלינו לי מטעמא דדיוחוי שפיר י"ל דאין דיוחוי עושה דיוחוי משא"כ פשנתפרש הפסול פגון בחטאת דנאמרה הלכה דכיפרו בעלי' באחר מתה על פן מה לי מכח מה הוא הפסול ומה טעמו וכינון שנתפרש לפסול הרי פסול עצמי הוא ושפיר עושה דיוחוי וז"פ: וראיתי בשו"ת

הרי"ם בְּחִידוּשָׁיו לַמַּס' וְבַחֲמִים שֶׁחָקַר וְ"ל שֶׁם לְחַדֵּשׁ דְּבַקְדָּשִׁים לֹא שִׁינֶה לֹאמֵר נְהַפֵּה ע"י
בִּיטוּל בְּרוּב דְּמָה בְּכָף דְּנִהְפֵּה הָא יַחְדָּשׁ פְּסוּל דְּדִיחּוּי מִפְּאֵת הַפְּסוּל הַעֲצָמוֹתֵי אֲשֶׁר הִי
קוֹדֵם הַבִּיטוּל וְסִתֵּר זֶה דְּזֶה הַפְּסוּל דְּדִיחּוּי עֲצָמוֹ הֲרִי רְאוּי שְׁיִנְבָטֵל בְּרוּב וִיהוּפֵה עש"ה
וְלַעֲנַד"נ דְּזֶה ג"כ תְּלוּי בְּסִפְק הַנְּזַכֵּר אִי דִיחּוּי עוֹשֶׂה דִיחּוּי דְּאִי נִימָא פִּן א"כ מָה בְּכָף
שְׁיִנְבָטֵל פְּסוּל הַדִּיחּוּי הָא גַּם אַחֲרֵי בִיטוּל זֶה יַתְחַדֵּשׁ עוֹד פְּסוּל דִיחּוּי דֵּהוּאִיל וְקוֹדֵם
שְׁנִיתֵבְטֵל הִי פְּסוּל מִפְּח דִיחּוּי ע"כ פִּינֵן שְׁנִדְחָה אִינוֹ חוּזֵר וְנִרְאֶה וְאִי דְגַם דִיחּוּי הַשְּׁנִי
הַזֶּה יִנְבָטֵל עכ"ז יַתְחַדֵּשׁ פְּסוּל דִיחּוּי שְׁלִישִׁי וְכֵה נֶאֱמַר לְעוֹלָם וּא"כ לְעוֹלָם א"א לְהַקְרִיבוֹ
פִּינֵן שְׁבָכָל רָגַע וְרָגַע מִתְחַדֵּשׁ בּוֹ פְּסוּל דִיחּוּי וְיֵשׁ בּוֹ אִיפּוּא פְּסוּל דִיחּוּי גַּם בְּשַׁעַת
הַהִקְרָבָה אֲבָל אִי אִין דִיחּוּי עוֹשֶׂה דִיחּוּי א"כ אַחֲרֵי בִיטוּל הַדִיחּוּי הֲרִאשׁוֹן אִין מִתְחַדֵּשׁ
עוֹד דִיחּוּי: וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהִבִּיא רְאִי דְאֶמְרִינוּ נְהַפֵּה גַם בְּקִדְשִׁים וְלֹא מְשַׁגְּחִינוּ אֶסְבְּרָא
דְּדִיחּוּי מְהֵא דְאִיתָא בְּמִנְחוֹת (ד"ה ע"ב) ת"ר מִן הַבְּקָר לְהוֹצִיא אֶת הַטְּרִיפָה וְהִלָּא דִין
הוּא וּמָה בע"מ שְׁמוֹתָר לְהַדְיוּט אֲסוּר לְגְבוּהַ טְרִיפָה שְׁאֲסוּרָה וְכו' וְאִי אִיתָא הָא יֵשׁ
נִפְקוּתָא לְהִיכָא דְנִתְעַרְבָה טְרִיפָה בְּב' פְּשִׁירוֹת אִי אֶמְרִי נְהַפֵּה אוֹ לֹא דְאִי פְּסוּל טְרִיפָה
מִמוּם הוּא דִיִּלְפִי לִי א"כ אֶמְרִי דִיו וְכו' וְכִי הִיכִי דַבְבַע"מ לֹא אֶמְרִי דִיחּוּי דְמוּם עוֹבֵר
כְּשֶׁר ה"נ טְרִיפָה אִין עוֹשֶׂה דִיחּוּי וְשִׁפִּיר אֶמְרִי נְהַפֵּה מִשָּׂא"כ הַשְּׁתָא דְכְּתִי קָרָא דְמֵן
הַבְּקָר א"כ טְרִיפָה הוּא פְּסוּל עֲצָמוֹתֵי וְשִׁפִּיר עוֹשֶׂה דִיחּוּי וְלֹא אֶמְרִי לְהַפֵּה מִטְעָמָא
דְּדִיחּוּי וְכַב"ל וְעַל פְּרָחָה דְאֶפִי אִי טְרִיפָה פְּסוּל עֲצָמוֹתֵי נְמִי אֶמְרִי נְהַפֵּה וְלֹא שִׁינֶה דִיחּוּי
וְהַטְעַם דְּגַם פְּסוּל הַדִיחּוּי בְּטֵל וְאִין מִתְחַדֵּשׁ דִיחּוּי עוֹד וְכַב"ל: וְאוּלָם יֵשׁ לְדַחּוֹת וְלוֹמֵר
דִּלָּא שִׁינֶה פֶּאֵן דִיו וְכו' וְזֶה דְהָא דְמוּם עוֹבֵר כְּשֶׁר וְלֹא אֶמְרִי דִיחּוּי י"ל דְטְעָמָא רַבְתָּא
אִית בִּי דְעִיקְרוֹ שֶׁל מוּם הֲרִי הוּא פְּסוּל רַק אִם הוּא נִיכָר כְּמַבְנֵאָר בְּכּוּרוֹת ל"ט א'
דְּבַעִי מוּם שְׁבַגְלוּי וְכָל הַסּוּגִי דְכּוּרוֹת שֶׁם מְלֵאָה מְזֶה דְלַעֲנִין מוּם בעִי שִׁינֶה גְלוּי
וְנִיכָר וְאֵלֵא"ה אִינוֹ פּוֹסֵל כְּלָל וְלִפִּי"ז נִרְאֶה דְעִנֵּין דִיחּוּי בְּקִדְשִׁים הוּא רַק דֵּהתוֹרָה גְזֵרָה
דְּאִר אַחַר שְׁנִסְתַּלַּק הַפְּסוּל עכ"ז חֲשׁוּב כְּאֵלוֹ לֹא גִסְתַּלַּק עֲדִינֵן וּא"כ בְּכָל הַפְּסוּלִים שִׁפִּיר
שִׁינֶה דִיחּוּי מִשָּׂא"כ בְּמוּם אַחֲרֵי שְׁעֵבֵר הַמוּם א"א לֵךְ לֹאמֵר מִפְּח דִיחּוּי דְנִחְשָׁב כְּאֵלוֹ
הַמוּם יִשְׁנוֹ עֲדִינֵן וְפְסוּל דו"א דֵּהֲרִי אֶפִי אִלוֹ הִי הַמוּם עֲצָמוֹ עֲדִינֵן בְּאִנְפֵן כְּזֶה שֶׁהוּא
עֲתָה הַדִיחּוּי הֲרִי ג"כ הִי כְּשֶׁר דֵּהדִיחּוּי הֲרִי אִינוֹ נִיכָר וְלַעֲנִין פְּסוּל מוּם הֲרִי בעִי נִיכָר
וּא"כ א"א שִׁינֶה הַדִיחּוּי גְרַע מִפְּסוּל הַמוּם עֲצָמוֹ דֵּהִי כְּשֶׁר אִם הִי בְּאִנְפֵן שֶׁהוּא עֲכָשְׁוֹ
הַדִיחּוּי וע"כ שִׁפִּיר מוּם עוֹבֵר כְּשֶׁר וְלֹא שִׁינֶה דִיחּוּי וְנִהִי דִי"ל דְכִינֵן דֵּהמוּם בְּשַׁעַתוֹ הֲרִי
הִי נִיכָר וְכֵבֵר הִי פְּסוּל וע"כ עִנֵּין הַפְּסוּל הוּא גַּם עֲכָשְׁוֹ עכ"ז אִין זֶה מִןכְּרַח וְשִׁפִּיר
י"ל כְּדִבְרֵינוּ דֵּא"א שִׁינֶה הַדִיחּוּי עֲדִיף מְעַצֵּם הַפְּסוּל דְאִינוֹ פְּסוּל רַק כְּשֶׁהוּא נִיכָר וְכַב"ל
[וְדַמִּיּוֹן סְבָרָא זֹאת תִּמְצָא בְּתוֹס' חֲגִיגָה ט' א' ד"ה פִּינֵן שְׁכַתְּבוּ דְלָמ"ד פְּלוֹן תְּשְׁלוּמִין
דְּרִאשׁוֹן וְחִיגָר בְּיוֹם רִאשׁוֹן וְנִתְפַּשֵּׁט בְּיוֹם שְׁנִי פְטוּר פִּינֵן שֶׁהִי פְטוּר בְּשַׁעַתוֹ דַּעכ"ז יֵשׁ
לְסַפֵּק דֵּהִיכָא דֵּהִי פְשׁוּט בְּרִאשׁוֹן וְנַעֲשֶׂה חִיגָר בְּשְׁנֵי דג"כ יִנְפִטֵר דְנִהִי דְשְׁנֵי תְשְׁלוּמִין
דְּרִאשׁוֹן וְכִיבְרִאשׁוֹן הֲרִי הִי מְחֻנֵּיב עכ"ז אֶמְרִי דֵּלָא עֲדִיף חִיּוּב תְשְׁלוּמִין מְעִיקֵר חִיּוּב
וְכִינֵן שְׁבַעִיקֵר חִיּוּב אִלוֹ הִי חִיגָר הִי פְטוּר הַשְּׁתָא נְמִי פְטוּר עש"ה.

וע"ע בְּסוּטָה מ"ג ב' דִּילְדָה שְׁסִיבְכָה בְּזַקְנָה בְּטֵלָה וְאִין בָּהּ דִין עֲרֵלָה וְאִלוֹ יְלָדָה שְׁסִיבְכָה
בִּילְדָה וְנִטְעַ יְלָדָה קַמְיִתָא לְסִיג דְפְטוּרָה מִן הַעֲרֵלָה עכ"ז יְלָדָה שְׁסִיבְכָה בָּהּ בְּכּוּנְנָה
לְאִכִּילָה חִיבָת בְּעֲרֵלָה וְקַמְפָּרֵשׁ טַעַם הַחִלּוּק דְזַקְנָה אִי מִמְלָךְ עֲלָה לָאו בֵּת מִיְהֵדֵר הִיא

משא"כ ילדה דנטע לסיג אי מימלך עלה לאכילה בת מיהדר היא ותתחייב בערלה וברש"י ונ"ל ואע"ג דלא אימלך אקמיימא הא (ילדה שני' שסיבך בה מיהא לאכילה הוא ומהני מחשבה דעיקר דינה נמי אי הוי חשיב עלה הא הוי מהני מחשבה וכו' עכ"ל וה"ז ג"כ כסברא הנ"ל דנהי דבאמת לא נמלך אקמיימא ונהרי הקמיימא פטורה והילדה השני' מסובכת איפוא לילדה פטורה ועכ"ז אמרי' דהשני' חייבת פניו דסיבכה לאכילה וע"כ נהי דבטלה לראשונה וקראשונה פטורה בעצמותה עכ"ז א"א שיהי' הביטול עדיף מאלו הית' קראשונה עצמה דהי' מהני בה מחשבה זאת לחייבה ודו"ק היטב פי הדברים דומים ממש לנידון דידן.

וע"ע בע"ז מ"ב א' דפריף למ"ד דעכו"ם שנושפתרה מאלי' מותרת מטעם ביטול דאמאי אסורה נבי' הנושפת מאילן אשיר' תיהוי כעכו"ם שנושפתרה מאלי' ומשני שאני התם דעיקר עכו"ם קנימת וברש"י האילן לא בטל היקף נבי' הנושפת ממנה אסורה עכ"ל.

וה"ז לכאורה היפוך סברתנו דלפי סברתנו ראוי לומר דנהי דהנבי' נגדרת אחרי האילן עכ"ז א"א שיהי' גרע מאילן עצמו וכיון דאלו נתבטל האילן עצמו הי' מותר ע"כ מהני ביטול גם בנבי' ואע"ג דהאילן עצמו לא נתבטל באמת ודו"ק.

ומיהו במסקנא שם מסיק באמת דלא כסברא הנ"ל רק דאפי' היכא דעיקר עכו"ם קנימת נמי מהני ביטול בדבר הפורש ממנו ע"ש וא"כ אדרבה יש ראי' לסברתנו ויש לחלק ואין להאריך.

וע"ע ביבמות פ"ה א' דבעי שני' לבעל ולא שני' ליבם אי יש לה פתובה מיבם מי אמרי' דכיון דחיובא דיבם רק מפח בעל קאתי ע"כ פיון שלבעל הית' שני' ולא הי' לו חיוב פתובה. ע"כ גם מיבם אין לה ואע"ג שליבם אינה שני' והיא מותרת לו או דילמא פיון דאלוהיתה מותרת לבעל הרי גם מן הבעל הי' לה פתובה וע"כ עתה שמוותרת ליבם שפיר יש לה פתובה מיבם אע"ג דיבם רק מפח בעל קאתי ומבעל גופי' אין לה עש"ה.

ונהרי סברת הגמ' השני' הזאת ג"כ כסברתנו הנ"ל ודו"ק ויש להביא בזה עוד דמיונות רבות ואין להאריך] ולפי"ז בטריפה דעיקר הפסול טריפה הרי הוא ג"כ פסול שאינו ניקר ואעפ"כ פוסל שוב שפיר ראוי לומר בו דיהוי ג"כ ולא שייך פאן דיו פלל ודו"ק היטב: ועפי"ז יונח לן ג"כ קושיא אחריתא דיש להקשות בפסוג' דמנחות הנ"ל לפי המבואר בתוס' זבחים (ע"ז ב') ויומא (ס"ד א') דבע"מ פשר על ידי תערובות דדרשי מום בם בם הוא דלא ירצו הא ע"י תערובות ירצו עש"ה בתוס' דבין ר"א ובין רבנן ס"ל להך דרשא וא"כ תיקשי נמי דמאי קאמר בההוא דמנחות וקלא דין הוא וכו' הא איפא נפקותא לענין תערובות חד בחד דאי הוי ילפי' ממום הוי אמרי' דיו והי' טריפה פשר ע"י תערובות ואלו השתא פסול על ידי תערובות ואמנם לפי דרכנו י"ל דהא דהכשירה תורה בע"מ ע"י תערובות הוא ג"כ מטעם הנ"ל דכיון דמום הוא פסול רק כשמומו ניקר א"כ השתא דנתערב הרי אין מומו ניקר ופשר ולפי"ז טריפות דהוא בעצם פסול שאינו ניקר ואעפ"כ פוסל שוב גם ע"י תערובות שפיר ראוי שייפסול ולא שייך דיו ועפי"ז יוסתר ג"כ מה ששמעתי מאת ידידי האברך החו"ב כש"ת מהו צבי לופטיג נ"י מק"ק קראקא ליישב קושית תוס' ר"פ לילב הגזול שהקשו דאמאי אצטריך לכם למעט גזול ת"ל דה"ל מהב"ע ונהעיר ידידי הנ"ל לחידוש דכיון דפסולא דמהב"ע ילפי' התם

מנהבאתם את הגזול ואת הפסח מה פסח לית לי תקנתא וכו' וא"כ פנין דפסולא דמהב"ע
מבע"מ בקרבן הוא דילפינן לי ראווי שיהי' פשר ע"י תערוכות כמו בע"מ בקרבן דכשר
ע"י תערוכות ומה גם למש"כ הריטב"א סופה ד' ט' דלולב וקרפן שניהם ענינם אשר
באים לרצות בנדאי ניתן להאמר כמו דקרפן בע"מ מרצה ע"י תערוכות כמו כן לולב
הגזול דפסול משום מזהב"ע אשר כל עיקר פסולו מפאת שהכ' מדמי פסול גזול ומום
להדדי ירצה ג"כ ע"י תערוכות כמו פסול מום בקרבן וא"כ שפיר יש נפקותא להיכא
דנתערב לולב גזול בלולב שלו וכמוכן עכ"ד ידידי הג"ל ואולם לפמ"ש ז"א דנהי דמום
גופי' פשר בתערוכות עכ"ז גזול שהקישוה לו תורה שפיר פסול גם בתערוכות פנין דעצם
פסול גזול הרי הוא ג"כ פסול שאינו ניכר] ואמנם בזה יש לדון קצת די"ל דתערוכות
חד בחד שפיר חשיב מומו ניכר וכמבואר בפוסקים דחד בחד כפועין חשוב והארכתי בזה
במ"א ואכ"מ ויש לדון בדברינו אלה עוד מטעם אחר ואין להאריך: ודע דבירושלמי
הוריות (פ"א ה"ב) יש שם פלוגתא אליבא דר"ל אי ס"ל לר"ל דבע"ח נדחים או לא
ע"ש והעירותי בזה דלקאורה הרי מפניש ס"ל לר"ל דלא אמרי' בע"ח נדחים והוא
בתמורה דכ"ח ע"ב אר"ל אין אסור אלא מוקצה לשבע שנים וכו' ופירש"י בחד לישנא
דמוקצה לעכו"ם אין אסור לקרבן רק עד שבע שנים אבל משעברו עליו ז' שנים ולא
הקריבוהו לעכו"ם הוא נשב להיות היתר משום דתו לא מקרבי לי עש"ה.

וא"כ מפניש לכאורה דס"ל דבע"ח אין נדחים דאל"כ אפתי ראווי שינפסל מטעם דיחוי
[ולדעת התוס' המובאה לעיל באות ג' דבחולין לא שייך דיחוי לק"מ וכמוכן. ואולם
ידידי מו"ה צבי לופטיג נ"י הג"ל העירני דהריטב"א לית לי סברת התוס' הג"ל דבע"ז
נ"ב ב' בסוגי' דאבני מזבח ששונהצו וכו' דקאמר שם דאמרי היכי נעביד נתברינהו אבנים
שלימות אמר רחמנא וכו' הקשה הריטב"א בחידושי דמאי קאמרי נתברינהו פדי לבטלן
הא אפתי יהיו אסורין לגבוה מטעם דיחוי ע"ש וילדעת התוס' יומא הג"ל אין התחלה
לקושיתו דהא בע"ז שם דריש קרא דובאו בה פריצים וסללוה דכינון שפרצום נעשה
חולין ע"ש וכוונת הש"ס דגמברינהו היינו על פרחי שיקדישו מיום אחרי הביטול וא"כ
פסול שהי' בעודו חולין הרי אים מדחה על אחרי ההקדש לתוס' יומא הג"ל ועל פרחי
דהריטב"א חולק ע"ז עכ"ד ידידי הג"ל ויפה העיר וא לדעת הריטב"א הג"ל קושיתנו
במקומה עומדת] וחשבתי ליישב ע"פ המבואר בתמורה שם ובכמה דוכתי בגמ' דמוקצה
ונרבע וכו' הוי בכלל קרא דכי משחתם בהם מום בם דכל מקום שנא' השחתה אינו אלא
דבר ערוה ועכו"ם וכו'.

וע' חולין כ"ג א' דמפאת זה אצטריך קרא בפ"ע לאסור נרבע ונעבד בעופות דה"א
דהואיל ונרבע ונעבד הוי בכלל פי משחתם בהם מום בם ואיתקשי למום וע"כ עוף דאין
מום פוסל בו נרבע ונעבד נמי לא פסלי בי' ע"ש וא"כ ה"נ בנידון דידן פנין דבע"ח
גילתה תורה דלא אמרי' בי' דיחוי שהרי מום עובר פשר א"כ מוקצה לעכו"ם דאיתקש
למום ג"כ שפיר לא אמרי' בי' דיחוי ואין ראי' מפאן אלעלמא שייסבור ר"ל דבע"ח אין
נדחים ואולם לפי סברתנו מעלה הנה נדחו דברינו אלה דמוקצה נמי הא הוי בעצם פסול
שאינו ניכר ואעפ"כ פוסל וא"כ שוב שפיר שייך בי' דיחוי אף על גב דאיתקש למום
וכנ"ל: ודע דהעירותי ג"כ בבכורות מ"א א' דחשיב חולה בין פסולי קרבן וליף לי התם
מקרא ע"ש וקשה דא"כ קרבן שהי' פעם חולה יהי' פסול לעולם מטעמא דדיחוי וא"ל

דאה"נ דא"כ צא ופּרנס לי סגנ' דתמורה (י"ח א') ור"ה (ד"ו ע"א) העיד ר' יהושע על
ולד שלמים שיקרב שלמים א"ר פפניס אני מעיד שקהית' לנו פרה של זבחי שלמים
ואכלנוה בפסח ואכלנו ונלדה שלמים בְּחַג ובגמ' פריה איה איחרו הנולד עד החג ועברי
אעשה דובאת שמה ונהבאתם שמה וגו' ומשני ר' זביד משמ' דרבא פגון שהי' חולה
בעצרת וכו' ומבואר דחולי אין עושה דיחוי.

ורציתי ליישב זה דכיון דכתיב ונהבאתם את הגזול ואת הפסח ואת החולה א"כ איתקש
חולה לפסח פי היכי דאמרי' ריש ל"ה דאיתקש גזול לפסח וע"כ פי היכי דפסח דהוא
מום אין עושה דיחוי דמום עובר פשר ה"נ חולי אין עושה דיחוי.

ואולם לפי דברינו מעלה הנה גם זה נסתר דחולי הרי בעצם אינו פסול הנזכר וא"כ שוב
שפיר ראוי לומר בו דיחוי אע"ג דבמום לא אמרי' דיחוי וכנ"ל וא"כ הדק"ל: ואמנם יש
לי לומר בזה דבאמת יש לדון בגוף הדבר אשר פתבנו דבמום לא שיהי' דיחוי מפאת דאין
הדיחוי עדיף מאלו הי' המום עדיין באופן כזה שהוא הדיחוי דהיינו שלא הי' נזכר שלא
הי' פוסל אז ונתנישבתי די"ל דנהי דהצריכה תורה במום שיהי' גלוי ונזכר ואי לא"ה
אינו פוסל עכ"ז זהו רק אם מתחלת הניית המום לא הי' נזכר מעולם אבל היכא דהי'
נזכר פעם אחת שפיר י"ל דפוסל גם אחרי שנסתלק ההיכר דלא בעינו שיהי' המום נזכר
פל זמן הנייתו ורק אם הי' נזכר פעם אחת שפיר חשוב היכר ופוסל לעולם ומצינו בדומה
לזה פלוגתא במידי אחריתי היכא דבעינו שיהי' לדבר היכר אם צריה שיהי' ההיכר המיד
לאותו דבר או די פשה' בו ההיכר פעם אחת והוא בעירובין דק"א ע"א אביי אמר פשיש
להם ציר (דלת ומחצלת הנגררים נועלין בהם בשבת אם יש להם ציר ש מניאאל
אאהנשאא ליק א אלה מגו ש שחחא אמשתאנאמר פשה' להם ציר (ואע"ג דהשתא
ליכא היכרא מיהא איכא.

רש"י).

ולפי"ז רבא לטעמי' דס"ל דהיכר דעבר נמי חשוב היכר א"כ גם מום י"ל דפוסל אם הי'
נזכר רק פעם אחת ושוב שפיר שיהי' דיחוי וכמוכין וא"כ פנין דגילתה תורה דלא
אמרי' בי דיחוי א"כ שוב שפיר גם חולי דאיתקש למום נמי לא אמרי' בי דיחוי וכמוכין
וע"כ רבא לטעמי' שפיר משני פגון שהי' חולה בעצרת וע"ש בד"ה ותמורה דר' אשי
משני שם שינויא אחרניא עש"ה.

ולפמ"ש י"ל דר' אשי ס"ל פאביי דעירובין הנ"ל וע"כ לא הי' יכול לתרץ פרבא וכמוכין
ויש לפלפל בזה בהסברת פלוגתא דרבא ור' אשי בזבחים (ל"ד ב') דס"ל לר' אשי דכל
שבידו לא הני דיחוי ורבא פליג ע"ש וי"ל דיש ב' דרכים בלימוד דדיחוי א' י"ל דקרא
דמכשיר מום עובר א"צ לגופי' דאפי' אי הי' דיחוי סברא חיצונה בעלמא עכ"ז במום
הרי א"א לומר דיחוי פנין דאין הדיחוי נזכר ושם בעי' נזכר וכנ"ל וכבר פיילו התוס'
ביבמות (ה' ב') ד"ה טעמא ובכמה דוכתי דכל דא"צ קרא לגופי' אתי לגלות אלעלמא
איפכא וא"כ גם פאן ההכרח לומר דמסברא החיצונה לא אמרי' דיחוי בשום מקום ואתי
קרא דמום לגלות אלעלמא איפכא דבעלמא אמרי' דיחוי.

ולפי"ז אין לה בו אלא חידושו וְהִיכָא דְבִידּוּ נְשָׂאֲרִים בְּסִבְרָא הַחִיצוּנָה דְּלֵא אֲמַרִי דִּיחֻוּי דְּקָרָא דְּמוּם הָרִי אִינוּ מְיַתֵּר עוּד פִּינּוּן דְּאַצְטְרִיף לְהִיכָא דְּאִינוּ בִּידּוּ עַכ"פּ וְזֵהוּ סִבְרָת ר' אֲשִׁי הַגָּ"ל.

ב' י"ל דְּמִסְבְּרָא אֲמַרִי דִּיחֻוּי אִפִּי הִיכָא דְּבִידּוּ וְקָרָא דְּמוּם אֲצְטְרִיף לְגוּפִי דְּאֵלֵא"ה ה"א דְּנִימָא דִּיחֻוּי דְּאֵע"ג דְּאִינוּ נִיפֵר עַכ"ז דִּי פְּשָׁהֲנִי פְּעַם אַחַת נִיפֵר וְכִרְבָּא הַגָּ"ל וְאִי דֵא"כ נִילֵף מְמוּם אֲלַעְלָמָא דְּלֵא אֲמַרִי דִּיחֻוּי וְכַוּדָּע דְּכָל הִיכָא דְּהַסְבְּרָא הִיפּוּף הַפְּתוּב וְאַצְטְרִיף קָרָא לְגוּפִי יִלְפִי בְּעֵלְמָא מִינֵי לְזֵה אֲתִי קָרָא דְּבָהֶם דְּכְתִיב בְּמוּם לְגִלּוּת דְּלֵא נִילֵף בְּעֵלְמָא מִשָּׁם וְדָרְשִׁי בָּהֶם הוּא דְּכִי עֵבֵר מוּמָן יִרְצוּ הָא בְּעֵלְמָא אֲמַרִי דִּיחֻוּי פְּמִבְּנָאָר בְּיוּמָא בְּסוּגִינּוּ וּלְפִי"ז פְּלֹגְמָא דְּרְבָא וּר' אֲשִׁי דְּזַבְּחִים הַגָּ"ל מְבִנְאֲרַת מְאֵלִי דְּלְטַעֲמִינְהוּ אֲזִלִי וְכַמּוּבֵן וִי"ל עוּד פְּמָה גּוּנֵי בְּזֵה וְאִין לְהֶאֱרִיף: עוּד יֵשׁ לִי לְדָרוּשׁ בַּעֲזָה"י טַעֲמָא דְּקָרָא דְּמוּם עוּבֵר פֶּשֶׁר וְלֵא אֲמַרִי דִּיחֻוּי וְהוּא עַפ"י מַה שְּׂרְאִיתִי בְּסִפֵּר גּוּר אֲרִי עַה"ת פ' רָאָה דְּהִבִּיא דְּרִשָּׁא דְּצוּרִם אֲזִנּוּן בְּכּוּר אָסוּר מְפָאֵת לֵא תֹאכֵל כָּל תּוֹעֵבָה וְכ' ע"ז וְז"ל עוּד הַקְּשׁוּ (הַתּוֹסֵף) דְּצוּרִם אֲזִנּוּן בְּכּוּר אִפִּי ע"י עַפּו"ם לִיתְסֵר וְתִירְצוּ הַתּוֹסֵף דְּרַחֲמָנָא שְׂרִינְהוּ לְפִסּוּלֵי הַמְּוִקְדָּשִׁין דְּכְתִיב כְּצָבִי וְכֶאֱיֵל וְא"כ לֵא תּוֹעֵבָה הוּא.

וְהַקְּשָׁה הִרְא"ם עַל תִּירוּץ זֵה שְׂמָא הֵתָם פְּשַׁנְעֵשָׁה הַמוּם מְעַצְמוּ אֲזִי אִינוּ אָסוּר אֲבָל פְּשַׁנְפַּל ע"י עַפּו"ם יְהִי אָסוּר וְכו' וְלֵא הַקְּשָׁה מִיָּדִי מִשּׁוּם דְּמַצִּינוּ דְּבַב"ח הוּא תּוֹעֵבָה וְאָסוּר אִפִּי נְתַבְּשַׁל מְעַצְמוּ אִם נָפַל חֵלֶב לְתוֹךְ בְּשֵׁר וְנִתְבַּשַׁל אָסוּר וְכו' אֲבָל כֶּף יֵשׁ לְהַקְּשׁוֹת דֵּא"כ אִפִּי עֲשֵׂה יִשְׂרָאֵל נָמִי לִישְׁתַּרִי פִּינּוּן דְּמַצִּינוּ דְּפִסּוּלֵי הַמְּוִקְדָּשִׁין לֵא הָוִי תּוֹעֵבָה פְּשַׁנְפַּל בּוּ מוּם (מְעַצְמוּ) וּלְפִיכֶף י"ל דְּלִכְפֶּה שְׂרִי רַחֲמָנָא פִּסּוּלֵי הַמְּוִקְדָּשִׁין דְּלֵא נִקְרָא זֵה תּוֹעֵבָה אִפִּי עֲשֵׂאוּ לְמוּם הַזֶּה עַפּו"ם לֵא נִקְרָא זֵה מְעַשֵׂה תּוֹעֵבָה דְּלֵא עֲשֵׂה מְעַשֵׂה בְּכּוּר רַק שְׁחָסְרוּ דְּלֵא נִקְרָא מְעַשֵׂה תּוֹעֵבָה רַק כְּשֵׁהוּא דּוּמִיָּא דְּאַחֲרִים דְּהוּא עֲשֵׂה מְעַשֵׂה שְׁלִפְנִינוּ כְּמוּ בִישׁוּל בַּב"ח אֲבָל חֲסָרוֹן הַבְּכּוּר אִין זֵה מְעַשֵׂה תּוֹעֵבָה לְפָנֵינוּ דְּלֵא הָוִי רַק חֲסָרוֹן שֶׁל הַבְּכּוּר שְׂאִינוּ בְּפָנֵינוּ אֵא"כ הִית' פּוֹנְתוֹ לְהַתִּיר אֵת הַבְּכּוּר זֵה נִקְרָא מְעַשֵׂה תּוֹעֵבָה שֶׁהַתּוֹרָה אָסְרָה לְהַתִּיר אֵת הַבְּכּוּר ע"י מוּם וְהוּא הַתִּיר אֵת הַבְּכּוּר הַזֶּה ע"י מוּם וְהָרִי הַבְּכּוּר שֶׁהַתִּיר הוּא מְעַשֵׂה תּוֹעֵבָה כֶּף נִרְאָה לֹאמֵר וּלְפִיכֶף עַפּו"ם שְׂצָרִם אֲזִנּוּן הַבְּכּוּר אִין דְּבַר נַעֲשֵׂה בְּכּוּר וּלְפִיכֶף מוֹתֵר לְגַמְרִי וְכו' עַכ"ל א"ר פּוֹנְתוֹ הוּא לְדַבְּרֵי הַגַּמ' תְּמוּרָה (י"ז א' וְכ"ב א' וְקִידּוּשִׁין ס"ו ב' וּמְנַחֲתוֹ ט' ב') שֶׁהִבְאֵתִי לְעֵיל אוֹת א' דְּמִבְּנָאָר שֶׁם דְּמוּם אִינְנוּ כְּשֵׁאָר פִּסּוּלִין שֶׁהֵם פִּסּוּלֵי הַגּוּף וְרַק פִּסּוּל חֲסָרוֹן הוּא עַש"ה וְע"כ פִּינּוּן שֶׁהוּא אֵף חֲסָרוֹן לְכֵן מַה שֵּׁיִשׁ לְפָנֵינוּ הוּא טוֹב בְּאַמְתָּ וְאִין בּוּ תּוֹעֵבָה כָּלֵל רַק שֵׁא"א לְהַקְּרִיבּוּ לְפִי שְׁלַעֲנִין הַקְּרִבָּה צְרִיף שְׂיֵהֲנִי גַם הַחֵלֶק הַנְּחָסֵר וְאִין הַמְּזַבֵּחַ מְקַבֵּל אֵת זֵה לְבַד בְּלִתִּי שְׂיֵהֲנִי שֶׁם גַּם הַחֵלֶק הַנְּחָסֵר אֲבָל עַכ"פּ מַה שֶׁהוּא לְפָנֵינוּ אִין בּוּ פִּסּוּל כָּלֵל בְּעַצְמוֹתוֹ וְע"כ הַתְּהוּוֹת מוּם אִינְנוּ נִחְשָׁב שְׁנַעֲשֵׂה תּוֹעֵבָה בְּגוּף הַדְּבַר כָּלֵל שְׂהָרִי אִין הַמוּם פּוֹעֵל כָּלֵל בְּגוּף הַדְּבַר וְאִינוּ פּוֹסְלוּ וּפּוֹגְמוּ כָּלֵל וְרַק שְׂמַחֲסֵר חֵלֶק מִן הַבְּהֵמָה וְא"א לְהַקְּרִיבָה מִפְּחַת זֵה לְפִי שְׁלַעֲנִין הַקְּרִבָּה צְרִיף שְׂיֵהֲנִי גַם הַנְּחָסֵר וְכַנ"ל וְרַק אִם יִשְׂרָאֵל הִטִּיל מוּם בְּכּוּנְנָה לְהַתִּיר אֵת הַבְּכּוּר א"כ פִּינּוּן שֶׁהַתּוֹרָה אָסְרָה לְהַתִּיר אֵת הַבְּכּוּר ע"י עֲשִׂיית מוּם א"כ ע"י זֹאת הַכּוּנְנָה שְׂכִינּוּן לְהַתִּיר אֵת הַבְּכּוּר בְּאִיסוּר הָרִי שְׂפִיר נִחְשָׁב שְׁנַעֲשֵׂה מְעַשֵׂה תּוֹעֵבָה בְּכָל הַבְּכּוּר וְע"כ הוּא אָסוּר מְפָאֵת ל"ת כ"ת מִשֵּׁא"כ הַתְּהוּוֹת מוּם מְעַצְמוּ או ע"י עַפּו"ם שְׂאִין שֶׁם כּוּנְנָה הָאָסוּרָה שֶׁל הַתְּרַת הַבְּכּוּר אֲזִי הַמוּם עַצְמוּ

איננו תועבה בגוף הבכור כלל: ולפי"ז נראה ג"כ לעגנו דחוי דרק אם בשעת הפסול יש פגם בעצם הדבר אז הוא שפגם שהוא מדחהו גם על אחר זמן משא"כ במום שגם בשעת הניית המום לא הי' פגם בעצם הקרפן רק שהי' חסר ממנו חלק וע"כ לא הי' אפשר להקריבו לפי שלהקרבה צריף שיהי' גם הנחסר וכנ"ל וע"כ פינון שמה שהי' פאן הרי הי' טוב באמת בלי פגם ע"כ לא אמרי' דחוי ונפיר מקריבין את הקרפן אחרי קבלתו ההשלמה בהסתלקות המום ובחידושי במ"א פתבתי בישוב קושית הר"ן פ"ק דסנפה דמדוע אמרי' מגו דהוי דופן לסנפה הוי דופן לשבת ולא אמרי' איפכא דכיון דלשבת לא הוי דופן גם לסנפה לא הוי דופן וכתבתי שם דמגו שייף רק בחיוב דאז אמרינו דמגו שיש לו שם דופן לסנפה יש לו שם דופן גם לשבת אבל בשלילה לא שייף מגו דנימא דמגו דאין לו שם דופן לשבת גם לסנפה יסתלק ממנו שם זה דמה שהוא נעדר שם דופן זה אין בכחו לגרור שום דבר אחריו שרק מציאות השם יוכל לגרור ולעשות מגו אבל לא שלילת והעדר השם שהרי ההעדר איננו דבר נמצא כלל ומה יהי' הגורר והעושה את המגו.

ע"כ תוכן דברינו שם והארכתי שם בזה מכמה מקומות בעזה"י לברר ד"ז אי שייף מגו בהעדר. והנה כי כן י"ל גם פאן לעגנו דחוי דרק פסול במציאות הוא שביכולתו להדחות אלא אחרי זמן ולהמשיף הפסול גם על אחרי זמן הסתלקותו משא"כ פסול בהעדר כמו מום שהוא רק פסול חסרון ואין פאן פסול במציאות כלל רק שחסר ונעדר חלק מן הקרפן ומה שיש מן הקרפן הרי הוא טוב באמת וכנ"ל וע"כ זה ההעדר הוא רק פסול בשעתו אבל אין בכחו לגרור ולהמשיף את הפסול גם על אחר זמן פינון שאין פאן דבר במציאות כלל ומה יהי' הגורר והמדחה ודו"ק היטב]: ואם פנים דברינו הנה נדחו ג"כ דברינו הקודמים בעגנו טריפה ומקצה וחולה דרצינו לומר דאי גלפי טריפה ממום וכן מקצה וחולה דאימקשו למום לא שייף בהו דחוי כמו עובר פשר ולפי הנ"ל ז"א דטריפה אחרי דילפי' ממום דהוא פסול א"כ הרי הוא פסול הגוף ופסול במציאות (וע' תמורה י"ז א') וכן מקצה וחולה הם פסולי הגוף ובמציאות וע"כ שפיר ראוי לומר בהו דחוי: והנה קושית התוס' אשר הבאנו באות א' דמ"ד דבע"ח נדחים אפי' בדחוי מעיקרא מ"ט לאיליף מחסור זמן ע"ש יש ליישב ג"כ לפי דרכנו זה דהא מחסור זמן ג"כ הוא רק פסול חסרון כמום שמהבאתי שם ראי' לזה מש"ס מעילה י"ב א' ולשון מחסור זמן ג"כ מורה ע"ז וע"כ שפיר לא שייף בי' דחוי ואין ראי' מכאן אפסול הגוף ופסול מציאותי וכנ"ל.

וכן מוכיחים להדיא דברי הת"י יומא ס"ד א' ד"ה דיליף ע"ש דכתבו פן בפשיטות דפסולי חסרון מחסור זמן ואו"ב דדמי למום שהוא ג"כ פסול חסרון וכנ"ל ע"כ דינם כמום ולא אמרי' בהו דחוי וילפותא דדחוי קאי רק אשאר פסולים שאינם פסולי חסרון לבד עש"ה שכן פוננת דבריהם אם שאין פן ממש לשונם: והנה אשוב לעגנו הראשון ואומר דאי נימא דאין דחוי עושה דחוי יתורץ בזה מה ששאלני ידי האברך מו"ה צבי לופטיג נ"י הנ"ל בש"ס פסחים ע"ה ב' נטף מרובבו על החרס וחזר אליו יטול את מקומו.

והקשה דלפמ"ש התוס' חולין צ"ז דבכל קליפה ונטילה דאין הקליפה והנטילה אוסרת קליפה ונטילה שני' למ"ד דחענ"נ היינו משום דאין הנאסר יכול לאסור אלא במקום

שְׁהַאִסוּר עֲצָמוּ יָכוֹל לִילֵךְ שָׁם ע"ש ולפי"ז קָשָׁה דְּפָשׁוּט דְּבִקְדָּשִׁים לְמ"ד דַּחְעַנ"נ אִפִּי אִי אֲמַרִי דְּאֶפְשָׁר לְסוּחָטוּ מִן הַתּוֹרָה בְּעֵלְמָא עַכ"ז בְּקְדָּשִׁים לֹא תוֹעִיל סְחִיטָה פִּינּוּן דְּלִפְנֵי הַסְּחִיטָה כְּבָר נַעֲשֶׂה נְבִילָה וְא"כ הָא קִי"ל דְּנִרְאָה וְנִדְחָה אִין חוּזָר וְנִרְאָה בְּקְדָּשִׁים וְא"כ בְּמִשְׁנֵה דְּפָסְחִים הַנ"ל הָרִי הַדִּק"ל דְּזֹאת הַנְּטִילָה תֵּאָסֵר אֶת הַשְּׁנִי וְכֵן הַשְּׁנִי לְשִׁלְיִשִׁית עַד שְׁיֵאָסֵר הַכֹּל דְּכָאן אִין לְתַרְזֵן דְּאִין הַנְּאָסֵר יָכוֹל לְאָסֵר וְכו' דו"א דְּמָה בְּכָף דְּאִין הַאִסוּר הוּלֵךְ עִמּוּ הָרִי פִּסְחָה הוּא קְדָּשִׁים וְא"כ הָרִי הַהִי תֵּאָסֵר בְּעֲצָמוֹתוֹ פְּסוּל מִטַּעַם דִּיחֻוּי אַף שְׁנִפְרֵד הַאִסוּר מִמֶּנּוּ וְאִינוּ הוּלֵךְ עִמּוּ בְּלִכְתּוֹ לְנְטִילָה הַשְּׁנִי וְשׁוּב גַּם הַנְּטִילָה הַשְּׁנִי נִפְסָל מִטַּעַם דִּיחֻוּי וְאוּסְרָת אֶת הַשְּׁלִישִׁית וְכֵן לְעוֹלָם.

וְעוֹד הוֹסִיף יְדִידֵי הַנ"ל לְהַקְשׁוֹת דְּאֶפִּי לְמ"ד דְּלֹא אֲמַרִי חַעַנ"נ בְּשִׁאָר אִסוּרִין אוֹ דל"א חַעַנ"נ בְּמִקְצַת חֲתִיכָה וְלֹא חָל מְעוֹלָם עַל הַהִיתָר אִסוּר עֲצָמִין רַק שְׁלֹא הִי אֶפְשָׁר לְאֹכְלוֹ מִפְּאֵת שְׁמִמִּילָא יְהִי נֶאֱכָל גַּם הַאִסוּר הַנְּבִלָע בּוֹ וְא"כ לְכַאוּרָה גַּם בְּקְדָּשִׁים כְּשִׁנְפְּרֵד הַאִסוּר מִן הַהִיתָר שְׁפִיר ל"ש דִּיחֻוּי שְׁהִרִי הִיתָר בְּעֲצָמוֹתוֹ לֹא נֶאָסֵר כָּלָל וְלֹא נִדְחָה מְעוֹלָם עַכ"ז אֶפְתִּי קָשָׁה לְפִי הַמְּבֹאָר בְּרַש"י זְבָחִים ע"ג ב' ד"ה אִי מְקַרִּיב דְּבַמְתַּנִּי דְּכָל הַזְּבָחִים שְׁנִתְעַרְבוּ בָּהֶם אֶחָד מִן הַחֲטָאֵת הַמֵּתוֹת וְכו' אִפִּי הַנְּכַרִּי הַפְּשִׁירִים לְבִסּוּף אֶפְתִּי אִסוּרִים מִטַּעַם דִּיחֻוּי ע"ש וְהַמְּבֹאָר דְּאִי דְּבִשְׁעַת הַתְּעַרְבוּת נָמִי לֹא נֶאָסְרוּ הַפְּשִׁירִים בְּעֲצָמוֹתָם וְרַק שְׁלֹא הִינּוּ יְכוּלִים לְהַקְרִיבָם מִפְּאֵת תְּעַרְבוּת הַפְּסוּלִין עַכ"ז אֲמַרִי דִּיחֻוּי וּפְסוּלִים גַּם אַחֲרֵי שְׁהִנְכַרְוּ וְא"כ ה"נ אִפִּי אִי לֹא אֲמַרִי חַעַנ"נ עַכ"ז פִּינּוּן שְׁכָל זְמַן שֶׁהִי הַאִסוּר בְּלוּעַ בְּהִיתָר לֹא הִי אֶפְשָׁר לְאֹכְלוֹ אֶת הַהִיתָר מִפְּאֵת הַאִסוּר הַנְּבִלָע בּוֹ ע"כ שְׁפִיר רָאוּי לִזְמַר בּוֹ דִּיחֻוּי וְרָאוּי שְׁיִהֵי פְּסוּל לְעוֹלָם מִטַּעַם דִּיחֻוּי וְיֵאָסֵר אֶת הַנְּטִילָה הַשְּׁנִי וְהַשְּׁנִי לְשִׁלְיִשִׁית וְכֵן"ל.

וְלִדְעַת הַתּוֹסֵף ב"מ דנ"ג ע"ב סוד"ה לֹא דְּבִאֲכִילַת קְדָּשִׁים לֹא שְׁיִיף דִּיחֻוּי וְרַק לְעַנּוּן הַקְּרָבָה הוּא דְּאֲמַרִי דִּיחֻוּי יַעו"ש לְק"מ. וְאוּלָם בְּתוֹסֵף זְבָחִים ס"א ב' ד"ה לְאַחַר מְבֹאָר דְּגַם בְּאֲכִילַת קְדָּשִׁים שְׁיִיף דִּיחֻוּי יַעו"ש וְא"כ הַקְּוִשְׁנִי בְּמִק"ע.

עַכְתָּ"ד יְדִידֵי הַנ"ל אֲשֶׁר כְּתוּב אֵלֵי בְּמִכְתָּב וְהָאֲרִיף בְּזוֹה. וְאוּלָם אִם נֶאֱמַר דְּאִין דִּיחֻוּי עוֹשֶׂה דִּיחֻוּי יֵשׁ לִיִּשְׁב בְּפִשְׁטוֹת וְלִזְמַר דָּא ה"נ דְּלִמ"ד דס"ל דִּיחֻוּי גַּם הַנְּטִילָה הַשְּׁנִי אִסוּרָה וְעַכ"ז אִין הַנְּטִילָה הַשְּׁנִי אוּסְרָת אֶת הַשְּׁלִישִׁית דְּהִיא גּוֹפָה הָרִי אִינְהָ אִסוּרָה בְּהַפְּרֵד הַנְּטִילָה הַרְּאִשׁוֹנָה מִמֶּנָּה פִּינּוּן דְּאִסוּר הַנְּטִילָה הַרְּאִשׁוֹנָה אַחֲרֵי הַפְּרֵד הַבְּלוּעַ מִמֶּנָּה הוּא רַק מִטַּעַם דִּיחֻוּי וְא"כ הָרִי אִין דִּיחֻוּי עוֹשֶׂה עוֹד דִּיחֻוּי וְרַק כ"ז הִיּוֹת הַנְּטִילָה הַרְּאִשׁוֹנָה בְּלוּעָה מִהָא מִמִּילָא הַשְּׁנִי אִסוּרָה מִפְּאֵת הַרְּאִשׁוֹנָה הַבְּלוּעָה בָּהּ אֲבָל בְּלִכְתּוֹ הַנְּטִילָה הַשְּׁנִי לְשִׁלְיִשִׁית שְׁנִפְרֵדָת אִזְ הַרְּאִשׁוֹנָה מִה שְׁפִיר אִין הַשְּׁנִי בְּעֲצָמוֹתָהּ אִסוּרָה מִטַּעַם דִּיחֻוּי פִּינּוּן שְׁהַרְּאִשׁוֹנָה הַבְּלוּעָה בָּהּ ג"כ הִיּוֹת אִסוּרָה רַק מִפְּנֵי דִּיחֻוּי וְאִין דִּיחֻוּי עוֹשֶׂה דִּיחֻוּי וְכֵן"ל.

וְהָא דְּתַנִּי בְּמִתְנִי יִטּוֹל אֶת מְקוֹמוֹ וְלֹא קְתַנִּי דִּיטּוֹל שְׁנֵי מְקוֹמוֹת הִינּוּ מְשׁוּם דְּדִיחֻוּי הָרִי פְּלוּגְתָא הוּא וְע"כ מִיִּלְתָא פְּסִיקְתָא נִקְהָ דלכ"ע הָרִי בְּעִינּוּ נְטִילָה וְאִין הַפְּסַח פְּלוּל נֶאָסֵר אֲלֵא דְּלִמ"ד דל"א דִּיחֻוּי בְּעִי נְטִילָה אַחַת וְלִמ"ד דְּאֲמַרִי דִּיחֻוּי בְּעִי ב' נְטִילוֹת וְע"כ שְׁפִיר תַּנִּי בְּמִתְנִי יִטּוֹל אֶת מְקוֹמוֹ וְזוֹה גִּידָע מְעַצְמִינוּ דְּלִמ"ד דְּאֲמַרִי דִּיחֻוּי וְהִכִּי קִי"ל אִזְי אַחֲרֵי שְׁאֲמַרָה הַמְּשִׁנָּה דִּיטּוֹל וְכו' מִמִּילָא הַנְּטִילָה הַזֹּאת נֶאָסְרָת לְעוֹלָם מִטַּעַם דִּיחֻוּי

ואוסרת את השג' כמו שנגאסרה היא מפאת הרנוטב שהוא האיסור העצמי משא"כ אם נאמר דדיחוי עושה דיחוי והפסח פולו אסור ודאי קשיא דלא ה"ל למיתני פלל הך דיטול את מקומו פיון דלפי האמת דקיי"ל דיחוי לא שינה פאן ענין נטילה פלל ורק בקוצר ה"ל למיתני נטף מרנוטבו על הסרס וחר אליו אסור ודו"ק.

ודע דמה שהביא ידידי הנ"ל תוס' ב"מ נ"ג ב' דלא אמרי דיחוי באכילת קדשים רק בהקרה פן מוכח קצת ג"כ בתוס' בבא קמא ד"ק ע"ב ד"ה אומר שהביאו גמ' זבחים (ע"ח א') דדם שנתערב במים ראשון ראשון בטל וכתבו וז"ל התם היינו טעמא דכיון שנדחה שוב אין נראה שפן הוא הדין בכל דבר הקרוב עכ"ל.

ומוכח דבשר קדשים שאין קרב רק נאכל לא אמרי בי דיחוי ואינו מוכרח די"ל פונתם דדבר שקרב ממנו למזבח אמרי דיחוי בכלילי ומה שלא פתבו בקצרה שפן הוא הדין בקדשים י"ל דבאו לאפוקי קדשי דמים ועמ"ש בזה בקונטרס ע' פנים לתורה (אות ל"ב) ואין להאריף: והנה אשוב אל דברי הצ"ח הנ"ל שתי אקושי דלכתחלה דשבת ידחה את הדיעבד ותי' דלכתחלה שאינו תמידי אין בכחו להדחות את הדיעבד וכנ"ל.

ולכאורה עדיין יש להקשות לפי"ז בהא דתני' בביצה (ד"כ ע"ב) כבשי עצרת ששחטן בשבת שלא לשמן או לפני זמנו ולאחר זמנו לא יזרוק הדם ואם זרק הורצה וכו' ע"ש דאמאי הורצה דשם נימא שפיר דהלכתחלה ידחה את הדיעבד וא"ל דאין הלכתחלה תמידי דז"א דשם הרי הוא שפיר תמידי פיון דבשבת אסור לכתחלה לזרוק וא"כ מיד במוצ"ש הרי יופסל הדם בשקיעת החמה ולא יהי' לה היתר עוד.

ואולם באמת ז"א דבשקיעת החמה יתחדש פסול חדש מפאת לילה אבל זה הפסול שהוא עתה מפח שבת הרי אינו פסול תמידי ושפיר אין בכחו להדחות את הדיעבד ודו"ק. וראי' לסברא זאת מהא דאמרינו בפסחים דל"ח ע"א דלמ"ד דיוצאין במצה של מע"ש בירושלים דחשיבא יש לה היתר בכל מושבות מפאת דאלו מטמאי יש לה פדיון ונאכלת אחרי הפדיון בכל מושבות אזי למ"ד הנ"ל יוצאין ג"כ בחלה של מע"ש בירושלים אע"ג דחלה טמאה אסורה באכילה עכ"ז אמרי' הואיל ואלו לא קרא עלי' שם חלה נפיק השתא נמי נפיק ע"ש וזה צריף ביאור.

ולפמ"ש מוכן הדבר דעתה הרי אין שום שם על המצה הזאת המונעה מאכילה בכל מושבות דשם מעשר הרי חשיב נאכל בכל מושבות מפאת דאלו מטמאי מפריק ונאכל בכ"מ ושם חלה בעצמותו ג"כ הרי נאכל בכ"מ ואי דזאת החלה של מע"ש הרי אין בה עתה אכילה במושבות מפאת מעשר ולכשתוטמא הרי תהי' אסורה באכילה מפאת חלה טמאה עכ"ז הרי אז הוא דיתחדש איסור חדש אשר ימנענה מאכילה אבל השם מעשר בעצמותו אשר עלי' פעת לא חשיב אינונאכל במושבות פיון דיש לו היתר במושבות לפשיוטעא ונהרי זה ממש כסברתנו הנ"ל לענין דיחוי דאמרי' דפסול דשבת אין בכחו לעשות דיחוי פיון דיסתלק בלילה ואף דבלילה יתחדש פסול אחר מפאת לילה [וע' היטב בפסחים שם בתוד"ה או] ודו"ק היטב: ועפיד"ז תתיישב עוד קוש' אחרייתא אשר יש להקשות על דברי הצ"ח הנ"ל שהקשה דכל קרבן שעבר עליו שבת יודחה לעולם אם הוא מקרבנות שאינם דוחים שבת ותי' דכיון דבשבת גופי' הקרבן פשר בדיעבד אלו עבר והקריב ע"כ פסול דלכתחלה אין בכחו להדחות על אחרי זמן וכנ"ל ולכאורה אפתי

תיקשי לפי מאי דס"ל לר' יוחנן הסנדלר דמעשי שבת אסורים באכילה וקרא"ש ב"ק
פרק המרובה (סי' ו') כ' דמיסתבר דהלכתא פנותי' דר"י הסנדלר ע"ש ובב"ק (דע"א
ע"א) יש מ"ד הסובר אליבא דר"י הסנדלר דמעשה שבת דאורייתא ע"ש וא"כ הדק"ל
דקרבו שעבר עליו שבת יודחה לעולם דאין לתרץ דכיון דאלו עבר והקריב פשר אין
בכחו להדחות דז"א דלר"י הסנדלר אלו עבר והקריב שפיר פסול הוא שהרי מיד ע"י
השחיטה נאסר להדיוט באכילה משום מעשה שבת ופסול תו להקריב מפאת שאינו
ממשקה ישראל וכמוכן.

ואולם לפמ"ש ניקח דה"נ שפיר אמרינן דהפסול דשבת אין עושה דיחוי פינו דהפסול
דשבת גופי' הוא אף פסול דלכתחלה ופסול דלכתחלה אין בכחו לעשות דיחוי ואי דאלו
עבר ושחט הי' מתחדש פסול אחר מפאת משקה ישראל דהוא שפיר פסול דדיעבד עכ"ז
הרי אז הוא דהי' מתחדש פסול חדש אבל עתה שלא עבר ושחט הקרבן בשבת שעבר
עליו רק השהה אותו אלאחרי שבת.

א"כ הרי לא הי' על הקרבן הגזה בשבת שהוא כ"א פסול דלכתחלה דהיינו שהי' אסור
להתחיל לשחטו מפאת איסור מלאכת שבת וזה הפסול בעצמותו הרי הוא רק פסול
דלכתחלה לא פסול המעכב וכנ"ל וע"כ שפיר לא נדחה הקרבן הגזה אפי' לר"י הסנדלר
ודו"ק היטב ובאתי בכ"ז רק להעיר: פלל ז עוד בענין דיחוי.

עוד כ' אלי ידידי מו"ה צבי לופטיג נ"י הג"ל במכתבו הג"ל בענין דיחוי ונ"ל אציע לפני
כהדר"ג נ"י עוד דבר קטן אשר אמרתי בסוגיא דדיחוי בישוב קושית הרא"ש סוף מ"ק
שהקשה אהו דיבמות (ל"ג א') פגון דאייתי שתי שערות בשבת וכו' והקשה דנימא דיחוי
פינו דבתחלת שבת הי' פטור ואמרתי ליישב עפ"י סברת הר"ת בזבחים י"ב ב' בתוד"ה
הכא דגבי הפריש קרבן על החלב והורו ב"ד שחלב מותר וכו' לא שייך דיחוי פינו שלא
נדחה אלא ע"י טעות הב"ד ולא אמרי' דיחוי בטעות (נדעת הר"ת הזאת היא היפוך
מדברי רש"י זבחים ע"ג ב' ד"ה אי מקריב לא מרצי וכמוכן וכבר העיר בזה מורי הגאון
הצדיק מסיגוט ז"ל בשו"ת אבני צדק חאו"ח בתשובתו אלי בסי' צ"א] והנה ביבמות
(ל"ד א') אהא דאמרי' בשופעות מתוך י"ב לאחר י"ב לאחיובי אינהי ומתוך י"ג לאחר
י"ג לאחיובי אינהו דפירש"י דאיירי פשוטו לזו הזכרים בא' בתשרי והנקיבות בא' בתשרי
לשנה הבאה וביום תשלום י"ב לנקיבות שהוא י"ג לזכרים מסרו הקידושין שיחולו ליום
המחרת שנעשו כולם גדולים ביום ההוא ונמצא שאיסור נדה ונחלות הקידושין באים
פאחת וכו' ע"ז הרשב"א בחידושו ונ"ל הקשה עליו הרמב"ן נר"ו דהא אינו נעשין
גדולים בשנים לבד אא"כ הביאו ב' שערות לאחר הפרק ואפ"ל הביאו קודם הפרק ועודם
בו לאחר הפרק שומא בעלמא נינהו כדאיתא בגדה וכו' וכיון שכן היא אפ"ל לצמצם
שיבואו כולם פאחת ולי נראה דאי מהא לא תקשה לרבינו ז"ל דאפשר לאוקמה פגון
שהביאו כולם באותו יום ומסתמא אמרי' מדהשתא גדול מצפרא נמי גדול כדאמרי' פרק
עשרה יוחסין קידשה אבי' בדרה וקידשה היא את עצמה בעיר והרי היא בוגרת רב אמר
הרי היא בוגרת לפנינו כלומר ואין חוששין לקידושי האב פלל ושמואל אמר חוששין
לקידושי שניהם ואוקימנא פלוגתיהו בההוא יומא דמישלם ששה חדשים דבין נערות
לבוגרת וטעמא דרב מדהשתא בוגרת מצפרא נמי בוגרת וסומכין על חזקה זו להקל

וילהתירה לשני בלא גט וקיי"ל כרב וכו' ה"נ כשפדקנום בסוף היום ונמצאו גדולים דבכל חד וחד אמרי' מדהשתא גדול מצפרא נמי גדול ומביא קרבן ונאכל עכ"ל.

וא"כ לדברי הרשב"א היכא דאייתי שתי שערות בשבת נעשה גדול למפרע וא"כ לא שיני' דיהוי דהא הוי דיהוי בטעות דאנן הוא דחשבנו בטעות שהוא קטן: אכן לכאורה דברי אלה לענין דיהוי בטעות טעות הם דהתם אמרי' רק מדהשתא גדול מצפרא נמי גדול וכלשון הגמ' מדהשתא בוגרת מצפרא נמי בוגרת וא"כ אפתי הרי הי' דיהוי בליל שבת: ונלענ"ד לתרץ גם זה ע"פ גמ' יומא (פ"א א') חמשה קראי כתיבי במלאכה (דיוה"כ) חד לאזקה דיממא וחד לאזקה דלילא וחד לעונש דיממא וחד לעונש דלילא וכו' וכתבו הת"י שם וז"ל לא ידענא אי בעי' בכל דוקתא קראי לעונש דיממא וילילא במלאכה כגון שבתות ויו"ט וחוש"מ עכ"ל.

והגהות מצפה איתן הטיבה לראות שהיא מכילתא מפורשת בפ' יתרו דמייתי אזקה למלאכת ליל שבת מקרא דכתיב ויום השביעי שבת מה ת"ל שבת לרבות ליל שבת ועונש מדכתיב מחלקיה מות יומת עכ"ל.

וא"כ לא שיני' דיהוי פלל מליל שבת על צפרא דשבתא דהא פל עונה ועונה מוזהרת בלאו מיוחד והוי ביומא דשבתא אזקה חדשה וזו האזקה התדשה הרי לא נדחית פלל פניו דנעשה גדול מצפרא וכאמור: עוד הנני להציע לפני כהדר"ג נ"י את אשר נתעוררתי על אשר ראיתי בכתיבי כהדר"ג נ"י בסוגיא דדיחוי להסתפק במצות התלויות בזמן אם יש חיוב המצנה לפני זמן המצנה הן הן הדברים הכתובים בפלל הקדום אות ג' ונתעוררתי דדבר זה הוא פלוגתא בין גדולי הראשונים הם הראב"ד והרמב"ן וז"ל דבקיודושין פרק עשרה יוחסין אהא דר' שמעון אומר האוכל נבילה ביוה"כ פטור דפירש"י אפי' נתנבלה ביוה"כ והתוס' הקשו עליו דא"כ ה"ל בת אחת דמשנתנבלה פקע איסור אמ"ה ונחלו יוה"כ ונבילה בהדדי ותי' הריטב"א קידושין שם בשם הראב"ד וז"ל והראב"ד ז"ל פ"י דלעולם קדום איסור נבילה לאיסור יוה"כ שאין דנין בענין בחתיכה זו עצמה אלא בחתיכה פניצא בה והאי גברא משעה שנעשה גדול קודם יוה"כ נתחייב באיסור נבילה וכו' ולא חל עליו איסור יוה"כ עד עכשיו שהרי לא הי' שם יוה"כ בעולם משנעשה גדול עד עכשיו עכ"ל.

ומעתה אם נאמר דיש חיוב המצנה לפני זמן המצנה וא"כ תיכף משנעשה גדול חל עליו החיוב להתענות ביוה"כ ביום שיהי' יוה"כ א"כ הרי אין חילוק בין איסור נבילה לאיסור יוה"כ דשניהם חלין עליו משעה שנעשה גדול וממ"נ אם דנין על חלות איסורין על החתיכה הרי גם איסור נבילה אין על חתיכה זו טרם שמתה וכשמתה ביוה"כ הרי חל עלי' איסור יוה"כ ג"כ ואי דנין על מציאות החיוב הפללי דאקרקפתא דגברא שלא לאכול נבילות דחל עליו משנעשה גדול וכדברי הראב"ד א"כ הרי חל אז עליו ג"כ החיוב להתענות ביוה"כ ביום שיהי' ועל פרחו דס"ל להראב"ד דאין חיוב המצנה לפני זמן המצנה וע"כ שפיר משעה שנעשה גדול חל על האדם חיוב שלא לאכול נבילה ואלו החיוב להתענות ביוה"כ אין חל עליו אז ורק אח"כ ביוה"כ בעצמו הוא דחל אכן בקידושין הרמב"ן בקידושין שם חולק באמת על הראב"ד בענין זה וז"ל ומה שאמר (הראב"ד) משום דהאי גברא מפי אייתי שתי שערות איחייב לי' בנבילה אבל לא ביוה"כ עד יוה"כ

אינו נכון שאינו דומה למה שאמרו בפ"ד אחין פגון דאייתי שתי שערות בשבת דהתם בשום איסור לא איחייב עד שיביא שתי שערות אבל בהביא שתי שערות נתחייב בהן ואפי' איסור יוה"כ חל עליו מעתה כשם שחל עליו איסור הנבילה אע"פ שלא נתנבלה אלא ביוה"כ לפי דבריך עכ"ל, הרי דדעת הרמב"ן הוא להיפוך דכמו דחל עליו איסור נבילה משנעשה גדול ה"ה דחל עליו אז איסור יוה"כ שלא לאכול ביוה"כ ביום שיהי' וזהו שפייס הרמב"ן ו"ל לפי דבריך היינו דלראב"ד שאין אנו דנין בתחילה זו עצמה אלא בחיוב הפללי אשר על האדם שלא לאכול נבילות א"כ כמו שחל החיוב הזה על האדם משהביא שתי שערות ה"נ הרי חל אז עליו החיוב להתענות ביוה"כ ביום שיהי' ואף שאינו עדיין בעולם ואפתי הוי איסור בת אחת.

והרי פאן פלוגתא מפורשת בין הראב"ד והרמב"ן אם יש חיוב לפני יוה"כ להתענות ביוה"כ או ביוה"כ הוא דחל החיוב הזה וזהו עצמו הספק של כהדר"ג נ"י אם יש חיוב המצוה לפני זמן המצוה במצות הזמניות.

והנה מדברי התוס' רי"ד קידושין כ"ט שתי' אקושית התוס' דל"ל אותו ולא אותה ת"ל דמילה היא מ"ע שהז"ג דאינו נוהג אלא ביום ורק מח' ואילך ותי' הרי"ד דכיון דאין המצוה תלויה בגוף האב רק בגוף הבן ועל האב החיוב רק לראות שיהי' הבן נימול ולעשות כל הנצרך לזה וא"כ הרי צריך לטרוח גם לפני ח' וגם בלילה לראות שיהי' לו קל מכשירי וצרכי מילה פספין למול וכדומה ביום ח' ולא חשיב ז"ג עכת"ד יעושה.

וכוננתו נראה דס"ל פשיטת הפוסקים דאחר המל אינו בתורת שליחות דאב ואעפ"כ האב מקיים מצותו בזה וא"כ הרי המצוה שעל האב היא רק לראות שיהי' הבן שלו נימול וכמוכן. ואיך שיהי' עכ"פ מוכח מדברי הרי"ד הנ"ל דיש חיוב המצוה לפני זמן המצוה דרק עבור זה מחוייבין גם לפני הזמן מה"ת לראות ולעשות כל הנצרך לשתקיים המצוה בזמנה וכמ"ש כהדר"ג נ"י בכתביו.

ודרך פלפול יש להבין בזה הא דס"ל לר' אלעזר ברבי שמעון ביבמות (ע"ב ב') דמילה בזמנה אינה נוהגת אלא ביום ונשאל בזמנה נוהגת ביום ובלילה ורבנן פליגי עלי' התם וס"ל דגם של"ב אינה נוהגת אלא ביום וייתנישב ג"כ מה שתמה הטורי אבן חגיגה ט"ז על תי' התוס' שתיירצו הקוש' הנ"ל דל"ל אותו וכו' ותיירצו דכיון דמשמונה ואילך אין לה הפסק דמילה של"ב נוהגת גם בלילה מש"ה לא הוי ז"ג ותמה הוא ו"ל דזהו הרי הוא רק לראב"ש משא"כ לרבנן דפליגי אראב"ש וס"ל דגם של"ב אינו נוהג אלא ביום אפתי קושית התוס' במק"ע דל"ל אותו וכו' ולפמ"ש גיחא דבאמת הרי אין התחלה לקושית התוס' די"ל כתי' הרי"ד הנ"ל אלא דתי' הרי"ד הא שייך רק אם נאמר דחיוב המצוה הוא עוד לפני זמן המצוה וכנ"ל וע"כ ר"א ברבי שמעון בשיטתו' דאבנה קאי דאמר דאוכל נבילה ביוה"כ פטור והיינו אפי' נתנבלה ביוה"כ וכפירש"י וקשה קושית התוס' הא הוי בת אחת וצ"ל כתי' הראב"ד הנ"ל וא"כ על פרוך אין חיוב המצוה לפני הזמן מדאין חיוב יוה"כ חל רק ביוה"כ וכנ"ל וע"כ ר"א בר"ש לטעמי' שפיר הןכרח לסבור דמילה של"ב נוהגת גם בלילה פי היכי דלא תיקשי דל"ל אותו וכו' וכמוכן משא"כ רבנן דראב"ש שפיר סבירים דמילה של"ב ג"כ אינה נוהגת אלא ביום ואעפ"כ לא קשה דל"ל אותו וכו' די"ל כתי' הרי"ד הנ"ל וכמוכן.

ע"כ דברי ידידי הנ"ל: וזאת אשר השבתי לו על דבריו אלה. ידידי החביב.

הבנתה בדעת ר"ת זכחים י"ב ב' דלא אמרי' דיקחוי בטעות הנה אני מבין מדברי ר"ת רק דיש סברא יותר לומר דיקחוי כשאינו בטעות מפשהווא אבל באמת אומרים דיקחוי גם בטעות (דקא פי פתח ר"י בדחויין מהא פתח היינו מהה דהורו ב"ד וכו' ונדש בו שידוקה וכפירש"י ואין לפרש זה לדעתו באופן אחר כלל וא"כ הרי אומרים באמת דיקחוי גם בהורו ב"ד וכו' אע"ג דהוא דיקחוי בטעות והאי דפתח בי' לר"ת היינו מפאת היותו רבנותא טפי על דרך איידי דחביבא לי' אקדמה ולרש"י הוא להיפוך דפתח בי' מפאת היותו פשוט יותר וסידר דבריו על דרך לא זו אף זו או דהי' סובר מתחלה באמת רק בזה לחוד דאמרי' דיקחוי ואח"כ חידש גם את השאר עש"ה בסוגיא.

ויש לי עוד כמה פנים בבניאור הסוגיא אליבא דר"ת ועפ"י כל הבניאורים אומרים לפי האמת דיקחוי גם בהורו ב"ד אע"ג דהוי דיקחוי בטעות) וספר שו"ת אבני צדק אינו לפני לעינינו בו: וזאת שנית מה שהבנת ידידי בדברי הרשב"א יבמות שאם הביא ב"ש באמצע היום נעשה גדול מצפרא וכן מוכחי תחלת דברי הרשב"א שכ' דאפשר לאוקמה פגון שהביאו פולן באותו יום ומסתמא אמרי' דמהשתא גדול מצפרא נמי גדול וכו' ומוכח פוננתו שהי' הבאת וצמיחת השערות בתוך ובאמצע היום ונעשים גדולים מפח זה מצפרא ולפי"ז גם בהה דקידושין דמהשתא בוגרת מצפרא נמי בוגרת יהי' ההכרח לפרש דס"ל לרב דאם הביאה סימני הבגרות סוף היום נעשית בוגרת מצפרא ושמואל דפליג עלי' התי' סובר דאין הסימנים עושים אותה גדולה למפרע.

ויש פדמות ראי' לזה הבי' מהא דפליגי רב ושמואל ביבמות (ד"פ ע"א) באכל חלב מן י"ב ועד בן י"ח והביא סימני סריס דס"ל לרב דנעשה סריס למפרע ושמואל אמר קטן הי' באותה שעה דלפי הפי' הנה הנה פלוגתתם דקידושין הנ"ל הוי ממש כפלוגתתם ביבמות הנ"ל והוי רב לטעמי' ושמואל לטעמי' והא דתלי בסוגיא דקידושין שם לפלוגתא דרב ושמואל בעניני חזקה דהשתא ודמעיקרא ומדמי לי' למקנה וחבית וכו' עש"ה הנה עלה בדעתי לפרש כל זה בע' מרנוח ותולד הבנה חדשה בכל הסוגיא שם וגם פלוגתא דרב ושמואל דיבמות הנ"ל תובן היטב ואולם הלא ידעת ידידי החבוב כי טרוד גדול אני פעת בהעמקת וסידור הכתבים שלי להדפסת ספרי (הנזכחי) ולא אוכל הפמי אל עיון פנה לברר הפירוש הזה ולהביאו בכור הבחינה הדק היטב אם יתכן או לא ומה גם כי רש"י ותוס' וכל המפרשים בקידושין שם לא פירשו פן ולכן קשה עלי לומר שהרשב"א הי' לו פי' אחר בזה ולכן יש לנו לומר דגם הרשב"א הי' מפרש הה דקידושין דמהשתא בוגרת מצפרא נמי בוגרת דאם בדקנו אותה בסוף היום ומצאנו בה סימני בגרות מחזיקין שפבר הביאה הסימנים מצפרא ושאלו בדקנוה מצפרא היינו מוצאים בה הסימנים גם אז וכפירש"י ותוס' וכל המפרשים שם וממילא גם בענין ב"ש דגדלות פוננת הרשב"א היא פן שלא בדקנואותו בתוך היום ומצאנו בו השערות אזי מחזיקין שהביא פבר השערות מתחלת הבוקר וס"ל להרשב"א פדעת התוס' בקידושין שם דהא דמהשתא בוגרת מצפרא נמי בוגרת הטעם הוא משום דרגילות הוא להביא סימני הבגרות מיד בהתחלת הבוקר ע"ש.

וכן דיקמה הרשב"א הך דשערות לסימני בגרות לומר דגם ב' שערות דגדלות רגילות היא להביאם בהתחלת בן קר יום הגדלות כמו שסימני בגרות הרגילות להביאם בהתחלת בן קר יום הבגרות ושפיר תי' הרשב"א בזה קושית הרמב"ן שהקשה מפאת א"א לצמצם וזה דמעיקרא היינו סבורין דאין שום רגילות טבעי בזמן וישעת הבאת השערות ורק יש שמיביאם בשעה זו ויש שמיביאם בשעה אחרת וע"כ שפיר הקשה הרמב"ן דכיון דאין זמן קבוע להבאת השערות איך איתרמי במקרה שהביאו פולם השערות ברגע אחת הרי א"א לצמצם ואפי' ביד"ש ואפי' אם אפשר לצמצם ביד"ש ואיתרמי להיות פן עכ"ז איך גנע אנחנו זה שהי'ת' הבאת ארבעתם פאחת ולנו הרי יש לחוש שמא קדמה הבאת האחד אף רגע לשני ושוב הרי אאחע"א ואיך מביא ספק חב"ע ואי דראינו ארבעתם פאחת בשעה שצמחו בהם השערות הרי הראי' שוב היא בידי אדם ובידי אדם ודאי קי"ל דא"א לצמצם וע"כ גם פאן א"א לצמצם הראי' לראות פולן פאחת ממש וע"ז תי' הרשב"א דכמו דבבוגרת אמרי' דאם רואין בה הסימנים בערב מחזיקין שהביאתם בהתחלת הבן קר לפי שרגילות הטבעי הוא פן שרוב המביאים מביאים בהתחלת הבן קר והאי התחלת הבן קר היינו ודאי הרגע הראשונה של הבן קר שהרי הש"ס אמר סתמא דמדהשתא בוגרת מצפרא נמי בוגרת ומוכח דמיד מרגע הראשונה דצפרא מחזיקין אותה לבוגרת וכן גוף הדין דקידשה אבי' בדרף וקידשה עצמה בעיר אין הש"ס מגביל לו שעה כלל ומוכח דאפי' קידשה עצמה בעיר בהתחלת הבן קר מיד נמי אמרי' דקידושי קידושין ולא קידושי האב והיינו ודאי משום דסימני בגרות טבעם הרגיל לבוא עם התחלת הבן קר מיד וע"כ גם פאן בהך דיבמות איירי כשפדקנו אותם באמצע היום או בסופו ומצאנו בארבעתם השערות ומחזיקין מפת הרגילות הטבעי שודאי הביאום פולם ברגע הראשונה של הבן קר ולא שייך פאן תו הך דא"א לצמצם פיון דהטבע הוא פן להביא השערות ברגע הראשונה של הבן קר וע"כ ודאי הביאו ארבעתם פן פיון שפן הוא הטבע הרגיל ולא שייך בזה א"א לצמצם ורק לפי מה שהיינו סבורין בה"א דאין אל ההבאה שעה טבעית שפיר קשה דאיך איתרמי במקרה שהביאו פולם ברגע אחת ומה שכ' הרשב"א וסומכין על חזקה זו להקל פנונתו לחזקת הרגילות והרוב דהיינו שסומכין על הרגילות והרוב גם להקל ואין חוששין שמא היא מן המיעוט ויוצאת מן הרגילות והכי משפחין בכמה דוכתי דהרוב מכונה בחזקה כמו אבי' חזקה וכדומה וי"ל ג"כ דהרשב"א ס"ל כפי' השני דתוס' קידושין שם דכיון דבאותו יום עשו' להשתנות ליכא חזקה דמעיקרא ואזלי' בתר חזקה דהשתא ומועלת חזקה דהשתא על כל הזמן שאפשר להחזיק ואמרי' דהביאתם מיד ברגע ראשונה דבן קר וא"כ ה"נ אמרי' מפת החזקה בכל אחד מארבעתם שהי'ת' ההבאה ברגע ראשונה דבן קר וממילא הרי הי'תה הבאת ארבעתם פאחת וזהו ענין החזקה שזכר הרשב"א ר"ל החזקה דהשתא וזה נראה יותר נכון פכוננת הרשב"א ודו"ק פי קצרת.

ומה שכ' הרשב"א בתחלת דבריו פגון שהביאו פולן באותו יום וכו' צ"ל דאין פנונתו שעצמיות ההבאה והצמיחה הי'תה באמצע היום ורק פנונתו שהביאום לפנינו באותו היום היינו שפדקנום באותו יום ומצאנו בהם שערות ואז אומרים מדהשתא גדול מצפרא נמי גדול ובדאי הי'תה עצמיות ההבאה והצמיחה עוד מבן קר וסוף דבריו יוכיחו על תחלתם שכ' לבסוף ה"נ כשפדקנום בסוף היום וכו': והנה פי כן א"כ בטלו דבריה ביישוב קושית

הרא"ש דהא בגמ' יבמות ל"ג א' שם קאמר פגון דאייתי שתי שערות בשבת ומוכח דעצמיות ההבאה והצמיחה הית' באמצע שבת וא"כ בכה"ג הרי באמת נעשה גדול רק מרגע שהוא ושפיר שיניך דייחוי ודוחק לומר דכוננת הגמ' היא ג"כ לא על ההבאה העצמית רק על ההבאה לפנינו והיינו שפדקנו אותו באמצע יום השבת ומצאנו בו הסימנים דמחזיקין שהביאום מצפרא ואם שפירשתי פונת הרשב"א פן במה שכ' פגון שהביאו פולן באותו יום כו' עכ"ז בדברי הרשב"א הרי יש הכרח לפרש פן דאל"כ הרי אין נעשה גדול מצפרא וכנ"ל וגם דברי הרשב"א הרי סופם מוכיח על תחלתם וכנ"ל.

משא"כ בדברי הגמ' שאין לנו הכרח והוכחה להיפוך אין לנו להוציא דברי הגמ' ממשמעותן ומן הפונה השטחית שהיא על ההבאה והצמיחה העצמיות ואפשר לומר רק דכוננת הגמ' דאייתי שתי שערות בשבת היינו שהביא ב"ש ברגע הראשונה דצפרא דשבתא ותתיישב גם פן קושית הרא"ש לא מטעם דייחוי בטעות רק מפאת דברי המכילתא שהבאת דמלילה ליום לא שיניך דייחוי.

ואולם אם נפרש פן הלא בלא"ה אין התחלה לקושית הרא"ש דיש לפרש ג"כ דאייתי שתי שערות בשבת שהביאם ברגע הראשונה של השבת מאורתא ועל פרוק דזה הי' נראה להרא"ש לדוחק לפרש דקאי דוקא ארגע ראשונה דכוננת הגמ' בפשיטות הוא על פל היום דמתי שהביאם בשבת חלו זרות ושבת בב"א וא"כ אין לפרש ג"כ שהיית' ההבאה דוקא ברגע ראשונה דבוקר: והנה דברי המכילתא אשר הבאת הי' ראוי להאריך בו הרבה פי הוא דבר הנוגע לכולא תלמודא ואולם הלא כבר מלתי אמורה פי אני טרוד גדול פעת ולא אוכל הפנות אל העיון כלל וכלל ולכן אכתוב לה רק את אשר ערו רעיוני בזה בתחלת ההשקפה בשעת קריאת מכתבה ולא יותר וגם בזה הנני אף כמעיר בעלמא וכמורה מקום להמעיין.

והנה מדברי הגמ' יומא ה"ל בעצמם אין להכריח דליל שבת תיבועי אזהרה מיוחדת וכמו שהבאת בעצמך שהת"י גסתפקו בזה וטעם הספק נראה דרק ביוה"כ דמדריגת הלילה חלוקה ממדריגת היום ופחותה ממנו שהרי היום הוא מכפר והלילה אינה מכפרת וכמבואר בכריתות (ד"ז ע"א) ע"כ שפיר צריך אזהרה בפ"ע ללילה ואינה בכלל אזהרת היום משא"כ בשבת שאין הלילה חלוקה מן היום שפיר י"ל דהיא בכלל היום וא"צ אזהרה מיוחדת ללילה.

ועי"ל סברא אחרת במאי דבועי גבי יוה"כ דוקא אזהרה מיוחדת ללילה ואינה בכלל היום וזה עפ"י המבואר בתוי"ט פסחים פ"ד מ"ה אהא דתנו שם הלילה (ליל ע"פ לאנשי גליל שאוסרים לעשות מלאכה בע"פ) ב"ש אוסרין (עשיית מלאכה) וב"ה מתירין עד הנץ החמה וכ' הרע"ב שם דב"ש אוסרים פכל שאר ימים טובים שאסורים בעשיית מלאכה שגם הלילה אסורה במלאכה וב"ה מתירין מידי דהוי אתענית שהיום אסור באכילה והלילה מותר עכ"ל.

ובתוי"ט ד"ה וב"ה מתירין כ' וז"ל פ"ה הרע"ב מידי דהוי אתענית וכו' ולכאורה סברא דב"ש עדיפא דילפי' איסור מלאכה מאיסור מלאכה ונראה לי דלחכמים דהקא דסברי איסורא איכא (בעשיית מלאכה בע"פ ולא הוי מנהגא לבד וכמשנה ריש מקום שנהגו) טעמא דאיסור פדאמר בירושלמי משום שחיטת הפסח (דכל המביא קרבן אסור במלאכה

ע' תוס' ריש מקום שנהגו) וקאמרי ב"ה דכיון דאיסור מלאכה משום שחיטת הפסח הוא הוי איסור מלאכה דידן' פאיסור אכילה דתענית שיהי הקרבן והתענית שנים הם דשניהם לכפרה באים ובקרבן עצמו הלילה הולך אחרי היום ולא היום אחר הלילה אלא דהכא בע"פ איסור דלילה שאחריו לאו משום לתא דידן' אלא משום עצמו (שהוא יו"ט) ולפיכך ילפי מתענית דמצינו שאיסורו ביום בלבד ולא בלילה כלל פן איסור מלאכה דמתמת קרבן הדומה לו כמו שפכתתי לא נאסר הלילה שלפניו עכ"ל ו"ל, והנה כמו שכ' הוא ו"ל דתענית הואיל ובא לכפרה חשוב בקרבן וקדשים שאין היום הולך שם אחרי הלילה שלפניו ואיננו מחנך לה ורק הלילה שאחרי היום היא ההולכת אחרי היום שלפניו והיום והלילה שאחריו הוא דחשיבי שם יום אחד ומחנכים יחד לא היום והלילה שלפניו א"כ יש לנו לומר פן ג"כ ביוה"כ שהוא יום תענית ובא ג"כ לכפרה כמו שקראתו תורה להדיא יום פורים וכת' כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' וע"כ גם ביוה"כ יש סברא זאת לומר דחשוב קדשים ואין יומו מחנך ללילה שלפניו ונהי דדיני יוה"כ נוהגים רק ביום לבד ולא בלילה שלאחריו עכ"ז זה רק גזה"כ הוא אבל עצם ענין ומדריגת היום אפתי שפיר חשיב קדשים פנין שפא לכפרה וכן"ל ושפיר אין הלילה שלפני היום מחנכת אל היום כמו שהוא פן בקדשים וע"כ שפיר אין איסור הלילה נלמד מאזהרת היום ושפיר בענין אזהרה בפ"ע ללילה ונהי גם בתענית הוא פן דאין איסור האכילה נוהג בלילה שלפני היום מפאת היותו פקדשים וכדמוכח מדברי התו"ט הנ"ל ואע"ג דג"כ אין התענית נוהג בלילה שאחרי היום וא"כ גם ביוה"כ אע"ג דאין נוהג בלילה שאחרי היום עכ"ז שפיר יש סברא דחשיב קדשים ושללא ינהג בלילה שלפני היום מפאת שאין הלילה מחנכת אל היום ואין ללמדה מפלל היום ושפיר צריך מקרא בפ"ע ללילה ואין מפאן ראי' כלל אשבת ויו"ט דעלמא דהיום הולך בהו אחרי הלילה והלילה ויום שאחרי חשיבי בהו יום אחד פדכת' ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד וע"כ שפיר הלילה בכלל היום ונלמדת מאזהרת היום וא"צ אזהרה מיוחדת ללילה ודו"ק: ודע דיש לתמוה על התו"ט ו"ל דכ' מסברא דנפש' דתענית חשוב קרבן וקדשים מפאת דבא לכפרה ותמוה טובא מדוע לא הביא ו"ל גמרא ערוכה דברכות י"ז א' ר' ששת כי הוי יתיב בתעניתא בטר דמצלי אמר הכי רבון העולמים גלוי לפניה בזמן שביהמ"ק קיים אדם חוטא ומקריב קרבן ואין מקריבין ממנו אלא חלבו ודמו ומתכפר לו ועכשיו ישבתי בתענית ונתמעט חלבי ודמי יה"ר מלפניה שיהא חלבי ודמי שנתמעט כאלו הקרבתיו לפניה ע"ג המזבח ותראני עכ"ל הגמ' וצע"ג: עוד דע דעפ"י סברת התו"ט הנ"ל דתענית חשוב קדשים והלילה הולכת בו אחרי היום פקדשים יש להבין דברי רש"י תענית די"א ע"ב דאהא דאמרי' ה"ם יחיד שקיבל עליו תענית אפי' אכל ושתה כל הלילה למחר הוא מתפלל תפלת תענית (יחיד שקיבל עליו תענית מאתמול שאמר מאתמול הרי אני יושב בתענית למחר אפילו אכל ושתה כל הלילה עד עמוד השחר למחר מתפלל תפלת תענית ענינו) לן בתעניתו (באותו תענית שקיבל עליו שלא אכל במוצאי תעניתו ולן כל אותה הלילה לשם תענית עד הבוקר) למחר אינו מתפלל של תענית וברש"י למחר אין מתפלל כו' אינו יכול להתפלל ענינו קודם שיאכל כדי לצאת ידי חובת תענית של לילה אע"פ שהוא יום אחד פדכתיב ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד עכ"ל.

וצ"ע דמה שייך קרא דוניהי ערב ויהי בוקר יום אחד לכאן הלא רק הערב עם הבוקר יחד דהיינו הלילה עם היום נקראים יום אחד אבל לא הלילה לבדה ואם פנונת רש"י דהלילה עם היום שלפניו שבשניהם התענה חשיבי יום אחד של תענית וראוי לומר ענונו אחרי הלילה ע"ז שוב הרי אין לו ראי' מקרא דוניהי ערב וגו' דהא בקרא מבואר רק דערב עם הבוקר שאחריו חשיבי יום אחד אבל הרי אין מבואר דהלילה עם היום שלפניו חשיבי יום אחד ואדרבה הלילה עם היום שלפניו הרי לא חשיבי יום אחד באמת בשום מקום דבכה"ת היום הולך אחרי הלילה ולא הלילה אחר היום מלבד בקדשים וא"כ מה זה שהביא קרא דוניהי ערב וגו' ומאי שייטי' דהוה קרא לכאן.

ואולם לפי סברת התוי"ט הנ"ל דתענית חשוב קדשים והלילה הולכת בו אחרי יום שעבר ניחא דשפיר הביא רש"י קרא דוניהי ערב וגו' וכוננתו דהא חזינו מקרא דערב ובוקר דהיינו לילה ויום חשיבי יום אחד וע"כ נהי דקדום בקרא הערב לבוקר עכ"ז פאן בתענית דהלילה הולכת אחרי היום שעבר א"כ ממילא דהיום והלילה שאחריו חשיבי פאן יום אחד כמו דבעלמא הלילה והיום שאחרי' חשיבי יום אחד וא"כ הרי יש פאן על ידי הלילה יום שלם של תענית וע"כ שפיר ה"א דחשוב תענית הלילה תענית ושמתפלל למחר תפלת תענית ונהו שכ' רש"י אף ע"פ שהוה יום אחד וכו' ודו"ק.

ועפי"ז יובנו ג"כ דברי הש"ס עצמם דתענית הנ"ל דאמר דלן בתעניתו וכו' ולכאורה מדוע לא נקט דין זה סתם דמתענה בלילה אין מתפלל למחר תפלת תענית ומדוע נקט דין זה דוקא היכא דהי' תענית הלילה במוצאי תענית דיום ואינה סברא יש לחלק בתענית לילה בין אם הוא בלילה גרידא לבין אם הוא אחרי תענית דיום ואולם לפי דברי התוי"ט הנ"ל ניחא דכיון דבתענית הלילה הולכת אחרי יום שעבר ע"כ נהי דתענית לילה גרידא לאו שמי' תענית עכ"ז בתענית לילה שאחרי תענית יום שפיר ה"א דמצטרף אל היום וחשיבי יום אחד של תענית וממילא גם תענית הלילה חשוב תענית והוא מפלל התענית וכנ"ל וא"כ שפיר נקט רבותא דאפילו לן בתעניתו אינו מתפלל וכו' וזה נכון בעזה"י: עוד דע דמה שפכתנו דיוה"כ חשיב קדשים ונסתייעתי מדברי התוי"ט פסחים הנ"ל הנה יש עוד סיוע לזה וזה דלפי הסברא דיוה"כ חשוב קדשים הנה מוכן ממילא דאכילה ביוה"כ דמיונה דבר אשר הוא התנגדות הקדשים וע"כ יש סיוע לזה מדברי הת"כ פ' ויקרא וז"ל צא ולמד מאדה"ר שנוצטונו מצנה אחת ועבר עלי' ראה כמה מיתות נקנסו לו ולדורותיו וכו' אם מדת הפורעניות מועטת נקנסה לו מיתה ולדורותיו עד סוף כל הדורות השב מן הפיגול ומן הנותר והמתענה ביוה"כ עאכ"ו שמוצפה לו ולדורותיו עד סוף כל הדורות עכ"ל.

הרי שהת"כ חשב אכילת יוה"כ עם אכילת פיגול ונותר שעניינם התנגדות קדושת הקרבנות והקדשים. ואולם בכתבי אגדה שלי ביארתי דתיעוב הפיגול והנותר הוא דבר הפיכי ומתנגד אל מדריגת קדושת יוה"כ ואכילה ביוה"כ היא ודאי התנגדות לקדושת היוה"כ וע"כ חשב הת"כ אכילת פיגול ונותר ואכילה ביוה"כ יחד וע' ש"ס יומא דע"ד ע"ב תני' אידה תענו את נפשותיכם יכול ישב בחמה או בצנינה כדי שיצטער ת"ל וכל מלאכה לא תעשו מה מלאכה דבר שחייבין עליו במקום אחר אף עינוי נפש דבר שחייבין עליו במקום אחר ואינה זה פיגול ונותר וכו' עש"ה.

ומדנקט פּיגול וּנוֹתֵר וְלֹא חֵלֵב וְדָם דְּהוּי נְמִי בְּכֶרֶת מוֹכַח ג"כ פּנ"ל דְּפִיגוּל וְנוֹתֵר הֵם מִתְנַגְדִּים לְקַדְוֵשֶׁת יוֹה"כ וּע"כ ה"א דְקָאֵי קָרָא דְתַעֲנוּ אַאֲכִילֵת פִּיגוּל וְנוֹתֵר דִּיִּיקָא וּבְכַתְּבֵי אַגְדָּה שְׁלֵי שְׁם הַסְּבִרְתִּי הַדְּבָר וְאִכ"מ: וְגוּף קוֹשְׁיַת הַתּוּי"ט הַנ"ל דְּמִדּוּעַ לֹא יִלְפִי ב"ה מְלֹאכָה מִמְּלֹאכָה הַנֶּה יֵשׁ לִיְיִשְׁבָּה עַפ"י דְּבָרֵי הַמְּכִילְתָּא הַנ"ל דְּיֵשׁ ב' אֲזַהְרֹת בְּמְלֹאכֹת שְׁבֵת אַחַת לְיוֹם וְאַחַת לְלֵילָה וּפְשׁוּט דַּה"ה בְּיָמִים טוֹבִים יֵשׁ אֲזַהְרָה מִיְּחֻדָּת לְלֵילָה דָּאֵם בְּעֵינֵי בְּשֵׁבֶת אֲזַהְרָה מִיְּחֻדָּת ה"ה בְּיו"ט וְכִמּוֹ שְׂדִימוֹ הַת"י יוֹמָא הַנ"ל שְׁבֵתוֹת וְיָמִים טוֹבִים וְחוּה"מ לְהַדְדֵי בְּעֵינֵי זֶה וְא"כ שְׁפִיר לֹא יִלְפִי ב"ה מְלֹאכָה דַּע"פ מְלֹאכָה דְּיו"ט לְאַסּוֹר גַּם הַלֵּילָה כְּמוֹ שֶׁהוּא סְבִרְת ב"ש וְזֶה דַּב"ה ס"ל דְּבִשְׁלָמָא אִם הֵיט' בְּיו"ט אֲזַהְרָה אַחַת לְיוֹם וְלֵילָה ע"כ מְמִילָא א"א לְחֻלְק הַלֵּילָה מִן הַיּוֹם בְּעֵינֵי אִיסוֹר מְלֹאכָה וּע"כ נְהִי דְכָאֵן בְּעָרְב פֶּסַח סִיבַת הָאִיסוֹר הֵם רַק מְצֻנֵת הַיּוֹם דְּבִין לְפִירֵש"י וְהַרַע"ב רִישׁ מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ דְטַעַם אִיסוֹר הַמְּלֹאכָה דְשְׁמָא יִשְׁכַּח בְּיַעוֹר חֲמִץ וְאַפְיִית מְצָה וְעֲשִׂית הַפֶּסַח וּבִין לְטַעַם הִירוּשְׁלָמִי דְכָל מְבִיא קָרְבָּן אִיסוֹר בְּמְלֹאכָה עַכ"ז הָא הַבָּאֵת הַקָּרְבָּן וּבְיַעוֹר הַחֲמִץ וְאַפְיִית הַמְצָה הַכֹּל הוּא רַק בְּיוֹם וְא"כ הַרִי.

הִי רִאוּי כָּאֵן לְאַסּוֹר בְּאַמַּת אֵת הַיּוֹם לְבַד אֲלֵא דַּא"א לְאַסּוֹר הַיּוֹם לְבַד וְלֵהֲתִיר הַלֵּילָה דְאִין לְחֻלְק הַיּוֹם מִן הַלֵּילָה ע' פֶּסְחִים ב' ב' הִיכָן מְצִינּוּ יוֹם שְׁמַקְצָתוֹ אִיסוֹר כּו' עַש"ה. וּע"כ פִּינּוֹן שְׁגַם בְּאִיסוֹר הַמְּלֹאכָה דְאִוְרִיתָא הַרִי חִילְקָה תּוֹרָה בִּין הַיּוֹם וְהַלֵּילָה וְאַסְרָה כָּל אַחַד בְּאִיסוֹר בַּפ"ע שׁוֹב שְׁפִיר יְכוּלִים גַּם הַחֲכָמִים לְחֻלְק בַּע"פ בִּין הַיּוֹם וְהַלֵּילָה וְלְאַסּוֹר הַיּוֹם לְבַד וְאִין לְהֵם לַעֲשׂוֹת בּוֹ כְּעֵין דְאִוְרִיתָא וְלְאַסּוֹר ג"כ ב' אִיסוֹרִים דְּרַבְּנָן אַחַד בְּיוֹם וְאַחַד בְּלֵילָה דַּז"א דָּאֵם בְּאִיסוֹר אֵת הַלֵּילָה בְּאִיסוֹר בַּפ"ע הַרִי אִין לְנוֹ טַעַם וְסִיבָה לְאַסּוֹר כָּלֵל וְעִיקָר הָאִיסוֹר הַרִי יֵשׁ לוֹ טַעַם רַק בְּיוֹם וְכַנ"ל אֲלֵא דַּע"י אִיסוֹר הַיּוֹם מְמִילָא הַהֲכַרְח לְאַסּוֹר גַּם הַלֵּילָה פִּינּוֹן שֶׁהַלֵּילָה בְּכֹלֵל הַיּוֹם וְא"א לְחֻלְקָם וְכַנ"ל וְא"כ פִּינּוֹן דְּבִיו"ט עֲצָמוֹ אִין אִיסוֹר הַלֵּילָה בְּכֹלֵל אִיסוֹר הַיּוֹם וְהוּא אִיסוֹר בַּפ"ע ע"כ גַּם כָּאֵן אִין לְאַסּוֹר הַלֵּילָה מִפְּאַת הַיּוֹתָה בְּכֹלֵל הַיּוֹם וּבַפְּנֵי עֲצָמָה הַרִי אִין טַעַם לְאַסְרָה וְכַנ"ל אֲלֵא דַּע"ז אֵלוֹ לֹא הִינּוּ מוֹצְאִין בְּשׁוּם מְקוֹם שְׁתֵּהֲלִי הַלֵּילָה חֲלוּקָה מִן הַיּוֹם בְּפִנּוּעַל שְׁיֵהֲלִי הַיּוֹם אִיסוֹר בְּאִיזָה אִיסוֹר וְהַלֵּילָה מִןִּתֵּר אִזִּי סוּף סוּף הִיוּ הַחֲכָמִים מְוַכְרְחִים לְאַסּוֹר בַּע"פ גַּם הַלֵּילָה כִּי הִיכִי דְלֹא לִיְחֻזִי מִיְּלֵי דְרַבְּנָן כְּחוּכָא שְׁעוֹשִׂים דְּבָר אֲשֶׁר אִין לוֹ דְּנוֹגְמָא בְּשׁוּם מְקוֹם מִשָּׂא"כ עֵתָה שְׁכָבֵר נִמְצָא כֵּן בְּתַעֲנִית דְּהַיּוֹם אִיסוֹר בְּאַכִּילָה וְהַלֵּילָה מִןִּתֵּר ע"כ מֵעֵתָה לֹא יֵהִי הַדְּבָר עוֹד לְפָלֵא בְּעֵינֵי הַהֲמוֹן מַה שְׁחִילְקוּ חֲכָמִים אֵת הַלֵּילָה מִן הַיּוֹם בַּע"פ פִּינּוֹן שְׁהֵם מוֹצְאִים כְּבָר זֶה בְּתַעֲנִית שְׁהַלֵּילָה חֲלוּקָה מִן הַיּוֹם וּבְעֲצָמִיּוֹת הַדְּבָר הַרִי אִין לְאַסּוֹר אֵת הַלֵּילָה בְּעָרְב פֶּסַח מִטַּעַם הַנ"ל וְדו"ק: אֲשׁוּבָה אַחְזוֹר לְדַבֵּר בְּגוּף דְּבָרֵי הַמְּכִילְתָּא הַנ"ל וְאוֹמֵר דְּנֵהִי דְאִין לְלַמּוֹד מִיּוֹה"כ אֲשֵׁבֶת דְּנִיבְעֵי אֲזַהְרָה מִיְּחֻדָּת לְלֵילָה גַּם בְּשֵׁבֶת וְכַנ"ל עַכ"ז הַרִי גַּם בְּעֻלְמָא מְצִינּוּ דְאִין הַלֵּילָה בְּכֹלֵל תִּיבַת יוֹם דְקָרָא ע' שְׁבֵת קַל"א ב' וְקַל"ב א' וּבְמַגִּילָה ד"כ ע"א וְע"ב דְּמִיְּתִי הַרְבֵּה תִיבּוֹת יוֹם דְּכַתְּבֵי בְּקָרָא וְדַרְיֵש כְּלֵהוּ לְמַעַט לֵילָה.

וּע"ע בְּבֵא בְּתֵרָא קי"ג ב' וְסַנְהֶדְרִין ל"ד ב' וְהִי בְּיוֹם הַנְּחִילוֹ אֵת בְּנֵי בְּיוֹם אַתָּה מְפִיל גַּחְלוֹת וְאִי אַתָּה מְפִיל גַּחְלוֹת בְּלֵילָה וְעוֹד שְׁם בְּסַנְהֶדְרִין דְּרִישׁ וּבְיוֹם הַרְאוֹת בּוֹ לְמַעַט לֵילָה מְרַאֲיִית נִגְעִים וְכֵן הוּא דְרִישׁ זֶה בְּמוֹעֵד קָטָן ח' א'.

וע"ע במגילה ז' ב' סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא י"ח מ"ט ימי משפה ושמחה כתי' ובבבחים נ"ו ב' ביום השלישי באש ישרף ביום אפה שורפו ואי אפה שורפו בלילה ושם י"ב א' ומיום השמיני והלאה ירצה הא לילה לא חזי ועוד שם ק' ב' הן היום הקריבו אני היום אסור ובלילה מותר וכו' ובפסחים ד' ב' ואימא לרבנות לילי ט"ו לביעור דסד"א ימים כתי' ימים אין לילות לא וכו' ובעירובין צ"ו א' ושמרת את החקה הזאת למועדה מימים ימימה ימים ולא לילות וכו' וע"ע ברכות מ' א' ברוף ד' יום וכי ביום מברכין אותו ובלילה אין מברכין אותו וכו' ודכונת' בתגיגה ה' ב' ואותי יום יום ידרשון וכי ביום דורשין אותו ובלילה אין דורשין אותו וכו'.

וע"ע סנהדרין מ"ג א' בפסוקת תשובו שבעת ימים ואפילו לילות וכו' או אינו אלא ימים ולא לילות וכו' וע' רש"י סנהדרין מ"ח א' ד"ה לרבנות. וא"כ שפיר סוכרת גם המכילתא דאין איסור ליל השבת נלמד מאזקה הכתובה על יום השבת ושצריך אזקה בפ"ע ללילה ולגבי שבת עצמו מצינו ג"כ בגמ' דאין הלילה בכלל תיבת יום ע' פסחים ק"ו א' זכור את יום השבת אין לי אלא ביום בלילה מנין וכו' ומבואר דליל השבת אינו בכלל יום השבת עש"ה דפריף על זה רק מסבא משום דקדוש צריך שיהי' בתחלת השבת ויש לדחות דעדיפא מינה קפריף דלא לבד שהלילה הוא בכלל היום ואינה מתמעטת מתיבת יום כ"א אדרבה יש סבא דקאי אלילה לבד ולא איום משום דבתחלת יומא בעי לקדושי: ועיין עוד בפ"ס ברכות י"ב ב' אמר ראב"ע הרני פכן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא שנאמר למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך ימי חייך ימי חייך ה"מ כל ימי חייך הלילות (מריבוי דתיבת כל) וחכ"א ימי חייך העוה"ז כל להביא לימות המשיח.

והאברבנאל בפירושו על אגדת פסח בד"ה ימי חייך העוה"ז כ' ונ"ל לפי שהלילה נמשכת אחר היום שנאמר ויהי ערב ויהי בקר יום אחד והלילה בכלל היום וכל כ"ד שעות נקרא יום ולכן לא אצטריך כל לרבנות הלילות אלא כל בא לרבנות לימות המשיח וכו' וא"כ גם לדעת חכמים דכן זומא חכמים להזכיר יצי"מ בכלל לילות השנה וכל שכן בליל פסח ולכן הביא המגיד גם דברי חכמים עכ"ל הנה שהוא ז"ל פי' דכן זומא וחכמים פליגי בזה דכן זומא ס"ל דתיבת יום אין הלילה בכללו ולכן אצטריך כל לרבנות הלילות וחכמים ס"ל דגם הלילה בכלל היום ולכן אצטריך להו כל רק לרבנות לימות המשיח ומה שאמרו חכמים ימי חייך העוה"ז פוננתם על כל הזמן שהזכיר בן זומא דהיינו בין ימים ובין לילות והוסיפו עוד ימות המשיח.

ואולם מדברי שאר המפרשים שם לא משמע הכי רק דחכמים ס"ל ג"כ פכן זומא בהא דתיבת ימי אין הלילה בכלל אלא דכן זומא מרבי לילות מתיבת כל וחכמים דדרשו כל לרבנות ימות המשיח אה"נ דס"ל דאין מזכירין יציאת מצרים בלילות ופליגי בזה אכן זומא ולפי"ז מה שאמרו חכמים ימי חייך העוה"ז לא קאי על כל הזמן הקדום בדברי בן זומא דהיינו בין ימים בין לילות כ"א קאי אים לחוד שהזכירו בדברי בן זומא ולא אלילות וכוננת ימי חייך העוה"ז היינו שבמים של עוה"ז צריך להזכיר יצי"מ.

ויש לי להביא פדמות ראי' לפירושו של האברבנאל ז"ל מש"ס בבבחים דקי"ח ע"ב דמיייתי התם ברייתא דדריש קרא דחופף עליו כל היום ובין פתפיו שכן ונ"ל חופף עליו זה

מקדש ראשון כל היום זה מקדש שני ובין פתפיו אלו ימות המשיח רבי אומר חנפף עליו זה העוה"ז כל היום אלו ימות המשיח ובין פתפיו שכן זה העוה"ב עכ"ל הגמ'.

ועש"ה בפסגת דהאי חנפף עליו זה העוה"ז קאי אכל דברי הת"ק בין אמקדש ראשון בין אמקדש שני (ומוסיף עוד שילה ונוב וגבעון דבכל מקום שהיתה שריית שכינה בעוה"ז היתה בחלקו של בנימין עש"ה בפסגת) ונשאר כל היום לדרוש להביא לימות המשיח וא"כ יש לדון קצת דגם לישנא דמתני' דברכות ה"ל הכי פירושו דימי חיי העוה"ז כולל כל דברי הת"ק היינו בין יום ובין לילה ונשאר תיבת כל לרבות לימות המשיח ואכ"מ להאריך בזה.

ועכ"פ לפי האברבנאל ז"ל ה"ל נחלקו בזה בן זומא ונחמיה אי תיבת יום כולל גם הלילה או צריך ריבוי בפ"ע לילה וא"כ יוכל להיות דמילתא ה"ל אליבא דבן זומא הוא דאמרי' וע"כ פ"ע ריבוי בפ"ע לילה משא"כ לדידן שפיר הלילה בכלל היום ואזכרה אחת להם: עוד מצינו פלוגתא אם הלילה בכלל היום בברכות סוף הי' קורא דתנן דר"ג רחץ בלילה הראשון שמתה אשתו ובגמ' שם הטעם משום דקסבר אנינות לילה דרבנן דכתיב ואחריתה פ"ום מר ובמקום אסטגיס לא גזור רבנן וברי"ף שם כ' וז"ל וחונון למקצת רבנותא דכתיב דהא דקסבר ר"ג אנינות לילה דרבנן היא לא קיי"ל פנותי' ואע"ג דכתיב שבעת ימים לילות בכלל ימים ומחזיא מילתא דס"ל להני רבנותא דז' ימי אבילות דאורייתא ניהו וגמרי לה מדכתיב ויעש לאביו אבל שבעת ימים וכו' עכ"ל.

הרי דס"ל להני רבנותא דאבילות שבעה הוא דאורייתא מקרא דויעש לאביו אבל שבעת ימים ומ"ד דאנינות לילה דרבנן היינו משום דס"ל דאין לילות בכלל ימים ולא הני לילות בכלל המקרא הנה ומ"ד דאנינות לילה דאורייתא היינו משום דס"ל דהיכא דכתיב ימים גם הלילות בכלל ואפי' לדעות הסוברים דאבילות פול' דרבנן ורק אנינות דיום ראשון למעשר וקדשים הוא דאורייתא עכ"ז ג"כ יש לומר דפלוגתא דתנאי אי אנינות לילה דרבנן הוא אם הלילה בכלל היום וזה די"ל דכיון דאנינות דאורייתא הוא רק למעשר וקדשים ומעשר ג"כ איקרי קודש דכתיב בי' קודש לד' וע' לעיל פ"ל ה' בהתחלת הפ"ל אות ז] ע"כ יש לו דין קדשים שהלילה הולך שם אחר יום שעבר והמעל"ע שם הוא היום והלילה שלאחריו וע"כ מ"ד דאנינות לילה מה"ת ס"ל דבעלמא הלילה שלפני היום בכלל היום וע"כ ממילא פ"א לענין אנינות הלילה שלאחרי היום בכלל היום ושפיר הלילה שאחרי היום היא בכלל קרא דאחריתה פ"ום מר ומ"ד דאנינות לילה דרבנן ס"ל דאין הלילה בכלל היום בעלמא וה"ה ה"נ אין הלילה שאחרי היום בכלל היום ואולם ר' יהודה יליף להדיא הך דאנינות לילה מה"ת מקרא אחרניא בנבחים ק' ב' וגם ר' נחמני' דס"ל שם פ"ן מבואר שם ק"א ב' ברש"י ד"ה קסבר דיליף לי' מקרא דותקראנה וגו' עש"ה ובאתי רק להעיר: עי"ל דדבר זה אם ליל השבת הוא בכלל יום השבת היכא דמישמעי קרא מיומא דשבתא הוא פלוגתא דתנאי בשבת דקי"ז ע"ב ת"ר פ"ה סעודות חייב אדם לאכול בשבת שלש ר' חידקא אומר ארבע א"ר יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לד' היום לא תמצאוהו בשדה ר' חידקא סבר הני תלתא היום לבר מאורתא ורבנן סברי בהדי דאורתא עכ"ל הגמ'.

ומבואר דפליגי בזה אי תיבת היום דקאי אשבת ליל השבת הוא בכללו או קאי רק איממא דשבתא לחוד וא"כ י"ל ג"כ דמכילתא הנ"ל אליבא דר' חידקא הוא דאית' משא"כ לדידן וכמוכח: והנה יש לי להביא פדמות ראי' לסברת ספיקן של הת"י הנ"ל דנסתפקו לומר דרק ביוה"כ הוא דיש שתי אזהרות אחת ליום ואחת ללילה אבל בשבת הוי אזהרה אחת ללילה ויום והוא מהא דגרסי' בתולין ק"א א' ומאן האי תנא דבאיסור כולל אחע"א לית לי' כו' אמר רבא ר' יוסי הגלילי הוא וכו' (עש"ה דמיתתי הא דפטר ריה"ג טמא שאכל קודש טמא היכא דנטמא בשר ואח"כ נטמא הגוף ולא אמרינן דמגו דמיתתיב אחתיכות טהורות דעלמא ליחייב נמי אהאי) ופריה עלה בגמ' וריה"ג לית לי' איסור כולל והתניא שבת ויוה"כ שגג ועשה מלאכה מנין שחייב על זה בעצמו ועל זה בעצמו ת"ל שבת הוא יום הכפונרים הוא דברי ריה"ג ר' עקיבא אומר א"ח אלא אחת ומשני שלח רבין משמין דר' יוסי ברבי חנינא פה הצעה של משנה ואיפוך וכו' עכ"ל הגמ' הצריה לענינו.

והנה הפליאה פה מבוארת לעין כל רואה דמאי דניק מהו דשבת ויוה"כ דמדחייב ריה"ג אתרנייהו על פרחו דאית לי' איסור כולל הרי שבת ויוה"כ פאחת הם חלים ואיסור בת אחת הם ומאי ענין איסור כולל לכאן ורש"י ז"ל כ' שם דנהי דשבת ויוה"כ איסור בת אחת ניהו מ"מ פריה שפיר דאי אמרת בשלמא דאית לי' לריה"ג בעלמא איסור כולל או מוסיף איכא למימר מש"ה מחייב אתרנייהו איוה"כ ושבת, משום דהא אי נמי הוי אפשר דקדמי' חד לתברי' הוי אחי חברי' וחיייל עלי' דשבת לגבי יוה"כ איסור מוסיף הוא דיוה"כ פרת ושבת מיתת ב"ד ויוה"כ לגבי שבת איסור כולל הוא דמגו דקמיתסר ביוה"כ באכילה מיתסר נמי במלאכה אלא אי אמרת דאיסור כולל ואיסור מוסיף לא חייילי פי אתו אהדדי אמאי חייילי תרנייהו עכ"ל וצע"ג דכנלה סוגי' דיבמות (ל"ג א' ול"ד א') מוכחא דאיסור בת אחת עדיף מכולל ומוסיף ואפי' למ"ד דלית לי' התם גם איסור בת אחת עכ"ז מאן לימא לן דפליג אגוף עדיפות של בת אחת נגד כולל ומוסיף והסברא מחייבת נדאי דבת אחת עדיף מכולל ומוסיף אלא דהאי מ"ד לית לי' חלות איסורין אפילו בב"א אע"ג דעדיף אכל עכ"פ פינן דב"א עדיף מכולל א"כ מנ"ל לש"ס חולין הנ"ל להקשות ולעשות קושני' מב"א אכולל הרי שפיר מצינן למימר דאית לי' לריה"ג איסור ב"א ולא איסור כולל ומה גם שהם שני נושאים וענינים שונים ולא שייך להקשות מזה על זה כלל ושטחיות לשון הגמ' דפריה וריה"ג לית לי' איסור כולל מוכחא בפשיטות דגם הא דשבת ויוה"כ דמיתתי נמי איסור כולל הוא ודפריה בפשיטות מאיסור כולל ואיסור כולל דאל"כ ה"ל לגמ' לפרושי כולי האי אי אמרת בשלמא דפירש"י ולא להקשות סתם אחרי ששבת ויוה"כ אינם איסור כולל כלל ורש"י עצמו בסוגי' דחולין הנ"ל בד"ה שלח רבין כ' וז"ל פה נדאי הצעת המשנה במקום שנשנית שם אבל משנבשת היא ואיפוך וה"ה דמצי למימר דס"ל לריה"ג דאע"ג דאיסור כולל לא חיייל איסור בת אחת חיייל ומיהו ר' יוסי בר חנינא סבר דמאן דלית לי' איסור כולל לית לי' נמי איסור בת אחת ופלוגתא היא ביבמות בפ"ג וכו' עכ"ל.

וצע"ג דאין מבואר ביבמות שם פן כלל שיהי' מ"ד שייאמר דבת אחת שנה לאיסור כולל ושאיין עדיפות כלל מסברא לבת אחת על כולל ורק יש מ"ד הסובר שם דגם בב"א אין אחע"א ויש מ"ד הסובר דנהי דכולל ומוסיף אין אחע"א מ"מ בב"א חיייל אכל זה עכ"פ נראה דכ"ע מודי דבת אחת עדיף מכולל וכאשר גם הסברא מחייבת ושפיר מצינן למימר

דְּנֵהי דְרִיָּה"ג לִית לִי כּוֹלֵל בְּהֵךְ דְּטָמָא שְׂאָכֵל אֶת הַטָּמָא עַכ"ז שְׁפִיר אֵית לִיה ב"א בְּהֵךְ דְּשַׁבַּת וִיוֵה"כ וְאִין צְנוּרָה לְהַפְנוּךְ הַבְּרִיתָא מִפְּתָזָה וּבִיּוֹתֵר קִשְׁיָה עַל הַמְקַשְׁן דְּעֵבִיד קִוְשִׁיא מִב"א אֲכוֹלֵל וְזֵה וְדַאי דְּבָר מִתְמִי' דַּעַכ"פ אִין לַעֲשׂוֹת קִוְשִׁי' מְזַה פִּינּוּ דִּישׁ מֵאֵן דְּאָמַר דְּבִהֲדֵי' לִית לִיה אִיסוּר כּוֹלֵל וְאֵית לִיה אִיסוּר ב"א וְכַמְבֹּנְאָר בִּיבְמוֹת שָׁם וְהַדְּבָרִים מִתְמַיְהִים מְאוּד: וְהִנֵּה הָא וְדַאי דְּהֵךְ דְּשַׁבַּת וִיוֵה"כ הָנִי בַת אַחַת וְכַמְבֹּנְאָר בְּסוּגְיָ' דְּחוֹלִין הַנְּ"ל בְּתֵר הָכִי שָׁם דְּאַבְיִי ס"ל דְּנֵהי דְּשַׁבַּת וִיוֵה"כ בְּהֵדְדֵי חֲזִילִי מ"מ חֲשִׁיב יוֵה"כ מְאֹחֵר מְטַעְמָא דְּשַׁבַּת קְבִיעָא וְקִיָּמָא וִיוֵה"כ ב"ד הוּא דְּמִקְדָּשִׁי לִי וְרָבָא פְּרִיָּה עֲלִי' דְּסוּף סוּף תְּרַנְיָהוּ בְּהֵדֵי הֲדָדִי קָאָתוּ וְאוּלָם אִם נֹאמַר כְּסָפִיקוֹן שְׁל הַת"י הַנְּ"ל דְּנֵהי דְּאַזְהָרָה דִּימְמָא דִּיוֵה"כ אֲזַהָרָה אַחֲרַת הִיא מְאַזְהָרָה דְּלִילָא עַכ"ז בְּשַׁבַּת אֲזַהָרַת שְׁנֵיהֶם אַחַת הִיא וְכֵן מוֹכַח קֶצֶת שִׁיטַת הַש"ס דִּידוֹן דְּלָא מִיָּתִי בְּכוּלֵי תַלְמוּדָא מְכִילְתָא זֹו שְׁהַבְאָת לַעֲנִין שַׁבַּת וְרַק לְגַבֵּי יוֵה"כ הוּא דְּמִיָּתִי בַּש"ס דִּידוֹן בִּיּוֹמָא שָׁם דִּישׁ אֲזַהָרָה מִיְּנוּחְדַת לְלִילָה וְאֵלוּ הִי גַם בְּשַׁבַּת כֵּן לְפִי דַעַת הַש"ס דִּידוֹן לָא הָנִי שְׁתִּיק מְלִמְיָתִי זֵה בְּכוּלֵי תַלְמוּדָא מְהִיכֵן גְּלַמְדַת אֲזַהָרָה דְּלִילָא דְּשַׁבַּת כְּמוֹ דְּלָא שְׁתִּיק מְלִמְיָתִי לִי בִיוֵה"כ ע"כ נִרְאָה וְדַאי דְּשִׁיטַת הַש"ס דִּידוֹן הִיא דְּאַזְהָרָה דְּשַׁבַּת אַחַת הִיא לְיוֹם וְלִילָה וּבִיוֵה"כ בְּלַחוּד הוּא דְּבַעֲיָנּוּ אֲזַהָרָה מִיְּנוּחְדַת לְלִילָה מְטַעְמִים הַמְבֹּנְאָרִים לְמַעְלָה.

וּמַעֲתָה אֲנִימַר דְּכִינּוּן דְּהֵךְ בְּרִיָּתָא דְּשַׁבַּת וִיוֵה"כ וְשַׁגְגָּ וְעֲשָׂה מְלָאכָה מְנִין שְׁחִיב עַל זֵה בְּעֲצָמוּ וְכו' סְתָמָא קְתַנִּי א"כ פְּשוּט דְּאַיִירִי בִּין בְּעֲשָׂה מְלָאכָה בְּלִילָה בִּין בְּעֲשָׂה מְלָאכָה בְּיוֹם כְּמוֹכֵן בְּפִשְׁיטוֹת וְא"כ הִיכָא דְּעֲשָׂה מְלָאכָה בְּלִילָה הָנִי שְׁפִיר אִיסוּר בַּת אַחַת פִּינּוּ דְּאַזְהָרָה דְּשַׁבַּת וְדִיוֵה"כ לְפָנֵיהֶם כְּאַחַת חָלוּ מְשַׁקְיָדָשׁ הַיּוֹם מִשָּׂא"כ כְּשִׁעֲשָׂה מְלָאכָה בְּיוֹם אֲזֹו שׁוּב הַשַּׁבַּת קְדוּם בְּפוּעֵל מְשִׁשׁ שְׁהָרִי אֲזַהָרַת הַשַּׁבַּת הִיא עוֹד מְאֹחֲרָתָא וְאֵלוּ אֲזַהָרָה דִּיוֵה"כ הַתְּחִילָה רַק בְּבִנְיָן פִּינּוּ דְּמְבֹנְקָר וְאִילָף הָנִי אֲזַהָרָה חֲדָשָׁה דִּיוֹם לַעֲנִין יוֵה"כ וְא"כ כְּשִׁעֲשָׂה מְלָאכָה בְּיוֹם הָנִי שְׁפִיר חֲלוֹת יוֵה"כ אֲשַׁבַּת כְּכֹל אַחַע"א דְּעֲלָמָא דְּהֶאָחַד קְדוּם וְהַשְּׁנֵי מְאֹחֲרָה וְהַשְּׁפִיר יוֵה"כ מְאֹחֲרָה בְּפוּעֵל וְא"א שְׁתַּחוּל אֲזַהָרָה דִּיוֵה"כ דִּימְמָא כ"א מְטַעַם כּוֹלֵל דְּמַגּוֹ דְּקַמִּיתְסָרָא הָאֲכִילָה אִיתְסָר נְמִי מְלָאכָה וְהָנִי מְשִׁשׁ אִיסוּר כּוֹלֵל לָא אִיסוּר בַּת אַחַת וְא"כ שְׁפִיר דְּיִיק הַש"ס דְּרִיָּה"ג אֵית לִי אִיסוּר כּוֹלֵל דַּאל"כ מְדוּעָה מְחִיב בִּימְמָא הָא בִּימְמָא הָנִי רַק כּוֹלֵל לַחוּד וְלָא בַת אַחַת וְשְׁפִיר אָמְרִי נְמִי אַבְיִי וְרָבָא הַנְּ"ל דְּהָנִי בַת אַחַת וְקָאִי אֵהִיכָא דְּעֲשָׂה מְלָאכָה בְּלִילָה (דְּמִימְרָא דֵר' יִצְחָק בֵּר יַעֲקֹב וְכו') דְּהֵתֵם דְּעֲלָה קָאִי אַבְיִי וְרָבָא הַנְּ"ל הִיא נְמִי הָרִי נְאָמְרָה סְתָם וְקָאִי בְּפִשְׁיטוֹת אֲכוּלִי יוֹמָא בִּין אִיוֹם וּבִין אֲלִילָה וְע"כ שְׁפִיר קִשְׁיָא לִי לְגַמ' דְּהִיכָא דְּאַיְרַע הַמְעֲשָׂה בְּלִילָה מְדוּעָה פְּטוּר אִיוֵה"כ הָא בְּלִילָה ה"ל שְׁפִיר בַּת אַחַת וְע"ז חֲזִידָשׁ אַבְיִי דְּבִלְיָה נְמִי חֲשׁוּב יוֵה"כ מְאֹחֲרָה מְפָאָת דְּשַׁבַּת קְבִיעָא וְקִיָּמָא וְכו' וְשְׁפִיר פְּרִיָּה רָבָא ע"ז סוּף סוּף הָא תְּרַנְיָהוּ בְּהֵדֵי הֲדָדִי קָאָתוּ וְהִנְכֹרַח לֹוֹמַר מִפְּתָזָה זֵה דְּלַגְמָרִי מְעֲשָׂה אַחֲרִינָא הָנִי דְּהִינּוּ דְּשְׁמַדָּא הָנִי וְכו' עַש"ה בְּסוּגְיָ' וְתַבִּין) וְהַדְּבָרִים גְּבוּנִים מְאֹד בַּעֲזָה": וְדַע דִּי"ל מְסַבְרָא דַּאֲע"ג דְּאַזְהָרָה דְּשַׁבַּת חֲדָא הִיא לְיוֹם וְלִילָה וְאַזְהָרוֹת דִּיוֵה"כ תְּרַתִּי נִינְהוּ עַכ"ז לָא חֲשִׁיב יְמָמָא דִּיוֵה"כ אִיסוּר מְאֹחֲרָה נְגִד שַׁבַּת לַעֲנִין אַחַע"א וְזֵה דִי"ל דְּהָא דַּאֲחַע"א שְׁיִיף רַק כְּשִׁלָּא הִי עַל הַדְּבָר הָאִיסוּר הַמְאֹחֲרָה כְּלָל לְפָנֵי חֲלוֹתוֹ וְהִי הַדְּבָר מְוֹתֵר לְגַמְרִי תַחֲלָה מְצַד הָאִיסוּר הַמְאֹחֲרָה מִשָּׂא"כ כָּאֵן דְּגַם בְּלִילָה הָרִי כְּבָר הִית' הַמְלָאכָה אִיסוּרָה מְפָאָת יוֵה"כ אֲלָא דְּבִיוֹם נְתַחֲלָפָה הָאֲזַהָרָה שְׁנַסְתַּלְקָה אֲזַהָרָה דְּלִילָא וּבָאָה תַחֲתִי אֲזַהָרָה דִּימְמָא אָבֵל

עכ"פ לא הי' שעת היתר אל המלאכה מפאת יוה"כ לפני חלולת האזהרה דיממא וע"כ י"ל דלא חשיב זה חלולת איסור מאןחר על איסור קדום ונשפיר חשוב בת אחת פיון דבשעה שקידש היום ונאסרת המלאכה משום שבת אז היא נאסרת ג"כ משום יוה"כ ואין האיסור שמפאת יוה"כ מסתלק בפועל כ"א מתחלה מאזהרה לאזהרה.

ונגמט זה מצינו בש"ס נדרים די"ב ע"א דהמתפיס בחלת אהרן ובתרומתו מותר משום דחשיב מתפיס בדבר האסור ובפני' הרא"ש שם כ' וז"ל ואע"ג דמתסר ע"י פיו לא הוי דבר הנדור דמעיקרא נמי הי' אסור משום טבל ופיו לא אסר אלא התיר שהוציא השירים מידי טבל עכ"ל וכן כתבו התוס' שם וז"ל וא"ת והלא קנשת התרומה חלה ע"י דיבור והפרשה וא"כ הוי דבר הנדור וי"ל דמ"מ אין האיסור שבתרומה בא ע"י הפרשה שהרי קודם לכן נמי הי' אסור משום טבל דהפרשת התרומה אינה כ"א להתיר עכ"ל.

הרי דאיסור תרומה לא חשיב שחל ע"י דיבור האדם והפרשתו מפאת שלפני דיבורו והפרשתו ג"כ הית' אסורה משום טבל ואע"ג דאיסור טבל הוא מפח אזהרה אחרת לגמרי מאזהרת תרומה דאזהרת טבל היא לאו דווקא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לד' ואזהרת תרומה היא לאו דווקא זר לא יאכל קודש וכמבואר בסנהדרין (פ"ג א' ב') וא"כ בהפרשתו התרומה הרי נסתלקה איפוא אזהרת טבל הקדושה ונתחדשה אזהרה חדשה דתרומה ועכ"ז אמרי' שאין זה נחשב דבר הנדור פיון שלא אסר דיבורו דבר המותר בפועל ורק החליף איסור באיסור ואזהרה באזהרה ובמ"א דנתי לפרש דברי התוס' והרא"ש הנ"ל באופן אחר ואולם שטחיות הדברים נראה כדברינו פה] וא"כ ה"נ ביממא דיוה"כ שלא הית' המלאכה מותרת בפועל לפני היום ונאסרה ביום ורק אזהרת המלאכה הוא שנחלה מאזהרה דלילא לאזהרה דיממא ע"כ שפיר אין זה נחשב חלולת חדש ורק בלילה הוא דנחשב שהתחיל חלולת דיוה"כ ונשפיר הוי איסור בת אחת: ואמנם זכורני אשר ראיתי באחד מספרי גדולי האחרונים (ונשפח ממני אנה ראיתי שכ' ליישב דברי הירושלמי הובאו בתוס' פ"ק דקידושין דפריה דמדוע לא אכלו בני מצה של חדש בבואם לארץ ניתי עשה ונידחי ל"ת וקשה דמצה של חדש ראוי שתהי' פסולה מטעמא דאינה ראוי' לחלולת איסור חמץ דאין איסור חמץ חל על איסור חדש וכמו דמצה של טבל פסולה מהאי טעמא וכמבואר בפסחים (ל"ה ב').

וכ' בספר ההוא ליישב דכיון דבחדש יש ג' אזהרות חלוקות ללקחם וקלי וכרמל (ע' פרייתות ה' א') וא"כ אחרי האפי' בהעשות החדש לקחם הרי סר הלוא דכרמל ונתחדש לאו דלקחם וא"כ שפיר חל אז ג"כ הלוא דחמץ וחשיב איסור בת אחת עכ"ל הספר ההוא.

וה"ז דלא כסברתנו הנ"ל רק דכה"ג חשיב שפיר חלולת חדש אע"ג דרק האזהרות הוא שנתחלפו מפרמל ללקחם וסיבת האיסור אחד הוא מתחלה כמו עתה מפאת חדש וזה דומה ממש להך דיוה"כ דסיבת האיסור דלילה ויום אחד הוא מפאת יוה"כ אלא שיש להם אזהרות מחולפות: והנה ספק זה אם אזהרה דיממא דיוה"כ נחשב חלולת חדש או דילמא הואיל וגם בלילה הית' המלאכה אסורה מפאת יוה"כ אלא שהי' לה אז אזהרה אחרת אבל עכ"ז פיון שאין הפסק של שעת היתר בנתיים ורק האיסור שמפאת יוה"כ מתחיל משקידש היום ונמשך בכל המעל"ע ע"כ כפאיסור אחד וכאזהרה אחת חשיבי גלענ"ד

דראוי שיהי' תלוי בפלוגתא דר' יוחנן ור"ל בנזיר דאקא דתנן שם י"ג ב' במשנה דהאומר
הריני נזיר פשיה' לי בן נזיר (מעכשיו) התחיל מונה את שלו ונולד לו בן (בתוך ימי
הנזירות שלו) מניח את שלו ומונה את של בנו (הואיל וקיבל עלי' נזירות דבנו תחלה)
ואח"כ משלים את שלו ובגמ' שם י"ד א' איתא נטמא בימי בנו ר' יוחנן אמר סותר (גם
את ימי נזירות שלו שמנה פבר) ר"ל אמר אינו סותר (נזירות שלו) ר"י אמר סותר תדא
נזירות אריקתא היא ר"ל אמר אינו סותר נזירות דידך' לחוד ודבריי' לחוד עכ"ל הגמ'.

והנה נידון דנזירות הנ"ל דומה ממש לנידון דיוה"כ הנ"ל אלא דביוה"כ האיסורים הם
מפאת שתי דיבורי אזהרות הפתובות בתורה ובנזירות הם מפאת שתי דיבורי קבלות
נזירות שהאדם מקבל על עצמו שדיבור הקבלה של האדם בענין הנזירות הרי הוא
כדיבור אזהרה שבתורה גבי שאר איסורין וכמוכן וא"כ הרי מבואר דס"ל לר' יוחנן
דנהי דנזירות דידך' ודבריי' הם מקובלים בשתי קבלות שנזירות של בנו קיבל עליו כדיבור
בפ"ע ונזירות שלו כדיבור בפ"ע ועכ"ז פיון דשניהם נזירות הנה ולא הי' אל קדושת
הנזירות הפסק בין מנינו למנין בנו ע"כ שבים להחשב נזירות אחת ארנפה לגמרי
וסותרת הטומאה שאירעה בימי בנו גם את הנזירות שלו וא"כ ה"נ לענין יוה"כ פיון
שאין הפסק בין איסור הלילה לאיסור היום ואיסור שניהם מפאת יוה"כ הוא ע"כ פאיסור
אחד חשיבי וחשיב שפיר כל החלות בתחלת הלילה.

ואולם ר"ל דסובר דנזירות דידך' לחוד ודבריי' לחוד הואיל והם משתי קבלות א"כ ה"נ
איסור דלילא ודיממא דיוה"כ שהם משתי אזהרות חשיבי שפיר ב' איסורין שונים
וכמוכן. אמנם י"ל דגם ר"ל מודה ביוה"כ דרק בנזירות דהי' אפשר שישלים את שלו
ויגלח ותסתלק ממנו הנזירות ולא יולד הבן כלל דהיינו אם הי'תה אשתו מפלת או יולדת
בת או שלא יולד עכ"פ באמצע נזירותו רק לאחר השלימו נזירותו והתגלחו ויהי' מותר
פבר בפועל מנזירותו וע"כ אע"פ שקרה שילדה בן באמצע ימי מנינו עכ"ז תו לא חשיבי
נזירות דידך' ודבריי' נזירות חד פיון שאין היותם בהמשך אחד הכרחי' משא"כ ביוה"כ
שתמיד בכל יוה"כ אחרי הסתלק האזהרה דלילא חלה בהכרח מיד האזהרה דיממא ע"כ
שפיר חשיבי איסור הלילה והיום אחד וכמוכן ובאתי רק להעיר: ועיין עירובין ל"ח א'
במשנה ר' אליעזר אומר יו"ט הסמוך לשבת בין מלפני' ובין מאחרי' מערב אדם ב'
עירובין ואומר עירובי פראשון למזרח ובשני למערב וכו' וחכ"א או מערב לרוח אחת
או אינו מערב כל עיקר או מערב לשני ימים או אינו מערב כל עיקר וכו' ובגמ' שם הכי
קאמרי לי' רבנן לר"א אי אתה מודה שאין מערבין ליום אחד חציו לצפון וחציו לדרום
אמר להו' אבל (אמת) אמרו לו פשם שאין מערבין ליום אחד חציו לדרום וחציו לצפון
פך אין מערבין לב' ימים יום אחד למזרח ויום אחד למערב ור"א התם קדושה אחת ה"א
ב' קדושות עכ"ל הגמ'.

וצריך להבין דמה זה שאמרו אי אתה מודה וכו' ומה שייך כלל לדמות יו"ט ושבת ליום
אחד בעינו ואף ע"ג דסבירא להו' לחכמים דיו"ט ושבת קדושה אחת גינהו עכ"ז אין
לדמותם ליום אחד בעינו חציו לכאן וחציו לכאן ולהקשות מזה על ר' אליעזר ותו
דלישנא דאי אתה מודה וכו' מוכח קצת דלסברת ר"א הי' גם ביום אחד איזה ה"א שישעיל
חציו לצפון וחציו למערב וע"ז אמרו לו דאי אתה מודה שם שאינו כן וע"כ תודה גם

פֶּאן וְזֶה קִשָּׁה לְהַבִּין דְּאִינְזָה הִיא הִיא שֶׁמֶן כֵּן פֶּלֶל לְחַלֵּק אוֹתוֹ הַיּוֹם בְּעֶצְמוֹ וּר"א הָרִי חִילֵּק
רַק יו"ט וְשִׁבְתַּת מְהַדְדִי דְהַיּוֹ ב' קַדְוִשׁוֹת.

וְאוּלָם ע"פ דְּבַרֵי הַמְּכִילְתָא הַגָּ' ל' דְּשִׁבְתַּת עֶצְמוֹ יֵשׁ בּוֹ ב' אֲזַהְרוֹת מְחֻלְפוֹת אֲזַהְרָה דְּלִילָא
וְאֲזַהְרָה דִּימָמָא וְכַנ"ל (וְכַבֵּר פְּתַבְתִּי דְּפִשׁוּט דַּה"ה בִּיּו"ט יֵשׁ שְׁתֵּי אֲזַהְרוֹת לְלִילָה וַיּוֹם
וְכַמוֹ שְׁדִימּוֹ הַת"י יוֹמָא הַגָּ' ל' יו"ט וְשִׁבְתַּת אֲהַדְדִי וְכַנ"ל) וְא"כ י"ל דְּהַיּוֹ חֶצְיוֹ לְצַפּוֹן
וְחֶצְיוֹ לְדָרוֹם הַכַּנּוֹנָה עַל שְׁתֵּי הָעֲזוֹנוֹת דַּמְעַל"ע הַיְיָנוּ שְׁאָם עֵינֵיב בְּלִילָה לְצַפּוֹן וּבִיּוֹם
לְדָרוֹם דְּבָזָה שְׁפִיר הִיא גַם בְּשִׁבְתַּת עֶצְמוֹ אוֹ בִּיּו"ט עֶצְמוֹ שְׁיֹעֵיל פִּינּוֹן דְּהַיּוֹ ב' זְמַנִּים שֶׁל
אֲזַהְרוֹת וְאִיסוּרִים מְחֻלְפוֹת וְשְׁפִיר אֲמָרוּ אִי אַתָּה מוֹדָה דְּאִין עוֹשִׁין כֵּן וְהִיא דְּאִין לְחַלֵּק
הַיּוֹט מְשִׁבְתַּת אַע"ג דְּהַיּוֹט הוּא אִיסוּר בַּפ"ע וְהַשִּׁבְתַּת אִיסוּר בַּפ"ע וְע"ז הַשִּׁיבָם ר"א
דְּהַתָּם נְהִי דְּהַיּוֹ שְׁתֵּי אֲזַהְרוֹת עַכ"ז קַדְוִשָׁה אַחַת נִינְהוּ עַכ"פ קַדְוִשַׁת יו"ט אוֹ קַדְוִשַׁת
שִׁבְתַּת מִשְׁא"כ יו"ט וְשִׁבְתַּת שְׁהַם ב' מִינֵי קַדְוִשׁוֹת שׁוֹנוֹת דְּקַדְוִשַׁת שִׁבְתַּת הִיא עֲנִין קַדְוִשָׁה
בַּפ"ע וְקַדְוִשַׁת יו"ט הִיא ג"כ עֲנִין קַדְוִשָׁה בַּפ"ע ע"כ שְׁפִיר יֵשׁ לְחַלֵּק מְהַדְדִי וְלַעֲשׂוֹת
ב' עִירוּבִין וְדו"ק: וּבְזַכְרוֹנֵי שְׁבַס' נְחַלַּת יַעֲקֹב לְהַגְאֹן מְלִיסָא ז"ל (וְאִינְנוּ פְּעַת לַפְנֵי)
הַקִּשָּׁה בְּהַיּוֹ דְּכָרִיתוֹת י"ד א' דְּמִינֵי דְּרִשָּׁא דְּעַתִּי אַפִּי בְּשִׁבְתַּת וְקַאֲמַר רַבְרָם זֵאת אוֹמְרַת
עִירוּב וְהוֹצָאָה לְשִׁבְתַּת וְאִין עִירוּב וְהוֹצָאָה לִיּוֹה"כ וְקַאֲמַר עֲלָה דְּהַיּוֹ דְּרַבְרָם בְּרוֹתָא הִיא
דְּדִילְמָא שְׁאֵנִי יוֹה"כ דְּהַכְשִׁירוּ בְּכַד וְכ' וְהַקִּשָּׁה הַגְאֹן הַגָּ' ל' ז"ל דְּדִילְמָא פְּנוֹת רַבְרָם
לְסַבְרָא דְּהוֹאִיל וְאִישְׁתְּרִי אִישְׁתְּרִי דְּמַצִּינוּ בְּכַמְהָ דְּוֹכְתִי וְכַנּוֹנְתוֹ דְּכִינּוֹן דְּגַם מְפַאֲת יוֹה"כ
יֵשׁ אִיסוּר הוֹצָאָה וְאִישְׁתְּרִי שְׁרִי א"כ רַאוי לֹמַר הוֹאִיל וְאִישְׁתְּרִי אִיסוּר יוֹה"כ אִישְׁתְּרִי נְמִי
אִיסוּר שִׁבְתַּת וְא"צ קַרָא דְּעַתִּי עַש"ה.

וְאוּלָם אִם נֹאמַר פְּסַבְרַת סְפִיקוֹן שֶׁל הַת"י הַגָּ' ל' דְּרַק בִּיּוֹה"כ הוּא דְּאִיפָא אֲזַהְרוֹת
מְחֻלְפוֹת לַיּוֹם וְלִילָה מִשְׁא"כ בְּשִׁבְתַּת הַיּוֹ אֲזַהְרָה אַחַת וְכַנ"ל נִיחָא דְּהוֹצָאָת הַשְּׁעִיר
הַמְּשַׁתְּלַח הָרִי הִיא בִּיּוֹם וְא"כ לְאִיסוּר הוֹצָאָה זֶה הָרִי קָדַם הַשִּׁבְתַּת לִיּוֹה"כ שְׁמַפְאֲת שִׁבְתַּת
הוּא מְוִזְהַר עֲלֵיו עַדִּין מִן הַלִּילָה וְאִלוֹ מְפַאֲת יוֹה"כ הַתְּחִילָה אֲזַהְרַתוֹ רַק בְּפִקְרָא שְׁאֵז
חָלָה אֲזַהְרָה חֲדָשָׁה מְפַאֲת יוֹה"כ וְכַנ"ל וְא"כ הָרִי מְבֹאֵר בְּזַבְחִים ל"ב ב' דְּזַבְחִים וְנַעֲשׂוּ
טְמֵאִי מִתִּים לֹא שְׁיִיף הוֹאִיל וְאִישְׁתְּרִי ע"מ אִישְׁתְּרִי נְמִי זִיבָה פִּינּוֹן דְּזִיבָה קְדָמָה וְא"כ
ה"נ לֹא שְׁיִיף הוֹאִיל וְאִישְׁתְּרִי אִישְׁתְּרִי פִּינּוֹן דְּשִׁבְתַּת קָדַם וְכַמוֹכֵן: וְעִינּוֹ עוֹד בַּס' הַאֲמוּנָה
וְהַבְּטָחוֹן לְהַרְמִיב"ן ז"ל פְּרַק כ"א שְׁנַתָּן טַעַם מְדוּעַ תְּפִילִין אִין נוֹהֲגִים בְּשִׁבְתַּת וְנִדְחָה אוֹת
הַתְּפִילִין מְפַנֵּי אוֹת הַשִּׁבְתַּת וְז"ל וְהַשִּׁבְתַּת דוֹחָה אֶת הַתְּפִילִין לְפִי שְׁכַבְרַת הַתְּחִילָה הַשִּׁבְתַּת
בְּשַׁעָה שְׁאִין מְצֹנֵת תְּפִילִין נוֹהֲגָת וְהִיא בְּלִילָה שְׁאִין מְצֹנֵת בְּלִילָה אֵלָא בִּיּוֹם וְכִינּוֹן
שְׁהַתְּחִילָה מְצֹנֵת הַשִּׁבְתַּת אִין לְדַחוּתָה מְפַנֵּי אַחְרַת וְכו' עַכ"ל.

וְהִנֵּה מַה שְׁהַשִּׁבְתַּת נְקָרָא אוֹת הוּא רַק מְפַאֲת הַאִיסוּר מְלֹאכָה שְׁכּוֹ וְכַמ"ש הַרְאִשׁוֹנִים ז"ל
דַּמְש"ה תְּפִילִין נוֹהֲגִים בַּחוּה"מ אַע"ג דְּאִית בִּי אִיסוּר חֲמִץ וּמְצֹנֵת סְנִיפָה דְּעִיקַר הָאוֹת
הוּא רַק אִיסוּר הַמְּלֹאכָה וְע"כ בַּחוּה"מ דְּשְׁרִי בִי מְלֹאכָת דְּבַר הַאֲבוּד לֹא מְקַרֵי אוֹת
וְכַנּוֹדָע.

וְא"כ לְדַבְרֵי הַמְּכִילְתָא הַגָּ' ל' דְּאִיסוּר מְלֹאכָה דִּיּוֹם הַשִּׁבְתַּת הוּא אֲזַהְרָה בַּפ"ע וְא"כ הוּא
ג"כ אוֹת בַּפ"ע וְא"כ שׁוֹב שְׁפִיר חָלוּ הָאֲנֻתוֹת דְּתְּפִילִין וְדְּשִׁבְתַּת בְּיַחַד וְלֹא שְׁיִיף לֹמַר
שְׁהַשִּׁבְתַּת קָדַם מְפַאֲת הַלִּילָה פִּינּוֹן שְׁכַבְרַת הַיּוֹ גַם מְפַאֲת הַשִּׁבְתַּת אוֹת חֲדָשׁ.

דַּעְצָם עֲצָם וְכִי הֵיכִי דִילְפִי מַג"שׁ זֹו עֹנֵנֶשׁ וְאַזְהָרָה דְלִילְאָ דְעֵינוּי ה"נ הָא מְצִי לְמִילְף מַלְשָׁם אַזְהָרָה דִימְמָא דְעֵינוּי וְלִמְהָ לֵהוּ לִילְפּוּתָא נִי מְאַשְׁתַּי אִישׁ אֹו מְשַׁבֵּת אִם מַחַד יִלְפּוּתָא דְעֲצָם עֲצָם הֵם יְכוּלִים לְלַמּוּד הַפֵּל וְעַל פְּרָחָף דְהִנְףּוּ מֵאֵן דְאַמְרֵי יִלְפִי אַזְהָרָה דְעֵינוּי מִמְקוּם אַחַר מְאַשְׁתַּי אִישׁ וּמְשַׁבֵּת לִית לֵהוּ פִלְל ג"ש דְעֲצָם עֲצָם וְעַל פְּרָחָף לֹומֵר לְדִידְהוּ דְסְבִירָא לֵהוּ דְהִלְלָהּ הִיא שְׁפִיר בְּכִלְל הַיּוֹם גַּם בִּיוֵה"כ ע"כ אַע"ג דְבְעֹנֵנֶשׁ דְעֵינוּי פְּתִיב ג"כ עֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה עַכ"ז שְׁפִיר הִלְלָהּ הוּא בְּכִלְל וְאַיְכָּא שְׁפִיר עֹנֵנֶשׁ בְּהִדְיָא בֵּין אִימְמָא וּבֵין אִלְיָא וְע"כ שְׁפִיר יִלְפִי נְמִי אַזְהָרָה דִימְמָא וְדִלְיָא מְאַשְׁתַּי אִישׁ וּמְשַׁבֵּת דְמָה לְהִלְן עֵנֶשׁ וְהַזְהִיר אַף פֶּאן דְעֵנֶשׁ בֵּין בִּיוֹם וּבֵין בְּלִילָהּ ה"ה דְהַזְהִיר בֵּין בִּיוֹם בֵּין בְּלִילָהּ וְז"פ.

וַא"כ פִּינּוֹן דְסְבִירָא לֵהוּ לְהִנְףּוּ מֵאֵן דְאַמְרֵי דְלִיל יוֵה"כ הוּא בְּכִלְל הַיּוֹם לְעֵנֵן עֵינוּי אַע"ג דְכְּתִיב בִּי בְּעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה א"כ פְּשׁוּט דֵה"ה לְגַבִּי מְלֹאכָה נְמִי הִלְלָהּ בְּכִלְל הַיּוֹם פִּינּוֹן דְלִשׁוֹן שְׁנֵה פְּתִיב בְּהוּ בְּתַרְנוּיָהוּ וְאִין סְבִירָא לְחֻלְק בִּינֵיהֶם וְכַנ"ל וְהִנְףּוּ תְּמַשְׁהָ קְרָאִי דְמְלֹאכָה דְהֵם אַרְבַּע אַזְהָרוֹת וְעֹנֵנֶשׁ אֶחָד ע"ש בְּרִש"י) עַל פְּרָחָף יִסְבְּרוּ הִנְףּוּ מֵאֵן דְאַמְרֵי דְבָאוּ לְעֵבּוֹר עֲלִיו בְּאַרְבַּעָה לְאֹנֵן עַל מְלֹאכָת הִלְלָהּ וְהַיּוֹם יַחַד לֹא שְׁמַקְצָתֶם עַל הַיּוֹם וּמַקְצָתֶם עַל הִלְלָהּ וְז"פ.

וְרֵאִיתִי שְׁפֵן מוֹכְחֵי לְהִדְיָא דְבְּרֵי רִש"י בְּחֹנְמֶשׁ פְּרִשְׁתַּי אֶמּוֹר שָׁם (כ"ג ל"א) ד"ה פֵּל מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ שְׁכ' לְעֵבּוֹר עֲלִיו בְּלֹאִין הַרְבֵּה אֹו לְהַזְהִיר עַל מְלֹאכָת לִילָהּ בְּמְלֹאכָת יוֹם עַכ"ל. וְהַדְּבָרִים מוֹרִים בְּעֵלִיל דְכּוֹנֵנֶת רִש"י הִיא בְּדְבָרֵינוּ דְרִש"י בִּיָּאָר הַפְּסוּק לְפִי ב' הַדְּעוֹת הַנ"ל דְלֹאִידְףּוּ מֵאֵן דְאַמְרֵי בָּא הַפְּתוּב לְעֵבּוֹר עֲלִיו בְּלֹאִין הַרְבֵּה וּלְתַנָּא דְעֲצָם עֲצָם בָּא לְהַזְהִיר עַל מְלֹאכָת לִילָהּ כו' וְיֹוּבֵן ג"כ מֵאִי דְכ' רִש"י תְּחֻלָּה לְעֵבּוֹר עֲלִיו בְּלֹאִין הַרְבֵּה וְאַח"כ פְּתִיב אֹו לְהַזְהִיר וְכו' וְזֶה מְפָאָת דְהִנְףּוּ פִּירוּשָׁא דְלְעֵבּוֹר עֲלִיו בְּלֹאִין הַרְבֵּה הוּא דַעַת תַּנָּא דְבִי ר"י וְר' אַחָא בְּר יַעֲקֹב וְר' פִּפְא דְש"ס יוֹמָא הַנ"ל וְהוּי תַּנָּא דְעֲצָם עֲצָם יַחֲדִיד לְגַבִּיָּהוּ וְע"כ רֵאִוִי לְהַקְדִּים הַפִּירוּשׁ הַזֶּה שְׁהוּא סְבִירָת רַבִּים וְאַחֲרֵי הַפִּירוּשׁ הַזֶּה הַזְּפִיר שְׁיֵשׁ עוֹד דַּעַת יַחֲדִיד דְסוֹבְרָת דְבָא לְהַזְהִיר עַל מְלֹאכָת לִילָהּ וְכו' וְהַרִי דְבְּרֵי רִש"י אֵלֶּה מְכַרְיָחִים לֹומֵר דִּישׁ פֶּאן פְּלֹוגְתָא בְּזֶה וְדֵהָ דְאַמְרֵי בְּגַמ' דְתַמְשְׁהָ קְרָאִי פְּתִיבִי בְּמְלֹאכָה חַד לְאַזְהָרָה דִימְמָא וְכו' אִינְנוּ אִלְיָבָא דְכ"ע דְאַלוּ הִי זֶה אִלְיָבָא דְכ"ע א"כ וְדֵאִי לֹא הִי רִש"י מְפָרֵשׁ מְדַעַתוּ עוֹד פִּירוּשׁ אַחַר דְבָא לְעֵבּוֹר עֲלִיו בְּלֹאִין הַרְבֵּה פִּינּוֹן שְׁאִין כֵּן דַּעַת הַחֲכָמִים וְמָה גַּם לְהַקְדִּים הַפִּי הָאֲחַר הַזֶּה לְפִי הַחֲכָמִים וְעַל פְּרָחָף דְס"ל לְרִש"י פְּדְבָרֵינוּ דְרַק אִלְיָבָא דְתַנָּא דְעֲצָם עֲצָם הוּא דְאַמְרֵי הִנְףּוּ מִימְרָא דֵה' קְרָאִי פְּתִיבִי בְּמְלֹאכָה וְכו' אֲבָל אִינְףּוּ מֵאֵן דְאַמְרֵי הַנ"ל סְבִירָא לֵהוּ דְהִלְלָהּ שְׁפִיר הִיא בְּכִלְל הַיּוֹם וְאַזְהָרוֹת הַפְּפוּלוֹת הֵם רַק לְעֵבּוֹר עֲלִיו בְּלֹאִין הַרְבֵּה וְכַנ"ל: עוֹד יֵשׁ לִי לְהַבִּיא רֵאִי שְׁנִי לְזֶה דְאִינְףּוּ מֵאֵן דְאַמְרֵי דִיּוֹמָא הַנ"ל סְבִירָא לֵהוּ דְחַדָּא אַזְהָרָה וְעֹנֵנֶשׁ הוּא דְאַיְכָּא לִיוֹם וְלִילָהּ דְמְלֹאכָה וּפְלִיגִי בְּזֶה אַתְנָא דְעֲצָם עֲצָם דַּל"כ צָא וּפְרַנְס לִי מְשַׁנָּה פְּרִיתוֹת ב' א' דְחַשְׁיָב שְׁלֵשִׁים וְשֵׁשׁ פְּרִיתוֹת בְּתוֹרָה וְחַד מִינֵיָּהוּ הָעוֹשֶׂה מְלֹאכָה בִּיוֵה"כ וּבְגַמ' שָׁם אֶמְרֵי דְתַנָּא מְגִינָא לֹומֵר שְׁאֵם עֲשָׂאן כּוֹלֵן בְּהַעֲלֵם אֶחָד חֲזִיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת ע"ש וַא"כ הָא הִנְףּוּ מְשַׁנָּה עַל פְּרָחָף לֹאוּ פְּתַנָּא דְעֲצָם עֲצָם אַתִּי דְהָא לְתַנָּא דְעֲצָם עֲצָם דְס"ל דְלִיל יוֵה"כ יֵשׁ לֵה אַזְהָרָה וְעֹנֵנֶשׁ בְּפ"ע א"כ רֵאִוִי שְׁהַעוֹשֶׂה מְלֹאכָה בְּלִיל יוֵה"כ וְיֹומוּ בְּהַעֲלֵם אֶחָד יְתַחֲזִיב שְׁתֵּי חֲטָאוֹת פְּאֹוְכֵל חֲלָב וְדָם בְּהַעֲלֵם אֶחָד וּכְעוֹשֶׂה מְלֹאכָה בְּשַׁבֵּת וְיוֵה"כ בְּהַעֲלֵם אֶחָד וְכַמוֹכֵן וַא"כ ה"ל לְתַנָּא לְמִיחָשֵׁב ל"ז פְּרִיתוֹת

ולמיקחשב יוה"כ בתרתי חדא דלילא וחדא דיממא ועל פרחד דסברת תנא דעצם עצם הזאת לאו אליבא דכ"ע היא והוא רק דעת התנא שהוא לבד ואינה מאן דאמרי הנ"ל פליגי עליה וכנ"ל ותנא דכריתות הנ"ל סובר פסברתם דהלילה שפיר בכלל היום ויש להם אזהרה ועונש אחד וכנ"ל וע"כ שפיר חשיב יוה"כ בחדא וכמוכן ודו"ק.

ואם פנים הדברים א"כ יש לנו ללמוד מזה דלהלכה לא קיי"ל פסברת התנא דעצם עצם הנ"ל דאין הלילה בכלל היום רק פאיךד מאן דאמרי הנ"ל דס"ל דהלילה בכלל היום דהא סתם משנה דריש פריתות הנ"ל פנותיהו הוא דאתי' וכנ"ל וקיי"ל דלהלכה פסותם משנה וגם הרמב"ם ז"ל בפ"א מה' שגגות מנה העושה מלאכה ביוה"כ בחדא ע"ש.

וא"כ מוכן ממילא דה"ה דלית הלכתא פנותה דמכילתא הנ"ל דסוברת דאין ליל שבת בכלל אזהרת ועונש היום ואצטריך קרא בפ"ע דלילה שיהי אין שום סברא לחלק בזה בין יוה"כ ושבת ואדרבה התוספת ישנים יומא הנ"ל הרי נסתפקו לומר דאפי' לפי הסברא דבעי' קרא מיוחד לליל יוה"כ עכ"ז לא בעינו קרא מיוחד לליל שבת ומטעמים שפתיבתי למעלה: ויש לי להבין ע"פ דרכנו זה דברי רש"י פריתות ב' א' שם דהא דתנו שם במשנה האוכל ביוה"כ פירש"י דגמרי' לאו דידן' בג"ש דעינוי עינוי מקרא דעלדבר אשר עינה את אשת רעהו מה להלן לא ענש אא"כ הזהיר אף כאן וכו' עכ"ל.

ויש לדקדק על דברי רש"י אלה דמדוע הביא ג"ש דעינוי עינוי ולא הביא ג"ש דעצם עצם שהוזכר ראשונה בגמ' יומא הנ"ל וממ"נ או שהי' לו להביא הלימוד הנזכר ראשונה בגמ' לבד או שהי' לו להביא פולם אבל לא הי' לו להניח הילפותא דעצם עצם שהוזכרה בתחלה בגמ' יומא הנ"ל ולהביא רק ילפותא דעינוי עינוי דמייתי לה בגמ' בתר הכי.

ואולם לפי דרכנו דברי רש"י מנוקדקים דלא הי' אפשר לו להביא ילפותא דעצם עצם דהא תנא דכריתות הנ"ל על פרחד פליגי אתנא דעצם עצם מדחשיב מלאכת ליל ויום דיוה"כ בחדא וכנ"ל ונהי דאפשר לומר דרק על סברת התנא הזאת במה שסובר דאין הלילה בכלל היום הוא דפליגי משא"כ בגוף הג"ש דעצם עצם שפיר סבר פנותי' דילפי' אזהרה דעינוי בג"ש דעצם עצם ממלאכה וכמוכן עכ"ז הי' נראה לו לרש"י לדחוק לומר דהאי תנא סבר לה פנותי' בחדא ופליגי עלי' בחדא ויותר הי' ניחא לי' לפרש דתנא דכריתות הנ"ל ס"ל פחד מהנהך שאר ילפותות דגמ' יומא הנ"ל וכינון דהוכרח להביא איפוא אחד משארי הג' ילפותות הנ"ל ע"כ שפיר הביא אותה שהוזכרה בהם ראשונה בסוגי' דיומא הנ"ל היינו ילפותא דעינוי עינוי ומה גם דזאת הילפותא היא דעת תנא ר' ישמעאל משא"כ אינה תרתי דהם רק ילפותות אמוראי: אולם נתיישבתי עוד דאין לומר דמשנה דכריתות הנ"ל אתי' דלא פתנא דעצם עצם וזה מהא דאמרי' בירושלמי ביצה פ"א ה"ב אמתני' דבש"א שאור בכזית וחמץ בככותבת ובה"א זה נזה בכזית וקאמר שם בירושלמי עליה דלא שנו (דחמץ בככותבת לב"ש) אלא לביעורו הא לאכילה כזית (לאכילה ב"ש נמי מודו דגם חמץ בכזית) דילא פן (דאם לא פן ניתני שלשים ושבעה פריתות בתורה) דאי נימא דבאכילה סברי נמי ב"ש דשאור בכזית וחמץ בככותבת א"כ תיקשי ממשנה ריש פריתות דתני' ל"ו פריתות בתורה וחד מנייהו האוכל חמץ בפסח דה"ל למיתני דלב"ש איכא ל"ז פריתות דהא לב"ש ראוי לחלק שאור וחמץ לשתיים דכינון דאין שיעורן שנה דזה בכזית וזה בככותבת א"כ ראוי שהאוכל שאור וחמץ בפסח

בהעלם אחד יתחייב שנים אלא ודאי דגם לב"ש הוי שיעור דאכילה פזית בתרנויהו) עכ"ל הירושלמי.

ומבואר בזה דס"ל להירושלמי דהך משנה דכריתות הנ"ל אליבא דכ"ע אתי ולא בעי אפי' לומר דאתי דלא כב"ש אע"ג דב"ש במקום ב"ה אינה משנה (יבמות ט' א') וא"כ כל שפן שאין לנו לומר דמשנה דכריתות הנ"ל אתי דלא כתנא דעצם עצם הנ"ל וכמוכח וההכרח לנו לומר איפוא דאפי' לפי סברת התנא דעצם עצם דלילה ויממא דיוה"כ תרתי אזהרות ועונשים אית להו עכ"ז שפיר אין חלוקין לחטאות וזה מטעם האמור למעלה דכינן דחדא קדושה גינהו ואחרי איסור הלילה בא תמיד איסור היום בהכרח ואין הפסק של שעת היתר בנמים ע"כ שבים להחשב אזהרה אחת וכהך דנזיר (י"ד א') דס"ל לר' יוחנן דנזירות דידי' ודבריה' חד הוא נכאן גם ר"ל מודה וכו': והנה מה שכתבתי דתנא דעצם עצם דס"ל דאין הלילה בכלל היום גבי מלאכה דיוה"כ ה"ה דלדידי' הלילה אין בכלל היום גבי עינוי וילפי' אזהרה ועונש דלילה דעינוי נמי ממלאכה בג"ש דעצם עצם נתיישבתי דיש סברא לחלק בזה ולומר דנהי דגבי מלאכה אין הלילה בכלל היום עכ"ז בעינוי שפיר הלילה היא בכלל היום וזה דגבי מלאכה הוי שביתת היום דבר בפ"ע ושביתת הלילה דבר בפ"ע שפיר אם עושה מלאכה בלילה ונח ביום אזי הרי מלאכת הלילה אינה מפסדת כלל בשביתת היום ושוחשב שלא נח ביום פהוגן מפאת שעושה מלאכה בלילה משא"כ לענין עינוי דאם אוכל בלילה ומתענה ביום אזי הרי מתענית היום הוא נקל אצלו הרבה יותר ובמתענית היום עצמו הרי יש חילוק שהוא קשה הרבה יותר להתענות ביום אם כבר הוא רעב מלילה שלפניו מאם אכל בלילה שלפניו והוא ערוך אחר של עינוי לגמרי וע"כ פיון דמתענית היום עצמו באותו ערוך שקיבלו חכמים שצריף להיות אי אפשר שיהי' בלתי אם התענה גם בלילה שלפניו ע"כ שפיר גם תענית הלילה היא בכלל היום ושפיר לגבי עינוי דבר אחד הם היום והלילה ושפיר הלילה בכלל היום וכמוכח: ומצינו גם בעלמא דיש לכלול יותר הלילה בכלל היום לענין עינוי מלענין מלאכה והוא בש"ס תענית די"ב ע"ב במשנה עברו אלו ולא נענו ב"ד גזרין ג' תענית אחרות על הצבור אוכלים ושותים מבעוד יום (ומתחילין להתענות משחשיכה) ואסורין במלאכה וכו' ובגמ' שם מפרש דהאי ואסורין במלאכה קאי רק איממא אבל בלילה מותרין בעשיית מלאכה אף ע"ג דאסורין באכילה ושתיה וליף לי מקרא עש"ה בגמ' ובתוס' והובא דין זה בש"ע או"ח סי' תקע"ה סעי' ג'.

והרי דאע"ג דכללו חכמים בג' תעניות אלה הלילה בכלל היום לענין עינוי עכ"ז לא פלוגהו לענין מלאכה והתירוהו במלאכה אף ע"ג דאסרוהו בעינוי והטעם בזה הוא ג"כ כנ"ל דבאמת באו חכמים שם לאסור רק את היום לבד אלא דגבי עינוי הרי עינוי היום עצמו יהי' נקל אם יאכל בלילה שלפניו ואלו החכמים רצו להחמיר שם בעינוי היום שיהי' עינוי פבד טפי וע"כ ממילא הוכרחו לאסור האכילה והשתיה גם בלילה משא"כ במלאכה אם ינוח ביום הרי לא יהי' חסרון במנוחה זאת ע"י שעושה מלאכה בלילה, וע"כ שפיר אסרו רק את היום לבד וכמוכח: והא מילתא מספקא לי אם נאמר דלגבי עינוי הוי שפיר הלילה בכלל היום גם לתנא דעצם עצם וא"כ פיון דעונש דעינוי כתי' בהדיא בקרא א"כ עונש חד הוא דאיכא בעינוי ליום ולילה ואזי יש להסתפק להך תנא אם גם אזהרה דעינוי חדא היא ליום ולילה או לא מי אמרי' דכינן דאזהרה בעינוי לא כתי' בה ומג"ש

ממלאכה הוא דגמרי' לה ואמרי' מפת הג"ש דעצם עצם דאזקה דמלאכה קאי גם אעינוי ע"כ הווי ממילא ב' אזהרות גם לעינוי ליום ולילה פיון דאזהרות דמלאכה הוא דקאי אעינוי ואזהרות דמלאכה הא פתמי ניהו ליום ולילה או דילמא הלימוד ממלאכה הוא רק דכמו דבמלאכה בכל זמן שיש עונש דהיינו בין ביום ובין בלילה יש אזהרה עמו פן בעינוי יש אזהרה עם העונש וע"כ פיון שהעונש של העינוי עונש אחד הוא ליום ולילה ממילא הוי נמי אזהרה דידי' אזהרה אחת ליום ולילה ודו"ק.

ואין לי גילוי לספק זה מלשון הגמ' יומא ה"ל כי לשון הגמ' סובל ב' הפירושים דו"ק ותשפח:, והנה עיניתי ברא"ם עה"ת פרשת אמור שם וראיתי שכ' על דברי רש"י ה"ל דהמקרא בא להזהיר על מלאכת לילה כמלאכת יום וז"ל וא"ת היכן מצינו שחלק הפתוב באיסור מלאכה בין יום ללילה עד דאצטריף הכא להזהיר על מלאכת לילה כמלאכת יום ועוד היכא משתמע מהאי קרא איסור לילה יש לומר משום דכתי' באזהרת מלאכה ובעונשה בעצם היום הזה וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה וכל הנפש אשר תעשה כל מלאכה בעצם היום הזה והאבדתי לומר בעצומו של יום מןזה וענוש על מלאכה ולא על התוספת כדתניא בת"כ וכו' סד"א דהאי בעצם היום הזה אינו אלא דומיא דבעצם היום הזה בא נח וכו' שפירושו בהיות השמש על הארץ אף כאן בהיות השמש על הארץ לאפוקי לילה שאינו מןזה עליו לפיכך חזר הכ' ואמר כ"מ לא תעשו ולא הונכר בו בעצם היום הזה כמו שהונכר למעלה להורות שאזהרת המלאכה בהן בין ביום ובין בלילה כמו בשבתות ובשאר המועדים שאזהרת המלאכה בהן אינו מןכך בשום אחד מהן בעצם היום הזה וכולל היום והלילה ונשאר בהכרח לפרש בעצם היום הזה הפתוב למעלה בעצומו של יום שכולל היום והלילה שעל עצומו של יום מןזה וענוש עלי' ולא על התוספת וכו' וא"ת בלאו קרא דכל מלאכה לא.

תעשו ת"ל מקרא דועניתם את נפשותיכם בתשעה לחודש בערב מערב עד ערב שאין פירוש בעצם היום הזה בהיות השמש על הארץ דא"כ לגבי עינוי נמי דכתיב בי' כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה צריף לומר בהיות השמש על הארץ ולא בלילה ואי אפשר זה שהרי פתוב בו בפירוש מערב עד ערב י"ל דאי לאו קרא דכל מלאכה ה"א דפירוש בעצם היום דעינוי הוא בעצומו של יום ולא על התוספת ופי' בעצם היום הזה דמלאכה הוא בעצם היום וכחו ולא בלילה ואעפ"י שהם סמוכים זה לזה אין בכך פלוג' כי פמיהו בפרשה הזאת וספרתם לכם וכו' עכ"ל ז"ל הצריף לענינו.

הנה שגם הוא ז"ל כ' דרך ביוה"כ הוא דבעי' קרא ללילה ולא אנשבת ויו"ט אלא שכ' בזה טעם אחר ממה שכתבנו למעלה וגם כ' ז"ל כמו שציידנו למעלה דרך במלאכה הוא דאין הלילה בכלל היום משא"כ בעינוי אלא דגם בזה כ' טעם אחר מפאת קרא דמערב ועד ערב דכתיב בעשה דעינוי [ואולם הגור ארי' שם חולק עליו בזה וכ' דאין מערב עד ערב דכתיב בעשה דעינוי מועיל לענין העונש והאזהרה וילפי' עונש ואזהרה דלילה דעינוי מג"ש דעצם עצם ממלאכה עש"ה וה"ז כמו שכתבנו למעלה תחלת דברינו בזה.

ועוד אני מוצא בדברי הרא"ם ז"ל אלה הבנה מחודשת בענין אזהרות הלילה והיום דיוה"כ ה"ל נזה דנראה שהוא ז"ל סובר דאין הפנונה דקרא דכל מלאכה לא תעשו השני הוא אזהרה מיוחדת ללילה והוי ב' אזהרות חזא ליום וחדא ללילה ורק הפנונה דקרא

דְּכַל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ הַגָּ' לְמַגְלָה אֲמַקְרָא הָרֵאשׁוֹן דְּקָאֵי בֵּין אִיוֹם וּבֵין אֵלִילָה וְדִמְאֵי דְכִתִּי ב' בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה פִּירוּשׁוֹ כָּל הַמַּעַל"ע שְׁנַקְרָא ג"כ עֶצֶם הַיּוֹם וּבָא רַק לְמַעַט תּוֹסַפֵּת וְהוּי שְׁפִיר לְפִי הָאֲמַת גַּם בְּמְלָאכָה דִּיוֵה"כ אֲזַהְרָה וְעוֹנָשׁ אַחַד לַיּוֹם וְלִילָה וְאֲזַהְרָה דְלִילָא דְקָאֵמַר בַּגַּמ' לָאו אֲזַהְרָה בַּפ"ע הִיא רַק הִיא גִילוּי מִיִּלְתָּא בְּעֶלְמָא עַל אֲזַהְרַת הַיּוֹם דְּקָאֵי גַם אֵלִילָה וְדו"ק.

וּלְפִי הַסְּבָרָא הַזֹּאת אֲתִי שְׁפִיר מְשַׁנָּה דְכָרִיתוֹת הַגָּ' לְגַם כְּתַנָּא דְעֶצֶם עֶצֶם וְשְׁפִיר אֵין הַלִּילָה וְהַיּוֹם תְּלוּקִין לְחֻטְאוֹת גַּם לַהֵךְ תַּנָּא פִּינוֹן דְּאֵלִילָא דְאֲמַת רַק אֲזַהְרָה וְעוֹנָשׁ חַד הוּא דְאִיכָא בַיּוֹם וּבְלִילָה גַם אֵלִילָא דְהֵךְ תַּנָּא וְדו"ק.

וְעֵינָתִי עוֹד בַּס' תוּיָה"כ בְּיוֹמָא שָׁם וְרֵאִיתִי שְׂכ' ג"כ דְלִילָה אֲזַהְרָה דְלִילָא ה"א דְתִיבַת עֶצֶם בָּא לְמַעַט הַלִּילָה דְעֵיקַר הָאֲזַהְרָה וְהַעוֹנָשׁ לֹא יְהִי אֱלָא בַיּוֹם דְהַיּוֹם הוּא מְכַפֵּר דְמַקְרִיבִין בּוֹ קָרְבָּנוֹת וְלֹא הַלִּילָה אֲבָל הַשְּׁמָא דְאִיכָא אֲזַהְרָה גַם לְלִילָה לְמַדְנֵוּ דַיּוֹם וְלִילָה שְׁוִין וְדִקָּאֵי תִיבַת עֶצֶם עַל כָּל הַמַּעַל"ע וּמַמַּעַט רַק תּוֹסַפֵּת עַכ"ל בְּקַצְרָה.

הַנֵּה שְׁגַם דְעַתּוֹ ו"ל כֵּן דְאֲזַהְרָה דְלִילָא הוּא רַק גִּילוּי עַל הָאֲזַהְרָה הָרֵאשׁוֹנָה דְקָאֵי גַם אֵלִילָה וְהוּי לְפִי הָאֲמַת חַדָּא אֲזַהְרָה לַיּוֹם וְלִילָה וְכַנ"ל [וּמְאִי דְדַרְשׁ ו"ל טַעְמָא דְקָרָא לְפִי הַה"א דְתִיבַת עֶצֶם מְמַעַט לִילָה דְהוּא מְשׁוּם דְאֵין הַלִּילָה מְכַפֵּרַת הַנֵּה כֵּן כְּתַבִּיתִי לְמַעַלָּה מְסַבְרָא דְנַפְשָׁאֵי וְתִלִּית"ת שְׁכִינוּנָתִי לְדַעַתּוֹ הָרַמָּה ו"ל בְּזֵה וּבְנֻדָּאֵי פִינוֹן גַּם הוּא ו"ל לַגַּמ' פְּרִיתוֹת ז' א' הַגָּ' לְשִׁמְבֹּאֵר שָׁם כֵּן דְאֵין הַלִּילָה מְכַפֵּרַת וְכַנ"ל וּמ"ש דְהַיּוֹם מַקְרִיבִין בּוֹ קָרְבָּנוֹת בָּא לְהַסְבִּיר בְּזֵה טַעַם הַגַּמ' הַגָּ' לְיֵשׁ לְדַבֵּר בְּטַעַם זֶה וְאִכ"מ]: וְהַנֵּה יֵשׁ לִי לְהִבְיָא סַעַד לְסַבְרַת הָרֵא"ם וְהַתּוּיָה"כ ו"ל הַזֹּאת מְדַבְּרִי הַמְכִילְתָּא עֲצָמָה שְׁהַבְּאֵת וְזֵה כִּי עֵינָתִי בַּגּוֹף הַמְכִילְתָּא וְרֵאִיתִי שְׁמִבְּנֹאֵר שָׁם בְּזֵה"ל אֵין לִי אֱלָא עוֹנָשׁ וְאֲזַהְרָה עַל מְלָאכַת הַיּוֹם עוֹנָשׁ וְאֲזַהְרָה עַל מְלָאכַת הַלִּילָה מְנִין ת"ל מְחַלְלִי מוֹת יוֹמַת עוֹנָשׁ שְׁמַעְנוּ אֲזַהְרָה לֹא שְׁמַעְנוּ ת"ל וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שְׁאֵין ת"ל שַׁבַּת אֱלָא לְהִבְיָא אֵת הַלִּילָה שְׁהִיא בְּכַלל אֲזַהְרָה עַכ"ל.

הַרִי דְבָרֵי הַמְכִילְתָּא בְּרוּר מְלֵלוּ דְתִיבַת שַׁבַּת הִיא רַק גִּילוּי דְהַלִּילָה הִיא בְּכַלל אֲזַהְרַת הַיּוֹם וְלֹא שְׁתַּהֲלִי אֲזַהְרָה בַּפ"ע לְלִילָה וְא"כ גַּם בְּהֵךְ דִּיוֵה"כ יֵשׁ לָנוּ לֹאֵר כֵּן וְכַמּוֹבֵן. וְאוּלָּם יֵשׁ לְדַחוֹת דְשָׁם בְּנִידוֹן דְמְכִילְתָּא א"א שְׁתַּהֲלִי תִיבַת שַׁבַּת אֲזַהְרָה בַּפ"ע לְלִילָה שְׁהִרִי לֹא נֶאֱמַר בְּלִשׁוֹן לָאו וְהוּא שְׁפִיר רַק גִּלוּי דְתִיבּוֹת וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי כּוֹלֵלִים גַּם הַלִּילָה וּבָא לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה דְכִתִּי בְּתַרְנוּיָהּוּ לְלָאו אַחַד לַיּוֹם וְלִילָה וְכַמּוֹבֵן מִשָּׂא"כ כָּאֵן בִּיוֵה"כ דְנֶאֱמַר בְּלִשׁוֹן לָאו בַּפ"ע וְכָל מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ ע"כ שְׁפִיר י"ל דְהִיא לָאו בַּפ"ע לְלִילָה וְלֹא שְׁהִיא גִילוּי עַל הַלָּאו הָאֲחַר דַיּוֹם דְקָאֵי גַם אֵלִילָה וְכַמּוֹבֵן.

וְעַכ"פ זֶה נִרְאֶה בְּרוּר מְדַבְּרֵי הַמְכִילְתָּא הַגָּ' לְדַאֵין לְלִיל שַׁבַּת אֲזַהְרָה מִיּוֹחַדָּת וְתִיבַת שַׁבַּת הִיא רַק גִּילוּי שְׁגַם הַלִּילָה הוּא בְּכַלל אֲזַהְרַת הַיּוֹם וְהוּי אֲפִתִי שְׁפִיר חַדָּא אֲזַהְרָה בְּשַׁבַּת לַיּוֹם וְלִילָה וְכַנ"ל.

וְא"כ אֵיפּוֹא הַנֵּה בְּטֵלוּ דְבָרֵיהּ בְּעֵנִין דִּיחֻוּי דְשְׁפִיר רָאוּי לֹאֵר דִּיחֻוּי עֲדִינִין מְלִיל שַׁבַּת לַיּוֹמוֹ וְכַמּוֹבֵן: הֵן זֶה הַמַּעַט הָעִירוּנִי רְעִיוֹנִי עַל דְבַרְת הַמְכִילְתָּא הַגָּ' לְבַהֲשִׁקְפָה הָרֵאשׁוֹנָה וּבְתַחֲלַת הָעֵיוֹן וְאוּלָּם הַדְּבָר צָרִיךְ בְּרוּר גְּדוֹל וְרַחֵב יוֹמֵר וְאֵין עֲתִי אֲתִי לְזֵה כְּעַת כָּלִל

וּכְלָל פְּאֵמֹר לְמַעַלָּה וְעוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד אֵי"ה: וּבְגוֹף קְנֻשֵׁית הָרֵא"ש מ"ק הַנ"ל וְנ"ל וְה"נ
אָמַר בִּיבְמוֹת בַּפ"ד אַחִין פְּגוֹן דְּאֵיִתִּי ב"ש בְּשַׁבַּת דְּאַתָּא לִי זְרוּת וְשַׁבַּת בְּהַדִּי הַדְּדִי
וְאֵע"ג דְּבִיה"ש דְּשַׁבַּת קֶטֶן הִי וְלֹא מִיְחִיב אֲשַׁבַּת לָא אָמְרִי הוּאִיל וְאִיִּדְחִי בִּיה"ש אִיִּדְחִי
פְּלוּי יוֹמָא מְאִיסוּרָא דְּהֵאִי שַׁבַּת עַכ"ל.

וּנְלַעַנ"ד בְּזֵה דְּדִיחֹוֵי אָמְרִי רַק בְּקִדְשִׁים וּבְמִצְוֹת עֲשֵׂה אֲבָל בְּאִיסוּרָא דְּשַׁבַּת לֹא שְׁיִיָּד
דִּיחֹוֵי דְּהָא פְּלֹגְתָּא דְּר' יוֹחָנָן וְר"ל הִיא בְּמִנְחֹות (נ"ד ב') דְּר"י ס"ל דְּאִין דִּיחֹוֵי בְּאִיסוּרִין
וְר"ל ס"ל דְּיֵשׁ דִּיחֹוֵי בְּאִיסוּרִין וְקִי"ל פְּנוּתִי דְּר"י גְּבִי ר"ל וְא"כ בְּהַדִּי דִּיבְמוֹת דְּאֵיִרִי
לְעַנְנֵי אִיסוּר לָאו דְּשַׁבַּת וְעוֹנָשׁ מְלָקוֹת וְכָרַת וְחֻטָּאת שְׁלוֹ שְׁפִיר לֹא שְׁיִיָּד דִּיחֹוֵי לֹא מְר
דְּהוּאִיל וְלֹא הִי אֲצִלוֹ אִיסוּר הִלָּאוּ בְּמִקְצַת שַׁבַּת לֹא יֵהִי אֲצִלוֹ גַּם בְּמִקְצַת הָאֲחַר דְּלֹאֲנִין
יֵשׁ לְדַמוּתֵן לְאִיסוּרִין וְאִין דִּיחֹוֵי בְּאִיסוּרִין.

וּלְפִי"ו יוֹמָצָא לְכַאוּרָה דְּכָר מְחֻנְדָּשׁ דְּקֶטֶן שְׁהַגְדִּיל בְּתוֹף הַשַּׁבַּת לֹא תִנְהוּג אֲצִלוֹ עֲשֵׂה
דְּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבּוֹת בְּאוֹתוֹ שַׁבַּת דְּלַעֲנֵן מ"ע הָרִי שׁוּב אָמְרִי דִּיחֹוֵי וְכַמּוּבָן. וְתַתִּיבִּישׁב
בְּזֵה קְנֻשֵׁית הַתּוֹס' יְבָמוֹת ו' א' דְּמִיִּתִּי הֵתָם בְּרִיָּתָא דְּתַנְי' יְכוּל יֵהָא פְּיָבוּד או"א דּוֹחָה
שַׁבַּת ת"ל אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֵת שַׁבְּתוֹתֵי תִשְׁמְרוּ פְּלָכָם חֲיִיבִין בְּכַבוּדֵי וּמוֹקֵי לִי
פְּלָאוּ דְּמַחְמַר וּפְרִיָּד וְאֵפ"ה לֹא דְחִי אֲלֵא הָא דְקִי"ל דְּאַתִּי עֲשֵׂה וְדְחִי ל"ת נִיגְמַר מְהֵכָא
דְּלֵא לִידְחִי וְהַקְשׁוּ הַתּוֹס' דְּמֵאֵי פְּרִיָּד הָרִי מְחַמְר הוּא עֲשֵׂה וְל"ת דְּאִיכָא עֲשֵׂה דְּבִיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבּוֹת ע"ש.

וּלְפִי"ש נִיחָא דְּהָא סְמִיכּוֹת דְּאִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֵת שַׁבְּתוֹתֵי תִשְׁמְרוּ מוֹכָחָא דְּלָכָל
אֲלֵה שְׁהַתּוֹרָה אוֹמְרַת לָהֶם מְאָמַר דְּאִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ הִיא אוֹמְרַת לָהֶם ג"כ מְאָמַר
דּוֹאֵת שַׁבְּתוֹתֵי תִשְׁמְרוּ לְעַנְיָן שְׁלֵא יְדַחוּ לָאו דְּמַחְמַר מְפַנֵּי מִצְוֹת הַכִּיבוּד וְא"כ הָרִי קָאֵי
נְמִי קָרָא אֲקֶטֶן שְׁהַגְדִּיל בְּתוֹף הַשַּׁבַּת שְׁמַתְחִיב אֲזִי שְׁפִיר בְּמִצְוֹת עֲשֵׂה דְּכִיבוּד [דְּגָבָה
לִיכָא דִּיחֹוֵי פִינּוֹן דְּאִינָה תְּלוּי' בִּיּוֹם הַשַּׁבַּת לֹא מְר הוּאִיל וְנִדְחָה מְקַצְתוֹ וְכו'] וְא"כ הָרִי
קָאִיעֵלִי קָרָא דְּאִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְא"כ מְמִילָא קָאִי עֵלִי ג"כ קָרָא דּוֹאֵת שַׁבְּתוֹתֵי
תִשְׁמְרוּ לְעַנְיָן לָאו דְּמַחְמַר וְא"כ לָאו דְּמַחְמַר הָא הָוִי לְגַבִּי שׁוּב רַק לָאו לְבַד וְאִין עֲשֵׂה
עָמוֹ דְּלַגְבֵי עֲשֵׂה דְּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבּוֹת דְּתְלוּי' בִּיּוֹם הַשַּׁבַּת שׁוּב הָרִי אָמְרִי דִּיחֹוֵי וּפְטוּר
מְמַנָּה וְא"כ שְׁפִיר פְּרִיָּד הַש"ס דְּנִגְמַר מְהֵכָא דְּאִין עַדל"ת: וְדָרָף אֲגָדָה יֵשׁ לִי לְדְרוּשׁ בְּזֵה
טַעְמָא דְּקָרָא מַה שְׁפַטְרָה הַתּוֹרָה נְשִׁים מ"ע שְׁהוּז"ג וְחִיבְתָם בְּמ"ע שְׁאִין הוּז"ג וְגַם
מְדוּעַ חִזְלָקָה רַק בְּעֵשִׂין בֵּין ז"ג לְבִין שְׁלֵא הוּז"ג וְלֹא חִזְלָקָה כּוֹן בְּלֹאֲנִין וְנִרְאָה ע"פ
הַמְבֹנָאָר בַּש"ס בְּרִכּוֹת נ"א ב' עוֹלָא אִיִּקְלַע לְבִי ר' נַחְמָן פְּרִיָּד רְפָתָא בְּרִיָּד בְּרִכַּת מְזוֹנָא
יְהִי לִי פְּסָא דְּבְרִכְתָּא לְר' נַחְמָן א"ל ר"נ וִישְׁדַּר מֶר פְּסָא דְּבְרִכְתָּא לִילְתָּא א"ל הָכִי א"ר
יּוֹחָנָן אִין פְּרִי בְּטָנָה שְׁל אִשָּׁה מְתַבְּרָף אֲלֵא מְפָרִי בְּטָנּוֹ שְׁל אִישׁ שְׁנֵא' וּבְרָף פְּרִי בְּטָנָה
פְּרִי בְּטָנָה לֹא נְאָמַר אֲלֵא פְּרִי בְּטָנָה וְכו' עַכ"ל הַגַּמ'.

וּמוֹכָח מְזֵה דְּכָל הַשְּׁפָעוֹת הַיּוֹרְדוֹת מְשֻׁמִּים מְטָה אֶל בְּנֵי הַן הַשְּׁפָעוֹת גְּשָׁמִיּוֹת וְחֻמְרֵי
וְהֵן הַשְּׁפָעוֹת רוּחַנִיּוֹת וְצוּרִיּוֹת הִנֵּה תִנְשָׁפַע וְתַגִּיעַ הַשְּׁפָע בְּעֵצִים וְרֵאשׁוֹנָה אֶל הָאֲנָשִׁים
מִבְּנֵי וּמִן הָאֲנָשִׁים הוּא שְׁתַּעֲבֹר הַשְּׁפָע וְתַלְפָּה הִלָּאָה גַּם לְנָשִׁים שְׁהָרִי הַבְּרָכָה שְׁהוֹנְפָרָה
בַּגַּמ' שְׁהָאִשָּׁה מְתַבְּרַת רַק מִן הָאִישׁ וְעַבּוּר זֶה לֹא הוֹצֵרָף לְשִׁלּוּחַ פּוֹס הַבְּרָכָה לִילְתָּא
וְהִי דִּי מַה שְׁנַתְּנוּ לְר"נ הִנֵּה תִיבַת וְעַנְיָן בְּרָכָה הִלָּא הוּא כּוֹלָל כָּל מִינֵי הוֹפְעָה וְשְׁפָע הֵן

גשמייות והן רוחניות וכמוכן וא"כ מבואר שפכּוּלָם נוהג המנהג הזה שהשפּע פּאָה רק לאנשים ומהם היא הולכת הלאה גם לנשים: ומצאתי און לי עוד אל הדבר הזה מלשון קדוש אַחַד מְדַבֵּר אֲשֶׁר רִיחַ ד' דוֹבֵר בּוֹ הוּא נִיהוּ בְּעַל סֵפֶר הַפּוֹזְרֵי מְאָמֵר רִאשׁוֹן סִי' צ"ה ש'כ' ונ"ל אמר הַחֲבֵר הַרְפָּה לִי מְעַט עַד שְׂאֲבָאָר לָהּ גְדוּלַת הַעֵם (עם בני"י) וְדִי לְעַד שְׁהֵשֵׁם בְּחֶרֶם לְעַם וּלְאֻמָּה מִבֵּין אוֹמוֹת הָעוֹלָם וְחַל הָעֵנִין הָאֵלֶּךְ"י עַל הַמוֹנֵם עַד שְׁהִגִּיעוּ בְּנֵלָם אֶל מַעְלַת הַדִּיבּוּר וְעֵבֶר הָעֵנִין אֶל נְשִׂיהֶם וְהִי' מִהֵן נְבִיאוֹת וְכו' עכ"ל הִנֵּה לֹא אָמַר שְׁחַל הָעֵנִין גַּם עַל נְשִׂיהֶם כ"א שְׁעֵבֶר הָעֵנִין אֶל נְשִׂיהֶם הֵינּוּ שְׁהִעֵנִין הָאֵלֶּךְ"י אֲשֶׁר חָל עַל עַם בְּנֵי"י (עַד שְׁהִגִּיעוּ לְמַעְלַת הַנְּבוּאָה) עֵבֶר גַּם מְאֻנְשִׁים אֶל הַנְּשִׂים וְהִי' מִהֵן נְבִיאוֹת וכו'.

וה"ז פּדְבָרֵינוּ שְׁגַם שְׁפַע רִוּחַנִית הַנְּשִׁפְעַת מְלַמְעֵלָה רַק לְאֻנְשִׁים הִיא נְשִׁפְעַת וּמֵהֶם הִיא שְׁעוֹבֶרֶת וְהוֹלֶכֶת הֵלָאָה לְנָשִׁים: וְהִנֵּה נוֹדַע פִּי עֵנִין הַחֲלִיּוֹק שְׁבִין מְצוֹת שֶׁהוּ"ג לְבִין מְצוֹת שְׁחִיּוּבָם תְּמִיד הוּא פִּי הַמְצוֹת שְׁחִיּוּבָם תְּמִיד הִנֵּה הֵם מְתַחֲיִיבִים מִפְּאֵת הַקְּדוּשָׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית הָעֶצְמִיית אֲשֶׁר לְבֵנִי וְכִמְ"ש כִּי עִם קְדוּשָׁתָהּ וְגו' וְע"כ שְׁפִיר הֵם נוֹהֲגִים תְּמִיד וְשְׁפִיר נוֹהֲגִים גַּם בְּנָשִׁים הֵן הָעֵשִׂין וְהֵן הַלְּאוֹנִין פִּי גַם הַנְּשִׁים הֵלֹא הֵן יִשְׂרָאֵלִית וְקְדוּשׁוֹת וּמְסֻיִּבֹת קְדוּשָׁתָם אֵת הַמְצוֹת מִשָּׂא"כ מְצוֹת שֶׁהוּ"ג הִנֵּה הֵם אֵין מְתַחֲיִיבִים מִן הַקְּדוּשָׁה הָעֶצְמִיית וְהַתְּמִידִית אֲשֶׁר לְבֵנִי כ"א הֵם מְתַחֲיִיבֹת מִפְּאֵת קְדוּשָׁה פְּרָטִית הַנְּשִׁפְעַת לְמוֹ בְּזִמְן הַפְּרָטִי וְהַקְּדוּשָׁה הַפְּרָטִית וְהַיִּתְר' הִיא אֲשֶׁר תִּגִּיעַ אֲלֵיהֶם אִז הִיא אֲשֶׁר יֵשׁ לָהּ שְׁיִיכוּת בְּאֵלֶּה הַמְצוֹת וּמְסֻיִּבֹת אוֹתָם.

הַדְּמִיוֹן בְּחַג הַסְּנוֹפוֹת יוֹרְדַת אִז קְדוּשָׁה פְּזֹאת מְשֻׁמִּים אֶל נְפֻשׁוֹת בְּנֵי"י אֲשֶׁר קְדוּשָׁה הִיא יֵשׁ לָהּ שְׁיִיכוּת עִם עֵנִינֵי מְצוֹת הַחַג וּמְסֻיִּבֹת הַיִּשִׁיבָה בְּסוֹפָהּ וְהַמְנַע מְעַשִׂיית מְלֹאכָה וְכו' כָּל פִּיּוּצָא בְּזֵה.

וְהִנֵּה מוּכָן מִמִּילָא מְהַצְעָתָנוּ הַקְּדוּמָה פִּי קְדוּשָׁה הַיִּוֹרְדַת מְשֻׁמִּים אֶל בְּנֵי"י בְּזִמְנֵי הַפְּרָטִים הִנֵּה תְּבוּאָה גַּם הִיא בְּעֶצֶם וְרִאשׁוֹנָה אֶל הָאֻנְשִׁים מִבְּנֵי"י וּמֵהֶם הוּא שְׁתַּלְּף הֵלָאָה אֶל הַנְּשִׁים. וְלִפִּי"ז הִנֵּה יִתְכַן לֹאמֹר שְׁיִרִידַת הַשְּׁפַע מְאֻנְשִׁים לְנָשִׁים תּוֹפְשֵׁת רַגַע וּמִשְׁהוּ מֵהַנְּשִׁים אֵיפּוֹא מְקַבְּלוֹת קְדוּשַׁת הַזִּמְן בְּרַגַע מְאֻחֲרַת מִן הָאֻנְשִׁים וּמְתַחֲיִיבֹת אֵיפּוֹא בְּמְצוֹת הַיּו"ט וְכְדוּמָה בְּרַגַע מְאֻחֲרַת מֵהֶם וְכִמּוּכָן.

וּא"כ אֵיפּוֹא הָרִי הִי' רְאוּי לְפוֹטְרָם מִמְצוֹת הַזִּמְנִיּוֹת לְגַמְרֵי מְטַעַם דִּיחּוּי דְהוֹאִיל וּבְרַגַע הָרִאשׁוֹנָה דִּיּו"ט הִי' פְּטוּרוֹת ע"כ רְאוּי שְׁיִנְפוֹטְרוּ גַם אַח"כ אֶלָּא דְלִגְבֵי לְאוֹנִין הָא אֵין דִּיחּוּי בְּאִיסוּרֵין וְכִנ"ל וְע"כ שְׁפִיר חֲיִיבוֹת בְּלְאוֹנִין אַעפ"י שֶׁהוּ"ג מִשָּׂא"כ בְּעֵשִׂין שֶׁהוּ"ג שְׁפִיר פְּטוּרוֹת מְטַעַם דִּיחּוּי וְכִמּוּכָן: וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דָּא"כ אִשָּׁה הָעוֹשֶׂה מְלֹאכָה בְּרַגַע רִאשׁוֹנָה דִּיּו"ט וְשֶׁבֶת תּוֹפְטֵר דָּז"א וְהָא בְּוִרְכָּא הִיא דִּירִידַת הַשְּׁפַע מְאֻנְשִׁים לְנָשִׁים אִם הִיוֹתָם תּוֹפְשֵׁת רַגַע וּמִשְׁהוּ מֵהַנְּשִׁים וְכִנ"ל עכ"ז הַרְגַע הַזֹּאת הִיא דְקָה וּבִלְתִּי נְתַפְשֵׁת לְנוּ וּלְחוּשֵׁינוּ כָּלֵל לְגוֹדֵל דְקוּתָהּ וְהִיא הַנְּקִרָאֵת אֶצְל הַמְּחַקְרִים חֲלָק הַבְּלִתִּי מְתַחֲלָק פִּי הַשְּׁעָה מְתַחֲלָקֵת לְרַגְעִים וְהַרְגְעִים לְשָׁנִים וְהַשָּׁנִים לְשָׁלִישִׁים וְכוּן הֵלָאָה עַד שְׁמַגְעַת הַחֲלֻקָּה אֶל חֲלָק הַבְּלִתִּי מְקַבֵּל הַחֲלֻקָּה עוֹד לְגוֹדֵל דְקוּתוֹ וְקִטְנוּתוֹ וְע' בְּמוֹרָה סוּף חֲלָק א' וְהַשְּׁפַע' הַרוּחָנִית הַבְּאָה לְאֻנְשִׁים הֵלֹא הִיא הוֹלֶכֶת מִיָּד מֵהֶם לְנָשִׁים וְאֵין כָּאֵן אֵיחּוּר רַק רַגַע הַיּוֹתֵר קָטָן וְכִמּוּכָן וְהוּא הַחֲלָק הַבְּלִתִּי מְתַחֲלָק הַנְּ"ל וְחֲלָק הַבְּלִתִּי מְתַחֲלָק הַהוּא הוּא

דְּבַר הַבְּלִי מְנוּשָׁג כִּלְל אֲצִלְנוּ וְאִינוּ מִן הַזְּמַן כִּלְל וְכֹאשֶׁר חוּשְׁנוּ רוּאָה עֲשִׂית מְלֹאכָה וְכִבֵּר עֲבַר מִן הַיּוֹ"ט כִּל כֶּה זְמַן אִיפּוּא עַד שְׁאֲפֹשֶׁר לְחוּשֵׁינוּ לְהַשִּׁיג בּוּ מַה אוּ לְאַבְרִינוּ לְעֲשׂוֹת בּוּ מַה הִנֵּה כִּבֵּר עֲבַר הַרְבֵּה הַרְבֵּה אַחֲרֵי הַרְגַע הַהוּא וְכַנּוּדַע לְאַשֶׁר לוֹ יְדִיעָה מַה בְּעֲנִינִים הָאֵלֶּה וּז"פ: וְהִנֵּה מַה שְׁפַתְבִּתִּי דִקְטָן שֶׁהִגְדִיל בְּתוֹךְ הַשְּׁבֶת יֵשׁ לְפִטְרוּ מַעֲשֵׂה דַתְשִׁבוֹת מִטַעַם דִּיחֻוּי דְבַמ"ע שִׁינָה דִיחֻוּי וְכַנ"ל נְתִיבִישְׁבִּתִּי דוֹ"א דְמִפְנֵי שֶׁבְּסוּפָה כ"ז ב' דְּגַר שְׁנַתְגִּייר וְכֵן קָטָן שֶׁהִגְדִיל בְּתוֹךְ הַחֵג חֲזִיב בְּסוּפָה מִשְׁהִגְדִיל וְנִתְגִּייר ע"ש וְכִבֵּר הַעִיר בְּזֶה הַתְּפָאֶרֶת שְׁמוּאֵל שְׁלֵהִי מ"ק שָׁם.

וְאוּלַם מַה שְׁדַרְשְׁנוּ בְּטַעַמָא דְקָרָא דְמ"ע שֶׁהוּ"ג נְשִׁים פְּטוּרוֹת עֲדִינָן בְּמִקּוּמוֹ עוֹמְדֵי וְזֶה לְפִי הַמְּתַבָּאֵר מִתּוֹס' יוֹמָא (ס"ד א') ד"ה הַתָּם דְּפָסוּל שֶׁהִי בְּבִהְמָה בְּעוֹדָה חוֹלִין אִינוּ מְדַחָה אוֹתָהּ לְכַשְׁתְּרוֹקְדֵשׁ וְלֹא אֲמַרִי דִיחֻוּי מְחוּלִין לְקַדְשִׁים ע"ש וְא"כ י"ל דְּדוֹקָא עֲפו"ם וְקָטָן דֵּהִי פְטוּרִים מִכָּל הַמְצוֹת תְּחִלָּה וְע"כ אַחֲרֵי שְׁנַתְגִּיירוּ וְהִבִּיאוּ ב"ש וְנִתְחַזְּקוּ בְּמְצוֹת הַיּוֹי כְּמוֹ מְחוּלִין לְקַדְשִׁים וְלֹא שִׁינָה דִיחֻוּי מִשְׁא"כ בְּנָשִׁים שְׁגַם בְּרַגַע רֵאשׁוּנָה דִיּוֹ"ט רַק מְמַצְנֵת הַיּוֹ"ט הַהוּא הַיּוֹי פְּטוּרוֹת אֲבָל בְּשָׂאֵר כָּל מְצוֹת שְׁלֵהֶם הַיּוֹי חֲזִיבוֹת וְהִי בְהֶם קַדוּשַׁת מְצוֹת ע"כ שְׁפִיר לֹא הַיּוֹי כְּמוֹ מְחוּלִין לְקַדְשִׁים וְשְׁפִיר חֲשִׁיבֵי קַדְשִׁים גַּם אֲזוּ וְשְׁפִיר חָל בְּהֶם עֲנִין דִּיחֻוּי וְכַמוּבָן וְעַמ"ש בְּכָלל הַקְּדוּמִים בְּאוֹת ג' וְתַבִּין דְּבַרְיֵינוּ פֶּה בְּיַתֵּר שְׂאֵת]: וְקוּשִׁית הַתּוֹס' יְבָמוֹת ו' א' הַנ"ל יֵשׁ לִינִישְׁב עֲדִינָן בְּסִגְנוֹן הַקְּדוּמִים בְּאִנְפֵּן אַחֵר וְזֶה דְאִפְתִּי מִשְׁפַּחַת שְׁפִיר מִי שִׁינָה מְחֻיָּב בְּעֲשֵׂה דְכִיבּוּד וְאֵלּוּ עֲשֵׂה דְבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תְשִׁבוֹת לֹא תִנְהוּג בּוּ מִטַעַם דִּיחֻוּי וְזֶה דֵּהֵא הַךְ בְּרִיטָא דִיכּוּל יֵהֵא כִיבּוּד אוֹ"א דוֹחָה שְׁבֶת וְכ' הוּא מִן הַסְּפָרָא פְּרִשַׁת קְדוּשִׁים וְקִי"ל דְּסֵתָם סְפָרָא יְהוּדָה וּר' יְהוּדָה הָא ס"ל בְּב"ק (פ"ז א') דְּסוּמָא פְטוּר מִן הַמְצוֹת וּמְבֹנָאֵר בְּפִתִּיחַת הַפּמ"ג לְאו"ח דְּרַק מַעֲשִׂין הוּא דְּפִטוּר אֲבָל בְּלֵאוּנָן מְצוּנָה ע"ש וְא"כ הָא מִשְׁפַּחַת לִי בְּסוּמָא שְׁנַתְפַּחַח בְּאִמְצַע שְׁבֶת דְּמִתְחַזְּבֵי שְׁפִיר בְּעֲשֵׂה דְכִיבּוּד אַחֲרֵי שְׁנַתְפַּחַח וְאֵלּוּ מַעֲשֵׂה דִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תְשִׁבוֹת הַיּוֹי הוּא פְטוּר מִטַעַם דִּיחֻוּי כִּינּוּן דְּעֲשֵׂה זֹאת תְּלוּי בְּשִׁבְתִּי וְשִׁינָה דִיחֻוּי לּוֹמֵר דֵּהוּאִיל וְהִי פְטוּר מִמֶּנָּה בְּמִקְצַת הַשְּׁבֶת בְּהִיּוֹתוֹ סוּמָא פְטוּר גַּם אַחֲרֵי שְׁנַתְפַּחַח וְכַנ"ל וְלִגְבִּי סוּמָא שְׁפִיר שִׁינָה דִיחֻוּי כִּינּוּן דְּגַם בְּהִיּוֹתוֹ סוּמָא רַק מַעֲשִׂין הוּא דֵּהִי פְטוּר אֲבָל בְּלֵאוּנָן הִי מְצוּנָה וְהִי בּוּ קַדוּשַׁת מְצוֹת הַלְּאוּנָן וְלֹא חֲשׁוּב חוֹלִין וְשְׁפִיר שִׁינָה דִיחֻוּי וְכַנ"ל וְא"כ שְׁפִיר פְּרִיף הַש"ס דִּיבְמוֹת דְּנִיגְמַר מִהֵבָא דְאִין עַדל"ת וְהִינּוּ דְלַר' יְהוּדָה לְטַעַמִּי הַיּוֹי יֵשׁ לְלַמּוּד כֵּן וְכַמוּבָן: וְאַשֶׁר הַעֲזִירוֹת יְדִידֵי דְסַפֵּק שְׁלֵנוּ אִם יֵשׁ חֲזִיב הַמְצוּנָה לְפָנֵי זְמַן הַמְצוּנָה הוּא מְחֻלְקַת הַרְאָב"ד וְהַרְמַב"ן ז"ל הִנֵּה מְאוּד הַטְּבַת לְהַעִיר בְּזֶה וְאִם פִּי הַרְאָב"ד (הַמּוּבָא בְּרִיטָב"א קִידוּשִׁין פ' עֲשֶׂרָה יוֹחֲסִין שָׁם) כ' דְּמִשְׁנַעֲשֵׂה גְדוּל קוּדָם יוֹה"כ יֵשׁ כְּמָה נְבִילוֹת בְּעוֹלָם דְּמִתְסַר בְּהוּ וְאֵלּוּ יוֹה"כ עֲדִינָן אִינוּ בְּעוֹלָם וְכו' יַעוּי"ש עַכ"ז אַחֲרֵי הַעִיּוֹן בְּאִמְתָּ מַה בְּכֶה שִׁישׁ נְבִילוֹת בְּעוֹלָם וְהַיּוֹי לְגַבִּי חֲתִיכָה זֹו אִין זֶה מוֹעִיל כִּלְל מַה שְׁהִי שְׂאֵר נְבִילוֹת בְּעוֹלָם דְּסוּף סוּף חֲתִיכָה זֹו לֹא נְאָסְרָה מִשּׁוּם נְבִילָה עַד שְׁנַתְנַבְּלָה בִּיּוֹה"כ וְמַה שְׁהִי שְׂאֵר נְבִילוֹת בְּעוֹלָם זֶה הוֹעִיל רַק לְעֲנִין חֲזִיב דְאִקְרַקְפָּתָא דְגַבְרָא שֶׁהִי עָלִיו חֲזִיב שְׁלֹא לְאוּכְלָם וְהִי עַל הָאֲדָם אִיסוּר אֲכִילַת נְבִילָה וְא"כ אִי נִימָא דִישׁ חֲזִיב הַמְצוּנָה לְפָנֵי זְמַן הַמְצוּנָה הַיּוֹי עָלִיו ג"כ חֲזִיב שְׁלֹא לְאֲכוֹל בִּיּוֹה"כ בִּיּוֹם שִׁינָה וְמַה לִּי אִם הוּא מְחֻיָּב שְׁלֹא לְאֲכוֹל נְבִילוֹת הַנְּמַצְאוֹת אוּ אִם הוּא מְחֻיָּב שְׁלֹא לְאֲכוֹל בִּיּוֹה"כ בִּיּוֹם שְׁיָבוֹא וְעַל פְּרָחַף דַּס"ל לְהַרְאָב"ד דְּכָל שְׂאִין יוֹה"כ אִין חֲזִיב הַמְעַנִּית עֲדִינָן לְהַתְעַנּוֹת בִּיּוֹם שְׁיָבוֹא

ורק פְּשִׁישׁ יוה"כ הוא דָּחַל החיוב להתענות בו וה"ה לעֲנִין נְבִילָה ס"ל להֶרְאָב"ד דְּכָל זְמַן שְׂאִין נְבִילוֹת בְּעוֹלָם אֵין חָל חֵיב הֶלְאוּ עַל הָאָדָם שְׁלֵא לְאָכּוֹל בְּהֵמָה לְכַשְׁתַּתְנַבֵּל [וע' בְּכָלֵל הַקְּדוּם בָּאוֹת ג' בְּסוֹפּוֹ מֵה שְׂדֵנְתִי שֵׁם בְּעֲנִין זֶה הֵיכָא דְמַעֲשֵׂה וּמְקַרְה גּוֹרְמִים הַחֵיב אִם הַחֵיב נִמְצָא גַם לִפְנֵי לִידַת הַמַּעֲשֵׂה וְהַמְקַרְה יַעוּישׁ"ה] דְּהַחֵיב הוּא רַק שְׁלֵא לְאָכּוֹל כָּל נְבִילָה וְע"כ רַק פְּאֶשֶׁר יֵשׁ נְבִילָה הוּא דֵינֵשׁ חֵיב הֶלְאוּ שְׁלֵא לְאָכְלָה וְע"כ הַנּוֹצֵרֵי הֶרְאָב"ד לְהַצְעָה דְּכָבֵר הָיוּ נְבִילוֹת בְּעוֹלָם וְחָל עָלֵיו חֵיב שְׁלֵא לְאָנְכָלֵם וְחָשׁוּב שְׁפִיר שְׁחָל אִיסוּר נְבִילָה אַקְרַקְפְּתָא דְגַבְרָא מִיַּד כְּשֶׁנַּעֲשֵׂה גְדוּל וְאֵלוּ אִיסוּר אַכִּילָה בִּיּוֹה"כ חָל עָלֵיו רַק אַח"כ בִּיּוֹה"כ בְּעֲצָמוֹ וַיֵּשׁ לָנוּ לֹמַר ג"כ דְּלַעֲנִין נְבִילָה גַם הֶרְאָב"ד יוֹדֵה דֵינֵשׁ חֵיב הֶלְאוּ אַקְרַקְפְּתָא דְגַבְרָא מֵאִז שְׁלֵא לְאָכּוֹל נְבִילָה פְּאֶשֶׁר תְּהִי וְלֹא דוֹקָא עַל הַנְּבִילוֹת הַנִּמְצָאוֹת הוּא דְּחָל הַחֵיב דְּאִיסוּר נְבִילָה עַדִּיף בְּעֲנִין זֶה מִיּוֹה"כ כִּינּוּן דְּאֶפְשֶׁר שְׁתַּתְנַבֵּל בְּהֵמָה מִיַּד וְאֵלוּ יוה"כ א"א שְׁיֵהֵן לִפְנֵי הַזְּמַן [וְגַם בְּיָדוֹ לְהַמִּית בְּהֵמָה וּלְנַבְלָה וּבמ"א הָאֲרַכְתִּי בְּעֲנִין מְחֻסָּר מַעֲשֵׂה בְּיָדוֹ וּמְחֻסָּר זְמַן הֵי מִיְנֵיְהוּ עַדִּיף וּאכ"מ וְגַם אֵין הַנְּבִילוֹת חָשׁוּב בְּאֵמַת מְחֻסָּר מַעֲשֵׂה אֵלֵא שְׁהִיא בְּיָדוֹ רַק הִיא עֲצָמָה כְּמְחֻסָּר זְמַן חֲשִׁיבָא דְכַמְעַלַת מְחֻסָּר זְמַן דְּמַמִּילָא קְאָתִיא ה"נ נְבִילוֹת מְמִילָא קְאָתִי דְסוֹף כָּל בַּע"ח לְמוֹת וְלִהְיוֹת נְבִילָה מְאֵלִיו] וּמֵה שְׁכ' הֶרְאָב"ד דֵינֵשׁ כְּמָה נְבִילוֹת בְּעוֹלָם וְכו' י"ל דְּלַרְוֹנְחָא דְמִילְתָא נְקֻטִי דְאֶפִּי אַח"כ דְּגַם חֵיב נְבִילָה אֵינְנוּ קוֹדֵם מְצִיאוֹת הַנְּבִילָה בְּעוֹלָם עכ"ז הֵרִי כְּבֵר הָיוּ נְבִילוֹת בְּעוֹלָם אַבְל בְּאֵמַת י"ל דְּבִאִיסוּר נְבִילָה מוֹדֵה וְכו"ל וְאוּלָם דְּבָרֵי הַרְמַב"ן הֵרִי כְּרֹר מְלֵלוּ דֵינֵשׁ חֵיב יוה"כ גַם לִפְנֵי יוה"כ וּמִפְּאֵת זֶה הוּא דְּחוֹלַק עַל הֶרְאָב"ד וְכִמּוֹ שְׁפַתְבָּת: וְאוּלָם אֶשֶׁר הָעֵירוֹת יְדִידֵי מְדַבְּרֵי הֵרִי"ד שְׁגִית בְּזֶה אַגַּב חוֹרְפָא שְׁהֵרִי הֵרִי"ד חִידֵשׁ דְּמִילָה אֵינְהָ מְצוּהָ זְמַנִּית כְּלָל דְּכָל הַמְצוּהָ שְׁעַל הָאֵב לְדַעַת הֵרִי"ד הֵרִי הִיא רַק הַהֶכְשֶׁר לְבַד לְרֵאוֹת וְלַעֲשׂוֹת כָּל הַנְּצָרֵי לְשִׁיְהֵן הַבּוֹן גִּמּוּל דְּאֵלוּ מַעֲשֵׂה הַמִּילָה הֵרִי יְכוּלָה לְהַעֲשׂוֹת גַם ע"י אַחַר שְׁלֵא בְּשִׁלְחוֹת הָאֵב וְכִמּוֹ שְׁהַסְפַּרְת דְּבָרֵיו וְא"כ הַהֶכְשֶׁר הֵרִי לֹא נִתְּנָה לוֹ הַתּוֹרָה זְמַן כְּלָל וּמִדּוּעַ לֹא יֵהִי מְחֻיָּב לִפְנֵי ח' כְּמוֹ בַח' וְהֵרִי זֶה כְּאֵלוּ הִי כְּתוּב בַּתּוֹרָה אֲנִי מְצוּהָ אוֹתָךְ לְרֵאוֹת וְלַעֲשׂוֹת כָּל הַהֶכְשֶׁר הַנְּצָרֵי לְשִׁיְהֵן בְּנֵי גִמּוּל בַּח' הָאֵם חֵיב הַהֶכְשֶׁר הַזֶּה יֵשׁ לוֹ זְמַן מֵה הֵרִי רַק הַמִּילָה תְּלוּי' בְּזְמַן אַבְל לֹא הַהֶכְשֶׁר וְשְׁפִיר הָאֵב מְחֻיָּב בְּהֶכְשֶׁר גַם לִפְנֵי ח' כִּינּוּן שְׁהַהֶכְשֶׁר הוּא עֲצָם מְצוּתוֹ וְאֵל הַהֶכְשֶׁר הֵרִי לֹא נִתְּנָה הַתּוֹרָה זְמַן כְּלָל וְסַפֵּק דִּינּוֹ הוּא רַק בְּמְצוֹת שְׁהַמַּעֲשֵׂה בָּם הוּא הַמְצוּהָ וְקַבְעָה הַתּוֹרָה אֵל הַמַּעֲשֵׂה זְמַן וּבְזֶה אֲנוּ מְסוֹפְקִין אִם יֵשׁ חֵיב לִפְנֵי הַזְּמַן לַעֲשׂוֹת הַמַּעֲשֵׂה בְּזַמְנוֹ וְאֵין זֶה שְׁיֵיךְ לְנִידוֹן הֵרִי"ד כְּלָל וְכִמּוֹבּוֹן: יְדִידֵי עוֹז הַדּו"ש תּוֹרְתָךְ.

כָּלֵל ח.

אִי מְצִינוּ סִיג בְּדִאוּרֵיִתָא הֵנָּה נָא שְׁמַתִּי אֵל לְבִי לְבָרַר אִי מְצִינוּ אִיסוּר דְּאוּרֵיִתָא מְטַעַם סִיג וְהַעִירוֹתִי בְּזֶה מְאִיזָהוּ מְקוּמָן בַּס"ד וְאֵלָה הֵמָּה: א) הֶר"ן רֵישׁ פְּסָחִים כ' וַז"ל וּמֵה שְׁהַצְרִיכוּ חֲכָמִים בְּדִיקָה בְּחֻמְזִין יוֹתֵר מִבְּשָׂאָר אִיסוּרֵין וְכו' כְּבֵר כְּתַבְתִּי שְׁעֲשׂוּ כֹן כְּדִי לְקַיֵּים מְצוֹת תְּשִׁבִיתוֹ וְכו' וְאִם אַתָּה אוֹמֵר שְׁחֲשִׂשׁוּ שְׁלֵא יְבוֹא לְאָכְלוֹ וְכו' הֵינְנוּ טַעְמָא דְּחֲשׂוּ בִי טְפִי מִבְּשָׂאָר אִיסוּרֵין מִשּׁוּם דְּחֻמְזִין לֹא בְּדִילֵי אִינְשֵׁי מִיְנֵי כְּנִלִי שְׁתָּא וְכו' וְאֶפְשֶׁר עוֹד שְׁמַפְנֵי טַעַם זֶה הַחֲמִירָה תּוֹרָה בּוֹ לַעֲבֹר עָלָיו בְּבַל יִרְאֶה וּבְבַל יִמְצָא עכ"ל.

וע' פמ"ג בפתיחה לה' פסח פרק א' אות ט' שכ' ו"ל ומה שפיתחנו אי יש טעם נגלה מה שהחמירה תורה בב"י בחמץ בשו"ת הרשב"ץ יבין שמועה במאמר חמץ דכ"ד א' הטעם דלא בדיל מיני' ויבוא לאכול החמירה התורה בו כו' והר"ן ו"ל ריש פסחים פתב פן באפשר כו' עכ"ל: ב) במד"ר נשא פרשה י' ו"ל ועתה הנשפרי נא הזהירה שלא תשתה חומץ יין וחומץ שכר וכל משרת ענבים שאלו אינו אלא משמרת ליון פדי שלא יבוא הגזיר לשתות יין עכ"ל.

והפמ"ג בפתיחה פוללת חלק א' אות י"ז הביא זה בשם הילקוט שופטים סי' י"ג ורצה לחדש שם עפי"ז דח"ש דענבים וחומץ שרי לגזיר מה"ת וזה עפ"י מאי דרצה לחדש שם ג"כ דהא דח"ש אסור מה"ת הוא רק מטעם סיג דשמא ישפח ויאכל עוד ח"ש בכא"פ וע"כ ענבים וחומץ דגזיר דאינהו גופניהו רק מטעם סיג הוא דאסורי ויילקוט הג"ל ה"ל ח"ש דידהו סיג לסיג לסיג לא גזירה תורה עש"ה.

ובחידושי ליו"ד סי' צ"ח הבאתי דברי הפמ"ג הג"ל ויישבתי בם מה שתמהו שם על הב"י דס"ל דטכ"ע דאריתא וס"ל דמהני טעימת עכו"ם במסיח לפי תנמו ואמאי הא עכו"ם מסל"ת אינו נאמן אלא בדרבנן ומירצו בזה דאחרי טעימת העכו"ם יטעונו הישראל אחריו בלשון דטעימה בלשון באיסורין אינה אסורה אלא מדרבנן ולענון הדרבנן הרי העכו"ם נאמן וכיון שיטעונו הישראל בלשון שוב הרי יראה בעצמו אם יש בקדירה טעם איסור או לא.

ואולם הט"ז שם הוכיח דטעימה בלשון אינה הבחנה לדעת אם יש טעם איסור בהיתר ורק צריך לזה בליעה ממש עש"ה. וכתבתי ע"ז בחידושי דע"פ דברי הפמ"ג הג"ל יש עצה שאחרי דברי העכו"ם שיאמר להיתר יבלע הישראל עצמו ח"ש פדי לדעת אם יש טעם איסור בקדירה או לא דאע"ג דח"ש אסור מה"ת עכ"ז לפי דברי הפמ"ג הג"ל דהאיסור הוא רק מטעם סיג שמא ישפח ויאכל עוד ח"ש בכא"פ ודהיקא דלא שנייף טעמא דסיג שרימה"ת וכנ"ל.

ולפי"ז נראה לפי המבואר בפסחים די"א ע"א דבשעת ביעור חמץ אין לחוש שמא יבוא לאכול מטעמא דהוא עצמו מחזיר עליו לשפרו מיכל הוא דקאכיל מיני' ע"ש. וכעין זה עוד בסופה דט"ו ע"א ברש"י ד"ה בבטולי תקרה וז"ל אמר לה שמואל לעולם בנסרים שיש בהם ד' ולא הית' כאן תקרה מתחלה ועכשיו הוא בא לספף בהו לשם סופה אפי' ר' יהודה פסיל דגזרינו משום תקרת ביתו שלא יבוא וישב תחת קורות ביתו ויאמר מה לי זה ומה לי חדשה אבל השתא (במפקפק ומבטל תקרת ביתו דהיינו שפותר את הנסרים כולן ומניחן מחדש ע"ש) דזו תקרה הית' ובא (בבטול זה) לידי מעשה לעשות לשם סופה וזה מוכיח שידוע שאמרה התורה תעשה ולא מן העשוי פליגי ר' יהודה ור"מ אי אכא תו למיגזר משום תקרה או לא רי"ס בבטולי תקרה לב"ש צריף ליתול אחת מבנותים דאע"ג שמוכיח שבקי בתולמ"ה גזרי בה וב"ה.

סברי פיון דבטלה והוכיח שהתקרה פסולה תו ליכא למיגזר וכו' עכ"ל. וכעין זה עוד בשבת דנ"א ע"א דבענין הא דאסור להטמין משחשיכה אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל גזירה שמא ימצא קדירתו פשהיא צוננת וירתיחנה איתא שם וכן הי' רשב"ג אומר לא אסרו (להטמין) אלא אותו מינם (שהוחם בו) אבל פינה ממינם למינם (פדי לקרו)

מוֹתֵר (לְהִטְמִין הַמִּיחָם הַשְּׁנִי) הַשְּׁמָא אוֹקִירִי קְמִיקֵר לִי אֲרִתּוּחִי קְמִרְפַּח לִיה (בְּתַמִּי הִילְכָה אֵין פְּאָן חֲשִׁישׁ דְּשְׁמָא יִרְתִּיחַ) ע"כ.

ולפִּי"ז נִרְאָה גַם פְּאָן דָּאָם אוֹכֵל הַח"שׁ רַק פְּדִי לְבָרֵר וְלִדְעַת אַם הַקְּדִירָה אֲסוּרָה וְיִפְרוֹשׁ מִמֶּנָּה וְלֹא יֵאכְלֶנָּה לֹא שְׂיִיךָ לְמִיחָשׁ שְׁמָא בַתְּכֵא"פ יִשְׁפַח הָאִסוּר וְיֵאכֵל עוֹד ח"שׁ שְׂהָרִי עֵיקֵר מְעַשְׂהוּ עֵתָה הוּא רַק לְבָרֵר וְלִדְעַת אַם הַמַּאֲכָל אֲסוּר וּמְחֻיָּב לְפָרוֹשׁ מִמֶּנּוּ וְאִיךָ יִשְׁפַח זֶה בַתְּכֵא"פ וְא"כ בְּלִיעַת הַח"שׁ לְבָרֵר הָאִסוּר מוֹתֵרֵת מֵה"ת פִּינּוּן דְּלֹא שְׂיִיךָ בָּהּ טַעְמָא דְּסִיג וְע"כ אֶפְיָלוּ אַם הִיא אֲסוּרָה מְדַרְבְּנָן עַכ"ז לְעִנְיַן הַדְּרַבְּנָן הָרִי שׁוֹב הָעֶפְוִי"ם נֶאֱמָן וְא"כ שְׁפִיר יֵשׁ עֲצָה שְׂיִבְלַע הַיִּשְׂרָאֵל ח"שׁ אַחֲרֵי דְבָרֵי הָעֶפְוִי"ם שְׁאוּמֵר לְהִתֵּר נְכַמּוּב עַכְת"ד בְּחִידוּשׁוֹ.

וְאוּלָם בְּגוּף דְּבָרֵי הַפּמ"ג הַנ"ל יֵשׁ לְדוֹן טוּבָא חֲדָא דְּלִישְׁנָא דְּגַמ' דְּכִינּוּן דְּחֻזָּא לְאַצְטְרוּפִי אִסוּרָא קְאָכִיל אֵינּוּ סוּבַל כָּלֵל פְּיִרוּשׁוֹ זֶה דְּהִטְעַם מִשׁוּם סִיג וְתוּ דַמְנ"ל לר' יוֹחָנָן עֲצָמוּ דְּהַתוּרָה עֲשָׂאָה סִיג זֶה וְא"ל דְּטַעְמָא דְּקָרָא דְּכָל חֵלֵב קְדָרִישׁ דּו"א דְּהָא קִי"ל דְּלֹא דְרָשִׁינּוּ טַעְמָא דְּקָרָא וּמָה גַם לְהַקֵּל וְלוֹמַר עֲבוּר זֶה דְּהִיכָא דְּלֹא שְׂיִיךָ טַעְמָא דְּסִיג הַח"שׁ מוֹתֵר מֵה"ת וְכַדְבָּרֵי הַפּמ"ג הַנ"ל לְעִנְיַן עֲנָבִים וְחוּמָץ דְּנִזִּיר וְיֵשׁ לִי לְפַלְפֵּל בְּזֶה וְאכ"מ: (ג) הַכ"מ פ"א מֵה' טְנֻמָּאֵת מֵת כ' וְז"ל א"נ דְּמִשְׁמַע שְׁלֵא אֲסָרָה תוּרָה לְבִשְׁל בַב"ח אֲלֵא פְּדִי שְׁלֵא יְבוֹא לְאַכְוֵל עַכ"ל: ד) בְּסִנְהֶדְרִין דִּי"ח ע"א בְּמִשְׁנֵה פֶהֶן גְּדוּל שְׁמַת לוֹ מֵת אֵינּוּ יוֹצֵא אַחַר הַמִּטָּה וּבְרִישׁ"י ד"ה אֵינּוּ יוֹצֵא כ' דִּילְמָא אֲתִי לְמִינְגַע וְהִינּוּ דְּאֲזַהֵר קָרָא וּמֵן הַמְקַדָּשׁ לֹא יֵצֵא מְקַדְוָשׁתוֹ לֹא יֵצֵא פְלוּמֵר יִתְרַחֵק מִן הַפְּיָעוּר שְׁלֵא יְבוֹא לִידֵי טְנֻמָּאָה וְכו' עַכ"ל וְכַדְבָּרֵי הֵם מִן הַגַּמ' שֶׁם דִּי"ט ע"א וּמְבוֹאָר בְּזֶה דְּשְׂיִיךָ סִיג מֵה"ת.

וְאוּלָם דְּעַת הַרְמַב"ן בְּהַשְׁגוּתוֹ לְסֵה"מ שׁוֹרֵשׁ ה' דְּדָרְשָׁא דְּסִנְהֶדְרִין הַנ"ל אֲסַמְכָתָא בְּעֻלְמָא הוּא וְע"ש בְּמַרְגְּנִיתָא טָבָא: ה) בְּמַדְרַשׁ בְּרֵאשִׁית רַבָּה פ"י אָמַר רַשְׁב"י בְּשׂוֹר וְדָם שְׂאֵינּוּ יוֹדַע לֹא עֵתוֹ וְלֹא רְגָעוֹ וְלֹא שְׁעוֹתוֹ הוּא מוֹסִיף מְחוּל עַל הַקּוֹדֶשׁ אֲבָל הַקַּב"ה שְׁהוּא יוֹדַע רְגָעוֹ וְשְׁעוֹתוֹ נִכְנָס בּוֹ כְּחוּט הַשְּׁעָרָה עַכ"ל.

וּמְבוֹאָר דְּטַעַם תּוֹסֶפֶת שַׁבַּת הוּא מִשׁוּם גְּזִירָה שְׁמָא יְבוֹא לְעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּשַׁבַּת דְּבִשְׂוֹר וְדָם אֵינּוּ יְכוּל לְצַמְצֵם הַשְּׁעָה וְאֵע"ג דְּתוֹסֶפֶת שַׁבַּת הוּא דְּאוֹרִיתָא כְּדִילְפִינּוּ בְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה ט' א' מְקָרָא וְרַשְׁב"י אֲזִיל בְּזֶה לְטַעְמֵי דַס"ל בְּסִנְהֶדְרִין כ"א א' וּבְכַמְהָ דְּוֹכְתִי דְּדָרְשִׁינּוּ טַעְמָא דְּקָרָא וְאוּלָם הַתּוֹסֶ' בַר"ה שֶׁם פְּתָבוּ דְּהִירוּשְׁלָמִי פְּלִיג וְס"ל דְּתוֹסֶפֶת שַׁבַּת לֹא דְּאוֹרִיתָא הוּא ע"ש וְא"כ י"ל דְּגַם רַשְׁב"י הַנ"ל ס"ל פֶּן וּבֵאתִי רַק לְהַעִיר.

וְדַע דְּעַל הַמ"ר הַנ"ל קָשָׁה. קָצַת מִשׁ"ס פְּסָחִים דִּי"ב ע"א דְּאָמַר דְּבִין יְמָמָא לְלֵילָא לֹא טַעוּ אֵינְשֵׁי וְצָרִיךְ לְחַלֵּק בֵּין עֲבַר לְעַתִּיד וְלוֹמַר דְּרַק לְגַבֵּי עֲדִים דְּש"ס פְּסָחִים הַנ"ל הֵם יוֹדְעִים כְּשֶׁרָאוּ הַמְעַשְׂהָ בְּעֲבָר מְתִי נַעֲשִׂית אַם בְּיוֹם אוֹ בְּלֵילָה אֲבָל כְּשֶׁאָדָם עוֹשֶׂה מְלָאכָה אֵלוֹ לֹא הִי נוֹהֵג דִּין תּוֹסֶפֶת לֹא הִי אֶפְשָׁר לוֹ לְמִידַע בְּשַׁעַת עֲשִׂיתוֹ בְּיוֹם מְתִי תַכְנִס הַלֵּילָה בְּעַתִּיד בְּצַמְצוּם פְּדִי שְׂיִדַע לְהַפְסִיק בְּצַמְצוּם וְלֹא יִכְנָס בְּשַׁבַּת מִשְׁהוּ וְדו"ק.

וּבְזֶה תַתִּיבֵשׁב ג"כ סְתִירָה אַחֲרֵיתָא שְׁבִין הֵהוּא דְּפְסָחִים לְהָא דְּתַנּוּ רִישׁ בְּרַכּוֹת דְּק"ק נְאָכְלִים עַד תְּצוֹת וּבְרַשְׁב"י פְּסָחִים ק"כ ב' דְּהִטְעַם שְׁמָא יְבוֹא לְאַכְוֵל אַחֲרֵי עַמּוּד הַשַּׁחַר

וניתחייב פרת ומש"ה עבוד רבנן הרחקה עד חצות ע"ש ומוכח דהחשש הוא שיטעה אחר עמוד השחר ויחשוב שעדיין לילה וא"כ קשה הא בין יממא ללילה לא טעי אינשי.

ואולם להג"ל ניתקא דבההו דברכות הוא ג"כ מידי דעתיד וישפיר חיישינן שפאכלו את הקדשים בלילה לא ידע מתי יעלה עמוד השחר בצמצום להפסיק אכילתו בצמצום ולפעמים יהי פזית בתוהו פיו ויבלענו ברגע שעלה ע"ה וניתחייב פרת ואמנם מיום ללילה שאחריו נראה דגם לזה אין לחוש מדלא עבוד רבנן הרחקה לנאכלין לב' ימים ולילה אחד וכן מבואר להדיא בתוס' זבחים נ"ז ב' ד"ה להרחיק עש"ה וא"כ עדיין ק"ק על המ"ר הג"ל כיון דהמדרש מיום ללילה שלאחריו איירי.

ועוד נזכרתי דברי הירושלמי ברכות פ"א סוף ה"א וז"ל אם את אומר עד שיעלה ע"ה הוא סבור שלא עלה ונמצא אוכל ומתחייב וכו' עכ"ל ומבואר דאחרי שעלה ע"ה יטעה ויחשוב שעדיין לילה ובזה שפיר קשה הא בין יממא ללילה לא טעו אינשי ובאתי רק להעיר: ו) בש"ס קידושין דע"ח ע"א אמר אב"י קידוש לוקה בעל לוקה קידוש לוקה משום לא יקח בעל לוקה משום לא יחלל רבא אמר בעל לוקה לא בעל אינו לוקה משום דכתי' לא יקח ולא יחלל מה טעם לא יקח משום לא יחלל עכ"ל הגמ'.

ומוכח לכאורה דשייך סיג מה"ת ומה שאסרה תורה הקידושין הוא משום גזירה שמה פשיקדשנה ותהי' אשתו יבעול אותה אח"כ ויחלל והנה מאי דאינו לוקה על הקידושין צ"ל דהואיל ואיסור הקידושין הוא רק משום סיג אטו ביאה לא דמי לחסימה דהוא איסור עצמי.

ולפי"ז י"ל דאב"י ורבא דקידושין הג"ל לטעמייהו אזלי לפי מחלקותם בנזיר ל"ח ב' דס"ל לרבא התם דאין לוקין על לאו שבכללות משום דלא מייחד לאוני' פלאו דחסימה ואב"י ס"ל דלוקין ולא בעי שיהי' דומה לחסימה.

ואולם מהא דאמר רבא מה טעם לא יקח וכו' מוכח קצת דאב"י לא מפרש לי' פלל לקרא הכי וס"ל דלא יקח לאו בפ"ע הוא ככל הלאונין ולא מטעם סיג. והנה לכאורה י"ל פירוש אחר בהא דלא יקח משום דלא יחלל והוא דלא יקח גופי' ביאורו שלא יבעול והא דקאמר מה טעם לא יקח משום לא יחלל הפונה מה טעם לא יבעול פדי שלא יחלל ומאי דאפקי' רחמנא לאיסור הביאה בלשון קיחה י"ל דבא להורות דאינו לוקה אלא דלא יקח רק דרוך לקוחין אם קידשה תחלה כמבואר שם בקידושין עש"ה.

וכעין זה איתא ביבמות דצ"ז ע"א דהא דאפקי' רחמנא לאיסורי עריות בלשון קיחה לומר לה שדרך לקוחין אסרה תורהפ"י דעריות הנאסרות ע"י קידושין פגון אשת אח ואשת אב אינו אסורות רק בנתקדשו תחלה אבל אנוסת אחיו ואביו וכה"ג שר"ן עש"ה הרי דלא יקח הנאמר בעריות ביאורו שלא יבעול ואפקי' רחמנא בלשון קיחה לומר שדרך לקוחין וכו'.

וא"כ ה"נ י"ל דכונתה. ואין להקשות דאי הו' ולא יקח לא יבעול הוא וה"ק לא יבעול שלא יחלל בביאתו א"כ מדוע נחשבים לא יקח ולא יחלל לתרי לאוי ולוקה שמונים כמבואר שם בקידושין ע"ש דז"א דאלו היתה פונת התורה ללאו אחד ה"ל למיכתב לא יקח שלא יחלל ומדכתי' ולא יחלל ה"ל החילול לאו בפ"ע.

וכעין זה איתא ב'יומא דע"ב ע"א אמר רחבא א"ר יהודה המקראע בגדי פהונה לוקה שנא לא יקרא מתקין לה ר' אחא בר יעקב ודילמא ה"ק רחמנא נעביד לי' שפה פי היכי דלא ניקרא ומשני מי כתי' שלא יקרא.

וע"ש בגליון הש"ס למהר"ע איגר ו"ל שכ' וז"ל בספר קרבן חגיגה סי' ס"ח הקשה הא אמרי' בסנהדרין דכ"א ע"א בקרא דלא ירבה לו נשים ולא יסור לבבו דה"ק לא ירבה לו נשים משום שלא יסור ולא מקשינן מי כתי' שלא יסור עכ"ל ואולם אסוגי' דקידושין הנ"ל אין להקשות מהו דסנהדרין דהתם בסנהדרין שפיר רק לאו אהד הוא והפתוב מפרש טעם האיסור דהוא משום שלא יסור וגו' משא"כ בהו דקידושין אין לומר דבא הפתוב לפרש טעם איסור הביאה דהוא משום שלא יחלל דז"א דמדוע מחלל אם אין איסור עצמותי בביאה דודאי ע"י ביאת היתר אין מחלל זרעו וא"כ מוכרחת הביאה להיות איסור תחלה כדי שיחלל זרעו על ידה וא"כ הרי לא נתן הפתוב שום טעם בזה לגוף איסור הביאה ועל פרוה דקרא לא אתי לאורויי טעם רק דין בלבד שאסור לבעול ושהבועל מחלל זרעו ונעשה זרעו חלל בביאה וא"כ אלו לא אתי הו דלא יחלל ללא ה"ל למיכתב ואם יבעול יחלל זרעו או באיזה לשון אחר וה"ל להוציא בלשון דין ככל הדינים שבתורה ומדכתי' בלשון לאו ולא יחלל מוכח דללאו אתי.

וא"כ שפיר יש פאן ב' לאונן חדא משום לא יקח שפונה הורה הפתוב גוף איסור הביאה וחדא משום לא יחלל שפלה הפתוב דין ולאו בבת אחת שאם בעל מחלל זרעו ושהחילול הזה ג"כ איסור לאו הוא אבל הו דלא יסור שפיר אתי לטעם לחודי' וע"כ שפיר אין שם רק לאו אחד דלא ירבה ודו"ק היטב.

ואולם התוס' בבבא מציעא ד"י ע"ב ד"ה דאמר פתבו דאף לרבא אם בעל אחרי הקידושין לוקה למפרע גם על הקידושין עש"ה וא"כ נראה מזה דגם לרבא האי לא יקח ביאורו לא יקדש דאי ביאורו שלא יבעול וכו"ל א"כ מדוע ילקה על הקידושין הרי לא נאמר לאו פלל על הקידושין וא"כ ההכרח לומר דלא יקח לא יקדש הוא וא"כ הא דאמר רבא מה טעם לא יקח משום לא יחלל הפונה בהכרח דהתורה אסרה הקידושין מחשש שפא יבעול וכו"ל וא"כ שוב קם הדיוק הנ"ל דשייך סיג מה"ת.

אמנם לדברי התוס' הנ"ל אפתי תיקשי דמדוע אינו לוקה על הקידושין לחודי' דאין לומר פמו שפתבנו למעלה דאין לוקין אלאו דסייג פינו שאינו דומה לחסימה דז"א דא"כ אפי' פשבועל לא ילקה על הקידושין דסוף סוף הלאו דקידושין דהוא משום סייג הביאה הרי אינו דומה לחסימה וצ"ע: ודע דאין להקשות לפי מה שפתבנו דלאו דסייג אין בו מלקות משום דלא דמי לחסימה דא"כ מדוע נזיר לוקה אחומץ וענבים לפי דברי המ"ר המובאים לעיל אות ב' דאיסורם רק משום סייג דשתיית יין דז"א דבחומץ וענבים נאמר הלאו סתם ושפיר דמי לחסימה אף שטעם הלאו משום סייג ומשמרת לפי דרש המ"ר הנ"ל בקרא דשופטים ועתה השמרי נא משא"כ פאן בלאו דלא יקח שפונרש בתורה אצל הלאו שהוא רק משום סייג לפי מאי דמפרשינן לקרא דולא יקח ולא יחלל מה טעם לא יקח משום שלא יחלל וע"כ שפיר אין הלאו דומה ללאו דחסימה שהוא לאו הנאמר סתם.

ואולם אחרי העיון ז"א דממ"נ אי נימא דלאו שהוא מטעם סייג אינו דומה ללאו שהוא עצמותי והחילוק שבהם הוא חילוק עצמי שבעברות אינן דומות זו לזו וע"כ לא ילפי'

לאו דסייג מחסימה א"כ גם לאו דחומץ וענבים הרי סוף סוף גילה לנו קרא דשופטים
דהוא משום סייג ומדוע ילקה הרי אין העבירה דומה לעבירת חסימה ואם אין זה עושה
חילוק בעצמות העבירה א"כ מה בכך שלשון הפתוב בהך דלא יקח שנתפרש בו טעם
סייג אינו דומה לחסימה הא לוקין על הרבה לאונן אף שנתפרש טעמם בתורה כמו לא
יחפול וגו' כי נפש הוא חובל וכהנה רבות ודו"ק היטב וצע"ק.

והנה יש להקשות עוד לכמ"ש דאין לוקין אלאו דסייג דא"כ מדוע כ' הרמב"ם פ"ג מה'
מלכים ה"ב דלוקין אלאו דלא ירבה לו נשים הרי הוא לאו דסייג דשמא יסירו לבבו
וכדכתי' ולא יסור ודרש' משום שלא יסור.

וי"ל דהתם לאו סייג הוא אלא שהתורה אמרה דרף ודאי שאם ירבה יסור משא"כ הך
דלא יקח דגזרה תורה אטו ביאה מוכן מסבא שאינו ודאי שיבעול אם יקדש וישפיר רק
סייג הוא וע' תוס' יבמות ד"י ע"א ד"ה לר' יהודה שכתבו וז"ל וי"ל דשמא אסור לקדש
(אנוסת אביו לר' יהודה) מדרבנן שמא יבעול ואפילו אי מותר (לקדש) חשוב דאי
(חשיבי הקידושין דאי) מטעם שאסור לבוא עלי' עכ"ל, הרי דהתוס' פתבו רק דשמא
יבעול אם יקדש וגם בזה נסתפקו לומר דאפילו מדרבנן מותר לקדש ולא חיישי גם רבנן
לשמא יבעול וא"כ פשוט דאפי' לפי מאי דפירשנו הך דקידושין דהתורה אסרה קידושין
אלמנה לכ"ג משום שמא יבעול דהוא רק סיג וחשש אבל אינו ודאי שיבעול וז"פ: ז)
בקידושין ד"פ ע"ב במשנה לא יתייחד אדם עם נשתי ובגמ' מ"ט תנא דבי אלי'
הואיל ונשים דעתן קלות עליהן (ושתייהן נוחות להתפתות רש"י) וכו'.

ומבואר דאיסור יחוד הוא רק משום סיג וגדר אטו ביאה אף עפ"י שהוא איסור דאורייתא
וכדאמר שם בקידושין רמז ליחוד מה"ת מנין שנא' כי יסיתה אחיה בן אמה וגו' [וע' ע"ז
דלו" ע"ב דמפרש שם דהוא מה"ת ממש ולא אסמכתא בעלמא ע"ש].

וא"כ גם בזה מצינו להדיא סיג מה"ת דפשוט דאינו ודאי שיבעול אם יתייחד [ותדע
שהרי אין אוסרין אשה על בעלה על היחוד כמבואר בקידושין פ"א א' ואפי' במגרש את
אשתו נשואה ולנה עמו בפונדק ס"ל לב"ש בגיטין פ"א ב' דלא אמרי' הן הן עדי יחוד
הן הן עדי ביאה ובמגרש אשתו ארוסה לכ"ע לא אמרי' הן הן וכו' מפני שאין לבו גם
בה כמבואר שם בגיטין ע"ש וא"כ כ"ש במתייחד עם ערוה שלא הית' אשתו מעולם
ואסורה לו בכרת דאינו ודאי שיבעול] והוא רק חשש וסיג דשמא יבוא לידי ביאה וא"כ
מפורש דשייך סיג מה"ת: ח) באדר"נ פ"א ונעשה סיג לדבריה כדנרף שעשה הקב"ה סיג
לדבריו ואדה"ר עשה סיג לדבריו תורה עשתה סיג לדבריה וכו' ואף גביאים וחכמים
כולם עשו סיג לדבריהם וכו'.

ובפרק שני שם פתוב וז"ל איזהו סיג שעשתה תורה לדבריה הרי הוא אומר ואל אשה
בנדת טומאתה לא תקרב יכול יחבקה וינשקה וינדר עמה דברים בטלים ת"ל לא תקרב
יכול ישן עמה בבגדי' על המטה ת"ל לא תקרב וכו' עכ"ל הרי דמפרש דלא תקרב קאי
אחיבוק ונישוק ושאך קורבות ושהטעם משום סיג שמא יבעול דאין לומר שוודאי הוא
שיבוא לידי ביאה ע"י הקורבות הנ"ל דז"א דא"כ לא הו' ראוי להקרא בשם סיגותו
דבאדר"נ שם פרק ב' וכן בשבת ד"ג ע"ב מיייתי מעשה דהוא תלמיד שישן עמה בימי
ליבונה בקירוב בשך ואעפ"כ לא נתפנון לדבר אחר וכו' ע"ש.

ועל פְּרָחָה דְּכֹנֶנֶת האדר"נ היא רק לסיג דְּשִׁמְא יִבְעוּל וא"כ מְפֹרֵשׁ דְּשִׁינָה סִיג
בְּדְאוּרֵינִיתָא דֵּהאדר"נ הַנְּ"ל על פְּרָחָה לסיג דְּאוּרֵינִיתָא נִתְפָּוּן דא"ל דְּכֹנֶנֶתוֹ לסיג וְאִיסוּר
דְּרַבְּנָן וְקֵרָא דְּמִינֵי הוּא רַק לְאַסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא דז"א דְּעַל סִיגִים דְּרַבְּנָן הָרִי אָמַר מִימְרָא
בְּפָנֵי עֲצָמָה דְּאַרְבַּיִם וְחֻכְמִים עֲשׂוּ סִיג לְדַבְרֵיהֶם וְכֹנ"ל.

וּבְפֶרֶק ב' הַנְּ"ל קִמְפְּרֵשׁ שֵׁם בְּמֵאמְרָא בַּפ"ע אִיזְהוּ סִיג שֶׁעֲשׂוּ חֻכְמִים לְדַבְרֵיהֶם שְׁח"א
ק"ש שֶׁל עֲרֵבִית עַד חֲצוֹת וְכו' וְהוּבָא זֶה בְּבִרְכּוֹת ד' א' ע"ש: וְהִנֵּה נִזְכָּרְתִּי דְּדַבְרֵי האדר"נ
הַנְּ"ל הוּבָאוּ בְּהַשְׁגוֹת הַרְמַב"ן לְסֵה"מ לְאוּנָן שֶׁנ"ג וְכו' עֲלֵיהֶם וְז"ל וְכָל אֱלוֹ אֵינָן אֵלָא
אַסְמַכְתָּא וְהִרְחִיק מִן הַפְּעוּר וְכו' וְשִׁמְא רְצוּנָם לומר בְּסִיג שֶׁעֲשֶׂתָה תוֹרָה לְדַבְרֵי שֶׁתְּפֹשֶׂה
לְשׁוֹן קְרִיבָה בְּעֵרִיּוֹת פְּדִי שִׁיחֵי הַחֻכְמִים: כֹּלִים לְעֲשׂוֹת סִיג בְּלִשׁוֹנָם וְכו' וְזֶה דְּרַף אֲגָדָה
לֹא שִׁיחֵי עֵיקָר הִלְאוּ עכ"ל.

וְאוּלָם הַמַּג"א שֵׁם כ' וְז"ל וְהַבְּרֵינִיתָא דֵּהאדר"נ רֵאִי גְמוּרָה הִיא שֶׁהַקְּרוֹב בְּלִבָּד אָסוּר
מֵה"ת שֶׁאֵמַר עֲשֶׂה סִיג לְדַבְרֵיךָ פְּדִיךָ שֶׁעֲשֶׂה הַקַּב"ה סִיג לְדַבְרֵיךָ וְגו' וְהִיא דְּרָשָׁה גְמוּרָה
עכ"ל. וְנִלְעַנ"ד פְּדִיּוֹת רֵאִי לְדַעַת הַמַּג"א מֵמָה שֶׁהַרְמַב"ן עֲצָמוּ דִּינִיק שֵׁם בְּמֵצֻנָה הַנְּ"ל
דְּשִׁאָר קְוֵרְבוֹת רַק מְדַרְבְּנָן אִיסוּרֵי וְז"ל וְכֵן מֵאוּמְרָם בְּשִׁבְתָּ (דִּי"ג ע"ב) בְּתַלְמִיד שֶׁאֵמְרָה
אֲשֶׁתּוֹ לְאֵלֶיהוּ שֶׁהִי יִשָּׁן עִמָּה בְּקִירוֹב בְּשֶׁר וְלֹא עֲלֵתָה דַּעַתּוֹ לְדַבְרֵי אַחַר (וְיָמַת בְּחֻצֵי יָמֵי
וְאֵמַר לָהּ בְּרוּךְ הַמָּקוֹם שֶׁהִרְגוּ שְׁלֹא נִשְׂא פָּנִים לְתוֹרָה שֶׁהִרְי אֵמְרָה תוֹרָה וְאֵל אֲשֶׁה בְּנִדַת
טוֹמְאָתָה לֹא תִקְרַב וְכו' וְאֵם הִי עוֹבֵר בְּלִאוּ מֵה"ת הִי אֹמֵר בְּרוּךְ הַמָּקוֹם שֶׁהִרְגוּ שֶׁעֲבַר
עַל דְּבַרֵי תוֹרָה וְאִין זֶה נִקְרָא מִשְׁוֹא פָּנִים לְתוֹרָה כִּי הוּא הַגָּדֵר וְהַסִּיג הַנִּעְשִׂין מְדַבְרֵיהֶם
כְּאֵמְרָם (בְּרִכּוֹת כ' ב') וְלֹא אֲשֶׁא פָּנִים לִישְׂרָאֵל שֶׁכְּתִבְתִּי לָהֶם בְּתוֹרָה וְאִכְלַתְּ וְשִׁבְעַתְּ
וְהֵם מְדַקְדְּקִין עַל עֲצָמָם עַד כְּזִית וְעַד כְּבִיצָה כְּלוֹמַר שֶׁהֵם נוֹשְׂאִים פָּנִים לְתוֹרָה וְרֵאוּ
שֶׁאֵי אֲשֶׁא גַם לָהֶם פָּנִים וְכו' עכ"ל וְז"ל.

וְהִנֵּה הַמַּעֲשֶׂה דֵּהוּא תַלְמִיד הוּבָאָה פְּלוּהָ גַם בֵּהאדר"נ פְּרָק ב' הַנְּ"ל כְּמוֹ שֶׁהוּבָאָה בְּש"ס
שִׁבְתָּ הַנְּ"ל וְיֵשׁ בִּינֵיהֶם שִׁינּוּי שֶׁבְּש"ס שִׁבְתָּ הַנְּ"ל אֵמְרוּ שֶׁאֵלֶיהוּ אָמַר לָהּ בְּרוּךְ הַמָּקוֹם
שֶׁהִרְגוּ שְׁלֹא נִשְׂא פָּנִים לְתוֹרָה שֶׁהִרְי אֵמְרָה תוֹרָה וְאֵל אֲשֶׁה וְכו' וְאֵלוּ בֵּהאדר"נ שֵׁם
נִשְׁמְטוּ הַתִּיבּוֹת שְׁלֹא נִשְׂא פָּנִים לְתוֹרָה וְרַק נִאָּמַר שֵׁם אָמַר לָהּ בְּרוּךְ הַמָּקוֹם שֶׁהִרְגוּ
שֶׁכֶּף פְּתוּב בְּתוֹרָה וְאֵל אֲשֶׁה וְגו' וְא"כ מוֹכַח לְהִדְיָא דֵּהאדר"נ מְחֻלְק בְּזֶה עִם הַגַּמ' דֵּהַגַּמ'
סוּבְרַת דְּאִיסוּר הַקְּרִיבָה הוּא רַק דְּרַבְּנָן וְע"כ אֵמְרוּ שְׁלֹא נִשְׂא פָּנִים לְתוֹרָה דְּסִיגִים
דְּרַבְּנָן הַנּוֹסְפִים עַל דְּבַרֵי תוֹרָה נִקְרָאִים נְשִׂאוֹת פָּנִים לְתוֹרָה וְכַדְבְּרֵי הַרְמַב"ן הַנְּ"ל
מִשָּׂא"כ הֵאדר"נ הַנְּ"ל לְטַעְמֵי דַס"ל דְּאִיסוּר הַקְּרִיבָה הוּא אִיסוּר דְּאוּרֵינִיתָא וְכַדְמוּכָה
שֶׁתְּהִיּוֹת לְשׁוֹנוֹ דְּאֵמַר שֶׁהַתוֹרָה עֲשֶׂאָה סִיגֵי זֶה לְדַבְרֵי וְסִיגִים דְּרַבְּנָן חָשִׁיב שֵׁם בְּמֵאמְרָא
בַּפ"ע וְכֹנ"ל וְע"כ שֶׁפִּיר נִשְׁמְטוּ בֵּהאדר"נ תִּיבּוֹת שְׁלֹא נִשְׂא פָּנִים לְתוֹרָה הַמּוֹרִים עַל סִיגֵי
דְּרַבְּנָן וְס"ל לְהֵאדר"נ לְטַעְמֵי דְלָא אָמַר אֵלֶיהוּ בְּהֵאִי לִישְׁנָא רַק אָמַר בְּרוּךְ הַמָּקוֹם
שֶׁהִרְגוּ שֶׁכֶּף פְּתוּב בְּתוֹרָה וְאֵל אֲשֶׁה וְגו' וְהַפְּוֹנָה כְּפִשׁוּטוֹ שֶׁעֲבַר עַל לָאו דְלָא תִקְרַב
הַפְּתוּב בְּתוֹרָה הָאוּסֵר שֶׁאָר קְרִיבּוֹת וּבֵאִתִּי רַק לְהַעִיר: וְדַע דְּמִלְשׁוֹן הַרְמַב"ם וְז"ל בַּפכ"א
מֵה' א"ב שְׁכ' וְז"ל כָּל הַבָּא עַל עֲרוּהָ מִן הַעֲרִיּוֹת דְּרַף אַבְרָם אוֹ שֶׁחִיבֵק וְנִישְׁק דְּרַף
תְּאֵנָה וְנִהְיָה בְּקִירוֹב בְּשֶׁר ה"ז לֹקָה מֵה"ת שֶׁנִּאָּמַר לֹא תַעֲשׂוּ מִכָּל חֻקוֹת הַתּוֹעֵבוֹת
וְנִאָּמַר לֹא תִקְרַבוּ לְגִלּוֹת עֲרוּהָ כְּלוֹמַר לֹא תִקְרַבוּ לְדַבְרֵי הַמְּבִיאִים לִידֵי גִילוּי עֲרוּהָ

עכ"ל ומוכח דעתו ז"ל ש'מפנרש בכתוב שהאיסור הוא מטעם סניג וגדר שלא יבוא לידי גילוי ערוה בביאה ממש וכבר כתבתי דזה בהכרח רק סניג הוא לא ודאי מדהאדר"נ הנ"ל קורהו בשם סניג ומדההוא תלמיד לא בא באמת לידי ביאה.

וא"כ יש מזה ראי' לסתור מה שכתבנו למעלה דאין לוקין אלאו דלא יקח משום דמפנרש בקרא דולא יחלל דהוא משום סניג דחילול הביאה ואינו דומה לחסימה וכנ"ל דלפי"ז ה' ראוי שלא יהי' מלקות גם אלאו דלא תקרבו הנ"ל ואלו ברמב"ם הנ"ל הרי מפנרש להדיא איפכא ויש ליישב ואין להאריך: ט) בערכין דל"ג ע"א יליף מקרא דבתי החצרים נותנים להן פח יפה שבשדה אחרונה וכתב יפה שבבתי ערי חומה לענין גאולה ויציאה ביובל וקאמר התם בכרייתא יכול לא יצאו ביובל ת"ל וביובל יצא ופריה מאי קאמר (מהיכא תיתי דלא יצאו ביובל הלא יש להם פח יפה שבשדות שיוצאין ביובל) א"ר הונא לא נצרכה אלא למקדיש בית בבתי החצרים וגאלו אחר מיד הקדש ופגע בו יובל בשנה שני' (ללקיחתו של אחר שלקחה מן הגזבר) למאי מדמית לי' אי לבתי ערי חומה מדמית לי' איחלט לי' ללוקח אי לשדה אחרונה מדמית לי' לפהגים נפקא (דהמקדיש שדה אחרונה וגאלו אחר יוצא לפהגים ביובל) להכי איצטריו וביובל יצא לומר שחוזר לבעלים ביובל מתקייף לה ר' זעירא מאי אריא גאלו אחר אפי' לא גאלו נמי (ליפוק מיד הקדש דהא כתי' וביובל יצא) א"ל אבי' שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון מנלן מן לוי ומה מן לוי שיפה פחו בממכרו (שגואל מיד שדה מגרש עריהם ובתי ערי חומה גואלין לעולם ויוצאין ביובל) הורע פחו בהקדשו (שאין הקדשו יוצא בלא פדיון כדמפרש לקמן ישראל שהורע פחו בממכרו אינו דין שהורע פחו בהקדשו (שלא יצא בלא פדיון) והתם (בבן לוי) מנלן דתניא ויצא ממכר שומע אני אפי' עבדיו מטלטליו ושטריו (אי הוי כתי' אשר יגאל מן הלויים ויצא ממכר ביובל ולא הוי כתב בית ה"א אפי' עבדיו מטלטליו ושטריו של לוי אם מוכרן יוצאין לו ביובל) ת"ל בית ועיר אחרונתו מה ת"ל ממכר ממכריו יוצא בחנם (ביובל) ואין הקדשו יוצא בחנם אלא בפדיון עכ"ל הגמ'.

ומבואר להדיא בדברי הגמ' אלה דהא דאין בתי החצרים יוצאין מיד הקדש ביובל הוא מדאורייתא מק"ו מן לוי דכתי' בי' מיעוטא דממכר לומר דממכריו יוצא ביובל ואין הקדשו יוצא ביובל וא"כ מדאמר אביי בטעמא דהה' מילתא דאין בתי החצרים יוצאין מיד הקדש ביובל דהוא משום שלא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון מוכח להדיא דשניי' סניג בדאורייתא דהא חשש שלא יאמרו כו' הנ"ל ענינו רק ענין סניג הוא דילמא אתי לזולתי גם בשאר הקדשות ע"י שיראו שהקדש יוצא פעם בלא פדיון וכמוכרן ובאתי רק להעיר: י) מצאתי עוד חשש שמא יאמרו בדאורייתא בש"ס מנחות דף ב' ע"ב דס"ל לרבה התם דמחשבה בקדשים אין ראוי שתפסול כל כף היכא דהמעשה מוכיח הקפוד מחשבתו (כגון בקומץ מנחת מחבת לשם מנחת מרחשת דהכל רואין שהיא מחבת ושאין הדבר כמי שחושב) כמו שהיא פוסלת היכא דאין המעשה מוכחת להקפוד (כגון מקטיר מנחת ראוהו לשם מנחת שמעון וכדומה) ור' אשי (שם ג' ב') פליגי עלי' וס"ל להקפוד דאדרבה מחשבה שהמעשה מוכחת על היפוכה יותר ראוי שתפסול מהיכא דאין המעשה היפוכה ופלוגתיהו שם הוא בדינא דאורייתא עש"ה.

וברש"י שם ג' ב' ד"ה הא לא מינכרא וכו' כ' וז"ל רבא ור' אשי ס"ל דמחשבה שהיא גלוני' לכל שהיא מכזב כ"ש שפוסלת והכי מתרצי לקמן אדרבה מחשבה דמינכרא שהיא שקר פסל רחמנא שמא יאמרו מותר לשנות בקרבנות עכ"ל ומבואר להדיא דשייך חשש שמא יאמרו גם בדאורייתא: (יא) בביצה דף כ' ע"ב מיתו ב"ש ראי' דאסור להקריב עולת ראי' ביו"ט מנדרים ונדבות דאסורין להקריב ביו"ט ואיתא התם אמרו להו ב"ה מה לנדרים ונדבות שאין קבוע להם זמן תאמר בעולת ראוי' שקבוע לה זמן אמרו להם ב"ש אף זו אין קבוע לה זמן דתנו מי שלא חג ביו"ט הראשון של חג חוגג והולך פל הרגל פלו וכו' א"ל ב"ה אף זו קבוע לה זמן דתנו עבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו כו' עכ"ל הגמ'.

ומבואר דס"ל לב"ה דעולת ראי' קריבה ביו"ט והא נדאי דינא דאורייתא היא דאלו הי' אסור להקריבה מה"ת ביו"ט לא היו חכמים מקילין להתיר הקרבנה וז"פ. וטעמא דב"ה מבואר בגמ' דהוא משום דעולת ראי' חשיבא קבוע לה זמן מפאת דעבר הרגל ולא חג אינו חייב באחריותו.

והנה ברש"י שם ד"ה אף זו קבוע לה זמן כ' וז"ל ויש לחוש שמא יפגע או יאנס בשאר מי המועד ולא יביא עכ"ל. ומבואר להדיא דשייך חשש שמא יפגע בדאורייתא ואם דשם הוא לקולא שהתירה התורה הקרבת עולת ראי' ביו"ט וחשבה זמנו קבוע ביו"ט מחשש שמא יפגע בשאר מי המועד עכ"ז עכ"פ מצינו חשש שמא יפגע בדאורייתא שהוא חשש סיגי וא"כ יתכן ג"כ שתחמיר התורה ותאסור דבר מפת חשש סיגי כזה וכמוכח.

ואולם ב"ש דפליגי אב"ה י"ל דטעמייהו באמת משום דס"ל דבדאורייתא לא שייך חשש שמא יפגע וכל הדומה לזה ובאתי רק להעיר: (יב) בפסחים דפ"ה ע"א נעצם לא תשברו בו אחד עצם שיש בו מוח ואחד עצם שאין בו מוח ומה אני מקיים ואכלו את הבשר בלילה הזה בבשר שעל גבי העצם וברש"י ד"ה ומה אני מקיים ואכלו את הבשר בבשר שע"ג העצם כ' וז"ל אבל מוח לא דליכא לאוקמי' במוח נמי וע"י גחלת דלא מצריף לי' קרא מילתא דאתי בה לידי תקלה דילמא פקע עכ"ל.

ודברי רש"י אלה שורשם בגמ' שם דפ"ד ע"ב דפריף למ"ד דשבירת העצם מבעוד יום (ביום ערב פסח) מותר מהא דתנן דאין נמנין על מוח שבקולית ואמאי נתברי' מבעוד יום ונפקי' למוח דידן' ונימני עלי' ומשני ולטעמיה משחשיכה נמי ניייתי גומרתא וניחת עלי' ונקלי' יניח גחלת על העצם וישרפנו) ונפקי' למוח דידן' ונימני עלי' דהא תנו דהשורף בעצמות אין בו משום שבירת עצם אלא מאי אית לך למימר אביי אמר משום פקע (שמא ע"י השריפה יפקע העצם במקום אחר ופקיעתו במקום אחר איננה שריפה אלא שביר') רבא אמר משום הפסד קדשים דדילמא אכיל נורא ממנו דידן' מבעוד יום נמי גזיר' מבעוד יום אטו משחשיכה עכ"ל הגמ'.

ומוכח להדיא דהך חשש פקע הוא רק חשש וגזור' דרבנן דהא מדמי לי' הש"ס לגזיר' דרבנן דמבעוד יום אטו משחשיכה וא"כ יוקשה לכאורה דמה זה שכ' רש"י דליכא לאוקמי קרא בגחלת משום חשש פקע הרי מה"ת שרי באמת בגחלת ורק חשש דרבנן הוא.

והנה בתוס' שם דפ"ה ע"א ד"ה פשהוא הקשו ג"כ אהא דפריה התי' דיהי' מותר לשפן
העצם עבור אכילת מוח מטעמא דעדל"ת ונהקשו על זה דהא אפשי' לקניי' שניהם ע"י
גומרתא ותיקצו וז"ל ותי' רבינו חיים דלרבא שפי' לעיל דבגומרתא אסור משום הפסד
קדשים אתי שפיר עכ"ל.

ובהגהות הב"ח שם כ' וז"ל האי סוגי' ס"ל האי טעמא משום הפסד קדשים אבל לא
פרבא דקאמר דילמא אכיל נורא אלא ס"ל דאיכא ודאי הפסד קדשים עכ"ל. נראה
שהוקשה לו ג"כ שהרי חשש דהפסד קדשים דרבא ה"ל רק חשש דרבנן הוא מדמדמי'
לי לגזיר' דמבעוד יום אטו משחשביה וכנ"ל וא"כ אפתי מה"ת הרי אפשי' לקניי' שניהם
ואין לנו לומר עדל"ת וע"כ תי' דסוגי' ה"ל פליגא אדרבא דרבא אמר דילמא אכיל נורא
ממון דידן וכו' וע"כ הוא רק חשש דרבנן משא"כ סוגי' ה"ל סוכרת דנדאי אכיל נורא
וכו' וע"כ הוא שפיר איסור דאורייתא משום הפסד קדשים.

והאחרונים ז"ל כתבו דאפילו אם הוא רק איסור דרבנן נמי ניקח דעכ"פ לא חשוב אפשי'
לקניי' שניהם אחרי שאסרו חכמים ושפיר הוא דוחה גם מה"ת והארכתי בזה במ"א.
ואולם דברי רש"י ה"ל א"א לתרץ פדברי האחרונים ה"ל דהא רש"י לאו מדין אפשי'
לקניי' שניהם קמייירי רק קרא קמפרש וקאמר דא"א לאוקמי קרא בגחלת משום חשש
פקע וגם אין לומר בכוננת רש"י פדברי הב"ח ה"ל דהוא סוגי' פליגא אדלעיל וסוכרת
דפקע הוי נדאי ואסור מה"ת דז"א שהרי רש"י כ' להדיא דלא אצריה רחמנא מילתא
דאתי בה לידי תקלה דילמא פקע עכ"ל.

הרי שהוא רק דילמא לא נדאי והנה י"ל בשוב דברי התוס' ורש"י ה"ל דסוגי' דהכא
ודלעיל פליגי בפליגתא העתיקה אי סד"א מה"ת לחומרא או רק מדרבנן דסוגי' דלעיל
סוכרת דהוא רק דרבנן משא"כ סוגי' דהכא סוכרת דהוא מה"ת וע"כ מפאת הספק
דדילמא פקע או דילמא אכיל נורא ממון דידן הוי שפיר איסור דאורייתא.

ובשוב דברי התוס' ה"ל י"ל ביותר דסוגי' דהכא סוכרת דנהי דהוא רק חשש דדילמא
אכיל נורא וכו' עכ"ז יש בו איסור תורה מפאת עשה דשימור דהצריכה תורה לשמור
הקדשים וכמ"ש ושמתם את תרומותי וע"כ כפעושה מעשה אשר אפשי' שעל ידו
נופסדו הקדשים ויאבדו שוב אין זה שימור ועובר בנדאי עבירת עשה דשימור ודו"ק.

ונוגמת זה כ' הרמב"ן ריש חולין דנהי דס"ט ברה"ר ספיקו טהור עכ"ז לגבי קדשים לא
חשיב שימור עכ"פ דשימור חשוב רק על ידי טהרה ונדאית עש"ה ויש לדבר הרבה בזה
ואכ"מ: ואולם היותר נראה בכוננת רש"י ה"ל הוא דנהי דאין התורה אוסרת איסורי
גזירות וחששות עכ"ז לא תצנה התורה לעשות מעשה הגורמת תקלת עבירה ולא מעשה
מצנה מזה כי דרכי' נועם וכל נתיבותי' שלום ועל פן אם הדין הוא דעשה דאכילת
מוח לא דחי לאו דשבירת עצם א"כ אסור לשפן העצם אפי' לצורך המוח וא"כ אז
מאלינו אנו אומרים שמה שאמרה תורה ואכלו את הבשר בלילה הזה לא היתה הכונה
על המוח שבעצמות הפסח וע"י גומרתא פיון דיש בגומרתא תקלת פקע וכשיפקע ע"י
הגומרתא הרי תהי' הפקיעה שהיא שביירה עבירה פיון שאסור לשפן לצורך אכילת
מוח וע"כ לא תהי' התוה"ק גורמת לעבירה חלילה ולא תצנה התורה מילתא דאית בי'

תקלת עבירה וע"כ אין מצוה כלל לשרוף העצם ולאכול המוח פינון שלא ציונה תורה המצוה הזאת ודו"ק היטב.

ועוד יש להסביר ביותר דברי רש"י אלה ולומר דעל פרחי אין פוננת התורה אמות שבעצמות וע"י גומרתא פינון שאם תהי' המצוה פכה הכל בהכרח יעשו פן וא"כ פינון דע"י הגומרתא אפשר ומצוי שיפקע במקום אחר א"כ לא ימלט שבכל השורפים עצמות פסחיהם ע"י גומרתא לא יפקע העצם אף באחד מהם וא"כ בנדאי יבוא אחד מהם לידי עבירה וא"כ פשיטא דלא תצוה התורה מצוה שתגרום נדאי עבירה ודו"ק: והנה סברתנו הקדומה דאף דשריפה שרי מה"ת דחשש פקע הוא רק דרבנן עכ"ז גם התורה חוששת החשש הזה לענן שעכ"פ לא תעשה השריפה מצוה יש לה דמיון ב"ר"ן פ' גיד הנשה ש"ל מ"ד דמה"ת מותר לבטל איסור לכתחלה ונ"ל והא דאמרי' דזרוע בשילה חידוש הוא אין חידוש שמוותר לבטלו אלא שמצוה לבטלו משא"כ בשאר איסורין שבתורה שאין מצוה לבטלם לכתחלה וכו' עכ"ל.

כוננתו דנהי דמעשה הביטול מותר הוא מה"ת ואין במעשה הזאת חסרון כל פה שתאסור התורה עשייתו עכ"ז ערוך חסרונו הוא עכ"פ לענן זה שלא תחייב התורה את מעשה הביטול ולא תעשה ממנו מצוה וע"כ בזרוע בשילה דציונה תורה לבשל הזרוע עם האיל ולבטל איסור הזרוע לכתחלה חשיב זה שפיר חידוש [ועמ"ש בזה בקונטרס ע' פנים לתורה אות מ"ד] וע"כ ה"נ לענן נידון דיון י"ל דנהי דאין התורה חוששת חשש פקע לאסור את השריפה עכ"ז לענן זה גם היא חוששת לו לענן שלא תעשה את השריפה מצוה ודו"ק היטב.

ועיין עוד בש"ס סוטה ד"ה ע"ב דאקא דתנן שם במשנה דסוטה אינה מתניבמת פריף דמנלן ומשני א"ר יוסף רחמנא אמר ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר דלא ליסתרי לביתו' ואת אמרת תתיבם נמי יבומי א"ל אפיי אלא מעתה לאחר לא תינשא דלא תיסתרי לביתו' א"ל מי קא רמינן לה עלי' בעל כרחי' (דאלו ליבם אמרי' לי' דמצות יבום קודמת למצות חליצה) עכ"ל הגמ'.

והנה גם פה מבוארת סברא פזאת ממש דנהי דסוטה רק לבעל ולבועל אסורה אבל לכל העולם מותרת והנושאה אלו בא לב"ד לישאל אם מותר לנושאה הרי אנו אומרים לו שרשאי לישאנה וא"כ הרי אין בה תיעוב אפוא לענן שתאסור התורה נישואי' עכ"ז אנו אומרים דלענן זה יש בה תיעוב עכ"פ לענן שלא תחייב התורה לישא אותה ולא תעשה התורה מנישואי' מצוה וע"כ אין בה מצות יבום וכיון שאין היבום מצוה ממילא היא אסורה ליבם משום אשת אח דה"ל אשת אחיו שלא במקום מצוה כמבואר שם ב"רש"י ע"ש.

וה"ז ממש כסברתנו הנ"ל דנהי דמעשה שיש בה חשש פקע איננה מתועבת ומרוחקת כל פה לענן שתאסור התורה את המעשה הזאת עכ"ז היא מתועבת ומרוחקת לענן זה שלא תחייב התורה את המעשה הזאת ולא תעשה אותה מצוה ודו"ק היטב: ועוד נראה דלא לבד שלא תעשה התורה מצוה ממילתא דאתי בי' לידי תקלה כ"א ג"כ לא תתיר בפירוש מעשה פזאת וזה דנהי דלא אסרה תורה איסורים סיגיגים וחששניים כבר כתבו ו"ל שזהו מפאת שאין זה שנה בכל אדם כי לא הסיגיג והגדר הנצרך לזה נצרך לזה וכן

לא כל הזמנים שונים בו כי יש זמנים הנצרכים לגדרים וסייגים שאינם נצרכים בזמן אחר וכאומרו ו"ל ביבמות צ' ב' לא שהי' ראוי לכך אלא שהי'ת' השעה צריכה לכך והתורה לא דיברה רק דברים הפוללים כל האדם וכל הזמנים וע"כ נהי שלא כתבה תורה איסורים סייגים עכ"ז רצונה באמת שהאדם יאסור עליו בעצמו ויעשה סייגים לעצמו שלא יבוא לידי איסורי תורה וע"כ ממילא אי אפשר שתתיר התורה בפירוש מילתא דאית בי' תקלת עבירה דאדרבה הרי רצונה שהאדם יאסור זה בעצמו על עצמו. והנה נודעים דברי הרמב"ן עה"ת פ'רשת קדושים דפי' דעשה דקדושים תהיו הוא חיוב כללי על כל אדם שיקדש עצמו במותר לו ויעשה לו סייגים כפי מה שצריך לו שלא לבוא לידי איסור עש"ה.

וזהו פונת הגמ' יבמות כ' א' כל המקינים דברי חכמים נקרא קדוש והטעם דרוב דברי חכמים הרי הם גזירות בדבר המותר שלא לבוא לידי איסור וע"כ המקינים נקרא קדוש כי הסייגים האלה הלא נכללו במאמר קדושים תהיו ודו"ק.

ומעתה לדברי הרמב"ן הנ"ל פשוט דלא תתיר התורה בפירוש מילתא דתקלה או דבר הנצרך לגדר איסור דאדרבה הרי ציונה על זה בעשה דקדושים תהיו. ועוד נראה שמה שלא כתבה תורה איסורים סייגים זהו בעבור פי אלו כתבתם שוב הרי היו הם ג"כ איסורים עצמיים אחרי שאסרתם התורה ושוב הרי הי' האדם נצרך לעשות לו סייגים אחרים שלא לבוא לעבור על אלו האיסורים הסייגים ושוב התורה עצמה הי' מוכרחת לאסור גם אלו איסורים הסייגים השניים פינן שהי' בהם אז צורך כמו בסייגים הראשונים דאחרי שאסרה התורה מעשי הסייגים הראשונים א"כ העביר' בהם הרי שנה לעבירות העצמיות והראשיות פינן שגם אלו הסייגים הרי אסרה תורה והעובר עליהם הרי עובר על דברי השי"ת וא"כ הי' הדבר איפוא יוצא לבלי תכלית באיסורים הסייגים כי הראשונים היו צריכים לשניים שיפוךשו ג"כ בתורה ושוב השניים לשלישיים וכן לעולם וכמוכן וע"כ לא יכלה התורה לכתוב איסורים סייגים כלל וכלל.

וזהו שדרשו ו"ל בעירובין דכ"א ע"ב ויותר מהמה בני הזהר עשות ספרים הרבה אין קץ וגו' בני הזהר בדברי סופרים יותר מדברי תורה וכו' שפא תאמר אם יש בהם ממש מפני מה לא נכתבו עשות ספרים הרבה אין קץ עכ"ל הגמ'.

והפוננה לפי דרכנו שאלו היתה התורה כותבת את האיסורים דרכנן שהם איסורים סייגים הי' הדבר איפוא יוצא לבלי קץ וכנ"ל וע"כ לא כתבה התורה איסורים סייגים כלל רק הניחה זה אל האדם שיאסור זה בעצמו על עצמו ויפוךשו עצמו משערי ההיתר שלא ליגע בשער האיסור אבל פינן שעכ"פ רצונה שהאדם יאסור זה בעצמו על עצמו ממילא שלא תתיר בפירוש כל פי האי גונא דאדרבה הרי רצונה שהאדם יאסור אותו בעצמו עליו.

ועפי"ז תבין דברי הט"ז ביו"ד סי' קי"ז שכ' דדבר שהותר בתורה בפירוש שוב אין החכמים יכולים לאסרו ולפי הנ"ל הדברים מוטעמים דכיון שהתירתו תורה א"כ מוכח מזה שאין בו גדר לאיסור כלל דאלו הי' נצרך לגדר האיסור לא היתה התורה מתירתו וכנ"ל וא"כ פינן שאין בו גדר לאיסור כלל מדוע איפוא יאסרהו החכמים ודו"ק: והנה

פְּהֶסְפֶרֶת דְּבָרֵי רִשׁׁי פְּסָחִים הֵנָּה לְנִרְאָה ג"כ בְּהֵא דְאִמְרֵי בְּחֻלִּין קט"ו א' וּבְקִדּוּשֵׁינָה ל' ב' וּבִיּוֹמָא ס"ז ב' דְּלֹא אִמְרָה תּוֹרָה שְׁלַח לְתַקְלָה וְנִרְאָה וְדַאי דְגוּף הַשְּׁיָלוּחַ שְׁל דְּבַר אִיסוּר הַחוּצָה אוֹ לְמַדְבַּר שְׁרֵי מַה"ת לֹא מִיבְעָיָה לְרַמְבַּ"ם ו"ל דְּכָל הַסְּפִיקוֹת מַה"ת שְׁרֵינָה דְכָאן נָמִי רַק סְפֵק הוּא שְׁמָא יִמְצְאוּנָה יִשְׂרָאֵל וְיִאֲכַלְנוּ אוֹ יִהְיֶה מִמֶּנּוּ אֶלָּא אֶפְיָלוּ לְרַאשׁוֹנִים ו"ל דְּכָל הַסְּפִיקוֹת מַה"ת אִיסוּרִים עכ"ז פֶּאן נִרְאָה דְשְׁרֵי דְאִינְנוּ סְפֵק שְׁקוּל דְיוּכַל לְהִיּוֹת שְׁיִאֲכַלְוּהוּ בְּעַלֵי חַיִּים תְּחִלָּה אוֹ אִפִּי יָבוּא לְיַד אֶדָם שְׁמָא יָבוּא לְיַד עִפּוֹ"ם וְלֹא לְיִשְׂרָאֵל וְע' ש"ס ע"ז (דָּף ט"ו ע"ב) דְלִגְבֵי לְפָנֵי עוֹר פֶּל הֵיכָא דְאִיפָא לְמִתְלֵי תְלִינָה וְע"ש בְּרִיטְב"א וְעכ"ז שְׁפִיר אִמְרוּ דְלֹא אִמְרָה תּוֹרָה שְׁלַח לְתַקְלָה וְהַפְּנוּנָה דְנָהִי דְהַשְּׁיָלוּחַ מוֹתֵר מַה"ת עכ"ז מִתְנוּעָב וּמְרוֹחֵק הוּא לְעֵנָן שְׁלֹא תַעֲשֶׂה הַתּוֹרָה מְצוּה מִמֶּנּוּ וְלֹא תַתִּירְתוּ בְּפִירוּשׁ וְכנ"ל.

וְהִנֵּה קֶצֶת אֲחֵרוֹנִים ו"ל פְּתָבוּ דְחַשְׁשׁ תְּקֵלָה דְמְצִינוּ בְּש"ס בְּכַמָּה דְּוֹכְתֵי הוּא דְאוּרִימָא וְיֵשׁ מִדְּבַרְיָהֶם רֵאִי דְשִׁינָה סִיגָא בְּדְאוּרִימָא דְהֵא חַשְׁשׁ תְּקֵלָה ג"כ רַק סִיג הוּא שְׁמָא יָבוּא לְאֲכָלוּ וְלִפִּי דְבָרֵי הָאֲחֵרוֹנִים הֵנָּה ל' יֵשׁ לְהַבִּין בְּפִשְׁטוּת בְּאִמְתַּת דְּבָרֵי רִשׁׁי פְּסָחִים הֵנָּה ל' שְׁכ' דְלֹא מְצָרִיף לִי רַחֲמָנָא מִיְלִתָּא דְאִתְנָה לְיַדֵי תְּקֵלָה דְיִלְמָא פִּקְעָה פִּינוּן שְׁרִשׁׁי קוֹרְהוּ מִיְלִתָּא דְאִתֵי לְיַדֵי תְּקֵלָה וְהֵרִי חַשְׁשׁ תְּקֵלָה הוּא דְאוּרִימָא.

וְנָהִי דַמְש"ה פְּסָחִים פ"ד ב' הֵנָּה ל' מוּכַח דְחַשְׁשׁ פִּקְעָה רַק מְדַרְבְּנָה הוּא וְכנ"ל עכ"ז י"ל דְסוּגָיָה דָּדָף פ"ה ע"א הֵנָּה ל' פְּלִיגָא אִסוּגָיָה דְלַעִיל וְסוּבְרַת דְהוּא מַה"ת וּפְלִיגָי בְּאִמְתַּת בְּזוּה אִם חַשְׁשׁ תְּקֵלָה הוּא מַה"ת אוֹ רַק דְרַבְּנָה [וְה"ז פְּדַבְרֵי הַגְּהוֹתֵהב"ח הֵנָּה ל' אֶלִיפָא דְתוֹס' הֵנָּה ל' דִּפִּי דְהִנָּה סוּגִיּוֹת פְּלִיגָי בְּחַשְׁשׁ הַפְּסָד קְדָשִׁים אִם הוּא וְדַאי וְמַה"ת אוֹ רַק סְפֵק מְדַרְבְּנָה וְכנ"ל].

וְאוּלָּם מַה שְׁפַתְבָּנוּ לְמַעְלָה בְּכַוֵּנָה רִשׁׁי דְאָף דְחַשְׁשׁ דְּפִקְעָה הוּא רַק מְדַרְבְּנָה עכ"ז לֹא תַעֲשֶׂה הַתּוֹרָה מְצוּה מְזוּה זֶה נִרְאָה פְּשׁוּט וּמְוַכָּרַח בְּדְבָרֵי רִשׁׁי ה' כְּאִשְׁרָה, תְּדַקְדַּק בְּלִשׁוֹנוֹ הַזֶּהב שְׁכ' דְלֹא מְצָרִיף לִי קְרָא מִיְלִתָּא דְאִתֵי בַּה לְיַדֵי תְּקֵלָה עכ"ל וְהַפְּנוּנָה מְבֹאֶרֶת דְאָף הַשְּׁסֵר מַה"ת עכ"ז לֹא תַצְרִיכְהוּ הַתּוֹרָה וְלֹא תַחֲזִיב עֲשִׂייתוֹ: וְהִנֵּה לְפִי מַה שְׁפַתְבָּנוּ דְמִיְלִתָּא דְתַקְלָת עֲבִירָה לֹא תַתִּיר אוֹתוֹ הַתּוֹרָה בְּפִירוּשׁ וְע"כ כְּשִׁישׁ לְנוּ סְפֵק בְּמִקְרָא אִי קָאִי אִמְיִלְתָּא דְתַקְלָה, אוֹ לֹא אָנוּ מְפָרְשִׁים דְלֹא קָאִי עֲלֵי וְכַגוֹן קְרָא דְנֹאֲכָלוּ אֶת הַבְּשָׂר בְּלִילָה הַזֶּה מְפָרְשִׁינָה דְלֹא קָאִי אִמּוֹת שְׁבַעֲצָמוֹת וְע"י גוּמְרָתָא מְשׁוּם דְאִית בִּי תְּקֵלָת עֲבִירָה דְדִילְמָא פִּקְעָה יֵשׁ לִיִּשְׁב בְּזוּה קְוִשִׁית הַתּוֹס' קִדּוּשֵׁינָה ד"ה ע"א ד"ה מַה הוּי' בְּכֶסֶף אָף יְצִיאָה בְּכֶסֶף שְׁפַתְבּוּ וְז"ל וְלַעֲנִין בִּיאָה לִיפָא לְמִימֵר מַה הוּי' בְּבִיאָה אָף יְצִיאָה בְּבִיאָה שְׁלֵהֲתַרְחַק מִמֶּנָּה הוּא, מְגַרְשָׁה עכ"ל.

וְלִפְמ"ש יֵשׁ לִיִּשְׁב קְוִשִׁית הַתּוֹס' הֵנָּה ל' לְפִי הַמְּבֹאֶר בִּיבְמוֹת ד"כ ע"ב דְגִזְרֵי בִיאָה רִאשׁוֹנָה אִטוּ בִיאָה שְׁנִי ע"ש וְא"כ ה"נ יֵשׁ לְחוּשׁ בְּבִיאַת הַגִּירוּשֵׁינָה אִטוּ שְׁמָא יְבַעוּל שְׁנִית אַחֲרֵי בִיאַת הַגִּירוּשֵׁינָה וְהַבִּיאָה הַשְּׁנִיָּה הֵרִי אִיסוּר הוּא דְאִחֲרֵי שְׁנַתְגָּרְשָׁה ע"י הַבִּיאָה רִאשׁוֹנָה הֵרִי הִיא פְּנוּיָה וְיֵשׁ בָּהּ אִיסוּר דְאוּרִימָא בְּבִיאָה שְׁנִיָּה מְפָאֵת לֹא תַהֲיֶה קוֹדְשָׁה וְכַוֵּדָע דַּעַת הַרְמַבַּ"ם ו"ל וְע"כ אָנוּ דְנִין מְסַבְרָא וְאוּמְרִים דְלֹא הֵיטָה פְּנוּת הַתּוֹרָה בְּהַקְשִׁיאָה דְוִיצָאָה וְהֵיטָה לְגִירוּשֵׁינָה בְּבִיאָה פִּינוּן דְאִית בָּהּ תְּקֵלָת וְגִזְרַת אִיסוּר וְגוּף הַהִיקְשׁ הֵרִי צָרִיף לְקִדּוּשֵׁי שְׁטֵר אֶלָּא, דְאִתָּה רֹצָה לֹא מְפָאֵת אִין הִיקְשׁ לְמַחְצָה דְקָאִי

גם אגירושין בביאה וע"כ פיון שהסבא מנגדת זה ומתחייבת שלא הייתה פונת התורה לגירושין בביאה לא שייך בי' פללא דאין היקוש למחצה כמו שהארבתי במ"א דלא שייך פללא דאין היקוש למחצה נגד הסבא.

וע' תוס' ב"מ (דף קי"ד ע"א) ד"ה ואידך והתוס' בבכורות (דף י' ע"א) ד"ה מה. ואולם לכאורה הא הרפא דשם ביבמות דהביאה ראשונה היא ביאת יבום וקונה אותה ע"י הביאה ונעשית אשתו ע"כ שפיר יש לחוש שישפח האיסור ויבעול גם ביאה שני' פיון שהיא אשתו משא"כ פאן בביאת גירושין אין לחוש שייבעול שנית פיון שאחרי הביאה הראשונה הרי כבר גרושה היא מאתו ואיננה אשתו וע"כ אין לחוש שייבעול שנית.

ואמנם התוס' שם ביבמות כ' ב' ד"ה אטו כתבו דה"ה דהוי מצי למימר גזירה העראה אטו גמר ביאה עכ"ל הרי דגזרינו ג"כ העראה אטו גמר ביאה וגזירה זאת שייכא שפיר גם פאן לפי, המבואר ביבמות נ"ה ב' דאשה נקנית לבעלה בהעראה ע"ש וא"כ אי נימא דמתגרשת בביאה מהיקשא דויצאה והיתה הרי תתגרש ג"כ מיד בהעראה וא"כ שפיר איכא למיגזר העראה אטו גמר ביאה פיון שהיא אותה הביאה עצמה ושפיר יש לחוש שייגמור ביאתו והגמר ביאה הרי איסור הוא מפאת ל"ת קדשה פיון שנעשית פנוי' כבר ע"י ההעראה.

וע' פתובות נ"א ב' תחלתה באונס וסופה ברצון מתורת מ"ט יצר אלבשה ע"ש וא"כ ה"נ שפיר יש לחוש שייבשהו היצר ע"י ההעראה ויגמור ביאתו ואפ"ל לא יגמור ביאתו רק שלא יהי זריז לפרוש מיד אחרי ההעראה הרי כל מה שהוא שוהה בביאתו אחרי ההעראה הוא איסור תורה מלאו דל"ת קדשה וע' יבמות ל"ד א' דר"א מחייב על כל פת נכח ואפילו רבנו לא פליגי עלי' אלא לחטאות דבעי' ידיעות לחלק או למלקות דבעינו התראות לחלק אבל לענין גוף העביר' מודו דכל פת נכח עבירה בפ"ע הוא ע"ש וע' זבחים דל"ג ע"א דפריה למ"ד דסמיכת אשם מצורע דאורייתא ותיכף לסמיכה שחיטה דאורייתא דא"כ ליעול המצורע ולסמוך להדיא וכו' ומשני גזירה שמה ירבה בפסיעות וברש"י שמה לאחר שישמוך יכנס לצד פנים אפי' פסיעה אחת יותר משהי' צריה ונמצא ענוש פרת עכ"ל.

וע"ע דוגמתו בנדרים דמ"ב ע"א במשנה המנדר הנאה מחבירו בשביעית אין יורד לתוך שדהו (לאכול מפירות שבשדה) אבל אוכל הוא מן הנוטות (רשאי לעמוד חוץ לשדה ולאכול מפירות הנוטות לחוץ) ובגמ' שם ע"ב מאי שנא דאוכל מן הנוטות דפירי דהפקירא אינון ארעא נמי רחמנא אפקרי' (בשביעית ליכנס לתוכה לאכול פירותי) וכו' גזירה שמה ישנה בעמידה (שמה אחרי לקיטת הפירות יעמוד עוד שם והוי העמידה איסור) עכ"ל הגמ'.

ודכותי' יש עוד שם ל"ט א' גזירה שמה ישנה בשיבה עש"ה. וא"כ אם בהילוף וצמידה ושיבה דלית בהו הלכשת היצר גזרינו שמה ירבה בפסיעות ושמה ישנה בעמידה ושיבה וכנ"ל א"כ כ"ש שיש לחוש בביאה דאית בי' הלכשת היצר לשמה יבעול יותר מהעראה ויעבור אלאו דל"ת קדשה ונהרי זו תקלת עבירה קרובה מאוד ושפיר דנין מסבא מפת זה דאין פונת הפתוב לגירושין בביאה וכנ"ל.

והנה לפמ"ש למעלה באות י"א דב"ש וב"ה פליגי בביצה (כ' ב') אי שנייה חשש שמה
פישע בדאורייתא וכל הדומה לזה דב"ה ס"ל דשנייה זה בדאורייתא וב"ש פליגי ע"ז
וס"ל דלא שנייה כל כה"ג בדאורייתא עש"ה א"כ לב"ש לכאורה קושית התוס' דקידושין
הנ"ל במקומה עומדת דאין לתרץ דאין פוננת הפתוב לגירושין בביאה משום דאית ביה
חשש שמה יבעול יותר מהעראה דהא לב"ש לא שנייה זה בדאורייתא.

ואולם לב"ש הרי קושית התוס' הנ"ל בלא"ה לק"מ דהא ב"ש ס"ל בגיטין (צ' א') דלא
יגרש אדם את אשתו אא"כ מצא בה ערות דבר וא"כ א"א כלל שיגרשנה בביאה שהרי
אינו יכול לגרשה רק כשיש בה ערות דבר וביאתה אסורה לו ואדרבה נמצאת פלוגתא
דב"ש וב"ה בגיטין שם אי לא יגרש אדם את אשתו אא"כ מצא בה וכו' או אפילו הקדיחה
תבשילו מןספרת דלטעמיהו אזלי לפי מחלקותם דביצה הנ"ל ובהצעת קושית התוס'
קידושין ותירוצו הנ"ל וכמוכח.

[נדע דע"פ דעת הרמב"ם הנ"ל דהבועל פנוי' שלא לשם קידושין עובר אלאו דל"ת
קדשה י"ל ביישוב קושית התוס' קידושין הנ"ל בפשיטות טפי לפי המבואר בגיטין דע"ז
ע"ב סברא דגיטתה נחציר' באין פאחד ע"ש ומכרח מזה דהא דאשה נעשית פנוי' ע"י
הגירושין איננו רק ברגע שאחרי מעשה הגירושין כ"א חלות הגירושין הוא עם מעשה
הגירושין ביחד וע"כ שנייה סברא דגיטתה נחצירה באין פאחד וכמוכח וא"כ פיון שעם
מעשה הגירושין נעשית פנוי' ממילא הרי אסור לגרשה בביאה שהרי הביאה עצמה ביאת
איסור הוא פיון שפושעת הביאה פנוי' היא וכמו דאמר' גיטתה נחצירה באין פאחד ה"נ
גירושין ואיסור ביאתה דלאו דקדישה הנ"ל נמי באין פאחד וא"כ ההכרח שלא הייתה
פוננת התורה בהיקשא דניצאה והיתה לגירושין בביאה פיון שתמיד ביאת הגירושין
אסורה בלאו מה"ת וז"פ]: ועיין עוד בש"ס יבמות דמ"ד ע"א דאחא דתנון שם מי שהי'
נשוי לשתי נשים ומת ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה פריה ונייבם
לתרונניהו וכו' א"ק אשר לא יבנה את בית אחיו בית אחד הוא בונה ואין בונה שתי
בתים וניחלץ לתרונניהו וכו' א"ק בית חלוץ הנצל בית אחד הוא חולץ ואין חולץ ב' בתים
ונייבם לחדא וניחלף לחדא א"ק אם לא יחפון האיש לקחת הא חפץ ייבם כל העולה
ליבום עולה לחליצה כל שא"ע ליבום א"ע לחליצה ועוד שלא יאמרו בית מקצתו פנוי
ומקצתו חלוץ ויאמרו אי דמייבם נהדר חליץ ה"נ אלא דילמא חליץ נהדר מייבם וקם
לי בלא יבנה (דדרשי' פיון שלא בנה שוב לא יבנה) עכ"ל הגמ' ובתוס' שם ד"ה ועוד
פכתבו וז"ל לא גרסי' ועוד גזירה שמה יאמרו בית מקצתו פנוי וכו' דאי מדאורייתא מייבם
לחדא וחליץ לחדא משום גזירה לא יניח עכ"ל.

ואולם עפ"י דרכנו יש ליישב גירסת הגמ' ולומר דהש"ס ה"ק דמסברא אמרינו דלא
היתה פוננת התורה דלייבם לחדא וליחליץ לחדא פיון דיש בנה תקלת עבירה דדילמא
חליץ נהדר מייבם וקם לי בלאו דלא יבנה ולא תצריך התורה דבר שיש בו תקלת עבירה
וכנ"ל.

וי"ל עוד יותר דבאמת הרי כבר משני הש"ס שינויא חדא דכתיב אם לא יחפון האיש
לקחת הא חפץ ייבם וע"כ זאת השני' שאפ"י חפץ אינו מייבם פיון שפכר ייבם לראשונה
וה"ל בונה שתי בתים ע"כ ג"כ אינה צריכה חליצה.

אֵלָא דַּיֵּשׁ לְפַקְפַּק בְּתִירוּץ זֶה וְלוֹמַר דַּמְנ"ל דְּבַעֲי' שְׁבַשְׁעַת חֲלִיצָה יְהִי בְּיָדוֹ לִיְיָבָם אִם יִחְפְּזוּ דִּילְמָא קָאִי קָרָא אֲשַׁעַת נְפִילָה וְכִינּוּן שְׁבַשְׁעַת נְפִילָה שְׁנַפְלוּ שְׁתִּיּהוּן לְפָנָיו הִי בְּיָדוֹ לִיְיָבָם אֵת זֶה וְלִחְלוּץ אֵת הָרֵאשׁוּנָה שְׁפִיר קָרִינוּן גַּם בְּזוֹ דָּאִם חֲפִץ יִיבָם וְשְׁפִיר צָרִיכָה חֲלִיצָה אַחֲרֵי יָבוּם הָרֵאשׁוּנָה וְע"כ קָאָמַר הַש"ס וְעוֹד שְׁמָא יֵאמְרוּ וְכוּ' וְהַפְּנוּנָה פְּנ"ל דְּכִינּוּן דַּיֵּשׁ בְּזֶה ג"כ תְּקַלַּת עֲבִירָה דְּדִילְמָא חֲלִיץ וְהָדַר מִיְיָבָם וְהַסְבָּרָא מְסַיְיבַת שְׁלֵא תַצְרִיךְ הַתּוֹרָה דְּבַר שְׂיֵישׁ בּוֹ תְּקַלַּת עֲבִירָה ע"כ מִפְּחַ סְבָרָא זֹאת מְפָרְשִׁינוּ דְּכּוֹנֵנַת הַפְּתוּב דָּאִם לֹא יִחְפְּזוּ וְגו' הוּא אֲשַׁעַת חֲלִיצָה דְּבַעֲי' שְׁתִּיּהוּ בְּיָדוֹ אִז לִיְיָבָם וְע"כ זֶה שְׂאִין בְּיָדוֹ לִיְיָבָם אַחֲרֵי יָבוּם הָרֵאשׁוּנָה שְׁפִיר אִימְעָטָא בְּהִדְיָא גַם מְחֲלִיצָה מְקָרָא דָּאִם לֹא יִחְפְּזוּ וְגו' (דו"ק: י"ג) הַמַּל"מ פ"ג מַה' אִיסוּרֵי הַמְּזֻבָּח ה"ח הַכְּרִיחַ מְסַתִּירַת הַסְּנִיגוּת דְּש"ס שְׁבַת (קל"ה ב') דְּמִבְּנָאָר שֶׁם דְּמַה שְׁאָסְרָה תּוֹרָה מְחַסֵּר זְמַן לְהַקְרִיבָה הוּא מְשׁוּם סְפַק נֶפֶל וְאֵלּוּ בְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה (ד"ז ע"א מְבִנָּאָר דַּמְחוּ"ז אִסוּר לְהַקְרִיבָה אִפִּי אִי יִדְעִינוּ שְׁפָלוּ לֹא חֲדָשׁוּ ע"ש וְהַכְּרִיחַ מִפְּחַ זֶה דְּבִאָמַת טַעַם אִיסוּר הַקְּרִבַת מַחוּ"ז הוּא מְשׁוּם סְפַק נֶפֶל אֵלָא דְּמְשׁוּם לֹא פְּלוּג אֲסִרְתּוֹ הַתּוֹרָה בְּכָל גְּוֹנֵי וְאִפִּי הִיכָא דִּיִּדְעִינוּ שְׁפָלוּ לֹא חֲדָשׁוּ עַש"ה בַּמַּל"מ.

וְהִנֵּה אִין שׁוּם סְבָרָא וְהַבְּנָה לְלֹא פְּלוּג זֶה זוּלַת הִיּוֹתוֹ מְטַעַם סִיגֵי וּגְזִירָה דְּגִזְרָה תּוֹרָה דָּאִם יִקְרִיבוּ מַחוּ"ז כְּשִׁיִּדְעוּ שְׁפָלוּ לֹא חֲדָשׁוּ יְבוֹאוּ לְהַקְרִיבוּ ג"כ כְּשִׁלְא יִדְעוּ שְׁפָלוּ וְכוּ' וְע"כ אֲסִרְתּוֹ הַתּוֹרָה בְּכָל גְּוֹנֵי מִפְּחַ הַגְּזִירָה הַנְּ"ל וְא"כ מְבִנָּאָר דְּשִׁיגֵי וּגְזִירָה בְּדִאֲוִרֵיִתָא [וְיֵמָה שְׁכ' שֶׁם הַמַּל"מ עוֹד דְּגַם בְּאֲדָם הוּא כֵּן אֵלִיבָא דְּרַשְׁבִּי"ג דְּמַה שְׁפִטְרָה תּוֹרָה בְּכוֹר אָדָם מְפָדִיּוֹן קוֹדֵם ל' הוּא מְפָאָת סְפַק נֶפֶל וּמְשׁוּם לֹא פְּלוּג אֲמָרָה תּוֹרָה דְּבְכָל גְּוֹנֵי אִינוּ נִפְדָּה קוֹדֵם ל' וְאִפִּי בְּיָדְעִינוּ שְׁפָלוּ לֹא חֲדָשׁוּ עַש"ה גַּם זֶה אִין לֹא שׁוּם הַבְּנָה זוּלַת הִיּוֹתוֹ מְטַעַם גְּזִירָה דְּגִזְרָה תּוֹרָה דָּאִם יִפְדוּהוּ קוֹדֵם ל' כְּשִׁיִּדְעוּ שְׁפָלוּ וְכוּ' יְבוֹאוּ לְפָדוּתוֹ ג"כ כְּשִׁלְא יִדְעוּ וְכוּ' וְיָמוּת תּוֹף ל' וְיִפְסִידוּ הַבְּעָלִים אִז מְעוֹתִיהֶם בַּחֲנָם וְגַם יְהִי הַמְּעוֹת גְּזֵל בְּיָד פְּהֵן וְע"כ מְפָאָת חֲסִיּוֹן עַל מְמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְגַם כְּדִי לְהַצִּיל אֵת הַפְּהֵן מֵאִיסוּר גְּזֵל סְתָמָה תּוֹרָה אֵת הַדְּרָךְ וּפְטָרָה בְּכוֹר אָדָם מְפָדִיּוֹן קוֹדֵם ל' בְּכָל גְּוֹנֵי כְּנֻלַּע"ד פְּשׁוּט וּמְנוֹכַח לְפִי דַעַת הַמַּל"מ ז"ל וְאוּלָם בְּהַךְ דְּבְכוֹר יֵשׁ לִי דְרָךְ אַחֲרֵי שְׁלֵא כְּדָבְרֵי הַמַּל"מ ז"ל הַנְּ"ל וְאִכ"מ]: יד) מְצִינוּ עוֹד סְבָרָא דְּלֹא פְּלוּג בְּדִאֲוִרֵיִתָא בִּיבְמוֹת ד"ו ע"א בַּתוֹד"ה שְׁכֵן הַכְּשֶׁר מְצָנָה וְז"ל וְאוּר"י דְּכִיבּוּד אָב אִפִּי עוֹסֵק בְּגוּף מְצָנָה לֹא דְחִי (ל"ת) דְּבְכָל עֲנִין קָא פְּסִיק שְׁלֵא יִשְׁמַע לֹא (לְעֵבֹר עַל ל"ת) וְהִינּוּ מְשׁוּם דְּרוּב עֲנִינֵי כִיבּוּד רְגִילִים לְהִיּוֹת ע"י הַכְּשֶׁר מְצָנָה (דְּכְשִׁמְחָמַר בְּשְׁבַת אוֹ מְטַמָּא בְּבִיה"ק וּמְנִיחַ מְלֵהֲחִזִּיר אֲבִידָה כְּדִי לְהִבִּיא גּוֹזְלַת לְאָבִיו הָרִי בְּשַׁעַת דְּחִיּוּת הַלָּא אִין מְאָכִילוּ וּמְלַבִּישׁוּ וְעוֹשֶׂה רַק הַכְּשֶׁר מְצָנָת הַכִּיבּוּד לֹא גּוּף הַמְּצָנָה וְלֹא הוּי בְּעִידָנָא עַש"ה בַּתּוֹס') קָאָמַר רַחֲמָנָא דְּלֹא דְחִי בְּכָל עֲנִין עַכ"ל.

וְגַם זֶה אִין לֹא שׁוּם סְבָרָא זוּלַת הִיּוֹתוֹ מְטַעַם גְּזִירָה דְּגִזְרָה תּוֹרָה דָּאִם יִשְׁמַע לֹא לְעֵבֹר עַל ל"ת הִיכָא דְּהוּי גּוּף מְצָנָה יִשְׁמַענוּ ג"כ לְעֵבֹר בְּהַכְּשֶׁר מְצָנָה אֵלָא דְּאֵלּוּ לֹא הִיוּ רְוּב עֲנִינֵי כִיבּוּד רְגִילִים לְהִיּוֹת בְּהַכְּשֶׁר מְצָנָה וְהִי רַק מְחַצָּה עַל מְחַצָּה אִז לֹא הִיְתָה הַתּוֹרָה גּוֹזְרַת לְבַטֵּל חֲצִי הַעֲשִׂין דְּכִיבּוּד אֲשֶׁר אִידָךְ חֲצִי הַלְּאוּנֵן דְּמֵאִי חֲזִית וְאֲדָרְבָה הָרִי עֲשֶׂה עַדִּיפָא מַל"ת דְּמְשׁוּם הָכִי עַדִּל"ת וְכַנּוּדַע דַּעַת הַרְמַב"ן עַה"ת פ' יְתָרוֹ מִשָּׂא"כ עַתָּה שְׁרוּב הַפְּעָמִים הַדְּחִי' הִיא בְּהַכְּשֶׁר מְצָנָה וְהַמְּיַעוּט הוּא בְּגוּף מְצָנָה ע"כ שְׁפִיר גְּזִירָה תּוֹרָה לְבַטֵּל

מיעוט העשין אטו רוב הלאונן שיודחו שלא פדין ודו"ק: טו) בנדרים ד"י ע"א ר' שמעון
אומר מנין שלא יאמר אדם לד' עולה לד' מנחה וכו' ת"ל קרבן לד' וכו' וע"ש בפי
הרא"ש דהקדוש הוא שמא יחזור בו מלידור ולא יאמר תיבת עולה ונמצא שהזכיר שם
שמים לבטלה ע"ש ומבואר דשייך סיניג בדאורייתא: יז) מצאתי עוד סיניג בדאורייתא
בש"ס נזיר דמ"ה ע"א ר' שמעון שזורי אומר וגלח הנזיר פתח אנהל מועד ולא נזירה
(פי' דתיבת הנזיר ממעט נזירה שלא תגלח פסח אנהל מועד אלא במדינה) שמא תגרו
בה פרחי כהונה ובתוס' שם ד"ה ולא נזיר' פתבו משמע שטעמא דקרא שמא תגרו בה
פרחי כהונה וכו' עכ"ל.

ומבואר דהתורה אסרה לגלח אשה נזיר' פתח אנהל מועד מחשש וסיניג דשמא תגרו בה
פרחי כהונה ומפרש דשייך סיניג בדאורייתא. ולפמ"ש באות י"ב דאף אם אין התורה
אוסרת איסורים סיניגים עכ"ז לא תעשה מצוה ממילתא דאית בי' חשש ותקלת עבירה
א"כ אין ראי' די"ל פוננת ר"ש שזורי וגלח הנזיר ולא נזירה וכו' היינו דלנזיר ציונה
תורה לגלח פתח אנהל מועד משא"כ לנזירה לא ציונה תורה זה והיא רשאה לגלח
במדינה כמו פתח אנהל מועד דלא רצתה תורה לחייבה בגילוח פתח אנהל מועד פיו
דאית בי' חשש דשמא תגרו וכו' נאפי' תפרש דכוננת ר"ש שזורי באמרו ולא נזירה היא
לאיסור דנזירה אסורה לגלח פתח וכו' נמי ניחא דכיון דאין מצוה שתגלח שם שוב אם
תגלח שם חשיב בזיון ונפיר אסורה לגלח שם עש"ה בנזיר בסוגי' וע' יומא מ"ז א'
השטא לפני מלך בו"ד אין עושין פן וכו' ובאתי בכ"ז רק להעיר: כ"ל ט.

בענין כא"פ. בקונטרס ע' פנים לתורה אות י' ואות ל"ב נסתפקתי בענין צירוף כא"פ מה
ענינו אם ענינו שנוחשבים חצאי שיעורין הנאכלים בכא"פ פאלו נאכלו בבת אחת יחד
או דילמא באמת כל ח"ש בפ"ע הוא עומד ואין נחשבים לנאכלים בבת אחת כלל ורק
כף גזרה ההל"מ מ דין שאם אכל אדם ח"ש ובתכא"פ אכל עוד ח"ש חייב מלקות וגיורת
ההלכה בעלמא היא לא מפאת שהחצאין מצטרפין ומתחברים יחד ואת"ל דענין כא"פ
הוא מפאת שהחצאין מצטרפין ונחשבים לנאכלו בבת אחת (וכן מוכח מלשון רש"י
פסחים מ"ד א' ד"ה ומשני] אזי איכא לספוקי מהו ענין הצירוף הזה אם ענינו שנוחשב
הח"ש האחרון פאלו נאכל יחד עם הראשון או דילמא להיפוך נחשב הח"ש הראשון
לנאכל יחד עם האחרון עש"ה מה שפתבנו שם בזה.

והנה זה הספק השני אם הצירוף הוא בח"ש הראשון או באחרון הנני פה להעיר בו
מאיזהו מקומן בס"ד נאלה המה: א) מש"ס פרייתות די"ג ע"א דקאמר שאם אכל ח"ש
מאוכלין טמאין ירד וטבל ועלה מן המקנה והשלים לכשיעור בכא"פ מצטרף וטמא ואין
הטבילה מועלת לו עש"ה.

ועל פרחי הטעם דצירוף כא"פ דאוכלין טמאין לפסול את הגוי' עבדוהו רבנו לשיוחשב
פאלו נאכל הח"ש הראשון עם האחרון יחד ונמצאת שהיתה כל האכילה אחרי הטבילה
וע"כ אין הטבילה מועלת אאכילה שאח"כ משא"כ אי נימא להיפוך דנחשב הח"ש
האחרון לנאכל יחד עם הראשון והיתה אכילתו איפוא לפני הטבילה א"כ שפיר ראוי
שתטהר הטבילה את האכילה שקדמה לה ועל פרחי דהצירוף הוא בח"ש האחרון לא
בראשון ודו"ק וא"כ נהי דטומאת גוי' דרבנן עכ"ז הא כל דתקון רבנן פועין דאורייתא

תקון וְשִׁפִּיר יֵשׁ רֵאִי מִזֶּה דְגַם בְּצִירוֹף כֹּא"פ דְּאוֹרֵייתָא הַצִּירוֹף הוּא בְּסוּף הָאֲכִילָה לֹא בַתְחִלָּתָהּ: ב) שֵׁם דִּי"ח ע"ב אֵיתָא דָּאָם אָכַל ח"ש לִפְנֵי יוה"כ וח"ש לְאַחַר יוה"כ (הִיָּינוּ בְּמַעֲלָה דְּמַצְטַרְף אִפִּי עַד ג' שָׁנִים ע"ש) אַז אֵין יוה"כ מְכַפֵּר דְּכִי קְמַכְפֵּר יוה"כ אֲפּוּלֵי שְׂעִירוֹא אֲפִלְגָא דְשְׂעִירוֹא לֹא מְכַפֵּר עַש"ה וְהַמִּל"מ בַּה' שְׁגָגוֹת פ"ג ה"ט תַּמָּה בְּטַעַם הַדְּבָר ע"ש.

וְלַעֲנֵד"נ פְּשוּט דְּגִמִּירֵי לְהוּ לְחַכְמִים דְּעֵנְנֵן הַצִּירוֹף הוּא שְׁנַחֲשֵׁב הַח"ש הָרֵאשׁוֹן לְנֶאֱכַל אוֹ לְנִהְיָ יַחַד עִם הָאֲחֵרוֹן וְא"כ נִמְצָא שְׁכָל הָעֵבְרִיהַ נַעֲשִׂית אַחֲרֵי יוה"כ וע"כ א"א לְיוה"כ שְׂיִכְפֵּר וז"פ. וְא"כ יֵשׁ לְדוֹן גַּם מִשָּׁם דַּה"ה לְעֵנְנֵן צִירוֹף כֹּא"פ הֵוֵי הַצִּירוֹף בְּאַחֲרוֹנָה כְּמוֹ בְּמַעֲלָה [וְכַבֵּר הַעִירוֹתֵי מִזֶּה בְּקוֹנְטְרַס עַפ"ל אוֹת י' שֵׁם וּמָה שְׁכַתְבֵּתִי שֵׁם דְּזַהוּ רַק בְּהַקְדָּשׁ מַגְזַה"כ אָבַל לֹא בְּשֹׂאֵר אִיסוּרֵין עַש"ה הֵנָּה זַהוּ רַק דְּרַף פְּלוּל אָבַל בְּפִשְׁיטוֹת נִרְאָה דְּכָל עֵנְיֵי צִירוֹף חֲצָאי שְׂעִירוֹין שְׁוִין וְכְמוֹ שְׁבַמַּעֲלָה הַצִּירוֹף הוּא בְּאַחֲרוֹנָה כֵּן הוּא ג"כ בְּצִירוֹף כֹּא"פ דְּעֵלְמָא וז"פ]: ג) מִשָּׁם נְבַחִים דְּצ"ג ע"א דַּס"ל לַר' אֲלִיעֶזֶר דְּמִי חֲטָאת שְׁנַטְמָאוּ מְטַהְרִין שְׁהָרֵי נְדָה מִזִּין עֲלֵי וְהִיא טְהוֹרָה (אֲעַפ"י שְׁהַמִּים נְטֻמָּאִין מִמַּגַּע הַנְּדָה) וְרַבְּנָן פְּלִיגֵי עֲלֵי וְקָאָמַר אַבְיֵי דְּבַדְנִין טְוִמָּאָה קְדוּמָה מְטֻמָּאָה שְׁבָאוּתָהּ שְׁעָה קְמִיפְלִגֵי (טְוִמָּאָה קְדוּמָה הִיָּינוּ מִי חֲטָאת שְׁנַטְמָאוּ לִפְנֵי הַהֲזָאָה וְטְוִמָּאָה שְׁבָאוּתָהּ שְׁעָה הִיָּינוּ כְּגוֹן מִזֶּה עַל הַנְּדָה שְׁהַהֲזָאָה וְטְוִמָּאת מִי חֲטָאת בְּאִין כְּאַחַד.

רש"י) דר"א ס"ל דְּנִין וְרַבְּנָן ס"ל דְּאִין וְרַבָּא אָמַר דְּכ"ע אֵין דְּנִין וְהַכָּא בְּהָא קְמִיפְלִגֵי דַּר"א סְבַר הַהֲזָאָה צְרִיכָה שְׂעִירוֹ וּמַצְטַרְפִּין לְהַזְאוֹת וְרַבְּנָן ס"ל דְּאִין הַהֲזָאָה צְרִיכָה שְׂעִירוֹ וְכַבֵּר שְׂעִירוֹ דְּכ"ע אֵין דְּנִין וְר"א טְוִמָּאָה קְדוּמָה מְטֻמָּאָה קְדוּמָה יְלִיף דַּר"א ס"ל דְּהַהֲזָאָה צְרִיכָה שְׂעִירוֹ וְשְׁשֵׁנֵי חֲצָאי שְׂעִירוֹ הַהֲזָאָה מַצְטַרְפִּין לְטַהַר אִם הֵנָּה אוֹתָם בְּזַח"ז וְא"כ אִם הֵנָּה בְּכַה"ג עַל הַנְּדָה הָרֵי נְטֻמָּאָה הַהֲזָאָה רֵאשׁוֹנָה כְּשֶׁנִּנְעָה בָּהּ וְאַפְתִּי לֹא הַהֲזָאָה הִיא לְטַהַרָה וְאֲעַפ"כ כִּי הֵדַר וּמִזֶּה עֲלָה שְׁנֵי מַצְטַרְפֵּת גַּם הָרֵאשׁוֹנָה לְטַהַרָה אֲלִמָּא דְּמִי חֲטָאת שְׁנַטְמָאוּ לִפְנֵי הַהֲזָאָה מְטַהְרִין עַכ"ל.

וְא"כ מְפּוֹרָשׁ בְּזַה דְּלִמ"ד דְּמַצְטַרְפִּין לְהַזְאוֹת עֵנְנֵן הַצִּירוֹף הוּא שְׁנַחֲשֵׁב הַח"ש הָרֵאשׁוֹן כְּאִלוֹ הַנְּזַה בְּיַחַד עִם הָאֲחֵרוֹן וְהֵוֵי כֹל טַהַרְת הַהֲזָאָה בְּאַחֲרוֹנָה וְלֹא בְּרֵאשׁוֹנָה כְּלָל וְע"כ חֲשִׁיבָא טְוִמָּאת הַנְּגִיעָת נְדָה בַּח"ש הָרֵאשׁוֹן כְּאִלוֹ הֵיָתָה הַטְוִמָּאָה בְּמִי חֲטָאת לְגַמְרֵי לִפְנֵי הַהֲזָאָה וְשִׁפִּיר יְלִפְיֵן מִיָּנָה דְּמִי חֲטָאת שְׁנַטְמָאוּ טְוִמָּאָה קְדוּמָה לִפְנֵי הַהֲזָאָה מְטַהְרִין וְכַנ"ל מִשָּׂא"כ אִם נֹאמַר דְּהַצִּירוֹף הוּא שְׁנַחֲשֵׁב הַח"ש הָאֲחֵרוֹן לְהַנְזַה בְּיַחַד עִם הָרֵאשׁוֹן א"כ ה"ל הַח"ש הָרֵאשׁוֹן מִיָּד מְקַצֵּת הַהֲזָאָה וְטַהַרָה מְפָאת עֲצָמוֹתוֹ וְכַשְׁנַשְׁלָם הַח"ש הָאֲחֵרוֹן הוּא מַצְטַרְף אֶל הַח"ש הָרֵאשׁוֹן וְנִגְמַרְת הַהֲזָאָה וְהַטַּהַרָה וְא"כ אֲכַתִּי רָאוּי שְׂיִנְחֲשֵׁב גַּם טְוִמָּאת הַח"ש הָרֵאשׁוֹן טְוִמָּאָה שְׁבָאוּתָהּ שְׁעָה וְאִין רֵאִי מְמַנּוּ אֲטְוִמָּאָה קְדוּמָה וְעַל כֵּן חָדַד דְּהַצִּירוֹף הוּא בְּאַחֲרוֹנָה וְהַח"ש הָרֵאשׁוֹן אֵין נִחְשֵׁב לְהַהֲזָאָה וְטַהַרָה שְׁל כְּלוּם וְע"כ כְּשֶׁנְטָמָא מִכַּח מַגַּע נְדָה שְׂפִיר הִיא טְוִמָּאָה קְדוּמָה לִפְנֵי הַהֲזָאָה וְדו"ק הֵיטֵב.

וְא"כ כִּינּוּן שְׂרוּאִין אָנוּ דְּהִיכָא דְּמַצִּינוּ צִירוֹף בְּזַח"ז כְּגוֹן צִירוֹף הַזְאוֹת אֲזִי עֵנְנֵן הַצִּירוֹף הוּא בְּאַחֲרוֹנָה א"כ רָאוּי לִזְמַר דַּה"ה דְּצִירוֹף כֹּא"פ הֵוֵי בְּאַחֲרוֹנָה וְדו"ק וְרֵאָל' נְכוּנָה הִיא בַּס"ד: ד) מִשָּׁם הוֹרִיּוֹת דִּי"א ע"א דְּקָאָמַר דְּבַעֲי' קָרָא דְּמַעַם הָאֲרֵץ פְּרָט לְנִשְׂיָא לְמַעוּטֵי הִיכָא דְּאָכַל חֲצִי כּוֹזֵית חֲלָב כְּשֶׁהוּא הִדְיוּט וְנִתְמַנָּה לְהִיּוֹת נִשְׂיָא לְהַשְׁלִים לְכוֹזֵית סַד"א

נצטרף ונתי פשבה או שעירה (פקדיוט) קמ"ל וברש"י סד"א נצטרף תצי וזית בתרא לחצי וזית קמא ולתי פשבה או שעירה קמ"ל מעם הארץ פרט לנשיא דכה"ג לא מייתי פשבה או שעירה וכה"ג נמי לא מייתי שעיר (פנשיא) דהא לא מצטרפי פלל וה"ה דמצי למימר סד"א נצטרף ונתי שעיר אלא משום דקרא קא מישמעיי בכשבה או שעירה עכ"ל.

ולכאורה הא גופא קשיא דמדוע נכתב המיעוט הזה רק אצל פשבה או שעירה דהדיוט ולא נכתב אצל שעיר נשיא ומוכח קצת מזה דענין הצירוף דכא"פ בכל מקום היינו שנקחש הח"ש האחרון לנאכל יחד עם הראשון וע"כ לא אצטרף קרא פלל למעוטי שלא יביא שעיר נשיא בכה"ג פיון דאכילה אחרונה היתה פשהוא נשיא והיא הרי מצטרפת לראשונה שהיתה בעודו הדיוט ואין הראשונה מצטרפת אלי' וע"כ אין שום ה"א פלל שביא שעיר נשיא לפי זמן אכילה האחרונה ורק הי' ה"א שביא פשבה או שעירה בזמן אכילה הראשונה שהי' אז הדיוט פיון שאכילה האחרונה מצטרפת אלי' ונחשב פל השיעור לנאכל פשהוא הדיוט וע"כ שפיר אצטרף קרא רק למעט מכשבה או שעירה וא"צ קרא למעט משעיר נשיא.

וא"כ מוכח מזה דצירוף כא"פ הוא בח"ש הראשון ולא באחרון היפוף הראות הקודמות דמוכחי איפכא וא"ל דגם אם נאמר פן הרי עדיין יוקשה דמדוע נכתב המיעוט בכשבה או שעירה דהדיוט הרי הי' יכול להכתב בשעיר נשיא וימעט הכתוב להיפוף דהיכא דאכל ח"ש פשהוא נשיא וירד מגדולתו והשלים לכשיעור שאינו מביא שעיר נשיא דז"א דהא היא היא ושפיר נוכל ללמוד דין זה דאין ח"ש הנאכל בירידה מצטרף לח"ש הקדום להביא שעיר נשיא ממה שגילתה תורה דאין ח"ש דזמן הנשיאות מצטרף לח"ש הקדום להביא פשבה או שעירה שהרי זהו אותו הדין בעצמו וכיון דבהכרח הנצרך הכתוב לגלות זה באחד משניהם דהיינו או שאין ח"ש דנשיאות מצטרף לח"ש הקדום דהדיוטות או שאין ח"ש דהדיוטות בירידה מצטרף לח"ש הקדום דנשיאות ע"כ שפיר בחר הכתוב לגלות זה באופן הראשון הנ"ל פיון שאופן הראשון הנ"ל הוא קודם בזמן שהרי פל נשיא הוא הדיוט בהכרח קודם שנעשה נשיא ולא הי' לו להכתוב לאחר ולנקוט מעשה מאןחרת בזמן שהוא באכילת ח"ש פשהוא נשיא וח"ש פשיירד מנשיאותו.

ותו דאופן הראשון הנ"ל משכחת בכל נשיא משא"כ אופן הב' הנ"ל שאיננו בכל נשיא סתם כ"א בנשיא שירד וצריך להצטרף להמעשה מקרה הירידה מנשיאותו וע"כ שפיר נקט הכתוב אופן הפשוט יותר וכמוכח.

ותו דלא רצה הכתוב לנקוט אופן של פורעניות דהיינו הירידה מנשיאות וכדמצינו דכונתה בכמה דוכתי וכ"ז פשוט ורק באופן הראשון הנ"ל והוא הנזכר בגמ' דהיינו שאכל ח"ש פשהוא הדיוט והשלים פשהוא נשיא וע"ז אמרו בגמ' דהכתוב מיעט בכה"ג מכשבה או שעירה ע"ז שפיר קשה דמדוע לא מיעט הכתוב אופן הזה עצמו משעיר נשיא שהרי אין ללמוד זה מזה דיש לטעות שרק המאחר אל הקודם אין מצטרף משא"כ הקודם אל המאחר מצטרף ועל פירוש דהכי גמירי להו לרבנן דכמו שנמסר בהלמ"מ דין דצירוף כא"פ ה"ה דנמסר ביאורו ופירושו שענין הצירוף הוא בח"ש הראשון וכנ"ל וע"כ שפיר צריך קרא רק למעט מכשבה או שעירה דהדיוט וכנ"ל ודו"ק פי ראי' נכונה

היא בס"ד: וְדַע דִּישׁ לְעֵינַי קִצַּת דַּמְנָ"ל לְרַשׁ"י דְּפִטוּר גַּם מְשַׁעֵיר נְשִׂיא דִּילְמָא בְּאַמְתַּ פִּטוּר רַק מְכַשְׁבָּה אוֹ שְׁעִירָה דְּאִיכָּא מִיעוּט אֲבָל שְׁעִיר נְשִׂיא מְחֻיָּב וְאִם נֹאמַר כֵּן אִזְ אֲדַרְבֵּה נּוּכַל לֹאמַר דְּמַכְּאֵן הוּא דִּילְפִינּוּ דְּצִירוּף כַּא"פ הוּא בְּאַחֲרוּנָה מְדַמְיַעַט הַפְּתוּב בַּכַּה"ג רַק מְכַשְׁבָּה אוֹ שְׁעִירָה דְּזַמְנֵי הַקְּדוּם וְלֹא מְשַׁעֵיר נְשִׂיא דְּזַמְנֵי הַמְּאַנְחָר וְעַל כֵּן דְּנִין מְסַבְּרָא דְּטַעַם הַדְּבָר מְפָנִי שְׁהַקְּדוּם הוּא שְׁמַצְטָרֵף אֶל הַמְּאַנְחָר וְכַמּוּבֵן וַא"כ אֲדַרְבֵּה תַּהִי' הַגַּמ' דְּהוֹרִיּוֹת הַגַּמ' לְמוֹתְאַמְתַּ עִם כָּל הַנִּי סוּגִיּוֹת שְׁהַבְּאִתִּי דְּמוֹכְחִי דְּכָל עֵינֵי צִירוּף הֵם שְׁנַחֲשָׁב הַח"ש הֲרֵאֲשׁוֹן כְּאֵלוּ הִי עִם הָאֲחֲרוֹן וְכַנ"ל.

אוּלָם גַּם הַרְמַב"ם בַּה' שְׁגִיגוֹת פִּטְוֵי ה"י כ' שֶׁהוּא פִּטוּר לְגַמְרֵי גַם מְשַׁעֵיר נְשִׂיא וְשׁוּב מְצַאֲתִי שְׁכֵן מְפֹרֵשׁ בִּירוּשְׁלַמִי הוֹרִיּוֹת שֶׁם שֶׁהוּא פִּטוּר לְגַמְרֵי עַש"ה: וְהֵנָּה מְהֵא דְּפִטוּר לְגַמְרֵי יֵשׁ לִי לְדוּן קִצַּת כְּצַד הַנּוֹפֵר תַּחֲלַת דְּבִרְיָנוּ דְּעַנְיָן כַּא"פ אֵינְנוּ כָּלֵל מִפְּאַת צִירוּף וְחִיבוּר שְׁנַחֲשָׁב הַח"ש הֲרֵאֲשׁוֹן כְּאֵלוּ הִי בַב"א עִם הָאֲחֲרוֹן אוֹ לְהִיפּוּף וְרַק כָּל אֶחָד עוֹמֵד בַּפ"ע בְּאַמְתַּ וְגִזְרַת הַהֲלָכָה בְּעֵלְמָא הוּא שְׁחֵיב עַל ב' תְּצֵאִים הַנְּאֻכְלִים בַּכַּא"פ וְכַנ"ל וְע"כ שְׁפִיר פִּטוּר לְגַמְרֵי בְּנִידוּן דְּהוֹרִיּוֹת הַגַּמ' לְפִינּוּ דְּכָל תְּצִי עוֹמֵד בַּפ"ע וְהֵם זְמַנִּים מְחֻלְפִים תְּצִי שֶׁל כְּשֶׁבָה אוֹ שְׁעִירָה דְּהִדְיוּט וְתְּצִי שֶׁל שְׁעִיר נְשִׂיא וְע"כ מִמִּילָא א"א לְחֵיבּוּ כָּלֵל וְכַמּוּבֵן.

וְאוּלָם אַחֲרֵי הָעֵינּוּן גַּם זֶה לֹא נִיחָא לִי דְּאִם עַנְיָן כַּא"פ בְּעֵלְמָא כֵּן הוּא שְׁכָל אֶחָד עוֹמֵד בַּפ"ע א"כ פְּשִׁיטָא דְּאִם אֲכַל ח"ש כְּשֶׁהוּא הִדְיוּט וְח"ש אַח"כ כְּשֶׁהוּא נְשִׂיא דַּא"א שְׁיָבִיא לֹא קָרְבַן הִדְיוּט וְלֹא קָרְבַן נְשִׂיא וְכַמּוּבֵן מְסַבְּרָא וְלֹא צָרִיף קָרָא כָּלֵל לְזֶה וּמְדַאצְטָרִיף קָרָא בַּכַּה"ג לְמַעַט מְכַשְׁבָּה וְשְׁעִירָה וְכַש"ס הוֹרִיּוֹת הַגַּמ' עַל פְּרָחָף דְּבְעֵלְמָא הַצִּירוּף הוּא מִהַמְּאַנְחָר אֶל הַקְּדוּם וְכַנ"ל וְע"כ אֲצִטְרִיף קָרָא לְמַעַט רַק מְקָרְבַן הַקְּדוּם וְהֵא דְּפִשְׁטָא לִי לְהִירוּשְׁלַמִי דְּפִטוּר לְגַמְרֵי גַם מְשַׁעֵיר נְשִׂיא הוּא ג"כ מְטַעַם הַגַּמ' דְּשְׁעִיר נְשִׂיא מְצַד הַסְּבָרָא הִרִי אֵין לְחֵיבּוּ גַם זוּלַת הַפְּתוּב פִּינּוּ דְּהִכִּי קִים לְהוּ לְרַבְּנּוּ דְּהַצִּירוּף בְּעֵלְמָא הוּא מִהַמְּאַנְחָר אֶל הַקְּדוּם וַא"כ מְקָרְבַן זְמַן הַמְּאַנְחָר פְּשִׁיטָא דְּפִטוּר וְרַק סַד"א לְחֵיבּוּ בְּקָרְבַן הַקְּדוּם דְּכַשְׁבָּה וְשְׁעִירָה דְּהִדְיוּט וְזֶה שְׁפִיר מְמַעְטִינּוּ מְקָרָא דְּמַעַם הָאֲרִץ דְּכַתִּיב בְּהִדְיוּט לְמַעַט נְשִׂיא דְּגַם מְזֶה פִּטוּר וְע"כ שְׁפִיר פִּטוּר לְגַמְרֵי: וְהֵנָּה יֵשׁ לִי לְהוֹכִיחַ זֶה עוֹד מִן הַגַּמ' עֲצָמָה דְּהוֹרִיּוֹת הַגַּמ' לְשִׁהֲרֵי לְכַאוּרָה קְשָׁה עַל הַגַּמ' עֲצָמָה דַּמְנָ"ל דְּקָרָא דְּמַעַם הָאֲרִץ דְּכַתִּיב בְּהִדְיוּט אֵינִירִי בְּאוּכַל ח"ש כְּשֶׁהוּא הִדְיוּט וְהַשְּׁלִים אַח"כ כְּשֶׁהוּא נְשִׂיא וְאֵת לְמַעוּטֵי מְקָרְבַן הִדְיוּט וְהַשְּׁלִים כְּשֶׁהוּא הִדְיוּט וְאֵתִי לְמַעוּטֵי מְקָרְבַן הִדְיוּט הַמְּאַנְחָר וְעַל פְּרָחָף לֹאמַר דְּקִים לְהוּ לְרַבְּנּוּ בְּעֵלְמָא דְּאֵין הַצִּירוּף דַּכַּא"פ מְקוֹדֵם אֶל הַמְּאַנְחָר רַק לְהִיפּוּף וְע"כ א"א לְאוּקְמֵי קָרָא בַּכַּה"ג פִּינּוּ דַּבַּכַּה"ג א"צ קָרָא כָּלֵל לְפִטוּר מְקָרְבַן הַמְּאַנְחָר דְּגַם מְסַבְּרָא פִּטוּר פִּינּוּ שְׁגַם בְּעֵלְמָא אֵין הַצִּירוּף כָּלֵל בְּזַמְנֵי הַמְּאַנְחָר.

וְאוּלָם לַפְּמ"ש לְמַעְלָה דִּיוֹתֵר רְאוּי אֶל הַפְּתוּב לְנִקּוּט גְּוּוּנָא דְּזַמְנֵי קְדוּם א"כ י"ל דַּע"כ לֹא מוּקִי הַש"ס קָרָא בְּהִכִּי דַּא"כ קְשָׁה דַּה"ל לְקָרָא לְנִקּוּט זֶה בְּגוּוּנָא דְּזַמְנֵי קְדוּם כְּגוֹן שְׁאֲכַל ח"ש כְּשֶׁהוּא הִדְיוּט וְהַשְּׁלִים כְּשֶׁהוּא נְשִׂיא וְלְמַעַטוֹ מְקָרְבַן הַמְּאַנְחָר דְּנְשִׂיא וְדו"ק הֵיטֵב.

ואמנם זה אינו דאכתי מנ"ל לגמ' שהפיתוב רצה למעט גם מקרבן נשיא המאןחר דילמא באמת הגזה"כ הוא רק למעט מקרבן הדיוט המאןחר בגוונא דאכל ח"ש בנשיאות והשלים את"כ בירידה וכנ"ל משא"כ בקרבן נשיא פשהוא המאןחר שפיר חייב ובהדי כבשי דרמנא למה לה ועל פתח לומר כמו שפיתבתי תחלה דא"א לאוקמי קרא בגוונא הנ"ל למעט מקרבן המאןחר דהדיוט משום דא"צ קרא לזה דגם מסברא פטור בכה"ג פינו דגם בעלמא אין הצירוף במאןחר והכי גמירי להו לרבנן וכנ"ל וע"כ פינו דכתיב מיעוט דקרא בקרבן הדיוט שפיר הוכרח הש"ס לומר דקרא איירי באוכל ח"ש בהדיוטות והשלים את"כ בנשיאות ומיעוט הפיתוב מקרבן הדיוט הקדום דה"א שיתחייב פינו דצירוף כא"פ בעלמא הוא בח"ש הקדום ודו"ק היטב: והנה י"ל עוד דרק היכא דהח"ש מותר מה"ת וכל כה"ג היכא שאין בח"ש אפילו פעולה מקצתית של השיעור אז הצירוף הוא רק בח"ש האחרון דח"ש הראשון הרי איננו כלום וע"כ הצירוף רק באחרון שבו כל האיסור ומצטרף הראשון אל האחרון וכנ"ל וע"כ בהה דכריתות די"ג ע"א דאיירי לענן טומאת גוי דח"ש אינו מטמא כלל וע' תוס' חולין דל"ד ע"ב ד"ה והשלישי דכתבו דח"ש דאזכרין טמאין מותר אפילו מדרבנן עש"ה ע"כ שפיר צירוף הטומאה הוא רק בח"ש האחרון וכן בהה דכריתות די"ח ע"ב דאיירי לענן הנאה מהקדש דמעילה ילפינן חטא חטא מתרומה ובתרומה פבר מבואר אצלי בחידושי בסוגי' דח"ש לחדש דח"ש מותר מה"ת אפי' לר' יוחנן ואכ"מ וע"כ גם במעילה ח"ש מותר מה"ת וע"כ ג"כ הצירוף רק בח"ש האחרון אחריו יוה"כ וכנ"ל וכן בח"ש דהנאה דש"ס זבחים הנ"ל הרי ח"ש דהנאה אינו מטהר כלל וכלל וע"כ ג"כ הצירוף רק באחרון משא"כ לענן איסור בעלמא דח"ש הראשון ג"כ אסור מה"ת ע"כ שפיר חשוב הוא ושפיר י"ל דענן הצירוף בכא"פ הוא שמצטרף האחרון אל הראשון להגדיל האיסור לחיוב מלקות וכדמוכח מסוגי' דהוריות הנ"ל ואין כאן שום סתירה עוד מסוגי' דהוריות הנ"ל לשאר הסוגיות הקדומות הנ"ל פן י"ל ובאתי רק להעיר: ה) י"ל דפלוגמא דר"י ור"ל בדין ח"ש אי אסור מה"ת או לא הוא ג"כ בספק הנ"ל דר"י סובר דצירוף דכא"פ הוא בח"ש הראשון ונחשב שנאכל האחרון עם הראשון יחד וע"כ שפיר אכילת הח"ש הראשון חשובההואיל ויכולה להעשות אכילה שלימה ע"י אכלו עוד ח"ש כא"פ שהוא מצטרף אל הח"ש הראשון ונחשב אז שבאכלו ח"ש הראשון אכל מיד אכילה שלימה של פזית וזהו פנונה בהא דכיון דחזיא לאצטרופי איסורא קאכיל אבל ר"ל סובר דהצירוף הוא בח"ש האחרון וע"כ שפיר לית סברא דחזיא לאצטרופי לאסור אכילת ח"ש הראשון אן שגם בהשלימו לאכול עוד ח"ש בכא"פ לא יהי בשעת אכילת הח"ש הראשון כל האכילה כ"א בשעת ח"ש האחרון שף שתהי' האכילה פולה פינו שח"ש הראשון הוא מצטרף אל האחרון וע"כ שפיר אין בח"ש הראשון חשיבות מפאת חזיא לאצטרופי משא"כ ר"י סובר דהאחרון הוא המצטרף אל הראשון וע"כ שפיר יש בח"ש הראשון חשיבות מפאת חזיא לאצטרופי פינו שהצירוף יהי' בח"ש הראשון ההוא שהאחרון הוא שמצטרף אליו ודו"ק: בשבת דק"ה ע"א נחלקו ר"ג ורבנן בכותב אות אחד בשבת בשוגג נודע לו ואח"כ כתב באות ב' בשוגג אי הידיעה של הח"ש חשובה לחלק דס"ל ר"ג דאין ידיעה לח"ש וחייב חטאת וחקמים פוטרין ע"ש דל דפליגי בספק הנ"ל דלר"ג ענן הצירוף הוא בח"ש האחרון ונחשב הח"ש הראשון כאלו הי' יחד עם האחרון ע"כ אין הידיעה שהי' לו

בַּנְתִּיּים מַח"ש הָרָאוּשׁוֹן חֲשׂוּבָה לְחַלֵּק דִּידִיעַת פְּתִיבַת הָאוֹת הָרָאוּשׁוֹן שְׂיַדַע בְּנְתִיּים לְפָנָי פְּתִיבַת הָאוֹת הָאֲחֵרוֹן הָיָה כְּאֵלּוֹ לֹא יָדַע כְּלוּם פִּינּוֹן מִחֲשָׁב שְׁגָם אוֹת הָרָאוּשׁוֹן לֹא פֶתַח אֶז עֲדִינּוֹן כָּלֵל שְׁהָרִי רַק בְּשַׁעַת פְּתִיבַת הָאוֹת הָאֲחֵרוֹן הוּא דְנִחְשָׁב וְשָׁכַח אֶז אוֹת הָרָאוּשׁוֹן וְהִדִּיעָה שֶׁהִיא בְּנְתִיּים הָיָה כְּאֵלּוֹ הִית' לְגַמְרִי לְפָנָי הַתְּחִלַּת הַחֲטָא שְׂאִינָה יְדִיעָה שֶׁל כְּלוּם וְרַבְּנָן ס"ל לְהִיפּוּף דְּהִצְרוּף הוּא בַח"ש הָרָאוּשׁוֹן וְע"כ שְׁפִיר יֵשׁ יְדִיעָה לַח"ש וְאִינָה נִחְשָׁבַת כִּידִיעָה לְגַמְרִי לְפָנָי הַחֲטָא פִינּוֹן דַּח"ש הָרָאוּשׁוֹן הָרִי כְּכָר הוּא ח"ש בְּאַמַּת בְּשַׁעַת הִדִּיעָה וְהַח"ש הָאֲחֵרוֹן הוּא הַמְתַּחֲבֵר וּמִצְטַרֵּף לוֹ וְדו"ק.

וְעִ"ל בְּסִבְרַת פְּלוּגְמָא דַּר"ג וְרַבְּנָן הַנָּ"ל דְּפָלִיגִי בְּסַפֵּק הַנְּזַכֵּר תְּחִלַּת דְּבָרֵינוּ אִם עֲנִין צִירוּף חֲצָאִין הוּא מְפָאֵת חִיבּוּר שְׁלֵקָם שְׁנַחֲשָׁבִין כְּאֵלּוֹ הָיָה בַב"א הָרָאוּשׁוֹן עִם הָאֲחֵרוֹן אוֹ לְהִיפּוּף אוֹ דִילְמָא כָּל אֶחָד מִן הַחֲצָאִין בְּאַמַּת בַּפ"ע עוֹמֵד וְרַק גְּזִירַת הַהֲלָכָה בְּעֵלְמָא הוּא שְׁמִצְטַרְפִּים לְחִיבּוּ וִי"ל דְּרַבְּנָן ס"ל דְּכָל ח"ש בַּפ"ע הוּא עוֹמֵד וְע"כ שְׁפִיר הִדִּיעָה שְׁבְנְתִיּים מְחַלְקַת וּמְפָסְקַת וְר"ג ס"ל דְּהַחֲצָאִין מִתְחַבְּרִים יַחַד וְנִחְשָׁב שְׁנַעֲשׂוּ בַב"א וְע"כ א"א שְׁתַּחֲלַק הִדִּיעָה דַּמְמ"נ בֵּין אִם נִחְשָׁב שֶׁהַח"ש הָאֲחֵרוֹן מַעֲשֶׂה יַחֲדָיו עִם הָרָאוּשׁוֹן וּבֵין לְהִיפּוּף דְּנִחְשָׁב שְׁנַעֲשֶׂה הָרָאוּשׁוֹן עִם הָאֲחֵרוֹן בְּשְׁנֵי הָאוֹפְנִים הָאֵלֶּה הָרִי לֹא הִית' הִדִּיעָה בְּאַמַּצְע כ"א אוֹ שְׁהִיַת' לְגַמְרִי לְפָנָי הַחֲטָא אִם נִחְשָׁב שְׁנַעֲשֶׂה הָרָאוּשׁוֹן עִם הָאֲחֵרוֹן אוֹ שְׁהִיַת' לְגַמְרִי לְאַחַר הַחֲטָא אִם נִחְשָׁב שְׁנַעֲשֶׂה הָאֲחֵרוֹן עִם הָרָאוּשׁוֹן וּבֵין כֶּף וּבֵין כֶּף הָרִי א"א לִידִיעָה כְּזוֹאת שְׁתַּכְּפִטוּר (וְזוֹהוּ דְלֹא כְמוֹ שְׁכַתְּבֵנוּ תְּחִלָּה דְאִם הִצְרוּף הוּא בְּרָאוּשׁוֹנָה אֲזִי רְאוּי לִידִיעָה שְׁתַּחֲלַק כִּי יֵשׁ פְּנִים בְּזוֹה מְסַבְּרָא לְכָאן וּלְכָאן וִי"ל עוֹד לְהִיפּוּף דְּרַבְּנָן ס"ל דְּטַעֲמָא דְצִירוּף הוּא מְפָאֵת שְׁהַחֲצָאִין מִצְטַרְפִּים וּמִתְחַבְּרִים יַחַד דְּהִינּוּ שְׁמִתְחַבְּרִי עִם הָרָאוּשׁוֹן עִם הָאֲחֵרוֹן אוֹ לְהִיפּוּף וְע"כ כָּאן א"א שְׁיִתְחַבְּרוּ יַחַד לְחִיבּוּ חֲטָאֵת פִּינּוֹן שְׂיֵשׁ יְדִיעָה הַמְפָסְקַת וּמְחַלְקַת בֵּינֵיהֶם וְר"ג ס"ל דְאִין הַטַּעַם מְפָאֵת חִיבּוּר הַחֲצָאִין כ"א כָּל אֶחָד בַּפ"ע הוּא עוֹמֵד וְכָל אֶחָד בַּפ"ע בְּשַׁעַת שְׁנַעֲשֶׂה הָרִי נַעֲשֶׂה בְּהַעֲלָם וְע"כ שְׁפִיר חִיבּוּ וְאִין הִדִּיעָה מוֹעֵלַת כְּלוּם וְדו"ק הֵיטֵב וּבְאַתִּי רַק לְהַעִיר: עוֹד רְאִיתִי לְבָאָר פֶּה פֶּרֶט אֶחָד בְּעֲנִין כַּא"פ וְהוּא בְּמָה שְׁשִׁנּוּ בְּכָרִיתוֹת דִּי"ב ע"ב בְּמִשְׁנֵה נְז"ל כְּמָה יִשְׁהָה בְּאֹכְלִין (בְּאוֹכֵל שְׁנֵי חֲצָאֵי זֵיתִים דְאֲמָרִינּוּ דְמִצְטַרְפִּין) כְּאֵלּוֹ אוֹכֵל קְלִיּוֹת (מְשַׁעְרִין אוֹתָן כְּאֵלּוֹ נִתְפָּרְרוּ לְפִירוּרִין דְקִין כְּקְלִיּוֹת וְאוֹכְלֵן אַחַת אַחַת וּכְשִׁיעוֹר אוֹתָהּ שֶׁהִ' מִצְטַרְפִּין.

רַש"י) דְּבָרֵי ר' מְאִיר וַחכ"א עַד שְׁיִשְׁהָה מִתְחִלָּה וְעַד סוּף כְּדִי אֲכִילַת פְּרָס חִיבּוּ עַכ"ל הַמִּשְׁנָה. וּמִבְּנֵי בְּזוֹה דַּר"מ לִית לִי כָּלֵל שְׁיַעוּרָא דְכַא"פ כ"א הִצְרוּף לְדִידָן' הוּא בְּשִׁיעוֹר אֲכִילַת קְלִיּוֹת.

וְהִנֵּה יֵשׁ לְתַמּוּהָ בְּזוֹה תְּמִיּהָ עֲצוּמָה מִש"ס זְבָחִים ד"ע ע"א דְקָאָמַר הֵתָם אֵלִיבָא דַּר' מְאִיר דְאֲצַטְרִיף קְרָא דְנִבְיָלָה לֹא יֵאָכֵל בְּנִבְלַת עוֹף טְהוֹר לְשִׁיעוֹר אֲכִילָה בְכַא"פ דַּסְד"א דְהוֹאִיל וְטוֹנְמַת נְבִלַת ע"ט חִידוּשׁ הוּא אִפִּי' בְּיוֹתֵר מְכַא"פ נְמִי לִיטְמָא קַמ"ל עַכ"ל הַגַּמ'.

וְקִשָּׁה טוֹבָא דְהָא לַר"מ אִין הִצְרוּף כָּלֵל בְכַא"פ כ"א כְּאֵלּוֹ אוֹכֵל קְלִיּוֹת וְהָכִי הַל"ל דְאֲצַטְרִיף קְרָא בְּנִבְלַת ע"ט לְשִׁיעוֹר אֲכִילָה בְכַאֵלּוֹ אוֹכֵל קְלִיּוֹת דַּסְד"א דְהוֹאִיל וְחִידוּשׁ הוּא אִפִּי' בְּיוֹתֵר מְכַאֵלּוֹ אוֹכֵל קְלִיּוֹת נְמִי לִיטְמָא זֹו פְּלִיאָה נְשַׁגְבָּה: וְהִנֵּה לוּגִי פִירַש"י ז"ל בְּכָרִיתוֹת הַנָּ"ל דְפִי' דְשִׁיעוּרָא דַּר"מ הָיָה ג"כ בְּהַפְסֵק שְׂאִם אָכַל חֲצִי זֵית וְהַפְסִיק

ואכל אח"כ חצי זית השני ואכילה ראשונה ושני' יחד הם בזמן שאפשר להפריד הכזית לקליות ולאוכלן אחת אחת חייב וכמו שהעסקתי דבריו למעלה וכן פירש עוד שם בד"ה לחומרא וז"ל פאלו אוכל קליות אחת אחת בסמוך זו לזו בהיא משערינו שאם אוכל כחצי זית והפסיק ולאחר אותה שעה אכל חצי זית אחר אף אם ישקה מתחלה ועד סוף יותר מכא"פ מצטרפין ואפי' הוי האי שיעורא פולי יומא עכ"ל והנה לולי פירש"י ז"ל הנה"ל הי' אפשר לומר דר"מ לאו שיעורא קאמר דמשערינו בכדי אכילת קליות כ"א כונתו דאם אוכל בפועל ממש פאנכל קליות בלי הפסק והיינו שאפילו מחלק הכזית לחלקים קטנים ואוכלן בסמוך זו לזו פאדם האוכל קליות אחת אחת בסמוך זו לזו אז אפי' אם הוא שוהה אכילה זאת כל היום ג"כ חייב ונהו רק אם אוכל בלי הפסק משא"כ אם מפסיק בנתיים גם ר"מ ס"ל פרבנו דאכילות בהפסק בנתיים אין מצטרפין רק בכא"פ ורבנו פליגי עלי' וס"ל דאפי' אוכל בלי הפסק עכ"ז לא מצטרף ביותר מכא"פ [וגם רש"י ז"ל בהכרח יודה לזה דאפשר לפירש דברי ר"מ פן דאאוכל בלי הפסק קאי דהא בה"א דגמ' שם דר"מ לקולא קאמר קמפרש הש"ס בהדיא פן וכן פירש"י להדיא שם ד"ה א"ד לקולא קאמר עש"ה וא"כ שפיר י"ל דה"ה לפי האמת דר"מ לחומרא קאמר ג"כ הפי' הוא פן והחומרא הוא לענין אוכל בלי הפסק דלרבנו הוי הצירוף רק כא"פ ולר"מ הצירוף הוא כל זמן ששוהה וכן"ל].

ויש קצת ראי' לפירושונו זה מדאמר ר"מ פאלו אוכל קליות ולא אמר כדי אכילת קליות כמו שאמרו חכמים כדי אכילת פרס ע"כ מוכח דר"מ לאו שיעורא קאמר כ"א בעי ממש שיאכל פאנכל קליות בסמוך אחת אחת וכן"ל.

ועוד יש ראי' לזה הפי' מלשון הגמ' בכריתות שם דאמר וז"ל איבעיא להו ר"מ לחומרא קאמר או לקולא קאמר לחומרא קאמר והכי קתני פאלו אוכל קליות דאפילו פולי יומא ואע"ג דמתחלה ועד סוף יותר מכא"פ פינון דמשכני' אכילתי' מיחייב וכו' עכ"ל הגמ'.

ומוכח מהו לישנא דאמר דכיון דמשכני' אכילתי' דר"מ מחייב רק פאוכל בהמשך אחד בלי הפסק בנתיים שאז אפילו אם האכילה הזאת מושכת כל היום עכ"ז פינון שהוא בהמשך אחד בלי הפסק מצטרף וחיוב דלפי פירש"י ז"ל דר"מ גם בהפסק מחייב ואכילת קליות דנקט היינו לשיעורא וכן"ל לא ידעתי שום פירוש ללשון הגמ' הנה"ל דאמר דכיון דמשכני' אכילתי' וצ"ע: והנה אם נאמר כפירושונו זה אזי קוש' הנה"ל מסוג' דזבחים הנה"ל לק"מ די"ל דסוג' דזבחים הנה"ל לפננתה לאוכל בהפסק בנתיים ובזה הרי גם לר"מ השיעור בכא"פ ואין להקשות דאפתי מדוע נקטה הגמ' דוקא שיעורא דכא"פ דהוא בהפסק בנתיים ולא נקטה השיעור השני דאכילת קליות בלי הפסק בנתיים ולומר דסד"א דהואיל וחיודוש הוא אפילו ביותר מאכילת קליות נמי ליטמא דז"א דלפי פירושונו זה לא משפחת פלל יותר מאכילת קליות דהא אכילת קליות איננו שיעור פלל רק הפונה שאם אוכל בהמשך אחד בלי הפסק אז אפי' אם אוכל חלקים קטנים פקליות בזאח"ז חייב וא"כ לא שייך פלל פחות ויותר בזה השיעור דממ"נ אם אוכל בהמשך אחד הרי זהו השיעור פל כמה שתשהה האכילה ואיננו יותר מפשיעור ואם אוכל בהפסק אזי שוב הרי השיעור בכא"פ וכן"ל.

וא"ל דאפתי משפחת גם בשיעור דקליות יותר מפשיעור דהינו שאם הפריד האוכל לחלקים קטנים עוד מקליות ואכלן בסמיכות זו לזו דז"א דלפי פירושונו זה נראה פשוט דר"מ גם בכה"ג מתייב וקליות דנקט לדמיון בעלמא נקטי' משום דאיירי באוכל חלקים קטנים אחד אחד בסמיכות זה לזה ולהכי נקט פאלו אוכל קליות לפי שקליות הדרף לאוכלם כן חטה חטה בסמיכות זו לזו.

ועי"ל דאין הדרף לאכול משקונין קטנים יותר מכמות קליות וע"כ דיבר בהוה נקט פאלו אוכל קליות וי"ל עוד יותר דבאכל משקונין קטנים מקליות בזאח"ז פיון שאין הדרף לאכול כף ה"ל שלכ"א ופטור וא"כ ה"ה לענן נבלת ע"ט א"צ קרא למעט דכיון דכתיב ביה אכילה בעי' ממילא כד"א ואינו מטמא שלכ"א פיון דשלכ"א אינו נקרא אכילה וכן מבואר להדיא במנחות (ד"ע ע"א) דנע"ט אינו מטמא שלכ"א וכן מוכח עוד בכמה דוכתי ודארכתי בזה במ"א ואכ"מ]: והנה נזכרתי דספק זה אם אכילת חלקים קטנים ביותר בסמיכות זו אחרי זו תשיב דרף אכילה הוא פלוגתא במנחות דט"ז ע"ב ונ"ל הגמ' הקטיר שמשום לאכול שמשום עד שפלה קומץ פולו (הקטיר פשיעור שמשום מן הקומץ של מנחה במחשבה לאכול פשיעור שמשום מן השירים חוץ לזמנו ואח"כ הקטיר שמשום השני מן הקומץ ג"כ במחשבה זאת לאכול שמשום שני משירים חוץ לזמנו וכן עשה פסדר עד שפלה להקטיר הקומץ פולו באופן זה ובמחשבה פזאת) ר' חסדא ור' המנונא ור' ששת חד אמר פגיגול וחד אמר פשר וכו' מ"ד פגיגול קסבר דרף הקטרה בכף ודרף אכילה בכף (וה"ל מחשב בעבודת פשיעה מחשבת אכילת חוץ לזמנו ושפיר הוי פגיגול כמו במקטיר פזית במחשבה לאכול פזית משירים חוץ לזמנו דהוי פגיגול) ומ"ד פסול קסבר דרף אכילה בכף ואין דרף הקטרה בכף וה"ל פמנחה שלא הוקטרה (דהקטרה שלא פזרפה לא תשיבא הקטרה ואין פאן הקטרה לפגל ורק מנחה פסולה היא פיון שלא הוקטר קומצה) ומ"ד פשר קסבר דרף הקטרה בכף ואין דרף אכילה בכף (ושפיר המנחה פשיעה פיון דדרף הקטרה בכף ונחשיב הוקטר קומצה ופגיגול לא הוי דכיון דאין דרף אכילה בכף אין מחשבה זאת שחישב לאכול חוץ לזמנו שמשום שמשום מן השירים חשובה לפגל דלענן מחשבת פגיגול בעינו שיחשב אאכילה וכדכתיב אם האכל יאכל מפשר זבח שלמיו ביום השלישי וגו' וכאן דאין דרף אכילה בכף לא תשיב אכילה ואין פאן מחשבה לפגל) עכ"ל הגמ'.

ומבואר דיש פלוגתא דאמוראי בזה אם הדרף לאכול חלקים קטנים פשיעור שמשומין בסמיכות זו לזו [דמסתימות לשון הגמ' נראה פשוט דבמחשב לאכול בסמיכות נמי איירי ולא לבד במחשב לאכול בהפסק וז"פ] וא"כ למ"ד דאין דרף אכילה בכף דלא איתפוש אליבין' שיעור פמות החלקים שיהי' גדולים יותר משמשומין ויהי' דרף אכילה בכף וע"כ שפיר י"ל דבכמות פקליות הוא דהוי דרף אכילה לדידי' ושזהו טעמא דר"מ דנקט פאלו אוכל קליות משום דבפחות מזה אין דרף אכילה בכף וה"ל שלכ"א ופטור [והא דלא נקט ב מנחות הנ"ל שיעור נפיש משמשומין וזוטר מקליות למ"ד הנ"ל י"ל בפשיטות דנקט שמשומין לרבותא דאינה אמוראי דהוי רובא ולאשמעי' דאפילו פשיעור שמשומין א בתכלית סבירא להו דהוי דרף אכילה ויש ליישב זה ש באופן אחר ואין להאריך] ולאמוראי דסברי דהוי דרף אכילה אפי' פשיעור שמשומין דקטן בתכלית י"ל ארא דעכ"ז אכילת קליות הוא דבר ההוה ונהרגיל יותר וע"כ דיבר ר"מ בהוה נקט לדמיון

פאלו אוכל קליות וה"ה דבאוכל חלקים קטנים מקליות כל שאוכלם בסמיכות זו לזו בלי הפסק שפיר מתייב וא"כ בין פה ובין פה עכ"פ שפיר לא נקט הש"ס דנבחים הנ"ל דאצטרף קרא שא ע"ט למעט יותר מפדי אכילת קליות דממ"נ או דלא משפחת ליה פלל למ"ד דאפילו בחלקים היותר קטנים פשמשומין הוי דרף אכילה או דהוי שלכ"א לאידך מ"ד וא"צ קרא למעט פלל וכנ"ל: ועוד נראה דאפילו נודה דהש"ס דנבחים הי' יכול לומר ה"א דאפילו ביותר מאכילת קליות יתתייב עכ"ז פיון דר"מ מודה עכ"פ גם בשיעור כא"פ בה בנתיים א"כ שפיר נקט הש"ס דנבחים צריכותא דיותר מכא"פ לענין הפסק בנתיים וה"ה דהוי מצי למינקט צריכותא דיותר מאכילת קליות בלי הפסק בנתיים אלא דחדא מתרתי נקט ונאטו כי רוכלא וכו' וניחא ליה נמי טפי למינקט הא דכא"פ פיון דזהו שיעור הרגיל והמפורסם בכולי תלמודא משא"כ אלו הי' נקיט שיעורא דקליות הי' נצרך הש"ס לאתויי משנה דכריתות הנ"ל לרא' דיש לר"מ שיעור אחר הבדתי נודע והוא שיעורא דקליות ואלו בסוגי' דנבחים שם הרי אינו מדבר מענין זה פלל ומביא זה שם אגב גררא ושללא במקומו וע"כ שפיר ניחא ליה טפי למינקט שיעורא דכא"פ פדי שלא יצטרף להאריף ולהביא משנה דכריתות הנ"ל פיון שהדין דין אמת והשיעור דכא"פ הרי הוא גם לר"מ בהפסק בנתיים ומתא דאמר דאשמעי' קרא דביותר מכא"פ לא מצטרף ממילא ידעין דאכילת גבילת ע"ט לטמא צריף שתהי' פשא' אכילות לענין איסור וא"כ נדע ממילא דה"ה בלי הפסק ביותר מאכילת קליות ג"כ אינו מטמא וז"פ: והנה לכאורה יש להביא ראי' לפירושו זה דר"מ לאו שיעורא קאמר כ"א בעי ממש אכילה פאכילה קליות בלי הפסק בנתיים וזה לפמ"ש הרמב"ם בהקדמתו לפי המשניות דבדבר שהוא הלמ"מ לא שייף בי' פלוגתא עש"ה וא"כ הא שיעור כא"פ הרי הוא דין מקובל בהלל"מ ואיף פליג ר"מ עלי' ועל פרחף לומר דגם ר"מ ס"ל הלל"מ הנ"ל אלא דסובר דשיעור דכא"פ הנמסר בהלקה הפונה בו רק לאוכל בהפסק בנתיים משא"כ באוכל בלי הפסק בנתיים ס"ל לר"מ מסבא דחשיב אכילה אחת אפי' שוהה כל היום פיון שלא הפסיק רק אכל בהמשך אחד נרבנו ס"ל דכל אכילות בזאח"ז אין ראוי שיעורא פסבא נאפין בלי הפסק בנתיים וע"כ גם בלי הפסק בנתיים לא חשיב לדידהו אכילה אחת רק בכא"פ שנמסר בו הלל"מ דבכא"פ כל הנאכל בו מצטרף ודו"ק: והנה יש לעיין בהא דקיי"ל לענין טכ"ע דבעינן שיהי' בתערובות פזית בכא"פ אי ר"מ חולק גם על זה ומצריף שיהי' בתערובות פזית בכדי אכילת קליות א"ד מודה דבתערובות בעי' רק פזית בכא"פ וכדמצינו בכמה דוכתי דאיסור המעורב קיל מבעין וע"כ נהי דבעין אית לי' שיעור גדול פאלו אוכל קליות עכ"ז בתערובות מודה דבעי' כא"פ וזה תלוי אי הא דכזית בכא"פ בתערובות הוא הלמ"מ בפני עצמו דאז י"ל שר"מ מודה בזה ופליג רק בבעין משא"כ אם נאמר דכזית בכא"פ דתערובות אינו הלמ"מ רק מסבא אמרי' הדי דכיון דהצירוף בעין הוא בכא"פ ע"כ בעינן ממילא גם בתערובות שיהי' פזית בכא"פ דאם נתערב ביותר מזה הרי א"א לאכול פזית מן האיסור וכמוכן וא"כ ר"מ דפליג בבעין וה"ה דפליג בתערובות וכמוכן.

ולכאורה מדפליגי אמוראי בפסחים (מ"ד א') אי פזית בכא"פ דאורייתא ע"ש מוכח דאינו הלמ"מ דאל"כ א"א שיהי' בו פלוגתא וכדברי הרמב"ם הנ"ל. אולם יש לדחות ולומר דרק בעיקר ההלמ"מ א"א שיהי' פלוגתא שישפור האחד שנמסרה הלמ"מ בדבר

והשני יחלוק ויאמר שלא נמסר פלל וכלל משא"כ פאן דמאן דפליג אפניית בכא"פ סובר
שההלמ"מ נמסרה רק לבעין ואידך מ"ד ס"ל דנמסר גם לתערוכות א"כ פיון שתרונייהו
מודים בההלמ"מ ופליגי רק בפרטי ההלכה אם נמסרה גם על תערוכות ע"כ שפיר שיניך
פלוגתא בזה והארקתי בזה במ"א ואכ"מ: והנה אם נאמר דכזית בכא"פ דתערוכות הוא
הלמ"מ בפני עצמו וא"כ י"ל דר"מ מודה בתערוכות וכנ"ל אזי ממילא נדחית הראי'
שהבאתי לפירושונו בהא דקאלו אוכל קליות מדעת הרמב"ם הנ"ל דשפיר י"ל דבעין
לית לי' לר"מ פלל שיעורא דכא"פ גם בהפסק וברש"י ו"ל ועכ"ז שפיר ס"ל גם לר"מ
את ההלמ"מ ומוקים לה בתערוכות וכמוכח.

ויש לבאר בזה דברי התוס' בכריתות שם ד"ה מתחלה ועד סוף בכא"פ שכתבו ונ"ל
מהכא משמע דלתרי גונוי מייירי שיעור פרוס חדא לענוו הפסקה שאם הפסיק בין אכילה
לאכילה פשיעור פרוס אין מצטרף וחדא פדאמרין בעלמא (פסחים דמ"ד) שאם נתן
כזית תרומה פשיעור פרוס דחולין באכלן שהוא חייב עלי' עכ"ל.

ולכאורה מה חידשו התוס' בזה ותו קשה להבין לשונם שכתבו דמהכא משמע וכו' דאיך
משמע זה ממשנה דכריתות הנ"ל הלא המשנה מדברת רק משיעור כא"פ דבעין. אולם
לפמ"ש ניקח דכוננתם לומר דההלמ"מ עצמה שמסרה שיעור פרוס דיברה מב' מינים
הנ"ל דהיינו מבעין וגם מתערוכות דאל"כ רק נאמר דשיעור פרוס נמסר רק לבעין א"כ
איך חולק ר"מ על ההלמ"מ וכנ"ל ועל פרוס לומר דגם ר"מ מודה בשיעור פרוס אלא
דסובר דההלמ"מ מסרה שיעור כא"פ לתערוכות לבד ולא לבעין וחקמים ס"ל דגם לבעין
נמסר השיעור הזה וא"כ שפיר מהו משנה דכריתות עצמה משמע דלתרי גונוי מייירי
שיעור פרוס וכו': והנה עפיד"ז יש לחפש ג"כ דר"מ ורבנן פליגי באמת בפלוגתא דפסחים
הנ"ל אי כזית בכא"פ דתערוכות דאורייתא או לא דרבנן ס"ל דלאו דאורייתא וא"כ על
פרוץ נמסרה ההלכה רק לבעין ור"מ ס"ל דהוי דאורייתא וע"כ מוקי ההלכה רק
לתערוכות אבל לא לבעין ובכה"ג ודאי דשייך פלוגתא בהלמ"מ גם להרמב"ם ו"ל פיון
ששניהם מודים בההלכה ופליגי רק בפירושה דלמר קאי אבעין למר אתערוכות.

וע' ב"ק (י"ט א') דרבנן ס"ל דחצי נזק צורות הוי הלמ"מ בכחו אבל לא בכח פחו
וסומכוס מוקי להלכה בכח פחו אבל לא בכחו וכה"ג מצינו בש"ס בדוכתי טובא [מיהו
בב"ק שם בעי לומר ג"כ דסומכוס לא גמיר הלכה פלל ואפילו בכח פחו וזה שלא
פרמב"ם הנ"ל ודברי הרמב"ם אלה צריכים עיון עוד משארי מקומות וכבר הרבה
לתמוה בזה בשו"ת חוות יאיר וגם אני הארקתי בזה במ"א ואכ"מ]: אשובה עוד ליישב
קושיתנו מש"ס זבחים ע' א' הנ"ל וזה ע"פ מאי דאיתא בסופה דמ"ט ע"ב האי צורבא
מרבנן דלא נפיש ליה חמרא ליגמע גמועי ופירש"י ישטה לגימות גפות ושם עוד א"ר
פפא שמע מיני' כי שבע איניש חמרא מגרוני' שבע וברש"י על ידי ששותהו בלגימות
גפות וגרון מלא הוא משביע ולא ע"י שתי' מרובה שמכניס הרבה יין במעיו ע"י לגימות
דקות ואינו באוכלין ששביע שלהן בא במילוי פרוס עכ"ל.

ומוכח מזה דהנאת גרון הוי רק ע"י מילוי הגרון בשתי' גסה בב"א משא"כ הנאת מעיים
הוי אפילו אם שותה בזאח"ז שתיית דקות ומועטות השיעור שהרגשתם חלושה בגרון
דעכ"ז יש בהם הנאת מעיים פיון דבבוא שתי' הב' והג' וכו' למעיים עדיין ישנה לראשונה

שם ומתקבצים שם הלגימות והמעיים מתמלאים וכמוכן ומוכן ממילא דה"ה באוכלים ודאי יש פמות קטן ונדק פנה אשר לדקותו וקטנותו הרגשותו חלושה בגרון ואין החנה מרגיש הנאה ממנו כלל ואם יחלוק האוכל לחלקים דקים פאלה ויאכלן בזאח"ז אין פאן הנאת גרון כלל ורק הנאת מילוי מעיים הוא דיש גם בכה"ג פינון שלאחר בליעת החלק הב' והג' וכו' עדיין יש גם הראשון במעיים והמעיים מתמלאים וכמוכן.

ולפי"ז מוכן ממילא דשיעור דאכילת קליות הנ"ל דהוא אפילו במחלק האוכל לחלקים היותר דקים וקטנים ואוכלם בסמיכות זו לזו וכנ"ל א"כ מוכן דשיעור זה שיעור רק גבי הנאת מעיים לא גבי הנאת גרון ולגבי הנאת גרון דלית בי' שיעור דקליות הנ"ל על פרח דשיעור האחר הוא דאית בי' היינו שיעורא דפרס (דאם אוכל פנית בכא"פ אזי בהכרח אין חלקי האכילה קטנים ביותר וכמוכן ושפיר איכא הנאת גרון] וא"כ י"ל דר"מ ס"ל פסברת ר"ל בחולין דק"ג ע"ב דס"ל דבכל התורה הוי הנאת מעיים אכילה ע"ש.

וכבר פתבתי בחידושי במ"א דלענן נבלת עוף טהור כ"ע מודי דאזלינן רק בטר הנאת גרון ואכילה דידן היינו הנאת גרון וכמפנרש בכולי' הש"ס בלי חולק דנבלת ע"ט מטמא בבית הבליעה דהיינו בגרון [וכן הוא במשנה א' פ"א דטהרות ובזבחים ק"ה ב' מוקי לה דמשנה אליבא דר"מ ע"ש] וגזה"כ הוא דכתיב נפש וגו' לומר שמתמאה בבית הנפש דהיינו בגרון וכמבואר ברמב"ם הלכות אבות הטומאות פ"ג ה"א והוא מן התוספתא עש"ה וא"כ שפיר ס"ל לר"מ בכריתות שם לענן שיעור הצירוף בכה"ת שהוא פאלו אוכל קליות משא"כ בש"ס זבחים הנ"ל דאירי לענן טומאת נע"ט דמטמא בבית הבליעה שפיר גם ר"מ לית לי' שיעורא דקליות רק שיעור פרס הוא דאית לי' וכנ"ל.

ולפי"ז ינלד עוד דבר חדש דהא דלית לי' לר"מ שיעורא דפרס היינו רק באוכלין אבל במשקין יודה דשיעורן בכא"פ נזה ג"כ ע"פ ש"ס סופה הנ"ל ורש"י הנ"ל שכ' ואינו פאוכלין ששובע שלהן בא במילוי פרס עכ"ל.

ומבואר מדבריו דמשקין עיקר הנאתן בגרון ולא במילוי מעיים פאוכלין וא"כ פינון שמשקין עיקר הנאתן בגרון א"כ י"ל דגם ר"ל דחולין הנ"ל וה"ה ר"מ הנ"ל יודו דבמשקין הוי הנאת גרון אכילה [וכבר הבאתי הערה זאת בקונטרס ע' פנים לתורה אות י'] וא"כ ממילא במשקין גם לר"מ השיעור בכא"פ וכמוכן [ויתנישב בזה מה שדקדקנו למעלה דאיה פליג ר"מ אשיעורא דפרס הא בהלמ"מ לא שיעור פלוגתא ולפי הנ"ל ניחא דגם ר"מ שפיר סובר את ההלכה אלא דמוקי לה במשקין ורפנן ס"ל דקאי גם אאוכלין ובפרטי ההלכה כה"ג שפיר שיעור פלוגתא וכנ"ל]: ואם פנים דברינו אלה יוכנו בדקדוק גדול דברי המשנה דכריתות שם דאחרי מחלוקת ר"מ ורפנן הנ"ל שנינו שם וז"ל אכל אוכלין טמאין ושתה משקין טמאין ושתה רביעית יין ונכנס למקדש ושתה כא"פ (אכלהו קאי אאכל אוכלין וכו' ושתה משקין וכו' ושתה רביעית יין דשיעור שהיית האכילה והשתיה היתה בכא"פ) חייב עכ"ל המשנה.

ולכאורה קשה מדוע לא שנה התנא גם בכבא זאת מחלוקת ר"מ דהא לדידן גם פאן שיעור הצירוף באכילת קליות (וי"ל דרצה לסתום פרפנן ועי"ל דלא הצירוף לשנות עוד מחלוקת ר"מ בהא דממילא נדע זה מרישא דהא היינו הך דרישא דמאי שנא).

ואולם לפי דרפנו דבמשקין וכן בנבלת ע"ט דאזלי בטר גרון גם לר"מ השיעור בכא"פ אזי דברי המשנה מדוקדקים ביותר וזה ע"פ מה שכתבו התוספת ישנים שם ד"ה אכל אוכלין טמאין וז"ל פירש"י דלא קאי אנכנס למקדש דלא מיחייב אביאת מקדש באכילת אוכלין טמאין אפי' נטמאו במת דאין נעשין אבות הטומאה דאין להם טהרה במקנה [ולרש"י אכל אוכלין טמאין ושתה משקין טמאין הוא פבא בפ"ע שאם אכל שיעור אוכלין טמאין ושתה שיעור משקין טמאים בשהיית כא"פ נפסל גופו מלאכול בתרומה ולא קאי אנכנס למקדש.

עש"ה ברש"י] ונראה דאיירי באכל נבלת עוף טהור ושתה משקין טמאין כגון דם השרץ שטמא פבשו ונכנס למקדש עכ"ל התוס'. הנה שלפי דבריהם איירי פבא הנ"ל רק בב' דברים הנ"ל דהיינו באכילת נבלת ע"ט ובשתית משקין וא"כ בדקדוק גדול לא שנה התנא פאן מחלוקת ר"מ דהא ר"מ אינו חולק פלל בב' הדברים הנ"ל ומודה בהו דשיעור הצירוף שלהם הוא בכא"פ וכן"ל [ולפי"ז גם דברי הש"ס זבחים ע' א' הנ"ל מדוקדקים ביותר דלא מסברא לבד אמר הש"ס פן דבנבלת ע"ט השיעור לר"מ בכא"פ כ"א הש"ס דייק זה ממשנה דכריתות הנ"ל מדלא פליג ר"מ בסיפא דאיירי בנבלת ע"ט וכן"ל]: ואולם דברי הת"י הנ"ל בעצמותם תמוהים לי מאוד במה שפירשו דשתה משקין טמאין היינו דם השרץ וכו' דא"כ ל"ל למיתני שתה הלא גם קודם השתא' מיד שנגע בו נטמא וצ"ל דאיירי בתחב לו חבירו בבית הבליעה דלא היתה נגיעה מקודם וכמ"ש פיעין זה בתוס' שם ד"ה אוכלין ע"ש.

ואולם קשה דא"כ איך נטמא פלל דהא בבית הבליעה אינו מטמא במגע דהיא מגע בית הסתרים או טומאה בלועה ע' נדה (מ"ב ב') ובתורת אכילה ג"כ אינו מטמא דלא מצינו טומאה מה"ת בתורת אכילה רק בנבלת ע"ט וכנודע ובכה"ג מדרבנן הוא דנפסל גופו מלאכול בתרומה משום אוכל אוכלין טמאין אבל שיהי' חייב אביאת מקדש אשתית דם השרץ מטעם שתי' זה אין לו שום מציאות לכאורה וצע"ג ובאתי בכ"ז רק להעיר: פלל י.

בענין הזיד במעילה במיתה בקונטרס ע' פנים לתורה אות ט' חידשתי דר' עקיבא ס"ל פרבי דהזיד במעילה במיתה ודקדקתי זה שם דבסנהדרין דפ"ד ע"א איתא הזיד במעילה רבי אומר במיתה וחכ"א באזנהרה מ"ט דרבי א"ר אבנה גמר חטא חטא מתרומה מה תרומה במיתה אף פאן במיתה נרבנן אמרי אמר קרא בו (פי' דכתי' בתרומה ומתו בו פי' יחללוהו) בו ולא במעילה עכ"ל הגמ' והנה ביבמות דפ"ה ע"ב איתא הו מני ר' מאיר היא דאמר מעשר ראשון אסור לזרים דתנן' תרומה לכהן מעשר ראשון ללוי דברי ר"מ ראב"ע מתירו לכהן מתירו מכלל דאיכא מאן דאסר (בתמי') אלא אימא נותנו אף לכהן (וברש"י דדייק דר"מ אסר מע"ר לזרים מדקתני מעשר ללוי דומיא דתרומה לכהן מה תרומה אכילתה פנתינתה לכהן ולא לזר אף מעשר ללוי אכילתו ללוי ולא לזר דאי לאו הכי ס"ל לר"מ תרומה למאי קתני נהי דמעשר אצטריכא לי' לאורי' דלא יתבינן לי' לכהן כראב"ע אלא תרומה ל"ל עכ"ל) מ"ט דר"מ וכו' פי את מעשר בני' אשר ירימו לד' תרומה מה תרומה אסורה לזרים אף מע"ר אסור לזרים אי מה תרומה במיתה אף מע"ר במיתה אמר קרא ומתו בו בו ולא במעשר עכ"ל הגמ'.

וא"כ לר"מ דס"ל דמַעַ"ר אָסוּר לְזָרִים מְהִיקָשָׁא דְמַעְשָׁר לְתַרוּמָה וְאַצְטְרִיף לְדִידִין' מִיַּעוּטָא דְבוּ לְמַעַט מַעְשָׁר מִמִּיתָה וְשׁוּב הָרִי לֹא נִשְׁאַר מִיַּעוּט לְמַעַט מְעִילָה מִמִּיתָה וְא"כ מוֹכַח דְר"מ פְּרָבִי ס"ל דְּהַזִּיד בְּמַעֲלָה בְּמִיתָה.

וְהִנֵּה בִּיבְמוֹת שְׁם פ"ו א' אֵיתָא עוֹד ת"ר תְּרוּמָה לְכַהֵן מַעַ"ר לְלוּי דְּבָרֵי ר' עֲקִיבָא רַאב"ע אוֹמֵר לְפָהֵן וְכו' וְא"כ גַּם בְּדָבָרֵי ר"ע הַנֶּ"ל דְּהֵם מְמַשׁ בְּדָבָרֵי ר"מ הַנֶּ"ל יֵשׁ לְדַקְדָּק דִּיּוֹק הַזֶּה עֲצָמוֹ דְּדִיּוֹק הַש"ס בְּדָבָרֵי ר"מ הַנֶּ"ל וְא"כ ס"ל גַּם לר"ע דְּמַעַ"ר אָסוּר לְזָרִים וְכֵן פְּתָבוּ הַתּוֹס' שְׁם ד"ה תְּרוּמָה לְהַדְיָא דְלַרְש"י הַנֶּ"ל עַל פְּרָחָף דְּגַם ר"ע ס"ל כֵּן פִּינּוּ דְּגַם מְדָבְרֵי יֵשׁ לְדַקְדָּק כֵּן כְּמוֹ מְדָבְרֵי ר"מ עַש"ה.

וְא"כ מִמִּילָא דְּגַם ר"ע ס"ל דְּהַזִּיד בְּמַעֲלָה בְּמִיתָה וְכַמוֹכֵן ע"כ תְּנִיחָא דְּבָרֵינוּ בְּקוֹנְטְרָס הַנֶּ"ל עַש"ה. וְהִנֵּה מַה שְׁדַקְדָּקְנוּ דְּמַדְאָצְטְרִיף בּוֹ לְמַעַט מַעַ"ר מִמִּיתָה אֵין לְמַעַט מְמַנּוּ עוֹד מְעִילָה מִמִּיתָה יֵשׁ לְפַקְפֵּק בְּזֶה לְכַאוּרָה וְלוֹמֵר דְּמַתִּיבַת בּוֹ שְׁפִיר אִימְעָטוּ תְּרַנְיָהּוּ מַעַ"ר וּמְעִילָה דְּכִינּוּן דְּכַתִּי בּוֹ מִיַּעוּטָא הוּא דְּרַק בּוֹ לְבַד יֵשׁ עוֹנֵשׁ מִיתָה אֲבָל אֵין עוֹנֵשׁ מִיתָה בְּדָבָר אַחַר וְע"כ מִמִּילָא אִימְעָט כָּל מַה שְׁאַיְנוּ תְּרוּמָה בֵּין מַעַ"ר וּבֵין מְעִילָה.

וְאוּלָּם בְּפִסְחִים ד"ע ע"א אֵיתָא אִיבְעֵי לְהוּ לְכֵן תִּימָא (דְּמַקִּישׁ חֲגִיגָה לְפִסַּח) יֵשׁ בָּהּ (בְּחֲגִיגָה) מִשׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם אוֹ אֵין בָּהּ מִשׁוּם שְׁבִירַת הָעֶצֶם אַף ע"ג דְּאִקְשָׁה רַחֲמָנָא לְפִסַּח אֲמַר קָרָא בּוֹ (וְעֶצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בּוֹ וְאֵתִי לְמִיַּעוּטִי) בּוֹ וְלֹא בְּחֲגִיגָה אוֹ דִּילְמָא הָאֵי בּוֹ בְּכָשֶׁר וְלֹא בְּפִסּוֹל הוּא דְּאִתָּא (וְלֹא נִשְׁאַר עוֹד מִיַּעוּט לְמַעַט חֲגִיגָה) עַכ"ל הַגַּמ' וּמְבֹאָר בְּזֶה דְּאֵין לְמַעַט מַתִּיבַת בּוֹ תְּרֵי מִיַּעוּטִי.

וְאַמְנָם מְדָבְרֵי הַתּוֹס' בִּיבְמוֹת דַּע"ג ע"א ד"ה מַה מוֹכַח דְּאִפִּי לְרַבֵּן דְּמַמְעָטִי בּוֹ וְלֹא בְּמַעֲלָה עַכ"ז דְּרָשִׁי נָמִי בּוֹ וְלֹא בְּמַעְשָׁר שְׁנֵי לְעַנְיָן שְׁלֹא יִתְחַיֵּיב מִיתָה הָאוֹכֵל מַע"ש בְּטוֹמְאָת הַגּוֹף עַש"ה.

וְע"ע בְּמַנְחוֹת דַּע"ז ע"ב בְּעֵי רְבָא תְּרוּמַת לַחֲמֵי תוֹדָה חֲיִיבִין עֲלֵיהֶן מִיתָה וְחֹנְמֵשׁ אוֹ אֵין חֲיִיבִין עֲלֵיהֶן מִיתָה וְחֹנְמֵשׁ (מִי אֲמַרִי) פִּינּוּ דְּאִתְּפַשׁ לְמַעְשָׁר כְּתוּרַמַת מַעְשָׁר דְּמִי א"ד בּוֹ וְחֲמִישִׁיתוּ מִיַּעַט רַחֲמָנָא (וּמַתּוּ בּוֹ וְלֹא בְּאַחַר וְכו') עַכ"ל הַגַּמ'.

וְכֵן בְּחֻלִּין (דְּקָלוּ ע"א) אֵיתָא ג"כ בּוֹ וְלֹא בְּרֵאשִׁית הַגֵּז ע"ש. וְדוֹחֵק לוֹמֵר דְּהַנֶּה סוֹגֵיין אֲתִיין רַק לְרַבִּי דְּלֹא דְרִישׁ בּוֹ וְלֹא בְּמַעֲלָה: וְאוּלָּם בְּגוֹף הַדָּבָר אֲשֶׁר חִזְדִּשְׁתִּי דַּר"ע ס"ל פְּרָבִי דְּהַזִּיד בְּמַעֲלָה בְּמִיתָה מְצֵאתִי אַח"כ שְׁתַּלִּי"ת פְּיוֹנְתִי בְּזֶה לְאַמִּיתָה שְׁל תוֹרָה וְזֶה מִמַּה שְׁמַצֵּאתִי בְּאֲבוֹת דַּר' נִתֵּן פִּי"א וְזו"ל ר"ע אוֹמֵר עֵתִים שְׁאֵדָם עוֹשֶׂה מְלָאכָה וּמַתְנַצֵּל מִן הַמִּיתָה וְעֵתִים שְׁאֵין אָדָם עוֹשֶׂה מְלָאכָה וּמַתְחַיֵּיב מִיתָה לְשָׁמַיִם פִּיצַד יֵשׁב אָדָם כָּל הַשְּׁבוּעַ וְלֹא עֹשֶׂה מְלָאכָה וְלַעֲרַב שְׁבַת אֵין לוֹ מַה יֵּאכֵל הָיוּ לוֹ מַעוֹת שְׁל הַקָּדֵשׁ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְנִטְלָ מִהֶם וְאֲכַל מַתְחַיֵּיב מִיתָה לְשָׁמַיִם אֲבָל אִם הָיָה פּוֹעֵל וְהוֹלֵךְ בְּכַנְיָן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אַעפ"י שְׁנָתָנוּ לוֹ מַעוֹת שְׁל הַקָּדֵשׁ בְּשִׁכְרוּ וְנִטְלָ מִהֶם וְאֲכַל מַתְנַצֵּל מִן הַמִּיתָה עַכ"ל.

וּמְפֹרָשׁ בְּזֶה דַּר"ע ס"ל דְּהַזִּיד בְּמַעֲלָה בְּמִיתָה. וְכ"כ הַבְּנִין יְהוֹשֻׁעַ שְׁם ד"ה מַתְחַיֵּיב מִיתָה לְשָׁמַיִם דְּזָהוּ כְּדָאֲמַר רַבִּי פְּסָחִים ל"ג סְנֵהֲדֵרִין פ"ד הַזִּיד בְּמַעֲלָה חֲיִיב מִיתָה כּו' עַכ"ל: וְדַע דְּמְדָבְרֵי הָאֲדַר"נ הַנֶּ"ל יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל מַה שְׁפָתָבוּ הַתּוֹס' בְּפִסְחִים שְׁם ל"ג א' ד"ה וּמִינָה דְּרַקְבָאֲכִילַת הַקָּדֵשׁ ס"ל לְרַבִּי דְּהַזִּיד בְּמַעֲלָה בְּמִיתָה אֲבָל בְּנֵהֲנָה מִן הַקָּדֵשׁ

אפילו לרבי הוי רק באזקהרה לחוד לא במיתה דכיון דהזיד במעילה במיתה יליף ל' רבי בג"ש דקטא חטא מתרומה ע"כ בעינו אכילה דוקא כמו בתרומה דליפא מיתה לזר בנהנה מתרומה כ"א באוכל עכת"ד עש"ה.

וניש לתמוה ע"ז טובא מדברי האדר"נ הג"ל שְהרי האדר"נ הג"ל איירי במעות הקדש וא"א למעול בהם ע"י אכילה רק ע"י הנאה פגון שקנה בם דבר אוכל ואעפ"כ ס"ל לר"ע דהוי במיתה ודחוק לומר דהא דהזיד במעילה במיתה לר"ע איננו מטעמא דילפי' חטא חטא מתרומה כ"א מאיזה טעם אחר השייך גם בהנאה דז"א שְהרי גם רבי לא פירש טעמו בהא דהזיד במעילה במיתה ור' אבנה הוא דמפרש טעמא דרבי משום דגמר חטא חטא מתרומה וא"כ תיקשי אר' אבנה גופי' דמנ"ל דטעמא דרבי הכי הוא דילמא אותו הטעם אשר לר"ע ישנו גם לרבי ונפיר ס"ל גם לרבי הו דהזיד במעילה במיתה אפי' בהנאה פאשר יורה ע"ז לכאורה סתימות לשונו דאמר דהזיד במעילה במיתה ולא קמפליג מידי בין אכילה להנאה ומנ"ל לר' אבנה לחדש בדעת רבי טעם אחר אשר נוכרח לומר עבורו דרבי איירי רק באכילה וצע"ג: והנה יש להוכיח עוד לכאורה דהא דהזיד במעילה במיתה הוי אפי' בהנאה מדברי התוס' עצמם בזבחים ד"ע ע"ב ד"ה אפי' דהקשו שם על המשנה דכל הזבחים שנתערבו בהן אחד מחטאת המתות או שור הנסקל ימותו כולן והקשו דאמאי אין כונסין אותן לכיפה וכו' ותירצו וז"ל דחיישינן לתקלה דאיפא כמה ספק איסורין לפי שהם מוקדשין כגון רכב ע"ג שור ובא חבירו ורכב וסמיכה על גבי ראש גדי וטלה וחלב מוקדשין על מכתו דשרי בשור הנסקל לפי שאינה כדרך הנאתו ועוד דאיפא איסור מעילה דהזיד במעילה במיתה הלכך כולן ימותו עכ"ל.

הרי דס"ל בפשיטות בדבריהם ז"ל הג"ל דאפי' בהנאה גרידא מהקדש איפא מיתה ולא דוקא באכילה שְהרי שם החשש הוא רק שבזמן היותם בכיפה יהנה מהם ע"י סמיכה ורכיבה ועבודה וכדומה אבל לאכילה ודאי ליפא למיחש שְהרי אכילה צריכה שחיטה והם הרי אין נשחטים כלל רק כונסין לכיפה ומתים מאליהן [ודחוק לומר דכונת התוס' דאהא גופי' חיישינן שְמא ישכח וישחטם ויאכלם ועוד שְהרי ההכנסה לכיפה היא חוץ למקדש שְהרי השור הנסקל הוא חולין ואסור להכניסו לעזרה וגם למ"ד דמכניס שרץ למקדש חייב הרי אסור להכניסן לכיפה במקדש שְמיתו שם דה"ל מכניס גבילה למקדש וגם לא היתה כלל כיפה במקדש לצורך זה ועל פרוך דהכיפה הוא חוץ למקדש וז"פ וא"כ אם ישחטם שוב הרי הם קדשים שנסחטו בחוץ ויצאו מידי מעילה לגמרי מה"ת וכמבואר בתוס' קידושין נ"ז ב' ד"ה מה וא"כ רק חשש תקלת עבירת השחיטה בחוץ דהוא בכרת הוא דשייך בכה"ג אבל לא תקלת מיתה דמעילה כיון דאחרי השחיטה הא תו לית בהו מעילה כלל מה"ת ועל פרוך פונת התוס' רק לתקלת הנאה מחיים וכו' ל].

ואולם י"ל דכונת התוס' היא דכיון דכשהזיד במעילה באכילה במיתה ע"כ גם מעילה דהנאה אם שהוא רק לאו גרידא עכ"ז חמור הוא מלאו דשוה"נ שלא מצינו בו מיתה לעולם משא"כ במעילה דכיון דמעילה דאכילה היא במיתה לכן גם מעילה דהנאה הואיל והוא ג"כ מעילה איסור מיתה הוא עכ"פ ואף שאין בו עונש מיתה ודוגמת זה פתבו הראשונים ז"ל ביבמות (ל"ג ב') דאפי' למ"ד דהבערה ללאו יצאת עכ"ז נחשב לאיסור

מיתה הואיל וישארי מלאכות שפתי הם בסקילה ולכן אם שבהערה יצאה מכללם ממיתה ללאו עכ"ז נחשב לאיסור מיתה ויש בו חומר מיתה עש"ה.

ונהו פוננת הגמ' יבמות (ו' א') שאני לאני דשבת דחמירי ע"ש וכעין זה תמצא עוד ברשב"ם בבא בתרא (דף קל"ה ע"א) ד"ה ניקיל באשת איש ובהגהות הב"ח שם דיבמה לשוק נחשבת איסור חנק אע"ג דהוא רק לאו גרידא עכ"ז פיון שאיסור שילה הוא מפאת זיקה ואישות קלוש שפינה לבין היבם ואשת איש בעלמא הרי היא בחנק לכן גם היא לאיסור חנק עכ"פ נחשבת ויש בה חומר דחנק ואשת איש עש"ה והארכתי בזה במ"א ואכ"מ.

וע"ע תוס' פתובות דכ"ב ע"ב ד"ה ואשם דמבואר מדבריהם דספק פרת אפי' בלא איקבע איסורא דאינו חייב אשם תלוי (למ"ד הסובר פו) עכ"ז נקרא איסור אשם תלוי פיון דהוא ספק פרת ובספק פרת הרי יש חיוב אשם תלוי היכא דאיקבע איסורא ולכן גם בלא איקבע עכ"פ לאיסור אשם תלוי נחשב ויש בו חומר אשם תלוי עש"ה שפן פוננתם אם שאין פו לשונם.

וא"כ י"ל שזהו ג"כ פוננת התוס' דנבחים הנ"ל דיש לנו להחמיר יותר באיסור מעילה מבאיסור שוה"נ לפי שמצינו פעם דהזיד במעילה במיתה ודו"ק. ואדרבה יהי מדויק בזה לשון התוס' שכתבו ועוד דאיכא איסור מעילה דהזיד במעילה במיתה עכ"ל ויש כאן מלות מיותרות דבקצור ה"ל למיכתב ועוד דהזיד במעילה במיתה וכו' דו"ק בדבריהם ותרצה שפן הי' להם לכתוב לפי המשך המאמר.

ואולם לפמ"ש גיחא דהכי קאמרי ועוד דאיכא איסור מעילה דחמור מאיסור שוה"נ פיון דהזיד במעילה במיתה באיזה פעם א"כ גם כאן שאינו במיתה עכ"ז חמור הוא מאיסור שוה"נ ודו"ק: והנה פי כן א"כ גם הרצ"ל מהו דאדר"נ הנ"ל יש לדחות ולומר דהאי מתחייב מיתה לשמים דקאמר אין הפונה אמיתה ממש רק אאיסור מיתה וחומר פעין מיתה דהואיל ובאכילה יש מיתה ממש ע"כ גם ההנאה היא איסור מיתה וחיובו חמור פעין חיוב מיתה.

ודכונתי' תמצא בבכורות דכ"ו ע"ב ת"ר הפהנים וכו' המסייעין בבית הרועים ובבית הגרנות וכו' אין נותנים להם תרומה כו' בשכרן ואם עושין פו חיללו ועליהם הפתוב אומר שחתם ברית הלוי ואומר ואת קדשי בני" לא תחללו ולא תמותו מאי ואומר (הכי קאמר) וכי תימא מיתה לא ת"ש ואת קדשי בני" לא תחללו ולא תמותו ובתוס' שם ד"ה וכ"ת מיתה לא פתבו ונ"ל לאו דוקא דלא חשיב לה בפירק הנשרפין בהדי אלו מיתה אלא קרוב הוא לעון מיתה עכ"ל.

וע"ע בתוס' בכורות דנ"ד ע"א ד"ה ושני שכתבו ונ"ל וקא דתנן במס' פרה דבילה של תרומה שנופלה לתוך מי חטאת כו' עד האוכלה במיתה לאו דוקא אלא חומר דרבנן פעין איסור מיתה עכ"ל.

ודכונתי' יש עוד בחלה פ"ג מ"א אוכלין עראי מן העיסה עד שתגלגל בחיטים ותטמטם בשעורים גלגלה בחטים וטימטמה בשעורים האוכל ממנה (קודם שהורם חלתה) חייב מיתה עכ"ל המשנה.

והתם על פְּרָחָה בְּחֵלָה בזה"ו דְּרַבְּנָן אֵיִרִי שְׁהָרִי סְמוּךְ לְזֶה מִיַּד תְּנִי הֵתָם גְּדַמְעָה עֵיפְסָתָה
עַד שְׁלֵא גִילְגְּלָה פְטוּרָה שְׁהַמְדוֹנְמַע פְטוּר עכ"ל הַמְשָׁנָה. ובר"ש שְׁהַמְדוֹנְמַע שְׁנֹדְמַע לְפָחוֹת
מִק' פְטוּר מִשׁוּם דְאֵתִי דִימוּע דְרַבְּנָן וּמִפְקַע חֵלָה בזה"ו דְּרַבְּנָן עכ"ל וְהוּא לְקוֹחַ מִש"ס
בְּדָה דמ"ו ע"א.

וא"כ פִּינּוֹן דְּבַחֲלָה בזה"ו דְּרַבְּנָן אֵיִרִי א"כ עַל פְּרָחָה הָא דְתַנִּי רִישָׁא שְׁהָאוּכַל מְמַנָּה חֲזִיב
מִיְתָה וְהִינּוּ רַק חוֹמֵר דְרַבְּנָן פְּעִין אִיסוּר מִיְתָה וּכְבִיאוּר הַתּוֹס' בְּכוֹרוֹת הַנָּ"ל בְּהַה דמס'
פְּרָה וְכַהֲנָה יֵשׁ עוֹד רַבּוֹת בְּש"ס ואכ"מ לְהָאַרְיָה בְּזָה.

וְהִנֵּה בלא"ה יֵשׁ הֶכְרַח לומר דְּהָאִי מִתְחַזֵּיב מִיְתָה לְשָׁמַיִם דְאָדָר"נ הַנָּ"ל לָאו דוֹקָא הוּא
דְנִרְאָה פְּשׁוּט דְאִין הַפְּנִינָה דְכַרְעִבוֹנוּ יִקַּח בְּזִדּוֹן מְמַעוֹת הַקֹּדֶשׁ וְרַק הַפְּנִינָה דְמַפְאֵת רַעֲבוֹנוּ
וְלִהְיֻטָּתוֹ אַחַר הַמַּאֲכָל יִשְׁפַח שְׁהַמְעוֹת הַקֹּדֶשׁ וְיִקְנֶהֶם אוֹכַל וא"כ בלא"ה אִין פֶּאֵן מִיְתָה
מִמֶּשׁ דְּמִיְתָה מִמֶּשׁ אִיפֵא רַק בְּמִזִּיד [וְנִהֵי דְמַתְּנִס' זְבָחִים ק"ח ב' ד"ה שׁוֹגֵג מוֹכַח לְכַאוּרָה
דְּכָל שְׁזָדוֹנוֹ בְּכַרְת וְשִׁגְגָתוֹ בְּחֻטָּאֵת אֲזִי אִם עֵבֶר בְּשׁוֹגֵג הוּא חֲזִיב פְּרַת כָּל זְמַן שְׁלֵא הִבִּיא
הַחֻטָּאֵת וְהַבָּאֵת הַחֻטָּאֵת הִיא הַמְכַפֶּרֶת עַל הָעוֹנֵשׁ פְּרַת מְלַבֵּד בְּשׁוֹחֲט בַּחוּץ דְּגִלִּי קָרָא
דְּהָהוּא פְּרַת לְשׁוֹגֵג דְאָפִי בְּלֵא הִבִּיא חֻטָּאֵתוֹ פְטוּר מְכַרְת עש"ה וא"כ י"ל דַּה"ה בְּמַעֲיֵלָה
דְנִיִּתָּן שִׁגְגָתָה לְכַפְּרָה ע"י חוֹמֶשׁ וְאֶשֶׁם ג"כ יֵשׁ עַל הַשׁוֹגֵג עוֹנֵשׁ הַזִּדּוֹן כ"ז שְׁלֵא הִבִּיא
הַחוֹמֶשׁ וְהָאֶשֶׁם וא"כ שְׁפִיר נִקַּט הָאָדָר"נ הַנָּ"ל דְּמַתְחַזֵּיב מִיְתָה לְשָׁמַיִם וְהִינּוּ עַד שְׁיִבִיא
הַחוֹמֶשׁ וְהָאֶשֶׁם אוֹ הַפְּנִינָה דְשָׁמָא לֹא יִתְּנוּדַע לוֹ שִׁגְגָתוֹ לְהִבִּיא הַחוֹמֶשׁ וְהָאֶשֶׁם וְיִשְׁאַר
חֲזִיב מִיְתָה לְשָׁמַיִם עכ"ז רַחוּק הוּא לומר כֵּן בְּאַמַּת דִּישׁ עַל שׁוֹגֵג עוֹנֵשׁ פְּרַת וּמִיְתָה
ובמ"א הָאַרְכָּתִי בְּזָה ואכ"מ].

ועַל פְּרָחָה דְכַוְנוֹת הָאָדָר"נ הַנָּ"ל לומר שְׁמַתְחַזֵּיב עוֹנֵשׁ שִׁגְגָת מִיְתָה וְהִינּוּ שְׁהַעוֹנֵשׁ הוּא
חֲמוּר טְפִי מְעוֹנֵשׁ שִׁגְגָת לָאו פִּינּוֹן שְׁזָדוֹנוֹ בְּמִיְתָה וא"כ שְׁפִיר י"ל ג"כ כְּדַבְּרֵינוּ דְאָף דְזִדּוֹן
הַהֲנָאָה ג"כ אֵינְנָה בְּמִיְתָה עכ"ז קָרִי לִיהִי חֲזִיב מִיְתָה עֵבוֹר שְׁמַתְחַזֵּיב עוֹנֵשׁ חֲמוּר טְפִי
מִבְּשָׂאָר לָאו מַפְאֵת דְמִשְׁכַּחַת פְּעַם מִיְתָה בְּמַעֲיֵלָה בְּאַכִּילָה.

וי"ל עוֹד דְכַוְנוֹת הָאָדָר"נ הַנָּ"ל אֵינְנָה כָּלֵל וְכָלֵל לְחִיּוּב מִיְתָה וְכַוְנוֹתוֹ רַק דְעֵתִים שְׁאָדָם
עוֹשֶׂה מְלָאכָה וּמִתְנַצֵּל מִן הָעֵבִירָה וְעֵתִים שְׁאָדָם אִין עוֹשֶׂה מְלָאכָה וּבָא מִתּוֹךְ כֶּף לִידֵי
עֵבִירָה וְחֲזִיב מִיְתָה דְקָאָמֵר לָאו דוֹקָא הוּא וְהוּא רַק לְשׁוֹן אֲגָדִי שְׁהַעוֹבֵר עֵבִירָה מִתְחַזֵּיב
מִיְתָה לְשָׁמַיִם וְרָאוּי לוֹ הַמִּיְתָה כְּטַעַם הַכְּתוּב הַנֶּפֶשׁ הַחַוְטָאֵת הִיא תְּמוּת וְאָף שְׁמַדִּינָא אִין
עַל עֵבִירָה זֹאת עוֹנֵשׁ מִיְתָה בִיד"ש וע' בְּבָא בְּתָרָא (פ"ח ב') דְמַעֲיֵלָה נִקְרָאת גְּזֵל גְּבוּהָ
ע"ש וא"כ י"ל דְּהוּא כְּגֵזֵל הַדְּיוּט דְלְשׁוֹן הַכְּתוּב בּוֹ הוּא וְקִבַּע אֵת קוֹבְעֵיהֶם נֶפֶשׁ וע' ב"ק
(ק"ט א') וְשְׁפִיר נִקַּט דְרָף אֲגָדָה לִישְׁנָא דְמַתְחַזֵּיב מִיְתָה לְשָׁמַיִם: וְדַע דְמַדְבְּרִי הַתּוֹס'
זְבָחִים ע' ב' הַנָּ"ל שְׁפַתְבוּ וְעוֹד דְאִיפֵא אִיסוּר מְעִילָה דְהִזִּיד בְּמַעֲיֵלָה בְּמִיְתָה וְכו' יֵשׁ רֵאִי
לְמָה שְׁכַתְּבוּנוּ לְמַעֲלָה דר"מ ס"ל כְּרַבִּי דְהִזִּיד בְּמַעֲיֵלָה בְּמִיְתָה דאל"כ יִקְשָׁה עַל הַתּוֹס'
דְּהָא רַבְּנָן דְרַבִּי ס"ל דְהִזִּיד בְּמַעֲלָה אֵינָה בְּמִיְתָה וא"כ מִמִּילָא לְדִידְהוּ אִין הַדִּין דְּמִיְתָה
כְּוֹלֵן רַק כּוֹנְסִין אוֹתָן לְכִיפָה וְכו' וא"כ אִיף סְתִים הַתְּנָא דְזְבָחִים הַנָּ"ל דְּמִיְתָה כְּוֹלֵן הָרִי
ד"ז הוּא מַחְלוּקָת רַבִּי וְרַבְּנָן וְרַק לְפַמ"ש דְגָם ר"מ ס"ל כְּרַבִּי הַנָּ"ל גִּיחָא פִּינּוֹן דְסָתָם
מִתְּנִי ר"מ וְכַמוֹכָן: וְהִנֵּה רֵאִיתִי בְּס' אַבְנֵי מְלוֹאִים ס' קע"ד סְעִיף א' שְׁכ' וְז"ל לְפַמ"ש
דס"ל לְרַבִּי בְּפִסְחִים ל"ג הִזִּיד בְּמַעֲלָה בְּמִיְתָה לְפִי"ז בְּנוֹדְרָת דַּה"ל קוֹנְמוֹת דְּבְּמַעֲיֵלָה

נראה דלא תפסי בה קידושין דלא מצינו ריבוי לתפיסת קידושין אלא בתניבי לאוין וע' בספר קרבן אהרן פ' ויקרא דכ' דמיתה ביד"ש חמירא מפרישות ע"ש וא"כ נראה דלא תפסי קידושין בתניבי מיתה ביד"ש כמו בתניבי פרישות עכ"ל ז"ל.

ויש לתמוה עליו דאשתמיטו מיניה לכאורה דברי התוס' בפסחים שם ה"ל שפיתבו דרק באכילת הקדש הוא דס"ל לרבי דהזיד במעילה במיתה ולא בנהגה מהקדש וא"כ בנודרת הנאה מיבמה הרי ליפא מיתה פלל אפילו לרבי: ונראה להליץ בעד הגאון האבני מלואים ז"ל ותתיישב ג"כ הקושל' מהו דאדר"נ ה"ל וזה ע"פ מה שפיתבו התוס' בחולין דקל"ו ע"א אהא דאמרי' התם בגמ' דראשית הגז איתקש לתרומה בג"ש ופריה עלה אי מה תרומה תניבים עלי' מיתה וחומש אף ראשית הגז תניבים עלי' מיתה וחומש וכתבו התוס' שם ד"ה אי וז"ל ואע"ג דבראשית הגז לא שייכא בי' אכילה ואין בתרומה חומש אלא באכילתה הנאת ראשית היא אכילתה.

(פיון דלא שייף בי' אכילה) עכ"ל. וא"כ ה"נ בהקדש דאין מיתה רק באכילה זהו רק במאכל של הקדש שאין מיתה בנהגה ממאכל הקדש רק באוכלו אבל אדם דלא שייף בי' אכילה א"כ ההנאה ממנו היא אכילתו ושפיר ההנאה במיתה וה"ז דומה ממש לראשית הגז דרצו התוס' לפטור בנהגה משום דמתרומה הוא דילפינן לי' ובתרומה אין חיוב רק באכילה ודחו זה משום דהנאת ראשית היא אכילתו פיון דלא שייכא בי' אכילה א"כ במעילה נמק דפטרו התוס' דפסחים ה"ל רק מטעם דילפי' לי' מתרומה ובתרומה בעי' אכילה וכנ"ל א"כ במידי דהקדש דלא שייף בי' אכילה הנאתו היא אכילתו ושפיר הוי הביאה במיתה בנודרת הנאה מיבמה וכתברי האבני מלואים ז"ל.

ולפי"ז מתורצת ג"כ הקושל' מהו דאדר"נ ה"ל פיון דהאדר"נ במעוה של הקדש איירי דלא שייף בהו אכילה וע"כ הנאתם היא אכילתם ושפיר ההנאה במיתה וזה ישוב נכון בס"ד: ודע דדברי האבני מלואים ז"ל ה"ל יש בם צ"ע עוד מטעם אחר וזה דהא דיש מעילה בקונמות נראה פשוט מסברא דזהו רק בחפץ שחל עליו הקדש אבל.

בנודרת הנאה מיבמה שעל בן חורין הרי אין הקדש חל פלל וכנודע א"כ נראה פשוט דהקונם רק איסור גרידא הוא ואין בו ענין מעילה פלל ואכ"מ לדבר בזה: ודע דכסברת התוס' חולין ה"ל נמצא ג"כ בתוס' פסחים כ"ב א' ד"ה ור"ש ז"ל וא"ת תיקשי לחזקת' מר"ש דס"ל דלא תאכלו איסור הנאה משמע מדאסר גיה"נ וי"ל פיון דסבר אין בגידין בנ"ט סברא הוא דכי אסור בהנאה נמי אסור דלא שייכא בי' אכילה עכ"ל.

והפונה דדבריהם חולין ה"ל דכיון דלא שייכא בי' אכילה א"כ הנאתו היא אכילתו ושפיר הוי ההנאה במשמעות הלאו דלא תאכלו. ואולם יש להעיר על סברת התוס' חולין הזאת ממס' מעשר שני פ"ב מ"ד פרשניי מע"ש שנטמאו ר' טרפון אומר יתחלקו לעיסות וכו' ובר"ש שם בשם הירושלמי דר"ט ס"ל דאין פודין את הקדשים להאכיל לכלבים והילכף פרשניין דמאכל בהמה ניגהו א"א לפדותם והילכף יתחלקו לעיסות של מע"ש שבקל עיסה ועיסה יערב מאלה הפרשינין פחות מכביצה דלא מטמא אחרים ויתאכלו לאדם אגב העיסה וכו' ע"ש.

וא"כ לתוס' חולין ה"ל תיקשי דכיון דכרשינין לאו אוכל אדם נינהו רק מאכל בהמה
א"כ מנ"ל דאסור לפדותן עבור האכלה לבהמה דהא דאין פודין את הקדשים
להאכילם לכלבים ילפי' רק מדכתי' בפסוהמ"ק תזבח ואכלת בשר ודרשי' תזבח ולא
גיזה ואכלת ולא לכלביה וכו' וכמבואר בבכורות (ט"ו א') וא"כ פיון דקרא בבשר כתי'
דהוא מידי דאכילה א"כ הרי אין ללמוד ממנו רק אמדי דאכילה דכנותי' דאם א"א
להאכילו לאדם אסור לפדותו לבהמה משום דלא מיקיים ואכלת (ויגונא דהד דבכורות
שם בקדשים שנעשו טריפה דאין פודין אותם דהבשר בעצמותו מאכל אדם הוא ורק
מפאת האיסור טריפה שבו א"א לאכלו ע"כ שפיר אין פודין אותם לכלבים) משא"כ
בהד דכרשינין דלאו אוכל אדם נינהו א"כ הרי הנאתו היא אכילתו ומה שהאדם נהנה
ע"י האכלתו אותם לבהמה הרי היא אכילת אדם שפיר ושפיר מיקיים ב' ואכלת ומדוע
לא ינפדו ויש להאריה בזה ואכ"מ: והנה יש לי להעיר עוד לפי ההוכחות אשר הבאנו
למעלה דר"ע ס"ל פרבי דהזיד במעילה במיתה ולפי דברי התוס' פסחים ה"ל דזהו רק
באכילה דומי' דתרומה וא"כ יש להעיר בזה ממשנה פרייתות דט"ו ע"ב דתנן התם דר"ע
שאל את ר' יהושע באוכל נותר מה' נבחים בהעלם אחת מהו חייב אחת על פולן או חייב
על כל אחת ואחת א"ר יהושע שמעתי באוכל מזבח אחד בה' תמחויין בהעלם אחת שהוא
חייב עכאו"א משום מעילה ורואה אני שהדברים ק"ו והשיב לו ר"ע לא אם אמרת
במעילה שכן עשה בה את המאכיל פאוכל ואת המהנה פנהנה וכו' תאמר בנותר שאין
בו אחת מאלו עכ"ל המשנה.

וא"כ אי נימא דס"ל לר"ע דהזיד במעילה במיתה ושהו רק באכילה א"כ מה זה שאמר
דבמעילה עשה בה את המאכיל פאוכל הא אינו שוין שהרי האוכל הוא במיתה והמאכיל
הוא רק באזנה וי"ל דשם לענין קרבן דשוגג לחוד איירי שאין חילוק בענין הקרבן בין
מאכיל לאוכל: והנה אי נימא דבמעילה אמרי' זה נהנה וזה מתחייב ואפילו אם השליח
אוכל מועל המשלח מטעם שליחות [ובתוס' קידושין מ"ג א' ד"ה שלא נסתפקו בזה
ע"ש] ניחא בפשיטות דלפי"ז כשהשליח אוכל ראוי שיהי' המשלח במיתה למ"ד דהזיד
במעילה באכילה במיתה דכיון דהשליח אכל א"כ ה"ל פאלו אכל המשלח בעצמו כיון
דששא"כ וא"כ שפיר קאמר דעשה את המאכיל פאוכל דכיון שהוא מאכילו א"כ האוכל
אוכל בצויו ונהי שלוחו וע"כ שפיר גם המאכיל במיתה.

ויתנישב בזה קושית התוס' בכריתות שם ד"ה ואת המהנה פנהנה וז"ל ה"ה דה"מ למימר
ואת הנהנה פאוכל משא"כ בנותר (דבמעילה עביד רחמנא את הנהנה פאוכל משא"כ
בנותר) וכו' עכ"ל. ולפמ"ש ניחא דלא מצי למימר דבמעילה עשה את הנהנה פאוכל
שהרי אינו שוין באמת שהרי האוכל הוא במיתה לר"ע לטעמי' דס"ל דהזיד במעילה
במיתה ואלו הנהנה הוא רק באזנה וכנ"ל ורק עשה את המאכיל פאוכל שפיר קאמר
דכיון שהוא מאכילו א"כ האוכל אוכל בשליחותו וחו"ב פאלו אכל המאכיל בעצמו
ושפיר גם המאכיל במיתה וכנ"ל ודו"ק פי נכון הוא בס"ד: ועיין עוד בש"ס פרייתות
דכ"ג ע"א דדניק הש"ס דבקדשים אחע"א מהא דתניא רבי אומר כל חלב לד' לרבות
אימורין למעילה אלמא דאתי איסור מעילה וחייל איסור חלב ע"ש.

וְקָשָׁה טוֹבָא דְדִילְמָא אֲתִי קָרָא לְהִנָּאָה דְחֵלֵב הָרִי מְוֹתֵר בְּהִנָּאָה וּבִס' עָרוּף לְגַר שְׁם הַקָּשָׁה
כֵּן וְהַנִּיחַ בְּצ"ע] וְצ"ל דְדִיוֹק הַגַּמ' הוּא מְדַתְנִי סְתָמָא לְרַבּוֹת אִימּוּרִין לְמַעֲיֵלָה וּמוֹכַח דְהָוִי
כְּכֹל מְעִילוֹת דְעֵלְמָא דְאַפִּילוּ בְּאַכִּילָה מוֹעֲלִין.

וְאוּלָם עֲדִינן קָשָׁה דְדִילְמָא גַם אִיסוּר אַכִּילָה חֵל מְשׁוּם דְאַיסוּר הִנָּאָה חֲשׁוּב מוֹסִיף
וְאַפְתִי אֵין רֵאִי לְשִׁנְאַמֵר אַחַע"א בְּקַדְשִׁים הֵיכָא דְלִיכָא מוֹסִיף וְצ"ל דְמְדַתְנִי סְתָמָא א"כ
הָוִי כְּכֹל מְעִילוֹת דָּאָם הַזִּיד בְּאַכִּילָה בְּמִיתָה דְהָא רַבִּי הוּא בְּעַל הַדְרָשָׁא הַגָּ"ל וְאִיהוּ הָא
ס"ל דְהַזִּיד בְּמַעֲיֵלָה בְּמִיתָה וְזָהוּ רַב בְּאַכִּילָה וְכַתּוּס' פְּסָחִים הַגָּ"ל וְא"כ לְעַנְנֵן מִיתָה
דְאַכִּילָה שׁוּב שְׁפִיר רֵאוּי לֹמֵר דְאַיִן אַחַע"א דְבָזָה הָרִי לִיכָא מוֹסִיף פִּינּוֹן שְׁאַיִן מִיתָה
בְּהִנָּאָה וְא"כ מְדַתְנִי סְתָמָא דְמוֹעֲלִין בְּאַימּוּרִים וּמוֹכַח דְהָוִי כְּכֹל מְעִילוֹת דָּאָם הַזִּיד
בְּאַכִּילָה בְּמִיתָה א"כ שְׁפִיר דְיִיק הַש"ס דְבְּקַדְשִׁים אַחַע"א וְדו"ק.

וְא"כ אִם כְּנִימֵי הַדְּבָרִים יֵשׁ מֵהֶם רֵאִי לְסִבְרַת הַתּוֹס' פְּסָחִים הַגָּ"ל דְהַזִּיד בְּמַעֲיֵלָה בְּמִיתָה
הוּא רַב בְּאַכִּילָה: עוֹד יֵשׁ לְפָרֵשׁ סְנִיגֵת הַש"ס פְּרִיתוֹת הַגָּ"ל בְּאַנְפֵן אַחַר וְיִהְיֵ ג"כ רֵאִי
לְסִבְרַת הַתּוֹס' פְּסָחִים הַגָּ"ל וְזָה ע"פ סְגִנוֹן הַגָּ"ל דְמֵאִי רֵאִי דַאחַע"א דִילְמָא אִיסוּר
הִנָּאָה הָוִי מוֹסִיף אֶלָּא דְנוֹדְעִים דְבָרִי הַרְמַב"ם בְּהַנְקוּדָה נְפִלְאָה דְרַב בְּהַקְדָּשׁ דְלֹא כְּתִיב
אַכִּילָה בְּהַדְיָא וְאַדְרָבָה הַתּוֹרָה אֶסְרָה רַב לְהַנּוֹת כָּל מִינֵי הַנְּאוֹת מְהַקְדָּשׁ וְהַאֲכִילָה אֶסְרָה
ג"כ רַב מִפְּאַת הִנָּאָה שְׁבָה ע"כ שְׁפִיר חֲשׁוּבָה הִנָּאָה מוֹסִיף וְשְׁפִיר חֵל גַם אִיסוּר אַכִּילָה
מְטַעַם מוֹסִיף אֶבֶל בְּאַיסוּר בְּב"ח דְכְּתִיב לָאו מִיְנוֹחַד אַאֲכִילָה וְלָאו מִיְנוֹחַד אַהֲנָאָה ע"כ
עֵינָר הָאִיסוּר שְׁבּוּ הוּא הַאֲכִילָה וְהִנָּאָה טְפִילָה הִיא לְאַכִּילָה וְע"כ אֶמְרִי לְהִיפּוּף דְכִינּוֹן
דְאַיִן הַאֲכִילָה חֵלָה מְטַעַם אַאחַע"א ע"כ אַדְרָבָה גַם הִנָּאָה מְוֹתֵר עַש"ה.

וּלְפִי"ז נִרְאָה לְחַדָּשׁ דְגַם בְּהַקְדָּשׁ הָוִי הִנָּאָה מוֹסִיף רַב לְדִינּוֹ דְהַזִּיד בְּמַעֲיֵלָה בְּאַזְהָרָה
א"כ הִנָּאָה וְהַאֲכִילָה שְׁוִין בְּהַקְדָּשׁ דְשְׁנִינְהֶם הֵם בְּאַזְהָרָה ע"כ שְׁפִיר אֵין אִיסוּר הַאֲכִילָה
מִיְנוֹחַד וְאַיסוּר אַף מְטַעַם הִנָּאָה וְשְׁפִיר חֲשׁוּבָה הִנָּאָה מוֹסִיף מִשָּׂא"כ לְרַבִּי דַס"ל דְהַזִּיד
בְּמַעֲיֵלָה בְּמִיתָה וְלַתּוֹס' פְּסָחִים הַגָּ"ל הוּא רַב בְּאַכִּילָה א"כ עַל פְּרָחֻף הַאֲכִילָה אֶסְרָה
בְּיַחּוּד מִפְּאַת אַכִּילָה מַג"ש דְחֻטָּא חֻטָּא וְכו' וְלֹא מִפְּאַת הַיּוֹתָה הִנָּאָה דַאל"כ א"א שְׁיִהְיֵ
חֻמְרָא וְעַנְנֵן מִיתָה בְּאַכִּילָה פִּינּוֹן שְׁאַיִן חֻמְרָא וְהַעֲוֹנָשׁ הַזֶּה בְּהִנָּאָה וְעַל פְּרָחֻף דְהַאֲכִילָה
בְּפִנֵי עֲצָמָה אֶסְרָה מִפְּאַת אַכִּילָה וְא"כ שׁוּב אַדְרָבָה הִנָּאָה טְפִילָה לְאַכִּילָה כְּמוֹ בְּב"ח
וְשׁוּב הֵיכָא דַאחַע"א אַדְרָבָה גַם הִנָּאָה אֵינָה חֵלָה וְלֹא חֲשׁוּב מוֹסִיף וְכַנ"ל וְא"כ פִּינּוֹן
דְרַבִּי הוּא דְדְרִישׁ כָּל חֵלֵב לַד' לְרַבּוֹת אִימּוּרִין א"כ שְׁפִיר דְיִיק הַש"ס דְבְּקַדְשִׁים אַחַע"א
דְהָא לְרַבִּי לֹא הָוִי הִנָּאָה דְהַקְדָּשׁ אִיסוּר מוֹסִיף כְּלָל וְדו"ק פִּי נְכוּן הוּא בַס"ד.

וְא"כ גַם לְפִי"ז עַכ"פ יֵשׁ רֵאִי מְסוּנְגֵי דְכְּרִיתוֹת הַגָּ"ל לְתוֹס' פְּסָחִים הַגָּ"ל: וְהַזֶּה יֵשׁ לִי
לְהַעִיר עוֹד לְתוֹס' פְּסָחִים הַגָּ"ל דְהָא דְהַזִּיד בְּמַעֲיֵלָה בְּמִיתָה לְרַבִּי הוּא רַב בְּאַכִּילָה
וּמְבוֹאָר עוֹד שְׁם בְּתוֹס' דְשְׁיַעוּר אַכִּילַת הַקְדָּשׁ לְרַבִּי הוּא בְּכַזִּית מִשָּׂא"כ הִנָּאָה הַקְדָּשׁ גַם
לְרַבִּי שְׁיַעוּרוֹ בְּפְרוּטָה עַש"ה.

וּלְפִי"ז ק"ל מַש"ס פְּרִיתוֹת דִי"ח ע"ב דַס"ל לַר' זִירָא הֵתָם אֲלִיכָא דְרַבִּי דִידִיעַת סְפֵק
מְחֻלְקַת לְחֻטָּאוֹת (שְׂאֵם אֶכֶל ב' זִיתֵי חֵלֵב בְּשׁוּגַג וְנוֹדַע לוֹ בְּנִתְיִים יְדִיעַת סְפֵק מְכַזִּית
הִרְאִשׁוֹן מְבִיא ב' חֻטָּאוֹת) וּפְרִיף מְהָא דְתַנּוֹן אֶכֶל וְשִׁתָּה (בִּיּוֹה"כ) בְּהַעֲלָם אַחַת אֵינּוּ מְבִיא
אֶלָּא חֻטָּאת אַחַת וְאַמְאִי הָא כִּיפֵר יוֹה"כ בְּנִתְיִים דִּיּוֹה"כ בְּמִקּוּם אֲשֶׁם תְּלוּי קָאִי (דְכָל

חייבי אשמות תלויין שעבר עליהם יוה"כ פטורין וא"כ ה"ל יוה"כ פדיעת ספק בנתיים
פינן דמכפרת על הספק) ואי ס"ד דידיעת ספק מחלקת לחטאות ליחייב שתי חטאות
ומשני פי א"ר זירא אליבא דרבי הא רבנן היא וכו' איתיבי רבא (מקא דתנן) אכל היום
(משל הקדש ח"ש) אכל למחר נהנה היום נהנה למחר אכל היום נהנה למחר נהנה היום
אכל למחר ואפילו מכאן ועד ג' שנים מנין שהן מצטרפין ת"ל תמעול מעל ריבה ואמאי
הא פיר עליו יוה"כ (בנתיים פינן דיוה"כ פדיעת ספק היא ומחלקת וכו"ל וא"כ ה"נ
תחלק ולא יצטרפו החצאין) וכו' עכ"ל הגמ'.

וא"כ מדלא משני הש"ס גם אהו קושני דר' זירא הוא דאמר אליבא דרבי והו ברייתא
רבנן היא על פרוסה דקים לי לגמ' דברייתא דמעילה הנ"ל אתי גם לרבי או דעדיפא מינה
משני דכי קמפפר יוה"כ אאיסורא אממונא לא מכפר ע"ש בכריתות וניחא לי הו שינויא
טפי מלמימר דברייתא אתי דלא פרי.

ואיך שיהי' עכ"פ מבואר דהגמ' מוקי הו ברייתא גם אליבא דרבי וא"כ תיקשי טובא דהא
בהכרח הו ברייתא אתיא בלא"ה דלא פרי דהא תני דאכילה ונהנאה במעילה ג"כ
מצטרפין לכשיעור ולרבי איך מצטרפין הלא אין שיעור והנהנאה והאכילה שנה דאכילה
בכזית ונהנאה בפרוטה וגם איכות האיסור איננו שנה שהאכילה חמורה מן הנהנאה
שהאכילה היא במיתה ונהנאה רק באזהרה וא"כ ה"ל ממש פהו דמעילה י"ז א' ויומא
פ"א א' דכל שאין לא טומאתו ולא שיעורו שנה לא מצטרף ואין שם פלוגתא בזה כלל
עש"ה וצע"ק: עוד יש לעיין בהו שינויא דמשני הש"ס פרייתות הנ"ל דכי קמפפר יוה"כ
אאיסורא אממונא לא מכפר וביארתי הפונה במ"א בחידושי דמעילה איסורו רק איסור
מזון לפי שגזל את הגבוה וע"כ אין יוה"כ מכפר כמו שאין יוה"כ מכפר אגזל הדיוט.

והנה נראה פשוט דלרבי דשיעור אכילת הקדש בכזית וכו"ל על פרוסה באכילת הקדש
אין האיסור מפאת דין מזון דא"כ הי' ראוי שיהי' השיעור בפרוטה וכמוכן וככל דיני
מזונות דשיעורו בפרוטה וע"כ דהוא רק ענין איסור וע"כ שיעורו פזית כשיעור שאר
האיסורין וכמוכן וא"כ שוב לרבי שפיר ראוי שיכפר יוה"כ אאכילת הקדש דהני שפיר
איסורא לדידי' ואלו דברי הש"ס פרייתות הנ"ל הם ביחוד אליבא דרבי וכו"ל וצ"ל מפת
זה דכונת הגמ' בהא דיוה"כ לא מכפר אממונא אינה אעבירת מזון כ"א אחיוב מזון
דכיון דמעילה יש בה חיוב מזון דהיינו קרן וחומש וגם הקרבן י"ל שנקרא חיוב מזון
וע"כ על חיוב מזון אין יוה"כ מכפר.

ושוב נזכרתי דברי הש"ס פרייתות כ"ו א' דאהא דתנן דחייבי מלקיות שעבר עליהם
יוה"כ חייב פריה פשיטא דמאי שנא מחייבי חטאות ואשמות ודאין ומשני סד"א התם
ממונא הוא אבל הכא (במלקות) דגופא הוא אימא לא קמ"ל וברש"י ד"ה ממונא דמחייב
לגבוה וכיון דאפשר לשלם לא פטור לי יוה"כ דבתשלומי מזון לא שייכא פפיה עכ"ל
וה"ז כדברינו הנ"ל: שוב נתיישבתי דהנה קושני מש"ס פרייתות הנ"ל מעיקרא ליתגיהו
שהרי התוס' בפסחים שם פתבו דמיתה דאכילה דהוא בכזית לרבי מג"ש מתרומה
הצירוף דידי' הוא רק בכא"פ דומי' דתרומה ולא יותר ע"ש.

וא"כ בהו ברייתא דתנן אכל היום אכל למחר על פרוסה גם לרבי משפחת רק באכל שנה
חצי פרוטה היום ושנה חצי פרוטה למחר דאלו באכל חצי זית היום וחצי זית למחר ואין

התצאין יחד שוין פרוטה הרי אין לחיבו רק בתורת אכילה לא בתורת הנאה והחיוב בתורת אכילה הרי נלמד רק מתרומה ואינו מצטרף ביותר מכא"פ וכנ"ל ועל פירוש דאירי פשוטי התצאין יחד שוין פרוטה ואין החיוב בתורת אכילה באמת רק בתורת הנאה דהא לא גרעה הנאה ע"י אכילה משארי הנאות.

וא"כ שוב שפיר קמשני הש"ס דאין יוה"כ מכפר אממונא והפנונה שפיר כפירושו הקדום דהעביר' היא עבירת ממון פיון דגם לרבי רק מדין ממון קאמינו עלי' והחיוב רק מפאת נהנה ש"פ מן ההקדש כמו לרבנן אלא דהנאה היתה על ידי אכילה וכנ"ל והו' דאכל היום ונהנה למחר איירי נמי באכל היום שנה חצי פרוטה ונהנה למחר שנה חצי פרוטה דשפיר מצטרפין גם לרבי שלא בתורת אכילה רק בתורת הנאה שהרי נהנה מן ההקדש ש"פ אלא דחצי ההנאה הי' על ידי אכילה ונהרי לא גרעה הנאה ע"י אכילה משארי הנאות ולא שייך פאן כלל הו' דלא טומאתו ולא שיעורו וכו' דמזה יש ללמוד רק דאם אכל חצי זית שאינו שנה חצי פרוטה ונהנה שנה חצי פרוטה דאע"ג דכל חד וחד במילתו' ח"ש הוא שנה ח"ש דאכילה ונהו ח"ש דהנאה עכ"ז אין ח"ש דתורת אכילה וח"ש דתורת הנאה מצטרפין פיון דחלוקין בשיעור וגם באיכות האיסור וכנ"ל משא"כ באכל שנה חצי פרוטה ונהנה שנה חצי פרוטה דיש לחיוב על האכילה מפאת ההנאה דהא לא גרעה הנאה ע"י אכילה משארי הנאות פשיטא דמצטרפין כמו נהנה ונהנה דמצטרפין וז"פ: והנה עיינתי שנית בסוגי' דפסחים ה"ל וראיתי בדברי רש"י שם ד"ה הזיד וד"ה רבי אומר במיתה מפורש להדיא היפוך דעת התוס' ה"ל רק דגם הנאת הקדש הוי במיתה לרבי עש"ה.

וא"כ סרה התמיהה אשר תמהתי למעלה על האבני מלואים ז"ל דכוננתו פשוטה לפי דעת רש"י במקומו ולא הוצרך לפרש זה יען הדבר היא במחלוקת בין רש"י ותוס' במקומו ממ על המעין שייבין מעצמו שפנונתו הוא לפי שיטת רש"י וז"פ ובאתי בכ"ז רק להעיר: כלל יא.

בענין ברכות אין מעפבות. בש"ס סופה דל"ו ע"ב אתרוג שנקבוחו עכברים אמר רב אין זה הדר איני והא ר' חנינא מטביל בי' ונפיק בי' (אוכל מקצתו ויוצא בנוטר) ולר' חנינא קשיא מתני' (דקתני חסר פל שהוא פסול) מתני' לר' חנינא לא קשיא פאן ביו"ט ראשון (חסר פסול דכתי' ולקחתם ובעי' לקיחה תמה) פאן ביו"ט שני אלא לרב קשיא ופירש"י אלא לרב דאמר אין זה הדר קשיא דר' חנינא דהא אפילו בשני נמי לרב לא נפיק דהא מצוה הדורה בעינן הואיל ומזכיר שם שמים עליו כדאמר בריש פרקין יבש פסול ל"ש ביו"ט ראשון ול"ש ביו"ט שני ואוקימנא דבעינן הדר וליפא עכ"ל.

ונראה מדברי רש"י דהא דחסרון הדר פוסל היינו משום דמברך ומזכיר שם שמים עליו ואין נאה להזכיר שם שמים על מצוה שאינה הדורה. וקשה טובא דהא קיי"ל דברכות אין מעפבות וא"כ פיון שגוף הברכה אין מעפבת כ"ש שלא יעפב חסרון הדר שפסולו רק מפאת שאין נאה לברך עליו וא"כ מדוע אמרו דיבש פסול ל"ש ביו"ט ראשון ול"ש ביו"ט שני ומוכח דאפי' בדיעבד אינו יוצא [ע' פסחים (ע"ז ב')] דפסולה דיעבד משמע: וי"ל דז"פ דרש"י קאי אף איו"ט ב' דביו"ט א' הרי כתי' הדר בקרא וא"צ לטעם ה"ל וא"כ י"ל דס"ל לרש"י דהא דברכות אין מעפבות היינו אף במצוה דאורייתא דכיון

דחיוב הברכה הוא אף מדבריהם ע"כ אין בכחו לעפב המצוה דמה"ת משא"כ במצוה דרבנן כיו"ט ב' שפיר מעפב דכיון דגם המצוה הוא דרבנן שפיר הי' בלחם התקמים לתקן שחיוב הברכה שלקחם יעפב בהמצוה אשר הוא ג"כ מדבריהם.

ואולם יוקשה ע"ז לכאורה דא"כ גם במצוה דאורייתא תעפב הברכה מדרבנן עכ"פ ויצטרף לעשות המצוה פעם אחרת בברכה מדרבנן ועל פתח א"א לומר פן וכדאמרי' בברכות ט"ו א') דחרש המדבר ואינו שומע תרומתו תרומה בדיעבד אף ע"ג דאינו משמיע לאזניו ברפת התרומה ואפי' למ"ד דבכ"ש אם לא השמיע לאזניו לא יצא משום דברכה דתרומה דרבנן היא ולא בברכה תלוי מילתא יעוי"ש ואי איתא הל"ל דתרומתו תרומה ויחזור ויתרום בברכה כמו שארי חיובי חזרת תרומה מדבריהם.

אמנם יש לחלק ולומר דבמצוה דאורייתא שאין הברכה חלק מחלקי המצוה פיון שהברכה היא דבר שחידשו חכמים ואיננו גוף המצוה וע"כ גם התקמים לא עשאוהו לעיפובא שיעפב אפי' מדבריהם משא"כ במצוה דרבנן די"ל דמיד פשחיבו חכמים קיום המצוה פן חיובה שיעשה אותה האדם בברכה פיון שהברכה כמו המצוה שניהם מדרבנן ושפיר יוכל להיות שמיד בחיובם המצוה חיובה יחד ועשאוה מצוה אחת עם הברכה והברכה איפוא חלק המצוה וגופה וע"כ שפיר אם קיים המצוה בלא ברכה הוי כאלו חיסר מקיום המצוה וגופה ושפיר לא יצא.

וע' תוס' ברכות שם ד"ה אי דלפי דבריהם בקוששייתם שם סברתם הוא דנהי דמדרבנן צריף להשמיע לאזניו במצות שבדיבור עכ"ז רק במצות דרבנן כמו מגילה אז החיוב דרבנן של ההשמעה לאנזן מעפב ואם לא השמיע אפילו בדיעבד לא יצא אבל במצוה דאורייתא כגון בהמ"ז נהידלכתחלה צריף להשמיע לאזניו מדרבנן עכ"ז אינו מעפב אפי' מדרבנן ואם לא השמיע לאזניו א"צ לחזור ולברך אפילו מדרבנן עש"ה.

וה"ז ממש פדברינו ה"ל לענין עיפוב הברכה דרבנן מעפבת ובדאורייתא גם מדרבנן אינה מעפבת [וכסברא זאת פתבנו ג"כ לעיל כלל ה' לענין עיפוב שינוי סדר דרבנן והבאנו ג"כ סברת התוס' ה"ל מ"ש].

וטעם התוס' ג"כ הוא פנ"ל דבמצוה דרבנן הוי ההשמטה חלק המצוה וגופה דמיד פן תיקנו חיוב קריאת המגילה בהשמעה לאנזן משא"כ בדאורייתא אין חיוב ההשמעה לאנזן דרבנן גוף המצוה וע"כ גם מדרבנן אין ההשמעה לאנזן מעפבת: עי"ל סברא שני' בהא דבמצות דאורייתא אין הברכה מעפבת ובמצות דרבנן מעפבת והוא עפ"י המבואר בתוספתא דברכות פ"ד וז"ל הנהגה מן העוה"ז פלום בלא ברכה מעל עד שיתירו לו כל המצות עכ"ל.

ונלענ"ד פונת התוספתא דכמו דבנהגה הנאה גשמיית מן העוה"ז בלא ברכה מעל והברכה היא מתרת הנאה פן הנהגה הנאה רוחנית מקיום מצוה ג"כ המתיר שלה הוא אף ברפת המצוה וזהו שאמרו עד שיתירו לו כל המצות ר"ל דברכות המצות יתירו לו כל המצות וכל אחת מברכות המצות תתיר את המצוה אשר עלי' היא נאמרת ודו"ק.

ועיין בספר משנת ר' אליעזר על המדרש רבה בריש פתיחתא דאיכה ד"ה על מאסה של תורה שהביא גמ' דנדרים דפ"א ע"א על מה אבדה הארץ על עזבם את תורתם וכו' על

שלא ברכו בתורה תחלה וכו' וז"ל עינין שם ברו"ן בשם ר"י דטעם הברכה משום דאסור ליהנות מעוה"ז בלא ברכה ופקודי ד' משמחי לב וכיון שלא ברכו בזה הראו שאין שמחה במענה פיהם ואין להם הנאה מד"ת וכו' עכ"ל.

הרי דהבין הוא ז"ל בכונת הר"ן בשם ר"י דברכת התורה ענינה ברפת הנהנין וא"כ ה"ה די"ל פן גם בברכות המצות שגם בהם יש הנאת קיום מצוה וכו"ל]. ואולם לכאורה תיקשי ע"ז מהא דקיי"ל הלכתא גבירתא דמלל"נ ושהנאת קיום מצוה לא חשוב הנאה ועוד יוקשה ע"ז מהא דקיי"ל דברכות אין מעפבות במצות ואם קיים מצוה בלי ברכה יצא גם מדרבנן ואמאי הא הוי הנאת המצוה הנאה אסורה פיון שלא היתה שם ברכה המתרת וא"כ ראוי לומר גם בדיעבד דלא יצא וכדין תוקע בשופר של איסור הנאה דלא יצא גם בדיעבד למ"ד דמצות ליהנות ניתנו.

אמנם באמת לק"מ שהרי המל"מ פ"ה מה' אישות ה"א כ' דהא דמלל"נ היינו רק בדיעבד שאם קיים מצוה באיסור הנאה לא חשיב קיום המצוה הנאה ויצא משא"כ. לכתחלה גם מצוות חשיבי הנאה ואסור לעשותם לכתחלה באיסור הנאה עש"ה.

(והמגיה למל"מ כ' שם שפן הוא ג"כ דעת המהר"ם די בוטון בתשובה וע"ע במגיה למל"מ פ"ה מאיסורי מזבח ה"ט) וא"כ שפיר גם מצות צריכות לכתחלה לברכה המתרת ההנאה וברכת המצוה היא עצמה מתרת ההנאה ומקנת החכמים פ"ד היתה וכו"ל ושפיר ג"כ אין הברכות מעפבות בדיעבד דבדיעבד שוב הא קיי"ל דמלל"נ.

ולפי"ז נראה דבמצות דרבנן דדעת הבעה"מ בראש השנה דהא דקיי"ל דמלל"נ היינו רק במצות דאורייתא אבל מצות דרבנן ליהנות ניתנו א"כ שוב שפיר הברכות מעפבות בהם גם בדיעבד וכמובן: ועפ"י סב"א שני' זאת בהא דבמצות דרבנן הברכה מעפבת יתיישב מה דיש להקשות ע"ז לכאורה מהא דס"ל לר' יהודה בברכות (כ"א א') דק"ש דרבנן ואעפ"כ תנן שם (י"ג א') במשנה הי' קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם פיון לבו יצא ודייק עלה בירושלמי זאת אומרת ברכות אין מעפבות מדיצא אם פיון לבו אעפ"י שלא אמר הברכות שלפניה וע"ש בתוס'.

וא"כ לר' יהודה דק"ש דרבנן על כרחך דגם במצוה דרבנן אין הברכה מעפבת ולא מצינו דפליגי שאר אמוראי עלי' דר' יהודה בסב"א זאת כ"א בק"ש הוא דפליגי אם הוא מה"ת או מדרבנן. ואולם לפי סברתנו השני' הזאת ניחא דר' יהודה לטעמין דס"ל בר"ה כ"ח א' דמצות ליהנות ניתנו ע"ש א"כ לדידן' אפי' נסב"ר דק"ש דאורייתא ג"כ יוקשה דמדוע אין הברכה מעפבת וכמובן ועל כרחך לומר לדידן' דהנאת המצות לאו פהנאות גשמיות נינהו דצריכות לברכה המתרת וכמו שיש לחלק מסב"א (ויפרש פי' אחר בדברי התוספתא הנ"ל ע' להלן נאפי' יפרש בפירושו הנ"ל עכ"ז י"ל דהנאה רוחנית דקיום המצוה אינה צריכה כל כ"ף לברכה המתרת עד שתחושב גם בדיעבד להנאה אסורה ותהי' הברכה מעפבת בה ויהי' איה' ויהי' עכ"פ יש הכרח לדידן' לומר דאין הברכה מעפבת אע"ג דיש הנאת מצוה) וא"כ שפיר ס"ל ג"כ דק"ש דרבנן דהא לדידן' אין לחלק כלל בזה בין דאורייתא לרבנן פיון דס"ל דגם מצות דאורייתא ליהנות ניתנו משא"כ לדידן דקיי"ל דמצות דאורייתא לל"נ בדיעבד ולכתחלה הוא דאסור א"כ שפיר מצינו למיסבר

דברכות המצות ברכות הנהנין נמי ניהו והא דאין מעפבות בדיעבד הוא משום דבדיעבד מלל"נ וממילא במצות דרבנן דליהנות ניתנו שפיר הברכות מעפבות גם בדיעבד.

וימן המשנה דברכות ה"ל אין קוש' לדידן פינו דאנו קיי"ל דק"ש דאורייתא ואדרבה תובן בזה פלוגתא דר' יהודה ומחלקותו שם דר' יהודה לטעמ' שפיר ס"ל דק"ש דרבנן וכן"ל משא"כ אמוראי דפליגי עלי' ס"ל פהלכה דבדאורייתא מלל"נ וע"כ סוכרים שנהו הטעם בהא דברכות אין מעפבות וממילא דברבנן דליהנות ניתנה הברכה מעפבת וא"כ ממילא ההכרח לומר דק"ש דאורייתא דאל"כ תיקשי ממשנה ברכות ה"ל דמוכחא דאין ברכות ק"ש מעפבות בק"ש: והנה התוס' בפסחים דנ"ג ע"ב ד"ה אין מברכין על האור אלא במוצאי שבת פתבו וז"ל הקשה הר"י למה אין מברכין כל שעה שנהנה ממנו דאסור להנות מעוה"ז בלא ברכה ותי' דה"מ פשגופו נהנה אכל שאר הנאה לא עכ"ל.

וא"כ לפי"ז נראה דה"ה במצות נהי דליהנות ניתנו עכ"ז לא חשיבא ההנאה הנאת גוף ואין צריכה למתיר. ואולם באמת ז"א שיהי מבואר בברכות דמ"ג ע"ב מנין ש'מברכין על הריח שנא' כל הנשמה תהלל וגו' איזהו דבר שהנשמה נהנה ממנו ולא הגוף הני אומר זה הריח ע"ש.

אלמא דגם הנאת ריח שהוא רק הנאת נשמה בעי ברכה המתרת וא"כ ה"ה בהנאת מצנה אפי' לא תחשב ההנאה להנאת הגוף רק להנאת נשמה שפיר צריכה ברכה המתרת ומה שכתבו התוס' פסחים ה"ל דכשאין הגוף נהנה אין לברך צ"ל דמיעטו רק היכא דאין פלליות הגוף נהנה רק אבר פרטי כמו האור שהעינים בלבד נהנים ממנו והטעם בזה נראה דכל ברכות הנהנין דדבריהם שורשם הוא חיוב בה"מ"ז דאורייתא אפת דכתי' ואכלת ושבעת וברכת וחיוב זה הרחיבוהו החכמים גם אשארי דברים לאחריהם והרחיבו עוד החיוב הזה מלאחריו אלפניו ואמרו כשהוא שבע מברך כשהוא רעב לכ"ש וזה שורש וטעם כל ברכות הנהנין כמבואר ריש פרק פיצד מברכין וע"כ פינו דקרא מיירי באכילה לכן נהי שהרחיבו חכמים את החיוב גם אשארי דברים שאינם פת וגם על כל הנאות עכ"ז הרחיבוהו רק על הנאות כל הגוף דדמיין לאכילה וכמבואר בביצה דכ"א ע"ב במשנה בש"א לא יחם אדם חמין לרגליו (לרחוץ רגליו) אא"כ ראוין לשת' (דצורף אןכל נפש הוא דהתיר הכתוב אבל לא להבעיר אור בשביל רחיצה) וב"ה מתירין עושה אדם מדורה (היסק גדול) ומתחמם פנגדהובגמ' איבעי' להו האי מדורה מאן קתני לה דברי הפל היא ושאני להו לב"ש בין הנאת כל גופו (חימום פנגד המדורה) להנאת אבר אחד (רחיצת הרגלים) וכו' עכ"ל הגמ' וברש"י הנאת כל גופו דמיא לאןכל נפש עכ"ל.

וע"כ רק אהנאת כל הגוף דדמיא לאכילה דאורייתא הוא דחיבו חכמים ברכה פעין דאורייתא משא"כ אהנאת אבר אחד דלא דמיא לאכילה וליתא דכונתה באורייתא לא חייבו עלי' ברכה ואולם הנאת כל הנשמה חשיבא שפיר פהנאת כל הגוף ושפיר צריכה לברכה המתרת כמו בריח.

ונה אין לומר דברכת הריח גופי' לאו ברפת מתיר היא ואין הריח בעצמותו איסור אם לא בירף רק חיוב גרידא הוא לברך עליו והוי כשאר ברפת הודאה ושבח לא ברפת מתיר דכינו דאין ההנאה הנאת הגוף אינה צריכה למתיר דז"א דמבואר ברמב"ם פ"ט

מה' ברכות ה"א ו"ל פשם שאסור לאדם ליהנות במאכל או במשקה קודם ברכה כף אסור לו ליהנות בריח טוב קודם ברכה עכ"ל הרי דהריח בעצמותו איסור הוא וזלת הברכה: ועפיד"ז יש להסביר ג"כ דברי הלכות א"י שהביא המרדכי רפ"ק דחולין שכ' שחט ולא בירך שחיטתו פסולה ע"ש והוא מן הדברים המתמיהים ולפי דרכנו י"ל עפ"י דעת הרמב"ם ו"ל שמנה ונבחה למ"ע והיא מצנה גמורה לדעתו ו"ל אלא שאיננה ממצות של חובה פיון דאי בעי לא אכיל ולא שחיט ויש לה רק שם מצנה ולא שם חובה ועכ"ז מצנה היא וכשרוצה לאכול ושוחט באמת מקנים מ"ע וע' בכ"מ בהקדמת הרמב"ם ובספר זוהר הרקיע ולפי"ז נראה דלכאורה תיקשי לדעתו ו"ל הא דאמרי' בפ"ק דחולין דאסור לשחוט מסוכנת בסכין של עכו"ם משום דמתקן הוא וקשה שהרי מקנים מצנה בשחיטה ומצוות הא ל"נ ואי דמתיר המאכל ע"י השחיטה הרי חליצה ג"כ מתרת היבמה לינשא ואפ"ה אמרי' בפ' מצנות חליצה סברא דמלל"נ גבי חליצה.

וצ"ל בהכרח דהא דמלל"נ היינו רק במצנה שהיא חובה ושמוכרח לעשותה וכפירש"י ו"ל לעול על צואריהם ניתנו ולא ליהנות וסברא זאת דלעול וכו' שייכא רק במצנה שמוכרח לעשותה אבל מצנה שאיננה חובה כגון שחיטה דאי בעי לא אכיל ולא שחיט לאו עול היא פיון שאין מוכרח לעשותה ושפיר ליהנות ניתנה.

וא"ל דהא חליצה ג"כ אם רצה מניבם ואינו חולץ ואעפ"כ אמרי' בה סברא דמלל"נ דז"א דהתם היבום ג"כ מצנה ומוכרח הוא לעשות אחד משניהם או יבום או חליצה וע"כ שניהם המה חובה אלא שביד היבם לבחור באחד מהב' דברים אלה שהם חובה וע"כ במה שבוחר הוא המצנה שהיא חובה באמת ושפיר חשיבא עול פיון שאינו יכול להפטר מלקנים כ"ל אפי' אחת מהן משא"כ בשחיטה דאי בעי לא אכיל ולא שחיט כ"ל ע"כ שפיר היא רק מצנה לבד לא חובה ולא היא ושפיר ליהנות ניתנה ולפי"ז נמצא לפי דרכנו דכל שחיטה צריכה גם בדיעבד לברכה שמתיר ההנאה ואם שחט ולא בירך עשה איסור בשחיטתו שנהנה הנאה אסורה וכנ"ל וא"כ לפי מה שהקשו ו"ל בשוחט בשבת דנימא כ"מ דא"ר וכו' ותי' הט"ז דכיון דיומא הוא דקגרים לא שייך כ"מ וכו' וא"כ היכא דהוא איסור עצמי אמרי' שפיר גם גבי שחיטה סברא דכ"מ וכו' וא"כ בשחט ולא בירך דעביד ג"כ איסור עצמי דרפנו במה שנהנה בלי ברכה וכמ"ש א"כ שפיר אמרינו ג"כ סברא דכ"מ דא"ר וכו' [וע' פתובות פ"א ב' פל היכא דאמור רפנו לא ליזבון אי זבין לא הוי זבוני' זביני'] והוי פנוחר ומעקר מדרכנו ושפיר שחיטתו פסולה ואולם זה אין לומר דהנאת תיקון המאכל צריכה לברכה דזה ודאי אינו דתיקון המאכל הוי אף פניקור וכו' ג"ד דא"צ ברכה אבל שהמצנה ליהנות ניתנה זה שפיר ניתן להאמר וכנ"ל: והנה סברתנו זאת דברכות המצות הנהגין ניהו מצאתי אח"כ שפן מוכיחים ג"כ.

דברי הרמב"ן ו"ל בס' האמונה והבטחון פ"ז בסוף הפרק שכ' ו"ל ונשוב לדברינו ונאמר פי חלי הנפש הוא המעשה הרע וברואותה היא המעשה הטוב והיא נהנית ושמחה בו כשיודעת שמעשי מקובלים לפני בוראה פאלו אוכלת ושומתה ולזה נתפנון המתרגם ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו והיו חדין בקרבניהון דאיתקבלין פאלו אכלין ושתין.

ובניקרא רבה ויחזו וגו' ויאכלו וישתו שגנו עיניהם מזיו השכינה ר"י אומר אכילה ונדאית וכו' שהנפש מתענגת ושמחה במעשיה המקובלים לפני הבורא פהנאת הגוף באכילה

והיא האכילה הנודאית וזהו תענוג הפתוב אז תתענג על ד' וגו' ואין הפונה עונג הגוף אלא עונג הנפש שהיא החכמה והמעשה הטוב וכמו שאדם חייב לברך על המצות כמו שאמרו כל המצות פולם מברך עליהם עובר לעשייתן וכמו שיש אכילה שאריכה ברכה לפני' ולא לאחר' כגון פחות מפזית ויש שטעונה לפני' ולאחר' כן יש מצות שטעונות ברכה לפני' ולא לאחר' ויש שטעונין לפני' ולאחר' כגון ברכת מילה וברכת התורה וכיוצא בהן עכ"ל ז"ל.

ומוכח פוננתו ז"ל דברכות המצות עניינם בברכות הנהגין שהם שבח על הנאת המאכל וכדומה וכן בברכות המצות הם שבח על הנאת המצות ועונג הנפש בקיומם: והנה מה שרצייתי תחלת דברינו ליישב דברי רש"י סופה הנ"ל ולומר דעתו ז"ל היא דהא דברכות אין מעפבות היינו מה"ת אבל מדרבנן מעפבות וסתרתי זה מהא דתורם בלא ברכה א"צ לחזור ולתרום בברכה מדרבנן נתיישבתי די"ל דבהפרכת תרומה יש ב' ענינים א' שהוא מתיר הטבל וזה איננו מפאת שהוא מצנה אלא שהתורה גזרה שמעשה זאת מועלת להתיר הטבל.

ב' שהוא מצנה ג"כ וע"כ בדבר שהוא חסרון בעצמיות התרומה כגון תורם קישות ונמצאת מרה וכל שאר הדברים השנויים בתרומות דיתחזר ויתרום דכלהו הוי חסרון בהתרומה גופה עש"ה ע"כ שפיר לא הועילה התרומה להתיר הטבל מדרבנן ושפיר צריך לחזור ולתרום משא"כ הברכה דהיא אף שבח על מצותיו ית' וא"כ חסרון הברכה איננו חסרון בענין המהני של התרומה ופעולת היתר הטבל שבה והוא רק חסרון בענין המצנה שבה שענין המצנה איננו פתקנו מפאת שלא בירך ברכת המצנה וא"כ פיון שהמהני אין בו חסרון שוב אין בו שייכות חזרת תרומה דרק פשהתרומה מתרת הטבל אז היא ג"כ מצנה אבל בתורת מצנה לכד אין שייכות למעשה התרומה כ"ל.

וא"כ רק לגבי תרומה הוא דלא שייך לומר דתעפב הברכה מדרבנן ויתחייב לחזור ולתרום מדרבנן משא"כ בשאר מצות שפיר י"ל דס"ל לרש"י דברכות המצות מעפבות מדרבנן במצות וכנ"ל.

ושוב מצאתי שהב"י בא"ח סי' תפ"ט הביא בשם האבודרקה שכ' בשם המחזור ויטרי דאם ספר העומר ולא בירך ברכת הספירה יצא רק מה"ת אבל מדרבנן לא יצא וצריך לספור שנית בברכה עש"ה שכן ביאר פונתו הפמ"ג שם במשפחות.

ומבואר בסדר הדורות שהמחזור ויטרי הוא מר' שמחה תלמיד רש"י ז"ל וא"כ שפיר נכון לומר דאזיל בזה בשיטת רבו רש"י ז"ל וכדמוכחי להדיא דברי רש"י סופה הנ"ל דס"ל לרש"י דהברכה מעפבת והדברים מכוונים בעזה"י: ואולם ע"ז שוב יקשה לכאורה מירושלמי ברכות הנ"ל (דדניק ממשנה דריש הי' קורא דאין ברכות מעפבות ומוכח דגם מדרבנן אין מעפבות דאל"כ מדוע תנו שם דיצא הרי צריך לחזור ולקרות מדרבנן אמנם לפמ"ש הראשונים ז"ל בברכות דברכות ק"ש לא שייכי פלל לק"ש והם שבח בפני עצמן אלא דנתקנו לאומרם יחד עם ק"ש לכתחלה ע"ש לק"מ דכיון דברכות ק"ש לא שייכי לק"ש אין להם ענין לעפב במצות הק"ש גם מדרבנן ולא דמי פלל לשאר ברכות המצות דנתקנו רק על המצנה ושייכי בה וע"כ שפיר מעפבות מדרבנן במצנה וז"פ: והנה הקוש' אשר הקשינו למעלה מירושלמי הנ"ל על סברתנו דלעיל דבמצות

דְּרַבְּנֵי הַבְּרָכָה מְעַפְכֵת וְהַקְשִׁינוּ ע"ז מִירוּשְׁלָמִי הַגָּ'ל וְעַפ"י סְבַרְתָּ ר' יְהוּדָה דַס"ל דַק"ש
דְּרַבְּנֵי [וּמָה שְׁתִירָצְנוּ לְעִיל דַר' יְהוּדָה לְטַעְמֵי דַס"ל דַמַל"נ הֵנָּה לְפִי הַגִּירְסָא הַמּוּבָאָה
בְּרִי"ף וְרַא"ש בְּרָכוֹת כ"א שָׁם דַר' יְהוּדָה מְשַׁמֵּי דְשְׁמוּאֵל אָמַר דַק"ש דְּרַבְּנֵי אֲזִי לֹא
יְכוּן תִירוּצְנוּ זֶה וְכַמוּכָן] וְנִתְיַשְׁבְּתִי דַלַק"מ לְפִי הַמְּבֹאָר בְּשׁו"ת שְׁאֵגַת אַרְי' סִי' א' דַמ"ד
דַק"ש דְּרַבְּנֵי הֵינְנו דְּהַתּוֹרָה הַטִּילָה חַיִּיב לְקָרוֹת בְּבוֹקֵר וּבְעֶרֶב אֵיזָה פְּרִשָׁה בַתּוֹרָה
שְׁיִרְצָה וְכַדְאָמְרִי שָׁם כ"א הֵהוּא בַד"ת פְּתִיב וְחֻכְמִים אָמְרוּ שְׁתַּהֲלִי הַקְּרִיאָה בְּפִרְשַׁת
שְׁמַע עַש"ה וַא"כ לַפַּמ"ש לְמַעְלָה בְּטַעַם הַדְּבָר דְּבַמְצָנָה דְּרַבְּנֵי הַבְּרָכָה מְעַפְכֵת דְּהוּא
מִשׁוּם דְּמַצְנָה דְּרַבְּנֵי לִיהֲנוֹת גִּיתָנָה וְצִרְיָה גַם בְּדַעֲבַד לְבָרְכָה הַמַּתְרַת אֶת הַהֲנָאָה וַא"כ
זֶה הַטַּעַם הָרִי לֹא שְׁיִיף פֶּאן דְאֶפִּילוּ לְמ"ד דַק"ש דְּרַבְּנֵי עַכ"ז שְׁפִיר לֹא חָשִׁיב הֲנָאָה דְכַמוּ
שְׁכַתְּבֵנו לְמַעְלָה דְנָהִי דְמַצְנָה שְׁאֵינָה חוֹבָה לִיהֲנוֹת גִּיתָנָה עַכ"ז אָמְרִי שְׁפִיר בְּחַלְצָה
סְבָרָא דַמַל"נ וַאֲע"ג דְאֵי בְעֵי מִינְיָבָם וְלֹא חֲלִיץ מִשׁוּם דְגַם הַיְבוּם הָרִי הוּא מַצְנָה וְסוּף
סוּף הָרִי הוּא מְוַכְרַח לְעֵשׂוֹת אֶחָד מִשְׁנֵיהֶם אוֹ יְבוּם אוֹ חַלְצָה וְע"כ בְּמָה שְׁבוֹחַר לְעֵשׂוֹת
הוּא הוּא הַמַּצְנָה אֲשֶׁר הוּא חוֹבָה עָלָיו וְשְׁפִיר חָשׁוּב עוֹל וְלֹא גִיתָן לִיהֲנוֹת וַא"כ ה"נ
דְּכַוְנָתָה בַק"ש פִּינּוֹן דַמַה"ת הוּא חַיִּיב לְקָרוֹת פְּרִשָׁה אַחַת עַכ"פ אֲלֹא דְהַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ
לְבַחוּר אֵיזָה שְׁיִרְצָה ע"כ אוֹתָהּ פְּרִשָׁה שְׁהוּא קוֹרָא הִיא הִיא הַפְּרִשָׁה אֲשֶׁר הִיא חוֹבָה
עָלָיו וְחָשִׁיבָא עוֹל וְלֹא גִיתָנָה לִיהֲנוֹת וְע"כ פְּשָׁקוּרָא פְּרִשַׁת שְׁמַע מִפְּאַת הַחַיִּיב דְּרַבְּנֵי
שְׁפִיר גַם הִיא חוֹבָה הָרִי וְלֹא הֲנָאָה הִיא וְכַמוּכָן וְכַמוּ כֵן הַטַּעַם הָרַאשׁוֹן אֲשֶׁר פְּתַבְנוּ
לְמַעְלָה בְּהָא דְבַמְצָנָה דְּרַבְּנֵי הַבְּרָכָה מְעַפְכֵת וְהוּא מִשׁוּם דְּבַדְּרַבְּנֵי הָרִי הַבְּרָכָה חֲלַק
הַמַּצְנָה דְכְּשִׁתִּיקְנוּ גְטִילַת הַלּוּלָב בִּיו"ט ב' וְכַדוּמָה תִיקְנוּהוּ יַחַד עִם הַבְּרָכָה מִשְׁא"כ
בְּמַצְנָה דְאֹרִיטָא דְאִין הַבְּרָכָה דְרַבְּנֵי חֲלַק הַמַּצְנָה וְכַנ"ל הֵנָּה גַם הַטַּעַם הֵנָּה לֹא שְׁיִיף
בַק"ש פִּינּוֹן דַבַק"ש לֹא חִידְשׁוּ חֻכְמִים הַמַּצְנָה כִּי הִכָּא דְנִימָא דְכִינּוֹן שְׁחִידְשׁוּ הַמַּצְנָה יַחַד
עִם הַבְּרָכָה הָרִי הַבְּרָכָה חֲלַק הַמַּצְנָה וּמְעַפְכֵת דְּהָא מַצְנוֹת ק"ש מַצְנָה דְאֹרִיטָא הִיא כְּשָׂאָר
הַמַּצְנוֹת שְׁנִיתָנוּ בְּלִי בְּרָכָה וְהַחֻכְמִים בְּיָרְרוּ רַק אֶת הַחַיִּיב דְאֹרִיטָא וְאָמְרוּ שְׁמָה שְׁאָמְרָה
תּוֹרָה לְקָרוֹת אֵיזָה פְּרִשָׁה תַהִי' הַקְּרִיאָה פְּרִשַׁת שְׁמַע אָבֵל עַכ"פ פְּשָׁקוּרָא פְּרִשַׁת שְׁמַע
הָרִי הוּא מְקַיִים בְּזֶה גּוּף הַמַּצְנָה דְאֹרִיטָא וְהִיא הָרִי אֵין בָּהּ חַיִּיב בְּרָכָה וְהַבְּרָכָה הִיא
שְׁפִיר דְבַר מְחֻדָּשׁ מִן הַחֻכְמִים וְשְׁפִיר אֵינָה מְעַפְכֵת וְלֹא דְמִי פְּלַל לְשָׂאָר מַצְנוֹת דְּרַבְּנֵי
שְׁהַחֻכְמִים הֵם שְׁחִידְשׁוּ פֶל הַמַּצְנָה וְחִידְשׁוּהָ עִם בְּרָכָה יַחַד וְהָרִי הַבְּרָכָה חֲלַק הַמַּצְנָה
וְכַנ"ל: וְאִם בָּאנוּ לְדַקְדַק מַהֲדַק"ש יֵשׁ לְדַקְדַק אֵיפְכָא לְכַאוּרָה דְלָמָּה לוֹ לְהִירוּשְׁלָמִי
לְהַדַּק דְזֹאת אוֹמְרַת בְּרָכוֹת אֵין מְעַפְכוֹת וְע"ש בְּבְרָכוֹת (י"ג א') בְּהִגָּהוֹת הַב"ח דְתַמָּה
דַמַנ"ל לְהִירוּשְׁלָמִי כֵן דִּילְמָא רַק הַסְדֵר אֵינוֹ מְעַפֵב דְאִם קָרָא בְּרָכוֹת שְׁלַפְנֵי ק"ש לְאַחֲרֵי
גְמִי יֵצֵא וְכוּנּוֹת הַמְשָׁנָה בְּהַדַק דַהִי' קוֹרָא וְכו' דִיֵצֵא הֵינְנו אִם יִקְרָא אַח"פ הַבְּרָכוֹת אָבֵל
אִם לֹא קָרָא הַבְּרָכוֹת פְּלַל וְכַלל רַק ק"ש לְבַד אַה"נ דִי"ל דְלֹא יֵצֵא עַש"ה שְׁהַנִיחַ בְּקוֹנְשִי.

וּלְפִי הַסְבָרָא אֲשֶׁר הֵאָרְכְנוּ בָּהּ לְעִיל פְּלַל ה' דְשִׁנּוּי הַסְדֵר חָשִׁיב כְּשִׁנּוּי גּוּף הַדְּבָר וְכַאֲלוּ
לֹא עֲשָׂאוּ פְּלַל וְכִי פֶל הִכָּא דְגּוּף הַדְּבָר מְעַפֵב אֲזִי גַם שִׁנּוּי סְדֵרוֹ מְעַפֵב עַש"ה י"ל דְגַם
הִירוּשְׁלָמִי הַגָּ'ל ס"ל כְּסְבָרָא זֹאת וְשְׁפִיר דִיֵיק דְזֹאת אוֹמְרַת וְכו' דְאֵי נִימָא דְבְּרָכוֹת ק"ש
מְעַפְכוֹת אֲזִי רְאוּי שְׁגַם שִׁנּוּי הַסְדֵר יְעַפֵב וְשָׂאָם קָרָא בְּרָכוֹת דְלַפְנֵי ק"ש לְאַחֲרֵי ג"כ
לֹא יֵצֵא.

ואמנם עכ"פ יש להקשות דלמה לו להירושלמי להך דזאת אומרת וכו' פנין דסוף סוף אין מפרש במשנה פן וצריך להצעה דשינוי הסדר חשיב פשינוי גוף הדבר וכנ"ל הרי הי' יכול לדקדק פן ממשנה תרומות (פ"א מ"ו) דאלם וערום וב"ק לא יתרומו (לפי שאין יכולים לברך) ואם תרמו תרומתן תרומה (לפי שאין הברכה מעפכת) ע"ש.

ומדוע ה"א דברכות ק"ש יעפבו יותר מברכת תרומה ואדרבה לדעת הראשונים הנ"ל יש ק"ו מברכת תרומה אברכות ק"ש פנין דברכות ק"ש לא שייכי לק"ש וכנ"ל. ואמנם לפי סברתנו הנ"ל דבמצנות דרבנן ראוי שיעפבו הברכות יותר מברכת דאורייתא י"ל דס"ל להירושלמי כמ"ד דק"ש דרבנן או דבא להשמיענו דלא נטעה לומר כמ"ד דק"ש דרבנן ונוכל לספור ממילא ע"י פן דהברכות מעפכות דמתרומה אין ראי' פנין דתרומה היא מצוה דאורייתא וע"כ שפיר הוצרך הירושלמי לומר זאת אומרת.

ואולם לפמ"ש למעלה דבתרומה יש סברא מיוחדת שלא תעפב הברכה יותר מבכל המצוות משום דחסרון הברכה איננו מפסיד בהמהני של התרומה רק בענין המצוה שבו וכיין דהועילה התרומה להתיר הטבל שוב אין שייכות חזרת הפרשה בתורת מצוה לבד א"כ דברי הירושלמי נכונים בפשיטות וכמוכין: עוד יש לי לומר במאי דלא סגי לי להירושלמי הך משנה דתרומות והוצרך להאי זאת אומרת וכו' ונה דהא דאין הברכות מעפכות במצוות י"ל דהוא משום דאין הברכה חלק מגוף המצוה הפרטית והעצמותית ורק מצוה פללית בפני עצמה היא מדרבנן שצווי החכמים לברך על כל המצוות לפניהן תהי' איזה מצוה שתהי' וע"כ אין אל הברכה שייכות במצוה הפרטית ואין הברכה פרט מפרטי המצוה וע"כ אין לה ענין להיותה מעפכת בהמצוה הפרטית פנין דחייב פללי בפ"ע הוא מדרבנן ואם לא בירך ביטל החיוב שהוא אכל אין לו ענין לעפב בהמצוה הפרטית.

ונוגמת זה כ' ה"ר"ן פרק בן סורר (והארבתי בו לעיל פלל א') דלאו דלפני עור הואיל והוא לאו פללי שציונה תורה שלא להכשיל בדבר שהוא נגד מצוותו ית' תהי' איזה מצוה שתהי' ע"כ איננו חלק העבירה הפרטית שהוא מכשיל בה ומש"ה הכשלת ע"ז לא חשיבא אפזריהו דע"ז לענין יתרג ואל יעבור עש"ה וא"כ ה"נ פנין דחייב פללי הוא דאמור רבנן לברך קודם כל מצוה אקב"ו וכו' ע"כ חייב זה חיוב ומצוה בפ"ע היא מדברייהו ואיננו חלק המצוה הפרטית וע"כ אינו מעפב בה.

ויש לכונן זה בדברי רש"י ברכות ט"ו א' דאהא דאמר התם דחרש המדבר ואינו שומע תרומתו תרומה אפילו למ"ד גבי ק"ש בלא השמיע לאנניו לא יצא משום דגבי תרומה משום ברכה הוא וברכה דרבנן היא ולא בברכה תליא מילתא (פי' שאין הברכה מעפכת) וברש"י ד"ה ה"מ וכו' כ' ברכה דרבנן היא דאמור רבנן (פסחים ז ב') כל המצוות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן עכ"ל.

ולכאורה הך דברכה דרבנן היא פירושו מוכן ולא הוצרך רש"י לפרשו פלל וגם לאיזה צורך הביא הך מימרא דכל המצוות כולן וכו' ומאי אולמא דהך מימרא יותר ממה שהגמ' אומרת פאן דברכה דרבנן היא הלא גם המימרא שהוא שם הוא רק מימרת אמורא ע"ש.

ואולם לפי הג"ל י"ל דרש"י ו"ל רצה להטעים בזה טעם הדבר מדוע לאו בברכה תליא מילתא ואין הברכה מעפכת וביאר הטעם דכיון דאמור רבנן פל המצות פולן וכו' וחייב פללי הוא על פל המצות ע"כ אינו חלק המצוה הפרטית ואינו מעפכ ב המצוה הפרטית וכו"ל.

ולפי"ז זה יתכן רק בהו דתרומה דברכתה היא רק אק"ב וצונו להפריש תרומה פעל פל המצות וזה שפיר רק חייב פללי הוא ולא שייך במצוה הפרטית לעפכ בה משא"כ בברכות ק"ש דתיקנו חכמים ברכות מיוחדות במטבע מיוחדת לק"ש א"כ שוב שפיר ה"א דעשאום חכמים חלק המצוה ושהם מעפכות במצוה וע"כ שפיר הוצרך הירושלמי להאי דזאת אומרת וכו'.

וע' בהגהות מרדכי קידושין סי' תקמ"ה שכ' אכל משונכנסה לחופה הרי היא פאשתו לכל דבר לירשה וליטמא לה ולהפר נדר'י ואפי' בלא ברכה וכו' ובשום מקום לא מצינו ברכות מעפכות וכו' עכ"ל עש"ה.

ולפי הג"ל אין זה דומה למאי דקיי"ל בעלמא דברכות אין מעפכות דברכות גשואין פיון שהם ברכות מיוחדות במטבע מיוחדת לגשואין ע"כ שפיר הם חלק המצוה ושפיר י"ל דמעפכות זולת אם נאמר פסבא הנזכרת מעלה דחסרון הברכה אינו מפסיד בהמהני של הדבר רק בענין המצוה שבו וע"כ גם פאן החופה שפיר עושה את פעולתה לגמור קנין האשה לבעלה ולחזור ולעשות חופה בברכה בתורת מצוה לבד זה אין לו שייכות פלל דרק פשהחופה גומרת הקנין ועושה פעולת הגשואין אז היא מצוה ג"כ משא"כ בתורת מצוה לבד אין שייכות פלל לחופה וכמו שכתבנו פן למעלה לענין תרומה.

ויש לכונן גם זה בדברי רש"י הג"ל דכ' דאמור רבנן פל המצות פולן וכו' וזה דהרי רש"י פא לפרש דברי הגמ' דאיירי לענין תרומה וקאמר דלאו בברכה תליא מילתא ושאין הברכה מעפכת וכו"ל וע"כ פירש"י דבשלמא אם היו החכמים מחייבים חייב הברכה על הפרשת תרומה ביחוד אז הי' אפשר לומר דענין הברכה יש לו שייכות מדרבנן גם בהמהני של ההפרשה ובפעולת היתר הטבל שבו ושחסרון הברכה הוא חסרון מדרבנן גם בהמהני ושפיר אין התרומה מתרת הטבל מדרבנן אם תרם בלי ברכה משא"כ עתה דלא דברו חכמים ביחוד מתרומה פלל ורק מפלל המצות הוא שדברו ואמרו חייב פללי דכל המצות פולם מברך עליהן וכו' וסתם מצוות פשוטר ולולב וכדומה הרי אינם מצוות פועליות וענינם רק קיום המצוה לבד וא"כ מה שחייבו חכמים ברכה אקיים מצוות אין לדון מזה רק דענין הברכה הוא דבר נצרך מדרבנן בענין קיום המצוה ושם לא בירך אין מעשה הנטילת לולב וכדומה מעשה מצוה רק מעשה של רשות ולא קיים מצוה משא"כ שנאמר בהפרשת תרומה שיש בה ג"כ פעולת היתר הטבל ונאמר דגם פעולה זאת נצרכת לברכה ושחסרון הברכה מפסיד בפעולה זאת זה מנין לנו ודו"ק.

וע"כ שפיר אמרי' דלאו בברכה תליא מילתא וחרש המדבר ואינו שומע שתתרום תרומתו תרומה פיון דהתרומה מועלת שפיר להתיר הטבל ולחזור ולתרום בתורת מצוה לבד זה אין לו שייכות דרק פשהתרומה מתרת הטבל אז הוא ג"כ מצוה וכו"ל: ודע דמה שמבואר בש"ע או"ח סי' שצ"ה וסוף סי' שס"ו דאין הברכה מעפכת בעירובי חצירות ושיתופי מבואות והוא מן הב"י והאגור ושכלי הלקט ע"ש אין זה מתנגד למה שכתבנו בדעת

רש"י סנפה הנ"ל דבמצינה דרבנן הברכה מעפכת ואף ע"ג דעירובי חצירות ושיתופי מבואות רק דרבנן ניהו וזה דגם שם הרי דמי להו דתרומה הנ"ל דשם ג"כ העירוב מתיר הטלטול ועושה פעולת היתר והוא מצינה ג"כ וע"כ חסרון ברפת המצינה הוא חסרון אף בענין המצינה שבו אבל לא בענין פעולת ההיתר שבו ושפיר הועיל העירוב לעשות פעולת הדיקה או הקנן ושפיר התיר את הטלטול אם שאינו חשוב מעשה מצינה מפאת חסרון הברכה ולחזור ולערב בברכה בתורת מצינה לא שינה פלל דרק פשהעירוב עושה פעולת הדיקה וכו' אז הוא ג"כ מצינה משא"כ פאן שפבר עשה העירוב הראשון את פעולת הדיקה גם בלי ברכה מעתה אין מקום עוד למעשה העירוב פלל שהרי פבר הם דרים פולם בבית שהעירוב בו ואין שיכות עוד לעירוב.

ואמנם מדברי התוספתא שהביא הטור סי' תרצ"ב דאם קרא המגילה ולא בירך פלל לא לפני' ולא לאחר' יצא ע"ש מוכח לכאורה דגם במצינה דרבנן אין הברכה מעפכת וי"ל דשאני מגילה דהיא דברי קבלה וכד"ת דמצי' ולא ניתנה ליהנות משא"כ מצינה דרבנן בעלמא ליהנות ניתנה וצריכה לברכה המתרת ההנאה וכנ"ל ויש ליישב עוד באופן אחר ואין להאריך: וראיתי בשו"ת שפסוף ספר אבני מלואים סי' י' שהביא דברי הש"ע או"ח סי' שכ"ג דכלים טמאים הראוים למלאות בהם מים רשאי למלאות בהם מים בשבת והם טהורים ממילא ולא מיחזי כמתקן וכ' המ"א שם בשם התשב"ץ דאין לו לברך על הטבילה דאם יברך שוב מחזי כמתקן ע"ש.

ותמה האבני מלואים ז"ל שם ע"ז דהיא שרינו לי' לכתחלה להטביל בלא ברכה הא חנו דשומע ואינו מדבר וכן ערום לא תרומו משום דאין יכולים לברך וכו' ובשו"ת מיימוני ה' אישות סי' י"ח גבי ברפת חתנים דבעי עשרה דעתו דאם א"א בעשרה אין מעפכ וע"ש שכ' ובשום מקום לא מצינו ברכות מעפכות וכי יעלה על דעתך שאם אין עשרה במדינה לא תפנס אשה לפי שברפת חתנים בעשרה וכו' והב"י באה"ע סי' ס"ה כ' דאין גראה דמה טענה היא זו וכו' ואין זה אלא כמכריח הדבר בעצמו וכו' ואפ"י לדעת שו"ת מיימוני דהיא דלא אפטר אין הברכות מעפכות היינו דוקא בנשואין וכמ"ש הב"ח שם דאטו הברכות שהם מדרבנן יבטלו מצות פרו ורבו דאורייתא ע"ש אבל ה"א בטבילת פלים מודו דאינו רשאי לעשות מצות טבילה בלא ברכה ואסור להשתמש בפלים בלא טבילה עכ"ל האבני מלואים ז"ל.

ולענ"ד י"ל להיפוך דאפ"י לדעת הב"י דברכות נישואין מעפכות ושאין לו לישא היכא דא"א לברך עכ"ז היינו רק בברכות נישואין דתיקנו ברכות מיוחדות לנישואין וע"כ הם חלק המצינה והוי עשיית המצינה בלי ברכה איסור דרבנן משא"כ בברפת טבילת פלים דהיא רק ברפת מצינה פעל פל המצות ומחויבת רק מן החיוב הפללי שחייבו חכמים לברך על פל המצות וע"כ איננו חלק המצינה הפרטית רק חיוב ומצינה בפ"ע היא וכנ"ל וע"כ אם טובל בלי ברכה אין הטבילה בעצמותה עביר' וכנ"ל ורק ביטול והעדר הברכה הוא העביר'.

וא"כ בנידון דש"ע או"ח הנ"ל דאנוס מלברך פיון דאם יברך תהי' הטבילה אסורה מפאת מיחזי כמתקן וכנ"ל א"כ אנוס רחמנא פטר' ואין ביטול הברכה עביר' והטבילה הרי היתר היא בעצמותה ושפיר מטביל בלא ברכה.

וה"ז דומה למה שמבואר בש"ע או"ח (סי' י"ג) בשם המרדכי דרשאי ללפוש בשבת טלית בלא ציצית מפאת דעצמיות הלבישה בלי ציצית אינו איסור ורק חיוב גרידא הוא להטיל ציצית וכיון דבשבת אינו יכול להטיל ציצית ממילא הוא פטור מהטלת הציצית ואין לנו לומר שלא ילפוש הטלית מפח זה דסלבישה הרי היתר היא בעצמותה עש"ה.

וא"כ ה"נ אין לנו לומר שלא יטבול הכלי דהטבילה הרי היתר היא ואי דמבטל מצות הברכה בזה הרי אנוס הוא וכנ"ל והרא"ל שהביא מאלם וערום יש לדחות דערום הרי יכול ללפוש ולברך ולתרום ואלם יכול לתת לאחר לברך ולתרום משא"כ פאן בשבת הרי א"א לברך פלל ומה שיכול להמתין עד למחר זה לא חשוב אפשר פיון שהיום א"א לו לברך וכמו שפיתבו הראשונים ז"ל כעין זה בשבת כ"ה א' לעגנו שריפת קדשים ביו"ט.

[ואולם בין נידון דציצית הנ"ל לנידון דכאן לחלק קצת דשם שפיר פטור מהטלת ציצית פיון אטום מלהטיל הציצית מפאת האיסור שבת האוסר מלאכת הטלת הציצית בעצם משא"כ בנידון דטבילה הנ"ל ד שפיר אפשר לו לברך דהברכה הלא איננה איסור ואי דע"י הברכה תהי' הטבילה איסור מפאת מיקויו כמתקן אה"נ דראוי לומר דלא יטביל מפח זה ואין לנו לומר שיטביל בלא ברכה משום דחשוב שפיר מבטל מצות ברכה פיון שאין לו אנוס פלל בעגנו הברכה והטבילה היא דתהי' אסורה פשיברך וא"כ אה"נ דראוי לומר אסור להטביל ודו"ק] ודע דיש לתמוה לדעת הב"י הנ"ל הבנת הא"מ דס"ל בכל ברכות מצוה דכשא"א לברך אסור לעשות המצוה ולדעת הא"מ הנ"ל אמרי' לכ"ע פן במצות דרבנן וקשה דהא קי"ל להלכה דברכות אין מעכבות פלל במצות דרבנן אם עשה המצוה ולא בירך יצא ואם יחזור לעשות המצוה בברכה חשוב ברכה לבטלה ע' היטב בש"ע או"ח (סי' תפ"ט) לעגנו סופר ספירת העומר בלא ברכה וא"כ הרי זה דין מוספם בדוכתי טובא [והבאתי קצת לעיל בכלל ד'] דהיכא דאי אפשר הוי גם הלכתחלה פדיעבד וא"כ ה"נ היכא דא"א פחה שפיר ראוי שיהי' מותר לכתחלה לעשות המצוה בלי ברכה פיון דבדיעבד אין הברכה מעכבת.

ועוד קשה לדעתם ז"ל דעשיית המצוה בלי ברכה איסור היא בעצמותה (דאל"כ כשא"א לברך רשאי שפיר לעשות המצוה לעגנו הברכה הרי אנוס הוא ופטור ועל פרוך דעשיית המצוה בעצמותה איסור הוא וע"כ כשא"א לו לברך אסור לעשות המצוה וכנ"ל) דא"כ ראוי ג"כ שנאמר שהברכות מעכבות במצות ושם עשה המצוה בלא ברכה לא יצא מטעם מהב"ע פיון דעשיית המצוה איסור היא ואע"ג דאפשר למצוה בלא עביר' עכ"ז היכא דעשיית המצוה עצמה היא עביר' אין לחלק בין אפשר ללא אפשר דאפי' בלא אפשר גמי אין עביר' מצוה וכמבואר בירושלמי האורג וכנודע ורק גבי לולב הגזול ולולב של אשיר' קדמו הגזל והעבודה לעפ"ם לנטילת הלולב ואין מעשה הנטילה עצמה העביר' הוא דשייך לחלק בין אפשר ללא אפשר הנ"ל וכמו שהארבתי בזה במ"א בחידושי ואכ"מ: וראיתי להרב הגאון ר' אברהם תאומים ז"ל בהגהותיו נחלת יעקב סי' ד' שכ' בבואור שיטת הסוברים דכל שלא בירך ברפת המצוה עובר לעשייתו אינו מברך עוד אחר עשייתו דהוא משום דמדמי ברפת המצות לברפת הנהנין שתיקנו חכ"ל דאסור ליקנות מעוה"ז בלא ברכה והוי פמועל בהקדש ואם לא בירך פבר עבר ע"ד חקמים

והוא מענות לא יוכל לתקון פן במצוה אסרוהו חכו"ל לעשות המצוה בלי ברכה וכשעבר ועשה בלי ברכה הוי מענות לא יוכל לתקון עוד עכ"ל.

ואלה הדברים הנה פמילתא בלא טעמא דמדוע הוצרכו חכו"ל לאסור עשיית המצוה בלי ברכה ומנ"ל שעשו איסור זה אהלא ה"י די שיחייבו לברך ותהי' הברכה חיוב דרבנן פקל חיובים דבריהן ושפיר יברכו מצד החיוב דרבנן כמו שמקיימים שארי חיובים דרבנן ולמה הוצרכו לאסור עשיית המצוה ואם שגם דעת הב"י הנ"ל היא פן דעשיית המצוה בלי ברכה איסור הוא וכנ"ל עכ"ז הדברים צריכים פטעם באמת.

ואולם לפמ"ש למעלה בבבאור התוספתא ברכות הנ"ל דברכות המצות ברכות הנהנין נמי ניהו שפיר הוי עשיית המצוה עצמה בלי ברכה איסור לכתחלה כמו שאסור לעשות מצוה לכתחלה במידי דאיסור הנאה וכנ"ל ונהרי התוספתא דייקא לומר עד שיתירו לו כל המצות והיגו שברכות המצות מתירים קיום המצות וכנ"ל וא"כ ממילא דקיום המצוה בלי ברכה איסור הוא ועל סברתנו זאת אין להקשות עוד מה שהקשינו למעלה דראוי לומר גם בדיעבד דלא יצא מטעם מהב"ע דז"א דהא לגבי שארי איסורי הנאה נמי אמרי' הכי דלכתחלה אסור לעשות בהם מצוה ובדיעבד יצא משום דמלל"נ וכנ"ל ומאי דלא אמרי' גם שם באמת דליהוי גם בדיעבד מהב"ע דנתי בו פחידושי בסוגי' דמלל"נ ואכ"מ: ועיין ברא"ש ברכות פ"ק שלשה שאכלו סי' כ"א שכ' וז"ל פדאמר בר"ה כ"ו בכל הברכות פולן אעפ"י שיצא מוציא חוץ מברכת הלחם וברכת היין וטעמא משום דכל ישראל ערבים זה בזה ומיהו ברכת הלחם והיין שרוצים ליהנות מעוה"ז בלא ברכה ואסור ליהנות מעוה"ז בלא ברכה אינו מוציא אא"כ צריף לה המברך עכ"ל נראה דהוא ז"ל אינו מפרש הטעם בהא דברכת הלחם אם יצא אינו מוציא פ"ש"י בסוף ראוהו ב"ד שכ' דכיון דאי בעי לא ליתיהני ולא לבריה אין פאן ערבות ע"ש רק מלשון הרא"ש ז"ל נראה דמפרש דכיון דברכת הנהנין היא מטעם מתיר דאסור ליהנות מעוה"ז בלא ברכה והברכה מתרת האיסור ע"כ אין בברכתו פח להתיר איסור והקדש דחבירו.

ואם שלפי"ז צ"ע מדוע פשצריף לה המברך (היגו אם המברך בעצמו אוכל וצריף הברכה גם עבור עצמו) מוציא ואפשר דהוא מטעם מגו דמגו דמתיר איסור דידי' מתיר גם דחבירו משא"כ שיועיל דיבורו להתיר איסור חבירו לבד לזה אין לו פח.

ויש להביא רא' לסברא זאת מהא דאמרי' בגיטין דפ"ג ע"ב וכי היכן מצינו זה אוסר וזה מתיר ופריף ונהרי יבמה דבעל אוסר ויבם מתיר ומשני התם יבם הוא דקאסר לה דאי מבעל הא שריא וקיימא עכ"ל הגמ'.

ולכאורה אפתי תיקשי ביבמה שנפלה לפני ב' יבמין דאז שניהם אוסרים דאפי' מת אחד מהם אפתי אסורה לעלמא מפח זיקת השני ואעפ"כ היא ניתרת לשוק בתליצת אחד מהם וא"כ הרי זה החולץ מתיר איסורו של שני ואפתי משפחת זה אוסר וזה מתיר ובשלמא לר' יוחנן דס"ל ביבמות ד"י ע"ב דאיהו שליחותא דאחים קעביד ע"ש א"כ נחשב כאלו חלצו כל האחים ניחא משא"כ לר"ל דפליג עלי' התם ולדידי' מתייחסת החליצה אל החולץ לבד א"כ שפיר קשה דאיף זה אוסר וזה מתיר וההכרח לתרץ דהא דלא מצינו זה אוסר וזה מתיר היינו רק כשהמתיר איננו משתתף בהאיסור פלל משא"כ בב' יבמין

וחלץ אחד מהם דהיבם החולץ הוא ג"כ מפלל האוסרין ע"כ מגו דמתיר אוסור דידל' הוא מתיר ג"כ אוסורו של שני ודו"ק ועמ"ש בזה בקונטרס ע' פנים לתורה אות מ"ו.

והנה מדברי הרא"ש אלה מוכח דלא פסברתנו דברכות המצות ברכות הנהנין נמי ניהו וזולת הברכה הוי עשיית המצוה אוסור וכיוצא באיסור הנאה וכנ"ל דאי איתא מדוע בברכות המצות אפי' יצא מוציא הרי הוא מתיר אוסור דחבירו וכמו דבברכת הנהנין אם יצא אינו מוציא לפי שאין לו פח להתיר אוסור דחבירו ה"נ הוי לן למימר בברכת המצות לפי סברתנו דברכות המצות ברכות הנהנין נמי ניהו ועל פירוש דהרא"ש ז"ל לית ליה סברא זאת וכמוכח ואולם באמת סברת הרא"ש ה"נ דברכת הלחם אם יצא אינו מוציא לפי שאין לו פח להתיר אוסור דחבירו צ"ע מהא דאמר ר"ה שם דברכת המוציא דמצה וברכת היין דקידוש יכול להוציא אפי' פשיטא ע"ש ולסברת הרא"ש ה"נ מאי שנא משא"כ לסברת רש"י ה"נ לניחא דכיון דמנכרח ליהנות מפח המצוה שוב לא שניח לומר דאי בעי לא ליתיה ואלא לבריה ושפיר גם על ברכת הנהנין יש ערבות ושפיר מוציא: והנה כבר כתבתי למעלה דסברתנו זאת דברכות המצות ברכות הנהנין נמי ניהו מסתייעת מדברי ספר האמונה והבטחון פ"ז שהבאנו למעלה ולפי מה שהעלינו פה דלפי הסברא הזאת עשיית המצוה בליברכה אוסור הוא ולא חשיב מבטל ברכה לבד רק עשיית המצוה בעצמותה אוסור הוא דהוי נהנה באיסור וכמוכח א"כ יש לדקדק קצת על דברי ספר האמונה והבטחון עצמם בפירוש י"ט בו שכ' בטעם מה שהקדימה תורה ברכה לקדושה בשבת וכדכתי' על פן ברוך את יום השבת ויקדשהו וז"ל ענין אחר הקדים ברכה לקדושה י"ל כי זה רמז לקדושה למה שאמרו כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן (כונתו דמצות נמי קדושה ניהו וכמו שאמרו אשר קדשנו במצותיו וע"כ כמו שבקדושת המצות צריך שתוקדם הברכה וכתקנת חכז"ל דכל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן ה"נ הקדימה תורה הברכה לקדושת השבת) ועכ"ז שאמרו שמברכין על המצות קודם שיעשה אותן אם לא בירך יצא שאין הברכה מעכבת המצוה ואינה אוסרת אלא מן הנהנין בלבד שפיר אמרו מברכין עליהם עובר לעשייתן ולא אמרו שאם לא בירך עובר לעשייתן לא יצא י"ח אלא כה אמר שפיר ראוי לעשות על פן יש לומר שאם לא בירך יצא אלא שהפסיד הברכות וראי' מלולב דאמר מר מדאגבהי' נפק בי' עכ"ל הצריך לענינו.

הרי שדייק ז"ל לכתוב שאין הברכה מעכבת המצוה ואינה אוסרת ואמרו שאינה מעכבת היינו שאם עשה המצוה בלי ברכה יצא וא"צ לחזור ולעשותה בברכה ואמרו שאינה אוסרת היינו שעשיית המצוה בלי ברכה אין נחשבת אוסור בעצמותה ואין אוסור לעשות המצוה בלי ברכה ורק חיוב גרידא יש לברך והמקיים מצוה ולא בירך ביטל בשוא"ת חיוב הברכה אבל אין מעשה המצוה אוסור [ויש נפקותא בהא דאינה אוסרת לענין היכא דא"א לו לברך אם רשאי לעשות המצוה וכנידון הב"י והא"מ ה"נ וכנ"ל].

וזהו שדייק הרמב"ן לכתוב אלא כה אמר שפיר ראוי לעשות היינו שאמרו רק שראוי לברך אבל לא שאסור לעשות המצוה בלי ברכה וכן סיים על פן י"ל שאם לא בירך יצא אלא שהפסיד הברכות והיינו שרק הפסיד הברכות בשוא"ת אבל לא עבד אוסור במעשה המצוה ובאתי רק להעיר.

נדע דצע"ק בָּהָא דְהִבִּיא הֶרְמֵב"ן רַאֲיָא דְבִרְכוֹת אֵין מְעַפְבוֹת מִש"ס סִנְפָּה (מ"ב א') מְדַאגְבְּהִי נֶפֶק בִּי וְלֹא הִבִּיא דְבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי בְּרְכוֹת רִישׁ הִי קוּרָא הֲנָ"ל דְּאָמַר דְּזֹאת אוּמְרַת בְּרְכוֹת אֵין מְעַפְבוֹת וְכֵן לֹא הִבִּיא מִשְׁנֵה תְּרוּמוֹת הֲנָ"ל דְּאֵלֶם וְעָרוּם וּב"ק שְׁתַּרְמוּ תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה וּצ"ל כְּמוֹ שְׁפַתְבְּנוּ לְמַעְלָה דְּמַהֲדָּ דִירוּשְׁלָמִי אֵין רַאֲיָא מִשׁוּם דְּבִרְכוֹת ק"ש שְׁאֵנִי דְּלֹא שְׁיִיכִי לִק"ש וּמַהֲדָּ דְּתְרוּמָה נְמִי אֵינְהָ רַאֲיָא דִי"ל דְּשְׁאֵנִי הֵתֶם דְּחֶסְרוֹן הִבְרָכָה אֵין מְפָסִיד בְּעֵינֵן הַמְּהִנֵי שֶׁל הַהִפְרָשָׁה וּמִמִּילָא א"א לְחִזּוֹר וּלְהִפְרִישׁ בְּתוֹרַת מְצָנָה לְבַד וְכַנ"ל [נדע דְּמַהֲדָּ דְּדִיִּיק הֶרְמֵב"ן מַהֲדָּ מְדַאגְבְּהִי נֶפֶק בִּי דְּבִרְכוֹת אֵין מְעַפְבוֹת מוּכַח דַּס"ל דְּאֵפִי הַטּוּעָה בְּדָבָר מְצָנָה דְּרַבְּנָן נְמִי חֲשִׁיב טְרוּד וּבַהוּל וּפְטוּר דַּאל"כ מֵאֵי רַאֲיָא הָא וְדַאֲי אֶפְּלוּ אֵי בְּרְכוֹת מְעַפְבוֹת הָנִי עֵיפּוּב דִּידְהוּ רַק מְדַרְבְּנָן וּמַה"ת יֵצֵא פִּינוּן דְּכָל עֵינְקָר חֵיבוּב הִבְרָכָה רַק מְדַרְבְּנָן הִיא וְא"כ פִּינוּן דְּבִסְנִפָּה שֵׁם לְעֵנְנָן טְעָה בְּדָבָר מְצָנָה אֵינְרִי א"כ שְׁפִיר פְּרִיָּה הַש"ס מְדַאגְבְּהִי נֶפֶק בִּי וְעַל פְּרָחָה דַּס"ל לְהֶרְמֵב"ן דְּטְעָה בְּדָבָר מְצָנָה מְדַרְבְּנָן נְמִי פְטוּר וְכַמוּבָן וְהֶאֱרַכְתִּי בְּזָה בַּמ"א וְאִכ"מ]: וְדַע דְּמַה שְׁפַתְבְּנוּ לְמַעְלָה דְּמְצָנָה שְׁאֵינְהָ חוּבָה כְּשִׁחִטָּה וְכַה"ג לִיקְהוֹת נִיתְנָה מְצַאֲתֵי אַח"כ שְׁפָבָר קְדָמוּנֵי הַתְּרוּמִים ו"ל בְּסִבְרָא זֹאת.

וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לָהּ סְתִירָא מִירוּשְׁלָמִי פָּאָה פ"א ה"א וְנ"ל קְצַר שְׁבוּלַת הָרֵאשׁוּנָה וְנִשְׁרָפָה מַהוּ שְׂיָהָא צְרִיָּה לְקַצוֹר פְּעַם שְׁנִי (מִי נִימָא הוּאִיל וְהָרֵאשׁוּנָה נִשְׁרָפָה הָנִי כְּאֵלוּ לֹא קְצַר עֲדִינָן כְּלָל וְא"כ צְרִיָּה תּוּ לְקַצוֹר עוֹד פְּעַם שְׁנִי שְׁבוּלַת אַחַת (כְּדִי שְׁתַּחוּל עַל הַשְּׂדֵה חֵיבוּב פָּאָה א"ד פִּינוּן דְּקַצַּר מֵיְהֵת פְּעַם אַחַת בְּקַצְרָה קְרִינָן בִּי).

פ"מ) נִשְׁמַעֵינִי מִן הָדָא קְצַר חֲצִי וְהִקְדִּישׁ חֲצִי נוֹתָן מִן הַמְּשׁוֹאֵר עַל הַפֶּל וְהִקְדִּישׁ לְאוּ הַשֵּׁק הוּא הָדָא אֲמַרְהָ קְצַר שְׁבוּלַת הָרֵאשׁוּנָה וְנִשְׁרָפָה א"צ לְקַצוֹר פְּעַם שְׁנִי (וְהִקְדִּישׁ לְאוּ כְּשִׁרְוּף הוּא בַתְּמ' הָא אָסוּר לִיקְהוֹת מִמְּנוּ וְכַמוּ שְׁשִׁרוּף הוּא מַה שְׁקַצַּר בְּרֵאשׁוּנָה וְאִ אֲמַרִי דְּחֵיבוּב פָּאָה עַל הַמְּשׁוֹאֵר הוּא דְּכִינוּן דְּקַצַּר קְרִינָן בִּי בְּקַצְרָה וְהָדָא אֲמַרְהָ כו' פ"מ) עכ"ל.

הָרִי דְּמַדְמִי הַק לְנִשְׁרָפָה לְעֵנְנָן שְׁאֵין הַנָּאָה מִמְּצוֹת הַקְדִּישׁ אָף ע"פ שְׁאֵין חוּבָה לְהִקְדִּישׁ וְכֵן דְּקַדְק בְּמֵרָאָה הַפְּנִים שֵׁם כְּלָל י מִירוּשְׁלָמִי הֲנָ"ל דְּאֶפְּלוּ בְּמְצוֹת שְׁאֵינָן חוּבָה אֲמַרִי דַּמְלַל"נ עש"ה.

וְאוּלָּם י"ל דְּהִירוּשְׁלָמִי הֲנָ"ל דְּקַדְק מְבַרְיָתָא דְּהִקְדִּישׁ חֲצִי וְכו' דְּכִינוּן דְּסִתְמָא קְתַנִּי א"כ אֵינְרִי ג"כ בְּאָמַר תְּחִלָּה הָרִי עָלֵי לְהִקְדִּישׁ תְּבוּאָה זֹאת אוּ דְהִי מְחֻיָּב מְעוֹת מְמַנְחוֹת חוּבָה וְהִקְדִּישׁ תְּבוּאָה זֹאת לְצוֹרְכָה דְּאִזְ שְׁפִיר ה"ל חוּבָה וְעוֹל לֹא מְצָנָה בְּעֵלְמָא וְשְׁפִיר לִיפָּא הַנָּאָה וְדַמִּי לְנִשְׁרָפָה.

וְעִי"ל דְּסִפְּיָקוּ שֶׁל הִירוּשְׁלָמִי הֲנָ"ל הָרִי הוּא אֵי אֲזַלִּינָן בְּתַר שְׁעַת הַקְּצִירָה וְאֲמַרִי דְּכִינוּן דְּבִשְׁעָה שְׁקַצְרָן הִי רַאוּי לִיקְהוֹת בּוּ קְרִינָן בִּי בְּקַצְרָה וְחֵיבִיב בְּפָאָה אוּ דִילְמָא בְּעֵינָן שְׂיָהִי קַצְרָה עַד שְׁעַת נְתִיבַת הַפָּאָה וְלֹא כֵן פֶּאֶן דְּנִשְׁרָפָה קוּדָם נְתִיבַת הַפָּאָה וְלֹא נִהְנָה מִמְּנוּ וְלֹא בְּקַצְרָה הוּא דְּקַצְרָה מוֹרָה עַל הַנָּאָת הָאָדָם ע' פְּסוּחִים (כ"ג א') קְצִירְכֶם שְׁלַכְכֶם יְהֵא וְע"כ שְׁפִיר פְּשִׁיט הִירוּשְׁלָמִי אֵיבְעִנִי זֹו מְהִקְדִּישׁ וְזֹה דְּהִקְדִּישׁ נְמִי לְאוּ קַצְרָה מִיִּקְרִי אֶפְּלוּ אֵי מְצָנָה דְּהִקְדִּישׁ לִיקְהוֹת נִיתְנָה פִּינוּן דְּסוּף סוּף הָרִי מְצָנָה הִיא וְלֹא חֲשׁוּב קַצְרָה וְכַמְבּוּאָר בְּמַנְחוֹת ע"א א' בְּמִשְׁנֵה דְּקוּצְרִין (חֲדָשׁ קוּדָם הָעוֹמֵר) מְפָנִי נְטִיעוֹת (שֶׁל כְּלָאִים

שעלו בשדה) מפני האבל ומפני ביטול בית המדרש (פדי לעשות מקום לברך ברפת רחבה דאבל ולתלמידים ללמוד) ובגמ' שם ע"ב א' מ"ט קצירכם אמר רחמנא ולא קציר מצות ע"ש ודרש זה הרי אינו תלוי בהא אי מל"נ או לא דאל"כ ר' יהודה דס"ל בר"ה כ"ח א' דמל"נ איך יפרנס משנה דמנחות ה"ל ועל פרכת דאפילו אי מל"נ ג"כ קציר מצנה לא מיקרי קצרה וא"כ ה"נ אפילו אי מצנות ההקדש חשוב הנאה עכ"ז מימעט מתיבת בקצרה פיון דהוא קציר מצנה וע"כ שפיר פשיט הירושלמי דכמו דבקצרה והקדיש אע"ג דעפיה אחרי ההקדש לאו בקצרה קרינון בי' עכ"ז חייב בפאה ועל פרכת הטעם משום דאזלינו בתר שעת קצירה ואמרי' דכיון דבשעת קצירה אפתי לא הי' הקדש דאחרי הקצירה הוא דהקדיש ע"כ שפיר הוא בכלל בקצרה ושפיר מחייב בפאה אע"ג דבשעת גתנית הפאה פבר הוא ההקדש וא"כ ה"נ בקצרה ונשרף פיון דבשעת הקציר' הי' ראוי ליהנות בו ואח"כ הוא דנשרף שפיר מחייב בפאה והא דאמר בירושלמי והקדש לאו פשרוף הוא הפנונה דכשרוף הוא לענין זה דגם הקדש לא מיקרי בקצרה דקצרה ממעט קציר מצנה וכנ"ל: עוד דע דתוספתא דברכות פ"ד ה"ל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה מעל עד שיתירו לו כל המצות נלענ"ד עוד בכוננתה שהתוספתא קראה לברכות בשם מצוות פי מצאתי און לי לומר פן ממה שמצינו במנחות דמ"ג ע"ב תני' הי' ר' מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום וכו' ע"כ ואלו בירושלמי ברכות פ"ט ה"ה איתא וז"ל תני בשם ר' מאיר אין לה אדם מישראל שאינו עושה מאה מצות בכל יום קורא שמע ומברך לפני' ולאחרי' ואוכל את פתו ומברך לפני' ולאחרי' ומתפלל ג' פעמים של שמונה עשרה ועושה שאר מצות ומברך עליהן וכו' עכ"ל הרי מבואר נגלה דדברי ר' מאיר דירושלמי ה"ל הן הן דברי ר' מאיר דבבלי ה"ל וגם בירושלמי ה"ל קאי אמאה ברכות ובדחשיב רובם שהם ברכות ק"ש לפני' ולאחרי' וג"פ י"ח ולפני' ולאחרי' דפת ובמה שעושה שאר מצות ומברך עליהן מן המאה ברכות וזהו שאמר בירושלמי ועושה שאר מצות ומברך עליהן.

וא"כ מדקרי להו בירושלמי מאה מצות מוכח דהם ז"ל קראו לברכות בשם מצות סתם וא"כ שפיר י"ל שגם התוספתא ה"ל קראה לברכות בשם מצות וכעין זה דרף הירושלמי והמ"ר לקרוא לנתנית צדקה בשם מצנה סתם וכבודע וע' רש"י שבת קנ"ו א' ד"ה וצדקו במצות: עוד י"ל לענ"ד בפ"ה התוספתא ה"ל דכוננתה דלא הברכה לבד די' להתיר האיסור מעילה אשר בהנאה מעוה"ז כ"א צריף שיצורפו לזה גם כל המצות ואין הנהנה מעוה"ז ניצול מאיסור מעילה כ"א עד שיתירו לו כל המצות את ההנאה ולא תהי' ההנאה נגד אחת מכל מצותיו ית' ואם ההנאה היא נגד אחת מכל מצותיו ית' אזי מלבד חטאו נגד המצנה ההיא יש בהנאה זאת גם איסור מעילה ועד"מ האוכל גבילה או המריח בערלה וכו' וכ"כ ובדבר שאסרו על עצמו בנדר אזי מלבד האיסור אכילת גבילה ונהנת ערלה וכו' כ"כ ואיסור הנדר עובר ג"כ אאיסור מעילה מדרבנן וזה מפאת שלד' הארץ ומלוואה ונחשב הפל פקדשי שמים שמטעם זה הנהנה בלא ברכה מעל וכמבואר בגמ' ריש פ"צ מדברין וא"כ ה"נ לענין אונקל או נהנה באיסור פיון דלד' הארץ ומלוואה והוי הפל פקדשי ורק שהשי"ת הרשה לבני אדם ליהנות מעוה"ז וכדכתיב והארץ נתן לבני אדם א"כ רק למי שהוא מרשה אותו לאכול וליהנות אין בו מעילה משא"כ האוכל או נהנה באיסור שלא לבד שאין השי"ת מרשהו באכילה ונהנה זאת כ"א אדרכה עוד מצונוהו בתורתו

ע"ז שלא לאכול ושלא ליהנות א"כ שוב הדר נמי איסור מעילה לדוכתני ושפיר יש בו ג"כ איסור מעילה.

ואתני תוספתא זאת פשיטת ר' חייא מחבר התוספתא דס"ל ביבמות (ל"ב ב') דזר ששימש בשבת חייב שמים ופליג בזה שם עם בר קפרא דב"ק ס"ל שם דאינו חייב אלא אחת וע"ש דר"ח אמר שבת לכל נאסרה פשהותרה במקדש לכהנים הותרה ולא לזרים יש פאן משום זרות ויש פאן משום שבת וב"ק אמר דשבת לכל נאסרה פשהותרה במקדש הותרה ואין פאן אלא משום זרות לבד ע"ש.

הרי דר"ח וב"ק פליגי בסברא זאת אם אמרי דכיון דהשימוש בשבת יש בו איסור מלאכת שבת אלא דהתורה התירתי ע"כ למי שאין התורה מתירתו כמו זר דאדרבה התורה אוסרתו מלשמש מפאת זרות שוב יש גם איסור שבת וב"ק ס"ל דאיסור שבת הותר לגמרי ואין חוזר וניעור מפח איסור אחר שהוא איסור זרות וא"כ ה"נ אתיא תוספתא זאת פשיטת ר' חייא הנ"ל וסוברת דכיון דכל דבר יש בו איסור מעילה בעצמותו אלא דהשי"ת התיר ההנאה מעוה"ז וכדכתיב והארץ נתן וגו' וע"כ מי שהוא אסור באמת בהנאה אף שהאיסור הוא איסור אחר מפאת גבילה וכה"כ ונדר וכדומה עכ"ז סוף סוף הרי לזה לא הותרה ההנאה ושפיר יש גם איסור מעילה ודו"ק.

ועי"ל בפשיטות פן דיש באוכל או נהנה באיסור גם איסור מעילה מלבד האיסור העצמי וזה דהא כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה מעל ורק הברכה היא מתרת ההנאה וא"כ באוכל באיסור דאז גם פשהוא מברך הא הוי הברכה מהב"ע וחשיב פאלו לא בירך פלל ואדרבה חשיבא הברכה עצמה עביך וניאויז וכדכתיב ובוצע ברוך נאז ד' וע' סנהדרין ו' (ב') ותוס' סופה (ל' א') דלגבי ברכה בעי' שלא יהי' אפילו נדנוד עביך' ובדבר הגזול אפילו קנאו לפני קיום המצוה דלענן המצוה לא חשיב מהב"ע עכ"ז אין לברך עליו וחשוב בוצע ברוך פיון דעבר בו פעם עבירת הגזל וע' ברכות (נ"ג א') דנר שלא שבת ממלאכת עביך' ואפי' בהדליקו עכו"ם בשבת שאין העכו"ם מצוה על השבת עכ"ז אין מברכין עליו במוצאי שבת עש"ה וא"כ באוכל או נהנה באיסור דאפילו מברך חשיב פאלו לא בירך פלל ואדרבה חשיבא הברכה עצמה ניאויז ואיסור וא"כ שוב הא הוי ממש נהנה מן העוה"ז בלי ברכה ושפיר מעל בפשיטות גמור ככל נהנה בלי ברכה ודו"ק: פלל יב.

בענן מהב"ע. ויחולק הפלל הזה לאותיות ואלה המה: (א) בש"ס סופה ל' א' ס"ל לר' יוחנן דגזול פסול ביו"ט ב' מטעמא דמהב"ע וקאמר התם ופליגא דר' יצחק בר נחמני אמר שמואל דאריב"נ א"ש לא שנו אלא ביו"ט ראשון אכל ביו"ט שני מתוך שיוצא בשאול יוצא נמי בגזול ע"כ.

ותמהו דמאי מתוך הא בגזול יש טעם אחר לפסול מה שאיננו בשאול דהיינו טעמא דמהב"ע. ועוד צריף להבין גוף סברת המחלוקת דר' יוחנן ושמואל הנ"ל.

ונלענ"ד דהנה התוס' שם כ"ט ב' ד"ה בענין כתבו דהא דבענין הדר גם ביו"ט ב' ואלו לכם לא בעי' ביו"ט ב' היינו משום דהדר הוא נוי וכבוד אל המצוה וע"כ צריף שיהי' גם במצוה דרבנן שגם מצוה דרבנן צריף להדרה ולכבדה משא"כ לכם דהוי פסול בעלמא

מגזה"כ ע"כ לא תיקנו דברייהם בזה כעין דאורייתא עש"ה פי כן פוננתם אף שאין פן ממש לשונם ונלענ"ד לומר עוד טעם אחר בזה עפמ"ש הר"ן פ"ק ע"ב ע"ב ונ"ל ונאפשר שכשואמר הרב ז"ל כוונה מזה ומרור מההיא דלא מינטרא קאמר דכיון דכריכה אינה אלא משום זכר למקדש בעלמא מסתייא דעביד לה אפילו ממזה דלא מינטרא עכ"ל ונלענ"ד טעמו דבדבר שהוא זכר למקדש לא שייך פסול רק אם הוא פסול הנזכר בגוף הדבר שפניו שבזמן המקדש לא הי' קיום המצנה בדבר בזה ע"כ אין בו זכר למקדש כלל משא"כ מצה שאינה משונמרת לשם מצה שאין זה נזכר בגוף המצה ובזמן המקדש ג"כ אכלו רק מצה שנה לזאת המצה שאוכל עתה שהרי המצה בעצמותה אינה בשיוני כלל ממזה דמינטרא שההבדל ביניהם הוא אף במחשבת האדם שבו חישב בשמירתה לשם מצה ובו לא חישב בשמירתה לשם מצה אכל גוף המצות הרי שוות הן ואין שום חילוק ביניהם וע"כ שפיר הוי זכר בזה משא"כ אלו הי' אוכל מצה שבעצמותה אינה דומה למצה שבזמן הבית אזי לא הי' בזה זכר למקדש כלל כיון שאיננו אותו החפץ שקיימו בו המצנה בזמן המקדש ודו"ק.

ולפי"ז מוכן בפשיטות דה"ה לענין יו"ט ב' דרבנן דהוי אף משום זכר למקדש ע"כ הדר דהוא דבר הנזכר בגוף הלולב שפיר פוסל גם ביו"ט ב' משא"כ לכם דאינו פסול הנזכר בגוף הלולב ע"כ שפיר אינו פוסל ביו"ט ב'.

והנה יש נפקותא בין שני הטעמים הנ"ל היינו טעם התוס' וטעמא דידי דלטעם התוס' ראוי שפסול גזול אף דשאול פשר דגזול הרי אית בי' משום מהב"ע וזהו פסול אשר הוא בזיון למצנה שעושה מצנה בדבר שעבר בו על רצונו ית' וע"כ שפיר שייך גם ביו"ט ב' דרבנן ולא דמי לשאול כ"א דמי להדר לטעם התוס' הנ"ל וכמוכן משא"כ לטעמא דידי דשאול פשר מפאת היותו פסול שאינו נזכר בגוף הלולב שהרי אינו נזכר בגוף אלא הוא שול או לא א"כ ה"ה גזול ראוי שיוכשר וכמוכן שהרי גם גזול אינו נזכר בגוף הלולב שהוא גזול וע"כ אף ע"ג דבגזול שייך מהב"ע ולא בשאול עכ"ז הרי גם שאול פסול ביו"ט א' משום לכם אלא שאתה מכשירו ביו"ט ב' הואיל ואינו פסול הנזכר א"כ מתוך אותו הטעם שיוצא בשאול שפיר יוצא נמי בגזולואע"ג דבגזול יש תרי פסולים משום לכם ומשום מהב"ע ואלו בשאול אין רק פסול אחד משום לכם עכ"ז מה בקו הלא גם שני הפסולים דגזול גם שניהם אינם נזכרים ודמי שפיר לשאול וכמוכן.

וע"כ נראה דבזאת הסברא הוא דפליגי ר"י ושמואל הנ"ל דר"י ס"ל דהכשירא דשאול הוא מטעם התוס' הנ"ל וע"כ שפיר פוסל בגזול מטעם מהב"ע אבל שמואל ס"ל דשאול פשר מפני שאינו, נזכר בגוף הלולב וכתעמא דידי וע"כ שפיר הכשיר אותו הטעם גם בגזול וכן"ל ושפיר קאמר שמואל מתוך שיוצא בשאול יוצא נמי בגזול ודו"ק: (ב) בסופה כ"ט ב' שם במשנה לולב הגזול והיבש פסול ובגמ' קפסיק ותני לא שנא ביו"ט ראשון ול"ש ביו"ט שני בשלמא יבש הדר בעי' וליכא אלא גזול בשלמא יו"ט ראשון פתיב לכם משלכם אלא יו"ט שני אמאי לא א"ר יוחנן משום רשב"י משום דה"ל מהב"ע וכו' איתמר נמי א"ר אמי יבש פסול מפני שאין הדר גזול פסול משום דה"ל מהב"ע ופליגא דר' יצחק דאריב"נ אמר שמואל לא שנו אלא ביו"ט א' אבל ביו"ט ב' מתוך שיוצא בשאול יוצא נמי בגזול עכ"ל הגמ'.

וְקָשָׁה טוֹבָא דְהַש"ס מִתְחִיל קָא פְּסִיק וְתַנִּי ל"ש בִּיּו"ט א' וְכו' וּמוֹכַח דְּזֵה סְבָרָא פְּשׁוּטָה דְּמִתְנִי אֵיירִי גַם בִּיּו"ט ב' דַּל"כ מִנ"ל לְהַקְשׁוֹת וַא"כ אֵיךְ אָמַר שְׂמוּאֵל לֹא שָׁנוּ אֲלָא בִּיּו"ט א' וְעוֹד יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּדַבְרֵי ר' אֲמִי דְאָמַר יִבֵּשׁ פְּסוּל מִפְּנֵי שְׂאִין הֶדְר גְּזוּל פְּסוּל מִשׁוּם מַהב"ע וְקָשָׁה דְּבִפְסוּלָא דְיִבֵּשׁ מֵאֵי קַמ"ל וְעוֹד קָשָׁה דְּמִדּוּעַ שְׂיִנְה ר' אֲמִי לְשׁוֹנוֹ מִן הַמְּשֻׁנָּה דְּבִמְשֻׁנָּה קְתַנִּי תַחֲלָה גְזוּל וְאַח"כּ יִבֵּשׁ וְאֵלּוּ ר' אֲמִי פִי תַחֲלָה טַעֲמָא דְיִבֵּשׁ וְאַח"כּ טַעֲמָא דְגְזוּל: וְנִרְאֶה דְהֵנָּה בְּפִירֵש"י עַל הַמְּשֻׁנָּה ד"ה יִבֵּשׁ כ' דְּבַעֲיָנוּ מְצֻנָּה מְהוֹדְרַת דְּכַתִּיב זֶה אֵלֵי וְאַנְהוּ עַכ"ל וְדַבְרֵי רִש"י תְּמוּהִים שְׁהָרִי בַּגַּמ' אָמְרוּ טַעַם אַחַר לְפִסּוּלָא דְיִבֵּשׁ מִשׁוּם דְּבַעֲיָ הֶדְר וְלִיפָּא וְהֵינּוּ קָרָא דְפָרִי עֵץ הֶדְר דְּכַתִּיב בְּאַתְרוּג וּמִקְשִׁי לְיֹלֵב לְאַתְרוּג כְּמַבְנֹאֵר שֵׁם בְּסוּפָה ל"א א' וְכַבֵּר תְּמָהוּ ע"ז הַתּוֹס' שֵׁם ד"ה לְיֹלֵב יִבֵּשׁ וְעוֹד כְּתִיב שֵׁם הַתּוֹס' דְּפִסּוּלָא דְּנֹאנְהוּ הוּא רַק פְּסוּלָא דְּלַכְתַּחֲלָה אַבְל בְּדִיעֵבַד לֹא מִיפְּסֵל בְּהִכִּי כְּדַמוּכַח בַּפ"ק (דִּי"א ע"ב) דְּאָמְרֵי רַבֵּנוּ לְיֹלֵב מְצֻנָּה לְאַגְדוֹ מִשׁוּם שְׂנֹאֲמַר זֶה אֵלֵי וְאַנְהוּ וְאֵם לֹא אֲגָדוּ כְּשֵׁר עַכ"ל הַתּוֹס' וְהֵנָּה עַכ"פּ מְבֹאֵר אֵיפּוֹא בְּזֵה שְׂיֵשׁ ב' טַעֲמִים לְפִסּוּל יִבֵּשׁ בְּלֹיֵב.

א' מִפְּעַת הֶדְר וּפְסוּל זֶה פּוֹסֵל גַּם בְּדִיעֵבַד. ב' מִפְּעַת וְאַנְהוּ וּפְסוּל זֶה הוּא רַק פְּסוּלָא דְּלַכְתַּחֲלָה וְאֵינּוּ פּוֹסֵל בְּדִיעֵבַד: וְהֵנָּה הָא דְּפִשְׁיטָא לִי לַגַּמ' דְּפִסּוּלָא דְיִבֵּשׁ נוֹהֵג גַּם בִּיּו"ט ב' דְּרַבְּנָנוּ וְהֵינּוּ בְּהַכְרַח מִפְּעַת מֵאֵי דְקִי"ל בְּכָל דְּנוֹכְתָא דְּכָל דְּתַקוּן רַבְּנָנוּ כְּעִין דְּאֹרִייתָא תַקוּן נִרְאֶה דְּזֵהוּ רַק אִם נֶאֱמַר דְּפִסּוּלָא דְיִבֵּשׁ בִּיּו"ט א' דְּמַה"ת הוּא מִפְּעַת הֶדְר וּפּוֹסֵל גַּם בְּדִיעֵבַד מִשָּׂא"כ אִם נֶאֱמַר דְּהוּא רַק מִפְּעַת וְאַנְהוּ וְאֵינּוּ פּוֹסֵל בְּדִיעֵבַד אֲזִי שְׁפִיר יוֹכֵל לְהִיּוֹת דְּבִיּו"ט ב' כְּשֵׁר אִפִּי לְכַתַּחֲלָה דְּדְבוּתָה מְצִינּוּ בְּכַמָּה מִיְלֵי דְּרַבְּנָנוּ דְּלֹא עֲשָׂאוּם כְּעִין דְּאֹרִייתָא לְעַנְנָן דְּבָר שְׂאִין מְעַכֵּב בְּדֹאֹרִייתָא וְאַף עַפ"י שְׁהִלְכַתַּחֲלָה שְׁלוֹ הוּא מַה"ת בְּדֹאֹרִייתָא ע' ב"מ דנ"ו ע"א דְּקָאֲמַר בְּשִׁלְמָא מִן הַצּוֹנְנוֹת עַל הַחֲמָה (מִפְּעַת צוּנָן עַל פֶּת חָם שְׂרִי לְהַפְרִישׁ וּבְדַמֵּי אֵיירִי עַש"ה) כְּדַר' אֶלְעָאֵי דַא"ר אֶלְעָאֵי מְנִין לְתוֹרַם מִן הַרְעָה עַל הַיִּפָּה שְׁתְּרוּמְתוֹ תְּרוּמָה כּו' וּמְבֹאֵר דְּכִינּוּן דְּבִטְבֵּל דְּאֹרִייתָא הֵנִי תְּרוּמְתוֹ תְּרוּמָה בְּדִיעֵבַד אִם תְּרַם מִן הַרְעָה עַל הַיִּפָּה ע"כ בְּדַמֵּי דְּרַבְּנָנוּ הַתִּירוּהוּ לְכַתַּחֲלָה וְלֹא עֲשׂוּ חִזּוּק לְדַבְרֵיהֶם גְּבִי דַמֵּי לְעַנְנָן דְּבָר שְׂאִינּוּ מְעַכֵּב בְּשִׁל תוֹרָה דְּהָא קִיִּימִין הַתָּם בְּב"מ לְמ"ד דְּעֲשׂוּ חִזּוּק לְדַבְרֵיהֶם כְּשֵׁר תוֹרָה עַש"ה וְאַעֲפ"כּ עַל דְּבָר זֶה לֹא עֲשׂוּ חִזּוּק וְאַעֲפ"י שְׁחִיב הַהִפְרָשָׁה מִן הַיִּפָּה לְכַתַּחֲלָה הֵנִי מַה"ת בְּדֹאֹרִייתָא וְכַנְלִמַּד מִנְהִירִימוּתָם אֶת חֲלָבוֹ וְגו'.

וְע"ע בְּב"מ דנ"ד ע"א אֵיבְעֵי לְהוּ מִמ (דְּפָדְיוֹן מַע"ש) מְעַכֵּב אוֹ אֵינּוּ מְעַכֵּב כּו' ת"ש הַדַּמֵּי אֵינּוּ לֹא חוֹנֵשׁ כּו' הָא קָרָן יֵשׁ לוֹ מ"ט קָרָן דְּמְעַכֵּב בְּדֹאֹרִייתָא אֵינּוּ בְּדַרְבְּנָנוּ חוֹנֵשׁ דְּלֹא מְעַכֵּב בְּדֹאֹרִייתָא לִיתֵי בְּדַרְבְּנָנוּ.

וְע"ע בְּש"ס בְּבָא בְּתָרָא דְצ"ז ע"א א"ר זוֹטְרָא בַר טוֹבִי' אָמַר רַב אֵינּוּ אוֹמְרִים קִידוּשׁ הַיּוֹם אֲלָא עַל יַיִן הֶרְאוּ לִינְסוּדָּה עַל גְּבִי הַמְּזַבֵּחַ לְמַעוּטֵי מֵאֵי אֵילִימָא לְמַעוּטֵי יַיִן מִגְּתוֹ הָא תְּאֵנִי ר' חִיָּיא יַיִן מִגְּתוֹ לֹא יִבֵּיא (לְנִסְכִּים מִשׁוּם דְּכַתִּי הַסֵּף נִסְף שְׁכָר מִיְדֵי דְמִשְׁכָּר) וְאִם הִבִּיא כְּשֵׁר (דְּלִיפָּא עֵיכוּבָא) וְכִינּוּן דָּאִם הִבִּיא כְּשֵׁר אֵינּוּ (בְּקִידוּשׁ) אִפִּי לְכַתַּחֲלָה גְּמִי כּו' עַכ"ל הַגַּמ'.

ומבואר דכיון דזין מגתו אינו פוסל בדיעבד בנסכים דאורייתא מי בקידוש דרבנן הכשירוהו אפי' לכתחלה ואעפ"י שהאיסור דלכתחלה בנסכים הוא מה"ת מקרא דשכר וכנ"ל וא"כ גם לענן יבש אע"ג דחייב דנאנהו הוא חיוב דאורייתא עכ"ז פיון שאיננו מעפב שפיר יכול להיות דלא עשו דבריהם בזה פעין דאורייתא ואין הכרח לאסור יבש ביו"ט ב' אפי' לכתחלה: והנה הפנ"י בסוגין כ' דהא דדייק הש"ס קפסיק ותני כו' היינו אף מדתנן לולב הגזול והיבש פסול וע"כ דייקנו גזול דומיא דיבש מה יבש אפי' ביו"ט ב' אף גזול פן עש"ה.

ולפי"ז י"ל דהמקשן ושמואל נחלקו באמת בזה דהמקשן ס"ל דטעמא דיבש הוא משום הדר וכמפורש בדברי המקשן וא"כ נוהג גם ביו"ט ב' וע"כ שפיר דייק מדתני גזול דומיא דיבש דגזול ג"כ פסול ביו"ט ב' אבל שמואל י"ל דס"ל כסברת רש"י ז"ל הנ"ל דפסולא דיבש הוא משום נאנהו וע"כ שפיר יכול שמואל לספור דיבש גופי' פשר ביו"ט ב' וא"כ שפיר קאמר שמואל ל"ש אלא ביו"ט ראשון דלא שייך שוב קפסיק ותני פיון דעיקר הדיוק הרי הוא רק מדתני דומיא דיבש ולדידן הרי יבש גופי' פשר בשני, ולפי"ז יובנו ג"כ דברי ר' אמי בדקדוק דה"ק יבש פסול מפני שאין הדר וא"כ שוב פסול גם ביו"ט ב' וא"כ שוב מזה יוכרח דגם גזול פסול ביו"ט ב' מדתני דומיא דיבש וא"כ על פירוש טעמא דגזול משום מהב"ע דלכם הרי אינו נוהג ביו"ט ב' וזהו שאמר ר' אמי יבש פסול מפני שאין הדר גזול פסול משום מהב"ע ושפיר הקדים יבש לגזול פיון דמיבש הוא דגמיר טעמו של גזול ודו"ק: ג) התוס' בסנפה ד"ט ע"א הקשו דל"ל בסנפה קרא דלא למעוטי גזולה ת"ל דה"ל מהב"ע ע"ש.

ובס' מנחת חינוך כ' לתרץ דמהב"ע איננו דומה לשארי פסולים כגון לולב שנפרצו עליו וכדומה דהני פאלו לא לקח פלל לולב שציוותה תורה רק פלוקח עץ בעלמא דבמהב"ע אינו פן דגם לוקח לולב הגזול שפיר עשה מעשה לקיחת לולב שציוותה תורה ורק שא"א שיהי' מעשהו לרצונו ית' פיון שבא על ידי עבירה ואין קטיגור נעשה סניגור וע"כ זה שייך רק בלולב וכדומה שהמעשה צריכה להיות לרצון פיון שרצתה תורה עצם המעשה והטילה חובה מוכרחת לקחת לולב וכדומה אבל בסנפה לא שייך זה דבסנפה לא רצתה תורה פלל עצם האכילה בסנפה שאלו היתה התורה מבקשת עצם בסנפה היתה מטלת חובה לאכול בסנפה וכיון דהניחה תורה את האכילה לרצון האדם והמצוה היא רק שאם אוכל מרצונו יאכל בסנפה א"כ על פירוש אין האכילה בסנפה נרצית ומבוקשת בעצמותה וכוננת המצוה היא רק בשלילה שפשיאכל לא יאכל חוץ לסנפה וא"כ גם אוכל בסנפה גזולה הרי אינו אוכל חוץ לסנפה דמהב"ע הרי אינו פסול פלל וכנ"ל ושפיר חשובה גם סנפה גזולה סנפהאלא דבשאר מצות כה"ג א"א שיהי' לרצון פיון שבא בעבירה משא"כ בסנפה שא"צ להיות לרצון פלל פיון שאין האכילה בסנפה בעצמותה נרצית פלל והחייב רק שלא יאכל חוץ לסנפה והרי באמת אוכל בסנפה ולא חוץ לסנפה משא"כ השתא דכתיב לה למעוטי גזולה א"כ פיון שפסלה תורה גזול בהדיא שוב שפיר ה"ל פסול וחשיב שפיר אוכל חוץ לסנפה עכ"ז ז"ל דפח"ח: והנה במ"א בחדושי העירותי על דברי המנחת חינוך אלה מדברי הרמ"א באו"ח סי' י"ז סעיף ב' וז"ל ומ"מ אם רוצים הנשים לעטוף את הטלית ולברך עליו הרשות בידם כשאר מ"ע שהז"ג אף מיחזי כיוהרא

ולכן אין להן ללפנש ציצית הואיל ואינו חובת גברא פ' אינו חייב לקנות לו טלית כדי שיתחייב בציצית עכ"ל.

ומבואר דאם אשה לובשת טלית ומברכת עליו הוא רק יוקרא מפאת שגם באנשים אינו חייב מוכרח אבל מדינא מותרת. והעירותי דלדברי המנחת חינוך ה"ל הרי ראי שיתקן' אסורה בזה מדינא וזה דלדברי המנחת חינוך ה"ל מוכן ממילא דגם בציצית דלא חייבה תורה לקנות בגד וללפנש ולהטיל בו ציצית ורק אם לובש מרצונו חייבה תורה להטיל ציצית בבגד א"כ כפונת המצוה ג"כ היא רק בשלילה שלא יהי' הבגד בלא ציצית ולא יחסרו הציצית וא"כ לפמ"ש התוס' בקידושין דל"ו ד"ה הקבלות אהא דילפינן התם מקרא דהקבלות והנאות וכו' נוהגות באנשים ולא בנשים והקשו התוס' ע"ז דתיפוק ליה דכל הני אינם פשירות בנשים לפי שהן מחוסרי בגדים דאפילו פהגים בזמן שאין בגדיהם עליהם אין פהגותם עליהם ומתקצו דכיון דלא נצטוו נשים בבגדי פהגות לא חשיבי מחוסרי בגדים עכ"ל וא"כ ה"נ בציצית דלא נצטוו נשים על הציצית א"כ אין להבגד חסרון הציצית כלל וא"כ כיון דגוף המצוה באיש הוא ג"כ אף שלא יחסרו הציצית א"כ מה יתן ומה יוסיף מה שיטילו הנשים ציצית בבגדם הלא כל עיקר המצוה גם באיש הוא מה שאין בגדו חסר הציצית וא"כ בנשים דבלא"ה ליכא חסרון א"כ הרי אין מוסיפות כלל בהטלת הציצית ועל מה יברכו ורק בשארי מצות דנהי דלא נצטוו הנשים עכ"ז אם עושין הרי עושין מעשה מצוה שהמעשה בעצמותה כרצית מאנשים וע"כ גם הן פשעושוין ה"ל עכ"פ אינן מצוות ועושות ונוטלות שכר וע"כ שפיר מברכות עליהם משא"כ בציצית דגם באיש אין המעשה נרצית ומבוקשת כלל ורק שלא יהי' להבגד חסרון הציצית הוא הנרצה א"כ כיון דלדידהו בלא"ה אין פאן חסרון א"כ הרי אין מוסיפות כלל בהטלת הציצית ואין במעשיהם פלום והני הברכה ברכה לבטלה לגמרי ודו"ק ע"כ דברינו בחידושינו במ"א: ונתנישכתי פעת דיש לחלק בזה בין סוכה לציצית וזה לפמ"ש התוס' בנדה דס"א ע"ב ד"ה אבל אהא דאמרין התם דמותר לעשות תכריכי המת מכלאים וכתבו ע"ז ו"ל וא"ת והאיכא לועג לרש שמלבישו בדבר האסור ומראה שאין לו עוד חלק במצות וכדאמר בהתכלת דמטילין ציצית בתכריכי המת משום לועג לרש ופ' רשב"ם דשאני פלאים דאין בו איסור אפ' לחי פי האי גוונא שאין המת נהנה בו וקשה דהא ציצית נמי אין חסי חייב בו אם אין בו הנאת לבישה ומוכרי פסות דפטורין מכלאים פטירי נמי מציצית עכ"ל ומבואר דעת התוס' דמצות ציצית שציונה תורה ענינה היא להטיל ציצית בבגד שנהנה בלבישתו ונהנה נודעת דעת רבותיו של הריטב"א המובאה בגימורי יוסף נדרים פ"ב בסוגי' דקונם תשמישו עלי דסבירא להו דגם הנאת הגוף בהדי מצוה נמי לאו הנאה היא והא דקונם תשמישו עלי שאני דאפשר לו באחרת יעוי"ש.

ולפי"ז אלו ציונה תורה ללפנש בגד ולהטיל בו ציצית אז הרי הית' הלבשה עצמה מצוה וכיון דהלבשה מצוה א"כ שוב הנאת הגוף של הלבשה לאו הנאה היא ולא הי' נחשב נהנה מלבישתו וא"כ שוב הית' מצות הטלת ציצית אז מצוה אחרת לגמרי ממה שהיא עתה דעתה המצוה היא להטיל ציצית בבגד שנהנה מלבישתו ואלו אז הית' המצוה להטיל ציצית בבגד שאין נהנה ממנו וא"כ זאת המצוה שנתנה התורה עתה הרי א"א כלל להיותה חובה ועל פירוש הוצרך הכתוב להניח הלבשה לרצון האדם דעתה אם הוא

לובש מרצונו הוא נהנה וזה הרי הוא ענין המצוה שנתנה התורה להטיל ציצית בבגד שנהנה בלבישתו.

ואין לומר דהא גופא קשיא דהי' להתורה לחייב להטיל ציצית בבגד שאין בו הנאת לבישה דז"א דבהדי פכשי דרממנא למה לה ושמא טעם המצוה ופנימיותה שיהיה רק בבגד שיש בו הנאת לבישה וא"כ שפיר יש לנו לומר בציצית שהטלת הציצית בעצמותה וכמשמעה שציונותה תורה הוא הנרצה לא שפונת המצוה היא בשלילה ומה שהונחה הלבשה לרצון האדם זהו מפאת שהטלת הציצית העצמית הזאת שרצתה התורה דהיינו הטלת ציצית בבגד שיש בו הנאת לבישה הרי שהטלה הזאת היא בלתי אפשרית הקיום באופן אחר כ"א בהיות הלבשה מונחת לרצון האדם וכנ"ל אבל בסופה דאפילו הית' הנאת האכילה בטילה לגבי מצוה עכ"ז הרי אין המצוה שם כלל שיהנה באכילתו בסופה דאפי' באינו נהנה נמי חייב כל זמן שאינו שלא פדרה אכילתו וא"כ כיון שמצות האכילה בסופה שנתנה התורה עתה הית' יכולה להיות איפוא חובה ג"כ ואף עפ"כ לא עשאתה תורה חובה ורק הניחה האכילה לרצון האדם ע"כ שפיר יש ראי' מזה דאין עצמיות האכילה בסופה נרצית כלל ושכונת המצוה היא רק בשלילה שלא יאכל חוץ לסופה וכדברי המנחת חינוך ז"ל הנ"ל ודו"ק: ודע דעפ"י סברת המנחת חינוך ז"ל הנ"ל דיש חילוק בין פסולא דמהב"ע לפסולא דלף דמהב"ע איננו פסול כלל וחשוב סופה כשיר' ולולב פשר ורק שא"א שיהי' לרצון וכנ"ל משא"כ לה ולכם הוי שפיר פסול פסקה המקבל טומאה וכלולב שנופרצו עליו וחשוב פלוקח עץ בעלמא וכיושב בבית בעלמא וכנ"ל.

הנה עפ"י סברא זאת יש לי ליישב קושית התוס' סופה ט' א' הנ"ל באופן אחר וייתיישב ג"כ קושיתם ריש לולב הגזול דל"ל למעט לולב הגזול מלקם תיפוק לי' דה"ל מהב"ע ונראה לפמ"ש בחידושי במקום אחר דהא דקיי"ל בכל התורה דרובו פכולו היינו רק אם יש שם כל הדבר דאז חשוב הנעשה בהרוב פאלו נעשה בכל משא"כ אם אין שם המיעוט כלל לא אמרינו רובו פכולו.

ושוב מצאתי פן באחד מהאחרונים (ונשפח ממני אנה ראיתי) שכ' פן לענין רוב רביעית דדי בקידוש דזהו רק אם יש שם כל הרביעית דאז א"צ שיעשה האדם מעשהו כ"א בהרוב משא"כ אם המיעוט חסר ואין בפוס רק רוב רביעית לא מהני דבמיעוט חסר לא אמרינו רובו פכולו עכ"ד ולפי"ז נמצא דצריך להיות כל החפץ של המצוה ואעפ"כ א"צ להיות לרצון רק מעשהו בהרוב ממנו כיון שמעשה המצוה המבוקשת הוא אף ברוב משיעור החפץ ולפי"ז יש נפקותא בנוטל לולב שרובו שלו ומיעוטו גזול פגון לולב של שנתפין לאחד רוב ולאחד מיעוט וגזול בעל הרוב מבטל המיעוט גם את המיעוט וכן בסופה שרובה שלו ומיעוטה גזול ואין ברוב שלו לבד הכשר סופה דמהב"ע הא לא הוי בכה"ג כיון שמסב"ע איננו פסול רק שאין מעשה המצוה לרצונו ית' וע"כ כיון שרובה לרצונו ית' די בקדושה הרי א"צ להיות לרצון יותר מרוב שיעור החפץ כיון דרובו פכולו וכנ"ל ומשא"כ השתא דכתי' קרא למעט גזול א"כ ה"ל גזול פסול כמו נפרצו עליו וכסדף המקבל טומאה וא"כ כיון שיש פסול במיעוט ה"ל המיעוט פעץ בעלמא ולא פלולב וסדף של מצוה וא"כ ה"ל פאלו המיעוט חסר ובכה"ג הרי לא אמרינו רובו פכולו ודו"ק היטב:

וְדַע דְּגוּף הַף סְבָרָא דְּבְמִיעוּט חֶסֶר לֹא אָמְרִי רַבּוּ פְּכֻלוּ מְצֵאתִי לְהִיפּוּף בְּרִשׁ"י נְזִיר
דְּנִ"א ע"ב דְּאֵהָא דְּאָמְרִינּוּ הֵתָם בְּעֵי רַבָּא נְמָלָה שְׁחַסְרָה מְהוּ שְׁיַעוּרָא גְּמִירִין לֵה וְהָא
חֶסֶר אוֹ דִּילְמָא בְּרִי גְּמִירִין לֵה וְהָאִיפָא וּבְרִשׁ"י וְז"ל נְמָלָה שְׁחַסְרָה פֶּל שְׁהוּא וְאָכְלָה
מְהוּ שְׁיַעוּר נְמָלָה שְׁלִימָה גְּמִירִי לֵה דְּכִי אָכִיל חֲזִיב וְאֵלוּ הִיכָא דְּחַסְרָה הָוִי פְּטוּר א"ד
בְּרִי גְּמִירִי לֵה דְּכִי אָכִיל בְּרִי מִיְחֲזִיב וְכִי חֶסְרָה נְמִי חֲזִיב דְּהָאִיפָא בְּרִי וְאָמְרִינּוּ רַבּוּ
פְּכֻלוּ עכ"ל הָרִי דְּכִי לְהִקְיָא סְבָרָא דְּרַבּוּ פְּכֻלוּ גַם פְּשְׁמִיעוּט חֶסֶר וְכֵן נִרְאָה ג"כ דַּעַת
הַשְּׁעָרִי דּוּרָא הוּבָא בְּ"י לִי"ד סִי ק"א שְׁכ' וְז"ל וִי"מ דָּאָם רַבּוּ הִדְג טְמָא שְׁלָם חֲשִׁיב
בְּרִי וְכֵן מְשַׁמַּע בְּפ"ז דְּנְזִיר גְּבִי נְמָלָה דְּרַבּוּ פְּכֻלוּ עכ"ל הָרִי שְׁגַם הוּא ז"ל הִי מְפָרֵשׁ
הַף דְּנְזִיר מְשׁוּם רַבּוּ פְּכֻלוּ אַע"ג דְּבְנְזִיר שְׁם אִיגְרִי בְּחֶסֶר וְכַמְפָּרֵשׁ בְּש"ס נְמָלָה
שְׁחַסְרָה מְהוּ וְכו'.

וְהִנֵּה עֵינֵינִי נִרְאִיתִי עוֹד דְּדַבֵּר זֶה אִי אָמְרִינּוּ רַבּוּ פְּכֻלוּ בְּמִיעוּט חֶסֶר הוּא מְחַלְקָת
רִשׁ"י וְתוֹס' בְּהוֹרִיּוֹת ד"ד ע"ב דְּתַנּוּ שְׁם בְּמִשְׁנָה הוּרוּ ב"ד וְיַדַּע אַחַד מִהֵן שְׁטַעוּ וְאָמַר
לְהֵם טוֹעִים אַתֶּם אוֹ שְׁלֵא הִי מְוִפְלָא שְׁל ב"ד שְׁם וְכו' וּבְרִשׁ"י אוֹ שְׁלֵא הִי מְוִפְלָא שְׁל
ב"ד שְׁם אַע"ג דְּלֵא הָוִי מְסַנְהֶדְרִין עֲצָמָם דְּאֵלוּ הָוִי מְסַנְהֶדְרִין עֲצָמָם אִפִּי אִם קָטָן שְׁבְּכֻלוּ
לֹא הִי שְׁם לֹא הָוִי הוֹרָאָה פְּדָאָמַר לְעִיל (ד"ג ע"ב) מוֹאָם פֶּל עֲדַת אִיתָא לְכֻלֵּי סְנֵהֶדְרִי
הָוִי הוֹרָאָה וְאִי לֹא לֹא עכ"ל.

וְכַנְּתוּ לְהָא דְּאָמְרִינּוּ לְעִיל שְׁם ג' ב' א"ר יוֹנְתָן מָאָה שְׁיַשְׁבּוּ לְהוֹרוֹת אִין חֲזִיבִין עַד שְׁיִוְרוּ
פּוֹלָן שְׁנָאָמַר אִם פֶּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל וְכו' א"ר הוּנָא בְּרִי דְּר"י ה"נ מְסַתְּבָרָא דְּבְכָל הַתּוֹרָה
פּוֹלָה קִי"ל רַבּוּ פְּכֻלוּ וְהָא כְּתִיב פֶּל הַעֲזָה הוּאִיל וְכָף אִפִּי הֵן מָאָה וְכו' מְתִיב ר'
מְשַׁרְשְׁיָא סְמְכוּ רַבּוּתֵינוּ עַל דְּבָרֵי רִשְׁב"ג וְעַל דְּבָרֵי ר"א בְּרַבִּי צְדוּק שְׁהִי אוֹמְרִים אִין
גּוֹזְרִין גְּזִיר' עַל הַצִּיבּוֹר אַא"כ רַבּוּ הַצִּיבּוֹר יְכוּלִים לְעַמּוֹד בָּהּ וְא"ר אֲדָא בְּר אָבָא מְאִי
קָרָא בְּמָאָרָה אַתֶּם נְאֻרִים וְאִנְתִּי אַתֶּם קוֹבְעִים הַגּוֹי פּוֹלוּ וְהָא הָכָא דְּכְתִיב הַגּוֹי פּוֹלוּ וְרַבָּא
פְּכֻלָא דְּמִי תִּיּוּבְתָא דְּר' יוֹנְתָן תִּיּוּבְתָא וְאֵלָא מְאִי פֶּל עֲדַת דְּקָאָמַר רַחֲמָנָא ה"ק אִי אִיפָא
פּוֹלָם הָוִי הוֹרָאָה וְאִי לֹא לֹא הָוִי הוֹרָאָה עכ"ל הַגַּמ'.

וּמְבֹאָר בְּדְבָרֵי הַגַּמ' וְרִשׁ"י אֵלָה דְּבְמִיעוּט חֶסֶר לֹא אָמְרִי רַבּוּ פְּכֻלוּ וְאוּלָם בְּתוֹס' שְׁם
ד' ב' ד"ה אוֹ שְׁלֵא הִי מְוִפְלָא שְׁל ב"ד שְׁם פְּתַבּוּ וְז"ל פִּירִשׁ"י וְלֹא הִי בְּמַנְיָן דַּא"ל כ
אִפִּילוּ קָטָן שְׁבָהֶם נְמִי פְּדָאָמַרִי לְעִיל שְׁיִהִיו פּוֹלָן בְּהוֹרָאָה וְקָשָׁה דְּהָא אִיתּוּבַת לְעִיל
עכ"ל.

וּבְהַג"ה שְׁם פְּתוּב נ"ל דְּצָרִיכִין לֹמַר דְּלַפְנֵי הַתּוֹס' לֹא הִי פְּתוּב לְעִיל הָא דְּמַסִּיק וְאֵלָא
מְאִי פֶּל עֲדַת דְּאָמַר רַחֲמָנָא וְכו' עכ"ל. וְעַכ"פ מְפָרֵשׁ דְּדַעַת הַתּוֹס' הוּא דְּאִפִּי בְּמִיעוּט
חֶסֶר ג"כ אָמְרִי רַבּוּ פְּכֻלוּ וְהָא דְּלֵא הִי מְוִפְלָא שְׁל ב"ד שְׁם אִיגְרִי שְׁפִיר אִפִּי אִם הוּא
מִן הַמַּנְיָן דַּע"ז רַק ע"י הַמְּוִפְלָא שְׁל ב"ד אִם אִינוּ שְׁם הַהוֹרָאָה מְתַבְּטְלַת מִשְׁא"כ אַחַר
מִן הַסְּנֵהֶדְרִין אַעפ"י שְׁאִינוּ שְׁם אִין הַהוֹרָאָה מְתַבְּטְלַת וְאָמְרִינּוּ רַבּוּ פְּכֻלוּ וּלְפִי"ז יֵהִי
רִאִי מִזֶּה לְדְבָרֵי הָאוּמַר דְּפִירוּשׁ נְזִיר אִינוּ מְרִשׁ"י פִּינּוּ דְּבְפִירוּשׁ נְזִיר הַנְּ"ל מְבֹאָר דְּאִפִּי
בְּחֶסֶר אָמְרִינּוּ רַבּוּ פְּכֻלוּ וְאֵלוּ בְּרִשׁ"י הוֹרִיּוֹת הַנְּ"ל מְבֹאָר לְהִיפּוּף.

וְאוּלָם אַחֲרֵי הָעִיוֹן נִרְאָה דְּגַם לְרִשׁ"י הוֹרִיּוֹת הַנְּ"ל אָמְרִינּוּ גַם בְּמִיעוּט חֶסֶר סְבָרָא דְּרַבּוּ
פְּכֻלוּ דְּהָא גַם לְגִירְסַת רִשׁ"י הַנְּ"ל דְּמַסִּיק וְאֵלָא מְאִי פֶּל עֲדַת דְּאָמַר רַחֲמָנָא אִי אִיתָא

לכולה סנהדרין הווי הוראה כו' הרי רק מדהוי מצי למיכתב ואם עדת ישראל ישגו וכתו ואם כל עדת הוא דילפינו דבעי שיהי שם כל המנין משא"כ אלו הי' פתוב עדת לבד קיינו אומרים רובו פכולו והי' די בהיות שם רוב המנין וא"כ בעלמא היכא דהונפר גוף הדבר לבד ולא נאמר תיבת כל שפיר אמרי' רובו פכולו גם פשהמיעוט חסר וצ"ע: ודע דאי נימא דבמיעוט חסר לא אמרי' רובו פכולו יש להסתפק היכא דהמיעוט פאן אלא שאינו מחובר עם הרוב אי הוי פמיעוט חסר או לא.

וע' חולין ס"ח ב' הוציא עובר את ידו ונתתקה ונזר והוציא את ידו ונתתקה עד שהשלימו לרובו מהו מי אמרי' הא נפק לי' רובא (ואמרינו רובו פכולו ע"ש פחולין ע' א' ונשיב גם המיעוט שפנים פילוד ולא מהני לי' תו שחיטת אמו) א"ד רובא בבת אחת בעי' עכ"ל הגמ' ומוכח להדיא דאמרי' רובו פכולו גם פשאין המיעוט מחובר עם הרוב ויש לעיין עוד בזה ביבמות ק"ג ב' פרש"י ד"ה מאי לאו מוחלטת ובמהרש"א שם ובתוספתא פ"ז דנגעים הובאה בר"ש נגעים פי"ג מ"ח בענין פלוגתא דר' נתנאל ורפנן דשם עש"ה ואכ"מ להאריף בזה: ד) בגיטין דל"ח ע"ב גופא א"ר יהודה אמר שמואל כל המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר לעולם בהם תעבדו מיתבי מעשה בר"א שנכנס לביהכ"נ ולא מצא עשרה ושיחרר עבדו והשלימו לעשרה מצוה שאני ע"כ.

והקשו המפרשים דבבבכות (מ"ז ב') מייתי נמי הא דר"א ופריף ותיכי עביד הכי והא"ר יהודה המשחרר עבדו עובר בעשה שנאמר לעולם בהם תעבדו ומשני מצוה שאני ופריף והא מהב"ע היא ומשני מצוה דרבים שאני ע"כ.

וא"כ קשה דמדוע לא פריף גם בהך דגיטין והא מהב"ע היא. ונראה ליישב דלכאורה קשה דמאי פריף הש"ס דהא מהב"ע היא הא שמואל ס"ל ריש לולב הגזול דלא חיישי' פלל למהב"ע ביו"ט ב' דרבנן נאפי' ר' יוחנן דפליג עלי' שם עכ"ז הא פליג רק ביו"ט ב' דרבנן דיש לו עיקר בדאורייתא וסובר דתיקוניהו בזה פעין יו"ט א' דאורייתא עש"ה בתוס' משא"כ בתפלה דכל עיקר המצוה רק דרבנן ואין לה עיקר בדאורייתא א"כ מנא לן דמהב"ע פוסלת פלל ומאי פריף.

ואולם לדעת הרמב"ם ז"ל בספר המצות ובס' הגד דתפלה מ"ע מה"ת היא מקרא דולעבדו בכל לבבכם איזהו עבודה שפלב הוי אומר זו תפלה עש"ה ניחא דנהי נמי דמצות תפלה בעשרה הוי רק דרבנן עכ"ז פיון דמצות תפלה גופה מה"ת וחקמים הוסיפו פרט בהדאורייתא ואמרו שהתפלה צריכה להיות בעשרה ע"כ גם בפרט הזה דרבנן שפיר פוסל מהב"ע ונעדיף עוד מיו"ט ב' דרבנן פיון דכאן הדרבנן הוא עם הדאורייתא ביחד משא"כ ביו"ט ב' ודו"ק.

והנה מחלוקת הרמב"ם והרמב"ן ז"ל שם בסה"מ אי תפלה דאורייתא או דרבנן נלענ"ד שהיא מחלוקת אמוראי בבבכות (דכ"א ע"א) דפליגי שם ר' יוחנן ושמואל דשמואל ס"ל בספק התפלל ספק לא התפלל דאינו חוזר ומתפלל ור"י ס"ל ולואי שיתפלל אדם כל היום פולו ומבואר דשמואל ס"ל דאסור להתפלל יותר מג' תפלות שתיקנו חכז"ל זולת אם יוכל לחדש בה דבר ע"ש בסוגי' אבל אם אינו מחדש בה דבר אסור להתפלל יותר מג' תפלות הקבועות וכמ"ש שם המפרשים הטעם דעובר על כל תוסוף מדרבנן אם

מתפלל יותר ור"י ס"ל דאין עבירת בל תוסיף בהוספת תפלה ואדרבה ולנאי שיתפלל אדם כל היום פולו ועש"ה במפרשים.

והנה צריך להבין סברת מחלוקת ר"י ושמואל הנ"ל ובמאי קמפלגי ונלענ"ד לפמ"ש הרמב"ן שם בסה"מ להקשות על דעת הרמב"ם ו"ל הנ"ל דס"ל דתפלה דאורייתא והקשה עליו מהא דאמרין בכמה דוכתי בגמ' דתפלה דרבנן ותי' המג"א שם דרק נוסח התפלה ומנינה דהינוג"פ בכל יום וזמני' הוא דהוי דרבנן אבל גוף מצות תפלה שיתפלל אדם להשי"ת בכל יום הוי מה"ת עש"ה.

והנה בפ"א דפאה משנה א' מבואר שם בר"ש ובשנות אלי' דכל מצוות שבתורה שלא נתנה בם התורה שיעור יוצאין גם ברגע אחת וכל מה שמוסיף יש בהוספתו מצוה וכגון מצוות תלמוד תורה דלא נתנה בה תורה שיעור אזי בלומד דבר אחד ביום נמי מקנין מצוות ת"ת וכל מה שמוסיף ללמוד יש בהוספתו מצוה ומקנין מצוה זאת בכל רגע ורגע עש"ה.

ולפי"ז בתפלה דג"כ לא נתנה בה התורה שיעור א"כ ג"כ פן הוא דאם התפלל השיעור הפחות נמי יצא וכל מה שמוסיף לעבוד הלב עבודת הלב זו תפלה יש בהוספתו מצוה ומקנין מצוות תפלה בכל רגע ורגע ולפי"ז הדבר פשוט דכשבאו חכמים להוסיף על דברי תורה ולחייב להתפלל בכל יום ג"פ דמה"ת בהתפלל פעם אחת נמי יצא וכנ"ל א"כ פשוט דחכמים באו אף להוסיף על ד"ת אבל לא לגרע וא"כ גם אחרי תקנת חכמים יכול אדם להתפלל כל היום ומקנין מצוות תפלה בכל רגע כמו שהוא הדין מה"ת וכנ"ל.

וזהו סברת ר' יוחנן דאמר ולנאי שיתפלל אדם כל היום פולו אבל שמואל י"ל דס"ל כדעת הרמב"ן ו"ל הנ"ל דכל עיקר מצוות תפלה הוי רק מדבריהם וא"כ פנין שחכמים צוו רק ג"פ ביום ע"כ המתפלל יותר שפיר עובר על בל תוסיף ודו"ק היטב פי הסברא גכונה היא בעזה"י: ויובנו בזה דברי הירושלמי ברכות פ"א ה"ב דא"ר יוחנן כגון אנו מפסיקין מת"ת לתפלה ר' יוחנן כדעתה' דא"ר יוחנן ולנאי שיתפלל אדם כל היום פולו עכ"ל הירושלמי.

ופי' החרדים שם דר"י לטעמין' אזיל דאמר ולנאי שיתפלל וכו' אלמא שהי' לו חיבה רבה בתפלה וכו' עכ"ל. וצ"ע דבש"ס דידן שבת (י"א א') מבואר דבתודתו אומנתו מפסיק לק"ש דאורייתא ולא לתפלה דרבנן ורשב"י ס"ל בירושלמי שם דאפילו לק"ש דאורייתא אין מפסיקין וא"כ קשה דאיך הפסיק ר"י אפי' לתפלה דרבנן הרי הי' תורתו אומנתו וכמו שפיתבו המפרשים שם בירושלמי ע"ש.

ודןחק לומר דשליש מחלוקות בדבר ושיש פאן פלוגתא רחוקה כזאת דלרשב"ו אפילו לק"ש דאורייתא אין מפסיקין ולר"י אפילו לתפלה דרבנן מפסיקין ומה שפי' החרדים דחביבא לי' תפלה לר"י צ"ע דמה בכך דחביבא לי' תפלה ומה מועיל החביבות בזה אם מדינא אין ראוי לפסוק מדאורייתא לדרבנן.

ואולם לפי דרכנו י"ל דזהו באמת כננת הירושלמי דקאמר ר' יוחנן כדעתה' דאמר ולנאי שיתפלל וכו' והפונה דהא קשה איכא עבירת בל תוסיף ועל כרחך דס"ל לר"י דתפלה דאורייתא ועל פן ליכא בל תוסיף וכנ"ל וא"כ פנין דס"ל דתפלה דאורייתא ע"כ שפיר

הפסיק מת"ת לתפלה כמו שהדין לדין דמפסיקין לק"ש דאורייתא אף בתורתו אומנתו ודו"ק: והנה נודע דהלכתא פנותי דר' יוחנן לגבי שמואל וא"כ לפי דברינו דר"י ושמואל פליגי בזה אי תפלה דאורייתא או דרבנן גומצא דלהלכה קיי"ל כר"י דתפלה דאורייתא ושוב גם תפלה בעשרה דינו כדאורייתא לענין מהב"ע וכמו שהקדמנו וע"כ בפסגת דברכות (מ"ז ב') ה"ל דמיתתי הש"ס רק מדר' יהודה לבדו דאמר דמשחרר עבדו עובר בעשה ור' יהודה לבדו מסתמא ס"ל כהלכתא דתפלה דאורייתא וע"כ שפיר פריה וקא מהב"ע היא אבל בגיטין שם דמיתתי מדר' יהודה אמר שמואל א"כ הקושל' הוא מדברי שמואל ע"כ לדידן' לא מצי למיפרה עוד וקא מהב"ע היא דלדידן' עיקר תפלה הוא רק מדרבנן ולא, שפיר מהב"ע וכנ"ל: ודע דסברת ר' יוחנן דירושלמי ה"ל דאמר פגון אנו מפסיקין מת"ת לתפלה (ופי' התרדים ה"ל דהיינו משום דהי' לו חיבה רבה בתפלה) הנה מצינו לו פכה לכאורה ג"כ בבבלי דסובר דתפלה עדיפא מת"ת והוא בש"ס מגילה דכ"ז ע"א דפליגי התם ר"י ור' יהושע בן לוי דר"י ס"ל דביהמ"ד מותר לעשותו ביהכ"נ וביהכ"נ אסור לעשותו ביהמ"ד וריב"ל ס"ל להיפוך ועש"ה דפליגי שם בזה בפירושא דקרא דבית גדול (מ"ב כ"ה) דר"י ס"ל דקאי אַמקום שְמַגְדְּלִין בו תפלה דתפלה נקראת גדול וריב"ל ס"ל דקאי אַמקום שְמַגְדְּלִין בו תורה דתורה נקראת גדול ע"ש.

וי"ל דריב"ל דמגילה ה"ל לטעמין אַזיל דבברכות (כ"ו ב') פליגי ר' יוסי בר חנינא וריב"ל דריב"ח ס"ל דתפלות אבות תיקנום וריב"ל ס"ל דתפלות פנגד תמידין תיקנום ע"ש וע"כ ריב"ל לטעמין ס"ל ג"כ דתורה עדיפא מתפלה פנין דתפלות רק במקום תמידין תיקנום ומבואר בעירובין (ס"ג ב') דגדול ת"ת יותר מהקרבת תמידין שְנַאֲמַר עתה באתי ור' יוחנן דפליגי עלי' דריב"ל צ"ל דס"ל כריב"ח דתפלות אבות תיקנום וכמוכין.

ויובן בזה ג"כ פלוגתא דר"י ושמואל דש"ס (ברכות כ"א א') ה"ל וזה דשמואל י"ל דס"ל דתפלות פנגד תמידין תיקנום וע"כ שפיר אסר להוסיף אפי' תפלת נדבה דאין תמידין באין נדבה וכמבואר במנחות ס"ה א' משא"כ ר"י לטעמין דס"ל דתפלות אבות תיקנום ע"כ שפיר מתיר להתפלל נדבה פל היום ויובנו בזה ג"כ דברי הירושלמי ה"ל וה"ק ר' יוחנן פדעתין דאמר ולואי שיתפלל וכו' וא"כ מוכרח מזה דלית לי' דתפלות פנגד תמידין תיקנום וע"כ שפיר מצי סבר דתפלה עדיפא מת"ת (אע"ג דגדול ת"ת מהקרבת תמידין) ושפיר הפסיק מת"ת לתפלה: ויתישב בזה ג"כ סתירת הסוגיות דגיטין וברכות ה"ל וזה דכבר פתבתי דלכאורה קשה דמאי פריה הש"ס בברכות ה"ל וקא מהב"ע היא קא תפלה דרבנן היא ומדוע פשיטא לי' דחיישי' בי' למהב"ע קא אפילו ביו"ט ב' דרבנן דיש לה עיקר כדאורייתא ועדיפא מתפלה נמי פליגי ר"י ושמואל ריש ל"ה אי חיישי' בי' למהב"ע וצ"ל דכוננת הגמ' עפ"י דברי הש"ס תענית כ"ח א' מה הפרש בין זה לזה (מדוע קרבן עצים דחי מעמד דנעילה ולא דחי מעמד דמנחה) הללו דברי תורה והללו דברי סופרים וברש"י הללו ד"ת מנחה כדאמרי' בברכות (כ"ו ב') יצחק אבינו תיקון תפלת מנחה שְנַאֲמַר ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב ודנעילה מד"ס עכ"ל.

ומבואר דכיון דמנחה נתקנה מיצחק שהי' מן האבות ע"כ עדיפא מנעילה דרבנן ויש לה חשיבות דאורייתא מדקרי לה הש"ס דברי תורה וא"כ שפיר יש סברא להיפוך דנהי דפליגי ר"י ושמואל ביו"ט ב' דרבנן אי חיישינן בי' למהב"ע עכ"ז בתפלות למ"ד דאבות תיקנום לכ"ע חיישינן למהב"ע וכמוכח.

וא"כ פיון דר"י ושמואל הלכה כר"י וכנ"ל וא"כ לפי ההלכה תפלות אבות תיקנום וע"כ הש"ס דברכות הנ"ל דמיייתי מדר' יהודה לחוד ומסתמא ס"ל פהלכתא וע"כ שפיר פריף וקא מהב"ע היא משא"כ בהף דגיטין דמיייתי מדר' יהודה אמר שמואל ושמואל קא ס"ל דכנגד תמידין תיקנום ע"כ שפיר לא פריף פן וכמוכח: ה) התוס' ריש ל"ה הקשו דל"ל קרא בפסחים (ל"ה ב') לפסול מצה של טבל מקרא ת"ל דה"ל מהב"ע ע"ש.

ונראה ויתיישב ג"כ מאי דתמהו על הרמב"ם ז"ל שבהיא בהלכותיו הך דינא דמצה של טבל ותמהו דבפסחים שם מוקמי' לברייתא הפוסלת מצה של טבל מקרא כר"ש דס"ל דאזחע"א בכולל ואלו אנו קיי"ל דאזחע"א בכולל ומלשון הרמב"ם שם מוכח דטעמו משום מהב"ע וקשה שיהי' בגמ' לא נאמר זה הטעם.

ונלענ"ד עפ"י דברי השו"ת שאגת ארי' (סי' צ"ו) הנודעים דחקר דבמצה של טבל לא שייף מהב"ע דאדרבה עדל"ת ע"ש אולם בס' שו"ת הרי"ם העיר דלא שייף בכגון זה עדל"ת משום דא"א לצמצם שיאכל פזית בצמצום ויש פאן ב' צדדים לאיסור וצד אחד להיתר דשמא אוכל משהו פחות מפזית וח"ש אסור מה"ת ואלו לגבי עשה דמצה אין חז"ש קיום של פלום וכן שמא אוכל משהו יותר וה"ל המשהו היתר עבירה בלי מצנה המדקה ונשאר רק צד אחד להיתר דהיינו צד הצמצום שאוכל פזית בצמצום וא"כ פיון דאיפא ב' צדדים לאיסור וצד אחד להיתר צריף לחוש לצדדי האיסור שהם הרוב ולא שייף עדל"ת עכת"ד וע' תוס' חולין (כ"ח ב') ד"ה לפי: והנה הצד הראשון הנ"ל דשמא אוכל משהו פחות מפזית ועובר איסור ח"ש מוכח בפשיטות דזה שייף רק אם נאמר דדין ח"ש איתאמר רק באיסורין ולא במצנת עשה וכי לגבי מ"ע אין ח"ש קיום של פלום וכנ"ל אבל אם נאמר דכי היכי דח"ש דאיסור אסור מה"ת והיינו שהשיעור הוא איסור בשלימות והח"ש הוא מקצת איסור וכמבואר אצלי בסוגי' דח"ש ה"ה דלגבי עשה הוי אכילת פזית קיום המצנה בשלימות ואכילת ח"ש היא קיום מקצת מצנה וכמו שנסתפקו האחרונים ז"ל לומר פן והאריכו בזה וא"כ אם נאמר פן הרי נסתלק צד האיסור הנה דאם אוכל פחות משהו א"כ פי היכי דהוא ח"ש דלאו הוא ג"כ ח"ש דמצנה ואפתי שייף שפיר עדל"ת דכמו דמצנה שלימה דוחה איסור שלם ה"ה מקצת מצנה דח"ש דוחה מקצת איסור דח"ש וכמוכח וא"כ שוב יש פאן ב' צדדים להיתר וצד אחד לאיסור וצד פחות משהו וצד הצמצום היתר נינהו ורק הצד דשמא יתר משהו הוא איסור וא"כ שוב אזלי' בתר רובא דהיתר ושרי וכתוס' חולין הנ"ל ושפיר שייף עדל"ת וכמוכח: והנה הספק הנ"ל אי גם במ"ע הוי עשיית ח"ש דמצנה קצת מצנה אף אם איננו גומר המצנה לעשותה פולה בשיעורה או דילמא לגבי מ"ע אין חז"ש קיום של פלום וכל זמן שאין גומר כל המצנה לאכול כל הכזית במ"ע דאכילה וכדומה אזי כמאן דלא עביד פלום דמי נלענ"ד דהוא פלוגתא דתנאי ביומא דס"א ע"א דפליגי התם ר' מאיר עם ר"א ור"ש דר"מ סבר דאם נתן מקצת מתנות שבפנים ונשפף הדם יביא דם אחר ויתחיל בתחלה

ור"א ור"ש סוכרים דאינו מתחיל אלא ממקום שפסק ובפירש"י שם ס"א ב' ד"ה לר"מ וד"ה ולר"א ור"ש כ' דטעמא דר"מ הוא משום דס"ל דעבודה שלא נגמרה הרי היא כמי שאינה ור"א ור"ש סוכרי דלא אמרינו כמאן דליתא דמאי נחשובה היא וכו' עכ"ל.

ומבואר לענ"ד דבספק הנ"ל הוא דפליגי דר"מ ס"ל דגבי מ"ע כל זמן שאין גומר המצוה כולה בשיעורה אין במעשהו פלוגא וע"כ פ"י דשיעור ההזאות הם ח' לכן אם נשפך הדם באמצע אזי מקצת ההזאות שנתן אף מקצת לא חשיבי ולכן בהביאו דם אחר מוכרח להתחיל בתחלה דא"א שיצטרפו הזאות דדם השני עם הזאות דדם הראשון דהזאות דדם הראשון כמאן דליתנייהו כלל דמ"יין דרק פשגומר כל ההזאות אז הוא דהוי גם הזאה הראשונה מקצת הזאה וחלק המצוה אבל כ"ז שלא גמרן אינם פלוגא וכאלו לא נתן עדיין פלוגא דמי וע"כ בהביאו דם אחר שפיר צריך להתחיל מתחלה וכמוכח ור"א ור"ש סוכרים דגם ח"ש דקיום מצוה הוא קיום של ח"ש עכ"פ ונחשוב קיום מקצת אעפ"י שלא נגמר וע"כ שפיר א"צ להתחיל אלא ממקום שפסק דהזאות שנתן כבר מדם הראשון שפיר טובים הם ומצטרפים עם שאר ההזאות דדם השני דנהי דלא גמר מצות ההזאה מדם הראשון עכ"ז קצת המצוה דעבד עבד ונחשוב שפיר חלק המצוה ומצטרף שפיר עם החלק הנגמר מדם השני להחשב קיום מצות ההזאה בשלימות ודו"ק: ולפי"ז ברייתא דפסחים הנ"ל דמוקמי לה אליבא דר"ש א"כ ר"ש לטעמין דס"ל ביומא דאינו מתחיל אלא ממקום שפסק והיינו משום דגם מצוה הבדלתי נגמרת הוי ח"ש דמצוה עכ"פ וא"כ גם כאן א"א לי צד דשמא פחות משהו וכנ"ל ואיכא ב' צדדים להיתרא וצד אחד לאיסור ושפיר עדל"ת ולא הוי מהב"ע וע"כ שפיר הוכרחה הברייתא לפסול מצוה של טבל מקרא משא"כ הרמב"ם לטעמין דפסק בפ"ה מעבודת יום הכפורים הלכה ה' כר"מ דיומא הנ"ל דנחזור ויזה בתחלה א"כ שוב שפיר לא שייך עדל"ת וה"ל מהב"ע וע"כ א"צ לדרשא דברייתא ולטעמא דאחז"ע דבלא"ה שפיר מצוה של טבל פסולה מטעם מהב"ע: עי"ל בזה עפ"י דברי השאגת ארי' והשו"ת הרי"ם הנ"ל וזה עפ"י מה שפסק בס' שו"ת הרי"ם דבריו הנזכרים וכ' דאין כאן צד של איסור דשמא אוכל, פחות משהו דהא ח"ש אסור מה"ת רק מטעמא דחז"ל לאצטרופי וזה לא שייך כאן שהרי אם ישלים כאן לכזית שוב אדרבה הרי נאמר עדל"ת ויהי' היתר לגמרי עכ"ד ז"ל.

ואולם עדיין יש לעיין שהרי הוא חזי לאצטרופי אם ישלים לאכול המשוה האחרון טבל דעלמא לא טבל דמצוה של מצוה אמנם נראה ואצ"ע דהא דח"ש אסור מה"ת מטעמא דחז"ל לאצטרופי י"ל דזהו רק היכא שהח"ש האחרון יצטרף לצירוף הח"ש הראשון כמו בכל האיסורין דאם יאכל עוד ח"ש בכא"פ א"כ לא ילקה על הח"ש האחרון וז"ל ע"י צירוף הראשון ע"כ פ"י שהח"ש של עכשיו יש לו חשיבות זה שגורם מלקות בצירופו אל הח"ש האחרון ע"כ החשיבות הנה מועיל לאסרו אבל היכא דהח"ש האחרון לא יצטרף לצירוף הח"ש הראשון אז אף שיהי' להח"ש הראשון צירוף אל האחרון עכ"ז פ"י שהח"ש הראשון אין לו החשיבות הנה לחייב מלקות על הח"ש האחרון ע"כ לא אמרי' בי' סברא דחז"ל לאצטרופי וש"י דכ"י דסתם חז"ל לאצטרופי באיסורים הוא בגונא דהחיש האחרון נצרך גם לצירוף הראשון ויש אל הח"ש הראשון חשיבות זה שפסק מלקות גם לח"ש האחרון א"כ אין לנו ראי' לומר יתר מזה ושפיר ניתן להאמר דרק בכהאי גוונא הוא דמה"י סברא דחז"ל לאצטרופי לאסור הח"ש משא"כ אם יומצא

אנפן דהח"ש האחרון לא ינצרה לצירוף הח"ש הראשון אזי שפיר הח"ש הראשון מותר מה"ת אף שבהשלימו לכשיעור יהי לו צירוף אל האחרון פינן שאין לו זה השכיבות לצרה האחרון אליו ולגרום מלקות אל האחרון ע"י צירופו: ועיין ש"ס שבת דצ"א ע"א בעא מינן רבא מר"נ זרק פנות תרומה לבית טמא מהו למאי אי לענן שבת (לחייב משום הכנסה) פגרוגרת בעינן אי לענן טומאה בכביצה אוכלים בעינן לעולם לענן טומאה וכגון דאיכא פחות מכביצה אכלין והאי משלימו לביצה מאי מדמציטרה לענן טומאה מיחייב נמי לענן שבת או דילמא כל לענן שבת פגרוגרת בעי' וכו' ובתוס' שם ע"ב ד"ה פחות מכביצה אכלין פתבו וז"ל וה"ה דהוי מצי למימר דאיכא פביצה אכלין שאין הם צריכין לצירוף וכזית לבד צריה לצירופן עכ"ל.

ואולם לפי סברתנו הנזכרת י"ל גם שם דבדיוק נקט הש"ס כגון דאיכא פחות מכביצה אכלין דרק פשיש באמת פחות מכביצה. הצריה לצירוף הכזית הזו ומועיל הכזית הזו בצירופו לסבב טומאה גם אל הפחות מכביצה אז הוא דיש השכיבות אל הכזית מפחזה ואמרי' דמגו דחשוב לענן טומאה חשוב נמי לענן שבת להתחייב עליו משום שבת משא"כ אלו הי' שם פביצה שהיא מקבל טומאה בעצמו וא"צ לצירוף פנות הזו אז נהי דהפנות הזו מצטרף אליו לקבל גם הכזית טומאה עכ"ז אין אומרים סברא דמגו דחשוב וכו' ואין שטומאת עצמו מועלת להחשיבו ורק מה שמצטרף אל הפחות מכביצה וגורם טומאה גם אל הפחות מכביצה בצירופו הוא דמהני להחשיבו ולומר דמגו דחשוב וכו' והכי דייק לישנא דגמ' דאמר וכגון דאיכא פחות מכביצה אכלין והאי משלימו לביצה ולא אמר והאי משלים לביצה והיננו משום דמה שמשלים הכזית הזו להיות פביצה ויקבל הוא טומאה זה הרי אין מועיל להחשיבו ועיקר השכיבותו הוא רק במה שמשלים את הפחות מכביצה ועושהו חלק מכביצה ויקבל טומאה ע"כ וע"כ שפיר בדיוק נקט והאי משלימו לכביצה פינן דעיקר השכיבותו הוא רק במה שמשלים את הפחות מכביצה להיות פביצה ולא במה שמשלים את עצמו ודו"ק.

(ויש עוד ראי' לסברא זאת לפי דעת רש"י דאנכל מקבל טומאה בכל שהוא ורק לטמא אחרים הוא דבעינן פביצה וא"כ זה הכזית תרומה הרי הי' מקבל טומאה בעצמו גם זולת שום צירוף כלל והא דמצריה שיהי' שם פחות מכביצה אכלין היינו על פרוה פדי לו השכיבות זה לענן טומאה שיוכל לטמא אחרים וכדמוכח להדיא מדברי רש"י שבת שם ד"ה אי לענן טומאה וכ"כ הפני יהושע בשבת שם דלדעת רש"י הנ"ל הא דמצריה בש"ס שיהי' שם פחות מכביצה אכלין היינו פדי שיהי' לו השכיבות לטמא אחרים דמה שמקבל טומאה בעצמו אין מועיל להחשיבו ולומר סברא דמגו דחשוב לענן טומאה וכו' ע"ש וא"כ מוכן ממילא דה"ה לענן ח"ש דעלמא שפיר גיפתו להאמר דרק פשיש לו השכיבות זה להיות פועל ענין האיסור בזולתו ויוכל לסבב מלקות אל הח"ש האחרון ע"י צירופו הוא דמהני השכיבות הזו לאסרו משא"כ היכא דהח"ש האחרון לא ינצרה לצירופו וכנ"ל]: ומעתה נראה עפ"י מאי דס"ל לר"ש במפות דכ"ש למפות ומבואר שם בריטב"א בשם הרמ"ה דהוא מטעמא דאחשבי' עש"ה.

והנה כבר פתבתי בקונטרס ע' פנים לתורה אות נ"ג דבכמו נידון דמצה של טבל דינן לא שייכא סברא דאחשבי' הנ"ל פינן שאין פונתו באכילת המצה מפאת בקשו ורצותו

עגנון האכילה בעצם פדי שנוכל לומר שבאכילתו הח"ש לבד רואין אנו מזה שחשוב הוא בעיניו אכילה זאת ורק אוכל מפאת המצנה וכדי לקיים החוק התורה המוטל עליו ולא מפאת בקשו עגנון האכילה בעצם וע"כ לא שייכא פאן סברא דאחשבי' עש"ה, ולפי"ז אלו יאכל פאן כזית פחות משהו מפאת א"א לצמצם אזי לא תהי' האכילה הזאת אכילה של חיוב מלקות גם לר"ש פיון דאין פאן סברא דאחשבי'.

ואולם בתורת ח"ש לכאורה יהי' אסור גם לר"ש כמו לרבנן דהא ר"ש היא רק מוסף אדרבנן וס"ל דסברא דאחשבי' מועלת גם לחייב מלקות אבל נדאי דהיכא דליכא סברא דאחשבי' להיות כ"ש למכות עכ"ז עכ"פ הוא אסור מה"ת לר"ש כמו לרבנן ואולם אחרי העיון גם ז"א דהא הא דח"ש אסור מה"ת לרבנן היינו רק מטעמא דחזניא לאצטרופי וא"כ לפי הצעתנו הנזכרת דזה שייך רק היכא שהח"ש האחרון יצטרף לצירוף הח"ש הראשון וא"כ שוב פאן לא שייך כלל לר"ש הא דחזניא לאצטרופי דממ"נ במה ישלים השיעור אם במשהו טבל של מצה הרי נאמר עדל"ת ויהי' כל הכזית היתר לגמרי ואם ישלים במשהו טבל דעלמא לא בטבל של מצה דמצנה א"כ שוב הרי לא תהי' פונתו באכילת אותו המשהו לקיום מצנה ושוב הרי נאמר באותו משהו סברא דאחשבי' ויהי' דינו דין כ"ש למכות כמו בעלמא לר"ש וא"כ שוב לא יצטרף אותו המשהו לצירוף הח"ש הראשון כלל פיון דיהי' בו מלקות מפאת עצמותו דכ"ש למכות וא"כ שוב גם הח"ש הראשון אין בו חשיבות דחזניא לאצטרופי מפאת מה שראוי להצטרף לאותו המשהו פיון שאותו המשהו לא יצטרף לצירופו ובכה"ג הרי לא אמרי' סברא דחזניא לאצטרופי וכנ"ל וא"כ לר"ש לא חזניא הח"ש פאן לאצטרופי לא למשהו טבל שאינו של מצה דמצנה ולא למשהו טבל של מצה דמצנה וא"כ שוב הח"ש מותר לגמרי מה"ת פאן לר"ש וא"כ שוב יש פאן ב' צדדים להיתר וצד אהד לאיסור דצד דפחות משהו וצד הצמצום היתר הם ויש רק צד אהד לאיסור דהיינו צד דיתר משהו וא"כ שוב אזלי' בתר רובא ושפיר אמרי' עדל"ת וע"כ ברייתא דפסחים הנ"ל דמוקמינן לה אליבא דר"ש שפיר הוצרכה לילפותא דמצה של טבל מקרא ולא פסלה מטעמא דמהב"ע דאדרבה הרי אמרי' עדל"ת משא"כ לפי ההלכה דקיי"ל לרבנן דלא אמרי' כ"ש למכות וא"כ שפיר גם הצד דפחות משהו הוא איסור מפאת חזי לאצטרופי פיון דחזי לאצטרופי למשהו טבל דעלמא שאינו טבל של מצה דמצנה דאותו המשהו שפיר יוצרף לצירוף הח"ש הנה דבו בעצמותו הרי ליכא מלקות פיון דאנן לא סבירא לן דכ"ש למכות וא"כ פיון דמשהו הנה יוצרף לצירוף הח"ש הנה שפיר הח"ש אסור מפאת דחזניא לאצטרופי למשהו פנה וא"כ שוב יש פאן ב' צדדים לאיסור וצד אהד להיתר ואזלי' בתר רובא ואסור ולא אמרי' עדל"ת והוי שפיר מהב"ע וע"כ לפי האמת שפיר פסק הרמב"ם ז"ל לפסול מצה של טבל מטעמא דמהב"ע וכנ"ל: והנה מה שהבאתי מקונטרס ע' פנים לתורה דבכמו נידון דידן אם אוכל כזית פחות משהו מפאת א"א לצמצם לא שייכא סברא דאחשבי' פיון שאין אכילתו מפאת בקשו עגנון האכילה בעצם כ"א פדי לקיים המצנה והחוק התורה המוטל עליו הנה פתבתי שם עוד טעם אחר בזה דלא שייך פאן לומר דאחשבי' לח"ש לאכילה פיון שבאמת אין פונתו לאכילת ח"ש רק לאכילת שיעור אלא דמפאת דא"א לצמצם עלה בידו פחות משהו וא"כ הרי לא החשיב לח"ש בזה פיון דכונתו העצמית הרי הוא לשיעור לא לח"ש ע"ש.

ועיין עוד בספר ברוך טעם (שער הפולל דין א') דביאר דברי הרמ"ה הנ"ל דכ' דאחשבי' לחנומר איסורו עש"ה בריטב"א וביאר הפונה דכיון דח"ש אסור מה"ת ועכ"ז לא השגיח על האיסור ואכל על פרקה שהאכילה חשובה בעיניו ביותר עד שאינו משגיח גם על האיסור ועובר על האיסור מפאת חפצו באכילה וע"כ חשיבות גדול פנה מועיל להחשב אכילה גמורה ולחייבו מלקות עש"ה.

וא"כ לדברי הברוך טעם אלה פשוט דלא שייכא סברא דאחשבי' זאת בנידון דמצה של טבל דידן דכאן הרי אין רצונו לעבור פלל ואדרבה רוצה לקיים מצוה והנה גם לפי ב' הסברות האלה עכ"ז אם ישלים פאן לאכול משהו טבל דעלמא שאינו טבל של מצה דמצוה אזי במשהו שהוא שוב שפיר נאמר אחשבי' כיון דאז הרי שוב יהי פונתו לעבור לא לצאת ושוב נאמר סברא דאחשבי' לחנומר איסורו וכן לסברא דידי נאמר ג"כ סברא דאחשבי' במשהו שהוא כיון שבמשהו שהוא הרי תהי פונתו באמת לאכילת ח"ש לא לאכילת שיעור ושפיר יחשיב את המשהו שהוא לאכילה באכלו אותו ורק באכילת המצה של טבל הוא דליכא אחשבי' כיון דרצונו לאכול פזית אלא שמפאת א"א לצמצם הוא פחות משהו משא"כ אם יאכל אחרי זה משהו שאר טבל שאינו מצה א"כ הרי זאת האכילה היא אכילה בפני עצמה של משהו ושייך בה שפיר סברא דאחשבי' ודו"ק: ונדע דמה שכתבתי דכיון דאם ישלים במשהו של שאר טבל דאמרי' בי' אחשבי' לר"ש ולא יצטרף לצירוף הח"ש הראשון ע"כ אין הח"ש הראשון חשוב מפאת חזי לאצטרופי הנה ואעפ"י שראוי להצטרף אל המשהו שהוא ויהי חלק משיעור לא ח"ש עכ"ז אין לו חשיבות מפת זה כיון שלא יגרום המלקות אל המשהו שהוא הבלתי צריך לו וכנ"ל הנה יש לי באמת להסתפק בזה אם יהי אל הח"ש הראשון צירוף פלל בכה"ג אל המשהו שהוא כיון דהמשהו הוא אכילה בפני עצמו מפאת אחשבי' די"ל דרק חצאי שיעורין הוא דמצטרפים בכא"פ להחשב יחד אכילה כיון דכל אחד בפני עצמו אינו אכילה וע"כ שפיר מצטרפים יחד להחשב אכילה משא"כ פאן דהמשהו שהוא הוא אכילה ועומד בעצמו ע"כ גם הח"ש הראשון אין מצטרף אליו פלל רק גם הוא עומד בפ"ע ואפתי הוא ח"ש צדיין ודו"ק.

וכן יש להסתפק ספק זה לר"ל דס"ל דח"ש מותר מה"ת אזי יש להסתפק באוכל ח"ש ובתכא"פ אכל עוד שיעור אם הח"ש הראשון מצטרף אל השיעור והוא נחשב חלק משיעור וכאלו אכל פזית ומחצה בבת אחת דפשוט דיש במחצה שהוא איסור מה"ת גם לר"ל דהא טעמא דר"ל דמתיר ח"ש מה"ת הוא רק מפאת דאכילה אמר רחמנא וליכא וא"כ באוכל פזית ומחצה דגם המחצה חלק מאכילה א"כ פשוט דגם לר"ל עבר לאו גמור על הכזית ואיסור ח"ש בהחצי זית וא"כ ה"נ אם נאמר דהח"ש הראשון מצטרף אל השיעור הנאכל בכא"פ א"כ ה"ל פאוכל בב"א פזית ומחצה והוי גם הח"ש שהוא למפרע איסור תורה גם לר"ל משא"כ אם נאמר דאין הח"ש מצטרף אל השיעור הנאכל אחריו א"כ הוא רק ח"ש לבד ועבר רק איסור דרבנן ויש לדבר הרבה בזה ואכ"מ.

ורק זאת הנני להעיר להשלמת דברינו פה דאם נאמר דאין הח"ש מצטרף אל השיעור בכה"ג א"כ דברינו הקדומים נכונים בפשיטות טפי ואין צורך להצעה דהיכא דהח"ש האחרון לא יוצרף לצירוף הראשון אז אף אם הראשון מצטרף לו עכ"ז אין לו חשיבות

דחזי לאצטרופי מפת זה כ"א הדברים נכונים בפשיטות דהרי גם לח"ש הראשון לא יהי צירוף אל האחרון ככאן פינן דבאחרון נאמר אחשבי ויחשב שיעור בפ"ע וא"כ הרי אין ח"ש מצטרף אל שיעור וא"כ בפשיטות אין הח"ש הראשון חזי לאצטרופי פלל וכלל פה לר"ש משא"כ לרבנן וכמוכין.

והנה הספק הנה אם הח"ש מצטרף אל שיעור הנאכל אחריו בכא"פ דע די"ל דתלוי בספק אשר הארכנו בו לעיל פלל ט' אם צירוף דכא"פ ענינו שהח"ש הראשון מצטרף אל האחרון ונחשב שנאכל הראשון יחד עם האחרון או ענינו להיפוך שהאחרון מצטרף לראשון ונחשב שנאכל האחרון יחד עם הראשון עש"ה.

ונה דאם נאמר דהח"ש הראשון במקומו עומד ומה שנאכל אחריו בכא"פ הוא המצטרף ומתחבר אליו א"כ היכא דאכל אחריו שיעור שאין השיעור ההוא מבקש לו חיבור וצירוף פינן דהוא שיעור בעצמותו וא"צ לצירוף וא"כ אין השיעור ההוא מצטרף אל הח"ש וא"כ ממילא נשאר הח"ש ההוא ח"ש גרידא ואין לו צירוף פלל וכמוכין משא"כ אם נאמר דצירוף דכא"פ דגילתה הל"מ לאחרונה יסע וענינו הוא שהח"ש הראשון מצטרף ומתחבר אל הנאכל אחריו ונחשב שנאכל יחד עם הח"ש האחרון א"כ גם באוכל אחריו שיעור בכא"פ שפיר הח"ש הוא מצטרף אליו להחשב פאלו אכל פזית ומחצה בבת אחת ודו"ק.

והנה פכר העירותי בכלל ט' שם מש"ס פרייתות י"ח ב' דס"ל לרבי ידיעת ספק מחלקת לחטאות ופריה ע"ז שם מברייתא דיליף מקרא דמעילה מצטרפת אפילו לג' שנים שאם נהנה מן ההקדש חצי פרוטה היום וחצי פרוטה למחר ואפ"ל עד ג' שנים מצטרפין ופריה דאמאי מצטרפין הא פכר עלי' יוה"כ בנתיים דיוה"כ במקום ידיעת ספק קאי דמכפרת אחיבי אשמות תלוין דבאות על הספק ומשני פי קמכפר יוה"כ אפול' שיעורא אפלגא דשיעורא לא מכפר ודקדקתי בכלל הנ"ל מזה דעניני צירוף שנתנה תורה היינו שהראשון מצטרף אל האחרון וע"כ נחשב בנדידון דמעילה הנ"ל שנתנה פל השיעור אחרי יוה"כ ולא הית' שם הנאה קודם יוה"כ פלל רק פל ההנאה הית' אחרי יוה"כ וע"כ א"א ליוה"כ שיכפר עש"ה.

והנה ר' שמעון בכריתות שם פליג עלי' דרבי וס"ל דאין ידיעת ספק מחלקת ואפ"ל לאשמות ס"ל דאינם מחלקות ע"ש וא"כ לר"ש שוב שפיר י"ל דס"ל דענין הצירוף הוא שהאחרון מצטרף אל הראשון לא שהראשון מצטרף אל האחרון שהרי אין לו הכרח לזה מהך דמעילה דמצטרפות אפ"ל עד ג' שנים ואין יוה"כ שבנתיים מחלק דהא לדידן' א"א ליוה"כ שתחלק פלל פינן דיוה"כ רק במקום ידיעת ספק קאי וידיעת ספק הרי אין מחלקת לדידן' וא"כ פינן דאנן בדידן אליבא דר"ש קיימינן א"כ שפיר כתבתי דלר"ש לא שייך פאן חזיא לאצטרופי פלל וכמוכין: עי"ל עפ"י דברי הש"א והשו"ת הרי"ם הנ"ל ונה דמ"ש השו"ת הרי"ם דיש ב' צדדים לאיסור דשמא הוא פחות משהו ושמא יותר משהו הנה הצד דשמא הוא יותר משהו לכאורה אין פאן דהא אם הוא יותר משהו מפזית סוף סוף הרי מקנים המצנה וא"כ ראוי שתדחה המצנה גם איסור דמשהו היתר ההוא דאפשר לקנים שניהם הא לא הוי פינן דקיימינן השתא לפי הסברא דא"א לצמצם וא"כ אם באת לאסור קיום המצנה מפאת החשש דשמא הוא יותר משהו א"כ אדרבה הרי בזה

עצמו שינה עדל"ת ואין לו למנוע מקיום המצוה עבור חשש היתר משהו דקיום המצוה ראוי שינדק גם איסור החששי שהוא (ויש לדון בזה מפאת דברי הגמ' מנחות מ"ח א' עמוד נחטא בחטאת בשביל שתנפה בעולה לא אמרי' דה"נ אין לו לחטוא במשהו היתר עבור המצוה המתקיימת בהפזית.

ואולם משטחיות דברי הגמ' זבחים צ"ז ב' ותוס' גיטין מ"א א' ועירובין ק' א' מוכח דאמרי' עדל"ת אפי' בב' תפצים וכבר דיבר מזה בספר טורי אבן וגם אני דברתי בו במקומות שונים בקונטרס ע' פנים לתורה ועוד במ"א בחדושי ואכ"מ].

ואולם לפי המבואר בס' הפריית דאין עשה דוחה ב' לאנן וטעמו פשוט דכיון דדין עדל"ת מכלאים בציצית הוא דילפי' וישם הא הוי רק לאו אהד א"כ הרי אין לנו גילוי יותר רק לשתדקה עשה לאו אהד אבל לשתדקה שני לאנן זה מנין לנו וא"כ לפי"ז מוכן דגם לאו ועוד איסור ח"ש ג"כ אינם נדחים מפני עשה כיון דכלאים הוי רק לאו אהד לבד וא"כ מנין לנו לשתדקה עשה לאו ועוד איסור ח"ש וכמו דאינו דוחה ב' לאנן מפאת דהוי יותר מכלאים ה"נ אין לו לדחות לאו ועוד איסור ח"ש דהוי ג"כ יותר מכלאים.

[ואם פי בקונטרס ע' פנים לתורה כתבתי כ"פ דאפי' לכריתות דאין עשה דוחה ב' לאנן עכ"ז לאו ועוד איסור ח"ש דוחה פי היכי דלא תיגוי פלוגתא רחוקה כל פה בין הפרייתות לתוס' דפ"ק דיבמות דסבירא להו דאפי' ב' לאנן דוחה ע"ש עכ"ז הדברים מחוסרים טעם באמת שהרי טעם הפרייתות בפשיטות הוא רק משום דדומיא דכלאים בציצית בעי' וא"כ לאו ועוד איסור ח"ש הא הוי ג"כ יותר מכלאים וכנ"ל: ואולם הרמב"ן עה"ת פ' יתרו דורש טעמא דקרא בהה' דינא דעדל"ת וכו' ונ"ל נאמת הוא ג"כ כי מדת זכור רמזו במ"ע והוא הינצא ממדת האהבה וכו' ומדת שמור במצוות ל"ת וכו' וינצא ממדת היראה וכו' ולכן מ"ע גדולה מל"ת כמו שהאהבה גדולה מיראה וכו' ולכך אמרו דאמי עשה נדחי ל"ת וכו' עכ"ל.

ולפי"ז נראה בהצעת דברי הש"ס סוטה דל"א ע"א גדול העושה מאהבה יותר מן העושה מיראה שנה תלוי לאלף דור (העושה מיראה זכותו תלוי לדורותיו להגן עליהם עד אלף דור) וזה תלוי לאלפים דור (העושה מאהבה זכותו תלוי לאלפים דור וכו') ויליף לי' ה"ם מקרא ע"ש.

ומבואר איפוא בזה דמעלת האהבה היא כפולה ממעלת היראה שהרי האהבה תלוי' לאלפים והיראה רק לאלף שהוא חצי אלפים וא"כ מוכן ממילא דמדריגת וערף עשה אחת דהיא עבודה מאהבה היא כמדריגת וערף ב' לאנן דהם עבודה מיראה.

וא"כ שפיר כ' הפריית דאין עשה אחת דוחה ב' לאנן דכיון דערף הלאנן שנה לערף העשה א"כ שוב מאי אולמי' דעשה על הלאנן ושוא"ת עדיף וכנודע משא"כ אם הנדחה הוא רק לאו ועוד איסור ח"ש שיש בו רק מקצת ענין איסור ואין בו ענין איסור בשלימות וכמבואר אצלי בסוגי' דח"ש וא"כ שוב שפיר העשה עדיפא מינייהו כיון דמדריגת וערף עשה היא כמדריגת ב' איסורין בשלימות וא"כ שפיר הם נדחים מפני עשה.

וקמו איפוא דברינו דאין פאן חשש דשמא יתר משהו שהרי גם המשהו היתר ראוי שינדקה מפני העשה וא"כ שוב יש פאן ב' צדדים להיתר דהינו צד הצמצום וצד היתר

מִשֵּׁהוּ וְנִשְׁאָר רַק צַד אֶחָד לְאִסּוּר דִּהְיִינוּ צַד הַפְּחוּת מִשֵּׁהוּ וּ"כ שׁוֹב אֲזַלְנוּ בְּתֵר רַבָּא וְשָׂרִי וְשָׂפִיר עַדל"ת: וְאַמְנָם הֶרְמַב"ן ז"ל הִנֵּן לְהַרִי דוֹרֵשׁ טַעְמָא דְקָרָא וְהָרִי קִי"ל דְּלֵא דְרָשִׁי טַעְמָא דְקָרָא וְאִין לָנוּ רַק גּוּף הַדִּין הַנֶּאֱמָר בְּתוֹרָה בְּכֻלָּאִים בְּצִיצִית דַּעַדל"ת וּ"כ פִּינּוּן שְׂשֵׁם הוּא רַק לָאו אֶחָד שְׂפִיר אִין לָנוּ לֹמַר יוֹתֵר מִזֵּה וְשָׂפִיר לָאו וְעוֹד אִסּוּר ח"ש אִין רָאוּי שְׂיֻדְחוּ מִפְּנֵי עֲשֵׂה וְכַב"ל.

וְאוּלָם בְּרִייתָא דְפְסָחִים הִנֵּן לְהַרִי מוֹקְמִינּוּ לֵה אֲלִיבָא דַר"ש וַר"ש הָא ס"ל בְּסִנְהֶדְרִין (כ"א א') וּבְכַמָּה דְּוֹכְתִי דְּדַרְשִׁינוּ טַעְמָא דְקָרָא וּ"כ לַר"ש לְטַעְמִי שׁוֹב שְׂפִיר אֲמַרִי פְּאֵן עַדל"ת וְשָׂפִיר לָא הָוִי מֵהַב"ע וְשָׂפִיר הִנְצִירָה לְיִלְפוּתָא מְקָרָא מִשָּׂא"כ לְפִי הִתְלַחָה דְקִי"ל דְּלֵא דְרָשִׁי טַעְמָא דְקָרָא א"כ שְׂפִיר כ' הֶרְמַב"ם ז"ל לְפָסוּל מִצָּה שֶׁל טָבֵל מִטַּעְמָא דְמַהַב"ע (ו' וְדו"ק: ו) נִלְעַנ"ד עוֹד בְּיָשׁוּב קְוִשִׁית הַתּוֹס' סוּפָה ט' א' דל"ל בְּסוּפָה לֵה לְמַעוּטִי גְזוּלָה ת"ל דַּה"ל מֵהַב"ע וְנִרְאָה לְפִי הַמְבֻנָּאָר בְּסוּפָה (ל"א א') דְּמִסְכָּה בְּרַה"ר חֲשִׁיב סוּפָה גְזוּלָה לְפָסוּל אִי לָאו מִשׁוּם דְּקָרְקַע אִינָה נִגְזַלְתָּ ע"ש.

וּמְבֻנָּאָר בְּזֵה דְפָסוּל גְזוּל בְּסוּפָה הָוִי גַם בְּקָרְקַע (וּפְשוּט דַּה"ה בְּדַפְּנוֹת) וְלָאו דְּוֹקָא בְּסָכָה וְע"כ נִרְאָה דְּזֵהוּ רַק הַשְׂתָּא דְכִתִּי לֵה וּמְצִינּוּ לְמִיפְרֵשׁ דְקָאִי עַל כָּל הַסּוּפָה וְאַפְּי' אֲדַפְּנוֹת וְאַקְרַקַע מִשָּׂא"כ טַעְמָא דְמַהַב"ע נִרְאָה דְלֵא שְׂיִיף בְּדַפְּנוֹת וּבְקָרְקַע לְפַמ"ש הֶרִיטְב"א בְּסוּפָה ל"א א' שֶׁם דְּבִתּוּקָף אֶת חֲבִירוֹ וְהוֹצִיאֹו מְסוּפְתוֹ לֵא שְׂיִיף מֵהַב"ע פִּינּוּן דְּקָרְקַע אִינָה נִגְזַלְתָּ וְלֵא יִצְאָה הַסּוּפָה מִרְשׁוֹת בְּעָלִי וְלֵא נַעֲשִׂית הַעֲבִירָה בְּחַפְץ הַמְצָנָה וְרַק הָאֲדָם הוּא הַעֲוֹבֵר בְּתַקְפוֹ אֶת חֲבִירוֹ וְהוֹצִיאֹו מְסוּפְתוֹ וְע"כ לֵא שְׂיִיף מֵהַב"ע וְהָא לְמָה זֵה דוֹמָה לְאוֹכֵל חֵלֶב וְיוֹשֵׁב בְּסוּפָה דִּיִּצְאָ עֵש"ה דִּיִּצְאָ שֶׁם מְדַבְּרִיו פָּלַל זֵה דְכָל שְׂלֵא נַעֲשִׂית הַעֲבִירָה בְּעֵצָם הַחַפְץ שֶׁל הַמְצָנָה לִית ב' מִשׁוּם מֵהַב"ע.

וְהִנֵּה הָרָא"ש פ"ק דְּסוּפָה ס' י"ג כ' דַּרְק הַסְכָּה דְסוּפָה הוּא דְאִית בִּי אִסּוּר מְוַקְצָה מִחֲמַת מְצָנָה מִשָּׂא"כ הַדַּפְּנוֹת לִית בְּהוּ מִשׁוּם מְוַקְצָה לְמְצָנָה עכ"ה וְהַטַּעַם פְּשוּט דַּס"ל דְּחַפְץ הַמְצָנָה בְּסוּפָה הוּא רַק הַסְכָּה דְכָל סְכָה הַכְּתוּב בְּקָרָא אֶסְכָּה הוּא דְקָאִי וְלֵא אֲדַפְּנוֹת וְכַמְבֻנָּאָר בְּרָשִׁי סוּפָה י"ב א' ד"ה פְּשִׁירִין לְדַפְּנוֹת וּ"כ פִּינּוּן שְׂהַדַּפְּנוֹת, אִינָם הַחַפְץ שֶׁל מְצָנָה א"כ שׁוֹב לֵא שְׂיִיף בְּהוּ מֵהַב"ע וּ"כ שְׂפִיר צָרִיף קָרָא דְלֵה לְדַפְּנוֹת גְזוּלִים וְכַמְבֻנָּן: וְאוּלָם לְדַעַת הֶרְמַב"ם פ"ו מַה' סוּפָה הַט"ו הַמְבֻנָּאָה בְּרָא"ש שֶׁם דְּגַם עֲצֵי הַדַּפְּנוֹת אִסּוּרִים כָּל שְׂבַעָה ע"ש א"כ מְבֻנָּאָר דְּדַעַת הֶרְמַב"ם הִיא לְהִקְפוּף דְּגַם דַּפְּנוֹת דְּסוּפָה הֵם חַפְץ שֶׁל מְצָנָה וּ"כ שְׂיִיף שְׂפִיר גַם בְּדַפְּנוֹת פְּסוּלָא דְמַהַב"ע.

וְאוּלָם י"ל דְאַפְּי' אִם הַדַּפְּנוֹת אִינָם הַחַפְץ שֶׁל הַמְצָנָה עכ"ז פִּינּוּן דְּהַסְכָּה אִינָנוּ מְצָנָה כ"א כְּאֲשֶׁר יֵשׁ דַּפְּנוֹת א"כ הַדַּפְּנוֹת עכ"פ מְכַשִּׁירִי מְצָנָה נִינְהוּ וְשָׂפִיר יֵשׁ לְאַסְרָם מִפְּח מְוַקְצָה לְמְצָנָה פִּינּוּן שְׂהַקְצָה אוֹתָם לְהִיּוֹתָם הַכָּשֵׁר מְצָנָה וְהָרִי הֵם כְּמוֹ נוֹי סוּפָה דַּג"כ אִסּוּר מִשׁוּם מְוַקְצָה וּ"כ דִּיִּנּוּ הַנּוֹי עֲצָם הַחַפְץ שֶׁל מְצָנָה כ"א דְבָר מִבְּחוּץ הַמְוַקְצָה אֶל הַמְצָנָה וְע"כ נִהִי דַּס"ל לְהֶרְמַב"ם ז"ל דְּשְׂיִיף מְוַקְצָה מִחֲמַת מְצָנָה בְּדַפְּנוֹת עכ"ז פְּסוּלָא דְמַהַב"ע דְּהוּא רַק אִם נַעֲשִׂית הַעֲבִירָה בְּעֵצָם חַפְץ הַמְצָנָה ע"כ שְׂפִיר שְׂיִיף זֵה רַק בְּסָכָה וְלֵא בְּדַפְּנוֹת וְכַמְבֻנָּן.

ואמנם מדברי התוס' בראש השנה כ"ח ב' ד"ה ומנא מוכח דסבירא להו ו"ל דגם הדפנות הם החפץ של מצנה בעצם ונ"ל שם ומסופה אין להביא ראי' פאן מה שאין עובר (על כל תוס'ף) בעשה ד' מחיצות אע"ג דאמר' ב' פהלקתן ושלישית אפי' טפח וכו' עכ"ל.

ומוכח להדיא דגם הדפנות הם החפץ של מצנה דאל"כ מאי הוספה על המצנה שנייה בדפנות ונהרי התורה אסרה רק להוסיף על המצנה והדפנות הרי אינם המצנה ודו"ק: ואמנם גם אם נאמר דגם הדפנות הוי חפץ דמצנה יש ליישב קושית התוס' סופה ט' א' הנ"ל דל"ל לה וכו' וי"ל דיש נפקותא למ"ד בסופה (י"ח א') דסיפא על גבי אכסדרה שאין לה פצימין כשינה מטעמא דפי תקרה יורד וסותם.

והנה שם בסופה (ד' ב') איתא היתה גבוהה מכ' אמה ובנה בה עמוד וכו' סבר אבני למימר גוד אסיק מחיצתא א"ל רבא בעינו מחיצות הנקרות וליפא ובתוס' שם ד"ה סבר ונ"ל ולא דמי לסיפא ע"ג אכסדרה שאין לה פצימין דפי תקרה חשיב שפיר מחיצות הנקרות עכ"ל.

ולפי"ז נראה דהא דאמרין פי תקרה יורד וסותם היינו רק אם אין שם מחיצה כלל תחת הפי תקרה וירידת הפי תקרה דחזינו לפי תקרה פאלו יורד וסותם היא היא המחיצה משא"כ היכא דיש מחיצה באמת ובפועל תחת הפי תקרה אז שוב לא שנייה לומר פי תקרה יורד וסותם שהרי אז אין סתימת הפי תקרה ניקרת כלל שהרי ענין ההיפך הוא רק לפני הרואה ובני אדם הרואים פשיטא דלא יחשבו כלל מסתימת הפי תקרה אם יש שם מחיצה בפועל וא"כ הא איפא נפקותא אם סיפא ע"ג אכסדרה הנ"ל ותחת הפ"ת עשה מחיצה גזולה דמשום לה שפיר פסול פינון דבאמת הרי אין אומרים פאן פ"ת יורד וסותם משא"כ מהב"ע לא הוי שהרי אפשר למצנה בלי עבירה שהרי אלו לא עבר ועשה מחיצה מגזול שוב הרי היינו אומרים פ"ת וכו' והיתה הסופה פשיטה בלא"ה וא"כ בכה"ג הא לא חשיב מהב"ע וכמ"ש התוס' והמפרשים ריש לולב הגזול ע"ש.

ועי"ל יותר דאפי' למ"ד בסופה י"ח א' דלא אמרין פי תקרה יורד וסותם עכ"ז הרי מבואר שם י"ט א' הטעם דהוא משום דהני מחיצות לאכסדרה הוא דעבידי ע"ש וא"כ הדבר תלוי אף בכונתו ואלו פנון בעשותו תקרת האכסדרה לעשותה לשם מחיצת הסופה היתה מועלת וא"כ אפתי שפיר הרי הי' אפשר למצנה בלי עבירה שהרי הי' אפשר לו לכונן בתקרה לשם מחיצת סופה והייתי אומר אז פי תקרה יורד וסותם ולא הי' צריך אז למחיצה הגזולה וא"כ שוב הא לא הוי מהב"ע וכעין זה כ' הפנ"י ריש לולב הגזול ויש לחלק ובאתי רק להעיר.

[נדע דמ"ש דאם יש מחיצה בפועל תחת הפי תקרה אזי אין אומרים פי תקרה יורד וכו' מפאת דאין סתימת הפי תקרה ניקרת הנה י"ל פן עוד בפשיטות טפי דסתימת פ"ת שנייה רק פשהחלל שתחתיו פנוי להסתם משא"כ פשהוא סתום בלא"ה בפועל ממחיצה שבו שוב לא שנייה בו סתימת הירידה דפי תקרה כלל שהרי סתום הוא ואין שם חלל לשיירד הפי תקרה לתוכו לסותמו ועוד דסתימת דפ"ת הרי הוא אף סתימה במוכן השכל דחושבין ורואין פאלו הוא סתום וע"כ י"ל דסתימה זאת בטילה לגבי סתימה גמורה בפועל ואין שם עוד סתימת פ"ת כלל אם יש שם סתימה בפועל ואין להאריך]: ואולם באמת נבוא אני בענין פסול גזול בדפנות דנהי דמש"ס סופה ל"א א' הנ"ל דאמר דמספא ברה"ר אית

בי' פסול סנפה גזולה אי קרקע נגזלת ופשוט דה"ה בדפנות גזולים וכנ"ל עכ"ז הדבר צע"ג באמת דמאי שגא פסול גזול יותר משאר פסולים דאינו פוסלין בדפנות וכמבואר בסנפה י"ב א' במשנה וכולן פשירין לדפנות וברש"י דכל הפסולין ששינינו בסנה פשירין לדפנות דכל סנה הכתוב סנה משמע דדופן לא איקרי סנה ודנפקא לו דפנות מבספת בספת בסכות מיתורא דקרא ילפי' ולא ממשמעוהא הלכך ספנות תעשה באספה מגרנה אסכה הוא דקאי עכ"ל.

וא"כ ה"נ קרא דחג הספות תעשה לה דרשי' לה למעוטי גזולה נמי ראוי לומר דקאי רק אסכה ולא אדפנות ותדע דהא מתיבת תעשה ממעטינו מן העשוי ואעפ"כ בדפנות אינו פוסל מן העשוי וכמשנה סנה י"ב א' ה"ל ע"ש בגמ' וא"כ כי היכי דתיבת תעשה לא קאי אדפנות ה"ה דתיבת לה דבתרי' לא קאי אדפנות.

ועוד יותר מזה קשה דהא ב"ש דרשי' לה לשם חובה וכמבואר בסנה ט' א' ואעפ"כ מודי ב"ש דלא בעינו דפנות לשמן ובסנה הוא דבעי' שסיסנה לשם סנה וכמבואר במשנה סנה ט"ו א' בש"א מפקפק וכו' ע"ש וא"כ ה"נ לדין דדרשינו לה למעוטי גזולה פשוט דלא קאי תיבת לה אדפנות כ"א אסכה.

ועינתי בס' פפות תמרים בסנה ל"א א' שם וראיתי שכ' וז"ל ולכאורה הי' נראה לתרץ בזה דעד כאן לא פסיל רחמנא סנה גזולה אלא בענין הסנה דמאי דכתי' חג הספות תעשה לה פירוש סנה הוא הסנה ובסנה הוא דהקפיד הכתוב שלא יהי' גזול לא בקרקעית הסנה אבל זה אי אפשר דהא קתני בבביתא והמסנה ברה"ר דקרקע לאו דידי' אלא דסנה גזולה הוי בין בסנה ובקרקעות והוא הדין בדפנות עכ"ל בענין זה.

ולחומר הנושא י"ל לענ"ד דנהי דחכמים פירשו קרא דחג הספות תעשה לה דקאי אעשית הסנה עכ"ז לא באו להוציא קרא מפשוטו דקאי אקיום מצות ישיבת סנה ומצאתי פן בשו"ת ח"ס חיו"ד סוף סי' רע"א שכ' בהסברת דעת הר"ם דנשים פסולות לעשות ציצית אף ע"ג דסוכות גב"ד פשייר' וז"ל דס"ל להר"ם פדעת הר"י שבמך דכי כו' דמ"ע דציצית אינו אלא להטיל בו ציצית כו' והשתא לא תיקשי מסנה דכתי' בסוכות תשבו ואין העש' המצוה וזה דכתי' חג הספות תעשה העש' קאי אחג ולא אסנה ולא נעלמו מפני דברי הש"ס תעשה לה לשם חובה מ"מ לא משמע פשטא דקרא דקאי אסנה כמו בציצית כו' עכ"ל.

הרי דמקימינו גם פשטא דקרא דקאי אעשית חג הספות דהוא בקיום מצות ישיבת סנה דהיא עיקר עשית חג הספות דההמנע ממלאכה ושאר מצות החג אין מורים על היות החג חג הסוכות ואף גם אי קאי על כל מצות החג עכ"ז מקללם ובראשם ודאי היא מצות ישיבת סנה בכונת הכתוב] וע"כ פיון דמפרשינו לה למעוטי גזולה לכן בעי' ג"כ שהשיבה עצמה לא תהי' ישיבה של גזול וע"כ אם הקרקע גזולה דאז השיבה שהיא יושב בסנה היא עצמה גזול היא פיון שדורס הוא או הדבר אשר הוא יושב עליו על קרקע חבירו בגזול ולא שיהי' פאן הא דדריסת הרגל לא קפדי אינשי דכאן דגזול את הקרקע אזי גם דריסת הרגל אסור כמבואר ברמב"ם ה' גזילה נאבידה פ"ה ה"ב ובח"מ סי' שס"ט סעי' ב' גזול בית או שדה אסור לעבור בתוכה או ליכנס בה בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים עש"ה.

ומה גם דכאן איננו דריסת הרגל דרף ארעי לבד כ"א היא ישיבה קבועה זו ימים על קרקע שאינה שלו ובכה"ג ודאי דקפדי אינשי וז"פ] וע"כ שפיר אימפטא מתיבת לה. ולפי"ז י"ל דבדפנות גזולים שפיר אין פסול כלל פיון שיושב על קרקע של עצמו ואין הישיבה גזול ורק הדפנות הוא דגזול ובגוף הדפנות שפיר אין גזול פוסל דלה קאי רק אסקף: או אישיבה וכנ"ל ואם נאמר פן אזי בטל תירוצנו על קושית התוס' סופה ט' א' הנ"ל וכמוכן: ואמנם נראה דגם אם נאמר פן יש לתרץ קושית תוס' הנ"ל בהצעת סברת המנחת חינוך ו"ל הבאתי לעיל אות ג' דכ' דמהב"ע איננו פסול עצמותי ולא חשוב לולב גזול כלולב שגפרצו עליו וכדומה רק שפיר לולב פשר הוא ושפיר נחשב שעשה מעשה לקחת לולב שציונה תורה אלא שא"א שתהי' מעשהו לרצון פיון שפא בעביר'.

ולפי"ז נראה לפי דעת הרא"ש הנ"ל דהדפנות אינם החפץ של מצוה כ"א הסוף לבד הוא דהוי החפץ של מצוה ומוכן ממילא דלפי סברא זאת אין הדפנות צריכים להיות לרצון כלל פיון שאינם החפץ של מצוה ואינם הנרצה והמבוקש בהמצוה ולפי"ז נראה דאפתי יש נפקותא בקרא דלה לפי המבואר בסופה כ"א ב' במשנה הסומך סוכתו בכרעי המטה פשי'ר' ר' יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה פסולה והלכתא פנותי' דר"י וכמבואר בסי' תר"ל.

והנה בגמ' שם יש מאן דאמר דטעמא דר"י מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה וברש"י כ' וז"ל ואעפ"י שלא למדנו פסול אלא לסוף הואיל ונקרו של סוף אלו מעמיד הוי פאלו סוף בדבר המקבל טומאה עכ"ל ומוכח דסברא אלימתא היא ופסולא דאורייתא היא דמעמיד חשוב פגוף הדבר והוי פסול שהוא במעמיד פאלו הי' בפסוף עצמו וכן משמעות דברי הרמב"ן במלקחיות שם [וע' ריש סופה מבוי דאורייתא תני פסולה וכו' וע' ר"ה י"ט א' ושפת ס' א' הפל הולך אחר המעמיד ובמ"א הארכתי].

ומעתה נראה דיש נפקותא להיכא דסוף הסוף בדבר הגזול דהשתא דכתי' לה בהדיא למעוטי גזולה ה"ל גזול פיסול עצמותי בדבר המקבל טומאה וכדומה וא"כ שפיר הסופה פסולה דכיון דסוף הסוף בדבר הפסול ה"ל פאלו סוף בסוף פסול ואיננה סופה שציונה תורה רק בית בעלמא משא"כ אלו לא הי' נאמר לה א"כ אז הרי לא הי' גזול פסול כלל והי' מסוף בסוף גזול שפיר חשוב סוף פשר אלא שלא הי' הסוף מתקבל לרצון פיון שהוא גזול א"כ ממילא היכא דהסוף באמת אינו גזול כ"א שפסוף אותו בדבר הגזול דמה שהוא סוף את הסוף הרי איננו החפץ של מצוה בעצם דעצמות החפץ של מצוה הרי הוא רק הסוף לבד אלא דאנו אומרים דאם סוף את הסוף בדבר הפסול אזי נחשב פאלו הי' זה הפסול בפסוף עצמו מפאת שיש הפסול הזה במעמיד של הסוף וע"כ זה שייך רק בפסול עצמותי אם ישנו במעמיד בדבר המקבל טומאה וכדומה משא"כ גזול דאינו פסול כלל אלא דאינו מתקבל לרצון פיון שפא בעביר' א"כ עתה שהגזול הוא רק בדבר המעמיד שאיננו החפץ של מצוה וא"צ להיות לרצון כלל א"כ הרי אין פאן התחלתפסול כלל והסוף עצמו הרי הוא שלו ומדוע לא יתקבל לרצון ודו"ק היטב פי סברא דקה ונכונה היא בעזה"י: כלל יג.

בענין ממ"נ בדברבן ומתוף הדברים יתבאר לה ענין הנושא הזה. בש"ס יבמות ד"כ ע"א במשנה כלל אמרו ביבמה כל שהיא איסור ערוה לא חולצת ולא מתייבמת איסור מצוה

קדושה חולצת ולא מתנייבמת אַחותהּ שְׁהיא יבמתהּ אי חולצת או מתנייבמת (אַחותהּ של ערנהּ שְׁהיא יבמתהּ פגון שְׁנפלוּ לַפְּנִי שְׁתֵי אַחִיּוֹת מְשֻׁנֵי אַחִין וְהֵאֵחָת אַסוּרָה לּוֹ מִשּׁוּם עֲרֹנָהּ פֶּגוֹן שְׁהיא כְּלוּתוֹ וְכדוּמָה אֲזִי אַחֻתָּהּ או חולצת או מתנייבמת ואין בָּהּ מִשּׁוּם אִסוּר אַחֻת זְקוּקָתִי דְעֲרֹנָהּ לְאוֹ זְקוּקָתוֹ הִיא) אִסוּר מְצָנָה שְׁנִיּוֹת מִד"ס אִסוּר קְדוּשָׁה אֶלְמָנָה לַכ"ג כו' וּבִגְמ' שֵׁם אַחֻתָּהּ שְׁהיא יבמתהּ כו' אַחֻתָּהּ דְמֵאֵן אֵילִימָא דְאִסוּר מְצָנָה פִּינּוֹן דְמְדַאֲרֵייתָא רַמִּי קַמִּי פִּגְעָה בְּאַחֻת זְקוּקָתוֹ אֶלָּא אַחֻתָּהּ דְאִסוּר עֲרֹנָהּ עַכ"ל הַגַּמ'.

וּמְבֹאָר בְּזֶה דְאַחֻתָּהּ דְשֻׁנֵי יבְמָה אַסוּרָה לִיבָם מִשּׁוּם אַחֻת זְקוּקָתוֹ פִּינּוֹן רַהֲשֻׁנֵי רַמִּי קַמִּי מְדַאֲרֵייתָא וְאֵע"ג דְכָל עֵיקְרוֹ שֶׁל אִסוּר נִישׁוּאֵי אַחֻת זְקוּקָה רַק מְדַרְבְּנָן הוּא וְכַמְבֹּאָר בִּיבְמוֹת כ"ז ב' וְעוֹד בְּכַמָּה דְוֹכְתִי וְא"כ הִי רְאוּי לְכַאוּרָה מְסַבְרָא לְהִתִּיר אַחֻת הַשֻּׁנֵי מִטַּעַם מִמ"נ דְמְדַאֲרֵייתָא הִרִי מוֹתֵר לִישׂא אַחֻת זְקוּקָה וּמְדַרְבְּנָן הִרִי אֵינְנָה אַחֻת זְקוּקָה דְמְדַרְבְּנָן הִרִי הַשֻּׁנֵי פְעֲרֹנָהּ וְאֵינְנָה זְקוּקָה וְעַכ"ז אֵין אוֹמְרִים כֵּן רַק אוֹמְרִים דְכִינּוֹן דְהַשֻּׁנֵי הִיא זְקוּקָה מְדַאֲרֵייתָא ע"כ ה"ל אַחֻתָּהּ אַחֻת זְקוּקָה וְאַסוּרָה מְדַרְבְּנָן פְּכַל אַחֻת זְקוּקָה.

וְהִנֵּה הַטַּעַם בְּזֶה י"ל בְּתַרִי גִוּוֹנֵי א) י"ל דְחֻכְמִים עָשׂוּ דְבְרֵיהֶם רַק לְהַחְמִיר עַל ד"ת אֶבֶל לֹא לְהַקֵּל עַל ד"ת וְע"כ נִהִי דְגִזְרוּ עַל הַשְּׁנִיּוֹת מִשּׁוּם ס"ל עֲרִיּוֹת עַכ"ז רַק לְהַחְמִיר עָשׂוּ כֵּן שְׁתֵּיהֶן הַשֻּׁנֵי אַסוּרָה מְלֵהֲנִשׂא אֶבֶל לֹא עָשׂוּ דְבְרֵיהֶם לְהַקֵּל לְעַנּוֹן שְׂאֵם נִפְלָה שְׁנֵי לִיבּוּם לֹא יֵהִי בָּהּ זִיקָת יבּוּם מְדַרְבְּנָן כְּמוֹ שְׂאֵין זִיקָת יבּוּם בְּעֲרֹנָה דְאִרְיִיתָא וְע"כ חֲשׂוּבָה הַשֻּׁנֵי שְׁפִיר זְקוּקָה לִיבּוּם גַּם מְדַרְבְּנָן וְע"כ שְׁפִיר אַחֻתָּהּ אַסוּרָה מִשּׁוּם אַחֻת זְקוּקָתוֹ.

וְהָא דְקָאָמַר בַּגַּמ' פִּינּוֹן דְמְדַאֲרֵייתָא רַמִּי קַמִּי וְכו' אֵין הַפְּנִיָּה דְהַשֻּׁנֵי רַק מְדַאֲרֵייתָא רַמִּי קַמִּי וְלֹא מְדַרְבְּנָן רַק הַפְּנִיָּה דְכִינּוֹן דְמְדַאֲרֵייתָא רַמִּי קַמִּי א"כ וְדַאי לֹא בָּאוּ חֻכְמִים לְהַקֵּל עַל ד"ת וְלוֹמַר דְמְדַרְבְּנָן לֹא רַמִּי קַמִּי וְע"כ גַּם מְדַרְבְּנָן רַמִּי קַמִּי וְנִמְצָא דְפִגְעָה בְּאַחֻת זְקוּקָתוֹ.

ב) י"ל דְמִילֵי דְרַבְּנָן אֵינָם מוֹסְבִים עַל הַדְרַבְּנָן כ"א עַל הַדְאֲרֵייתָא הֵם מוֹסְבִים וְע"כ כַּאֲשֶׁר אָסְרוּ חֻכְמִים נִישׁוּאֵי אַחֻת זְקוּקָה לֹא הִית' פְּנִיָּתָם עַל אַחֻתָּהּ שֶׁל זְקוּקָה שְׁהיא זְקוּקָה גַּם מְדַרְבְּנָן כ"א הִית' פְּנִיָּתָם עַל אַחֻתָּהּ שֶׁל זְקוּקָה מֵה"ת וְע"כ גַּם הַשֻּׁנֵי אִפִּי אֵי נִימָא דְמְדַרְבְּנָן אֵינְנָה זְקוּקָה עַכ"ז מְדַאֲרֵייתָא הִרִי הִיא זְקוּקָה וְע"כ שְׁפִיר הִוִּי אַחֻתָּהּ בְּכָלֵל אִסוּר אַחֻת זְקוּקָה וְשְׁפִיר נִאָמַר גַּם עֲלֵי אִסוּר זֶה וְדו"ק: וְהִנֵּה בִיבְמוֹת כ"ו א' בְּמִשְׁנֵה נִשְׁנָה ג"כ דִּין זֶה שְׂאֵם נִפְלוּ לַפְּנִי ב' אַחִיּוֹת מִב' אַחִין וְהֵאֵחָת אִסוּר מְצָנָה אֲזִי גַּם שְׁנֵי חוֹלְצֵת וְלֹא מִתְנִיבְמָת וּבִגְמ' שֵׁם כ"ח ב' קָאָמַר דְהִרְבּוּתָא הִיא דְסַד"א דְלִיקוּם אִסוּר מְצָנָה בְּמִקוּם אִסוּר עֲרֹנָה וְתִתְנִיבָם (אַחֻתָּהּ) קַמ"ל וּפְרִיָּה וְתִתְנִיבָם (בְּתַמִּי) פִּינּוֹן דְמְדַאֲרֵייתָא רַמִּי קַמִּי קְפִגְעָה זְקוּקָתוֹ וּמְשַׁנֵּי סַד"א מִשּׁוּם מְצָנָה עֲבוּד רַבְּנָן קַמ"ל עַכ"ל הַגַּמ' וּמְבֹאָר בְּזֶה שְׂאֵין שׁוּם ה"א פְּלֵל לּוֹמַר סְבָרָא דְמִמ"נ הַנֵּל לְהִתִּיר אַחֻתָּהּ וְלֹא הַנְּצָרָה הַמְשַׁנָּה פְּלֵל לְהוֹדִיעַנוּ זֹאת וְכַדְפְּרִיָּה דְמֵאִי ה"א דְתִתְנִיבָם הָא פִּינּוֹן דְמְדַאֲרֵייתָא רַמִּי קַמִּי וְכו' וְהִתְרַצֵּן תִּי רַק דְכִינּוֹן דִּישׁ בְּאַחֻתָּהּ מְצָנָת יבּוּם מֵה"ת ע"כ ה"א שְׁמִשּׁוּם בִּיטוּל הַמְצָנָה עֲבוּד רַבְּנָן אִסוּר מְצָנָה כְּאִסוּר עֲרֹנָה כְּדִי שְׁתִּתְקַיֵּים מְצָנָת יבּוּם בְּאַחֻתָּהּ

וכפירש"י שם עש"ה משא"כ היכא דאין שם בישול מצנה אזי פשוט גם להתרצון דלא אמרי' ממ"נ פנה להתיר בדרבנן.

והנה מסוגל דיבמות כ"ח ב' ה"ל מוכח לכאורה דהא דלא אמרינן ממ"נ הנה הוא מטעם הא' ה"ל דלא עשו חכמים דבריהם להקל ואין לשנ' קולא דערנה שלא תזקק ליבם מדרבנן רק גם מדרבנן היא זקוקה וע"כ שפיר הוי אחותה אחות זקוקה דאי פטעם הב' ה"ל א"כ מה זה שאמר דסד"א דליקום איסור מצנה במקום איסור ערנה ומה בכך דניחשב פאיסור ערנה הרי סוף סוף אפשר להיותה רק ערנה דרבנן וא"כ סוף סוף הרי מה"ת היא זקוקה ליבום וא"כ שפיר אחותה היא אחות זקוקה פינו דאיסור אחות זקוקה דאמור רבנן על הדאורייתא הוא מוסב לפי הטעם הב' ה"ל ועל כרחך לומר דאין הדבר כן רק דמילי דרבנן הם נאמרים גם לפי הדרבנן וקאי איסור אחות זקוקה רק על אשה הזקוקה גם מדרבנן ורק דשנ' גם מדרבנן היא זקוקה דלא עשוה חכמים ערנה כ"א להחמיר אבל לא להקל שלא יהי' בה זיקת יבום וכטעם הא' ה"ל וע"כ שפיר קאמר דסד"א דליקום איסור מצנה במקום איסור ערנה ותתייבם אחותה והיינו דסד"א דתהי' לגמרי מדרבנן כערנה דאורייתא ויהיו בה גם הקולות דערנה ולא תהי' זקוקה מדרבנן וממילא תישתרי אחותה.

ואולם י"ל דזהו באמת מה שהשיב המקשן ותתייבם פינו דמדאורייתא רמי' קמי' פגע באחות זקוקתו והפונה דאפי' יהיבנא לך דסד"א דתיקום במקום איסור ערנה וש"ש ה"א לומר שהיא כערנה לגמרי מדרבנן גם להקל עכ"ז מה בכך דמדרבנן אינה זקוקה הרי סוף סוף מדאורייתא הא רמי' קמי' ונהרי היא זקוקה מה"ת וא"כ אפתי שפיר אחותה אחות זקוקתו היא דמילי דרבנן הרי על הדאורייתא הם מוסבים.

וע"ז תי' התרצון דסד"א דמשום מצנה עבוד רבנן והפונה נראה דאע"ג דשאר אחיות הזקוקות אסרו חכמים ליבם אפי' אחת מהן משום אחות זקוקתו ולא הנשגיחו על בישול מצנות יבום עכ"ז פאן דאין האיסור לפי הדרבנן כ"א לפי הדאורייתא לבד ע"כ קלוש הוא מאיסור שאר אחות זקוקה דכיון דכל עיקר האיסור דאחות זקוקה הוא מדרבנן ע"כ גם מילי דרבנן חשובי פאן לעשות קולא ושפיר האיסור קיל עכ"כ פ' מאיסור שאר אחות זקוקה שהזקוקה היא זקוקה גם מדרבנן וע"כ שפיר ה"א שהתירו חכמים פאן את האיסור ולא העמידו דבריהם במקום מצנות יבום אעפ"י שלא עשו כן בעלמא פינו דכאן האיסור קיל טפי מבעלמא כנלענ"ד ביאור דברי הגמ' ורש"י שם עש"ה ותבין ואולם לולי פירש"י שם דפי' דהאי משום מצנה עבוד רבנן דקאמר הפונה היא אמצנת יבום דאחותה של שני' וכנ"ל הי' אפשר לפרש עוד בכונת הגמ' לפי הטעם הא' ה"ל דהא דלא אמרינן פאן ממ"נ להתיר הוא משום דחכמים עשו דבריהם רק לחומרא ולא לקולא ונחשובה השנ' זקוקה גם מדרבנן וכנ"ל וא"כ פשוט לפי"ז דלא עשו חכמים דבריהם פאן פדאורייתא ממש דהא בדאורייתא אין לחלק בין לקולא ולחומרא וכמבואר בתוס' חולין (ד"י ע"ב) ד"ה אלא והארכתי בזה במ"א.

וא"כ לכאורה הא הוי פאן תרתי דסתי פינו דהשנ' מה"ת זקוקה ליבום ואסרו חכמים לייבמה עבור איסור השנ' שבה וכבר מבואר אצלי במ"א בחידושי דאפי' גימא דסתם איסורין דדבריהם לא עשאום פדאורייתא ממש עכ"ז היכא דהאיסור דדבריהם הוא

במקום עקירת מצנה דאורייתא אזו ודאי דהנכרחו לעשות דבריהם פדאורייתא פדי
שיוחשב שהתורה עצמה אמרה ביטול המצנה ויהי כמו דאמרי במילי דרבנן הם אמרו
נהם אמרו ולולי שעשו דבריהם שם פדאורייתא א"א שדרבנן יבטל מצנה של תורה.

ושוב מצאתי סברא זאת בשו"ת בית אפרים חלק חו"מ סי' ס"א. וא"כ לפי"ז אם אנו
אוסרין לישא אחות השני' מפאת אחות זקוקתו ואת השני' אנו אוסרין להתניבם מפאת
איסור השני' א"כ הא הוי זה לכאורה תרתי דסתרי דממה נפשך אם עשו איסור השני'
פדאורייתא א"כ פדאורייתא הרי שוב אין לחלק בין לקולא ולחומרא וא"כ הרי יש בה
גם הקולא דערוה דאורייתא ואינה זקוקה ליבום וא"כ הרי אין אחרתה אחרת זקוקה ואם
לא עשו את השני' פדאורייתא א"כ שוב מדוע אין השני' מתניבמת הרי במקום שאין
עושים דבריהם פדאורייתא שוב אין בכחם לבטל מצנה דאורייתא וכנ"ל וא"כ י"ל דזהו
באמת מה שאמרו בגמ' דסד"א דמשום מצנה עבוד רבנן והפונה דכיון דיש בשני' מצנות
יבום מה"ת וחקמים אוסרים אותה מלהתניבם וגוזרים לבטל מצנות יבום א"כ הרי משום
ביטול מצנה ההכרח דעבוד רבנן איסור השני' פאיסור ערוה דאורייתא ממש דאל"כ הרי
אין בכח החכמים לבטל המצנה וא"כ כיון דהשני' פערנה ממש גם להקל שוב שפיר ה"א
דתישתי אחרתה וכנ"ל וע"כ שפיר אשמעי' התנא רבותא דלא אמרי' הכי.

והא דלא אמרי' הכי באמת י"ל דלפי האמת אמרינן פטעם הב' הנ"ל דאע"ג דהשני' היא
מדרבנן פערנה דאורייתא גם לקולא ואינה זקוקה עכ"ז אחרתה אסורה משום אחרת
זקוקתו כיון דמדאורייתא עכ"פ היא זקוקה ומילי דרבנן על הדאורייתא הם מוסבים
וכנ"ל: והנה להיות זאת הסברא הנלמדת מהנה סוגיין דיבמות הנ"ל דלא אמרי' ממ"נ
פנה להתיר בדרבנן היא סברא נצרכת מאד ונוגעת לכולי' הש"ס לכן שמתי אל לבי
לעיין בזה ביותר ומצאתי דסברא זו לא לבד בסוגיין דיבמות הנ"ל תמצא קן לה כ"א
היא מפורש יוצאת עוד מכמה דוכתי ואלה הנה: א) בש"ס יבמות די"א ע"א א"ר יהודה
אמר רב צרת סוטה אסורה (ואף מחליצה פטורה מ"מ) טומאה כתי' בה פעריות מתי' ר'
חסדא ר' שמעון אומר ביאתה או חליצתה מאחיו של ראשון פוטר צרתה (אשה שהלך
בעלה למדה"י ובאו ואמרו לה מת בעלה ונישאת ואח"כ בא בעלה דאמור רבנן דתצא
מזה ומזה ועשאונה פסוטה ס"ל לר"ש דאם מת בעלה הראשון ולו אשה אחרת ונתניבמה
או נחלצה זאת מאחי המת נפטרה האשה האחרת) וכו' ובתוס' שם ד"ה ר"ש בסה"ד
פתיבו דהקושני' היא מהא דקאמר ר"ש דפוטר צרתה דכיון דאמרי' בסוטה דאורייתא
דלאו בת חליצה ויבום היא בסוטה דרבנן נמי אין לחליצה להועיל לפטור צרתה וכי
תימא ממ"נ תועיל דאם חשיבא פסוטה גמורה צרתה נמי לא בעי חליצה ואי לא חשיבא
פסוטה א"כ שפיר פטרה צרתה דמסתבר לי' להש"ס דכיון דדמיא לסוטה דאורייתא
חליצתה פמאן דליתא ואין לה לפטור צרתה עכ"ל.

ומבואר להדי' גם בזה דאין אמרים ממ"נ פנה להתיר בדרבנן דהא גם פאן ראוי לומר
ממ"נ פנה וכמו שפתיבו התוס' בעצמם דמה"ת הרי חליצתה טובה ופוטר צרתה ומדרבנן
הרי אין צרתה צריכה חליצה פלל והא דלא אמרי' באמת הממ"נ הנה פאן י"ל בו ג"כ ב'
טעמים הנ"ל די"ל דחקמים עשו דבריהם רק להחמיר ולא להקל וע"כ זאת הסוטה דרבנן
יש בה רק איסורי סוטה וגם חשוב חליצתה פמאן דליתא דזהו ג"כ חומרא אבל שיהי'

לה דין סוטה מדרבנן להקל לפטור עצמה וצרתה מזיקת יבום לענגן זה לא עשאויה חכמים פסוטה ופיר הצרה זקוקה גם מדרבנן ועכ"ז לא נפטרה מחליצה הסוטה דרבנן דחליצת הסוטה דרבנן כמאן דליתא דמיא כמו דחליצת סוטה דאורייתא אינה חליצה כלל הואיל ואינה צריכה חליצה דלענגן שתהי' החליצה כמאן דליתא וכאלו לא נעשתה כלל דהוא מידי דחומרא שפיר היא פסוטה דאורייתא ודו"ק.

ונהו לפי הטעם הא' הנ"ל אבל לטעם הב' הנ"ל צ"ל דמה שאמרו חכמים דאין יבמה נפטרת מחליצה פסולה דצרתה הדברים האלה על הדאורייתא הם מוסבים והכונה דיבמה הצריכה יבום וחליצה מה"ת עלי' הוא דאמרו חכמים דאין נפטרת מחליצה פסולה דצרתה וא"כ גם כן דצרת הסוטה צריכה חליצה מה"ת (אעפ"י שמדרבנן אינה צריכה) עכ"ז אין נפטרת בחליצה פסולה דצרתה דהיינו חליצת הסוטה שהיא חליצה פסולה פיון שאסורה להתניבם מדרבנן ודו"ק היטב.

ואולם זה יתכן רק למ"ד דחליצה פסולה לא פטרה צרתה ופלוגתא היא ביבמות דכ"ז ע"א ודנ"א ע"א ע"ש ובאתי רק להעיר: ב) הנה כי כן נמצא עוד בתוס' יבמות דל"ה ע"ב ד"ה ונמצאת דאקא דתנן שם החולץ ליבמתו ונמצאת מעוברת וילדה בזמן שהולד של קיימא הוא מותר בקרובותי וכו' אין הולד של קיימא הוא אסור בקרובותי וכו' פתבו הם ז"ל וז"ל בחולץ תוף ג' חדשים איירי וכו' וא"ת א"כ אם אין הולד של קיימא אמאי אסור בקרובותי דתוף ג' חדשים לאו חליצה היא דהא תנן לקמן היבמה לא תחלוץ ולא תתניבם עד שיהי' לה ג' חדשים וכו' ואורי' דנהי דלא הוי חליצה מ"מ אסור בקרובותי פיון דמדאורייתא הוי חליצה עכ"ל.

והנה גם כן יש סברא דממ"נ הנ"ל להתיר דהא קרובות חלוצה רק מדרבנן הוא דאסירי וכמבואר ביבמות מ"א א' (ועוד בכמה דוכתי) כן שנה רבי אהות גרושה מד"ת אהות חלוצה. מד"ס וא"כ ראוי כן להתיר הקרובות מטעם ממ"נ דהא מדאורייתא קרובות חלוצה מותרות ומדרבנן הרי אינן קרובות חלוצה פיון דמדרבנן הרי אין חליצתה חליצה ועל פרחף לומר דלא אמרי' ממ"נ כנה רק פיון דמה"ת חליצתה חליצה ע"כ שפיר הקרובות אסורות מדרבנן מפאת קרובות חלוצה וכאן שייכי ב' הטעמים דלעיל בפשיטות וכאשר יבין המעיין מעצמו: ג) בתוס' חולין דקכ"ט ע"א אהא דאמרי' התם אמר אפי' הרי אמרו כפיפת שאור שיחדו לשיבה בטילה טומאתה לאו דאורייתא וכו' (הא דאמרי' דכפיפת שאור בפסח שיחדה לשיבה בטילה מתורת אוקל חמץ ואינו עובר עליו בב"י ונעשית פלי ומקבלת טומאת מושב הדיב אומר אני דטומאה זאת שאנו מטמאים אותו משום מושב הדיב לאו דאורייתא היא אלא מדרבנן דרבנן הוא דאמור דבטלה ונעשית פלי, רש"י) ובתוס' שם ד"ה טומאתה לאו דאורייתא פתבו וז"ל תימה דאי לא.

מדאורייתא בטלה אמאי מותר להניחה בביתו עכ"ל ולכאורה מאי קושלי' הא י"ל בפשיטות דאורייתא כשביטלו וא"כ מה"ת הרי מותר לקיימו ומדרבנן הוא דצריך ביעור וא"כ הא יש ממ"נ להתיר דמה"ת הרי מועיל הבטול ומדרבנן הרי אינו חמץ כלל רק פלי ועל פרחף דסבירא להו להתוס' בפשיטות דכיון דמה"ת הוא חמץ ע"כ שפיר הוא חייב בביעור מדרבנן ככל חמץ דחייב בביעור מדרבנן אחר הבטול ואעפ"י שזה החמץ אינו חמץ רק לפי הדאורייתא לבד וגם כן שייכי ב' הטעמים דלעיל וכמובן בש"ס

עירובין דס"ז ע"ב ס"ל לר' הונא בר חיננא ולרבא דאסור לטלטל מן הימין (שהוא פרמלית דאורייתא) לקרפף יותר מבית סאתים שלא הנקף לדירה משום דהקרפף רשות היחיד הוא מה"ת ורבנן הוא דפבדוהו פכרמלית ואסרו לטלטל בתוכו יותר מד' וע"כ המטלטל מפרמלית לתוכו ה"ל מטלטל מפרמלית לרה"י דאסור ור' אשי נמי דפליג עלייהו התם ומתיר לטלטל מן הימין לתוכו היינו רק מטעמא משום דאי אסרת לטלטולי מן הימין לתוכו מפאת אסור טלטול מפרמלית לרה"י יחשבו העולם שהיא רה"י גמור גם מדרבנן ואתו למלטולי בגופי' יותר מד' אבל לולי הגזירה הזאת הי' גם ר' אשי אסר לטלטל מן הימין לתוכו עש"ה א"כ גם פאן הרי יש סברא דממ"נ ה"ל להתיר דמה"ת הקרפף הוא רה"י הרי מה"ת מותר לגמרי לטלטל מפרמלית לרה"י ולפי דרבנן דאסרו לטלטל מפרמלית לרה"י הרי מדרבנן שוב הקרפף הוא ג"כ פרמלית מפרמלית לפרמלית הרי שרי לטלטולי ועל פירוש דלא אמרי' סברא דממ"נ ה"ל נרק פינו דהקרפף הוא רה"י מה"ת ע"כ שפיר גם הוא בגזירת אסור טלטול דאסרו חכמים לטלטל מפרמלית לרה"י ושפיר אסור לטלטל מפרמלית לקרפף ואע"פ שמדרבנן גם הקרפף הוא פרמלית ודו"ק כי גם זו ראי' ברורה בס"ד דלא אמרי' סברא דממ"נ ה"ל וגם שם שייכי ב' הטעמים ה"ל וכמוכח.

ומדברי רש"י שם ד"ה הא יותר מבית סאתים מוכח דהסברא היא פטעם הא' ה"ל דחכמים עשו דבריהם לחומרא ולא לקולא וע"כ פינו שהקרפף הוא רה"י מה"ת לכן נהי דרבנן עבדוהו פכרמלית היינו רק לחומרא שיהי' אסור לטלטל בתוכו יותר מד' אבל לא לקולא שיהי' מותר לטלטל פכרמלית גמור לתוכו עש"ה ותבין ובאתי רק להעיר: ה) בתוס' פסחים די"ד ע"ב ד"ה התם כתבו דמהא דס"ל לר"ע התם במשנה דמותר לעשות מפסול דאורייתא ראשון דאורייתא (היינו תרומה שיש בה טומאת שלישי מותר לטמאה באב הטומאה ולעשותה ראשון דאורייתא) אין ללמוד שיהי' מותר לטמא תרומה אסורה מדרבנן בשני לטומאה דרבנן וז"ל שם ואור"י דלא דמי דמקלוקל דאורייתא שייכול לקלקלו עוד יותר אין ללמוד שייכול לקלקל מקולקל דרבנן יותר אפי' בקלקול דרבנן עכ"ל.

והנה לא כתבו ז"ל שום סברא בזה והסברא לכאורה נותנת להיפוך דכמו דמקולקל דאורייתא יכול להוסיף בו קלקול גדול יותר דאורייתא ה"נ פל דת"ר פועין דאורייתא תקון ושרי שפיר גם במקולקל דרבנן להוסיף קלקול גדול יותר דרבנן ונראה פונת התוס' דהא דמותר לקלקל מקולקל דאורייתא בקלקול גדול יותר י"ל דאין הטעם מפאת דאין זה נגד עשה דביעור דהגדלת קלקול לא חשיב קלקול דז"א דהגדלת קלקול שפיר חשיב קלקול ושפיר הוא נגד השומור והטעם רק דתרומה שהיא מקולקלת כבר מה"ת פגון שיש בה שלישי לטומאה איז אין עלי' עוד עשה דשומור כלל דהתורה ציוותה לשמור רק תרומה ראוי' דהיינו תרומה טהורה ומותרת באכילה אבל זו שהיא פסולה מה"ת הנה אין עלי' עשה דשומור כלל וכיון דאין חיוב לשמרה ממילא מותר להוסיף לה טומאה ולעשותה ג"כ ראשון.

ולפי"ז היכא דיש בתרומה רק קלקול דרבנן דהיינו אסור דרבנן אי טומאה דרבנן א"כ מה"ת הרי יש על זאת בתרומה עשה דשומור עדיין וכיון דחייבין בשמירתה מה"ת ע"כ שפיר אסור להוסיף לה אפי' קלקול דרבנן פינו שמקלקלין אותה יותר בזה ונהרי זה נגד

השימור והרי יש חיוב לשימור מה"ת כנלענ"ד פשוט בכונת התוס' ומעתה הנה יש גם מדברי תוס' אלה ראי' ברוך דלא אמרי' ממ"נ פנה להתיר בדרכנו דכאן נמי הרי ראונו לומר דממ"נ מה"ת הרי אינו מקלקלה פלל שהרי הוא מוסיף רק קלקול דרכנו ומדרכנו הרי שוב פבר היא מקולקלת ואין עלי' עשה דשימור פלל ועכ"ז אין אומרים פן רק אומרים דכיון דמה"ת יש עלי' עשה דשימור ע"כ גם מדרכנו אסור לקלקלה טפי וכמו שתרומה שהיא טהורה לגמרי אסור לטמאה טומאה דרכנו אע"ג דהיא רק קלקול דרכנו ונחשוב עובר מדרכנו אעשה דשימור ה"נ בתרומה זאת שיש עלי' עשה דשימור מה"ת ג"כ אסור לקלקלה בקלקול דרכנו יותר והטעם בזה הוא ג"כ פאחד מב' הטעמים הנ"ל דהיינו או שאנו אומרים דחכמים עשו דבריהם רק להחמיר אבל לא להקל וע"כ זו התרומה שיש עלי' אסור דרכנו הנה האיסור ההוא הוא רק להחמיר שלא תתאפל התרומה אבל לא אמרו חכמים את האיסור ההוא להקל לענין שתסתלק מן התרומה העשה דשימור מדרכנו ואפתי שפיר יש על התרומה עשה דשימור גם מדרכנו וע"כ שפיר אסור להוסיף לה אפי' קלקול דרכנו מפאת העשה דשימור אשר ישנו עלי' גם מדרכנו.

וכן י"ל ג"כ הטעם הב' הנ"ל דדברי חכמים הם מוסבים על הדאורייתא לא על הדרכנו וע"כ מה שחכמים אומרים שאסור לטמא תרומה בטומאות דדבריהם מפאת העשה דשימור אין דבריהם אלה מוסבים על הדרכנו כ"א על הדאורייתא וכך הם אומרים דתרומה שיש עלי' מה"ת עשה דשימור אסור לקלקלה בקלקולים דדבריהם וע"כ גם זו התרומה שיש עלי' עשה דשימור מה"ת שפיר אסור להוסיף לה קלקול גדול יותר אפי' דרכנו ואעפ"י שמדרכנו אין עלי' עשה דשימור ודו"ק היטב: ו) בח"א למהרש"א סנהדרין די"ט ע"ב ד"ה מלנה כ' בישוב קושית המפרשים דאיה נשא יעקב ב' אחיות והוא דבר שעתידה תורה לאסור וכ' וז"ל י"ל פי אי אפשר הי' לו ליעקב להנצל מאיסור ב' אחיות שעתידה תורה לאסור כי באמת רחל נתקדשה לו מן הדין בשכר שבע שנים כמ"ש הבה לי אשתי דהיינו שנתקדשה לי פבר והיא אשתי בשכר ז' שנים דאע"ג דהמקדש במלנה אינה מקודשת בשכר הנאת מחילת מלנה מקודשת פדאמרי' פ"ק דקידושין אף פינון שעדיין אז באמת לבני נח לא נאסרו ב' אחיות הרי גם לאה נתקדשה לו בביאה ולא ה"ל קידושי לאה קידושי טעות דיעקב נדאי לא היה עושה בעילתו בעילת זנות והשתא אף אם הי' מגרש אחת מהם לא היה יכול לקיים דבר שעתידה תורה לאסור ומה"ת אינה מהן שגרש ה"ל השג"ל אחות גרושתו פינון דבאמת שניהם היו מקודשות לו ושניהם נדאי לא הי' אפשר לו לגרש ודו"ק עכ"ל ז"ל.

והנה גם על דבריו אלה יוקשה דשפיר הי' יכול יעקב לגרש את לאה ולקיים את רחל מטעם ממ"נ דלפי דין התורה הרי קידושי לאה לא תפסי פלל פינון דרחל היתה מקודשת לו מכבר וא"כ אין גירושי לאה גירושין ושפיר מותר ברחל שהרי אינה אחות גרושתו פלל ולפי דין הב"נ דתפסי קידושי לאה שוב לפי דין הב"נ הרי אחות גרושתו היתר הוא ועל פירוש דלא אמרי' ממ"נ פנה והרי דברי המהרש"א דומים ממש לכל הנה דוכתי דמיתניא דלא אמרי' ממ"נ פנה בדרכנו דה"נ דין ב"נ דהי' להאבות זה הרי הי' מעיקר הדין ונחשב זה כמו הדאורייתא בעלמא ומה שקיימו את התורה העתידה להנחמן זה נחשב כמו דרכנו ועוד זוטא מדרכנו דהי' רק ממדת חסידות (זולת לדעות הסוברים דהאבות

יצאו מכלל ב"נ מדינא בין להקל ובין להחמיר ודברי המהרש"א הרי אינם לפי הדעות הנ"ל (וכמוכן) וע"כ כמו דלא אמרי' בעלמא ממ"נ פנה בדרכנו פן כ' המהרש"א דאין אומרים פן במדת חסידות דאבות ושפיר היתה רחל אסורה ליעקבאחרי גירושי לאה ממדת חסידות פינו שמעיקר הדין היא אחות גרושתו והיא שפיר בכלל המדת חסידות האוסרת אחות גרושתו ואעפ"י שלפי המדת חסידות אינה אחות גרושתו וה"ז דומה בדומה ממש לכל הגי' דוכתי דמייתינא אלא דשם הנדון הוא בדרכנו לעומת דאורייתא וכאן הנדון הוא במדת חסידות לעומת עיקר הדין וז"פ: ואולם מצאתי ג"כ מקום דמפורש בו להיפוך דאמרי' ממ"נ פנה להתיר בדרכנו והוא ביבמות די"ט ע"א תני' שני אחים בעולם אחד נמת מהן בלא נלד ועשה שני מאמר ביבמות ואח"כ נולד לו אח או שנולד לו אח ואח"כ עשה בה מאמר ומת הראשונה יוצאת משום אשת אחיו שלא הי' בעולמו ושני' (אשתו של שני) חולצת ולא מתייבמת (דהוי' לה צרת אשת אחיו שלא הי' בעולמו במאמר דקני מדרכנו וה"ל צרת ערוה מדרכנו ולפיכך חולצת ולא מתייבמת) ר' שמעון אומר ביאתה או חליצתה של אחת מהן פוטרת צרתה (אעשה בה מאמר ואח"כ נולד לו אח קאי ומשום דקסבר מאמר ספק קונה ספק אינו קונה כדאמר ר"ש לעיל מינ' שם) חלץ לבעלת מאמר לא נפטרה צרה (הוא נמי מימרא דר"ש דקמפרש למילת' נאזל דהא דאמר דביאתה או חליצתה של אחת מהם פוטרת צרתה היינו רק אם בעל או חלץ לאשת השני דאז הראשונה פטורה ממ"נ דאי מאמר קני הרי גם הראשונה מותרת לר' שמעון דס"ל שם י"ח ב' במשנה דאשת אחיו שלא הי' בעולמו שנתייבמה ואח"כ נולד האח וכגון ראובן שמת וייבם שמעון את אשתו ואח"כ נולד לוי אזי האשה הזאת מותרת ללוי אחרי מיתת שמעון בלא בנים הואיל וייבמה שמעון תחלה וכי נולד לוי בהיתרא אשקה וע"כ אי מאמר קונה וה"ל ייבם ולבסוף נולד נאפי' ראשונה מותרת שפיר מיפטרא בחליצה דאיך דהא מאמר ככניסה והוי' להו ב' נשים מבית אחד דמיפטרא חדא בחליצת חברתה ואי אין מאמר קונה הרי שפיר ייבם לשני' דאשת אחיו שהי' בעולמו היא וצרת ערוה אינה דהא מאמר לא קני וראשונה תצא משום אשת אחיו שלא הי' בעולמו אבל חלץ לבעלת מאמר שהיא ראשונה לא נפטרה צרה דדילמא מאמר לא קני והיא מפילא פטורה משום אשת אחיו שלא הי' בעולמו אבל צרה במה תנפטר).

ובתוס' שם ד"ה ר' שמעון אומר כתבו וז"ל פי' בקונטרס דקסבר ר' שמעון מאמר ספק קונה ספק אינו קונה וכשייבם או חלץ לשני' נפטרה בעלת מאמר ממ"נ ונראה שפירש פן דאין רצונו לומר שיקנה מאמר לר"ש מדרכנו דא"כ לא הי' יכול לייבם השני' דה"ל צרת אשת אחיו שלא הי' בעולמו במאמר (מדרכנו) אלא ודאי קסבר דקני לגמרי או דלא קני פלל וא"ת אפתי צרתה היא בזיקה וי"ל דר' שמעון סבר אין זיקה ולר"י נראה דאפי' ס"ל דיש זיקה ומאמר קונה קצת מדרכנו ניחא דאין זיקה אוסרת ולא המאמר אלא היכא דאם היתה נשואה היתה אוסרת וכאן אם היתה נשואה היא עצמה היתה מותרת לר"ש דשרי ייבם ואח"כ נולד עכ"ל.

פונתם דכאן אין לאסור מדרכנו מפאת צרת אשת אחיו שלא הי' בעולמו במאמר וזיקה דז"א דממ"נ אי בטר דאורייתא אזלת הרי אין זיקה ומאמר קונים ואינה צרה פלל ואי בטר דרכנו אזלת א"כ שוב פינו דזיקה ומאמר הוי' קנין הא ה"ל ייבם ואח"כ נולד ואינה אשת אחיו שלה"ב וא"כ נהי דהיא צרה עכ"ז הא אינה צרה של ערוה.

וא"כ הרי זה היפוך פל הני דוכתי דמייתנא דמפל הני דוכתי הא מוכח איפכא דאין אומרים ממ"נ פנה להתיר או משום דתכמים רק להתמיר באו ולא להקל או משום דהדרבנן השני אין נאמר לפי הדרבנן הראשון רק לפי הדאורייתא וכנ"ל וא"כ ה"נ הרי ראוי לומר דנהי דזיקה ומאמר קני מדרבנן עכ"ז רק להתמיר קונים אבל לא להקל על הדאורייתא לענגן שלא תנוחשב אשת אחיו שלה"ב ללוי וא"כ שפיר תשיבה אשת אחיו שלה"ב ללוי גם מדרבנן ושפיר הוי צרתה צרת ערוה מדרבנן.

וכן ראוי לומר הטעם הב' הנ"ל דמה שחכמים אוסרים לייבם צרת ערוה פשהיא צרתה ע"י זיקה ומאמר זה האיסור הוא מוסב על הדאורייתא וכל שחברתה ערוה. מה"ת אזי צרתה בזיקה ומאמר אסורה ואף שמדרבנן אינה ערוה ודו"ק וצע"ג: עוד אני מוצא דדבר זה אם אומרים ממ"נ פנה להתיר בדרבנן במחלוקת הראשונים ו"ל הוא שנוי והוא בר"ן פסחים פ"ב דהביא דעת האומרים דהא דחמץ לא בטיל הוא מטעם דשיל"מ הואיל ועתיד להיות נותר אחר הפסח ותמה ע"ז דהא ר"ש קנסא קניס בחמץ שעבר עליו הפסח וא"כ גם אחר הפסח יהי איסור.

וכ' ע"ז ונ"ל ואע"פ שבעלי סבא זו אומרים דכיון דמדאורייתא לר"ש דשיל"מ היא כשאסרו ר"ש משום קנסא לא בא להקל עליו אלא להתמיר עליו לא נהירא לי שאלו הי' מה שאנו אומרים אפי' באף לא בטל מדאורייתא יפה הם אומרים אבל ודאי משמע דחומרא דרבנן היא שלא לבטלו מעכשיו כיון שהוא עתיד להיות נותר אחר זמן וכיון שהם אסרוהו לאחר זמנו אין ראוי שיחמירו עליו חומרא זו בתוך זמנו וכו' עכ"ל.

הנה שהראשונים ו"ל נחלקו בזה אי אמרי' ממ"נ פנה בדרבנן או לא דהר"ן ס"ל דאמרי' ממ"נ פנה וע"כ גם כאן מתירין מפת ממ"נ דמדאורייתא הרי דשיל"מ בטל ומדרבנן הרי אין לו מתירין והדעה שפנגדו סוברת דכיון דמדאורייתא הוא דשיל"מ ע"כ שפיר הוא בכלל פל הדברים שיל"מ דגזור בהו רבנן דלא ליבטל ואע"פ שלפי הדרבנן אין לו מתירים וטעם הדעה הזאת הוא כטעם הא' הנ"ל דתכמים עשו דבריהם רק להתמיר אבל לא להקל וכמו שהביא הר"ן בשמם.

וה"ה די"ל פאן ג"כ טעם הב' הנ"ל דמילי דרבנן על הדאורייתא הם מוסבים ומה שיש לו מתירין מה"ת עליו אמור רבנן דלא לבטיל ואע"פ שמדרבנן אין לו מתירין וא"ל דנגידון דחמץ הנ"ל לא שיקף בכל הנך דוכתי דמייתנא לענגן ממ"נ פנה דדשיל"מ שאני דהוא רק מפאת הרנוחה שירויח על ידי ההמתנה שלא יוצרף לביטול וכאן הרי סוף סוף לא ירויח שהרי יוצרף גם אחר הפסח לביטול של האיסור דרבנן דז"א דהא שפיר ירויח שהרי בתוך הפסח הוא צריף לביטול איסור דאורייתא ואלו אחר הפסח לא יהי שם איסור דאורייתא גם בלי ביטול ויוצרף רק לביטול איסור דרבנן וא"כ הרי שפיר הוא מרויח בהאיסור דאורייתא אלא דאתה אומר דכיון דכל עיקר חיוב ההמתנה על הרנוחה הנה הוא מדרבנן דמדאורייתא הרי א"צ להמתין ע"ז דאין חילוק מדאורייתא בין אם אין איסור בעצמותו או אם אין איסור מפאת הביטול וע"כ כיון שחיוב ההמתנה על הרנוחה הנה הוא רק דרבנן לכן צריף שיהי' הרנוחה גם לפי הדרבנן ושגם באיסור דרבנן לא יוצרף לביטול ונה הרי שוב דומה הוא לכל הנך ממ"נ בדרבנן דמייתנא וז"פ.

וא"כ לדעת הר"ן ו"ל דאית לי סברא דממ"נ הרי תיקשי טובא מפל הנה דוכתי דמיינתנא דמפנרש בהו דלא אמרי' ממ"נ כנה להתיר בדרבנן וצע"ג: עוד יש לי להעיר בעזה"י כנה הערה אחת וגדולה היא אלי והוא דבס' שושנת העמקים פלל י"ט נסתפק בענבר לאו הניתק לעשה ועשה מעשה אשר על ידה יש עליו איסור דרבנן המונעו מלקיים העשה עוד אי מיקרי זה ביטול גם מה"ת ולוקה או דילמא הואיל ומה"ת שרי לקיים העשה לא חשיב זה ביטול מה"ת ונאינו לוקה עש"ה.

והנה מסברא ודאי נראה דחשיב ביטולו גם מה"ת דסוף סוף הרי האיסור דרבנן מונעו מקיום העשה ולא יוכל לקיים העשה לעולם וא"כ איפוא הרי ביטול העשה. וע' תוס' שבת ד' א' ד"ה קודם שכתבו דאונס מחמת איסור דרבנן חשוב אונס גם מה"ת עש"ה וא"כ ה"נ הרי עשה מעשה אשר על ידה יהי' אונס כל ימיו מלקיים העשה גם מה"ת וא"כ הרי ביטול בידיים את העשה ע"י מעשה זאת ושפיר חשיב ביטולו גם מה"ת וז"פ לענ"ד ומה גם לדעת הרמב"ם ו"ל דכל איסורים דרבנן דבר תורה ניהו מלא תסור א"כ הוא פשוט וא"צ לפנים דחשיב ביטולו מה"ת פניו דאיסור מה"ת לקיים העשה עוד: ומעתה הנה תיקשי טובא בש"ס מכות דט"ז ע"א וע"ב דמייתי מימרא דר' יוחנן דאמר אנו אין לנו אלא זאת ועוד אחרת ומפרש דקאי אשילוח הקן ואפיאה אכל באונס שגירש לא משפחת לי' ביטולו עש"ה וקשה דהא באונס שגירש נמי משפחת לי' ביטולו אם נשא שני אחרי גירושי אשתו כגון שנשא אם אם אמה שהיא שני' כמבואר ביבמות (כ"ב א') דמעתה הרי ביטול העשה ולא יוכל לקיימה עוד דאיסור לו להחזיר את אשתו לעולם שהרי היא ג"כ שני' של אם אם אמה דהא גם בת בתה שני' כמבואר שם ונהי דשני' רק איסור דרבנן היא עכ"ז הרי גם איסור דרבנן חשוב ביטול וכנ"ל, ועל פרוה לנו לומר דס"ל לר' יוחנן סברא דממ"נ ה"ל להתיר בדרבנן וכתום' יבמות (י"ט ב') ור"ן פסחים ה"ל וע"כ ה"נ לא הוי ביטול דשפיר אשתו מותרת לו עדיין מטעם ממ"נ דמה"ת הרי שני' מותרת ולפי הדרבנן הרי שני' פערונה וא"כ הרי לא הי' לו תפיסת קידושין בהאם אם אמה כמו שאין תפיסת קידושין בערונה דאורייתא וא"כ ממילא הרי אין אשתו אסורה משום בת בת בתה שהרי אין לו קידושין באם אם אמה פלל משא"כ אם נאמר דלא אמרי' סברא דממ"נ ה"ל אזי שפיר קשה דהא משפחת ביטול בכה"ג דגם כאן הא שייכי הני תרי טעמי דכתיבנא בהא דלא אמרי' ממ"נ כנה דראוי לומר הטעם הראשון דחכמים להחמיר באו ולא להקל וע"כ באיסור שני' אסרו רק את השני' מלהנשא דזהו חומרא אבל לא עשאוהו כערונה דאורייתא לקולא שלא יתפסו לו בה קידושין וע"כ שפיר תפסו הקידושין דאם אם אמה אפילו מדרבנן ושפיר נאסרת גם אשתו משום בת בת בתה וכן ראוי לומר הטעם הב' דדברי חכמים הם מוסבים על הדאורייתא ואשה שהיא אשתו מה"ת אסרו חכמים לישא את בת בתה אע"פ שמדבריהם אינה אשתו וז"פ: ואם אמת הדבר הנה דר' יוחנן אית לי סברא דממ"נ ה"ל להתיר בדרבנן וכמנכרח לכאורה לענ"ד מהו מימרא דידן' דאמר אנו אין לנו אלא זאת ועוד אחרת הנה יש לי להבין כנה מאמר בירושלמי הובא בר"ש מס' מעשר שני' פ"ג מ"ט דאהא דתנן שם מע"ש שנקנס לירושלים ונטמא בין שנטמא באב הטומאה בין שנטמא בנולד הטומאה בין בפנים (בירושלים) בין בחוץ (שנטמא חוץ לירושלים לפני כניסתו לשם) בש"א יפדה ויאכל

הפל בפנים חוץ משנטמא באב הטומאה בחוץ ובה"א הפל יפדה ונאכל בחוץ חוץ משנטמא בולד הטומאה בפנים עכ"ל המשנה.

ובר"ש שם וז"ל ופליגי בירושלמי בר קפרא ור' יוחנן בר קפרא אמר אב הטומאה דבר תורה ולד הטומאה מדבריהן (אה"ט דתנו במתני' היינו טומאה דאורייתא וזה"ט היינו טומאה דרבנן) ור' יוחנן אמר זה נזה דבר תורה (תרונייהו בטומאה דאורייתא איירי אלא דזה אב וזה ולד) וכו' עכ"ל.

והנה ראוי להבין באיזה סברא נחלקו פה בר קפרא ור' יוחנן. ונראה דלכאורה לב"ק דמפרש דוה"ט היינו טומאה דרבנן הרי יש להקשות דא"כ מ"מ דב"ש דמחלקי בין נטמא בחוץ באה"ט דאין המחיצה קולטתו ונפדה ונאכל בחוץ לבין נטמא בחוץ בזה"מ דהמחיצה קולטתו ואין נפדה עוד להיות נאכל בחוץ רק נפדה ונאכל בפנים ואמאי הרי כל עיקר דין קליטת מחיצות רק דרבנן הוא וכמבואר בב"מ (נ"ג ב') ועוד בכמה דוכתי מחיצה לאכול דאורייתא מחיצה לקלוט דרבנן ומה"ט אפילו מעשר טהור גמור שנקנס מותר להוציאו ולפדותו ולאכלו בחוץ וא"כ איפוא הרי גם בנטמא בזה"ט בחוץ ראוי שיהי' נפדה ונאכל בחוץ מטעם דמה"ט הרי אין המחיצה קולטת כלל אפילו בטהור גמור ומדרבנן הרי שוב הוא טמא ונהרי אין המחיצה קולטת את הטמא שהרי בנטמא טומאה דאורייתא בחוץ גם ב"ש מודים דנפדה ונאכל בחוץ וא"כ גם בנטמא טומאה דרבנן הרי ראוי שיהי' הדין כן שהרי א"א כלל לחלק פאן בין דאורייתא לרבנן פיון שעיקר דין קליטת מחיצות הוא רק דרבנן וא"כ לגבי קליטת מחיצות דרבנן שוב הרי ראוי ש טומאה דרבנן בטומאה דאורייתא וה"נ תיקשי לב"ה דמחלקי בין נטמא בפנים באה"ט לבין נטמא בפנים בזה"ט ואמאי הרי א"א לחלק כלל פאן בין טומאה דאורייתא לרבנן וכנ"ל ועל פירוש לנו לומר דס"ל לבר קפרא דלא אמרינן סברא דממ"נ הנ"ל וע"כ שפיר מחלקינן פאן בין טומאה דאורייתא לרבנן וכמוכח.

וגם פאן שייכי ב' הטעמים דלעיל די"ל כטעם הא' דתקמים לא עשו דבריהם רק להחמיר ולא להקל וע"כ נהי דטומאה דרבנן אוסרת אכילת המעשר עכ"ז לא תשיב המעשר על ידה כמאן דלית' בתורת אכילה לשלא יוכלו המחיצות לקלטו רק לגבי קליטת מחיצות כטהור הוא נחשב ושפיר המחיצות קולטות אותו וכמוכח.

וכן י"ל כטעם הב' דדברי תקמים הם מוסבים על הדאורייתא ומה שהוא טהור מה"ט אמור רבנן דאם נכנס קלטהו מחיצות וז"פ ומנכרח. ומעשה מובנת מאלי' סברת מחלוקת ר' יוחנן ובר קפרא הזאת דר' יוחנן לטעמי' דאית לי' סברא דממ"נ הנ"ל להתיר בדרבנן ע"כ שפיר הוכרח לחלוק על בר קפרא ולא הי' יכול לפרש וה"ט דדבריהם שהרי א"א שיהי' פאן חילוק בין דאורייתא לרבנן זולת בדאורייתא עצמו אפשר שיהי' החילוק בין טומאה חמורה לטומאה קלה משא"כ שיהי' החילוק בין טומאה דרבנן לטומאה דאורייתא זה אי אפשר פיון דכל עיקר דין קליטת מחיצות הוא מדרבנן וא"כ ראוי שתחשב הטומאה דרבנן כדאורייתא מטעם ממ"נ וכנ"ל ודו"ק כי זה נכון מאד בעזה"י: ובהכי ניחא לי נמי ליישב גושית הרמב"ן במלחמות פ"ב דפסחים שהקשה דכינון דר' יוחנן שם ס"ל כר"ש דתמץ מותר אחר הפסח א"כ מדוע ס"ל לר' יוחנן דתמץ בפסח בטל הא ה"ל דשיל"מ והוצרך לחדש מפת זה דר"י לית לי' כלל דינא דדשיל"מ ע"ש.

ואולם לפי דרפנו ניחא בפשיטות שְהָרִי כָּבֵד כְּתַבְתִּי לְמַעַלְהָ דְהָא דְחַמִּין חֲשִׁיב דְשִׁיל"מ
הֵינּוּ בַּר אֵי לֹא נִימָא סְבָרָא דְמַמ"נ הֵנָּה לְהַתִּיר בְּדַרְבְּנֵי דַאל"כ הָרִי גַם שָׁם יֵשׁ מַמ"נ
דְּמַה"ת הָרִי דְשִׁיל"מ בְּטַל וּמְדַרְבְּנֵי הָרִי אֵין לֹו מִתִּירִין דְהָא ר"ש קִנְסָא קְנִיס וְכִסְבֵּרַת
הָרִי פְסָחִים הֵנָּה לֹו וַא"כ ר' יוֹחָנָן לְטַעֲמִי דַס"ל סְבָרָא דְמַמ"נ הֵנָּה לֹו וְכַנ"ל א"כ שְׁפִיר
ס"ל דְחַמִּין בְּטַל אַע"ג דַס"ל כַר"ש בְּלֹא־חַר זְמַנּוּ וּז"פ וְנִכּוֹן בַּעֲזַה": וְאִילָם לְכַאוּרָה יֵשׁ
לְהוֹכִיחַ אֵיפְכָא דַר' יוֹחָנָן לִית לִי סְבָרָא דְמַמ"נ הֵנָּה לֹו וְהוּא מְש"ס ע"ז (ע"ג ב') דַא"ר
יוֹחָנָן דְטָבַל לֹא בְטַל וּמְפָרֵשׁ הַש"ס הַטַעַם מְשׁוּם דְכִהְיִתְרוּ כֹּה אִיסוּרוֹ וְכַדְשִׁמוּאֵל דְאָמַר
שְׁמוּאֵל חֲטָה אַחַת פּוֹטְרַת אֶת הַכָּרִי ע"ש.

וְהַשְׁתָּא הָרִי תִיקְשִׁי דְהָא הֵךְ סְבָרָא דְכִהְיִתְרוּ כֹּה אִיסוּרוֹ בַּר חוּמְרָא דְרַבְּנֵיהוּא דְמַה"ת
הָרִי גַם טָבַל בְּטַל וַא"כ כִּינּוּן דַרְק חוּמְרָא דְרַבְּנֵי הוּא א"כ נִימָא מַמ"נ מַה"ת הָרִי הוּא בְּטַל
וּמְדַרְבְּנֵי הָרִי אֵין תְּרוּמָה מְתַרַת בְּמַשְׁהוּ דְהָא מְדַרְבְּנֵי בְּעִינֵי אַחַד מַס' עַכ"פ וְעַל כִּרְחֻף
דְלִית לִי לַר' יוֹחָנָן סְבָרָא דְמַמ"נ הֵנָּה לֹו.

וַי"ל דְהָא דְאָמַר רַבְּנֵי אַחַד מַס' לֹא חִידְשׁוּ בְּזַה דְבַר בְּגוּף הַהִיתֵר וְשִׁלָּא תַתִּיר הַתְּרוּמָה
אֶת הַטָּבַל מְדַרְבְּנֵי בְּפָחוֹת מְזַה וְרַב גַם עָתָה שְׁפִיר חֲטָה אַחַת פּוֹטְרַת אֶת הַכָּרִי וְרַב כִּינּוּן
דְּתְרוּמָה אֵין לָהּ שְׁיַעוּר מַה"ת ע"כ צִיּוּוּ חֲכָמִים לְכַתְּחֵלָה שְׁיַתֵּן עַכ"פ אַחַד מַס' וַאֲע"ג
דְּגַם בְּדִיעֵבַד אַם תֵּרַם וְעָלָה בְּיָדוֹ אַחַד מַס"א ה"ז תְּרוּמָה וְיִחְזוֹר וְיִתְרוֹם כְּמִבְּנָאָר
בְּתְרוּמוֹת פ"ד מ"ג עכ"ז וַי"ל דְּזַה ג"כ רַב בְּתוֹרַת מְצֻנָה לֹא בְּתוֹרַת הַתֵּרַת הַטָּבַל דְהַטָּבַל
כְּבַר הַתֵּרַת גַם מְדַרְבְּנֵי וְזַה דְלֹא כְּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי בְּכָלִל י"א דְלֹא שְׁיַיֵּף הַפְּרִשְׁתָּ תְּרוּמָה
בְּתוֹרַת מְצֻנָה לְבַד אֲפִילוֹ מְדַרְבְּנֵי אַם אֵינּוּ מִתִּיר הַטָּבַל וְרַב כְּשִׁהוּא מִתִּיר אֶת הַטָּבַל אֲזַ
יְכוּל לְהִיּוֹת מְצֻנָה ג"כ עַש"ה וְדִין דְּדִיעֵבַד דְּמַשְׁנֵה תְּרוּמוֹת הֵנָּה לֹו יֵשׁ לְיִישְׁבוּ עוֹד בְּאִנְפֵּן
אַחַר עַש"ה בְּמַפְרָשִׁים וְתַבִּין וּבְגוּף הַדְּבַר הַזֶּה אֵי הָא דְאָמַר רַבְּנֵי אַחַד מַס' הוּא רַב
בְּתוֹרַת מְצֻנָה אוֹ הַכְּנוּנָה דְאֵין הַטָּבַל נִיתֵר מְדַרְבְּנֵי בְּפָחוֹת מְזַה הָאֲרַכְתִּי בְּזַה הַרְבֵּה בַמ"א
וַאֲכ"מ: וְהַזֶּה עֲדִינּוּ יֵשׁ לְהַעִיר מְדַבְּרֵי הִירוּשָׁלַיִם הוּבָאוּ בְּרֹא"ש יְבָמוֹת ק"ט א' דְּפִלְגִי
הֵתֵם ר' יוֹחָנָן וַר"ל בְּקַטְנָה שְׁקִידְשָׁה אַבִּי לְבַעַל וְגִירְשָׁה וְאַח"כ הַחֲזִירָה בְּקַטְנוּתָהּ וְלוֹ
אִשָּׁה אַחֲרַת גְּדוּלָה וּמַת דְּבַכָּה"ג הַקְּטַנָּה אֲסוּרָה לִיְכָם מַה"ת מְשׁוּם אִשָּׁת אַח שְׁהָרִי
גִירוּשָׁי גִירוּשִׁין גְּמוּרִים וְאֵין חֲזַרְתָּה חֲזַרָה גְּמוּרָה דְּמַשְׁנֵי־שָׂאת פְּקַע רְשׁוֹת הָאָב וְהִיא הָרִי
אֵין לָהּ זֶד וְהִינּוּ קִידוּשֵׁי הַחֲזַרָה רַב קִידוּשִׁין דְּרַבְּנֵי וּמַה"ת עֲדִינּוּ גִירוּשָׁה וְעוֹמְדַת הִיא
וּפְלִיגִי הֵתֵם בִּירוּשָׁלַיִם ר' יוֹחָנָן וַר"ל דַר"י ס"ל דְּצַרְתָּה שְׁל קַטְנָה נְמִי אֲסוּרָה וְחוֹלְצַת
וְלֹא מְתִיבְמַת וַר"ל ס"ל דְּצַרְתָּה מְוַתֵּרַת וְעַש"ה בְּרֹא"ש דְּמוּכָח דְּטַעֲמָא דַר"י מְשׁוּם
דְּחֲשִׁיבָה הַצָּרָה צַרְתָּ עֲרֻנָה כִּינּוּ דְהַקְּטַנָּה הִיא עֲרֻנָה מַה"ת וּמְדַרְבְּנֵי הָא הוּי קִידוּשֵׁי הַקְּטַנָּה
קִידוּשִׁין וְה"ל צַרְתָּה צַרְתָּ עֲרֻנָה עַש"ה.

וְהַשְׁתָּא הָא תִיקְשִׁי נְמִי שְׁהָרִי רֹאוי שְׁתַּהֲלִי הַצָּרָה מְוַתֵּרַת מְטַעַם מַמ"נ דְּמַה"ת שְׁהַקְּטַנָּה
עֲרֻנָה הָרִי שׁוּב אֵינְנָה צַרְתָּה כָּלִל כִּינּוּן שְׂאִין חֲזַרְתָּ הַקְּטַנָּה חֲזַרָה וְעֲדִינּוּ גִירוּשָׁה וְעוֹמְדַת
הִיא וְאִלוֹ מְדַרְבְּנֵי דְחֲזַרְתָּ הַקְּטַנָּה חֲזַרָה וְהָרִי הִיא צַרְתָּה הָרִי שׁוּב אֵין הַקְּטַנָּה עֲרֻנָה כָּלִל
דְּכִינּוּ דְחֲזַרְתָּ הַקְּטַנָּה חֲזַרָה א"כ שׁוּב הַקְּטַנָּה עֲצָמָה הָרִי הִיא זְכוּקָה לִיבּוּם וְכַמוּכָן וְעַל
כִּרְחֻף לּוֹמַר דְלִית לָהּ לַר"י סְבָרָא דְמַמ"נ הֵנָּה לְהַתִּיר בְּדַרְבְּנֵי.

וכאן שְׁיִיכֵי נָמִי ב' הַטְעָמִים הַנִּ"ל דִּי"ל דְחֻכְמִים לֹא בָּאוּ לְהַקְלֵל עַל ד"ת וְלוֹמַר שֶׁע"י הַחֲזָרָה דְרַבְרָנָן לֹא יְהִי בָּהּ אִיסוּר אֲשֶׁת אַח מְדַרְבְּנָן אַחְרֵי מִיתַת בַּעֲלָהּ אַע"פ שֶׁמֵּה"ת הִיא אֲשֶׁת אַח וְשִׁפְיָר יֵשׁ בָּהּ אִיסוּר אֲשֶׁת אַח גַּם מְדַרְבְּנָן וְע"כ שִׁפְיָר צָרְתָּה צָרַת עֲרֻנָּה גַּם מְדַרְבְּנָן.

וכן י"ל ג"כ דְדַבְרֵי חֻכְמִים הֵם מוֹסְפִים עַל הַדְּאוּרֵיָתָא וְכָל שֶׁהִיא עֲרֻנָּה מֵה"ת (אַע"פ שֶׁמְדַבְּרִיהֶם אֵינָה עֲרֻנָּה) אָמַר רַבְרָנָן עֲלֶיהָ דְצָרְתָּה ע"י קִידוּשֵׁין דְדַבְּרִיהֶם אִיסוּרָה וּז"פ. וְלִפִּי הַפִּי שֶׁבְקָרְבָן עֲדָה שֵׁם דַּר' יוֹחָנָן חֲזַר בּוֹ עַש"ה לַק"מ וְכַמּוּבָן דִּי"ל דְהֵנָּה מִיַּמְרֵי דִינִדְיָ דְש"ס מַכּוֹת וּפְסוּחִים וְדִירוּשְׁלָמִי מַע"ש הַנִּ"ל אֲמַרְיָנָהּ אַחְרֵי חֲזָרְתָּו מֵהָרָה דִּיבְמוֹת: עֵינָן עוֹד בִּיבְמוֹת ק"ט א' בְּמִשְׁנֵה ב' אַחִין נִשְׂוֵאִין לְב' אַחִיוֹת גְּדוּלָה וְקִטְנָה מֵת בַּעֲלָהּ שָׁל גְּדוּלָה רַא"א מְלַמְדִין אֶת הַקִּטְנָה שֶׁתִּמְאָן בּוֹ ר"ג אֹמֵר אִם מִיָּאָנָה מִיָּאָנָה וְאִם לֹא תִמְתִּין עַד שֶׁתִּגְדִּיל וְתִצָּא הַלְזוֹ מִשּׁוּם אַחֻת אֲשֶׁה ר' יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר אוֹי לֹו עַל אֲשֶׁתוֹ אוֹי לֹו עַל אֲשֶׁת אַחִיו מוֹצִיא אֶת אֲשֶׁתוֹ בְּגִט וְאֶת אֲשֶׁת אַחִיו בְּחִלְצָה עַכ"ל הַמְּשֻׁנָּה.

הִנֵּה דְכָל הַתְּנָאִים מוֹדִים דָּאִם יִחְלֹץ לְגְדוּלָה אֲזִי אִיסוּר הוּא אַח"כ בְּקִטְנָה וְא"כ יִקְשָׁה ג"כ שֶׁהָרִי יֵשׁ מִמ"נ לְהַתִּיר דֵּמֵה"ת הָרִי אַחֻת חִלּוּצָה מְוַתֵּרַת וּמְדַרְבְּנָן הָרִי אֵין הַגְּדוּלָה חִלּוּצָתוֹ כָּלֵל דְהָא קִידוּשֵׁי הַקִּטְנָה קִידוּשֵׁין נִינְהוּ מְדַרְבְּנָן וְה"ל הַגְּדוּלָה אַחֻת אֲשֶׁה וְאֵינָה זְקוּקָה כָּלֵל וְאֵין חִלְצָתָהּ חִלְצָה כָּלֵל וְעַל פְּרָתָהּ דְלֹא אֲמַרְיָנָן מִמ"נ כְּזֶה בְּדַרְבְּנָן וְכַאֵן שְׁיִיכֵי נָמִי ב' הַטְעָמִים דִּינָן וְכַמּוּבָן וְכַבֵּר הַבְּאֵתִי גַם לְעִיל אוֹת ב' מִן הַתּוֹסֵ' מְקוֹם הַדּוּמָה לְהָרָה מִשְׁנֵה דִיבְמוֹת ע"ש וְתַבִּין: וְנַע דְלִפִּי הַטְעָם הָא' אֲשֶׁר פְּתַבְנוּ בְּהָא דְלֹא אֲמַרִי' מִמ"נ כְּזֶה בְּדַרְבְּנָן דְהוּא מִשּׁוּם דְחֻכְמִים לֹא בָּאוּ לְהַקְלֵל עַל ד"ת וְע"כ גַּם הַשְּׁנִי' זְקוּקָה לִיבּוּם גַּם מְדַרְבְּנָן כִּינּוּן שֶׁמֵּה"ת הִיא זְקוּקָה וְשִׁפְיָר אַחֻתָּהּ אִיסוּרָה מִשּׁוּם אַחֻת זְקוּקָה הִנֵּה כַּעֵין זֶה יֵשׁ לִי לְהַסְתַּפֵּק אִם יֵשׁ עַל דְּבַר אִיסוּר דְרַבְרָנָן וְאַחַר כֵּן חָל עָלָיו אִיסוּר דְּאוּרֵיָתָא אִם הָאִיסוּר דְּאוּרֵיָתָא אֵין חָל מְדַרְבְּנָן רַק מְדְאוּרֵיָתָא לְבַד דְּמְדַרְבְּנָן אֲמַרִי' אַאחַע"א א"ד אֲמַרִי' ג"כ דָּאֵין הַחֻכְמִים בָּאִים לְהַקְלֵל עַל ד"ת וְכִינּוּן דֵּמֵה"ת חָל הָאִיסוּר מִמִּילָא הוּא חָל גַּם מְדַרְבְּנָן.

וְעַ' פְּסוּחִים ל"ה ב' דְפָרִיף אֵהָא דְתַנּוּ דִּיּוֹצְאִין בְּמִצְהָ שֶׁל דְמַאי וּפְרִיף דְמַאי הָא לֹא חֲזִי לִי וּבְרִש"י וְאַמְרִינָן לְקַמְן מִי שְׁאִיסוּרוֹ מִשּׁוּם בַּל תֹּאכַל חֶמֶץ לְבַדוֹ אֵתָּה יוֹצֵא בָּהּ לְשֵׁם מִצְהָ יֹצֵא מִי שְׁיֵשׁ לוֹ אִיסוּר אַחַר עַכ"ל.

וְהִנֵּה בְּגַמ' שֵׁם לְקַמְן אֵיָתָא ת"ר יְכוּל יוֹצֵא אֲדָם יָדֵי חוּבְתוֹ בְּטָבֵל כו' ת"ל לֹא תֹאכַל עָלָיו חֶמֶץ מִי שְׁאִיסוּרוֹ מִשּׁוּם בַּל תֹּאכַל חֶמֶץ יֹצֵא זֶה שְׁאִין אִיסוּרוֹ מִשּׁוּם בַּל תֹּאכַל חֶמֶץ אֲלֹא מִשּׁוּם בַּל תֹּאכַל טָבֵל וְאִיסוּרָא דְחֶמֶץ לְהִיכֵן אֲזִלָּא א"ר שֶׁשֶׁת הָא מִנִּי ר"ש הִיא דְאָמַר אַאחַע"א וְכו' רַבִּינָא אָמַר אִפִּי' תִּימָא רַבְרָנָן מִי שְׁאִיסוּרוֹ מִשּׁוּם בַּל תֹּאכַל חֶמֶץ בְּלִבְד יֹצֵא זֶה שְׁאִין אִיסוּרוֹ מִשּׁוּם חֶמֶץ בְּלִבְד אֲלֹא אִפִּי מִשּׁוּם טָבֵל מִיָּדֵי בְּלִבְד כַּח אֲלֹא מְחַנּוּרְתָא כְּדַר' שֶׁשֶׁת עַכ"ל הַגַּמ'.

וְא"כ תִּיקְשִׁי מְדוּעַ נִקְט רִש"י ז"ל תִּיבַת לְבַדוֹ דְהוּא רַק לְרַבִּינָא וְהַגַּמ' הַקְּשָׁתָה עָלָיו וְאָמַר דְּמְחַנּוּרְתָא כְּדַר' שֶׁשֶׁת (וּבְפִשְׁטוּת נִרְאָה דְכִינּוּן דְלַר' שֶׁשֶׁת אֵתָּה בְּרֵיָתָא רַק כַּר' שֶׁמְעוֹן וְע"כ הִי רִש"י סוּבֵר זֶה לְדוּחַק לּוֹמַר דְּסִתְמָא דְמִתְנִי' אֵתִי כַר"ש כִּינּוּן דְּסִתְמָם מִתְנִי' אֵינּוּ ר"ש רַק ר"מ וְר"מ הָא ס"ל בִּיבְמוֹת (ל"ג א') דַּאחַע"א].

ואולם אם נאמר דאיסור דאורייתא חל על איסור דרבנן גם מדרבנן וכנ"ל הנה דברי רש"י מדוקדקים ביותר דטעמא דר' שש"ת הוא לא שייך פאן פלל פינון דדמאי רק מדרבנן הוא דאסור וא"כ גם לר"ש הרי יחול האיסור חמץ גם מדרבנן וא"כ ראוי שתהי' המצה פשיק' גם מדרבנן וההכרח לומר פאן פטעמא דרבינא דלדידנ' נהי דחול איסור חמץ עכ"ז פינון שמדרבנן יש לו גם איסור אחר דהיינו איסור הדמאי א"כ הרי אין לו איסור חמץ לבד וישפיר פסול מדרבנן ודו"ק.

וא"ל דאפילו נימא דאיסור דאורייתא חל על איסור דרבנן גם מדרבנן עכ"ז בדמאי הא לא שייך זה פינון דבדמאי האיסור דרבנן הוא רק מחשש תורה דשמא לא עישר הע"ה וא"כ אם באמת לא עישר הע"ה הא ה"ל טבל מה"ת ואין האיסור חמץ חל גם מה"ת דז"א דכבר מבואר אצלי במ"א בחידושי דכינון דרוב ע"ה מעשריו הן ע"כ עושה זה היתר גמור ונהי הדמאי היתר גמור מה"ת אף אם באמת לא עישר הע"ה כל זמן שאין מתברר שלא עישר ואכ"מ.

[נדע דלפי מה שציידו האחרונים דהארבתי בו במ"א דאיסורים דרבנן רק איסורי גברא נינהו אם פן בפשיטות י"ל דאיסור תורה חל על איסור דרבנן גם מדרבנן וכמו דבאיסורין דאורייתא בעצמם חל איסור חפצא על א"ג פגדר על שבועה וכנודע וז"פ]: ואולם באמת מצינו ג"כ דרבנן כה"ג להקל והוא בנדריים מ"ד א' דמייני התם בהפקר שהוא הפקר רק מדרבנן ולא מה"ת ובפני' הרא"ש שם כ' וז"ל הילכך עשאוהו הפקר דרבנן לפטרו מן המעשר ומיהו מדאורייתא מיחייב במעשר ונ"מ שצריך לעשר מינ' ובי' ולא ממקום אחר עליו דעשאוהו הפקר מדבריהם וכו' עכ"ל.

והפוננה דכינון דמדרבנן הוא הפקר הרי מדרבנן הוא פטור ממעשר וע"כ פשמעשרין עליו ממקום אחר ה"ל מדרבנן מן החיוב על הפטור דתבואה האחרת הרי חייבת גם מדרבנן וכן להיפוך אם יעשר מזה על מקום אחר ה"ל מדרבנן מפטור על החיוב וע"כ צריך לעשר מינ' ובי'.

ובחידושי שם הארבתי בזה בבבאור הסוגי' דשם ועכ"פ מפורש דשייך גם דרבנן להקל לפטור ממעשר את מה שמה"ת חייב במעשר ומנהי הפקר דרבנן להיותו חייב במעשר מה"ת לבד ולא מדרבנן וה"ז היפוך סברתנו זאת דחכמים לא באו להקל כה"ג על ד"ת ודו"ק היטב.

ויש לי להעיר עוד הרבה הרבה בעזה"י בענין ממ"נ בדרבנן הנ"ל ובאתי פעת רק בזה המעט: פלל יד. בענין שימוש בטומאה בש"ס יבמות ל"ב ב' בע"מ ששימש בטומאה ר' חייא אמר חייב שמים בר קפרא אמר אינו חייב אלא אחת כו' וקמפרש שם ל"ג א' דקמפילגי באיסור בת אחת ואלקבא דר' יוסי וכגון דאייתי שתי שערות ואיטמי לי' דה"ל בע"מ וטומאה בהדי הדדי עכ"ל הגמ' והנה דברי הגמ' לכאורה אינם מדוקדקים שהרי פוננת הגמ' הוא שהי' בע"מ מאז וגם נטמא קודם הבאת השערות ולא טבל עדיין וע"כ פשהביא אח"כ השערות חלו עליו איסור שימוש בע"מ ואיסור שימוש בטומאה פאחת וא"כ פינון דאיירי היכא דקדמה הטומאה להבאת השערות א"כ ה"ל כגון דאיטמי לי' ואייתי שתי שערות ומדוע אמר כגון דאייתי שתי שערות ואיטמי לי' וכנראה שרש"י בפירושו שם הוסיף עבור זה תיבת פלומר ע"ש ברש"י ד"ה בע"מ נמי כגון דאייתי ב'

דאיירי היכא דהיתה קבלת הטומאה לפני הבאת השערות באמת ובשעת הבאת השערות חלו עליו שתייהן פאחת וכמו דמפרשינו דברי הגמ' בפשיטות פן גם עתה וכפירש"י ה"ל.

ואלו באמת לדעת ה"ש מתרצים המובאים בתוספי הרא"ש ה"ל הרי פטור בכה"ג לגמרי אשימוש בטומאה וכנ"ל וע"כ שפיר הקדימה הגמ' זכרון השערות לזכרון הטומאה ושפיר אמר כגון דאייתי שתי שערות ואיטמי לי דעתה ממילא נבין דהפנונה היא היכא דאייתי ב"ש ואיטמי לי באותה שעה שיהי לא נוכל לטעות דאיירי היכא דקדמה הטומאה דא"כ ה"ל להזכיר הטומאה תחלה וגם נדאי לא נטעה לומר דאיירי היכא דהביא ב"ש וקיבל טומאה אחרי הבאת השערות מדהקדים זכרון השערות לזכרון הטומאה דז"א דבכה"ג נדאי הא לא איירי דהא בכה"ג איננו איסור בת אחת כלל פיון שברגע הבאת השערות כבר חל עליו איסור שימוש במום ואלו איסור הטומאה אח"כ הוא דחל וע"כ א"א כלל לטעות לפרש פן ובהכרח נפרש איפוא פנונת הגמ' דאייתי ב"ש ואיטמי לי באותה שעה וכמוכ"ן: והנה אפתי יש לשדות נרגא לכאורה בדברינו אלה ולומר דכיון דהוה מיעוטא דאיש אשר יטמא ולא יתחטא בטומאת מת הוא דכתי' ע"כ אין ללמוד ממנו טומאות החמורות מטומאת מת וכגון טומאות היוצאות מגופו דחמירי מטומאת מת לענין טומאה הותרה בצירור וע' פלים פ"א דחשיב התנא כמה טומאות שהם למעלה מטומאת מת וא"כ קטן שנטמא בטומאה החמורה מט"מ ונכנס למקדש בגדלות או ששימש בטומאה זאת בגדלות שפיר ראוי שיהי' חייב פרת במזיד וחסאת בשוגג פיון דלית בי' מיעוטא וא"כ אפתי הרי תיקשי לכאורה מדוע הוצרך הש"ס יבמות ה"ל למינקט גוונא דב"א ה"ל הא הוי מצי למינקט הוה משכחת היכא דנטמאקטן בטומאה החמורה מט"מ והביא אח"כ ב' שערות דחלו אז שתייהם פאחת וכנ"ל.

ואולם באמת לאו קוש' היא חדא דמדברי רש"י פרייתות ב' א' ד"ה והבא אל המקדש טמא ותוס' סנהדרין פ"ג ב' ד"ה וטבול מוכח דכל הבא למקדש טמא ילפי' פרת דידי' רק מפרת ה"ל הכתוב בטומאת מת ומאי דהביא רש"י בכריתות שם קרא דמשפן ד' טמא ונכרתה צ"ל דהביאו רק משום שצאמר תחלה בפרשה ועיקר פנונת הלימוד שלו נדאי הוא רק מפי את מקדש ד' טמא דכתי' בתר הכי בפרשה וכמבואר להדיא בשבועות ט"ז דמקרא דמשפן ד' טמא ידעי' רק משפן ולא בית עולמים ומקרא דמקדש ד' טמא הוא דילפי' בית עולמים ע"ש] וא"כ פיון דבכרת ה"ל גופי' מיעט רחמנא קטן וכנ"ל א"כ פשוט דלאו דוקא בטומאת מת כ"א בכל הטומאות הוא פן דאם נטמא בקטנות ונכנס אח"כ למקדש בגדלותו פטור וה"ה דפטור בכלהו טומאות בכה"ג אשימוש בטומאה דאל"כ הרי תיקשי מש"ס שבועות י"ז א' ה"ל דפריה דל"ל קרא לטמא ששימש דבמיתה ת"ל דאיכא פרת דביאת מקדש וכנ"ל ומאי קוש' הרי איצטריה קרא להיכא דנטמא בטומאה החמורה מט"מ בקטנותו ושימש בטומאה זאת אחר כף בגדלותו וכנ"ל ותו אפי' יהיבנא לך דהוה דינא דיש מתרצים ה"ל נזהג רק בטומאת מת אבל לא בטומאות החמורות מטומאת מת עכ"ז ג"כ דברי הגמ' יבמות ה"ל מדוקדקים דאלו הי' אומר כגון דאיטמי לי ואייתי ב"ש הי' מוכרח איפוא להאריה ולפרש כגון דאיטמי לי בטומאה החמורה מטומאת מת ולא הי' יכול לומר סתם דאיטמי לי כמו שאמר עתה שיהי' היינו טועין לומר דאיירי בכל טומאות ובאמת בטומאת מת וטומאות דקילי מט"מ הרי פטור

בכה"ג אשמושו בטומאה וכנ"ל וא"כ הי' נצרך להאריך איפוא ולפרש פגון דאיטמי
בטומאה התמורה מט"מ ואולי הי' נצרך להאריך ולפרש ג"כ הטעם מדוע נקט דינו רק
בטומאה התמורה מט"מ דבלי פירוש טעם הדבר אזי הי' דברי הגמ' אז פספר הקתום
ואלו שם ביבמות הרי איננו מקומו של דבר הנה פלל להאריך בו וע"כ שפיר נקט הש"ס
בקצרה פגון דאייתי ב"ש ואיטמי לי' והיינו דנטמא בשעת הבאת השערות וכנ"ל דבאופן
זה איירי שפיר בקל הטומאות ולא הנצרך לפרש פלל יותר וז"פ.

[ועוד נתעוררתי דהא בבביתא דיבמות שם אמר התחיל ר' חייא לדון טומאה לכל נאסרה
כשהותרה במקדש הותרה וכו' וא"כ על פירוש איירי רק בטומאת מת ושאר טומאות
מגע דקילי מיני' ולא איירי בטומאות היוצאות מגופו דהא אינהו לא הותרו במקדש וכנ"ל
וא"כ קושני מעיקרא ליתא]: והנה הך דרשא דש"ס ערכין הנ"ל לפי היש מתרצים הנ"ל
דדריש איש למעוטי קטן מפרת היכא דנטמא בקטנותו במת ונכנס בגדלותו למקדש צ"ל
דהוא רק לר' יוסי דס"ל בחולין ע"ב ב' ובמנחות כ"ד ב' דמגע בית הסתרים מה שדבר
נוגע בעצמו לאו מגע הוא לענין טומאה עש"ה אבל לר' מאיר דס"ל בחולין שם דמגע
דכה"ג חשיב מגע א"כ א"א לדרוש פן פלל שיהי גם כן פאן נהי שהתחלת הטומאה הית'
בקטנות עכ"ז בגדלותו הרי נוגע הוא בעצמו וה"ל פאלו נגע בגדלותו בטמא מת אחר
דהוא נטמא ממנו וחיוב פרת אח"כ על ביאת מקדש וז"פ ואולם דברינו בהך דיבמות
הנ"ל שפיר נכונים דהא התם אליבא דר' יוסי קאי וכדאמר דקמפלגי באיסור בת אחת
ואליבא דר' יוסי וא"כ שפיר הנצרך הש"ס לומר פגון דאייתי ב"ש ואיטמי לי' וכנ"ל:
והנה גוף הך דינא דיש מתרצים הנ"ל אם שגזה"כ הוא עכ"ז הוא דבר מפליא ומתמיה
שהרי זה הגדול שקיבל טומאה בקטנותו הרי הוא טמא גם כשהוא גדול שהרי לענין
הטומאה גם קטן מקבל טומאה והוא טמא גמור ומטמא אדם וכלים ואוכלין ומשקין ממש
קיבל הטומאה בגדלותו וא"כ פיון שהוא טמא גם בגדלותו א"כ בהכנסו למקדש הרי הוא
טמא הנכנס למקדש ומדוע ישתנה דינו משאר טמא שקיבל הטומאה בגדלותו ונכנס
למקדש ואטו בשביל שהתחלת הטומאה הית' בקטנות והי' טמא גם בהיותו קטן מיגרע
גרע ועש"ה בתוס' הרא"ש שכ' אהך דינא דיש מתרצים דלא מסתבר וכו' ע"ש ולענ"ד
הוא דבר מפליא ומתמיה וכנ"ל].

ויקצת יש להביא ראי' דא"א שיהי' חילוק בדבר שהוא בזמן הגדלות לבין אם הית' גם
התחלתו בזמן הגדלות או הית' התחלתו עוד בזמן הקטנות והוא מש"ס בבא קמא דק"ו
ע"ב א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען טענת גנב באבידה משלם תשלומי כפל דכתיב
על פל אבידה אשר יאמר כי הוא זה איתבי' ר' אבא בר ממל וכו' (מקא דתני') כי יתן
איש אין נתינת קטן פלום (להשביע ולחייב כפל) ואין לי אלא שנתנו כשהוא קטן ותבעו
כשהוא קטן נתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא גדול מניין (שפטור) ת"ל עד: האלקים יבוא
דבר שניהם עד שתהא נתינה ותביעה שוין כאחד ואי איתא תיהוי נמי באבידה וכו' עכ"ל
הגמ'.

וכוננת הגמ' דכיון דאבידה נמי מחייבת כפל אע"ג דלא הי' שם נתינה הרי דעצמיות
הדבר מה שמונו הוא ברשות חבירו מחייבת את חבירו כפל בטוען טענת גנב ואע"פ
שאין שם נתינה וא"כ היכא דנתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא גדול נהי שאין יכול

להתחייב מִפֶּתחַ הַנְּתִיבָה, דְקַטְנוֹת עכ"ז הָרִי עֵתָהּ הוּא גְדוֹל וְהַמְמוֹן הָרִי גַם עֵתָהּ הוּא שְׁלוֹ
וּא"כ הָרִי יֵשׁ עֵתָהּ מְמוֹן שְׁלוֹ בְּרִשּׁוֹת חֲבִירוֹ וְרֵאוּי שְׁיִתְחַיֵּיב כְּפֶל כְּמוֹ בְּאַבְיָדָה וְעַש"ה
בְּרִש"י.

וְאִי אֵימָא מֵאֵי קוּשְׁיָיְ נְהִי דְגְדוֹל שְׂבָא מְמוֹנוֹ לְרִשּׁוֹת חֲבִירוֹ כְּמוֹ אַבְיָדָה מִתְחַיֵּיב הַמְחַזֵּיק
כְּפֶל עכ"ז בְּנִתְנוּ כְּשֶׁהוּא קָטָן דְהֵימָת' הַתְחַלַּת בִּיאַת מְמוֹנוֹ לְרִשּׁוֹת חֲבִירוֹ עוֹד כְּשֶׁהָיָה קָטָן
שְׁפִיר מִיְגָרְע גָּרַע וְנָהִי דְגַם עֵתָהּ שְׁהוּא גְדוֹל מְמוֹנוֹ הוּא עֲדִינָן בְּרִשּׁוֹת חֲבִירוֹ עכ"ז פִּינּוֹן
שְׁהַתְחַלַּת הַדְּבָר הִי בְּעוֹדוֹ קָטָן שְׁפִיר פְּטוֹר וְנָהִי ה"נ מִמֶּשׁ מְחַלְקִינָן בְּטוֹמְאָה דְאָם הֵימָת'
הַתְחַלַּת הַטוֹמְאָה בְּגְדָלוֹת וְנִכְנַס לְמַקְדָּשׁ חֲטִיב וְאֵלּוֹ הֵיכָא דְהֵימָת' הַתְחַלַּת הַטוֹמְאָה בְּקַטְנוֹת
אֲז אַע"ג דְּגַם בְּהִיוֹתוֹ גְדוֹל הָרִי הוּא טְמָא עֲדִינָן וְגְדוֹל אַחַר הַנוֹגַע בּוֹ אֲז וְנִכְנַס לְמַקְדָּשׁ
הָרִי הוּא חֲטִיב עכ"ז הוּא שְׁהַתְחַלַּת טוֹמְאָתוֹ הֵימָת' עוֹד בְּהִיוֹתוֹ קָטָן מִיְגָרְע גָּרַע אַע"ג דְּגַם
עֵתָהּ בְּגְדָלוֹתוֹ עֲדִינָן הוּא טְמָא וְנָהִי הַדְּבָר דּוֹמָה בְּדוֹמָה מִמֶּשׁ לְהָרִי דְב"ק הַנְּ"ל.

וּא"ל דְּשֶׁאֲנִי הָרִי דְטוֹמְאָה דְגוֹזָה"כ הוּא מְקַרָא דְאִישׁ וְכַנְ"ל דו"א דא"כ בְּהָרִי דְב"ק נְמִי
ה"ל לְשִׁנּוּי דְגוֹזָה"כ הוּא לוֹמַר כֵּן דְהָא גַם בְּהָרִי דְב"ק מִיְמֵי קְרָאִי לְחֲטִיב בְּאַבְיָדָה דְגְדוֹל
וְלִפְטוֹר בְּנִתְיָה דְקָטָן אַע"פ שְׁתַּבְּעוּ כְּשֶׁהוּא גְדוֹל וְעַל כֵּן הָרִי בְּפִינּוֹת הַגַּמ' ב"ק הַנְּ"ל דְכִינּוֹן
דְזָה נִגְדַּת הַסְּבָרָא לְגַמְרִי לוֹמַר דְהֵיכָא דְהֵימָת' הַתְחַלַּת בְּקַטְנוֹת מִיְגָרְע גָּרַע ע"כ אֵין לָנוּ
לְדַרְוֵשׁ הַכְּתוּבִים כֵּן וְכַמוֹכָן [וְעַתָּה תוֹס' נִזְיָר דְמ"ה ע"ב ד"ה ר' יֵאֲשִׁי' דְכָתְבוּ דְאֵין לְהוֹצִיא
פְּסוּק מִמֶּשׁמַעוּ מִפֶּתַח סְבָרָא וְיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין אִם מוֹצִיאִין הַמְקַרָא מִפְּשׁוּטוֹ מִמֶּשׁ כְּפִינּוֹת
דְהֵתָם כ"ש לְבִין נִזְדוֹן דְב"ק הַנְּ"ל דְהוּא רַק דְרִשָּׂא וְיֵשׁ לְיִשָּׁב עוֹד בְּאִנְפֵּן אַחַר וְאֵין
לְהַאֲרִיף בְּזָה] וּא"כ גַּם בְּהָרִי דְעֵרְכִין אֵין לָנוּ לְדַרְוֵשׁ לְמַעַט קָטָן בְּכַה"ג פִּינּוֹן דְזָה נִגְדַּת
הַסְּבָרָא לְגַמְרִי לוֹמַר דְהוּאֵיל וְהֵימָת' הַתְחַלַּת הַטוֹמְאָה בְּקַטְנוֹת מִיְגָרְע גָּרַע וְכַנְ"ל וְצַע"ק
וּבְאֵתִי רַק לְהַעִיר: כְּפֶל טו.

אִי רִיבּוּי הַכְּמוֹת מְכַרְיעַ הָאֵיכוֹת הָר"ן בְּפִרְקָא בְּתָרָא דְיוֹמָא כ' דְמוּטְב לְשַׁחוּט עֲבוּר מְסוּכָן
בְּשַׁבָּת מְלַהֲאֵכִילוּ נְבִילָה אַע"ג דְשַׁחֲטֵיהּ אִיסוּר סְקִילָה וְנְבִילָה אִיסוּר לָאו מְשׁוּם
דְבִאֲכִילוֹת נְבִילָה יַעֲבוֹר עַל כָּל כְּפִינּוֹת וְכַפֵּי מִשְׁא"כ הַשַּׁחֲטָה שְׁהִיא רַק עֲבִירָא אַחַת וְע"כ
רִיבּוּי הַכְּמוֹתֵי דְלֵאוֹנָן מְכַרְיעַ אֶת הַחוּמָר הָאֵיכוֹתֵי דְסְקִילָה עַכְת"ד ז"ל וְהֵם נוֹדְעִים.

וְהַנְּנִי לְהַעִיר בְּסְבָרָא זֹאת מְאִיזָהוּ מְקוּמָן בְּעוֹזָה"י וְהֵם: א) מִש"ס נִזְיָר דְמ"ח ע"ב דְיִלְיָר
שָׁם מְקַרָא דְנִזְיָר לְחוּדֵי אוֹ כ"ג לְחוּדֵי מְטָמָא לְמַת מְצוּנָה וּפְלִיגֵי הֵתָם ר' יִשְׁמַעְאֵל וְר"ע
דְר"ע מְצַרִיף שָׁם מְקַרָא בְּפ"ע לְהֵיכָא דְהוּא כ"ג וְנִזְיָר שְׁיֵהָיָה מוֹתָר לְטָמָא לְמ"ע וְר"י
ס"ל דְכִינּוֹן דְאִיפָא קְרָא לְנִזְיָר לְחוּדֵי וְלכ"ג לְחוּדֵי ע"כ כ"ג וְהוּא נִזְיָר לֹא צָרִיף קְרָא
דְמָה לִי חַד לָאו וְמָה לִי תָרִי לְאוֹי וּפְרִיף הֵתָם דְלָר' יִשְׁמַעְאֵל אַחוֹתוֹ (דְיִלְפִי מִיְנָה דְמ"מ
דוֹחָה מִיְלָה וּפְסַח) ל"ל וּמִשְׁנֵי סד"א פִי שְׁרִי רַחֲמָנָא לְמ"מ נִזְיָר וְכַהֵן דְאִיסוּר לְאוֹי הוּא
אַבְל מִיְלָה וּפְסַח דְכָרַת לֹא יִטְמָא לְמ"מ קַמ"ל עכ"ל הַגַּמ'.

וּבְתוֹס' שָׁם ד"ה אַחוֹתוֹ ל"ל כְּתָבוּ וְז"ל פִי דְבִשְׁלָמָא לְר"ע פִּינּוֹן דְצָרִיף קְרָא לְהֵיכָא דְאֵית
בִּי קְדוּשַׁת כ"ג וְהוּא נִזְיָר וְלֹא אָמַר מָה לִי חַד לָאו מָה לִי תָרִי לְאוֹי ה"נ אֲצַטְרִיף קְרָא
מִיְוֹתָר דְאַחוֹתוֹ שְׁיִדְחָה מ"מ עֲשֵׂה דְפְסַח וּמִיְלָה אַע"ג שְׁיֵשׁ בְּהֵן כְּרַת אֶלָּא לְר"י דְאֵין לוֹ
חִילוּק בֵּין חַד לָאו לְשִׁנּוּי לְאוֹנָן הִי סְבוּר נְמִי דְאֵין לוֹ חִילוּק בְּכָרַת וּמִשְׁנֵי דְבָהָא וְדָאִי

מוֹדָה ר"י דסד"א פִּי שָׁרָא רַחֲמֵנָא לַמ"מ נְזִיר וְכֹהֵן דְּאִיסוּר לָאוּ הוּא כְּלוּמַר לִית בִּי פֶּרֶת
אַבְל פֶּסַח וּמִילָה דְכָרְת אִימָא לֹא יִטְמָא לַמ"מ קַמ"ל עכ"ל.

ונלענ"ד דִּהַמְקַשֵּׁן וְהַתְּרַצֵּן דְנִזִּיר הַג"ל בְּהַאי סְבָרָא פְּלִיגִי דִּהַמְקַשֵּׁן ס"ל דְרִיבּוּי הַפְּמוֹת
שְׁקוּל פְּאִיכוּת וּע"כ סוּבֵר דְכִי הֵיכִי דְלִית לִי לִר' יִשְׁמַעְעָל חִילּוּק רִיבּוּי הַפְּמוֹת וְיִלְיָף
תְּרִי לְאֹנִי מְחַד לָאו ה"ה דְלִית לִי חִילּוּק הָאִיכוּת וְיִשׁ לֹא לְלִמּוּד גַּם פֶּרֶת מְלָאוּ וְהַתְּרַצֵּן
ס"ל דְאִין רִיבּוּי הַפְּמוֹת שְׁקוּל פְּאִיכוּת וּע"כ נְהִי דִילְפִי תְּרִי לְאֹנִי מְחַד לָאו עכ"ז אִין
לְלִמּוּד פֶּרֶת מְלָאוּ וְדו"ק: ב) בְּש"ס זְבָחִים פ"ט א' תִּנּוּן הַשְּׁלָמִים קוּדְמִין לְבְּכוֹר מְפִנִי
שְׁהֵם טְעוּנִין מִתֵּן אַרְבַּע וּסְמִיכָה וּנְסֻכִים וּתְנוּפֶת חֻזָּה וְשׁוֹק וּבְגָמ' שֵׁם ע"ב פְּרִיָּה אֲדַרְבֵּה
בְּכוֹר קוּדְמִין שְׁפִן קַדְוֶשְׁתּוֹ מְרַחֵם וְנֶאֱכָל לְכַהֲנִים וּמִשְׁנֵי אַפ"ה מְצוֹת יִתְרוֹת עֲדִיפִי עכ"ל
הַגַּמ'.

וּמְבוֹאֵר שְׂאָף שְׁעָצָם קַדְוֶשְׁתּוֹ הַבְּכוֹר גְּדוּלָּה יוֹתֵר מִפְּעֻלַּת הַיּוֹתֵה מְרַחֵם וְנֶאֱכָל רַק לְכַהֲנִים
עכ"ז רִיבּוּי הַפְּמוֹת אֲשֶׁר בְּשְׁלָמִים מְסַבֵּת הַרְבֵּה מְצוֹת הַמִּתְקַיֵּימוֹת בָּם מְכַרִיעַ מַעְלָה
אִיכוּתִית שֶׁל הַבְּכוֹר וְדו"ק: ג) בְּש"ס יוֹמָא ל"ג א' מַעְרְכָה גְּדוּלָּה קוּדְמַת לְמַעְרְכָה שְׁנִי
שֶׁל קְטוֹרֶת מְנַלן דְתַנְיָא הִיא הַעוֹלָה עַל מוֹקְדָה וְגו' זוּ מַעְרְכָה גְּדוּלָּה וְאִשׁ הַמְזֻבַּח תּוֹקֵד
בוּ זוּ מַעְרְכָה שְׁנִי שֶׁל קְטוֹרֶת וְאִיפּוֹף אֲנָא מְסַתְּבָרָא מַעְרְכָה גְּדוּלָּה עֲדִיפָא שְׁפִן כְּפִרְתָּהּ
מְרֻבָּה (שְׁעָלִי מְקַטְרִים כָּל הַקְטָרוֹת חוּץ מִקְטוֹרֶת שְׁבִיהִיכָל) אֲדַרְבֵּה מַעְרְכָה שְׁנִי עֲדִיפָא
שְׁפִן מְכַנִּיִסִין מִמְּנָה לְפָנִים (מִמְּנָה חוֹתִין גְּחִלִים לְהַכְנִיס לְהִיכָל לְהַקְטִיר עֲלֵיהֶם קְטוֹרֶת)
אַפ"ה כְּפִרְתָּהּ מְרֻבָּה עֲדִיפָא עכ"ל הַגַּמ' וּמְבוֹאֵר דְרִיבּוּי הַפְּמוֹת דִּהַקְטָרוֹת שְׁעַל מַעְרְכָה
הַגְּדוּלָּה מְכַרִיעַ מַעְלָה אִיכוּתִית דִּהַקְטָרֶת הַקְטוֹרֶת שְׁעַל מַעְרְכָה שְׁנִי שֶׁהִיא מַעְוֹלָה
בְּאִיכוּתָהּ יוֹתֵר מִפְּעֻלַּת הַיּוֹתֵה נַעֲשִׂית בְּמִקּוֹם הַמְקוּדֵשׁ יוֹתֵר דִּהֵינּוּ בִּהִיכָל וְדו"ק: ד) בְּיוֹמָא
ב' ב' פְּרִיָּה דְנִילְיָף מִמִּילּוּאִים אֲאָחַד הַרְגָּלִים דְנִיבְעֵי פְּרִיָּשָׁה שְׁבַעָה וְנ"ל הַגַּמ' וְכ"ת
לֹא יִדְעִינּוּ הֵי מִינִיָּהּ אִי חַג הַמְצוֹת הוֹאִיל וּפְתַח בּוּ הַכְּתוּב תְּחַלָּה (שְׁבַכָּל מְקוֹם בְּכַתוּב
הַזֶּכֶר רֵאשׁוֹנָה לְרַגְלִים) אִי חַג הַסּוּפּוֹת הוֹאִיל וּמְרֻבָּה מְצוֹתוֹ (בְּסוּפָה וְלוּלָב וְעֲרֵבָה
וְנִיסוּף הַמִּים).

רש"י) עכ"ל הַגַּמ'. וְק' דְמַדּוּעַ עֲדִיף סוּכּוֹת מִפֶּסַח מִפְּעֻלַּת מְרֻבָּה מְצוֹתוֹ אֲדַרְבֵּה הֵרִי בְּפֶסַח
יִשׁ מְצוּהָ דְכָרְת דִּהִיא אִיסוּר אֲכִילַת חֶמֶץ וְלִמ"ד דְאֲכִילַת פֶּסַחִים מְעַכְבָּא גַּם מְצוֹת אֲכִילַת
פֶּסַח הַמִּתְקַיֵּימַת בְּפֶסַח עוֹנֵשׁ בִּיטוּלָה פֶּרֶת מִשָּׂא"כ סוּכּוֹת הֵרִי אִין בּוּ מְצוּהָ שִׁיְהִי עוֹנֵשָׁה
פֶּרֶת וְעַל פְּרָחָף דְרִיבּוּי הַפְּמוֹת עֲדִיף מֵאִיכוּת וּע"כ סוּכּוֹת דְמְרֻבָּה מְצוֹתוֹ עֲדִיף מִפֶּסַח
דְאִין מְרֻבָּה בְּמְצוֹת וְאֵע"פ שְׁמְצוֹתֵיו הַמוּעֲטוֹת חֲמוּרוֹת מִמְצוֹת דְסוּכּוֹת וְדו"ק: ה) בְּש"ס
פֶּסַחִים פ"ח ב' חֲמִשָּׁה שְׁנֵי עָרְבוּ עוֹרוֹת פֶּסַחִיהֶן וְנִמְצָא יִבְלַת בְּאָחַד מֵהֶן כּוֹלֵן יוֹצֵאִין
לְבֵית הַשְּׂרִיפָה וּפְטוּרִין מִלַּעֲשׂוֹת פֶּסַח שְׁנֵי וְשֵׁם פ"ט א' פְּרִיָּה דְנִיָּתוּ מוֹתֵר הַפֶּסַח וְיִתְנָה
כָּל אֶחָד עַל שְׁלוֹ אִם שְׁלִי בַע"מ הִי ה"ז פֶּסַח וְאִם פֶּסַח הִי הֵרִי זֶה כְּמוֹת שֶׁהוּא מוֹתֵר
הַפֶּסַח וְכו' וּמִשְׁנֵי דְלָא מְצִי לְמִיָּעֲבַד הֵכִי מִשׁוּם סְמִיכָה דְפֶסַח לֹא בְעֵי סְמִיכָה וְאִילוּ מוֹתֵר
בְעֵי סְמִיכָה (וְא"א לְסִמּוּךְ עַל זֶה דְשְׂמָא פֶּסַח הוּא וְקַעֲבִיד עֲבוּדָה בְּקַדְוֶשִׁים).

וּבְתוֹס' שֵׁם ד"ה וְהִנֵּי כְּתוּבוֹ וְנ"ל וְתִימָא וְכִי בְשִׁבִיל סְמִיכָה דְלָא מְעַכְבָּא יִכְנֹס לִידֵי סֶפֶק
פֶּרֶת וִי"ל דְטוֹב שְׁיִנְדָּקָה סֶפֶק פֶּרֶת בְּשִׁב וְאִל תַּעֲשֶׂה מִמָּה שְׁיַעֲשׂוּ רַבָּם שְׁלֵא כְּהוֹגֵן כִּי
כְּפָר רַבָּם עֲשׂוּ פֶּסַח עכ"ל וּמוֹכַח דְסִבְרָא לְהוֹי"ל דְרִיבּוּי הַפְּמוֹת מְכַרִיעַ אֶת הָאִיכוּת

וע"כ ד' עשין דסמיכה עדיפי מחד עשה דכרת דאין לומר דכוננתם מפאת דאין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חבירה וע"כ אין אל השאר לבטל עשה דסמיכה מפאת ספק פרת של אותו שלא עשה הפסח עדיין דז"א דא"כ הי' ראוי להיות הדין פן גם בתערובות חז בחד ומדדייקי התוס' לכתוב תיבת רובם מוכח להקדיא דטעמם מפאת דריבוי הפמות דסמיכה מכריע האיכות דכרת וז"פ: (ו) באבות (פרק ג') והפל לפי רוב המעשה ופי' הרמב"ם שם דנתינת מאה פעמים צדקה אף שנותן בכל פעם רק פרוטה אחת שזכרם גדול יותר מאם נותן לעני אחד בפעם אחת מאה פרוטות ואע"פ שנתינת מאה פרוטות פאחת היא התפעלות גדולה יותר של נדיבות לב עכ"ז ריבוי ההתפעלות עדיף מגודל ההתפעלות וכן הוא בכל המצות.

ונהו שאמרו והפל לפי רוב המעשה ולא אמרו לפי גודל המעשה דמעשים מרובים קלים עדיפי ממעשה אחת גדולה עש"ה. ומבואר דריבוי הפמות מכריע את האיכות (ונהי דלפי הטעם שנתן הרמב"ם ז"ל שם בפירושו בזה אין ראוי עש"ה עכ"ז לסברת הר"ן הנ"ל הרי אין הכרח לטעמו של הרמב"ם ז"ל רק יש לפרש המשנה בפירושו ולא מטעמי' רק מטעמא דהר"ן ז"ל דריבוי הפמות עדיף מגודל האיכות וע"כ אמרו והפל לפי רוב המעשה ולא אמרו לפי גודל המעשה וז"פ: (ז) ברש"י יבמות (ל"ב ב') אהא דאמרי' התי' לקוברו בין רשעים גמורים כ' ונ"ל דתנו בסנהדרין שתי קברות היו מתוקנין לב"ד אחד לנהרגין ונתקנין ואחד לנסקלין ונשרפין והכי נמי אע"ג דהאי לאו מחייבי ב"ד הוא (דאיירי התי' בבוועל אשת אח שהיא אחות אשה דאחע"א ועכ"ז חלו עליו תרי איסורי לענני לקוברו וכו') הואיל ועבד תרתי קברינן לי גבי נסקלין ונשרפין עכ"ל.

ומבואר דס"ל ז"ל דריבוי הפמות שקול פאיכות וע"כ תרי איסורי דהיינו חז פרת ואידך איסור בעלמא חמירי יחד פחד עבירת סקילה או שריפה וה"ז פסברת המקושן דנזיר מ"ח ב' אשר הבאנו לעיל אות א' דס"ל דתרי לאוין שקולים פחד פרת וסבור משום הכי דכי היכי דיליף ר' ישמעאל תרי לאוי מחד לאו ה"ה דיש לו ללמוד פרת מלאו וכנ"ל: (ח) הנה פעין סברת רש"י יבמות הנ"ל מצאתי עוד בתוס' סנהדרין נ' א' דאהא דאמרי' התי' דסקילה חמורה משריפה מדניתנה סקילה למגדף ועובד עכו"ם דפושטין ידיהם בעיקר פתבו הם ז"ל ד"ה קסברי וז"ל וא"ת סיף יוכיח שניתן לאנשי עיר הנדחת שפושטין ידיהם בעיקר ואפ"ה שריפה חמורה ממנו וכו' וי"ל דסיף (דעה"נ) יש לו חומרא אחריתי עמו שממונן אבד ושקולין שניהם כסקילה עכ"ל: (ט) בש"ס פסחים מ"ו א' במשנה פיצד מפרישין חלה בטומאה ביו"ט ר' אליעזר אומר לא תקרא לה שם עד שתאפה א"ר יהושע לא זהו חמץ שמונזקין עליו וב"י וכו' ובגמ' שם מ"ח א' מילתא דקשיא לן ואתיא פמה שני במאי פליגי ר"א ור"י וכו' וברש"י ד"ה מילתא כ' ונ"ל דבטובת הנאה ממון ליכא לאוקמא פלוגתיהו לחוד דנהי נמי דטהנ"מ לר"א אפ"ה השתא נמי עובר משום לא תעשה כל מלאכה ומוטב לעבור על פל יראה מאליו ואינו עושה מעשה בידיים מלעבור על ל"ת כל מלאכה ועושה מעשה בידיים עכ"ל.

והנה בבל יראה הרי יש עוד לאו דבל ימצא וא"כ מוכח מדברי רש"י דתרי שוא"ת לא חמירי מחד קו"ע ונהו פסברא דאין ריבוי הפמות מכריע את האיכות וכמוכח: (י) יש לדקדק מדברי התוס' בב"מ קי"ג א' ד"ה וכי דתרי שוא"ת חמירי מחד קו"ע דאהא

דאָמרינן הָתָם דְּשָׁכִיר שְׁעֵבֶר זְמַנּוֹ אֵינּוּ נִשְׁפָּע וְנוֹטֵל מִשׁוּם דְּחֻזְקָה עַל בַּעֲה"ב שְׁאִינוּ עוֹבְרֵי מִשׁוּם בַּל תְּלִין וּפְרִיָּה וְכִי שָׁכִיר עוֹבְרֵי מִשׁוּם בַּל תְּגִזֹּל כּו' וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' ע"ז וְנ"ל וּא"ת בַּעֲה"ב אֵית לִי נְמִי הֵךְ חֻזְקָה שְׁאִינוּ עוֹבְרֵי בְּבַל תְּגִזֹּל וּי"ל דְּחֻמֵּיר לִי לָאוּ אֶחָד כְּמוֹ שְׁנִים עכ"ל.

וְאִי אֵיתָא מְדוּעַ הַנְּצָרְכוּ הַתּוֹס' לומר דְּחֻמֵּיר לֵאִינְשֵׁי לָאוּ אֶחָד כְּמוֹ שְׁנִים הָרִי שְׁפִיר יוֹכֵל לְהִיּוֹת דְּשָׁנִי לְאִנְיָן חֻמֵּירִי לְהוּ מְחַד וְשָׁנִי הֵךְ דְּשָׁכִיר דָּאָם אֵין מְגִיעַ לוֹ וְנוֹטֵל הָרִי הוּא עוֹבְרֵי עַל בַּל תְּגִזֹּל בְּקו"ע וְאֵלוּ אָם מְגִיעַ לוֹ וְאֵין הַבַּעֲה"ב נוֹתֵן לוֹ הָרִי אֵין הַבַּעֲה"ב עוֹבְרֵי רַק עַל לֹא תְּלִין וְלֹא תְּגִזֹּל בְּשׂוֹא"ת וּא"כ הָרִי י"ל דְּחַד קו"ע שְׁקִיל כְּתָרִי שׂוֹא"ת וְעַל פְּרָחָה דס"ל לְהַתּוֹס' דְּתָרִי שׂוֹא"ת חֻמֵּירִי מְחַד קו"ע (יא) יֵשׁ לְדַקְדָּק דְּשׂוֹא"ת מְרַנְבִּין חֻמֵּירִי מְחַד קו"ע מְש"ס עִירוּבִין דָּף ק' ע"א דְּקָאָמֵר דָּאָם עָלָה בְּאֵילָן בְּשַׁבַּת יָרַד וּכְרִשׁ"י שֵׁם ד"ה ה"נ יוֹרֵד כְּתָב וְנ"ל דְּהֵךְ יְרִידָה מְצֻנָּה הִיא דְּהָא כָּל זְמַן שְׁהוּא יוֹשֵׁב מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאֵילָן וְנִדְרַר מִשְׁתַּמֵּשׁ הַלְכָּהּ אַע"ג דְּהַשְׁתָּא מִשְׁתַּמֵּשׁ תַּשְׁמִישׁ אַחַר כְּשֵׁהִיא יוֹרֵד יוֹתֵר וְיוֹתֵר עֲדִיף מְשִׁיבֵשׁ שֵׁם עכ"ל וְכַנּוּנָתוֹ דְּנִהֵי דְּכִשְׁיֹרֵד הוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאֵילָן בְּקו"ע וְאֵילוּ כְּשִׁיבֵשׁ שֵׁם הוּא מִשְׁתַּמֵּשׁ רַק בְּשׂוֹא"ת עכ"ז כִּינּוּן דָּאָם יֵשׁ כָּל הַשַּׁבַּת הָרִי יְהִי מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאֵילָן בְּכָל רְגַע וְרַגַע שֶׁל יְשִׁיבָתוֹ וְע"כ מוּטָב שְׁיַעֲבֹר עַל הַשְׁתַּמֵּשׁוֹת בְּאֵילָן פַּעַם אַחַת בְּקו"ע מְשִׁיבֵשׁ עָלָיו הַרְבֵּה פְּעָמִים בְּשׂוֹא"ת וְעַש"ה בְּכָל הַסּוּגָ' וְתַבִּין דְּכַרְיָנוּ בְּיוֹתֵר: יב) בְּש"ע או"ח סי' ח' סְעִיף ט' קוֹדֵם שְׁיַבְרָה יַעֲיִין בְּחֻמֵּיר הַצִּיצִית אָם הֵם כְּשִׁיבֵשׁ כְּדִי שְׁלֵא יִבְרָה לְבַטְלָהּ ע"כ.

פִּי' דְּמִשׁוּם מְבַטֵּל מְצֻנָּה צִיצִית לֹא הֵינּוּ חוֹשְׁשִׁין דְּמוֹקְמִינן אַחֲזָקָה וְרַק מִשׁוּם חֻמֵּיר לֹא תַשָּׂא דְּכַרְכָּה לְבַטְלָהּ מִחֻמֵּיר ע"ש בְּמִנְיָנִים. וְהִנֵּה אָם אֵין הַצִּיצִית כְּשִׁיבֵשׁ הָרִי הוּא עוֹבְרֵי עַל לֹא תַשָּׂא ע"י הַכַּרְכָּה לְבַטְלָהּ רַק פַּעַם אַחַת וְאֵלוּ בְּיִטּוּל מ"ע דְּצִיצִית הָרִי הוּא מְבַטֵּל בְּכָל רְגַע וְרַגַע שְׁהוּא לְבוּשׁ בְּטִלִּית וּמוֹכַח דְּעַבְרָה חֻמֵּירָה בְּקו"ע פַּעַם אַחַת עֲדִיפָא מִקְלוֹת בְּשׂוֹא"ת בְּכָל רְגַע ע' יְבָמוֹת דָּף צ' ע"ב דְּבִיטּוּל צִיצִית הוּא עֲבִירַת שׂוֹא"ת] וְאֵין קוֹשְׁיָא ע"ז מֵהֵךְ דְּעִירוּבִין הַנְּצָרָה בְּאוֹת הַקְּדוּם דְּשָׁנִי הֵךְ דְּעִירוּבִין דָּאֵין שֵׁם רַק הַחֻזְקָה שְׁבִין שׂוֹא"ת לְבִין קו"ע מִשָּׂא"כ בְּנִידוֹן דְּש"ע הַנְּ"ל דְּהַקו"ע הָאֶחָד הָרִי הוּא חֻמֵּיר בְּעֲצָמוֹתוֹ ג"כ מִן הַשׂוֹא"ת הַמְרַנְבִּים מְפָאֵת חֻמֵּיר לֹא תַשָּׂא.

וְעכ"פ מוֹכַח מִדְּבָרֵי הַש"ע הַנְּ"ל דְּרִיבּוּי הַכְּמוֹת אֵינוּ מְכַרְיעַ אֶת הָאֵיכוֹת דַּל"כ אַע"כ דְּהִלָּא תַשָּׂא חֻמֵּיר בְּאֵיכוֹתוֹ וְגַם הוּא בְּקו"ע עכ"ז הִי רָאוּי לומר דְּרִיבּוּי הַכְּמוֹת מְכַרְיעַ כּו' וְהִי רָאוּי שְׁיַחֲשֹׁבוּ בְּיִטּוּלֵי הַמְצֻנָּה צִיצִית דְּכָל רְגַע וְרַגַע לְחֻמֵּירִין טְפִי וְכַמוֹכָן וְדו"ק: (ג) בְּזַבְחִים פ"ט א' בְּמִשְׁנֵה חֻטָּאת קוֹדֶמֶת לְאֶשֶׁם מְפָנִי שְׁדִמָּה נִתֵּן לְד' קְרָנוֹת וְכו' (וּבְאֶשֶׁם יֵשׁ רַק ב' מִתְּנוֹת כּו') וּפְרִיָּה עָלָה שֵׁם ע"ב בְּגַמ' אֲדַרְבָּה אֶשֶׁם קָדִים שְׁכָן יֵשׁ לוֹ קַצְבָּה (כְּסָף שְׁקָלִים מִשָּׂא"כ חֻטָּאת אֶפ"ה בַּת דְּנִקָּא) וּמְשִׁנֵי אֶפ"ה רִיבּוּי דְּמִזְבֵּחַ עֲדִיף ע"כ.

וּמְבֹאָר דְּרִיבּוּי הַכְּמוֹת דְּאֶכִּילַת מִזְבֵּחַ מְכַרְיעַ אֶת הַמַּעֲלָה הָאֵיכוֹתִית דְּאֶשֶׁם וְדו"ק. וְא"ל דְּמַעֲלַת כְּסָף שְׁקָלִים דְּאֶשֶׁם הִיא ג"כ רַק מַעֲלָה כְּמוֹתִית דְּמַפָּאֵת שְׁנִקְנָה בְּכְסָף שְׁקָלִים הוּא גְדוֹל בְּכְמוֹת יוֹתֵר מִחֻטָּאת הַנְּקָנָה בְּדִנְקָא אֶלָּא דְּמַעֲלָה כְּמוֹתִית זֹאת הִיא רַק לְעַנְיָן בְּשֶׁר הַנְּצָאָל וְע"כ אֶמְרִינן דְּרִיבּוּי דְּמִזְבֵּחַ עֲדִיף מְרִיבּוּי דְּאֶכִּילָה וְא"כ אֵין מְפָאֵן רָאִי שְׁיִהֵ' רִיבּוּי הַכְּמוֹת גְדוֹל מֵאֵיכוֹת דּו"א דַּל"כ הָרִי יֵשׁ בְּאֶשֶׁם ג"כ רִיבּוּי דְּמִזְבֵּחַ שְׁהָרִי אָם

כָּלוּ מְרֻבָּה בְּכִמּוֹת יוֹתֵר מִן הַחֲטָאת מִמֵּילָא גַם הָאֵימּוּרִים שְׁלוֹ מְרֻבִּים בְּכִמּוֹת מֵאֵימּוּרֵי הַחֲטָאת וְהָאֵימּוּרִים הָרִי גְאָכְלִים לְמִזְבֵּחַ וְאֵי דְזָרִיקַת הַדָּם דְּמַעֲפָבָא וְהִיא עֵיקַר הַכִּפְּרָה עֲדִיפָא מִהִקְטַרַת הָאֵימּוּרִים עַכ"ז לֹא הִל"ל דְּרִיבּוּי דְּמִזְבֵּחַ עֲדִיף רַק הִל"ל דְּרִיבּוּי דְּדָם עֲדִיף פִּינּוּ דְּרִיבּוּי דְּמִזְבֵּחַ הָרִי יֵשׁ גַּם בְּאֲשֶׁם אֱלֹא דְבִאֲשֶׁם הוּא בְּאֵימּוּרִים וּבְחֲטָאת בְּדָם.

וְחוּ דְקִנְשֵׁיַת הַגִּמְלָה הָרִי הִיא סֵתֵם דְּתַמִּיד יִקְדָּם אֲשֶׁם לְחֲטָאת וְאַפְּלִי אִם הַחֲטָאת ג"כ שְׁנֵה פְּסָף שְׁקָלִים וְגִדּוּל בְּכִמּוֹת כְּמוֹ הָאֲשֶׁם וְעוֹד יוֹתֵר מִמֶּנּוּ וְכַמּוּבָן וְעַל פְּרָחָה דְּמָה שְׁמַחְוִיב לְקַנּוֹת הָאֲשֶׁם בְּכִסְף שְׁקָלִים מִשָּׂא"כ בְּחֲטָאת דְּאִין זֶה חַיִּיב ע"כ הָאֲשֶׁם עֲדִיף אִף אִם הַחֲטָאת הִיא ג"כ שְׁנֵה פְּסָף שְׁקָלִים וְגִדּוּל כְּמוֹ הָאֲשֶׁם וְא"כ עֲנִין הַחַיִּיב הָרִי הוּא רַק מַעֲלָה אֵיכּוֹתִית וְלֹא כְּמוֹתִית וְכַמּוּבָן וְדו"ק: יד) בְּש"ס הוֹרִיּוֹת י"ג א' שְׁעִירַת יַחִיד קוֹדֶמֶת לְכַבְּשֵׁת יַחִיד (יַחִיד הַמְּבִיא חֲטָאת בְּשָׂאָר עֲבִירוֹת דְּבָא כְּבִשָּׁה אוֹ שְׁעִירַת הַשְּׁעִירַת קוֹדֶמֶת לְכַבְּשֵׁת) וְהַתְּנָי' כְּבִשֵׁת יַחִיד קוֹדֶמֶת לְשְׁעִירַת יַחִיד אֲמַר אַבְיִי תַנָּאֵי הִיא מֵר סָבַר שְׁעִירַת עֲדִיפָא שְׁפִן נִתְרַבְּתָה אֲצֶל עִפּו"ם בְּיַחִיד (דְּבִשְׁגָגַת עִפּו"ם יַחִיד מְבִיא שְׁעִירַת וְלֹא כְּבִשָּׁה) וּמ"ש כְּבִשָּׁה עֲדִיפָא שְׁפִן נִתְרַבְּתָה בְּאֵלֵי' (דְּאֵלֵי' ג"כ קְרִיבָה עַל הַמִּזְבֵּחַ מִשָּׂא"כ בְּשְׁעִירַת) ע"כ.

הָרִי פָּאן פְּלֻגְתָּא דְּתַנָּאֵי בְּסִבְרָא הַנּוֹפְרַת בְּאוֹת הַקְּדוּם דְּרִיבּוּי דְּמִזְבֵּחַ עֲדִיף וְכֵאֵן פְּלִיגֵי בְּזֶה אֵי עֲדִיף שְׁיֵאֲכַל הַמִּזְבֵּחַ הַרְבֵּה מִדְּבַר דְּאֵיכּוֹתוֹ זוּטֵר אוֹ עֲדִיף שְׁיֵאֲכַל מְעַט מִדְּבַר דְּאֵיכּוֹתוֹ נְפִישׁ דְּהָא שְׁעִירַת יֵשׁ לָהּ מַעֲלָה אֵיכּוֹתִית עַל כְּבִשָּׁה בְּמָה שְׁבִשְׁגָגַת עִפּו"ם אֵין בְּכַח הַכְּבִשָּׁה לְכַפֵּר רַק הַשְּׁעִיר' לְבַד הִיא דְּמַכְפֵּרַת שֶׁם וְאֵילוּ הַכְּבִשָּׁה יֵשׁ לָהּ מַעֲלַת רִיבּוּי הַכְּמוֹת שְׁהַמִּזְבֵּחַ אוֹכֵל מִמֶּנּוּ יוֹתֵר מִמָּה שְׁאוּכֵל מִן הַשְּׁעִירַת דְּבְּכַבְּשָׁה גַם אֵלֵי' קְרִיבָה מִשָּׂא"כ בְּשְׁעִירַת וְהָרִי זֶה פְּלֻגְתָּא בְּסִבְרַת הָר"ן הַנ"ל אֵי רִיבּוּי הַכְּמוֹת מְכַרִיעַ אֵת הָאֵיכּוֹת וְכַמּוּבָן וְדו"ק: טו) מְצִינּוּ עוֹד פְּלֻגְתָּא דּוֹמָה לְפְלֻגְתָּא דְּהוֹרִיּוֹת הַנ"ל וְהוּא בְּיוֹמָא כ"ה ב' דְּבַתְּנָי' שֶׁם תְּנִי סֵדֵר הַקְּרִבַת אֵיבְרֵי תַמִּיד הָרֵאשׁ וְהַרְגֵל תְּחִלָּה וְאַח"כ שְׁתֵּי הַיָּדִים כו' ע"ש וּבְגִמְלָה שֶׁם מֵיִתִּי בְּרִיִּיתָא דְּרִי' ג' אוֹמֵר דְּרָף עֵילּוּי הִי' קְרִב כו' הָרֵאשׁ וְהַרְגֵל הַחֲזוּה וְהַגְרָה כו' אֲמַר רַבָּא בֵּין תַּנָּא דִּידָן וּבֵין ר' יוֹסִי בְּתַר עֵילּוּיָא דְּבִשְׂרָא אֲזֵלִי' (אֲבַר הַמְּשׁוּבָח בְּבִשְׂרָא קְרִב תְּחִלָּה) מֵר אֲזֵיל בְּתַר אֵיבְרָא דְּבִשְׂרָא וּמֵר אֲזֵיל בְּתַר שְׁוֹמְנָא דְּבִשְׂרָא עַכ"ל הַגִּמְלָה.

פִּי' דְּתַנָּא דְּמַתְּנֵי הוֹלָף אַחַר עֵילּוּי גִּוְדֵל הָאֲבְרִימּוֹר"י הוֹלָף אַחַר עֵילּוּי שְׁוֹמְנָא הָאֵיבְרִים ע"ש בְּרִש"י וְה"ז פְּלֻגְתָּא דּוֹמָה לְהָךְ דְּהוֹרִיּוֹת אֵי בְּתַר כְּמוֹת אֲזֵלִי' וְעֲדִיף שְׁיֵאֲכַל הַמִּזְבֵּחַ אֲבַר גִּדּוּל בְּכִמּוֹת אַעֲפ"י שְׁהוּא כְּחוּשׁ אוֹ בְּתַר אֵיכּוֹת אֲזֵלִי' וּמוּטָב שְׁיֵאֲכַל אֲבַר קֶטַן בְּכִמּוֹת הַמְּשׁוּבָח מִפְּאֵת שְׁוֹמְנּוֹ: טז) מְצִינּוּ עוֹד פְּלֻגְתָּא כְּזֹאת בְּתַרְוּמוֹת פִּי"א מ"א אֵין מְבַשְׁלִין יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה מְפָנִי שְׁהוּא מְמַעִיטוֹ ר' יְהוּדָה מְתִיר מְפָנִי שְׁהוּא מְשַׁבְּיחוֹ ע"כ וְה"ז פְּלֻגְתָּא כְּזוֹ ג"כ דַּת"ק ס"ל דְּעֲדִיף שְׁתַּהֲלִי הַתְּרוּמָה מְרֻבָּה בְּכִמּוֹת אַע"ג דְּאֵינְנָה מְשׁוּבַחַת כָּל כָּף וְחֻשִׁיב הַבִּישׁוּל מִשָּׂא"ה מִיַּעוּט מִפְּאֵת שְׁמַמְעֵט אֵת הַכְּמוֹת אַע"ג דְּהַמְעַט הַנְּשָׂאָר מְשׁוּבָח יוֹתֵר מֵיַיִן חֵי וּר"י ס"ל לְהַיְפּוּף דְּבְּתַר אֵיכּוֹת אֲזֵלִי' וְשַׁבַּח הָאֵיכּוֹתֵי מְשָׁלִים חֲסֵרוֹן הַכְּמוֹתֵי וְלֹא חֻשִׁיב הַבִּישׁוּל מִיַּעוּט.

וּבְיוֹתֵר דְּמֵי הָךְ דְּתַרְוּמוֹת לְהָךְ דְּיוֹמָא וְהוֹרִיּוֹת הַנ"ל דְּבַפְּסָחִים דָּף ע"ב ב' מוּכַח דְּאֵכִילַת תְּרוּמָה קְרוּי' עֲבוּדָה וְכֹאכִילַת קְדָשִׁים חֻשִׁיבָא עַש"ה וְא"כ לַפמ"ש בְּחִידוּשֵׁי בַמ"א

דאכילת קדשים דכהנים פאכילת מזבח נחשבת כיון דכהנים משלחו גבוה הוא דקנכי והארכתי שם בזה וכתבתי שם דגם בתרומה פהנים משלחו גבוה קנכי ואכ"מ] וא"כ הך פלוגתא דתרומות אי עדיף שיאכלו פהנים הרבה מן התרומה בכמות או יאכלו ממנה מעט משנבחר באיכות הרי הוא ממש כהנה פצוגתי דיומא ודהוריות הנ"ל דפליגי הכי לענן אכילת מזבח וכו"ל: יז) נודעת דעת הר"ת הובא בשפולי הלקט המובא במ"א סי' תמ"ו דעשה דרבים דחי ל"ת אע"ג דאינו בעידנא ע"ש.

ונראה הטעם עפ"מ"ש האחרונים דהא דבעי בעידנא בדחיית עשה לל"ת היינו רק בסתם ל"ת דחמורה מעשה כמבואר ביבמות ז' א' אלא דגזוה"כ עדל"ת מפלאים בציצית וע"כ בעי דומיא דהתם משא"כ היכא דהאיסור הנדחה הוא קל מן העשה המדחה והוי הדחי' מסברא אז דוחה שפיר אע"ג דאינו בעידנא.

ולפי"ז נ' דבעשה דרבים דרבים יקיימו העשה ואלו הלאו יעבור רק אדם אחד וכנ"דון דפיקוח הגל דר"ת שם דיעבור רק האחד המפקח ואלו מצות תקיעה תתקיים מרבים השומעים וע"כ נהי דלאו חמור מעשה עכ"ז ריבוי הפמות דעשין שפול אחד מן הרבים מקיים מ"ע ונהרי מתקיימים אפוא מצנת עשה רבים ע"כ מקריע ה את החומר האיכותי דלאו נחשובי העשין עדיפי מן הלאו הנדחה והוי הדחי' מסברא וע"כ לא בעינו בעידנא וז"פ: ודע דמתלוקת התוס' והפרייתות הנודעת והובאה לעיל כלל י"ב אות ה' אי עשה דוחה ב' לאוין אל ג"כ דתלוין בספק הנ"ל אי ריבוי הפמות מקריע את האיכות וזה לפמ"ש הרמב"ן עה"ת פ' יתרו [והובאו דבריו ג"כ לעיל שם] דהא דעדל"ת הוא משום דעשה עדיפא מל"ת ע"ש וא"כ הפלוגתא אי עשה דוחה ב' לאוין מוכן ממילא דהוא אי ריבוי הפמות דלאוין מקריע את העדיפות האיכותי דעשה וז"פ: יח) שמעתי אומרים שמה שנתקרא אברהם באומרו והרגו אותי ואותך יחיו אע"פ ששפיכות דמים אסור לב"נ כמו א"א היינו משום דשפיכות דמים יהי רק פעם אחת משא"כ אם לא יתקרהו תהי' כל ביאה וביאה באיסור אשת איש וע"כ אם לא יוכלו להתגבר על יצרם עכ"פ יבחרו להם לעבור פעם אחת מלעבור הרבה פעמים ע"כ שמעתי.

והנה אם פנים הדברים יש מזה ראי' דריבוי הפמות מקריע את האיכות דהא שפיכות דמים ענשו בסייף וא"א בחנק וא"כ הרי איסור א"א קל ועל פרתך דריבוי הפמות מקריע את האיכות ואולם זהו רק לדין אבל לר"ש דס"ל בסנהדרין מ"ט ב' דחנק חמור מסייף אדרבה א"א חמור ותו דגבי ב"נ בלא"ה שניהם שוין דכל הז' מצות שלקו פולם עונשן בסייף וכמבואר בסנהדרין.

ואולם לפי מה דאיבעי' שם בסנהדרין דף ע"ד ע"ב אי ב"נ מצווה על קידוש השם ע"ש ודעת התוס' שם ע"ה א' דנפשטה האיבעי' דאין מצווה [וכן פסק הרמב"ם ז"ל בה' מלכים פ' י' ה"ב] א"כ שוב שפיכות דמים חמור לגביל' יותר מכל השאר מצות שלו וזה שבשפיכות דמים פשיטא דגם ב"נ הוי ביהרג ואל יעבור שהרי בסנהדרין שם דף ע"ד ע"א ובפסחים כ"ה א' יליף נערה המאורסה דהוי ביהרג ואל יעבור מדכתיב פי פאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה הנקש נערה המאורסה לרוצח מה רוצח יתרג ואל יעבור כו' ופריף רוצח גופיל' מנ"ל ומשני סברא הוא דמאי חזית דדמא דידך סומק טפי דלמא דמא דהוא גברא סומק טפי ע"ש.

וא"כ פִּינּוֹן דְּבִשְׁפִיכוֹת דְּמִים סְבָרָא חִיצוֹנִית הִיא הָא דִּיִּהְרַג כּו' א"כ גַּם ב"נ (הָוֵי בִּי בְּיַהֲרַג וְאֵל יַעֲבֹר מִשָּׂא"כ ע"ז וְגִילּוּי עֲרִיּוֹת דְּרַק מִגְזֵה"כ הִיא דִּיִּהְרַג ע"כ שְׁפִיר אֵין ב"נ מְצַנְוּהָ ע"ז דְּכָל הַתּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל נִתְּנָה וְלֹא לְעַכְפּוֹ"ם וְא"כ נִמְצָא דְשְׁפִיכוֹת דְּמִים חֲמוּר לְגַבֵּי ב"נ מְגִילּוּי עֲרִיּוֹת דִּש"ד הָוֵי בְּיַהֲרַג וְאֵל יַעֲבֹר מִשָּׂא"כ ג"ע [וְיֵשׁ עוֹד חוּמְרָא בִּש"ד עַל שְׂאָר עֲבִירוֹת בִּב"נ דְּבִש"ד הוּא מִתְחַיֵּיב ע"י שְׁלִיחַ מִגְזֵה"כ דְּשׁוֹפָר דָּם הָאֲדָם בְּאָדָם הֵינּוּ ע"י אָדָם פְּמִבְּוֹרָא בִּב"ר וְאֵלוּ בְּשְׂאָר עֲבִירוֹת גַּם בִּב"נ אָמְרִי אֲשֶׁלְד"ע פְּמִבְּוֹרָא בְּפִרְשַׁת דְּרָכִים וּמָה גַּם בִּג"ע וְדָאֵי אָמְרִי בִּי דִּאֲשֶׁלְד"ע דְּלֹא מְצִינּוּ זֶה נְהָגָה וְזֶה מִתְחַיֵּיב] וְא"כ שׁוֹב שְׁפִיר קָמָה רֵאִי הַנְּ"ל דְּרִיבּוּי הַפְּמוֹת מְכַרְיַע אֶת הָאֵיכוֹת: יט) עֵינּוּ מְנַחוֹת מ"ט א' וּבְזַבְחִים צ' ב' דְּמִיבְעֵי לִי תְדִיר וּמְקוֹדֵשׁ אֵיזוּ מְהֵם קוֹדֵם ע"ש וי"ל ג"כ דְּתִלּוּי בְּהַנְּ"ל אֵי רִיבּוּי הַפְּמוֹת מְכַרְיַע אֶת הָאֵיכוֹת דְּמַעְלַת תְּדִיר הָוֵי מַעְלָה פְּמוֹתִית וּמְקוֹדֵשׁ מַעְלָה אֵיכוֹתִית וְדו"ק.

וְאוּלָם י"ל דְּתְדִיר אֵין מַעְלָתוֹ עַל הָאֵינּוּ תְדִיר בְּעִבּוּר הַיּוֹתוֹ הַרְבֵּה פְּעָמִים יוֹתֵר מִהָאֵינּוּ תְדִיר שְׁנָה רַק מַעְלָה פְּמוֹתִית פִּי אִם מַעְלַת הַקְּבִיעוֹת זְמַן הָרִי מַעְלָה עֲצָמוֹתִית הִיא כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ שְׁקִרְבּוֹן הַקְּבוּעַ לוֹ זְמַן דּוֹחָה שְׂפַת וְטוֹמְאָה וְע"כ קִרְבָּן אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ זְמַנִּים הַרְבֵּה קְבוּעִים קְדוּשׁ בְּעֲצָמוֹתוֹ יוֹתֵר וְהִיא מַעְלָה אֵיכוֹתִית וְדו"ק וּבְזֶה יוֹבְנּוּ דְבָרֵי הַגַּמ' זַבְחִים צ"א א' דְּבְעֵי לְמִיפְשֵׁט הָתָם דְּמְקוֹדֵשׁ קוֹדֵם לְתְדִיר מְהֵא דְחֲטָאָת וְאֲשֶׁם קוֹדֵם לְשְׁלָמִים וְאֵע"ג דְּשְׁלָמִים תְּדִירִי (שְׁהֵן מְצִינּוּ יוֹתֵר מִחֲטָאָת וְאֲשֶׁם) אָמַר רַבָּא מְצוּי קְאָמְרַת (שְׂאֵין תְּדִירָתוֹ חוּבָה אֱלָא שְׁהוּא מְצוּי יוֹתֵר מִחֲבִירוֹ) תְּדִיר קָא מְבַעֲנִי לֹן מְצוּי לָא קְמַבְעֵנִי לֹן עכ"ל הַגַּמ'.

וְהַפְּנִינָה דְּמְצוּי פִּינּוֹן שְׂאֵין זְמַנּוֹ קְבוּעַ ע"כ מָה שְׁהוּא מְצוּי וְשְׂכִיחַ יוֹתֵר מִן הָאֵינּוּ מְצוּי א"כ זֶהוּ שׁוֹב רַק מַעְלָה פְּמוֹתִית מְפָאָת הָרִיבּוּי וּבְזֶה ס"ל בְּפִשְׁיטוֹת דָּאֵין הַפְּמוֹת מְכַרְיַע אֶת הָאֵיכוֹת וְע"כ שְׁפִיר מְקוֹדֵשׁ עֲדִיף מְמַצוּי וּלְפִי"ז אֲדַרְבֵּה יֵהִי כְּדְמוּת רֵאִי מַגַּמ' הַנְּ"ל דָּאֵין רִיבּוּי הַפְּמוֹת מְכַרְיַע אֶת הָאֵיכוֹת.

וְאוּלָם לְמֵאֵי דְמַסִּיק שָׁם וְאֵיבַע"א מִיִּלְהָ לְגַבֵּי פְּסַח כְּתְדִיר דְּמֵאֵי ע"ש וּפְרַש"י הוּאֵיל וּמְצוּי בְּיוֹתֵר ע"ש מוֹכַח אֵיפְכָא דְרִיבּוּי הַפְּמוֹת מְכַרְיַע אֶת הָאֵיכוֹת אֱלָא דְבְעֵי שְׂיִהְיִי רִיבּוּי גְדוֹל בְּיוֹתֵר וְדו"ק: כ) יֵשׁ ל מְהֵא דְקִי"ל בְּכָל הַתּוֹרָה דִּיִּעֲבֹר וְאֵל יַהֲרַג וּבַג' עֲבִירוֹת ע"ז כו' קִי"ל דִּיִּהְרַג וְאֵל יַעֲבֹר וְעַל פְּרָחָה הַטַּעַם מְשׁוּם דְּהֵנִי חֲמִירִי טְפִי וְא"כ אֵי נִימָא דְרִיבּוּי הַפְּמוֹת מְכַרְיַע אֶת הָאֵיכוֹת א"כ בְּהַכְרַח יֵשׁ מְסַפֵּר דָּאֵם יֶאֱנָסוּהוּ לְעֲבֹר כְּדָה וְכָד פְּעָמִים אֲאָחַד מְשִׁאֲרֵי עֲבִירוֹת אֲזִי יֵהִי זֶה שְׁקוּל כְּמוֹ פְּעַם אֲחַד עַל ע"ז אוֹ ג"ע כו' וּבְאֶמַת הָרִי לֹא מְצִינּוּ בְּזֶה גְבוּל כָּלֵל וּמְסַתִּימוֹת הַהֲלָכָה מְשַׁמַּע דְּבִשְׂאָרֵי עֲבִירוֹת אֲפִי יֶאֱנָסוּהוּ לְעֲבֹר מְהֵא פְּעָמִים יַעֲבֹר וְאֵל יַהֲרַג וְשִׁאֵין גְבוּל כָּלֵל בְּדָבָר [וּבְזַכְרוֹנֵי שְׁכָן מְפִנְרֵשׁ בִּס' מַעֲשֵׂה רוֹקַח עַל הָרַמְבַּ"ם הֲלָכוֹת יְסוּדֵי הַתּוֹרָה שְׂאֵין גְבוּל בְּדָבָר וְאֵינּוּ פְּעַת לְפָנֵי לְעֵינֵי בּוֹ] וְא"כ עַל פְּרָחָה דָּאֵין רִיבּוּי הַפְּמוֹת מְכַרְיַע אֶת הָאֵיכוֹת וְדו"ק: כא) בִּיבְמוֹת (דָּרַי"ד א') יֵשׁ שָׁם פְּלוּגְתָא אֵי עֲשׂוּ ב"ש כְּדְבָרֵיהֶם אוֹ לֹא עֲשׂוּ וְכו' דְּמ"ד לֹא עֲשׂוּ מְשׁוּם דְּב"ה רַבָּא וְמ"ד עֲשׂוּ אָמַר דְּכִי אֲזֵלִי בְּתַר רַבָּא הֵיכָא דְכִי הֲדַדִּי נִינְהוּ הֵכָא ב"ש מְחַדְדִּי טְפִי ע"ש.

ונהרי זו פלוגתא לענגן דעות בני אדם אם האיכות בזה מכריע את ריבוי הפמות או להיפוף דמ"ד עשו ס"ל דנהי דב"ה רוב בכמות עכ"ז פיון דב"ש מחדדי טפי מכריע מעלה איכותית דחידוד שפלים את רוב הפמות דב"ה ומ"ד דלא עשו ס"ל להיפוף דרוב הפמות מכריע וכו' (כמוכין: כב) ביומא פ"ה ב' אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה וכו' ואף דבשמירת שבתות הרבה הרי יקיים רק הרבה פעמים עשין דביום השביעי תשבות זכור ושמור ולא תעשה כל מלאכה וא"כ ודאי דחילול שבת דבסקילה פעם אחת חמור מכל אחד מהפרטים הנ"ל [ואע"ג דקיום לאו דל"ת כל מלאכה הוא ג"כ קיום לאו דסקילה עכ"ז לגבי הקיום הרי אין ללאו דסקילה מעלה יתירה משאר לאו דעלמא דהמניעה מעשיות מלאכה בשבת הרי הוא עבודה לו ית' בערה אחד בשוא"ת כמניעה מאכילת נבילה ולפעמים שהמניעה מאכילת נבילה היא עבודה יותר מן המניעה ממלאכה וכגון אם יצרו תקפו יותר לאכילת נבילה מלעשיית מלאכה ורק העביר' על לאו דל"ת כל מלאכה הוא דחמורה מעביר' על שאר לאו מפאת שעביר' זו עונשה סקילה משא"כ בשאר לאו אבל הקיום דל"ת כל מלאכה שנה הוא לקיום שאר לאונן וכמוכין בפשיטות וא"כ שפיר חילול שבת אחד דהיא עבירת סקילה הרי ודאי דבר גדול הוא באיכות יותר מקיום כל אחד מפרטים הנזכרים דהיינו עשין דביום השביעי תשבות זכור ושמור ולאונן דל"ת כל מלאכה] ועל פרוה דרק ריבוי הפמות בזה מכריע את האיכות וז"פ וברור בס"ד: כג) יש להסתפק אם יש לאדם לקיים שתי מצות ואין ביכולתו רק או לעשות שתיהם שלא כמתקנן או לעשות אחת כמתקנה והשני' תובטל לגמרי מה עדיף בזה [וע' ש"ע או"ח סי' א' טוב מעט בכוננה מהרבות שלא בכוננה ויש לחלק בין שלא בכוננה לשלא כמתקנו ופשוט] ולכאורה הדבר תלוי בסברת הר"ן הנ"ל אי ריבוי הפמות מכריע את האיכות דאי נימא דמכריע וכו' אזי ב' מצות שלא כמתקנן עדיפי מאחת כמתקנה ואי אין מכריע וכו' אזי י"ל דאחת כמתקנה עדיפיא מב' שלא כמתקנן וראוי שיקיים אחת כמתקנה והשני' תובטל ואם האחת חמורה והאחת קלה יקיים החמורה ויבטל הקלה ואם שתיהן שוות אזי הבחירה ביז האדם לבחור איזה מהם שירצה.

ואם פנים הדברים הנה יש גם מזה ראי' לכאורה לסברת הר"ן הנ"ל וזה מהא דגרסי' במנחות מ"ה א' ת"ר ואיפה לפר ואיפה לאיל יעשה מנחה וגו' א"ר שמעון וכי מדת פרים אלים אחת היא אלא שאם הי' להן פרים מרובים ולא הי' להם נסקים יביאו פר אחד ונסכיו ואל יקרבו פולן בלא נסקים וכו' עכ"ל הגמ'.

ומוכח דלולי קרא ה"א דהקרבת פרים מרובים בלא נסקים עדיף מהקרבת פר אחד ונסכיו והיינו פסברא דקיום ב' מצות שלא כמתקנן עדיף מקיום אחת כמתקנה וא"כ הרי יש ראי' מזה לכאורה לסברת הר"ן הנ"ל.

ואולם יש לדחות ולומר דאדרבה השתא דכתי' קרא ילפי' מהתם דקיום מצוה אחת כמתקנה עדיפיא מקיום ב' שלא כמתקנן וא"כ אדרבה יש ראי' להיפוף דאין ריבוי הפמות מכריע וכו' ובאתי רק להעיר: כד) יש לדקדק דקיום ב' מצות שלא כמתקנן עדיפיא מקיום אחת כמתקנה מהא דקיי"ל בבימות כ"ו א' דב' אחיות שנפלו לפני ב' יבמין שתיהן חולצות ולא מתנייבמות מחששא דדילמא אדמייבם חד מיית אידה וקבטלה מצות יבמין (דהשני' תהי' אחות אשה אל המייבם ואחות אשה פטורה מחליצה ומיבום) ע"ש.

והנה בבכורות (י"ג א') במשנה מבואר דמצנת יבום קודמת למצנת חליצה וע"ש ביבמות כ"א א' בגמ' דחליצה במקום יבום לאו מצנה היא כלל ועכ"ז אמרי' דמוטב שייחלצו שתיקה ויתקיימו איפוא ב' המצות שלא פתקנו משתתניבם האחת ותתקנים זאת המצנה האחת פתקנה אלא דיש ספק שמה לא תתקנים השני' כלל דדילמא אדמניבם חד מניית אינדי וכו' וא"כ מפניך בזה לכאורה דב' מצות שלא פתקנו עדיפי מאחת פתקנה ועוד יותר מזה דאפי' היכא דלא תתבטל השני' בנדאי אם יעשה האחת פתקנה ויש רק ספק ביטול השני' ג"כ מוטב שיקנים שתיקה שלא פתקנו וכו' ויש לדחות ולומר דשאני התם דאם מניבם האחת הרי הוא מדחה בזה מצנת יבום השני' על ידי מעשהו בינדים שיהי רק ע"י יבום הראשונה נעשית השני' אחות אשה ונאסרת לו וע"כ זה שפיר אסור לו להדחות מצנה השני' בינדים ע"י מעשה המצנה האחת ואין ראי' משם להיכא דאין מדחה השני' בינדים ע"י קיום האחת ומאלי' השני' היא דמתבטלת מפאת שאין מקיימה וה"ז רק ביטול בשוא"ת לא דחי' בינדים וע"כ בכה"ג שפיר אפשר דרשאי לעשות אחת פתקנה אע"פ שע"כ תתבטל השני' מאלי' ודו"ק היטב: כה) בש"ס פסחים פ' א' איתמר היו ישראל מחצה טהורין ומחצה טמאין אמר רב מטמאין אחד מהו בשרץ (פדי שיהי' רוב ציבור טמאין ויעשו כולם בטומאה ולא יהי' קרבן צבור חלוק) וכו' ועולא אמר משלחין אחד מהו לדרה רחוקה ויטמאנו בשרץ קסבר שוחטין וזורקין על טמא שרץ ויטמאנו במת מדחהו אמה מחגיגתו השתא נמי מדחהו אמה מפסחו אפשר דעביד בשני וכו' ובתוס' שם ד"ה אמה פתבו דאם משלחין אותו לדרה רחוקה אין יכול להביא חגיגתו ביו"ט פינון שהוא חוץ לתחום ורק מוכרח להביאו בימי התשלומין עש"ה.

וכתבתי שם בחידושי דיש לדקדק מזה דמוטב לקיים ב' מצות שלא בזמן העיקרי מלקיים האחת בזמנה והשני' תובטל לגמרי דהא ה"נ אם יטמאוהו במת תובטל החגיגה לגמרי ואת הפסח יביא בזמנו בערב פסח ואם משלחין אותו לדרה רחוקה אזי יביא פסחו בשני וחגיגתו בימי התשלומין וא"כ הרי יביאם גם שתייהם שלא בזמנם העיקרי (ויש לדחות דאם יביא פסחו בשני אזי נגד חסרון זמן העיקרי יש לו מעלת הטירה דאם יטמאוהו במת ויביאנו בראשון הרי יביאנו בטומאה וקיי"ל דטומאה רק דחוי בצבור ונחשיבא הטומאה חסרון ופיסול ע' רש"י פסחים פ"ד ב' ד"ה האי פסול הוא עש"ה.

ואולם לעומת חסרון הטומאה יש לו מעלת קרבן צבור אם יביאנו בראשון פינון דמביא אותו עם הצבור ובא בכנופיא משא"כ אם יביאנו בשני הוא רק קרבן יחיד והארכתי שם בחידושי לברר אי מאלו המעלות מקריעות ואכ"מ].

ועכ"פ אם פנים הדברים דקיום ב' מצות שלא בזמן העיקרי עדיפי מקיום אחת בזמנה העיקרי והשני' תובטל לגמרי אזי יש פדמות ראי' מזה לספק שלנו דב' מצות שלא פתקנו עדיפי מאחת פתקנה: כו) המג"א סי' רצ"א סק"א הביא בשם הס' חסידים דמי שיש לו מזון ב' סעודות לשבת ואם יחלקם לג' לא יהי' לכל סעודה פדי שביעה מוטב שיאכלב סעודות לשבעה והשלישית תובטל לגמרי ע"ש ומוכח דקיום מועט מצות פתקנו עדיף מהרבה שלא פתקנו ויש לדחות דשם טעמא אחריןא אית בי' משום דסעודה שלישית מקלינן בה טפי מבב' הסעודות הראשונות ע"ש בש"ע סעיף ה' ואדרבה מדנקט הס"ח דין זה באם יש לו ב' לשבעה וג' שלא לשבעה ולא נקט לי' היכא דיש לו רק מזון סעודה

אחת לשבועה ואם יחלקה לב' יהי' לו שתיהם שלא לשבועה דמוטב שיאכל האחת לשבועה והשני תובטל לגמרי א"כ מוכח להיפוך דבעלמא עדיף קיום ב' שלא פתקנן מאחת פתקנה ודין דס"ח הנ"ל הוא רק מפאת קולא דסעודה ג' וכנ"ל ויש לדחות גם זה ובאתי רק להעיר: כלל טז ריבוי הזמן אי מקריע האיכות בכלל הקדום ביארנו אי ריבוי הפמות מקריע את האיכות ופה אבאר בעזה"י אי ריבוי הזמן מקריע את האיכות היינו אם יש איסור חמור ויש איסור אחר קל ממנו אלא ויש לו מעלה על החמור בענין הזמן שהאיסור החמור אין שוהה כל כך זמן כמו האיסור הקל הי מניניהו חשוב חמור טפי.

והנה הך דמנחות (מ"ט א') וזבחים (צ' ב') דבעי תדיר ומקודש הי מניניהו עדיף לכאורה הוא הספק שלנו דמקודש יש לו מעלה איכותית עצמותית ותדיר יש לו מעלת ריבוי הזמן שנוהג בזמנים מרובים יותר מן המקודש שאינו תדיר פמוהו ואם פי בכלל הקדום הבאתי הך איבעי' לענין ריבוי הפמות אי מקריע את האיכות עש"ה עכ"ז גם פדברינו פה י"ל דלא חשוב שם ריבוי הפמות כ"א ריבוי הזמן ובכלל הקדום בעצמו נסתפקנו בזה והנה מלבד הך איבעי' יש לי להעיר עוד בענין זה אי ריבוי הזמן מקריע וכו' מאיזהו מקומן בעזה"י (והם: א) מש"ס נזיר מ"ז א' במשנה דפליגי ר' אליעזר וחקמים בכ"ג ונזיר שפגעו במת מצוה דר"א ס"ל דישמא כ"ג ואל ישמא נזיר לפי שהנזיר מביא קרבן על טומאתו וזה מעלה איכותית עצמותית וחקמים ס"ל דישמא נזיר ואל ישמא כ"ג לפי שכ"ג קדושתו קדושת עולם וזה מעלת ריבוי הזמן עש"ה.

הרי דפליגי ר"א ורבנן בזה אי ריבוי הזמן עדיף או מעלה עצמותית עדיפא: ב) בש"ס שבועות ט"ז ב' תניא ר"א אומר אם נאמר משפן (לענין איסור פניסת טמאים) למה נאמר מקדש ואם נאמר מקדש למה נאמר משפן אילו נאמר משפן ולא נאמר מקדש הייתי אומר על משפן יהא חייב שהרי משום בשפן המשחה ועל מקדש יהא חייב ואם נאמר מקדש ולא נאמר משפן הייתי אומר על מקדש יהא חייב שהרי קדושתו קדושת עולם ועל משפן לא יהא חייב לכה נאמר משפן לכה נאמר מקדש עכ"ל הגמ'.

ומבואר דמשפן יש לו מעלה איכותית עצמותית דקדושתו עצומה טפי מפאת היותו משום בשפן המשחה ואילו המקדש אין לו מעלה עצמותית הזאת ורק יש לו מעלת ריבוי הזמן דקדושתו קדושת עולם וה"ז דומה לכ"ג ונזיר ויש לנזיר מעלה עצמותית במה שמביא קרבן על טומאתו וזהו דומי' דמשפן והכ"ג יש לו מעלת קדושת עולם דומי' דמקדש וא"כ תיקשי קצת בין לר"א ובין לרבנן דנזיר הנ"ל דל"ל תרי קראי דשבועות הנ"ל למשפן ולמקדש נכתוב חד מניניהו מר פדאית לי' ומר פדאית לי' ונילף אידה מניניה וכוונן.

וביותר יוקשה לפי הספרים דגרסי שם בשבועות רבי אליעזר ולא ר' אלעזר ע"ש בתוד"ה קדושתו דא"כ קשיא דר' אליעזר אדר' אליעזר וצ"ל דאע"ג דס"ל לר"א לפי האמת דמעלה העצמותית עדיפא מקדושת עולם עכ"ז מודה דאפשר לטעות ולסבור שהיפוך ג"כ דקדושת עולם עדיף וע"כ שפיר צריך קרא להכי ואדרבה לפי גירסא זאת דגרסי בשבועות שם ר' אליעזר יתיישב בזה הא דבש"ס מועד קטן ד"ט ע"א איתא אהא דעשו ישראל חינוך בית ראשון ביוה"כ וז"ל הגמ' מאי דרוש (מה דרוש להתיר איסור יוה"כ בשביל החינוך) אמרו ק"ו ומה משפן שאין קדושתו קדושת עולם וקרבן יחיד

דוחה שבת דאיסור סקילה (החינוך שלו דקרבות הנשיאים היחידים דחה שבת) מקדש דקדושתו קדושת עולם וקרוב צבור ויוה"כ דענוש פרת לא כ"ש וכו' עכ"ל הגמ'.

וצ"ע דהא יש סברא לומר להיפוך ג"כ דמה למשפן שפן משום בשמן המשחה תאמר במקדש וכו' וכסוגי' דשבועות הנ"ל דחשיב זה לעדיפות דמשפן על מקדש ואם די"ל דנהי דיש למשפן עדיפות חד דמשום וכו' עכ"ז הרי הנה מעלות דמקדש נפישין ושפיר עבדי ק"ו ממשפן אמקדש עכ"ז יוקשה דכל פי האי גוונא ה"ל להש"ס לפרושי וקדרה הגמ' בכל מקום דפריה בכה"ג אדרבה פלוני חמור ומשני הנה נפישין [עי' יבמות ד"ע ע"ב וכהנה רבות בש"ס] ואולם לפי הגירסא הנ"ל דגרסי' בשבועות שם ר' אליעזר נחא דרק ר"א לטעמין דס"ל בנזיר שם דנזיר עדיף מכ"ג מפאת המעלה העצמותית דמביא קרבן על טומאתו אע"ג דהכ"ג קדושתו קדושת עולם על פן שפיר אמר ג"כ בההו' דשבועות דיש סברא דמשפן עדיף ממקדש מפאת המעלה העצמותית דמשום וכו' אע"ג דמקדש קדושתו קדושת עולם משא"כ לדין דקיי"ל פרבן דר"א בנזיר שם וא"כ סבירא לו לפי האמת דקדושת עולם עדיף ממעלה עצמותית וע"כ שפיר לפי האמת מעלת קדושת עולם דמקדש עדיף ממעלת משום וכו' דמשפן וע"כ שפיר אמרי' בההו' דחגיגה לפי ההלכה דמקדש עדיף ממשפן מפאת הקדושת עולם ואע"ג דהמשפן משום וכו' ושפיר לא הוצרכו הש"ס לפרש הא דהנה נפישין פיון שאין צורך בזה רק לר"א לחוד ולא לפי ההלכה דקיי"ל פרבן דר"א ודו"ק ובאתי רק להעיר: ג) בכתובות ל"ד ב' אמר רבה גנב וטבח בשבת פטור כו' ואמר רבה כו' גנב וטבח במחבת פטור כו' וצריכא דאי אשמעי' שבת דאיסורו איסור עולם אבל מחבת דאיסור שעה אימא לא ואי אשמעי' מחבת דמחבתו זו התראתו אבל שבת דבעי התראה אימא לא קמ"ל עכ"ל הגמ'.

והנה הו' דאיסור עולם דומה להו' דקדושת עולם דכ"ג ומקדש נהא דמחבת א"צ התראה הוא חומר עצמותי דמחבת על שבת כמעלת נזיר על כ"ג ומשפן על מקדש וכמוכן וא"כ מבואר גם בזה דיש להסתפק באלו ב' המעלות הי מינייהו עדיפא טפי ושמשום פן הוצרכו רבה לאשמעי' תרנויהו: ד) עי' ברכות (די"א ע"ב) פלוגתא לענין ברפת אהבה רבה אי אהבת עולם עדיף או אהבה רבה עש"ה וה"ז דומה ג"כ להו' דנזיר ושבועות וכתובות הנ"ל דמספקינן אי דבר עולמי עדיף מדבר זמני הגדול באיכות בזמן מציאותו וכנ"ל: ה) ביבמות ע"ה א' מייתי תרי קראי למחוסר פפורים דזב ודילודת שאסורין בקדשים ונ"ל הגמ' וצריכי דאי כ' רחמנא יולדת משום דמרבנה טומאתה (שמונים יום) אבל זב אימא לא ואי כ' רחמנא בזב דלא הותר מקללו אבל יולדת (דהותרה מקללה שרואה דם וטהורה לבעלה) אימא לא צריכא עכ"ל הגמ'.

הנה גם בזה מבואר דיש להסתפק באלו ב' המעלות היינו מעלת ריבוי הזמן פהו' דילודת שטומאתה שוהה פ' יום ומעלה עצמותית פהו' דזב דטומאתו חמורה בעצם מפאת שלא הותרה מקללה הי מינייהו עדיף ושמש"ה צריכי תרי קראי לזה: ו) בשבת כ"ג א' אריב"ל פל השמנים יפין לגר (תנופה) ושמן זית מן המוכחר אמר אביי מריש הני מהדר מר אמשחא דשומשמי אמר האי משיח נהורי' טפי (אינו ממהר לכלות לשמן זית).

רש"י) פיון דשמע להא דריב"ל מהדר אמשחא דזיתא אמר האי צליל נהורי' טפי עכ"ל הגמ'. ומבואר דרבה הי' מסופק בזה דמעיקרא הי' סבור דמעלת ריבוי הזמן עדיף וע"כ

הי' מהדר אמשחא דשומשמי מפאת שדהלקתו נמשך זמן יותר משמן זית ולבסוף הי' סבור דמעלה איכותית עדיפא מריבוי הזמן וע"כ שמן זית שהאור צלול ביותר בשעה שדולק ע"כ עדיף מאור דשמן שומשמי שאינו צלול כל כך ואע"פ שדולק זמן מרובה משמן זית: ז) הנה הוגמת ה' ספיקא דרבה ה' ל מצינו ג"כ פלוגתא דר' יהודה ורבנן בתרומות פ"ב מ"ד אי מוטב לתרן מן היפה אע"פ שאינו מתקנים זמן רב או מוטב לתרן מן המתקנים זמן רב יותר אע"פ שאינו יפה כל כך עש"ה: והנה בכלל הקדום ביארנו אי ריבוי הפמות מכריע וכו' וכאן ביארנו אי ריבוי הזמן מכריע וכו' והנה צריף לדעת עוד בב' הנושאים האלה דהיינו ריבוי הפמות וריבוי הזמן הי' מינייהו עדיף וכעת אין על זכרוני בזה רק ה' דעירובין ק"ד ב' במשנה שרץ שנמצא במקדש פהן מוציא בהמינו (באבנטו) שלא לשהות את הטומאה (דעד שיחזור להביא צבת של עץ שהיא פשוטי פלי עץ שאינה מקבלת טומאה ויוציאנו בו הרי תשהה הטומאה בנתיים במקדש וע"כ מוטב שיטמא האבנט ויוציאנו מיד מלשהות את הטומאה במקדש) ר' יהודה אומר בצבת של עץ שלא לרבות את הטומאה (לטמא גם האבנט ונוח לו להשהותה שם ולחזור אחרי הצבת מלרבות הטומאה) ועש"ה בגמ' דמר סבר שהויי טומאה עדיף ומ"ס אפוישי טומאה עדיף ומבואר דנחלקו בריבוי החפצים (דהיינו ריבוי הפמות) וריבוי הזמן הי' מינייהו עדיף: וי"ל עוד דזהו ענין הפלוגתא בש"ס בבא בתרא ג' א' דמייתי שם קרא גדול יהי' כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון וקאמר רב ושמואל ואמרי לה ר' יוחנן ור' אלעזר חד אמר בבבלי (שבית שני הי' גבהו מאה אמה ובית ראשון רק ל' אמה) וחד אמר בשנים (שבית שני עמד ת"כ שנים ובית ראשון רק ת"י שנים) עכ"ל הגמ'.

וי"ל ג"כ דפליגי בספק ה' ל אי ריבוי הפמות עדיף מריבוי הזמן או להיפוך וזה דתיבת גדול דקרא ראוי שיתפרש על דבר שהוא גדלות ביותר פיון דבא הפתוב להגיד שבח הבית שני וע"כ נדאי דלא נקט גדלות הזוטר ושביק גדלות היתר וע"כ מ"ד דגדול דקרא קאי אבבלי ס"ל דריבוי הפמות עדיף מריבוי הזמן וע"כ מה שהי' הבית שני גבוה ע' אמה יותר מבית ראשון שזהו ריבוי פמותי זהו גדלות יותר מריבוי הזמן במה שעמד עשר שנים יותר ואידך מ"ד ס"ל להיפוך דריבוי הזמן עדיף מריבוי הפמות וע"כ פ"י דגדול דקרא קאי אשנים.

והנה פה' פלוגתא דב"ב בענין גדלות הבית דכתי' בקרא דפליגי אמאי קאי איכא נמי פלוגתא במגילה (כ"ז א') בפירושא דקרא דנאת כל בית גדול שרף באש דפליגי שם ר' יוחנן וריב"ל אי קאי אביהכ"נ מקום שמגדלין בו תפלה או קאי אביהמ"ד מקום שמגדלין בו תורה עש"ה.

ולפי דרכנו י"ל דפליגי ג"כ בסברא ה' ל דתורה על תפלה יש לה מעלת ריבוי הזמן ע' שבת ד"י ע"א רבא חזני' לר' המנונא דקא מאריך בצלותי' אמר מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה ותפלה דביהכ"נ על תורה דביהמ"ד יש לה מעלת ריבוי הפמות מפאת מקיימי המצוה דתפלה דביהכ"נ הוא בעשרה וחשיבא מצוה המתקיימת מרבים פיון דתפלה צריכה מדינא צירוף עשרה וע"כ יש להם מעלת רבים ביותר מפאת הצירוף משא"כ תורה אפי' אם רבים לומדים בביהמ"ד יחד עכ"ז פיון דא"צ בת"ק צירוף מדינא ואין שם ענין צירוף עשרה ע"כ חשיבי כל אחד ללומד בפני עצמו ונהי דת"ת דרבים ג"כ

עדיף מת"ת דייחיד כמבואר בכמה דוכתי ובכל המצות פן הוא דאינו דומה מצוה המתקיימת מרבים וכו' וברוב עם הדבר מלך עכ"ז אין זה דומה לתפלה דצריכה מדינא צירוף עשרה ויש אל המתפללים מעלת רבים ביותר מפאת הצירוף וכמוכין.

ואולם מעלת צירוף דמקיימי המצוה נראה דאין זה נחשב למעלת ריבוי הפמות לבד כ"א מעלה איכותית ועצמותית היא במצוה דהמצוה עדיפא טפי בעצמותה אם היא מתקיימת מרבים בצירוף וכמוכין וכן בהך דב"ב יש לדחות ולומר דגדלות הבגין איננו ריבוי פמותי לבד רק מעלה איכותית היא דגם הל' אמה שלצד הקרקע מפוארים יותר אם הבית גבוה מאה אמה דגבהות הבית היא נוי ופאר לכל הבית ואם נאמר כ' אזי הנה פלוגתי דבבא בתרא ודמגילה ה"ל שייכי לכל הנה דוכתי דמייטינא לעיל אם ריבוי הזמן עדיף ממעלה איכותית ועצמותית: והנה ראיתי עוד באוה"ח עה"ת ויקרא י"ד ז שהביא ת"כ דדרוש מיעוט בטמא מת לשלא ינצרה ז' הזאות מק"ו ומה מצורע שאין טעון הזאה שלישי ושביעי טעון ז' הזאות ט"מ שצריף כו' ומיעוט במצורע לשלא ינצרה הזאות שלישי ושביעי מק"ו ומה ט"מ שאין טעון ז' הזאות טעון הזאה שלישי ושביעי מצורע שצריף כו'.

והקשה האוה"ח דהא ה"ל תרי קלים ודמורים דסתרי אהדדי ותי' וז"ל ונראה פי להיות שראינו שד' צוה בטומאת מת הזאה שלישי ושביעי ולא הנפיר פמה הזאות והנפיר בטומאת צרעת ז' הזאות ולא הנפיר שלישי ושביעי יש סברא לומר פי טהרת ריבוי ההזאות (ז' הזאות דמצורע) היא טהרה גדולה יותר מהזאת שלישי ושביעי שאינם אלא ב' הזאות ולפי"ז הצריף הכתוב תיקון לטהרת מצורע יותר מתיקון טהרת ט"מ ויש סברא לומר דטהרת מספר הימים היא יותר גדולה וכו' וא"כ מה שמצינו שד' הצריף בט"מ הזאה שלישי ושביעי היא הדרגה גדולה יותר מז' הזאות ביום אחד דמצורע כו' ומעתה יתחייב הכתוב לומר ב' המיעוטים להסיר טעות פל סברא וסברא וכו' עכ"ל בקצרה.

והרי ב' הסברות האלה הם ממש הספק שלנו ה"ל אי ריבוי הזמן עדיף מריבוי הפמות או להיפוך וכמוכין: והנה המקומות אשר הבאתי לעיל באותיות אבג"ד נתגישבתי דיש לדחות ולומר דלא שייכי בספק הנזכר לעיל אי ריבוי הזמן עדיף ממעלה עצמותית דספק זה י"ל דשייף רק אם יש לראובן מעלה גדולה ל' יום ולשמעון מעלה קלה ס' יום דמעלת שמעון הרי היא ג"כ מעלה פוסקת כמעלת ראובן אלא שבזמן היותה היא נמשכת ושוהה יותר ממעלת ראובן וע"כ יש להסתפק אם ריבוי הזמן מה שמעלת שמעון שוהה יותר עדיף א"ד גדלות מעלת ראובן עדיף אע"ג דזמנה מועט משא"כ בהני דוכתי דמייטינא דאיירי בקדושת עולם ואיסור עולם נאהבת עולם ע"כ פיון שהדבר הוא לעולם אין זה מעלת ריבוי הזמן לבד רק הוא מעלה איכותית ועצמותית במה שהדבר הוא דבר של קיימא ואין לו הפסק וביטול פלל ואין מעלת הכ"ג על הנזיר מפאת ריבוי הזמן לבד במה שקדושתו שוהה יותר זמן מקדושת הנזיר רק עני הנצחיות והקדושת עולם היא מעלה עצמותית במה שהקדושה היא קדושה של קיימא ואין לה ביטול ודו"ק הטיב.

ואולם התוס' בפ"ק דיומא פתבו דכ"ג מתמנה בפה ומסתלק בפה וי"ל דעכ"ז פיון שצריף מעשה לסלקו והקדושה העצמותית שלו היא קדושה נצחית ובלתי נפסקת ע"כ זהו שפיר מעלה עצמותית ולא מעלת ריבוי הזמן לבד.

ואמנם בהקדש דשבועות ט"ז ב' שהבאתי פירשיו התוס' שם דקדושת עולם דאמר לאו דוקא הוא דהא ר' אלעזר ס"ל דלא קידשה לעת"ל והפונה רק דהמקדש האריף בקדושה יותר מן המשפן עש"ה וא"כ זה שפיר שיניף לספק שלנו אי ריבוי הזמן עדיף ממעלה איכותית].

והנה אם נאמר פן דמעלת קדושת עולם היא מפאת שאין אל הדבר ביטול והפסק א"כ פלוגתא דתנאי דנזיר (ט"ז א') ודברכות (י"א ב') הנה"ל היא פלוגתא אחרת לגמרי אי מעלה שיש לה הפסק וביטול עדיף ממעלה קטנה ממנה אף שאין הפסק אל המעלה הקטנה א"ד דבר קטן שאין לו הפסק וביטול עדיף מדבר גדול שיש לו הפסק וביטול ודכנת' הוא פלוגתא דבן תימא ורבנן ביומא פ"ג א' דמר סבר דטבל חמור מתרומה משום דתרומה תדא לכהן ומ"ס דתרומה חמורה מטבל משום דטבל אפשר לתקוני' (ויש אל האיסור הפסק וביטול ע"י הפרשה) עשים דפליגי בזה אי חומר דאיסור טבל מה שהוא אסור לכל עדיף א"ד איסור זוטא דתרומה שאסור רק לזרים לבד עדיף מפאת שאין אל האיסור הפסק וביטול.

וה"נ פליגי בזה ר' יוסי הגלילי ורבנן בדבכחים (ק"ח א') אי טומאה הגוף חמורה דבכרת או טומאת בשר חמורה (אע"ג דהוא רק בלאו) מפאת שאין לו טהרה במקנה ע"ש הרי דפליגי בזה אי טומאה קלה דלאו חמורה מטומאה גדולה דבכרת מפאת שהטומאה קלה א"א לבטלה ולהסירה משא"כ הגדולה שאפשר להסירה ע"י טבילה וע"ע ביבמות (כ"א א') דא"ר לוי קשה עונשן של מדות יותר מעונשן של עריות שזה (עריות) נאמר בהן אל תה (מדות) נאמר בהן אלה (ואלה הוא לשון קשה מאל) גבי עריות נמי הכתי' אלה הווא למעוטי מרות מפרת ואלא מאי חומר'יהו (דמדות) הני אפשר בתשובה והני לא אפשר בתשובה (דמודד במדות שקר גוזל את הרבים ואינו יודע למי לחזור) עכ"ל הגמ'.

הרי דס"ל לר' לוי בפשיטות דלאו דגזל שא"א לסלקן ע"י תשובה חמור מפרת דעריות דיש לסלקן ע"י תשובה וה"ז כסברת ר' יוסי הגלילי דזבחים הנה"ל דטומאת בשר דבלאו חמור מטומאת הגוף דבכרת מפאת שאין לטומאת הבשר סילוק ע"י טבילה משא"כ לטומאת הגוף.

וע"ע יבמות (ד"ה ע"א) דאמר דעשה ול"ת שישנם בשאלה קלים מלאו גרידא שאינו בשאלה שהרי קאמר התם דאין ללמוד אפי' לל"ת גרידא שתודחה מפני עשה מהא דגילתה תורה בנזיר מצורע דעשה דתגלחת מצורע דוחה ל"ת ועשה דנזיר משום דשאני נזיר שישנו בשאלה עש"ה ה"ז ג"כ כסברת ריה"ג הנה"ל וכמוכח.

וע"ע ביבמות ע"ג ע" דאמר דקדשים חמירי מתרומה שפן פיגול נותר קרבן דקריבים לפנים) מעילה פרת (לאוכלם בטומאת הגוף) ואסורים לאונן ופריף אדרבה תרומה חמורה שפן מיתה וחומש (לזר האוכלה) ואין לה פדיון ואסורה לזרים ומשני הנה"ל גפישין ואיבע"א פרת עדיף עכ"ל הגמ'.

וה"ז כסברת רבנן דריה"ג הנה"ל דהחמור בעצמותו טפי עדיף אע"ג דיש לו סילוק וביטול דהא חד ממעלות דתרומה היא שאין לה פדיון משא"כ קדשים דקדושתם מסתלקת ע"י

פדיון עכ"ז אמרי' דכיון דקדושים בעצמותם חמירי טפי מפאת דהנהך נפישין או מפאת דכרת עדפיא ע"כ עדיפי התרומה אע"ג דיש להם פדיון משא"כ לתרומה.

וע"ע רש"י נזיר נ"ח אי ד"ה אלא מפהן לא ילפי' דפי' שם סברת פלוגתא דתנאי דהתם אי ילפי' דחי' דעשה תגלחת מצורע לל"ת דפאת זקנם לא יגלחו דכהן מהא דדוחה לל"ת דתער לא יעבור על ראשו דנזיר או להיפוך ילפי' נזיר מפהן וז"ל אבל פהן להאי מ"ד מנזיר גמרי' הואיל דכהן לאו שאינו שנה בפל הוא ונזיר שנה בכל אע"ג דנזיר איתן' בשאלה אפ"ה עדיף טפי למילף פהן מנזיר משום דישנו שנה בכל ולאו למיגמר נזיר מפהן דלאו שאינו שנה בפל הוא ולאידך (מ"ד) ס"ל דנזיר מפהן עדיף טפי (למיגמר) משום דכהן אינו בשאלה וכו' עכ"ל.

הנה שפחלקו פה תנאים בזה אי אש"ב הוי קולא טפי מאפשר לסלק האיסור ע"י שאלה או להיפוך וה"ז ממש כפולגתת בן תימא ורבנן דיומא (פ"ג א') הנה"ל דפליגי אי טבל חמור מתרומה מפאת דאיסור טבל שנה בכל משא"כ תרומה דחזיא לכהן או אמרי' להיפוך דתרומה חמורה מפאת שא"א לסלק האיסור משא"כ איסור טבל שאפשר לסלקו ע"י הפרשה דה"נ פליגי הנה תנאי דנזיר בזה אי אש"ב עדיף או אפשר לסלק ע"י שאלה עדיף.

וע"ע ב"ק צ"א ב' מאן תנא דשמעת לי' דאמר אין אדם רשאי לחבול בעצמו כו' האי תנא הוא דתנן כו' א"ר אלעזר שמעתי שהמקורע על המת יותר מדאי לוקה וכ"ש גופו ודילמא בגדים שאני דפסידא דלא הדר הוא כי הא כו' דר' חסדא כד הוי מסגי ביני הונומי והיגי הוי מדלי להו למאני' אמר זה מעלה ארוכה וזה אינו מעלה ארוכה וכו' הרי דאם היות הפסד גוף חמור בעצמותו מהפסד בגד עכ"ז פיון שאינו תמידי ומעלה ארוכה ויסולק מהפסד בעתיד ע"כ קיל הוא מהפסד בגד הקל בעצמותו אלא דאין לו סילוק ותיקון עוד.

ותלמידי האברהם החו"ב מהו' יוסף חיים דוד רי"ף נ"י מפה העירני ג"כ על דברי התוס' יבמות צ"ה ב' ד"ה אלא דאהא דבעי למילף התם דהבא על אחות אשתו נאסרת אשתו עליו מק"ו ומה הבא על איסור קל (אשת איש דהוא איסור קל מאחות אשה במה שאין האוסרה אוסרה כל ימיו דיש לה היתר בגט משא"כ באחות אשה) נאסר האוסר (הבעל שאוסרה תחלה על הבעל נאסר עתה בה ע"י ביאה זו שנבעלה לבעל דא"א שזינתה אוסרה לבעלה) מקום שבא על איסור חמור אינו דין וכו' ובתוס' שם וז"ל לא שניף למיפרה דמה לאשת איש שפן חנק דיש לנו להחמיר (באחות אשה) פיון שהאיסור נמשך קל ימיו עכ"ל.

הרי דכרת דאחות אשה מפאת שאין אל האיסור בנטול ע"י גט חמור מחנק דאשת איש דאפשר להתיר האיסור ע"י גט ע"כ דברי התלמיד. והכי איתא נמי ביבמות נ"ד א' דאין ללמוד א"א מאשת אח ונדה להעראה דמה להנהך שפן אין להן היתר בחיי אוסרן תאמר בא"א שיש לה היתר ע"י גט עש"ה.

וע"ע בתוס' יבמות ל"ג ב' ד"ה אמר בסה"ד עש"ה. והנה הך פלוגתא דמגילה כ"ז א' הנה"ל אי מקום שמגדלין בו תורה או מקום שמגדלין בו תפלה עדיף י"ל ג"כ דפליגי בפלוגתא דבן תימא ורבנן דיומא פ"ג א' הנה"ל דפליגי אי ש"ב עדיף או אש"ב שאין לו

סילוק וביטול עדיף וכנ"ל וזה דתפלה על תורה יש לה מעלת ש"ב דנשים פטורות מת"ת וחיובות בתפלה ותורה על תפלה יש לה מעלת המנע הביטול כמבואר בסוטה (כ"א א') עביר' מכבה מצנה ואין עביר' מכבה תורה ותפלה רק מצנה היא וא"כ ה"ז ממש פלוגתת בן תימא ורבנן הנ"ל ואין להאריך יותר בזה: ונדע דהך פלוגתא דר"א ורבנן דנזיר (מ"ז א') אשר הבאתי תחלת דברינו דפליגי אי יטמא נזיר מפאת שאין קדושתו קדושת עולם או יטמא כ"ג לפי שאינו מביא קרבן על טומאתו והבנתי למעלה דפלוגתתם היא אי קדושת הנזיר עדיפא מפאת שמביא קרבן וכו' או קדושת הכ"ג עדיפא מפאת היותה קדושת עולם נתישבתי די"ל דלכ"ע קדושת הכ"ג עדיפא מקדושת הנזיר אלא דר"א ס"ל דנהי דעצם קדושת הכ"ג עדיפא עכ"ז בפירושא הרי הקמירה תורה בנזיר יותר מבכ"ג שהרי הנזיר הצריכתו תורה להביא קרבן על טומאתו משא"כ הכ"ג וע"כ פאשר דנין לענן טומאה שפיר ראוי לומר דיטמא כ"ג ואל יטמא נזיר.

ובהעמיק יותר סברת פלוגתתם הוא דמהא דגילתה תורה דנזיר מביא קרבן על טומאתו משא"כ הכ"ג מזה יש לנו לדון דהטומאה פוגמת פגם גדול יותר בקדושת הנזירות ממה שיהא פוגמת בקדושת פהונה גדולה שהרי הכ"ג חוזר לקדושתו בטרה אחרי הוצאה וטבילה לבד ואלו הנזיר אין חוזר לקדושת נזירות טרה רק עד אחרי הוצאה וטבילה והבאת קרבן וע"כ פליגי פאן ר"א וחקמים בסברא דר"א אזיל בתר פגם הטומאה וס"ל דמוטב לפגום קדושת הכ"ג הקמורה בפגם מועט מלמא קדושת הנזירות הקלה בפגם מרובה (דטומאה הרי פוגמת פגם גדול ומרובה יותר בקדושת הנזירות מבקדושת פהונה גדולה וכנ"ל) ורבנן אזלי בתר הקדושה הנפגמת וס"ל להיפוך דמוטב לפגום קדושה קלה פגם מרובה מלפגום קדושה קמורה אפילו פגם מועט ודו"ק ואין להאריך: כלל טו"ב.

אי מציינו טפל חמור מעיקר. הנה נא האי סברא דא"א שיהי' טפל חמור מעיקר רגילה על לשון הפוסקים ז"ל ונדנים הלכה מפחה ועל לשוני פעת דברי החינוך במצנות לא תשימון עליו נפש שכ' וז"ל והעובר ע"ז ונעשה סופר או ערב או עד במלנה עבר על לאו זה אבל אין לוקין עליו שאפי' המלנה אינו במלקות שהרי ניתן להישבון ואינו בדין דהני דאתו מחמת' תחייבו מפות עכ"ל.

וכן דנתי אני העני בחידושי בסוגי' דלפני עור כו' דא"א שיהי' המכשיל את חבירו באיסור דרבנן עובר אלפני עור מה"ת אע"ג דהי' סברא לומר פן מפמה טעמים המבוארים שם עכ"ז הרי א"א לומר פן שיהי' המכשיל הטפל חמור מעובר העיקר שהעובר יעבור רק מדרבנן והמכשיל יעבור מה"ת.

וע' שו"ת ח"ס חיו"ד סי' רכ"ג בענין מבשל בשבת דאסור למבשל לעולם ולאחרים מותר במוצ"ש ונתערב התבשיל בשבת ברוב דנסתפקו ז"ל לומר דאצל המבשל הוא בטל ברוב ולגבי האחרים אינו בטל משום דלדידהו ה"ל דשיל"מ וכ' שם הח"ס דכיון דלמבשל עצמו בטל והותר ע"כ א"א שיהיו אחרים הטפלים חמורים מן העיקר ובטל נמי לגבי אחרים ע"ש.

וכן תמצא סבָּרָא זאת בכמה גדולי הפוסקים להלכה] ומקור הסבָּרָא הזאת הוא מש"ס זבחים מ"ח ב' וס"ג א' ומנחות צ"א ב' ובכורות י"ד ב' וע' זבחים ל"ז ב' תד"ה שלא מצינו] שבמקומות אלה הוזכר לשון זה דלא מצינו טפל חמור מן העיקר.

והנה שמתי אל לבי לעיין בסבָּרָא זאת וראיתי דלא לבד דמסוגלי זבחים מ"ט א' עצמה שם מוכח דאין סבָּרָא זאת דא"א לטפל כו' מוכרחת [ע"ש דקאמר ואיבע"א א"ק העולה במקומה תהא ומוכח בהדיא דס"ל להאי שינוי דאפשר לטפל שיהי' חמור מן העיקר דאל"כ למה לו לאיבע"א הלא די בתירוץ הראשון וז"פ] כ"א מוכח פן ג"כ מדונקתי טובי כאשר אבאר בעזה"י: א) מצינו ביומא ב' ב' דבעי למילף מקרא דכאשר עשה ביום הנה צוה ד' לעשות לכפר עליכם שיהי' הפהו טעון פרישה שבועה בכל הרגלים ודחי דאין דנין פרישת שבועה לשבועה (דרגלים) מפרישת שבועה ליום אחד (דמילואים) ופריף ואימא עצרת (שמיני עצרת) דפרישת שבועה ליום אחד הוא ומשני דנין דבר שאין קדושה לפניו מדבר שאין קדושה לפניו ואין דנין דבר שיש קדושה לפניו מדבר שאין קדושה לפניו ולאו ק"ו הוא השתא דבר שאין קדושה לפניו טעון פרישה דבר שיש קדושה לפניו לכ"ש א"ר משרשיא לא הנה פתיב כזה ר' אשי אמר מי איפא מידי דעיקר רגל לא בעי פרישה וטפל דידי' (שמיני עצרת) בעי פרישה וכו' עכ"ל הגמ' ומבואר דסתמא דגמ' ור' משרשיא נחלקו בזה עם ר' אשי דסתמא דגמ' ור' משרשיא ס"ל דאפשר לטפל שיהי' חמור מן העיקר ור' אשי ס"ל דא"א לטפל שיהי' זן חמור מן העיקר: ב) מצינו עוד ביבמות ע' ב' דייליף דתרומה אסורה לערל בג"ש דתושב ושכיר מפסח ופריף אי מה פסח מילת זכריו ועבדיו מעכבת אף תרומה כו' א"ק ומלתה אנתו אז יאכל בו בו מילת זכריו ועבדיו מעכבת ואין מילת זכריו ועבדיו מעכבת בתרומה אי הכי אימא פל ערל לא יאכל בו בו אינו אוכל אבל הוא בתרומה ומשני הא פתיב תושב ושכיר ופריף ומה ראית ומשני מסתברא ערלות דגופי' ה"ל לרבויי שפן כו' ואיבע"א מי איפא מידי דערלות דגופי' לא מעכבא בי' (מלאכול בתרומה) וערלות דאחרניי (דבניו ועבדיו) מעכבא בי' כו' עכ"ל הגמ'.

הנה שגם פה הגמ' מסופקת אם אפשר לטפל שיהי' חמור מן העיקר דלפי סברת המקשן ושינויא קמא דגמ' סברי' דאפשר דערלות דבניו ועבדיו תעכבהו מלאכול בתרומה אף ע"ג דערלות דגופי' אינה מעכבתו וה"ז טפל חמור מן העיקר ולפי האיבע"א אמרי' דמי איפא מידי כו' והיינו פסבָּרָא דא"א שיהי' טפל חמור מן העיקר: ג) בסוטה מ"ז ב' ת"ר ונקה האיש מעון בזמן שהאיש מנוקה מעון הפנים בודקין את אשתו אין האיש מנוקה מעון אין הפנים בודקין וכו' וכי תימא עון דידי' אין עון דבניו ובנותיו לא ת"ש (הושע ד) לא אפקוד על בנותיכם וגו' עכ"ל הגמ'.

וק' דכינן דקרא דלא אפקוד וגו' אנשמעי' דעון דבניו ובנותיו מעכב א"כ כ"ש דעון עצמו מעכב וכהו סבָּרָא דיבמות המובאה באות הקדום דמי איפא מידי דערלות דבניו מעכבא בי' ונערלות דגופי' לא מעכבא בי' וה"נ מי איפא מידי דעון דבניו מעכב ועון דעצמו לא וא"כ ל"ל קרא לעון דעצמו ועל פרחו דאפשר לטפל שיהי' חמור מן העיקר ושיעכב עון דבניו אע"ג דאין עון עצמו מעכב וכסברת המקשן ושינויא קמא דיבמות הנ"ל וא"כ תיקשי מפאן אשינויא בתרא דיבמות הנ"ל.

ואולם לכאורה הא בְּרָכָא דְהָא הָּ דַעוֹן בְּנֵי כו' פְּתוּב רַק בְּהוֹשַׁע וּא"כ לֹא שְׁיִיף
לְהַקְשׁוֹת אַקְרָא דְתוֹרָה דְמִיּוֹתֵר מִפְּאֵת קְרָא דְהוֹשַׁע וְאִמְנָם הָּא דַעוֹן בְּנֵי כו' מַעֲכָב הָּרִי
הוּא דִּין לְהַלְכָּה שְׂאָם יוֹדְעִין עוֹן בְּבָנָיו וּבְנוֹתָיו אֲסוּר לְהַשְׁקוֹתָהּ אוֹ שְׂאָם הַבַּעַל עֲצָמוֹ
יוֹדֵעַ עוֹן בְּבָנָיו וּבְנוֹתָיו אֲסוּר לְהַשְׁקוֹת אֶת אִשְׁתּוֹ וּא"כ פִּינּוֹן שְׂאִין נְבִיא רִשְׁאִי לְחַדֵּשׁ דְּבָר
מַעֲתָה עַל פְּרֻחָּהּ דְּדִין זֶה הַלְלַמ"ס הוּא נֶאֱתָא הוֹשַׁע וְאִסְמְכִי אַקְרָא וּכְמוֹ דְאַמְרִי הָּכִי
בְּזָבְחִים י"ח ב' וּבְכַמָּה דְּוֹכְתִי.

וּא"כ אִפְתִּי ק' דְכִינּוֹן דְאַיְפָּא הַלְכְּתָא לַעוֹן בְּנֵי ל"ל קְרָא לַעוֹן עֲצָמוֹ דְכַה"ג פְּרִיף בְּנִזְרִי
כ"ה ב' וּבְסוֹפָה כ"ח ב' וְכִי מֵאַחַר דְאַיְפָּא הַלְכְּתָא קְרָא ל"ל. וְהַזְכִּירֵנִי תַלְמִידֵי הָאֲבָרָה
הַחוּ"ב מו"ה יוֹסֵף חַיִּים דּוֹד רִינָּה נ"י דְהַלְמוֹד מַעוֹן בְּנֵי אַעוֹן עֲצָמוֹ הָּרִי הוּא רַק בְּק"ו
דְמָה עוֹן בְּנֵי מַעֲכָב עוֹן עֲצָמוֹ לְכ"ש וּא"כ הָּרִי אִין דְנִין ק"ו מְהַלְכָּה ע"כ דְבָרֵינוּ וּז"פ.

וּאִוְלָם לְכַאוּרָה עֲדִינּוֹן ק' דְמַדּוּעַ נִכְתָּב בְּתוֹרָה דִּין עוֹן עֲצָמוֹ וְדִין עוֹן בְּנֵי נְמִסֵּר בְּהַלְכָּה
הָּרִי הִי' יְכוּל לְהַפְתֵּב דִּין עוֹן בְּנֵי וְדִין עוֹן עֲצָמוֹ מִמִּילָא גִדַּע מִק"ו. וְאִוְלָם יֵשׁ נִפְקוּתָא
בִּין דְבָר הַנִּכְתָּב בְּתוֹרָה לְדְבָר הַנִּמְסָר בְּהַל"מ דְדְבָרִים שְׂבַכְתָּב אִי אִתָּהּ רִשְׁאִי לְאִוְמָרָם
בַּע"פ וְכֵן לְהִיפּוּף וּא"כ יוֹכֵל לְהִיּוֹת שְׂרַצְתָּהּ תוֹרָה שְׂיִהְיֵ' דִּין זֶה דַעוֹן בְּנֵי מַעֲכָב אֲסוּר
בְּכַתִּיבָה וּמִיּוֹתֵר בְּאַמִּירָה בַּע"פ וְדִין דַעוֹן עֲצָמוֹ יִהְיֵ' לְהִיפּוּף וּבְהִדִּי כְּבָשִׂי דְרַחֲמָנָא לְמָה לֵּן
וְאִמְנָם לְדַעַת הִיְרָאִים כ"ח דְהָא דְדְבָרִים שְׂבַע"פ אִי אִתָּהּ רִשְׁאִי לְאִוְמָרָם בְּכַתָּב וְכֵן
לְהִיפּוּף רַק מְדַרְבְּנֵן הוּא ע"ש עֲדִינּוֹן הַקְּוֹשִׁיא בְּמִק"ע וּבְכַתִּיבָה רַק לְהַעִיר: וּבְהִיּוֹתִי בְּזֶה עֲלָה
בְּדַעַתִּי לְהַקְשׁוֹת דְּכָל הַנִּי מִיְלִי דְהַלְכְּתָא נִיגְהוֹ וְנֶאֱתָא נְבִיא וְאִסְמְכִינְהוּ אַקְרָא ע' זָבְחִים
י"ח ב' וְסִנְהֶדְרִין כ"ב ב' וְתוֹס' יְבָמוֹת ע"א ב' ד"ה לֹא וִירָאִים צ"ט א"כ קְשָׁה לְכַאוּרָה
דְאַיְפָּא פְּתָבָם הַנְּבִיא הָּא דְבָרִים שְׂבַע"פ אִי אִתָּהּ רִשְׁאִי לְאִוְמָרָם בְּכַתָּב.

וּאִוְלָם הָּא בִּירְכָּא דְהָרִי כָּל פְּתָבֵי הַקְּוֹדֵשׁ כְּפֹּה נֶאֱמַר בְּנִבּוּאָה שְׂיִנְכְּתָבוּ מְלִכְד מְגַלַּת אֲסַתֵּר
דְנֶאֱמָרָה בְּרוּה"ק לְקִרוֹת וְלֹא לְכַתְּוֹב לְחַד מ"ד בְּמַגִּילָה ז א' וְיֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק אַחֲרֵי שְׂנֶאֱמַר
לְנְבִיא לְכַתְּוֹב אֵלּוּ הַדְּבָרִים שְׂהִיּוֹ עַד יְמֵי הַלְכָּה אִם מַעֲתָה מוֹתֵר לְכָל אֲדָם לְכוֹתְבָם וּפְקַע
אִיסוּר פְּתִיבַת דְבָרִים שְׂבַע"פ מִיְנִיגְהוֹ [וְדוֹגְמַת זֶה אִיתָּא בְּסִנְהֶדְרִין נ"ח ב' דְפְרִיף שְׂם
אִמ"ד דב"נ מוֹתֵר בְּאַחוּתוֹ מְהָא דְתַנְי' מִפְּנֵי מַה לֹא נִשְׂא אֲדָם אֶת בְּתוֹ פְּדִי שְׂיִשְׂא קִין אֶת
אַחוּתוֹ שֵׁנ' כִּי אִמְרַתִּי עוֹלָם חֶסֶד יְבָנָה (מִשׁוּם בְּנִין הָעוֹלָם הַנּוֹתֵר לְקִין לִישְׂא אֶת אַחוּתוֹ)
הָּא לֹא"ה אִיסִירָא וּמִשְׁנֵי פִינּוֹן דְאַשְׁתְּרִי אִשְׁתְּרִי] א"ד מַה שְׂהוֹתֵר לְנְבִיא לְכַתְּוֹב הַדְּבָר הַנִּי
רַק הוֹרָאֵת שְׂעָה וְעֲדִינּוֹן אִיסוּר הַפְּתִיבָה בְּמִק"ע.

וְלְכַאוּרָה נִרְאָה דְהָאִיסוּר בְּמִק"ע דַּל"כ הָּרִי הַנְּבִיא חִיְדֵּשׁ דִּין בְּזֶה כְּמַה שְׂאִמְר שְׂבָא לֵו
בְּנִבּוּאָה לְכַתְּוֹב הַדְּבָר פִּינּוֹן שְׂעַד עֲתָה הִנֵּה הַדְּבָר אֲסוּר בְּכַתִּיבָה וּמַעֲתָה יִהְיֵה מוֹתֵר
בְּכַתִּיבָה וּא"כ אִפְתִּי בְּזֶה עֲצָמוֹ יְוִקְשָׁה דְהָרִי אִין נְבִיא רִשְׁאִי לְחַדֵּשׁ דְבָר מַעֲתָה וְעַל פְּרֻחָּהּ
דְעֲדִינּוֹן הָאִיסוּר בְּמִק"ע וְלֹא חִיְדֵּשׁ הַנְּבִיא כָּלֵל דִּין בְּזֶה וְיֵשׁ לְדַחוּת וּאִכ"מ לְהַאַרִיף בְּזֶה:
ד) מְצִינּוֹ בִּיבְמוֹת פ"ז א' דְכִהְנֵת שְׂנִישְׂאֵת לְיִשְׂרָאֵל וּמַת חוֹזְרַת לְאַכִּילַת תְּרוּמָה וְאִין
חוֹזְרַת לְאַכִּילַת חֻזָּה וְשׁוֹק וְאִילוּ יִשְׂרָאֵלִית שְׂיִלְדָה וְלֵד מִפְּהֵן וְנִישְׂאֵת לְיִשְׂרָאֵל וּמַת חוֹזְרַת
בְּשִׁבִיל הַנְּלֵד שְׂיֵשׁ לָהּ מִפְּהֵן אַף לְאַכִּילַת חֻזָּה וְשׁוֹק ע"ש"ה דְיִלְיָף לָהּ מִקְרָא.

וְעַכ"פ מְצִינּוֹ בְּזֶה טְפֵל חֲמוּר מִן הָעֵיקָר דְחוֹזְרַת מִכַּח בְּנָה עֲדִיפָּא מְחוֹזְרַת מִכַּח עֲצָמָה
וְנִהוּ קִצַּת הַיְפּוּף הָּ דִּיבְמוֹת ע' ב' דְאַמְר דַּל"א דְעַרְלוֹת דְבָנָיו יַעֲכָב וְעַרְלוֹת דְגוֹפְי' לֹא

יעֲכַב וְאֵילָו פֶּאן מְצִינָו דְאֶפְשָׁר שְׁיִהְיֶה לְכַח הֲבֵן פְּעוּלָה יוֹתֵר מִפְּחַ עֲצָמוּ וְדו"ק]: ה) מְצִינָו בְּסִנְהֶדְרִין ס"ד ב' דְּמַעְבִּיר מִזְרָעוּ לְמִוּלָה חֲזִיב וּמַעְבִּיר אֶת עֲצָמוּ פְטוֹר ע"ש וּא"כ לְמ"ד הֵתֵם דְּמִוּלָה עֲכו"ם הוּא וְעִנְיָן הַהֶעְבְּרָה לְמִוּלָה הוּא רַק הַקְרָבָה שְׁמַקְרִיב וְרָעוּ לְעֲכו"ם א"כ ה"ז טָפֵל חֲמוֹר מִן הָעֵיקָר דְּמַקְרִיב וְרָעוּ לְעֲכו"ם חֲזִייל.

וּמַקְרִיב עֲצָמוּ פְטוֹר וְכָל עֵיקָר עִנְיָן הַקְרָבָן הָרִי הוּא רַק שְׁנֹחֵשֵׁב הַקְרָבָן פֶּאֵילָו הַקְרִיב אֶת עֲצָמוּ כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ כְּנָעַן ע"ה"ת וּבְשָׂאֵר מְפָרְשִׁים וּא"כ מַקְרִיב אֶת עֲצָמוּ וְנֹדָאֵי דְחֻשִׁיב יוֹתֵר הַקְרָבָה וְעִבּוּדָה מֵאִם מַקְרִיב אֶת הַזֵּילָת וְכַמוּכָן גַּם לְפִי הַסְּבָרָא הַפְּשׁוּטָה וְהוּי הָךְ דִּינָא דְּמַעְבִּיר וְרָעוּ חֲזִיב וּמַעְבִּיר עֲצָמוּ פְטוֹר ג"כ לְכַאוּרָה הַיְפּוּף הָךְ דִּיבְמוֹת ע"ב' הַנְּל' וְרַק אֲמַרְי דְאֶפְשָׁר שְׁיִהְיֶה הַתְּפַעְלִיּוֹת יוֹתֵר ע"י וְרָעוּ מֵע"י עֲצָמוּ].

וְהִנֵּה לְפַמ"ש הַרְמַב"ן ע"ה"ת דֵּה"י הֲבֵן הָעוֹבֵר בְּאֵשׁ הַמִּוּלָה מֵת בּוֹ לְפַעְמִים א"כ נִיחָא שְׁפִיר הָא דְּמַעְבִּיר וְרָעוּ חֲזִיב וּמַעְבִּיר עֲצָמוּ פְטוֹר דְּכִינּוֹן דְּמֵת לְפַעְמִים ע"י הַהֶעְבְּרָה א"כ ה"ל הַהֶעְבְּרָה עֲבִירַת ש"ד וְע"כ נִהִי דְגַם הַרִיגַת עֲצָמוּ אֲסוּרָה מִקְרָא דְאֵף אֶת דְּמָכְם לְנַפְשׁוֹתֵיכֶם אֲדָרְוֵשׁ וְכַנּוּדָע עכ"ז י"ל דְּהַרִיגַת זוּלָתוֹ וְכ"כ הַרִיגַת וְרָעוּ חֲמוֹר מְהַרִיגַת עֲצָמוּ.

וְאֵילָם בְּב"י יו"ד סי' קנ"ז בְּבִדְקַת הַבַּיִת כ' וְנ"ל וְכ' בַּא"ח בְּב"ר דּוֹרֵשׁ אֵף אֶת דְּמָכְם לְנַפְשׁוֹתֵיכֶם אֲדָרְוֵשׁ אֲזַנְהָרָה לְחֻוֹנֵק אֶת עֲצָמוּ יְכוּל אֲפִי כְּחֻנְנִי מִיִּשְׂאֵל וְעִזְרִי ת"ל אֵף פִּי שְׁבַשְׁעַת הַשְּׂמֵד יְכוּל לְמַסּוֹר עֲצָמוּ לְמִיתָה וְלִהְרֹג א"ע אִם יוֹדָע שְׂלֵא יוּכַל לְעַמּוּד בְּנִסְיוֹן וְכו' וּמִכָּאֵן מְבִיאִין רַאִי הַשׁוֹחֲטִים הַתִּינּוּקוֹת בְּשַׁעַת הַשְּׂמֵד כּו' עכ"ל וּמוֹכַח לְדַעָה הַנְּל' דְּהַרִיגַת עֲצָמוּ חֲמוֹרָה כְּהַרִיגַת וְרָעוּ דַּא"ל כ' מֵאִי רַאִי מְבִיאִין לְשַׁחֲטוֹת הַתִּינּוּקוֹת מִמָּה שְׁהַתִּירָה תוֹרָה הַרִיגַת עֲצָמוּ.

וְהִנֵּה י"ל עוֹד דְּהָא דְּמַעְבִּיר עֲצָמוּ פְטוֹר הוּא בְּאֲמַת מִפְּאֵת דְּהַעְבְּרַת עֲצָמוּ הוּא הַקְרָבָה וְעִבּוּדָה טָפִי וְכַנּוּ"ל וְע"כ אֲדָרְבָה מִשׁוּם חוֹמֵר הָעֲבִירָה אִין מִתְּכַפֵּר בְּמִיתַת ב"ד וְע"כ פְטוֹר וּכְדֻגְמַת שֵׁכ' הַסְּמ"ג בְּטַעַם דְּמַעְבִּיר כָּל וְרָעוּ פְטוֹר וְכַנּוּדָע וּבִאֲתִי אֵף לְהַעִיר: ו) בְּש"ס עִירוּבִין ק"ד ב' יֵשׁ מ"ד דְּמַכְנִיס שְׂרָץ לְמַקְדָּשׁ פְטוֹר וְהַמְכְנִיס טָמֵא שְׂרָץ לְמַקְדָּשׁ חֲזִיב ע"ש וְה"ז ג"כ טָפֵל חֲמוֹר מִן הָעֵיקָר [וּבְכַתְּבֵי אֲגָדָה שְׁלִי כְּתַבְתִּי בְּטַעַם הַדְּבָר הַזֶּה דְּמַכְנִיס טָמֵא לְמַקְדָּשׁ עֵיקָר הַחֲטָא שְׁלוֹ הוּא בְּמָה שְׁמַחְבֵּר טָמֵא אֶל הַקְדוּשָׁה וְע"כ בְּאֲמַת הָרִי אִין לְטוֹמְאָה חִיבוּר פְּלֵל אֶל הַקְדוּשָׁה וְרַק אִם יֵשׁ דְּבָר אֲמָצְעִי הַמְחַוֵּב לְטוֹמְאָה וְלַקְדוּשָׁה אֲזִי ע"י הָאֲמָצְעִי הַהוּא מְמִילָא גַם הַטוֹמְאָה מְחַוֵּב לְקְדוּשָׁה חִיבוּר מֵה וּכְדָרְךָ שְׂאֲמָרוּ בְּבִרְכוֹת (נ' ב') דְּב' חֲבוּרוֹת הָאוּכְלוֹת וְאִין רוֹאוֹת זוֹ אֶת זוֹ אֲזִי אִם יֵשׁ שְׂמֵשׁ בִּינֵיהֶם הַשְּׂמֵשׁ לְחֲבוּרָה זוֹ וְלְחֲבוּרָה זוֹ וּמְחַוֵּב אִיפּוֹא לְב' הַחֲבוּרוֹת) הַשְּׂמֵשׁ מְצָרְפָן (לְזִמּוֹן) וְכֵן מְצִינָו בְּכַמָּה דְּוִכְתִּי דְּב' נְפָרְדִים מִתְּחַבְּרִים ע"י אֲמָצְעִי הַמְחַוֵּב לְשִׁנֵּיהֶם וְהַאֲרַכְתִּי בַּמ"א בְּקִיבוּץ הַמְקוּמוֹת הָאֵלֶּה לְעִנְיָן אִיזָה דְּבָרִים שְׂיֵשׁ בְּזָה נְפָקוּתָא לְהִלְכָה וְע"כ.

גַּם פֶּאן רַק אִם מַכְנִיס פְּלִי אוֹ אָדָם שְׁנֹטְמָא בְּשָׂרָן שְׁהַפְּלִי אוֹ הָאָדָם הָרִי בְּעֲצָמוֹתָם טְהוּרִים הֵן אֵלָא שְׁקִיבְלוּ טוֹמְאָה ע"י מַגְעָם בְּשָׂרָן וּא"כ בְּהַכְנָסָם לְמַקְדָּשׁ הָרִי הֵם מְחַוֵּבִים אִיפּוֹא לְמַקְדָּשׁ עֲצָמוֹתָם שְׂהֵם טְהוּרִים וְע"כ מְמִילָא מִתְּחַבְּרַת עַל יָדָם.

גם הטומאה אשר עליהם למקדש ונהו עיקר החטא דטומאת מקדש מה שמחברים את הטומאה אל המקדש ומחללים קדושת המקדש משא"כ במכניס שרץ עצמו שהוא פולו טומאה אזי אין אל הטומאה הזאת חיבור למקדש כלל ולא חיבר איפוא כלל הטומאה אל הקדושה וע"כ שפיר אין פאן חטא כלל ודו"ק היטב ותבין בזה דברי הגמ' שם דיליף להו דינא דמכניס שרץ פטור מהא דכתי' מזכר ועד נקבה תשלחו מה זכר ונקבה שיש להם טהרה במקנה אף כל שיש לו טהרה במקנה יצא שרץ עצמו שאין לו טהרה במקנה ולהנ"ל יובן הכוונה דהנה מה שמקנה מטהרת רק טמא שרץ ואין מטהרת שרץ עצמו הוא ג"כ מטעם הנ"ל דהמקנה בכחה רק לטהר דבר שהוא טהור בעצמותו אלא שקיבל טומאה בחיצוניותו על ידי מגעו בטומאה דאז בכת המקנה לסלק מעליו הטומאה החיצונה שקיבל ושב לטהרת עצמותו משא"כ דבר שעצמותו טומאה פשרץ וכדומה אין בכת המקנה לעשות מטומאה טהרה וכמוכ"ן.

וע"כ זהו פוננת הדרש דרק דבר שיש לו טהרה במקנה דזה מורה דהוא טהור בעצמותו ורק שקיבל טומאה וע"כ אם מכניסין דבר כזה למקדש שפיר חייבין דדבר כזה הרי מחובר אל המקדש מפאת הטהרה שבו וע"כ ממילא מתחברת גם הטומאה שבו למקדש ומחבר איפוא טומאה למקדש ונהו החטא שלו משא"כ דבר שאין לו טהרה במקנה זה מורה על היותו פולו טומאה וע"כ אין פאן חטא כלל דטומאה גרידא אין לה חיבור לקדושה כלל ודו"ק היטב כי הדברים נכבדים בעזה"י: ז) בערכין ג' א' דריש קרא דאיש אשר יטמא ולא יתחטא למעט קטן מפרת דביאת מקדש ובחוספו הרא"ש שנגדפסו בסוף המסכתא הוקשה דל"ל קרא פשיטא דקטן לאו בר עונשין הוא וכו' ונ"ל ויש מתרצים דמעטינן קרא אם נטמא בקטנות ונכנס למקדש בגדלות ולא מיסתבר לפוטרו כיון דהשתא בר עונשין הוא ולא גרע מגדול דנגע בקטן שנגע במת ונכנס למקדש עכ"ל.

ועמ"ש בזה לעיל כלל י"ד ועכ"פ לדעת ה"ש מתרצים הנ"ל מצינו טפל חמור מן העיקר דקטן שנגע במת והגדיל אזי גדול אחר הנוגע בו בגדלותו ונכנס למקדש חייב והוא עצמו אם נכנס למקדש פטור וה"ז דנגמת הו דעירובין המובא באות הקדום דמכניס טמא שרץ חייב ומכניס שרץ עצמו פטור וכאן לא שייך טעם האגדי דאות הקדום וכמוכ"ן: ח) בשביעית פ"ז מ"ב חשיב כל הגי פירות שביעית דפטורין מן הביעור מפאת שמתקיימים בארץ ולא קרינא בהו פלה לחיה מן השדה כו' ותנן התם אין להם ביעור ולא לדמיהן ביעור ר' מאיר אומר דמיהן מתבצערין וכו' אמרו לו להן אין ביעור ק"ו לדמיהן עכ"ל המשנה.

הנה דר"מ ורבנן פליגי בזה דר"מ ס"ל דאפשר לטפל שיהיה חמור מן העיקר ורבנן ס"ל דא"א וכו' דהא בזבחים מ"ט א' שם בעי למידק דאפשר לטפל שיהי' חמור מן העיקר מהא דמע"ש שנטמא יפדה ואילו לקוח בכסף מע"ש שנטמא יקבר לר' יהודה ומשני דהתם לאו חומרא דטפל הוא דאדרבה קולא הוא דמשום דלא אלים למיתפס פדיוני' ע"כ אין לו פדיון עיין שם.

ואם כן פאן לענין ביעור דלא שייך תי' זה א"כ מדמחמיר ר"מ בדמים יותר מבפירות עצמן מוכרח דס"ל דאפשר לטפל שיהיה חמור מן העיקר. וצע"ק הא דלא מיייתי בש"ס זבחים שם נמי להו דר"מ כמו דמיייתי להו דר' יהודה שהרי הם דומים בדומים ממש

דר"י מחמיר בדמי מעשר יותר מבמעשר ור"מ מחמיר בדמי שביעית יותר מבשביעית ובאתי רק להעיר: ט) התוס' בבבא קמא ק"א א' ד"ה ולא הקשו שם דלר' יהושוע דגמר ערלה בג"ש דפרי פרי מבכורים בחולין (דק"כ ע"ב) לומר דמשקין היוצאין מפירי ערלה אינן פחות חוץ מזיתים וענבים א"כ הרי מותר לצבוע במשקין היוצאין מפירי ערלה וא"כ כ"ש שיהי' מותר לצבוע במים ששורין בהם קליפי ערלה וא"כ אמאי דרשי' התם בב"ק מוערלתם ערלתו את פרו את הטפל לפריו דאסור לצבוע בקליפי ערלה (היינו במים ששורין בהם את הקליפין) ומירצו ע"ז ו"ל א"נ י"ל דפירי דערלה דווקא גמר פירי פירי מבכורים ולהכי אימעוט משקה דידהו אבל שומר לפרי דאתרבי מאת פרו את הטפל לפריו לא אימעוט משקה דידהו וליכא למעוטי מפירי דבכורים דבכורים ליתנהו בשומר לפרי כלל ואע"ג דהוי השתא טפל חמור מן העיקר (דפירי ערלה משקהו מותרין ושומרי הפירי משקהו אסורין) יש ליתן טעם שלא קשה מזה על שמעתתא דריש איזהו מקומן (מ"ח ב') עכ"ל.

ומה שכתבו דיש לתת טעם לענ"ד פנונתם פשוטה דכיון דאתרבי שומר לפירי מאת פרו את הטפל לפריו ואילו מיעוט להתיר המשקה הרי ליכא בשומר דג"ש דפירי פירי מבכורים הא קאי רק אפירי לחוד כיון דבכורים ליכא שומר וכמו שכתבו ז"ל וע"כ ממילא נשאר השומר בדין כל האיסורים דקיי"ל דכל היצא מהו פחות.

ודומה לזה ממש היא סוגי' דיבמות פ"ז א' שהבאתי לעיל באות ד' דהתם נמי כתיב בקרא רק דבת פהו חוזרת לאכילת תרומה אחר מיתת בעלה הישראל ושתיה' אשה ישראלית חוזרת לאכילת תרומה בשביל ולד שיש לה מפהו זה ילפינן שם רק מריבוניא דתיבת וכת דכתיב וכת איש פהו וגו' עש"ה.

ושוב ילפי' התם ממיעוטא דקראי דכתיבי בבת פהו דכשהיא חוזרת רק לאכילת תרומה אבל לא לאכילת חזו ושוק ואמרי' התם דישראלית החוזרת בשביל בנה חוזרת אף לחזו ושוק ופריה התם מהכא קא מתרביא (ישראלית לחזור בשביל בנה) מובת מי עדיפא לה מינה (מבת פהו עצמה) ומשני התם (בבת פהו) כתיבי מיעוטי הכא (בישראלית החוזרת בשביל בנה) לא כתיבי מיעוטי עכ"ל הגמ'.

הרי דאע"ג דישראלית החוזרת איתרביא רק מריבוניא דתיבת וכת כעין שומר לפרי דאתרבי מתיבת את דכתיב את פרו ועכ"ז יש בה עדיפות על בת פהו בעצמה וחוזרת גם לאכילת חזו ושוק אע"ג דבת פהו אינה חוזרת לחזו ושוק והטעם מפאת דבת פהו כתיבי מיעוטי שלא תחזור לחזו ושוק ואילו בחוזרת בשביל בנה לא כתיבי מיעוטי וא"כ ה"נ דאתרבי שומר לפרי מתיבת את שפיר אפשר שיהי' חמור מגוף הפרי לעגנן דבר דכתיב בי' מיעוט רק בגוף הפרי ולא בשומר ודו"ק כי ש"ס דיבמות הנ"ל הוא דומה בדומה ממש לנידון תוס' ב"ק הנ"ל ויהי' איהו שיהי' בטעם התוס' הנ"ל עכ"פ לכאורה מצינו בזה חומרא בטפל מבעיקר במה שמשקה הפרי מותר ומשקה השומר אסור: י) התוס' ביבמות ע"ז ב' ד"ה מחלל נסתפקו בחללה הפאה מחייבי עשה אי יש לאו לכהו הפא עלי' כמו בשאר חללה או אין בה רק איסור עשה ע"ש.

וא"כ אי נימא דיש בה לאו הרי זה ג"כ טפל חמור מן העיקר דכל עיקר היותה חללה הרי היא רק מפאת שפאה מחייבי עשה ואילו היא עצמה היא בלאו דחמור מעשה וק"ל:

יא) שְׁאֲלֵנִי אַחֵי הַבְּחֹר הַגָּדוֹל בְּתוֹרָה בְּקִי בְּרוּב הַש"ס כְּמֹר יִצְחָק שִׁי לֵאמֹר עַל מֵה שִׁכְתְּבוּ הַתּוֹס' פְּסָחִים פ"ד א' ד"ה וְלֹא דָהָא דְהֵתִירָה תּוֹרָה אֲנִי לְנֶפֶשׁ בִּי וְהוּא מִפְּאֵת מִצְוֹת שְׁמַחַת יו"ט יְעוּי"ש וְהִקְשָׁה דֵּא"כ לִפְמ"ש הַתּוֹס' כְּתוּבוֹת (מ"ז א') ד"ה דְמָסַר אֵהָא דְבַעֲי לְמִילָף הֵתָם בְּגַמ' דְמַעֲשָׂה הֵבַת לְאָב מֵהָא דְנִפְי לִי רַחֲמָנָא לְאָב לְמָסוֹר בְּתוֹ לְחֻפָּה אַע"ג דְבִשְׁעַת מְסִירְתָהּ לְחֻפָּה קָמְבַטְל לֵה מַמְעֲשָׂה יְדִי וְדַחֵי דְדִילְמָא אֵינְרִי קָרָא הֵיכָא דְמָסַר לֵה בְּשִׁבְתוֹת וְנִמִּים טוֹבִים (דְאָסוֹרִין בְּמִלְאָכָה וְלִיכָא בִיטוּל מַעֲשָׂה יְדִי).

וְהִקְשִׁי שְׁמֵ הַתּוֹס' שְׁהָרִי אָסוֹר לִישָׂא אִשָּׁה בְּמוֹעֵד וְתִירְצוּ דְאֵינְרִי בְּמוֹסְרָה בְּתוֹסְפַת יו"ט דְאֵיכָא אֵיִסוֹר מְלָאכָה וּמִן־תֵּר לִישָׂא אִשָּׁה ע"ש. וְהִנֵּה הָא דְאֵין נוֹשָׂאִין נְשִׁים בְּמוֹעֵד יִלְפִי מְקָרָא דְנִשְׁמַחַת בְּחֻפָּה דְדִרְשִׁי בְּחֻפָּה וְלֹא בְּאִשְׁתָּהּ וְא"כ מְדִשְׁרִי לִישָׂא בְּתוֹסְפַת יו"ט עַל כְּרַחֲמֵי דְתוֹסְפַת יו"ט אֵין לֹו דִין יו"ט לְעַנְיָן וְשְׁמַחַת בְּחֻפָּה וְלִיכָא בְּתוֹסְפַת יו"ט מִצְוֹת שְׁמַחַת יו"ט וְא"כ תִּיקְשִׁי דְמַדּוּעַ מִן־תֵּר לְעֲשׂוֹת מְלָאכָת א"נ בְּתוֹסְפַת יו"ט וְנִהִי דְאָם הַמְלָאכָה הִיא לְצוּרָה א"נ דִּיּו"ט וְכַגּוֹן אָם מְבַשֵּׁל בְּתוֹסְפַת יו"ט מְאָכְל שְׂיִאֲכֻלְנוּ בִּיּו"ט עֲצָמוּ שְׁפִיר שְׁרִי כִּיּוֹן דְבִיּו"ט הָאֲכִילָה מְצָנָה וְע"כ שְׁפִיר הוּא דוֹחָה אֵיִסוֹר הַתּוֹסְפַת וְאֵע"ג דְאֵינֵנוּ בְּעֵידָנָא דְהָא בִּיּו"ט עֲצָמוּ נְמִי לֹא הוּי בְּעֵידָנָא דְאֲכִילַת הַמְאָכְל הִיא אַחֲרֵי בִישׁוּלוֹ וְע"כ הֵתִיר' תּוֹרָה לְעֲשׂוֹת מְלָאכָה עֲבוּר שְׁמַחָה דְאַחֲרֵי כֵן וְא"כ ה"נ שְׁפִיר מִן־תֵּר לְעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּתוֹסְפַת יו"ט עֲבוּר שְׁמַחָה דִּיּו"ט עֲצָמוּ ע"כ תִּיקְשִׁי דֵּא"כ ע"כ אָם עוֹשָׂה מְלָאכָה בְּתוֹסְפַת עֲבוּר צוּרָה שְׁבַתוֹסְפַת עֲצָמוּ יִתְסַר וּבְאִמַת הָרִי אֵין הֵדִין כֵּן וְא"כ הָרִי יֵשׁ רֵאִי מְזָה דְטַעַם הֵתִיר מְלָאכָת א"נ דִּיּו"ט אֵינְנוּ מִפְּאֵת מִצְוֹת שְׁמַחַת יו"ט.

ע"כ הֵעֲרַת אַחֵי שִׁי לֵאמֹר ט. וְהִשְׁבַּתִּי לֹו דְכִיּוֹן דְבִיּו"ט עֲצָמוּ הַשְׁמַחָה מְצָנָה וְהֵתִיר' תּוֹרָה מְלָאכָת א"נ מִפְּאֵת מִצְוֹת הַשְׁמַחָה ע"כ בְּתוֹסְפַת יו"ט נִהִי דְלִית בִּי מִצְוֹת שְׁמַחָה ע"כ מְלָאכָת א"נ מִמִּילָא הֵהֲכַרַח שְׁתֵּהֵן מִן־תֵּר בְּתוֹסְפַת מְטַעֲמָא דֵּא"א שְׂיִהֵן טְפַל חֲמוּר מְעִיקָר וְכַהֲן דְנִבְחִים הַנ"ל וְנִהִי דְטַעַם הֵהֲתִיר דִּיּו"ט הָרִי לִיכָא בְּתוֹסְפַת יו"ט ע"כ כִּיּוֹן שְׁסוּף סוּף הַמְלָאכָה מִן־תֵּר בִּיּו"ט ע"כ מִמִּילָא הֵהֲכַרַח שְׁתֵּהֵן מִן־תֵּר גַּם בְּתוֹסְפַת אַע"ג דְאֵין בּוֹ טַעַם הֵהֲתִיר מִפְּאֵת דֵּא"א שְׂיִהֵן טְפַל חֲמוּר מְעִיקָר וְנִהִי דוֹמָה קִצַּת לְהָא דְאַמְרִי בְּחֻלּוֹן ל"ג א' א"ר אַחָא בְּר יַעֲקֹב מְזַמְנִין יִשְׂרָאֵל עַל בְּנֵי מְעִיָּים וְאֵין מְזַמְנִין עֲכוּמ"ז עַל בְּנֵי מְעִיָּים מ"ט יִשְׂרָאֵל דְבִשְׁחִיטָה תְּלִי מִלְתָּא כִּיּוֹן דְאֵיכָא שְׁחִיטָה מְעַלְיָתָא אֵיִשְׁתִּירִי לְהוּ עֲכוּמ"ז דְבַנְחִירָה.

סְגִי לְהוּ וּבְמִיתָה תְּלִיָא מִלְתָּא הֵנִי כֵּאמַר ה' דְמִי א"ר פְּפָא הוּי יְתִיבְנָא קַמִּי דְר' אַחָא בְּר יַעֲקֹב וּבְעֵינָא דְאֵימָא לִיָּה מִי אֵיכָא מִיָּדִי דְלִישְׂרָאֵל שְׁרִי וְלַעֲכוּמ"ז אָסוֹר וְלֹא אָמְרִי לִי דְאֵמִינָא הָא טַעֲמָא קְאָמַר ע"כ לְהַגְמ'.

וְקִי"ל הֵתָם דְלֹא כְר' אַחָא בְּר יַעֲקֹב וְא"כ מְבַנְאָר דֵּאֵע"ג דְטַעַם הַמְתִיר בְּיִשְׂרָאֵל לִיכָא בְּב"נ וְכֵדֵא"ר פְּפָא הָא טַעֲמָא קְאָמַר ע"כ הַדְבָר מִמִּילָא מִן־תֵּר בְּב"נ מִפְּאֵת דֵּא"א שְׂיִהֵן הַב"נ חֲמוּר מִיִּשְׂרָאֵל וְא"כ ה"נ דְכֻנְתָּהּ.

וְאַחֲרֵי הַהִתְבַּוְּנוֹת הִנֵּה הַדְבָרִים דוֹמִים בְּדוֹמִים מִמֶּשׁ דְהֵאִי סְבָרָא דְמִי אֵיכָא מִיָּדִי וְכו' אַחֲרֵי הַהִתְבַּוְּנוֹת הִנֵּה הִיא עֲצָמָה סְבָרָא דְכִי מְצִינּוּ טְפַל חֲמוּר מִן הַעִיקָר דְיִשְׂרָאֵל הֵם עִיקָר וְכִדְרִשְׁת הַכּו"ל בְּרֵאשִׁית בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל שְׁנִקְרָאוּ רֵאשִׁית וְע"כ אֵיךְ אֶפְשָׁר שְׂיִהֵן חוּמְרָא בְּטַפַּל מֵה שְׂאֵינְנָה בְּעִיקָר וְע"כ אָמְרִי דְמִי אֵיכָא מִיָּדִי וְכו' וְא"כ כִּי הֵיכִי דְאַמְרִי

פִּלְלָא דְמִי אִיפָא מִיְדֵי אִפִּי הֵיכָא דְאִיפָא טַעַם לְהַתִּיר בְּיִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּעַפְוִים ה"נ שְׁפִיר אָמְרִי פִּלְלָא דַּא"א שְׁיִהְיִ טַפֵּל חֲמוּר וְכוּ' אִפִּי הֵיכָא דְאִיפָא טַעַם בְּעֵיקָר שְׁאִינְנוּ בְּטַפֵּל וְשְׁפִיר מְלֹאכֶת או"נ אֲסוּרָה בְּתוֹסְפֹת אַע"פ שְׁאִין שְׁם בְּתוֹסְפֹת מְצוּה שְׁמִחָה הַמְתַּרְתּוּ.

וְאוּלָּם לר' פֶּפֶא דְחֻלִּין הַנְּ"ל דְּמַחְלֵק בְּסִבְרָא דְמִי אִיפָא מִיְדֵי בֵּין הֵיכָא דְאִיפָא טַעַמָא לְהֵיכָא דְלִיכָא טַעַמָא וְכִדְאָמַר הָא טַעַמָא קְאָמַר א"כ לְכַאוּרָה הִדְרָא קְוִשְׁתָּ אַחֵי שִׁי הַנְּ"ל לְדוֹקְתָּה וי"ל דְּתוֹס' יו"ט הָא גִּלְמַד בְּיוֹמָא פ"א ב' רַק מְקַרָא דְתִשְׁבְּתוֹ שְׁבִתְכֶם ור' פֶּפֶא פְּלִיג הֵתָם אַהֲדָ דְרִשָּׁא וְדָרִישׁ לִי לְקַרָא לְדְרִשָּׁא אַחְרֵינָא עַש"ה וּא"כ י"ל דְּלִית לִי לר' פֶּפֶא פִּלְלָא תוֹסְפֹת יו"ט מַה"ת וּא"כ אַדְרַבָּה תוֹבֵן דַּעַת ר' פֶּפֶא לְטַעַמָא וְכַמוּבֵן: וַע"פ דְּבְרֵינוּ אֵלֶּה יֵשׁ לְהִבִּין פְּלֹגְתָּא דר' אֲלֵיעֶזֶר ור' יְהוֹשֻׁעַ פְּסָחִים ס"ה ב' וּס"ח ב' דר"א ס"ל דְּשִׁמְחַת יו"ט רְשׁוּת ור"י ס"ל דְּשִׁמְחַת יו"ט מְצוּה וְכַבֵּר הַעִירוּ הָאֲחֵרוֹנִים דְּדְבָרֵי הַתוֹס' פְּסָחִים פ"ד הַנְּ"ל דְּהֵיִתֵּר א"נ הוּא מְפָאֵת מְצוּת שְׁמִחַת יו"ט הֵם רַק אֲלִיבָא דר"י דְּשִׁמְחַת יו"ט מְצוּה מִשָּׂא"כ לר"א דְּשִׁמְחַת יו"ט רְשׁוּת עַל פְּרֻחָה דְּהֵיִתֵּר א"נ הֵיִתֵּר גְּרִידָא הוּא שְׁהִתִּירְתוּ תוֹרָה וְכַמוּבֵן וְהֵאָרִיכוּ הָאֲחֵרוֹנִים בְּזוּה.

וּלְפִי דְרַבְנּוּ י"ל דר"א ור"י לְטַעַמְיֵיהוּ אֲזִילֵי דְהִנְהָ בְּזִבְחִים שְׁם מ"ט א' פְּרִיף אַהֲדָ סִבְרָא דַּא"א שְׁיִהְיִ טַפֵּל חֲמוּר מִן הַעֵיקָר וְהָרִי חֲמוּרָה דְאֵלוּ גְדֻשִׁים לֹא חֲזִילֵי עַל בַּע"מ קְבוּעַ וְאֵלוּ אִיהִי (תְּמוּרָה) חֲזִילָא וּמִשְׁנֵי תְּמוּרָה מִפְּחַ קְדָשִׁים קְאָתְנִי וְקְדָשִׁים מִפְּחַ חוּלִין קְאָתוּ עַכ"ל הַגַּמ'.

וְהַפְּנִיגָה דְתְּמוּרָה בָּא עֲלֵי הַקְּדוּשָׁה מִן הַהִקְדָּשׁ הָרֵאשׁוֹן שְׁכַבְרָה הוּא קוֹדֵשׁ וְנִמְשַׁכְתָּ קְדוּשָׁתוֹ עַל הַתְּמוּרָה וַע"כ שְׁפִיר אֲפִשְׁרֵ שְׁתַּתְּפִשְׁט קְדוּשָׁה הַהוּנָה מְכַבֵּר בְּתוֹקְפָה גַּם עַל בַּעַל מוּם קְבוּעַ אַע"פ שֵׁא"א לְחַדֵּשׁ קְדוּשָׁה חֲדָשָׁה שְׁתַּהֲלִי הַתְּחִלַּת הַקְּדוּשָׁה עַל בַּע"מ קְבוּעַ וְאִין זֶה טַפֵּל חֲמוּר מִן הַעֵיקָר פִּלְלָא וְכַמוּבֵן עַש"ה בְּרַש"י.

וְהִנְהָ בְּנִזִּיר ל"א א' ס"ל לַב"ש דְּהַקְדָּשׁ טַעוֹת הַקְדָּשׁ וּב"ה ס"ל דְּאִינוּ הַקְדָּשׁ וּבִגְמֵי שְׁם מְבוֹאָר, דְּטַעַמָא דַּב"ש מִשׁוּם דִּילְפִי הַקְדָּשׁ מִתְּמוּרָה דְּחֻלָּה אִפִּי בְּטַעוֹת וּב"ה ס"ל דַּה"מ תְּמוּרָה אֲבָל אַחֲרֵי הַקְדָּשׁ בְּטַעוֹת לֹא מַחְתִּינִין עַכ"ל הַגַּמ'.

וְנִי הַבְּנֵת פְּלֹגְתָּתֶם דַּב"ש וּב"ה נְחַלְקוּ פִּה בְּסִבְרָא דַּב"ש ס"ל דְּקְדוּשַׁת הַתְּמוּרָה הִיא קְדוּשָׁה מְחֻדָּשָׁת כְּמוֹ בְּהַקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן שְׁכָמוּ שְׁבִאוּמְרוּ ה"ז הַקְדָּשׁ חֻלָּה קְדוּשָׁה חֲדָשָׁה עַל הַדְּבָר פֶּן בְּאוּמְרוּ ה"ז תְּמוּרָה ג"כ גְּזָרָה תוֹרָה שְׁתַּחֲוִיל קְדוּשָׁה חֲדָשָׁה עַל בְּהִמַּת הַתְּמוּרָה וּמַה דְּאָסְרָה תוֹרָה הַקְדָּשׁ כְּזוֹ בְּלֹאוּ הוּא מְפָאֵת שְׁהוּצִיא הַדְּבָר בְּלִשׁוֹן תְּמוּרָה וְרָצָה שְׁהַקְדָּשׁ הָרֵאשׁוֹן יִנְפָקַע קְדוּשָׁתוֹ וּב"ה ס"ל דְּקְדוּשַׁת הַתְּמוּרָה אֵינְנָה קְדוּשָׁה מְחֻדָּשָׁת רַק הִיא נִמְשַׁכְתָּ וּבָאָה מִהַקְדָּשׁ הָרֵאשׁוֹן אֲשֶׁר הוּא מִימֵר בּוֹ וַע"כ שְׁפִיר ס"ל לַב"ה דַּא"א לְלַמּוֹד הַקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן מִתְּמוּרָה דְּכְמוֹ דְּאָמְרִי בְּהַדְּבָר דְּזִבְחִים דַּאֲע"ג דְּהַקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן אֵינּוּ חָל עַל בַּע"מ קְבוּעַ עַכ"ז תְּמוּרָה שְׁפִיר חֻלָּה מְפָאֵת שְׁקְדוּשָׁתָהּ נִמְשַׁכְתָּ מִהַקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן וְלֹא חָשִׁיב טַפֵּל חֲמִיר מִן הַעֵיקָר מִשׁוּם דִּיּוֹתֵר הוּא בְּכַח קְדוּשָׁה הַהוּנָה מְכַבֵּר לְהַתְּפִשְׁט מִמָּה, שְׁבִכְחַת קְדוּשָׁה חֲדוּל וְכַנ"ל ה"נ שְׁפִיר תְּמוּרָה חֻלָּה, גַּם בְּטַעוֹת אַע"פ שְׁאִין הַקְדָּשׁ רֵאשׁוֹן חָל בְּטַעוֹת.

וְנָהוּ שְׁאָמְרוּ ב"ה דה"מ תְּמוּרָה (פ"י דְּהֵיא קְדוּשָׁה נִמְשַׁכַת מִקְדוּשָׁה) אַבְל אַחוּמֵי הַקִּדְּשׁ
בְּטָעוֹת (פ"י קְדוּשָׁה חֲדָשָׁה) לֹא מַחְתִּינֵנוּ וּב"ש ס"ל דְּגַם קְדוּשַׁת הַתְּמוּרָה הִיא קְדוּשָׁה
מִחוּדָשֶׁת וְע"כ שְׁפִיר דּוּמָה לְהַקְדִּישׁ רֵאשׁוֹן וְשְׁפִיר יִלְפִינֵנוּ מִיּוֹנֵי הַקִּדְּשׁ רֵאשׁוֹן וְהָא דְאָמְרֵי
בְּש"ס זְבָחִים הֵנָּה לְתְּמוּרָה מִכַּח קְדָשִׁים קְאָתְנִי כּו' הִינְנוּ לְפִי הַהֲלָכָה דְקִי"ל כּב"ה
נְכַמוּבֵן.

וּלְפִי"ז מוּבֵן מֵאֲלִיּוֹ דְהֵךְ מִקְלָתָא אִם אֶפְשָׁר לְטַפֵּל שְׁיֵהֵן חֲמוּר מִן הָעֵינְקָר בְּמַחְלֻקַת הוּא
שְׁנוּי בֵּין ב"ש וּב"ה דְלִב"ש שְׁפִיר אֶפְשָׁר שְׁיֵהֵן טַפֵּל חֲמוּר מִן הָעֵינְקָר פִּינֵן דְמַצִּינֵנוּ פֶּן
בְּתְמוּרָה וּבְקֻשְׁיֵית הַגַּמ' זְבָחִים הֵנָּה לְדִלְב"ש הָא לֹא שְׁיֵהֵךְ תִּי הַגַּמ' זְבָחִים הֵנָּה לְכַנ"ל
וּלְב"ה א"א לְטַפֵּל כּו' נְכַמוּבֵן.

וּלְפִי"ז שְׁפִיר מוּבָנָת מַחְלֻקַת ר"א וּר"י לְטַעֲמֵייהוּ דר"א דְהוּא מִתְלַמְיָדֵי ב"ש לְטַעֲמֵי
דס"ל דְאֶפְשָׁר שְׁיֵהֵן הַטַּפֵּל חֲמוּר מִן הָעֵינְקָר וְא"כ בְּלֹא"ה הָרִי הַנּוֹכַח לְסַפּוֹר דְאִין הִתְרַם
מְלֹאכֶת א"נ בִּיּו"ט מְפֹאֵת מְצַנַת שְׁמַחַת יו"ט דֹּא ל"כ הָרִי יִנְקָשָׁה מִתּוֹסְפַת יו"ט וְכַנ"ל פִּינֵן
דְאִין לְתַרְזַן אֲלִיבֵיהּ דֹּא"א שְׁיֵהֵן טַפֵּל חֲמוּר מְעֵינְקָר וְעַל פְּרָחֶךְ דְהִתְרַם גְּרִידָא הוּא
שְׁהִתִּירָה תּוּרָה א"נ בִּיּו"ט וְע"כ שׁוּב סָבַר שְׁפִיר דְשְׁמַחַת יו"ט אִינֵנוּ מְצַנָה פְּלִל רַק רְשׁוּת
וּר"י דְהוּא מִתְלַמְיָדֵי ב"ה לְטַעֲמֵיהּ שְׁפִיר סוּבַר דְשְׁמַחַת יו"ט מְצַנָה דְהִי לֹא רְאֵיהּ ע"ז
מִמָּה דְהִתִּירָה תּוּרָה מְלֹאכֶת א"נ דְמַחְזִיבֵית הַסְּבָרָא דְהוּא מְפֹאֵת הַמְצַנָה וְכַתּוּס' פְּסָחִים
פ"ד הֵנָּה לְע"כ הַפְּרִיעֵתוּ הָרְאֵיהּ הַזֹּאת לְדְרוּשׁ קְרָאֵי דְעֶצְרַת לְד' אֲלֶקְיָהּ וְעֶצְרַת תְּהִי
לְכֶם לְזִמְרָה חֲלָקְהוּ חֲצִיּוֹ לְד' וְחֲצִיּוֹ לְכֶם עַש"ה בְּפְסָחִים ס"ח.

ב' וּמִתּוֹסְפַת אִין קְוִשָׁא אֲלִיבֵיהּ דְשֹׁאנֵי תּוֹסְפַת דֹּא"א לְטַפֵּל שְׁיֵהֵן חֲמוּר וְכו' וְכַנ"ל:
וְהִנֵּה פְּהֶעֱרַת אַחֵי שִׁי הֵנָּה לְמִתּוֹסְפַת יו"ט יֵשׁ לְהַעִיר גַּם מְלִילָה רֵאשׁוֹנָה דִּיּו"ט דְמְבֹנָאָר
בְּפְסָחִים ע"א א' דְבִלְיָלָה רֵאשׁוֹנָה דִּיּו"ט לִיכָא מְצַנַת שְׁמַחַת יו"ט דְאִימְעָטָא מְקָרָא דְנִהִיִּת
אַךְ שְׁמַחַת ע"ש וְא"כ תִּיקְשֵׁי ג"כ דְמִדּוּעַ מְלֹאכֶת א"נ מְוַתְרַת בְּלִילָה רֵאשׁוֹנָה.

וְאוּלָם תִּירוּצְנוּ הֵנָּה לְדֹא"א לְטַפֵּל שְׁיֵהֵן חֲמוּר מִן הָעֵינְקָר יְכוּן גַּם עַל לִילָה רֵאשׁוֹנָה. וְזֶה
לְפִי הַמְבֹנָאָר בְּרִש"י סְנִפָה מ"ח א' ד"ה לְרַבּוֹת וְנ"ל וְכִינֵן דְאִימְרֵי לִיל יו"ט אַחֲרוֹן
שְׁהוּא טַפֵּל ק"ו הַיּוֹם שְׁהוּא עֵינְקָר שְׁחִיב בְּשְׁמַחָה עכ"ל.

הָרִי דְלִיל הַיּוֹ"ט הוּא טַפֵּל אֶל הַיּוֹם וְא"כ פִּינֵן דְבָיוֹם דְאִיכָא מְצַנַת שְׁמַחָה הַמְלֹאכָה מְוַתְרַת
מִמִּילָא שְׁפִיר מְוַתְרַת נְמִי בְּלִילָה מְטַעֲמָא דֹּא"א לְטַפֵּל וְכו': וְאוּלָם לְפִי הַמְבֹנָאָר בְּטוּרֵי
אַבֵּן חֲגִיגָה ח' דְבִרְאֵשׁ הַשְּׁנָה לִיכָא מְצַנַת שְׁמַחָה ע"ש ק' שְׁפִיר דְמִדְשָׁרֵי מְלֹאכֶת א"נ גַּם
בִּר"ה עַל פְּרָחֶךְ דְאִין טַעַם הַהִתְרַם מְפֹאֵת מְצַנַת שְׁמַחָה דְכָאן הָא לֹא שְׁיֵהֵךְ תִּירוּצְנוּ הֵנָּה לְ
דֹּא"א לְטַפֵּל כּו' וְצ"ע: יב גִּלְעָנָה דְפְּלוּגְמָא דר' טְרַפּוֹן וְרַבֵּן דְפְּלִיגֵי בְב"ק כ"ה א' אִי
אַמְרֵי דִיּוֹ הִיכָא דְמִיפְרֻךְ ק"ו בְּהֵךְ סְבָרָא הוּא דְפְּלִיגֵי אִם אֶפְשָׁר לְטַפֵּל כּו' וּמְוַתְרַחֲנֵי
לְהַעֲתִיק גּוּף דְבָרֵי הַגַּמ' זְבָחִים מ"ח א' שֵׁם דְאָמַר הַתְּמוּצְפּוֹנָה בְּעוּלָה (שְׁיֵהֵךְ שְׁחִיטָתָהּ
בְּצַפּוֹן) הִיכָא פְּתִיב וְשַׁחַט אֹתוֹ עַל יְרֵךְ הַמְזַבֵּחַ צְפּוֹנָה כּו' חֲטָאת מִנ"ל דְבַעֲי' צַפּוֹן דְכַתִּיב
וְשַׁחַט אֶת הַחֲטָאת בְּמָקוֹם הָעוּלָה כּו' אֲשַׁכְּחֵן (חֲטָאת) לְמַצְנָה לְעַכְב מִנֵּן קְרָא אַחֲרֵינָא
פְּתִיב וְשַׁחַט אֹתוֹ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִשַׁחַט אֶת הָעוּלָה כּו' אֲשַׁכְּחֵן עוּלָה לְמַצְנָה לְעַכְב מִנֵּן
א"ר אֲדָא בַר אֲהֵבָה ק"ו וְמָה חֲטָאת הַבָּאָה מִכַּח עוּלָה (דְעֵינְקָר צַפּוֹן בְּעוּלָה כְּתִיב וּבְחֲטָאת
נְאֻמַר רַק וְשַׁחַט אֹתוֹ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִשַׁחַט אֶת הָעוּלָה) מְעַפְכָת עוּלָה שְׁבָאָה חֲטָאת מִכַּח

אינו דין ש'מעפכת מה לחטאת ש'פן מכפרת על חייבי כריתות אמר רבינא הא קשי ליה לר' אדא בר אבהה פלום מציינו טפל חמור מן העיקר (למד חמור מן המלמד כו').

רש"י עכ"ל הגמ'. ומבואר בזה להדיא דדבר הלמד מדבר הוי הלמד טפל והמלמד עיקר ואפכהי ג'ונא הוא דאיתאמר מקור סברא זאת דא"א לטפל שיהי' חמור מן העיקר היינו דא"א ללמד שיהי' חמור ממלמד וא"כ נראה פשוט ומקרה דר' טרפון ורבנן הנ"ל דפליגי אי אמרי' דיו היכא דמפרה ק"ו ביהאי סברא הוא דפליגי דרבנן ס"ל דא"א לטפל שיהי' חמור מן העיקר וע"כ אמרי' דיו אפילו היכא דמפרה ק"ו דמה בכך דמפרה סוף סוף הרי א"א לטפל ולבא מה"ד שיהי' חמור מן העיקר והגדון ור' טרפון ס"ל דאפשר לטפל שיהי' חמור כו' וע"כ ס"ל ג"כ דלא אמרי' דיו היכא דמפרה ק"ו דנהי דהיכא דלא מפרה יש גזה"כ לומר דיו מקרא דאב"י ירוק ירק כו' ע"ש בב"ק עכ"ז היכא דמפרה ק"ו דליכא קרא אזי מפת סברא דא"א לטפל כו' שפיר אין הקרח לומר דיו דר' טרפון לית לי סברא זאת דא"א לטפל כו' וזה מתאים עם מ"ש פאות הקדום דב"ש לית להו סברא דא"א לטפל כו' וע"כ ר' טרפון דהי' מתלמידי ב"ש כמבואר ביבמות דף ט"ו ע"א וברכות דף י"א ע"א ע"כ שפיר גם הוא לית לי סברא זאת וכמוכ"ן: יג) גלענ"ד דפלוגתא דתנאי אי אמרי' דון מינה ומינה או דון מינה ואוקי באתרא הוא ג"כ פלוגתא אם אפשר לטפל שיהי' חמור כו' שיהי' כפר הבאתי דברי הגמ' נבחים דהלמד נחשב טפל והמלמד עיקר ועלה הוא דאמרי' התם דא"א לטפל כו' וא"כ גם פלוגתא דדין מינה כו' מוכן מאליו דתליא בסברא הנ"ל ודמיון פלוגתא דיבמות ע"ח ב' אי ממזרת לאחר עשרה דורות מותרת דמאן דמתיר ס"ל דדון מינה ומינה דכל עיקר איסור ממזר לאחר י' דורות ילפי מעמוני ומואבי ואמרי' דון מינה ומינה מה עמוני נקיבות מותרות אף ממזר כו' ומאן דאוסר ס"ל דדון מינה ואוקי באתרא מה לפני י' דורות נקיבות שוין לזכרים בממזר אף אחר י' דורות כן ע"ש.

וא"כ אי אמרי' דון מינה ואוקי באתרא ה"ז טפל חמור מן העיקר דעיקר איסור ממזר אחר י' דורות גלמד מעמוני וה"ל עמוני עיקר וממזר טפל ואעפ"כ הטפל חמור מן העיקר דגם ממזרת אסורה משא"כ עמונית וא"כ מוכן בפשיטות דפלוגתא דדון מינה כו' היא עצמה פלוגתא אם אפשר לטפל שיהי' חמור כו': יד) בתוס' חולין מ' א' ד"ה הא הביאו פלוגתא דריה"ג ורבנן בע"ז מ"ה א' לענן עכומ"ז העובדין את ההרים דרבנן ס"ל דציפוי הר אינו פהר ונאסר דכתיב לא תחמוד כסף וזהב עליהם וריה"ג מתיר גם הציפוי וכתבו ונ"ל דהתם מיירי פשעובדים את הציפוי ואפ"ה שרי לריה"ג משום דאין עובדין אותו אלא אגב הר ובטיל לגבי הר דלא יהי' טפל חמור מן העיקר ורבנן נמי אי לאו קרא הוי שרי מהאי טעמא עכ"ל.

וא"כ עכ"פ לרבנן דריה"ג השתא דאיכא קרא הרי מציינו בזה טפל חמור מן העיקר דההר אינו נאסר וציפוי נאסר: טו) במפות י"ב א' ת"ר אם, יצוא יצא הרוצח אין לי אלא במזיד (אם יצא במזיד שנהרג) בשוגג מנין ת"ל אם יצוא יצא מקום והתניא במזיד נהרג בשוגג גולה (אם יצא בשוגג אינו נהרג רק גולה שנית לעיר מקלט) לא קשיא הא כמ"ד דברה תורה פלשון בני אדם הא כמ"ד לא דברה כו' אמר אב"י מסתברא כמ"ד

דברה כו' שלא יהיה סופו חמור מתחלתו (סופו צאתו חוץ לתחום תחלתו הרציקה עצמה) מה תחלתו (על הרציקה עצמה) במזיד נהרג בשוגג גולה אף סופו כו' עכ"ל הגמ'.

והו' סברא דשלא יהי' סופו חמור כו' דומה ממש לסברא דא"א שיהי' טפל חמור מן העיקר וא"כ יוצא מזה דהאי סברא דא"א לטפל כו' תליא בפלוגתא או דברה תורה כו' [וע"ע סברא דשלא יהי' סופו חמור מתחלתו בקידושין ט"ו א' דאי לא כו' רחמנא ועבדו לעולם בנרצע ה"א דלא יהא סופו (רציעה) חמור מתחלתו (תחלת ממפרו) מה תחלתו שיש אף סופו נמי שיש כו' ע"ש]: טז) ברמב"ם פ"א מה' טנמאת מת כו' ושתק (הפתוב) מאיסור אכילת בב"ח לפי שאסר בפירוש אפי' בישולו עכ"ל וע"ש בכ"מ.

ולענד"נ פוננתו פשוטה דכיון דסתם מעשה בישול הוא רק לצורך אכילה א"כ אין ספרא שהמעשה אשר הוא רק הכשר והקנה למעשה אחרת תהי' אסורה וגוף המעשה אשר עבודה הוא ההכשר תהי' מותרת וה"ז נוגמת הו' סברת דא"א לטפל שיהי' חמור מן העיקר: ואולם מצאתי מקום שמפניכ' בו דאפשר שתהי' מעשה שהיא הכשר למעשה אחרת חמורה מן המעשה אשר עבודה הוא ההכשר והוא בש"ס פרייתות ה' א' ת"ר המפטם את השמן להתלמד בו או למנסו לצבור פטור לסוף (ממנו) חייב והסוף ממנו פטור כו' עכ"ל הגמ' הרי דהפיתום כדי לסוף הוא חמור מן הסיכה עצמה.

ומלמידי האברה החו"ב מו"ה יוסף חיים דוד רייף נ"י העירני על דברי הספרי רא' פסקא רק חזק וגו' ר"א אומר ומה פסח שאין חייבין על בישולו חייבין על אכילתו בב"ח שחייבין על בישולו אינו דין שחייבין על אכילתו פיתום הקטורת יוכיח שחייבין על פיתומו ואין חייבין על ריחו כו' עכ"ל הספרי.

ומוכח לכאורה דזהו פוננת הספרי דהביא ראיה דאפשר שיהי' הבישול חמור מאכילה אע"ג דהוא רק הכשר האכילה מהא דמפטם הקטורת ע"מ להריח חייב וכל עיקר חייב פטום הקטורת היא רק במפטם ע"מ להריח ע' פרייתות ו' א' ועכ"ז על הריח בעצמו ליכא חיובא.

ואולם י"ל ג"כ דאין פוננת הספרי מפאת היות הבישול הכשר האכילה והפיתום הכשר הריח רק פוננתו בפשיטות דהביא ראיה דאפשר שיהי' בישול חמור מאכילה מהא דפטום הקטורת חמור מריחו דפטום הקטורת דומה לבישול באוכלין פיון שזהו דרו' הכשרה והקנתה של קטורת כמו שהבישול הוא דרו' הכשר האוכלין לאכילה וריח הקטורת הוא כמו אכילה באוכלין דמידי דלאו אנוכל אזי הנאתו היא אכילתו פמבנאר בתוס' חולין קל"ו א' ד"ה אי נהבאתי דבריהם לעיל פלל י' וע' תוס' ע"ז י"ב ב' ד"ה אלא ואין להאריף: ודע דנוגמת הו' סברא שהבנתי בדברי הרמב"ם פ"א מט"מ הנ"ל דא"א דדבר שהוא הכשר לדבר יהי' חמור מדבר שאליו הוא ההכשר נמצא ג"כ בספר שושנים לדוד שבת (פרק ז') שכ' דמאן דס"ל דהבערה ללא יצאת ה"נ דאין חייבין פרת אפיכוי דהא לא מיחייב אפיכוי אלא במקבה על דעת הבערה וע"מ להעביר וע"כ א"א שיהי' הפיכוי חמור מהבערה עצמה עש"ה: יז) מצאתי עוד מפניכ' ספק זה אם אפשר להכשר שיהי' חמור מן התכלית והוא בש"ס סזבחים י"ט ב' דס"ל התם לר"א בר"ש דאין לינה מועלת בקידוש ידים ורגלים (דאם קידוש ידיו ורגליו בלינה עובד גם למחר וא"צ לקדש ידיו ורגליו שנית ביום) ושם כ' א' בעי אילפא לדברי האומר אין לינה מועלת בקידוש ידים

ורגלים מי כיוור מהו שיפסלו (בלינה) מי אמרי' הני למאי לקידוש ידים ורגלים קידוש ידים ורגלים גופייהו לא פסיל בהו לינה (ואיך אפשר שתפסול לינה במי פיור שתכליתם רק קידוש ידים כו') א"ד פינן דקדוש להו בכלי שרת מיפסלי (ואע"ג דבקידוש עצמו אין הלינה פוסלת עכ"ז מי פיור דקדושי בכלי שרת מיפסלי בלינה ואע"ג דתכליתם רק לקידוש וקידוש עצמו אין לינה פוסלת בו) כו' עש"ה ומבואר שהש"ס מסופק בזה אם אפשר שיגדל ההכשר והסיבה מן התכלית: יח) מצינו עוד שהגמ' מסופקת אי אזלינן בתר עצם הדבר או בתר תכליתו וכהו איבעי' דנבחים כ' א' דבעי במי פיור אי אזלי' בתר עצמותם דהקדשו בכלי שרת ופסיל בהו לינה כמו בכל דבר שנתקדש בכלי א"ד אזלי' בתר התכלית ואמרי' הני למאי לקידוש ידים וכו' קידוש ידים גופייהו לא פסיל בהו לינה ואיך יפסול במי פיור.

וה"נ יש ספק בזה ממש בערכין ה' א' בעי רבא ערפי עלי לגבי מזבח (דמי ערפו עליו להביא בהם קרבן למזבח) מהו נדון בהשג יד או אינו נדון בהשג יד (מי אמרי') לא אשקחן בערכין דאינו נדון בהשג יד או דילמא לא אשקחן לגבי מזבח דמיפרק אלא בשויו וכו' עש"ה דבעי שם עוד כמה איבעיות פאלה וסברת האיבעי' היא אי אזלינן בתר עצם ההקדש דהוא ערה וע"כ דינו ככל ערכין דנדונינו בהשג יד א"ד אזלי' בתר תכליתו שהוא לגבי מזבח וע"כ דינו כהקדש מזבח דאין נדון בהשג יד ודו"ק: יט) ע"ע בב"ק י"ז א' קנים אמרי' לימד לא אמרי' והאמר מר גדול לימוד תורה שהלימוד מביא לידי מעשה ופירש"י אלמא מעשה עדיף עכ"ל ומבואר דהתכלית גדול מן הסיבה.

אולם בתוס' שם כתבו להיפוך דכיון דלימוד מביא כו' ע"כ לימוד גדול ממעשה אולם מזה אין לדקדק דאפשר שתהי' הסבה גדולה מן התכלית דשם הלימוד הרי הוא עצמו מעשה שהרי הלימוד הוא בעצמותו מצוה ככל המצוות וא"כ פינן שמביא לידי מעשה ג"כ א"כ הרי יש בו פי שנים שהוא מעשה בעצמותו ומביא לידי מעשה משא"כ המעשה שהוא רק מעשה לבד ואין מביא לידי לימוד וע"כ שפיר הלימוד גדול: כ) מצינו עוד עדיפות הסבה על התכלית בש"ס בבא בתרא ט' א' גדול המעשה יותר מן העושה ולהיפוך בחטא מצינו דמסית חמור מן העושה פמבואר בסנהדרין כ"ט א' ול"ג ב' ונ' ע"א ועוד בכמה דוכתי: כא) מצינו עוד פלוגתא באגדה אם הסבה עדיפא מן התכלית או להיפוך והוא בש"ס ע"ז ד"ב ע"א במשנה לפני אידיהו של עכו"ם וכו' ובגמ' שם רב ושמואל חד תני אידיהו וחד תני עידיהו כו' מאן דתני אידיהו דכתי' פי קרוב יום אידם ומאן דתני עידיהו דכתי' יתנו עידיהו ויצדקו (הכו"ם שעבדו אליהם הן עצמן יבואו ויעידו שעבדו להם ויצדקו דין העובדים) ומאן דתני אידיהו מ"ט לא תני עידיהו אמר להו תברא עדיף ומאן דתני עידיהו מ"ט לא תני אידיהו אמר להו מאן קא גרים להו תברא עדות שהעידו בעצמן (עדות שהעידו הכו"ם עליהם שעבדו להם הוא שגרים שפרם) הילכך עדות עדיפא עכ"ל הגמ'.

הרי שחלקו רב ושמואל אי גוף התברא עדיפא או העדות שהיא סבת התברא ונגרמה עדיפא: כב) ע"ע בסוטה ב' ב' דס"ל לר"א דמיעוטא דתיבת בה דנאמר בטומאה ועד אין בה אתא למעוטי קינוי דבעי' קינוי לפני שנים ולא אתי למעוטי סתיר' שתהי' הסתיר' צריכה להיות בפני שנים ופריה ומאי ראית ומשני מסתברא סתירה עדיפא (לאחמורי

בַּה דְּאִפִּי בְּעַד אֶחָד) שָׁפֵן אוֹסְרֵתָה פְּטוּמָאָה (ע"י הַסְּתִירָה נְאֻסְרֵת לְבַעַל וְלְבוֹעֵל) אֲדַרְבֵּה
קִינּוּי עֲדִיף שָׁפֵן עֵיקָר גֵּרָם לָהּ (הַקִּינּוּי הוּא הַגּוֹרָם לְשִׁתְּאֻסּוֹר הַסְּתִירָה) אִי לָאוּ סְתִירָה
קִינּוּי מִי אִיכָּא וְאִי לָאוּ קִינּוּי סְתִירָה מֵאִי אֶהְיֵי וְכוּ'.

הָרִי שְׁגַם פֶּה הַש"ס מְסוּפָּק אִם הַקִּינּוּי שֶׁהוּא סִבַּת וְגֵרָם אִסּוּר הַסְּתִירָה עֲדִיף א"ד
הַסְּתִירָה הָאוֹסְרֵת בְּעֵצְמָה עֲדִיפָּא: כג) ע"ע דְּוַגְמַת הַדְּ דְּסוּטָה בְּבָבָא מְצִיעָא צ"ו א' הִי
עֵמוּ בְּשַׁעַת שְׂאִילָה א"צ לְהֵיוֹת עֵמוּ בְּשַׁעַת שְׂבוּרָה וּמְתָה (לְעַנְנֵי שְׂאִילָה בְּבַעֲלִים אִיירִי)
הִי עֵמוּ בְּשַׁעַת שְׂבוּרָה וּמְתָה צְרִיף לְהֵיוֹת עֵמוּ בְּשַׁעַת שְׂאִילָה (עש"ה דְּדַרְרִישׁ פֶּן מִפְּתַח
סְתִירַת דְּיוּקֵי הַמְּקַרְאוֹת) וְאִיכּוּף אֲנָא מְסַתְּבָרָא שְׂאִילָה עֲדִיפָּא מְשׁוּם דְּקָא מִיִּתְּא לָהּ
לְרִשׁוּתֵי אֲדַרְבֵּה שְׂבוּרָה וּמְתָה עֲדִיפָּא שָׁפֵן חֲזִיב בְּאַוּנְסִין (עֲלֵיהֶם הוּא שְׂמַתְחִיב) אִי לָאוּ
שְׂאִלָה שְׂבוּרָה וּמְתָה מֵאִי עֲבִיד וְאִי לָאוּ שְׂבוּרָה וּמְתָה שְׂאִלָה מֵאִי עֲבִיד וְכוּ'.

הָרִי דְּגַם פֶּה הַש"ס מְסוּפָּק בְּזֶה אִי הַשְׂבוּרָה וּמְתָה שְׁהֵם הַמְּסַחֲבִים בְּעֵצָם עֲדִיפֵי א"ד
הַשְׂאִלָה הַגּוֹרְמַת לְשִׁחְתִּיבּוֹ הַשְׂבוּרָה וּמְתָה דְּלוּלֵי הַשְׂאִלָה הִי פְּטוּר עַל הַשְׂבִּירָה וּמִיִּתָּה
ע"כ הַשְׂאִלָה עֲדִיפָּא וּבִאתִי בַּכ"ז רַק לְהַעֲרִיר: וְדַע דְּהַדְּ כִּלְלָא דְּש"ס זְבָחִים מ"ח ב' דַּא"א
לְטַפֵּל שְׂיֵהֵי חֲמוּר מִן הָעֵיקָר אִיחְתָּא מְרָם גַּם לְגַבֵּי מִילֵי דְּרַבְּנָן (לֹא לְבַד בְּדַאֲוִרִיִּתָּא)
וְכַדְמוּכַח לְהַדְּיָא מִתּוֹסְפוֹת פְּסָחִים ל"ח א' ד"ה ר' יְהוּדָה עֲש"ה וְתַבִּין: תָּם וְנִשְׁלַם שְׂבַח
לְאֵל בּוֹרָא עוֹלָם: